82

Сенатскую Конституцию 14 Декабря 1825 года

Конституцыя 1568 а 1775 лат о давнасці дакументаў ва сферы гандлю і будаўніцтва

Дана 25 Мая 1826 года

Акт Сената

Сей указ объявить письменно не должно в течение Конституционных 1568 и 1775. годов сроки по одному году и 6 месяцев, и что Указом П. С. от 25 Мая 1826 г. за № 24372, где сказано: Указ Сената о дозволении в течении 1821. г. принимать в Белых Губерниях в доказательство вместо крепостей актов прописных книг и выписей, а впредь не принимать, отменив сие не распространять на отмену существующих в сроках в помянутых Губерниях постановлений, в подтверждение всех актов в подлинниках хранящихся и сохранять их по сему все акты в своей силе и действии, кроме тех, которые в подлинниках хранятся, не должны быть приносимы

TRYBUNAŁ
OBYWATELOM
WIELKIEGO KSIĘSTWA
LITEWSKIEGO
NA SEYMIE WARSZAWSKIM
DANY
Roku Tyſiąc Pięćſet oſmdzieſiątego pierwſzego 1581

SPOSOB PRAW
TRYBUNALNYCH
STEFAN Z BOZEY ŁASKI
KROL POLSKI

Wielkie Kſiąże Litewſkie, Ruſkie, Pruſkie, Zmudzkie, Mazowieckie, Inflantſkie, &c.
Kſiąże Siedmiogrodzkie, i innych, &c. &c.

CZyniemy znamienito wſzem poſpolicie i każdemu z oſobna, komu to wiedzieć należy, iż co wprzód tego na przeſzłym walnym Seymie Warſzawſkim, w Roku przeſzłym Tyſiąc pięćſet ſiedmdzieſiąt dziewiątym, były do Nas donieſione prożby od Panów Rad Naſzych, i Poſłow Ziemſkich Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, około porządku ſprawiedliwości, to ieſt: odprawowania appellacyi na Sąd Naſz Królewſki należących, aby ten takowy porządek około ſprawiedliwości był od Nas wydany, i mocą onego Seymu ſtwierdzony, iakożeśmy na to pozwolili, wedle (a) Artykułow przy obieraniu Króla Henryka poſtanowionych, i przez (b) Nas poprzyſiężonych, iż o odſądzenie takowych appellacyi z Nas ten porządek złożywſzy, któ rym obyczaiem takie appellacye przez Oſoby, którychby wſzyſtkie ſtany Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego miedzy ſobą na to obierali, miały być od ſądzywane, tośmy im na piśmie wydawać byli rozkazali, za warunkiem i zmocnieniem tey rzeczy Konſtytucyą Seymową, iakożeśmy iuż i ręką Naſzą ten porządek ſpiſany koło tych Sądow podpiſali byli. Ale iż Konſtytucya Seymowa na onym Warſzawſkim Seymie żadna nie doſzła okrom ſamego Uniwerſału Seymowego, przeto też i ten porządek ſprawiedliwości odſądzywania appellacyi nie wydany, a Panowie Rada Naſi Duchowni, i Swietcy, Kſiążęta, Panięta, Marſzałkowie, Urzędnicy Ziemſcy, i Dworni, i wſzyſtkie Stany, Rycerſtwa, Obywatele Państwa Naſzego Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, ziechawſzy ſię za liſtami i wezwaniem Naſzym do Miaſta Wileńſkiego ſtołecznego onego Wielkiego Kſięſtwa na Konwokacyą ku namowom w ſprawach, i potrzebach woiennych, wſzyſcy zgodnie iednoſtaynie czynili Nam przypominanie, i prożbę o wydanie im tego nowego porządku ſprawiedliwości około odprawowania, i odſądzywania appellacyi, na co iakośmy i pierwey tego na Seymie w Warſzawie chętliwie byli zezwolili, i ony iuż ręką Naſzą podpiſali, tak i na on czas na Konwokacyi tey Wileńſkiey, żądaniu i prożbie Panow Rad Naſzych i wſzyſtkich ſtanow doſyć czyniąc, i w tym ich wſzyſtkich upewniaiąc, warowaliśmy to im liſtem Naſzym, i to im obiecali, iż na Seymie walnym przyſzłym, któryby naypierwey od Nas Króla dla potrzeby ſpraw Rzeczypoſpolitey złożony był, mieliśmy ſtanom Wielkiego Kſięſtwa ten porządek nowy około odprawowania appellacyi na Sąd Naſz przypadaiących wydać, i w Konſtytucyą to Seymową zaraz wpiſać, iako to ſzerzey na tym liście obietnicy Naſzey ieſt dołożono. A tak

1579

(a) *Articuli Pactorum Conventorum Henrici Regis An:* 1573 *die* 16. *Maji fol:* 124 *Confirm. Jurium Hen: Reg an:* 1573 *die* 22. *April: fol.* 227 (b) *Liter: Confir: Artic Henr: oblat: Steph an:* 1576 *fol:* 253. *&* *fol:* 258.

A

Michał Gawroński.

iuż teraz na tym Walnym Seymie ſpolnym Warſzawſkim, i za prożbą Ich Mości Panow Rad, i Poſłow, z Woiewództw, i Powiatow Wielk: Kſięſt: Litewſk: czyniąc doſyć tey przyrzeczoney obietnicy Naſzey, względem powinności Naſzey Hoſpodarſkiey poſtrzegaiąc tego, aby długim zadzierżeniem rozſądku i ſprawiedliwości ludzie ukrzywdzeni nie byli uciśnieni, a ſwawoleństwo pohamowane i zawściągnione być mogło. My Hoſpodar złożywſzy z Oſoby ſwey te wſzyſtkie Sądy, które za odezwami abo za appelacyami po wſzyſtkie te czaſy według Statutu i praw Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego Nam Hoſpodarowi ſądzić i ſprawować należało, nowy porządek odprawowania tych wſzyſtkich Sądow, krom niektórych pewnych Artykułow niżey mianowicie opiſanych, mocą tego Seymu uſtawuiem, wſzyſtkim Obywatelom Wielk: Kſięſtwa Litewſkiego, czaſow pewnych niżey po doſtatku i porządnie opiſanych używać pozwalamy i daiemy, z obiaśnieniem i poprawą na teraznieyſzym Seymie nie których Artykułow na Seymie przeſzłym podanych, pod takim ſpoſobem i warunkiem, iako o tych Sądach głównych na teraźnieyſzym Seymie wydanych w Konſtytucyi tegoż teraźnieyſzego Seymu ieſt opiſano, i dołożono, który iuż obyczay i porządek tych Sądow nowych głównych, tak ſię w ſobie maią.

Artykuły i prawa Wiel: X: L: Conſt: Stepb: 1581. fol: 380.

Naypierwey porządek obierania Sędziow.

(a) W Każdym Woiewództwie, Ziemi i Powiecie, gdziekolwiek Sądy Ziemſkie odprawowane bywaią, naznaczamy pierwſze Seymiki na czas i dzień pewny, to ieſt: o Gromnicach Swięcie Rzymſkim, które być ma w Roku przyſzłym Tyſiąc pięćſet ośmdzieſtąt wtórym, a potym każdego Roku na takież Swięto Gromnic takie Seymiki bywać maią, na który czas wſzyſcy Panowie Rada, Urzędnicy Ziemſcy, i Dworni, i wſzyſtka Szlachte, Rycerſtwo, Obywatele onego Woiewództwa, Powiatu, gdzie kto oſiadłość ſwą ma, zieżdżać ſię maią, i w każdym Roku powinni będą, a tak ziechawſzy ſię Sędziow do tych Sądow głównych obierać maią, a któryby na takowy Seymik nie przybył, bądź z Panow Rad, abo i Urzędnikow, i też Szlachty, to nic ſzkodzić temu obieraniu Sędziow nie ma, ale ci którzy ſię zbiorą, obierać maią.

(a) *Conſtit: Trybun: Koronnego, Stef: Król R. 1578 porządek do obierania Sędziow, f. 325 Conſt: Tryb: Wołyń: Bracław: R: 1589 fol: 537.*

(a) *Conſtit: Tryb: Koron: Stef: Kr: rok: 1578 obier: Sędziow fol: 326. Conſtit: Tryb: Wołyń: i Brac: Zyg: III. fol: 538.*

(a) *Spoſob obierania Sędziow.*

NAtych Seymikach wyżey mianowanych każde Woiewództwo, Ziemia abo Powiat obierać maią i będą Powinni miedzy ſobą Oſob godnych, bogoboynych, cnotliwych, praw i zwyczaiow onego Państwa Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego Trybunalnych umieiętnych, i oſiadłych, to ieſt: z Woiewództwa po dwie Oſoby, a z Powiatu gdzie Woiewództwa niemaſz, także po dwie Oſoby. A ziemia Zmudzka, iż ſwe wolności i zwyczay oſobliwy maią, tedy oni oſobliwie w Ziemi Zmudzkiey ieśli zechcą, pewną liczbę Oſob na odprawowanie Sądow głównych ſobie obrać maią, i tymże porządkiem Sądy głowne we Zmudzi na mieyſcu pewnym w Roſieniach w Mieście, abo gdzie ſię zezwolą odprawować będą. A tych Sędziow obranie być ma, ktokolwiek i iakiegokolwiek ſtanu, bądź z PP. Rad, abo i Urzędnikow Ziemſkich, abo Kſiążąt, Panow, Szlachty, kogo ſami zechcą, tylkoby Człowieka godnego, nie brakuiąc Oſobami, którzy ci Sędziowie do roku tylko trwać maią, a na ich mieyſce inſi ku odprawowaniu tych Sądow głównych obierani być maią, także na Seymikach czaſu i dnia do obierania tych Sędziow wyżey naznaczonego, a żaden z Elektow (b) pierwſzych na Sądy powtóre nie ma być obierany do dwuch lat, oprócz tego gdzieby ſię w którym Woiewództwie na tegoż wſzyſcy iednoſtaynie zgodzili, a iżby ſię tego podiął, ſami uproſili. Jeśliby też w którym Woiewództwie dla którey przyczyny obranie tych Sędziow nie doſzło, abo śmierć, choroba którego obranego Sędziego zaſzła. Tedy z inſzych Woiewództw obrani Sędziowie wſzyſtkie ſprawy onegoż Woiewództwa, abo Powiatu odprawować maią, a w niebytności drugich nic temu ſzkodzić niema. (d) Ku temu ieśliby któremu z tych głównych Sędziow iego własna tamże u Sądu głównego ſprawa przypadła, tedy drudzy

(b) *Conſtit: Tryb: Koron: Stef: R. 1578 = Elect. do 4 lat powtóre obranie ma być. fol: 320 Konſt: Tryb: Wołyń: i Bract: Rok: 1589 fol: 638:*

Sędziowie odprawować tę iego ſprawę maią, a on ſam przy wotowaniu tey ſprawy ſwey być nie ma, ale powinien będzie precz wyniść. A gdzieby który z Urzędnikow Ziemſkich do tych Sądow głównych był obrany, tedy ten Urzędnik do odprawowania Rokow ſądowych, Ziemſkich, mieyſce ſwe Szlachcicem w tym Powiecie oſiadłym, gdzie Roki także ſądzić będą, zaſadzić ma. zgadza się w Rozdz: 4 ar: 47. f. 4. Jeśliby. Sędzia Gł: niema że własnego sądzić ma.

(d) Poſłem nie może być, kto ma na Seymie ſprawy ſwoie, ieśli kontradykcya zaydzie. *Conſt: 1601. fol: 756: Tit:* O obieraniu

Poſłem na Seym. ani Deputatem Tryhunalſkim razem żaden być nie może, ani Poborca, który nie ma kwitu od Skarbu *Conſ; 1676 fol: 3. Tit:* o Deputatach, *i Conſ: 1631 Tit:* o Poborcach, Deputat, od którego Appellacya wyſzła, w ſprawie tey *votum* nie ma. *Conſt: Kor:* 1578. *fol: 326. Tit:* O obieraniu.

Deputatem, kto nie ieſt przytomny na Seymiku, nie może być obierany. *Conſt: 1616. fol: 3. Tit:* O Deputatach.

Deputaci ſtanu Duchownego nie maią być tylko co dwie lecie na Trybunał *compoſiti Judicii* obierani. *Conſt: 1670. fol: 50. Tit:* Trybunał Wielki W. X. L.

Deputatami *crimine notati* w W X: Lit: obierani być nie maią, a ktoby obrany był mimo Konſtytucyą na Seymiku *Electionis* zanieſioną: między Deputatami drugiemi zaſiadać nie ma, ani mu u żadnego Sądu obmowa *currere* ma, ani Sąd żaden takowych obmów przyymować powinien. *Conſt: An: 1673. fol: 19. Tit:* Deputaci na Sądy Trybunalſkie.

Deputatow dwuch z W X. Lit: do Remiſſ: ſądzenia na Seymach należeć ma, którzy równo z Koronnemi przychodzić bedą. *Conſt: An: 1661. fol: 16. Tit:* O Deputacyach.

Sentencye ich, tak w Koronnych, jako i Litewſkich Remiſſach, tak iako i Koronnych w Remiſſiach Litewſkich excypowane być maią *Ibidem.*

Deputatow do Remiſſ: na Seymach, Marſzałkowie Poſelſcy, po wotach Senatorſkich, mianować maią (*ſalvâ contradictione*) *Conſt: An: 1683. fol: 6. Tit:* Deklaracya Konſtytucyi Grodzieńſkiey.

Deputatow do konſtytucyi, po dwuch tylko *ex Gentibus* bywać powinno *An: 1673. fol: 11. Tit:* Izba Poſelſka.

O Obieraniu Deputatow, &c. W. X. L. Konſt: Warſzaw: Roku 1613. fol: 40.

DLa zatrzymania zgody, i rządu w obieraniu Poſłow Ziemſkich, i Deputatow na Trybunał Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego poſtanawiamy, aby ten Poſłem i Deputatem zoſtał, przy kim *pluralitas* będzie, a ta *pluralitas* tak ſię rozumieć ma, aby głos Szlachcica w tamtym Powiecie oſiadłego ważny zoſtawał.

O Deputatach Trybunalſkich z Konſtytucyi w Roku 1611.

IZ niektórzy dla ſpraw ſwych własnych, które u Sądu miewaią, ſtaraią ſię i daią ſię obierać Deputatami na Sądy główne; Poſtrzegaiąc tedy, aby ſprawiedliwość święta ſzwanku nie brała, poſtanawiamy, aby żaden nie śmiał ſię Deputatem na Trybunał dać obrać ten, który ma ſwoię ſprawę na Trybunale. A ktoby ſię dał obrać, tedy ſprawa iego na drugi Trybunał *ipſo facto* nie ſądzoną zoſtać ma. Oprócz tego ieśliby ſtrona iego przeciwna, ſama dobrowolnie w prawo wdać ſię chciała: co na woli ſtrony zoſtawać będzie. A iż niektóry bywſzy raz obranym Deputatem z iednego Powiatu, ſtara ſię, aby zaraz na drugi rok był z drugiego Powiatu Deputatem; nad prawo które tego broni do lat kilku: deklaruiemy, iż żaden nie ma być obrany Deputatem rok po roku, ale aż po wyściu czterech lat. A chociażby był obrany z inſzego Powiatu bywſzy pierwey: nie ma mieyſca takowy między inſzemi Deputatami głównemi. nie może być tę sędzią Gł: ma własną sprawę.

Przyſięga Sędziow.

AOni Sędziowie obrani ziechawſzy ſię na czas i mieyſce Sądowi naznaczone, naypierwey niżli ſądzić poczną, przy Sędziach Ziemſkich oney Ziemi i przy Urzędzie Grodzkim i Szlachcie, którzy tam będą na ten czas, Rotą Sędziego Ziemſkiego w Rozdziale czwartym Artykule pierwſzym opiſaną przyſięgę uczynić maią z tym dokładem, iż nijakich praktyk z nikim czynić nie maią, ani rady, ani przeſtrogi dawać: także i na tym ma przyſiąc, iż, ſię o to obieranie ſiebie nie ſtarał.

Rota przysięgi Sędziow głównych na Seymie Warszawskim w Roku 1601. *postanowiona.*

JA N. przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Tróycy jedynemu, iż na tych Sądach Trybunalnych wedle BOGA sprawiedliwie, wedle prawa Statutu Wiel: X. Litewskiego, Konstytucyi Trybunalnych, według żałoby i odporu stron, nic nie przykładaiąc ani uymuiąc będę sądził, zeznania i zapisy przyymować będę, zasiadać na tych Sądach z boiaźnią Bożą, nie folguiąc wysokim i podłym stanom na dostoynościach i Urzędzie siedzącym, na bogatego ani ubogiego, na przyiaciela, krewnego, zachowałego, na Kolegę swego, ani na dobrodzieystwo żadney osoby, na nieprzyiaciela, na tuteyszego, ani na gościa nie patrząc, nie z przyiaźni, nie z waśni, nie z boiaźni, ani za posuły, i dary, sam przez się, ani przez żądną Osobę ich nie biorąc, ani spodziewaiąc się napotym darow i nadgrody i podarkow żadnych, ani miasto pamiętnego, przesądu, a zgoła naymniey nad Konstytucyą brać nie mam, i Kollegom swym tego nie pomagać. Nie radzilem też nikomu w sprawach na te Sądy po obraniu moim na nie, i radzić nie będę pokim iest Sędzią, nie boiąc się kaźni, pomsty, i pogróżek, ale samego BOGA, iego sprawiedliwość i prawo pospolite, i sumnienie swe przed oczyma maiąc, praktyk żadnych z nikim w tych Sądach czynić nie mam, rady ani przestrogi daiwać nie będę, a tych Sądow wszelakimi zabawami swemi nie omieszkiwać, krom wielkiey, prawdziwey, obłożney choroby mey, abo własney gwałtowney potrzeby, a iżem o to obieranie siebie, sam ani przez kogo innego się nie starał, i za żadną praktyką kiwoli komu, albo swey sprawie na te Sądy nie wstąpił, iako to sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż, w Tróycy jedyny: a jeśli niesprawiedliwie, Boże mię ubiy na duszy i na ciele.

Const: Trybunało: Koron: Stef: Roku 1578 fol. 526. Przysięga Sędziow. Const: Tryb: Wołyń: i Bracławsk: Zyg: III. 1589. fol: 538.

A na Elekcyi Deputackiey Prokuratorowie do Sądow głównych obierani być nie maią, i obrani zasiadać nie będą, innych iednak Osob i stanow nie exkluduiąc od tego, według Konstytucyi Trybunalskiey.

A Przyłożono do roty przysięgi Deputatow, aby przysięgali *Super non revelatione Secretorum Judicii. Const: 1647. fol: 6. & 7. Tit:* O Dekretach Trybunalskich W. X. L.

W Trybunale W. X. Lit: po wykonaney przysiędze Deputatow na Sądy główne Trybunalskie z Woiewództw i Powiatow zesłanych, obrany Marszałek rotą podług Prawa i zwyczaiu w Konstytucyi opisaną, przysiąc powinien na sprawiedliwe przywołanie spraw z reiestru, tak iako się kto w Kancellaryi Trybunalskiey wpisze, którey osobney prywatney przeciwko Prawu mieć nie powinien Kancellaryi: także depaktacyi żadnych w Wilnie i inszych Miast, gdzie się Trybunały sądzić zwykły, przez Sędziego swego czynić nie ma, ale i Sędziego iuż napotym nigdy żaden z Marszałkow Trybunalskich mieć nie powinien.

Item o Depaktacyach Konstytucye wszystkie *cum pœnis* reassumowano. A skrutynia *in occluso rotulo*, za ustąpieniem stron, *& Patronorum causarum*, czytane być maią. *Const: An: 1667. fol: 64. Tit:* Trybunał w W. X. L.

Declaratur ta Konstytucya o przysiędze Marszałka Trybunalskiego W. X. Lit: na sprawiedliwe przywołanie spraw z regestru, tak iako się kto w Kancellaryi Trybunalskiey wpisze. Aby ta przysięga nie w zawartym kole, ale *publicè* przy stronach odprawowała się. *In casu* choroby albo absentowania się Marszałka, ten który na mieyscu iego zasiadać będzie Substytut, *eâdem rotâ* przysięgać ma. *Const: 1670. fol. 50. Tit:* Trybunał Wielki Wielk: Księst: Lit:

Jakim sposobem zasiadać i sądzić maią.

(a) *Porządek zasiadania Tryb: w Roz 3 art: 7 i tu niżey fol. 9.*

CI Sędziowie A główni zasiadać maią (a) po Woiewództwach porządkiem tym, iako które Woiewództwo po których idzie, a tak iuż wota ich być maią, i sądzić maią sprawiedliwie z reiestru po Woiewództwach starszych w niczym nie odstrzelaiąc się od prawa pospolitego i Statutu Wielkiego Księstwa Litewskiego, także uchwał Seymowych i poprawy Statutowey, BOGA i iego świętą sprawiedliwość przed oczyma maiąc, a (b) dekreta nie z głowy, ale z pisma czynić, a pod dekretem dwa abo trzey Sędziowie podpisać się maią. B A gdzieby się trafiła którąkolwiek sprawę rozbieraiąc różność wotowania, albo ieśliby też równo na obie strony było, maią znowu raz, dwa, i trzy wotami swemi obeyść się, a (c) przy tych zamknie nie rzeczy zostawać ma, która strona za sobą dowodow i Artykułow pra-

(b) *Dekret nie z głowy, ale z pisma czynić maią, zgadza się w R. 4 art 3 v. 4.*

(c) *Major pars kon kluduie wotow, w Roz: 3. art: 32. v: 4. Const. Trybun: Koronn: Stef:*

wnych więcey mieć będzie, a potym większa część zgodna wyrok sądowy zamykać ma: (d)A iż Panowie Duchowni przed Sądem Ziemskim, i Grodzkim, i Podkomorskim sprawy swe miewaią, przeto do odprawowania tych wszystkich swych spraw, maią Panowie Duchowni czterech Duchownych Osob, z pośrzodku siebie obrać, którzy także przytym Sądzie, i tąż rotą wzwyż mienioną na Ewangelii przysięgę uczynić maią, a Panowie (e) Sędziowie wysadzeni, obrawszy między sobą sześć Osob, do tych Osób Duchownych przysadzić, i z nimi wszystkie sprawy swe, któreby się tylko między Duchownemi Osobami i Swieckimi toczyły stany, sądzić maią, według prawa i Statutu W. X. L. a wotować także, jeśliby się za pierwszym razem nie zgodzili, raz i drugi i trzeci obeyść się maią. A za którąby stroną więcey zgodziło się ich, zatym skazanie wyiść ma, gdzieby się te sześć Osob, dla Duchownych spraw wysadzeni, nie zgodzili, (f) a na obie strony równeby wota były, to maią do Nas Króla za Dworem rok położywszy odesłać, a oparzenie Sędziow Duchownych panowie Duchowni maią odprawować. C Gdzieby (g) też co nowego w sprawach ludzkich pokazało się, o czymby w Statucie, i w tym teraźnieyszym postanowieniu nauki jakiey, albo zmianki nie było, tedy to na Seym dla poprawy odłożyć maią. (h) A D wyroki wszystkich tych Sędziow maią być tak ważne, jako Nasze Królewskie i Seymowe, a kroby się takowemu Dekretowi sprzeciwił, a upornie co przeciwnego tam u Sądu mówił, takowy ma być karany według Statutu, (i) jako Przeciwnik wyroku Naszego Królewskiego, a to uczynić będzie powinien tamże zarazem, czego gdyby nie uczynił, tedy za przypozwaniem na rok zawity do tego Sądu, (k) sto kop groszy zapłacić będzie winien, tym Sędziom głównym.

Król 1578. fol. 327. §. A tam podług.

(d) Duchowni Deputaci maią być osobno obrani.

(e) Duchowni Deputaci osobno z Swieckiemi sądzić maią. w Rozd: 3. art 32. §. 4.

(f) Gdyby nie zgodzie wotow do I K M. w Rozd: 3. art: 32.

(g) Jeśliby co nowego się pokazało, od Sądu ma być remissa na Seym.

(h) Ważność Dekretow Trybunalskich Const: Roku 1618. fol: 5 o Dekret: Trybun;

(i) w Rozd: 1. art: 11.

(k) Ne sprzeciwnego winy kop 100

A Trybunał ma się sądzić z regestru po Województwach. *Const: 1578. fol: 326. Tit:* iako sądzić.

Regestr Trybunalski Litewski, jako się weń wpisować; i co od niego dawać. *Const: 1609. fol: 907. Tit:* Zniesienie przesądow. *Const: 1647. fol: 6. Tit:* O Dekretach Trybunalskich.

B A gdzieby się trafiła różność, albo też *paritas votorum*, maią raz, dwa, trzy znowu *per vota* puścić, i przy tey stronie konkluzya zostawać ma, która za sobą dowodow prawnych więcey będzie miała, a potym *major pars* konkludować ma. *Const: 1578. fol: 256. Tit:* jako sądzić maią.

Trybunał *pluralitate votorum* ma konkludować. *Const: ibidem* § A gdzieby.

Trybunał *in paritate votorum* sprawę na Seym ma odsyłać. *Const: ibidem.*

c *Nova emergentia* na Seymie maią być sądzone. *Const. 1607. fol: 838. Tit:* O Remissach.

D Trybunalskie Dekreta maią być ważne jako Seymowe. *Const:* 1578. *fol:* 327. §. A iuż. Ani Seymowemi, ani Zadwornemi Dekretami nie maią być znoszone. *Const:* 1618. *fol:* 5. O Dekretach. Ani *excasione* Plenipotentow. *Const:* 1658. *fol:* 15. *Tit:* O Zniesieniu. *Contraventio* Dekretowi tak Seymowemu, jako Trybunalskiemu; ma być karana więzieniem, podług Statutu 2. Rozdz: Artyk; 11.

Wina *Contraventionis* kop sto zniesiona, że nie Sędziom, ale stronie należeć ma. *Const: 1647. fol: 6. &. 7. Tit:* O Dekretach Trybunalskich.

Seymowe i Zadworne Mandaty przeciwko Dekretom Trybunalskim, *ex serlis partium controversiis* serowanym, nie maią być wynoszone *sub pœna* kop 1000. *Const: 1658. fol: 14. Tit.* Seymowe Mandaty,

Deklarowano, że jako Poseł od obrania do Relacyinego Seymiku, tak Deputat obrany do drugiego Seymiku Deputackiego, chociażby i nie byli *Actu in functionibus*, maią *carere Activitate*, i za pierwszą obiekcyą tak z Trybunału, jako z izby Poselskiey, maią być rugowani, ani ich żadna Protestacya *suffragari* nie będzie im mogła, toż i o Posłach woyskowych *declaratur*. *Const: An: 1685. fol: 7. Tit:* O Posłach i Deputatach Trybunalskich.

W Trybunale W. X. Lit: Duchownym sprawom, cały dzień wtorkowy, w każdy tydzień, *sine ullo impedimento*, naznaczono. Do których i z Dyecezyi Smoleńskiey Duchownego Deputata obierać pozwolono. i mieysce onemu po Deputacie Dyecezyi Zmudzkiey naznaczono. A koło świeckie, aby *paritas* Deputatow świeckich, z duchownemi była, Deputata czwartego Swieckiego do Sądow *compositi Judicii* ma wysadzać. *Const: An: 1641. fol: 17. Tit:* O Sądach Trybunalskich, W. X. Lit:

Co sądzić maią.

SĄdzić maią A wszystkie sprawy za appellacyami odesłane z Sądow Ziemskich, Grodzkich, Podkomorskich, i też za pozwy którekolwiek na Seym, abo za Dworem Naszym Królewskim odesłane i limitowane być maią, także od Urzędnikow Ziemskich Grodzkich, którzyby Sądowi swemu odpra-

(o) Const: Trybun: Koron. Stef 1578. Co sądzić maią. fol: 327. Const: Tryb: Woł: Brod: 1564. Zygmunt III. fol. 639.

wy i końca nie uczynili, abo nie wedle prawa i Statutu kogo by osądzili, ktemu wszystkie sprawy przeszłe, których My Król i Przodkowie Nasi nie odsądziliśmy, i wszystkie sprawy przyszłe którekolwiek na Sąd Nasz Królewski przypadaćby miały, temuż Sądowi głównemu należeć będą, tak z stroną, iako też i Urzędnikami Naszymi: a mianowicie za appellacyą od Sądow Podkomorskich do Kasztelana albo Marszałka, i inszych Kommissarzow na skończenie rzeczy według Statutu odsyłać moc mieć będą. A wszakże ieśliby kto miał sprawę z Urzędnikiem Ziemskim, abo Grodzkim i Podkomorskim o niedopuszczenie Appellacyi w rzeczach przeszłych, mianowicie te Osoby, które się już przed Nas Króla teraz przed Seymem teraźnieyszym zapozwały, a w limitacyą wpadły takie sprawy My Król odsądzić mamy, i nie odkładaiąc na czas dalszy, a potym już i takie sprawy o niedopuszczenie appellacyi, tenże Sąd główny odprawować ma. A tam już przed tym Sądem wszystkie strony w swoich sprawach sądowych rok i Roki gdzie będą mieć, i według ich appellacyi i pozwow odesłania od Sądow wszystkich Urzędnikow, limitacyi, i inszych wszystkich postępkow prawnych, jako na Seymie abo za Dworem Naszym, którekolwiek Województwa mieć mieli, żadnych nie wyimuiąc, według ich pozwow, sporow, i spraw, wyrokow, appellacyi, ruszenia, odesłania, rospisow, limitacyi i inszych postępkow prawnych, niktorego nie wyymuiąc, i wszystkich spraw ich, postępki i akta; nie naruszaiąc żadney strony prawa, krom wyiąwszy tylko Artykuły Maiestatowi i Zwierzchności Naszey Królewskiey należące, to iest, w rzeczach takich krwawych, komuby szło zarazem (b) o gardło, o poczciwość, o co Sąd nigdzie indziey, tylko do Nas Króla odesłać ma. [B] A ktemu wyimuiemy sprawy stołowi (c) i skarbowi Naszemu Królewskiemu należące, i Dóbr Naszych, które Sądowi Naszemu Królewskiemu zostawuiem, wedle Statutu. A jeślibý komu szła sprawa z Starostą (d) abo Dzierżawcą Naszym o grunty Nasze Królewskie, to iuż swym porządkiem wedle Statutu W. X. Lit: zachować się. A Kommissarzow od Nas Króla brać maią, od których appellacya do Nas Króla ma być. A jeśliby kto z rzeczy prostey czyniąc rzecz krwawą na Seym, abo za Dworem Naszym kogo wyzwał, i gdy będzie uznana rzecz prosta, a nie tykaiąca poczciwości i gardła, tedy takowy kto wyzwał, ma winy Nam Hospodarowi pięćdziesiąt (e) kop groszy zapłacić: a stronie drugą pięćdziesiąt kop groszy, a ktemu szkody, co pod tym czasem jako go będzie wyzywał, za dowodem zapłacić, i w wieży dwanaście niedziel siedzieć, tam gdzie My Hospodar roskażem, a sprawa ta, ma być odesłana do prawa przynależącego. A jeśli w rzeczach Ziemskich, to do Sądu Ziemskiego, a jeśli w rzeczach Sądowi Grodzkiemu należących, to do Grodu. Wszakże (f) ludzi poimanych na gorącym uczynku, Urząd Grodzki zarazem sądzić i skazować ma wedle Statutu Wielkiego Kięstwa Litewskiego, a nieosiadłym w onym Państwie, i appellacyi nie dopuszczaiąc.

(b) w Roz: 1. ar: 9 10. art. 28.

(c) w Roz: 4 ar 3. §. 1.

(d) w Rozd: 1. ar: 20. Roz: 4. ar: 13. i R: 9. ar 17.

(e) w Rozd: 1. ar: 14 §. 4.

(f) w Rozd: 4 art: 50.

[A] Trybunalskiemu Sądowi należy sądzić wszelakie appellacye i remissy, &c. *Const;* 1578. *fol:* 327. *Tit:* Co sądzić maią.

Trybunał *condendarum legum potestatem* nie ma, ani *pœnas irrogare,* ani niemi nikogo *aggravare,* nadto, jako, są prawem pospolitym oznaczone. *Const.* 1627. *Tit:* O Dekretach Trybunal: *fol:* 9. *Item Const:* 1638. *fol:* 14. *Tit: eodem.*

[B] Trybunał *Causa Fisci, fundorum Regalium,* o Kwartę, *bonorum nullo jure receptorum, Causas mere Criminales,* także *Causas Magdeburgenses,* nie ma sądzić. *Const* 1578. *fol:* 328. *Tit:* Co sądzić maią, §. *Exceptis causis.*

Trybunał tych spraw, które w prawie nie są opisane, przed się przypuszczać nie ma, ani *pœnas* nad prawo *irrogare,* ani Dekretow czynić, któreby *vim legis saperent, eó modó Acta nullitati subsunt. Const:* 1627, *Tit:* O Dekretach.

Trybunał W. X. L. spraw *in minoribus subselliis* nie agitowanych sądzić, ani Dekretow *in vim legis* ferować nie ma, ale według Konstytucyi tey Trybunalskiey, która się w tym Statucie nayduie, zachować się ma. *Const:* 1641. *fol:* 14. *Tit:* O Tryb:

[C] Trybunalskie Dekreta Mandatami Zadwornymi nie maią być znoszone *sub pœna evocationis. Vice versa,* Trybunał w sprawy Zadworne wdawać się nie ma. Dekreta jeżeliby jakie w tym były otrzymane, *nullitati subiacent. Const:* 1633. *fol:* 35. *Tit:* O niewynoszeniu.

Trybunał W. X. Lit: ſpraw, które nie były *in minoribus ſubſelliis* agitowane, przypuſzczać przed ſię, i ſądzić, także wywodow Szlachectwa na Seymikach Gromnicznych ſłuchać, ani dekreta *vim legis ſapientia* ferować nie ma, ale ſię w tym podług dawnego opiſanego Prawa, cale zachować powinien. A Deputaci poſtrzegać tego maią, aby ſpraw innego Woiewództwa, abo Powiatu w nienależny termin nie zaciągano: oprócz tych ſpraw, które dekretami odkłady ſwoie pod czas mieć będą. A gdzieby po terminie ſkończonym jaką ſprawę ſądzić chcieli; takowy dekret żadney wagi mieć nie ma, ale ſama ſprawa, *ipſo facto*, na przyſzłym Trybunale do rozſądku przypadać ma, *Ibid: fol:* 17. *Tit:* O Trybunale, W. X. Lit:

Trybunały W. X. Lit: *in pretia rerum*, które przez Kommiſſarzow Rzeczypoſpolitey z Seymu naznaczonych *deciði* maią, wdawać ſię napotym nie powinne. *Conſt: An:* 1667, *fol:* 64. *Tituło* Trybunał w W. X. Lit:

Skrutynia, A *i naznaczenie dni do ſpraw krwawych Sądowi Naſzemu Hoſpodarſkiemu należących.*

(a) *O Skrutyniach w różney ſprawie w R:* 11 *a.* 21. 61. 62 63 64 65 99. *Gdzie więcey patrz w Regeſtrze Statut Conſt: R* 1550. *fol* 6. *i Conſt* 1557 *fol:* 10. (b) *w R:* 3. *a:* 46. *C.* 1565. *f.* 100. *Conſt: R.* 1588. *Zyg: III, f:* 465. (c) *Dni ſądom y K. M czaſu Seymu Conſt:* 1565. *Con: Trybun: Koron: Stef:* 1578 *Conſt:* 1580. *Zyg: III. Criminalia Litewſkie. i Sądy Seymowe, fol:* 529.

SKrutynia, a po Naſzemu wywiadowanie ma być uczynione, gdzieby która ſtrona potrzebowała tego, tylko w tych rzeczach kiedy komu idzie o poczciwość abo o gardło, a to w ten czas, gdy ſtrona żałobna ſtronę przeciwną w takich rzeczach do Grodu poźwie, a byłyby dowody abo od wody wątpliwe, a to dla tego, gdy ſię takie ſprawy (b) o poczciwość za odeſłaniem Urzędowym na Seym, a o gardło za appellacyą do Sądu głuwnego przytoczą, tedy aby obie ſtrony z prawami ſwemi gotowe były, a iżby ſię takie ſprawy o poczciwość na Seym przypadłe, zawżdy ſądzić i odprawować na Seymie mogły, tedy od początku Seymu, który na dzień naznaczony za liſtami Naſzymi, propozycya zawżdy zaczynać ſię ma, a po propozycyi odprawowaniu przy Poſłach Ziemſkich wot, Panow, Rad, cały (c) tydzień wolny dzień podle dnia do Sądow takowych rzeczy ma mieć, tak Polſkich jako i Litewſkich, a potym póki jedno Seym będzie, mamy odprawować takowe ſprawy na każdą Srzodę, Piątek i Sobotę.

Scrutinia in occluſo rotulo, za uſtąpieniem ſtron & *Patronorum cauſarum*, czytane być maią, *Conſt: An:* 1667. *fol:* 64. *Tit:* Trybunał w W. X. L.

O Appellacyach w rzeczach krwawych do Sądu Głównego.

KToby oſiadły w Wielkim Kſięſtwie Litewſkim w ſprawie takiey, która idzie o gardło po ſkazaniu Sądu Grodzkiego, i będąc na gardło ſkazanym, chciał appellować do Sądu głównego, takowemu każdemu appellacya ma być dopuſzczona, wſzakże pod tym obyczaiem, iż ten, kogoby Urząd na gardło ſkazał, ma po ſobie pewne rękoiemſtwo dać ludźmi oſiadłymi, Szlachtą, trzema abo dwiema Oſobami, że ſię ku roſprawie przed Sądem głównym ſtanowić będzie, a ſtrona żałobliwa do ſkończenia prawa, aby była od ſtrony przeciwney, zdrowia ſwego beſpieczna, a gdzieby takowy Porę-cznikow wydawſzy przed Sądem Głównym nie ſtał, tedy Sąd Główny takowego ſkazawſzy na gardło, ma go przez Liſt ſwóy na wywołanie do Naſ Hoſpodara odeſłać: a B My Hoſpodar będziem powinni zaraz go kazać wywołać wiecznym wywołaniem, i iuż takowemu Gleyt Naſz na podnieſienie wywołania dawany być nie ma, którego takowego Wywołańca każdy Urząd Grodzki gdziekolwiek przyścignąwſzy, za żałobą i pomocą ſtrony ukrzywdzoney poymać, i gardłem go karać roſkazać ma, a głowſzczyznę, inſze ſzkody i przezyſki Sąd główny na ſamych Poręcznikach, ſkazawſzy ku odprawie tego na ich imionach, do tego Urzędu Grodzkiego, pod którym oni oſiadłości ſwe mieć będą, odeſłać ma. Co Urząd ten poſtępkiem niżey opiſanym wykonać będzie powinien, a Poręcznicy tych wſzyſtkich ſwych ſzkod na imieniu i maiętności tego, po kim ręczyli, pozyſkiwać maią. A jeśliby ten lściec na gardło ſkazany za poręką będąc, ſtronę powodową o śmierć przyprawił, tedy Poręcznicy będąc o to od powinnych zabitego przypozwani przed Sąd główny, za dowodem prawnym ſami gardłem maią być karani. A jeśliby ranił, tedy rany i ſzkody wſzelakie, coby ſię przy zabiciu abo ranach ſtało, ſowito nawiązywać i nagradzać będą powinni. A tego wſzy-

Zgadza ſię w Roz 11. ar: 67. *Wieczne wywołanie*

ſtkiego Poręczniey i ich Potomkowie patrzać ſobie będą na onym Iſtcu, po kim ręczyli, i na maiętności jego leżącey i ruchomey. A gdzieby takowy, komu idzie o gardło, rękoiemſtwa po ſobie nie dał, tedy przez Urząd ma być w więzieniu zatrzymany do czterech niedziel, a w tym czaſie o rękoiemſtwo ſobie ſtarać ſię ma: a jeśliby w tych czterech niedzielach rękoiemſtwa po ſobie nie dał, tedy przecię obwiniony w więzieniu zoſtawa, a Sąd główny po okazaniu od ſtrony powodowey dekretu Sądu Grodzkiego, będzieli ten dekret według prawa uczyniony, iuż na wykonanie tey ſprawy do końca do tegoż Sądu Grodzkiego odeſłać ią ma: a jeśliby prawem pokonany nie daiąc ſię Urzędowi zahamować, precz upornie z Zamku abo z Dworu Naſzego zſzedł, tedy takowego Urząd na wywołanie do Nas Hoſpodara przez liſt ſwóy otworzony odeſłać, i za przezyſki zarazem Załobnikowi odprawę na maiętności jego, jaką mieć będzie, uczynić będzie powinien. Po temuż i ſtronie powodowey jeśliby ſię Dekret Sądu Grodzkiego nie według prawa widział, do Głównego Sądu appellować wolno, a pozwany iuż bez rękoiemſtwa, jako wyżey opiſano przed Sądem Głównym ku roſprawie ſtanowić ſię ma.

---

a Nabanicye wieczne, a zwłaſzcza *ex controverſia perſonali partium* otrzymane, żadney ſublewacyi, i gleyty *ad Jure agendum* z Kancellaryi wydawane być nie maią *Conſt:* 1550. 1557. 1588. 1589. 1598. 1616. 1641. *fol:* 12. *Tit:* O ſublewacyach i Gleytach. *Conſt:* 1647. *fol:* 20: *Tit:* O Sublewacyach i Gleytach W. X. L.

Mieyſca Sądom głównym w Wielkim Kſięſt: Lttew: naznaczone.

MIASTO WILNO.

WOiewództwo [A] Wileńſkie, Powiat Oſzmiańſki, Lidzki, Wiłkomirſki, Bracławſki, a ktemu Woiowodztwo Polockie.

A Trybunałowi Woiewodztwa Wileńſkiego czaſu przyczyniono. *Conſt:* 1598. *fol:* 695. *Tit:* Przyczynienie.
Szlachta Smoleńſka Trybunałowi Wileńſkiemu *incorporatur. Conſt:* 1626. *fol:* 8. *Tit:* Opatrzenie.

MIASTO TROKI.

WOoiewództwo Trockie, powiat Grodzieńſki, Kowieńſki, Upitſki. A w Zmudzi w Mieście Roſieynach; Sądy główne odprawowane być maią, abo tam gdzie ſię zezwolą.

AwNOWOGRODKU.

WOiewództwo [A] Nowogrodzkie, Powiat Słonimſki, Wołkowyſki. Woiewodztwo Brzeſkie, i Powiat Pińſki.

A Trybunał Woiewodztwa Brzeſkiego przełożony z Nowogródka do Wilna, gdzie trzy niedziele czaſu mieć będzie. *Conſt:* 1598. *Tit:* Czas i mieyſce.
Przyczyniono Brzeſkiemu niedziel dwie. *Conſt:* 1626. *fol:* 8. *Tit:* Opatrzenie.

AwMINSKU.

w Roz: 9. art: 52. § 2. WOiewodztwo Witebſkie, Powiat Orſzańſki. Woiewodztwo Mścisławſkie. Woiewodztwo [A] Mińſkie, Powiat Mozerſki i Rzeczycki. A w tych wſzyſtkich Miaſtach każdy Urząd Grodzki, gdy Sędziowie główni przyiadą, powinien będzie dla Sędziow w Zamku abo Dworze Naſzym Hoſpodarſkim dom jaki poſtąpić, także i goſpody w mieście przyſtoyne tym Sędziom ma każdy dać i zapiſać.

A Trybunałowi Woiewodztwa Mińſkiego tydzień przyczyniono, *Conſt:* 1616. *fol:* 49. *Tit:* Przyczynienie.

Poprawa tego Artykułu na Seymie Koronacyi Króla Jmci ZYGMUNTA III. w Krakowie w Roku 1588. Febr: 1. dnia wydana.

SĄdy Trybunalſkie, które do tego czaſu w Wielk: Kſięſt: Lit: na czterech mieyſcach odprawowane były, to ieſt, jedna część Woiewództw i Powiatów ſądzona była w Wilnie: druga w Trokach: Trzecia w Nowogródku: czwarta w Mińſku. Tedy za zezwoleniem ſtanów Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego poſtanawiamy, iż wſzyſtkie Woiewodztwa i Powiaty w Kſięſtwie Lit: na dwuch mieyſcach ſądzone być maią tym ſpoſobem Iż Woiewództwa i Powiaty, które ſię do tego czaſu w Trokach ſądzili, teraz i na potym w Wilnie ſądzić ſię maią: a te które ſię w Mińſku i w Nowogrodku ſądzili, także na jedno mieyſce znoſim, to jeſt, jeden rok w Nowogródku wſzyſtko co przedtym w Mińſku ſądzono. A drugi rok w Mińſku i te wſzyſtkie ſprawy ktore w Nowogródku ſądzą, maią być odprawowane, jako o tym w Konſtytucyi Trybunalſkiey jeſt opiſano. Jakoż czas tych ſądow tym Sędziom Trybunalſkim na tych mieyſcach takowy naznaczamy, to jeſt, w Wilnie, Woiewództwo Wileńſkie trzy niedziele, Woiewództwo Połockie dwie niedziele: Woiewództwo Trockie trzy niedziele: Ziemi Zmudzkiey trzy niedziele ſądzić maią nie odieżdżaiąc z Wilna. A ſkończywſzy w Wilnie Sądy; w Nowogrodku abo w Mińſku, za niedziel dwadzieścia dwie po wielkim dniu Sędziowie ſtanowić ſię maią, gdzie porządkiem każdego Woiewództwa ſprawy po niedziel trzy, ſądzić będą powinni. A iż ziemia Zmudzka, która odzierżała była ſobie oſobliwe Sądy Trybunalſkie, ale ich i do tego czaſu nie używała, tedy do Trybunału w Wielk: X: Lit: przyſtąpiła, i My tego im pozwalamy, i ich Deputaci ziemi Zmudzkiey, których oni przykładem inſzych Woiewództw po trzy na każdy rok obierać maią, weſpół zawżdy z drugiemi zaſiadać, i Sądy wſzyſtkie porządkiem ſwym ſądzić i odprawować maią.

Przyczynienie czaſu Sądom Trybunalſkim w Wilnie na Seymie Warſzawſkim w Roku 1598. uchwalone.

IZ Konſtytucya Seymu Koronacyi Naſzey Woiewództwom Wielk: Kſięſt: Litew: które ſię w Wilnie ſądzą, czaſu po niedziel trzy opiſano, w Woiewództwie Wileńſkim Powiatom pięciom, w Trokach czterym, które wſzyſtkie za tak krótki czas odprawione być nie mogą, i zawſze aż w inſze terminy, ſprawy tych Woiewództw zaciągaią ſię. Przeto *authoritate hujus conventûs* przydaiemy Woiewództwu Wileńſkiemu do pierwſzego terminu niedziel dwie, a potym inſze Woiewództwa, według tey tam Konſtytucyi Koronacyi Naſzey odprawowane być maią.

Czas i mieyſce Sądowi Woiewództwa Brzeſkiego Trybunału, na tymże Seymie Warſzawſkim Roku 1598. w Wilnie naznaczone.

ZA prożbą Woiewództwa Brzeſkiego z Powiatu Pińſkiego ſprawy te, które dotąd raz w Nowogrodku, drugi raz w Mińſku, odprawowane były, iuż do Wilna *exnunc* przekładamy, i po dokończeniu terminu Woiewodztwa Połockiego, ſprawom ich niedziel trzy pozwalamy: a tam w Nowogrodku albo w Mińſku na termin ich sprawy Woiewodztwa Mściſławſkiego, a na termin Woiewodztwa Mściſławſkiego, ſprawy Woiewodztwa Mińſkiego naſtępować maią.

Przyczynienie terminu w Trybunale Woiewodztwu Mińſkiemu, Konſtyt: W. X. Lit: 1616. fol: 49.

IZ ſiła ſpraw dla krótkości terminu Woiewodztwa Mińſkiego w Trybunale nie doſądzone bywaią: przeto *vigore hujus conventus* przyczyniamy temu Woiewodztwu, dla doſkonalſzego odſądzenia ich ſpraw w Trybunale, nad pierwſzy ich termin, tydzień.

Spoſob beſpieczności Seymikow na obieranie tych Sędziow, i porządek przychodzenia przed ten Sąd Główny.

PRzed A który to Sąd Oſoba żadna jakiegożkolwiek ſtanu, (a) doſtoień ſtwa, godności, któryby ſprawy ſwoiey nie miał, przychodzić nie ma, aż kogo z regeſtru zawołaią do ſprawy, nie z żadną zgraią przyſtąpić,

(a) *w Rozd: 4 ar: 53. Conſt: Trybu: Koron: Zyg: III. w Roku 1589. Beſpieczność Sądow, folio 540.*

i do gmachu w chodzić ma, tylko naywięcey ſamoczwart, to jeſt, ſam z Prokuratorem, a z dwiema Przyiaciołami wniść ma. Niżli jeśliby kilka Uczeſtnikow wedle pozwu do jedney rzeczy i ſprawy teyże należało, i ci wniść maią: a ci Uczeſtnicy wſzyſcy tylko jednego Prokuratora, a dwuch Przyiacioł mieć maią. A jeśliby który uporny (b) nie maiąc ſprawy wſzedł, a będąc napomniony wyniść niechciał, abo w Domu ſądowym wołanie czynił, takowy każdy ma być winą dwunaſtą kop groſzy Litewſkich karany, którą zaraz pod takąż drugą winą nie ſchodząc z prawa ſądowi położyć i zapłacić powinien będzie: a zapłaciwſzy przecię precz wyniść. A ktoby temu był przeciwnym, na takowym zarazem odprawa uczyniona być ma, a przy (c) wotowaniu aby nikt nie zoſtawał, oprócz ſamych Sędziow głównych przyſięgłych. [B] Ktemu żaden jako na Seymiku obierania tych Sędziow, w Woiewództwie i Powiecie, tak i na mieyſce to, gdzie Sądy te główne ku odprawie Sądow zaſiadać będą, aby nie śmiał przyieżdżać i przychodzić zbroynie, i z żadnemi innemi broniami, i z nijaką ſtrzelbą, (d) okrom Miecza, Korda, Szabli, Szpady, i dla tego każdy przyieżdżaiąc do miaſta tego Sądom naznaczonego winien będzie ruſznicę przed miaſtem wyſtrzelić, i ſkoro przyiechawſzy, tak ruſznice i arkabuzy, jako i łuki w goſpodzie pochować, i z nimi nie tylko do Sądu ale i po mieście tak w dzień jako i w nocy chodzić, i ſtrzelby żadney nośić nie ma. A gdzieby kto kogo jaką ſtrzelbą ranił, tedy za to gardłem karany być ma: a jeśliby zabił, tedy poczciwość i gardło traci: a ktoby śmiał inaczey uczynić, a z ſtrzelbą po mieście chodzić, abo na mieyſce ſądowe chodził, aby winą dwanaſtą kop groſzy był karany zarazem, nie ſchodząc od Sądu abo od Seymikow. A jeśliby kto będąc o zapłatę tych win upomniony, upornie precz od Sądu odſzedł abo odiechał nie zapłaciwſzy tych win wſzyſtkich, w kilkaby wpadł, abo w jednę którą z nich, tedy takowy ma być odeſłany przez liſt Sędziow głównych na Exekucyą do Woiewody (e) abo Staroſty onego Powiatu, gdzie oſiadłość ma, a w niebytności ich ſamych do Namieſtnikow ich, a gdzieby kto na Seymiku w którą z tych winę, w jednę abo w kilka ich wpadł, tedy ten Urząd Grodzki, gdzie ſię Seymik odprawować będzie, ma na takim winy odprawować takim ſpoſobem, to (f) jeſt, pozwawſzy go przed ſię, w takowey rzeczy na rok zawity, (g) pozwem na dwie niedziele, i zarazem nie ſpuſzczaiąc z mieyſca, na nim ſamym gdy ſtanie, tę winę odprawić, a gdy nie ſtanie, tedy na imieniu jego krom wſzelkiey folgi odprawę uczynić powinien będzie, którey winy Urzędowi Grodzkiemu połowica, a druga połowica Sędziom głównym należeć ma, których win Urząd zarazem ſkoro po odprawie, połowicę Sędziom głównym tym, pod których obraniem abo władzą ten wyſtępek ſtanie ſię, odſyłać ma pod winą (h) na Sąd główny, dwanaſtą kop groſzy, o którą winę Sąd główny ten Urząd z oſiadłości jego przed ſiebie pozwać będzie moc na rok zawity, bądź ſamych Panow Woiewodow, Staroſtow, abo ich Namieſtnikow. A jeśliby kto na imieniu ſwym za te winy Urzędowi Grodzkiemu odprawy uczynić (i) nie dopuścił, tedy takowy niepoſłuſzny jeſzcze we dwoie w takowe winy wpada, a Urząd Grodzki, przeciw takowego w odprawie tych wſzyſtkich win daley poſtępować ma, tak jako niżey o odprawie rzeczy przez tych Sędziow głównych odſądzonych jeſt opiſano i dołożono, czyniąc Urząd temu wſzyſtkiemu doſyć pod takąż winą wyżey opiſaną: a takowy też porządek przy Sądach Ziemſkich zachować ſię ma, i przeciw wyſtępnym takowymże ſpoſobem poſtępować Urząd będzie winien.

(b) *Wina na upornego gdy od Sądu wyniść nie chce.* w Roz: 4: ar; 53. §. 2. kop 12.

(c) *Kon: Tryb: Kor 1580 Zyg: III Toż f 540 Przy wotowaniu. nikt zoſtawać nie ma cudzy*

(d) *Zgadza ſię w R. 1. art: 10 § 1. Każdy gość pod czas Głównych Sądow ruſznice przed miaſtem przyieżdżaiąc ma wyſtrzelić, i Kon: Warſz: 1601 Zyg: III. o Ruſznicach fol: 759.*

(e) *Odprawa win na niepoſłuſznym w jego Powiecie*

(f) *Spoſob odprawowania winy na niepoſłuſznych.*

(g) *Pozew na dwie niedziele rokiem zawitym.*

(h) *Wina na Urząd odprawy nie czyniący kop 12.*

(i) *Sprzeciwiaiący ſię Urzędowi w odprawie za winy w co po podaią.*

A Trybunalſkie Sądu beſpieczeńſtwo, kto nie ma żadney ſprawy, przed Sąd nie ma wchodzić, a kto ma ſprawę, tylko ſamoczwart ma wchodzić; przy wotowaniu nie ma nikt zoſtawać. *Conſt: 1578. Tit:* Beſpieczeńſtwo, *Conſt: 1641. fol: 14. Tit:* O Trybunale.

B Ruſznic i broni niezwyczaynych nikt nie ma zażywać, *ſub pœna 14. marc: in inſtanti luenda. Conſt: 1578. § item* żaden.

Czekanow nie tylko pod czas Trybunału, ale i po Trybunale *publice* noſić nie wolno, *ſub pœna* 100. *marc. peremptorie in quovis officio luenda. Conſt: 1620. fol.* 20. *Tit:* Zabronienie.

Seymiki na obieranie Deputatow W. X- Lit: które ſię dotąd w ſam dzień Nayświętſzey

Panny Gromniczney odprawowały, za zgodą wſzech ſtanów, *cum omnibus ſolemnitatibus*, na pierwſzy Poniedziałek po tym Swięcie przełożono, a obiekcye na zaiutrz rozſądzone być maią A gdy to Swięto w Poniedziałek przypadnie, tedy Seymik ma być w tydzień, to jeſt w naypierwſzy Poniedziałek po Swięcie, które prawo *pro lege perpetua* poſtanowiono *Conſt: An:* 1685. *fol:* 7. *Tit:* O Seymiku Gromnicznym.

Warunek na niebeſpieczność (a) tego Sądu głównego.

AWaruiąc beſpieczność i uczciwość tych Sędziow głównych, gdyż on w tych ſprawach ſądowych mieyſce Naſze Hoſpodarſkie zaſiądać będą, ktemu i beſpieczne przyiechanie do tych Sądow. [A] Uſtawuiemy iż kiedyby jakiegożkolwiek ſtanu Człowiek pod tym czaſem, gdy Sądy głó wne do tego miaſta, gdzie ziechanie Sędziom naznaczono we dwuch niedzie lach, także i po odiechaniu ich ztamtąd we dwuchże niedzielach tego, kto do Sądow głównych jedzie abo przyiedzie, [B] bądź na drodze abo w mieście na ulicy gdziekolwiek potkawſzy i przeiąwſzy, bądź na goſpodę i na jakie ſtanowiſko gwałtem naſzedſzy, ſamego abo ſług jego, i kogokolwiek z tako wych zabił abo ranił, bądź też tylko ſzkodę jaką uczynił, tedy takowy będąc oczywiſto przez Woźnego zazwany w takim obwinieniu winien będzie przed tym Sądem głównym bez pozwu ſtronie żałobliwey uſprawiedliwić ſię, ſowitey winie Statutowey podlegaiąc. Wſzakże ſtrona (b) żałobliwa takowemu obwinionemu, gdzie tego potrzebować będzie, żałobę ſwą na p ſmie pod pieczęcią ſwą przez Woźnego dać ma. A obwiniony potym trze ciego dnia (c) o to, w czym mu winę dadzą, uſprawiedliwić ſię winien bę dzie. A jeſliby po zakazaniu przez Woźnego nie ſtanowiąc ſię ku roſprawie precz ziechał, (d) tedy Sąd główny, gwałt, nawiązki, rany i ſzkody czwo rako ſowito na takowym: a będzieli wyſtępek krwawy, tedy go i na gardło za dowodem ſkazać, a na wywołanie do Nas Hoſpodara odeſłać ma. A nie będzieli oczywiſto przyſcigniony i zazwany: tedy za przypozwaniem przed Sąd główny pozwem na rok zawity na dwie niedzieli zaocznie i oczywiście, takowymże ſpoſobem jako wyżey opiſano pokonywany, i odprawa według Artykułu o odprawach niżey poſtanowionego na maiętności jego za odeſłaniem od Sądu głównego przez Urząd Grodzki czyniona być ma. A nieoſiadły w Wielkim Kſięſtwie Lit: ktokolwiek, (e) jeſliby zbytek gdzie przy bytności tych Sędziow jaki uczynił, takowy chociayby i Pana u ſiebie mienił, nie dopuſzczaiąc mu do niego odezwu tam zarazem przed Sąd główny mocnie ſądzony, i według wyſtępku ſwego ſkazywany i ſkara ny być ma, wyimuiąc to, jeſliby co (f) przy bytności Pana ſwego na ty mieyſcu abo na drodze uczynił, tedy Pan jego z niego ſprawiedliwość tamż zarazem uczynić winien będzie. A gdzieby ſprawiedliwości uczynić niechciał, tedy na ſamym Panu takowego ſługi ukrzywdzonemu za dowodem w Statucie opiſanym wſkazanie obyczaiem w tym Artykule wyżey pomienionym czyniono być ma

(a) *Konſtyt: Warſzaw:* 1611. *Zyg: III. Opatrzenie beſpieczeńſtwa Sądow, którą Konſtytucyą i W. X. Lit: przyimuie. f: 7. Zgadza ſię w R: y. art: 64. Konſt: Tryb: Kor: Stef: 1578. Konſt: Tryb. Woł: i Bracław: 1589. Zyg: III. Beſpieczeńſtwo Sądow.*

(b) *Załoba na piſmie ma być dana, w R: y: ar: 64. Zgadza ſię §. A ſtrona.*

(c) *Dzień trzeci, i w R: y. art: 21. § oſtatni.*

(d) *Niepoſłuſzny w co wpada, zgadza ſię w Roz: y. ar: 64. § Jeſliby.*

(e) *Nieoſiadły o exces tamże zaraz ma odpowiadać.*

(f) *Exceſ gdyby przy Panu był uczyniony od ſługi*

(g) *Zgadza ſię w Roz: y. ar. 64. ſzerzey.*

[A] A ktoby we trzy niedziele przed zaczęciem abo po zaczęciu Trybunału kogo ranił, abo zabił, ma tak być karany, jakoby to na Seymie uczynił. *conſt:* 1578. §. A gdzieby.

[B] Beſpieczeńſtwo tych Sądow ma ſię rościągać w okręgu onego miaſta, gdzie Trybunał ſądzą, *in perſonis euntium & redeuntium* na Trybunał *Conſt:* 1615. *fol:* 11. *Tit: De termino tacto.*

Securitas Trybunału W. X. Lit:

KOnſtytucyą *de ſecuritate Judiciorum* Trybunału Koronnego *in toto* W. X. Lit: przyimuie.

Czaſy naznaczone Sądów głównych.

SĄdy tych Woiewództw i Powiatow wyżey pomienionych iuż zaraszem naypierwey w roku ośmdzieſiąt wtórym począć ſię, i tak zawżdy tym porządkiem ſądzone być maią we dwie niedziele po Wielkieynocy w Wilnie, a tam do tego mieyſca ze wſzyſtkich Państw onego Woiewództwa Wileńſkiego, i też Woiewództwa Połockiego z ſprawami ſwemi

ziechać ſię, i tamże ſądzić ſześć niedziel, w Wilnie mieſzkaiąc, Woiewództwa Wileńſkiego ſprawy cztery niedziele, a potym Woiewództwa Połockiego dwie niedziele ſądzić maią, a po wyściu ſześciu niedziel do Trok iechać, i tamże wſzyſtkie Powiaty onego Woiewództwa ſześć niedziel ſądzić maią: a oſądziwſzy w Trokach niedziel ſześć, maią iechać do Nowogródka, i tam ſtanowić ſię maią po ſkończeniu Trockich Sądow za dwie niedziele, i ſądzić dwanaście niedziel, to jeſt, ſześć niedziel Woiewodztwo Nowogrodzkie i Powiaty do niego należące, a drugą ſześć niedziel Woiewództwo Brzeſkie z Powiatem Pińſkim. A odſądziwſzy te dwanaście niedziel, maią jechać do Mińſka, a tam ſię ſtanowić po odſądzeniu ſpraw Nowogrodzkich za dwie niedziele, a ſądzić maią porządkiem, napierwey Woiewodztwo Witepſkie, Mścisławſkie, i Powiaty do nich należące: a potym Woiewodztwo Mińſkie i z Powiatami jego, tak długo poki wſzyſtkie ſprawy odſądzą: a w Zmudzi Sędziowie główni obrani maią począć ſądzić po ſkończeniu Sądow Mińſkich za dwie niedziele, a tym Sądom głównym i czaſom ich naznaczooym Seym, ani woyna takowa, która ſię nie poſpolitym wſzyſtkiey Rzeczypoſpolitey ruſzeniem, ale za pieniądze ludźmi ſłużebnymi odprawować będzie, nic ſzkodzić i przekazać nie ma, wſzakże pod ten czas w inſzych Powiatach Sądy Ziemſkie, Grodzkie, także i Podkomorſkie ſądzone i odprawowane na Roki i czaſy ſwe naznaczone być maią, wyimuiąc tych, których od woyny Konſtytucya Seymowa nie wyzwala.

Ten Artykuł poprawiony Konſtytucyą Seymu Krakowſkiego Koronacyi Króla J. M. Zygmunta Trzeciego w Roku 1588.

Czaſy na które Piſarz i ſtrona dla wpiſowania ſpraw zieżdżać ſię powinni.

PIſarz Ziemſki tego Woiewodztwa, w którym Sądy takowe przypadać będą, za trzy dni przed czaſem zaſiadania do tych Sądow, na mieyſce naznaczone przyiechać, i do regeſtru wſzyſtkie ſprawy ſtron wpiſować ma, u którego w tych trzech dniach i potym po zaczęciu Sądow cały tydzień, każdy ten, komu ſprawa w tym Woiewodztwie przypada, do regeſtru wpiſować ſprawy ſwe może. A ktoby w tym tygodniu do regeſtru ſprawy ſwey wpiſać omieſzkał, takowego ſprawy po tym tygodniu Piſarz do regeſtru przyimować nie powinien: lecz iuż to do drugiego roku odłożyć ſię ma. A ieśliby Sędziowie główni za mnieyſzy czas niżli im jeſt wyżey naznaczony ſprawy zregeſtrowane odſądzili, i liſty ſądowe ſtronom podawali, i we wſzyſtkim ſłuſznie odprawili, tedy nie czekaiąc wyścia czaſu wyżey naznaczonego, mogą ſię precz z onego mieyſca roziechać, wſzakże do Trok z Wilna, a po wyściu ſześciu niedziel do drugich Woiewodztwku takowym Sądom naznaczonym, przecię aż też po wyściu ſpełna czaſu wyżey zamierzonego we dwuch niedzielach ſtanowić ſię maią, a to dla tego, aby każdy pewną wiadomość o przyiechaniu Sędziow mieć mógł.

Spoſob wydania Dekretow Sędziow głównych.

WSzyſtkie [A] Dekreta onych Sędziow maią być pieczętowane Pieczęcią Ziemſką onego Woiewodztwa, gdzie ſię Sądy odprawuią, to jeſt, w Wilnie Pieczęcią Ziemſką Wileńſką: a w Trokach Trocką: w Nowogródku Nowogródzką Pieczęcią: a w Mińſku Mińſką; do których liſtów ſądowych [B] Sędziowie główni z każdego Woiewodztwa po jedney Oſobie ręce ſwe podpiſować maią, także i Piſarz Ziemſki, który te ſprawy w Kſięgi Ziemſkie wpiſować będzie, ma podpiſować ręką ſwoią, a nikomu ſpraw nie wydawać, aż za wiadomością Sędziow głównych, i przeczytawſzy przed niemi.

A Trybunalſkie Dekreta Ziemſkiemi Pieczęciami maią być Pieczętowane. *conſt: 1577. fol: 330. Tit:* Czaſy Sądow.

[B] W Kſięſtwie Litewſkim Deputat z każdego Woiewodztwa i Powiatu, gdy który ſądzony będzie, przy Marſzałku ſiedzieć powinien, i Dekreta wſzyſtkie tamże w Izbie pospołu z Marſzałkiem podpiſować ma. *Conſt. 1647. fol. 6. tit.* O Dekretach.
Podpiſkowie w Trybunale przyſięgli być maią *ſuper non revelandis* tylko *ſecretis. conſt:* 1647. *fol: 6. Tit:* O Dekretach Trybunalſkich.

Umocnienie Dekretow Sądow głównych.

DEkreta, wyroki, tych Sędziow wſzyſtkich maią być tak ważne, jako Naſze Hoſpodarſkie na Seymie uczynione, a ktobykolwiek na Dekrecie tych Sędziow nie przeſtawaiąc po rozſądku ich upornie na Seym albo za Dworem przed Nas Hoſpodara kogokolwiek, i jakimkolwiek obyczaiem ku ſkażeniu takowego dekretu od Sędziow głównych wydanego pozwał, tedy każdy takowy pozwany od pozwow i od rzeczy chociayby nie ſtał za tym pozwem, abo Mandatem Naſzym wolny być ma: a ktoby jeſzcze nad to tak upornym być chciał, a takowy pozew popierał, abo za nieſtaniem ſtrony co odzierżał, tedy takowe odzierżenie żadney władzy nie ma, i nie może być ku żadney ſzkodzie i nikomu przez Urząd Naſz odprawa czyniona być nie ma (a) A jeśliby też pozwany przez Nas Hoſpodara na takowy pozew ſtał, tedy ten kto wyzwał, powinien będzie ſam abo Prokurator jego nie ſchodząc z prawa (b) zapłacić winy ſto kop groſzy, którey winy połowica ſtronie: a druga połowica do ſkarbu Naſzego być ma: a w ſprawie oſądzoney przez Sędziow głownych jeśliby ſię doſyć nie ſtało, ma być odeſłano do Urzędu Naſzego przynależnego, gdzie winy oſiadłość ſwą miećbędzie, ku wykonaniu odprawy rzeczy ſądzoney. A nad (c) to Prokurator takowy, któryby ſię takowey rzeczy przez Sąd przeciw tych dekretow pod iął od kogo popierać, ma być ſkazany do wieży na tydzień, tam gdzieby ſię przed Nami ſprawa takowa przytrafiła.

Kon: Tryb: Kor: 1578, Utwierdzenie Dekretow. Kon Tryb: Wol: i Bra: 1589. o tymże. Kon: 1607. o Dekretach. Tryb: i Konſt: 1618. o Dekretach Trybunalſkich fol: 5 Zgadza ſię w R: 1. ar: 18.

(a) *Zgadza ſię w Roz: 1. ar; 11. § 4.*

(b) *Winy kop ſto, o wyzwanie Mandatem od Tryb: do I K M. nieſłuſzne.*

(c) *Karanie Prokuratora ſprzeciwiaiącego ſię Dekretowi Trybunalſkiemu Kon: Tryb: Kor: 1578. Kon: Tryb: Wol: i Brac: 1589: fol 541 § A nad to,*

Powinność Piſarza Ziemſkiego przy Sądzie Głównym.

PIſarz [A] Ziemſki onego Woiewództwa, gdzie takowe Sądy główne odprawowane będą, ma i powinien będzie przy tych Sądach być, a to dla wpiſowania takowych ſpraw do Kſiąg Ziemſkich; a wſzakże na tych Sądach votum nie ma mieć, a jeśliby pod ten czas odprawowania tych Sądow głównych appellacyynych Roki które Ziemſkie w onym Powiecie przypadły, takowe Roki Ziemſkie, aby nie były ſądzone, ale po odſądzeniu ſpraw i Sądow głównych we dwuch niedzielach za tymiż pozwy Roki Ziemſkie odprawowane być maią. A wſzakże to tylko rozumieć ſię ma o tych mieyſcach, gdzie takowe Sądy główne odprawować naznaczono, to jeſt, w Wilnie, w Trokach, w Nowogródku, i w Mińſku. A w inſzych Woiewodztwach i Powiatach Roki maią być ſądzone ſwoim porządkiem.

[A] Piſarze ſami u Sądow ſiadać maią, *ſub amiſſione officii, ſalvo legali. conſt:* 1550. *fol:* 5. §. Niedoyrzeniem.
Piſarz Trybunalſki W. X. Lit: bez Korrygatorow powinność ſwoię odprawować powinien, a nad dochod w prawie opiſany według Konſt: 1616. nic nie ma brać. *conſt:* 1635. *fol:* 30. *tit:* O Piſarzu.
O Piſarzu Trybunalſkim W. X. Lit: *pro lege perpetua ſancitum eſt*, aby nie w przód zaſiadł, aż przyſięgę wykona, *ſuper non revelanda ſecreta*, że nic nad prawo w Kancellaryi Trybunalſkiey od ſpraw wyciągać, ani ſam, ani Regenci nie będą. A to podług Konſt: *An:* 1647. uczyni. Y Regenci na początku Trybunału po obranym Marſzałku toż uczynić powinni. *conſt: An:* 1667. *fol:* 63. *tit:* Trybunał w W. X. Lit:

O Piſarzu Trybunalſkim Konſt: W: X: Lit: 1616. fol: 43.

GDzieby ſię to trafiło, żeby Piſarz Trybunalſki, lub to przed zaſiadaniem na Sądy Trybunalſkie, abo w ſame Sądy Trybunalſkie, śmiercią z tego świata zſzedł: maią PP. Deputaci Trybunalſcy z pośrzodku ſiebie jednego Deputata obrać, który przyſięgę rotą Piſarſką uczyniwſzy, ten Urząd Piſarſki ma odprawować: a Kſięgi wſzyſtkie ſpraw Trybunalſkich za ſwego ſprawowania naydaley w ſześć niedziel po odſądzeniu Trybunału, do Sądu Ziemſkiego onego Powiatu do Sędziego i Podſędka oddać powi-

nien będzie zapieczętowawſzy; wſzakże wypiſy i widymuſy z Kſiąg dawnieyſzych Trybunalſkich i Ziemſkich w ſprawach przez zmarłego Piſarza odprawowanych, Sędzia i Podſędek pod Pieczęciami, i z podpiſem ręku ſwych, ludziom potrzebuiącym wydawać maią, do obrania i konfirmowania inſzego Piſarza.

O Pozwach przed ten Sąd.

POzwy przed Sąd maią być pod tytułem Naſzym Hoſpodarſkim, i pod pieczęcią onego Woiewództwa abo Powiatu, gdzie oſiadłość ſwoię ma ten, kogo pozywaią, i gdzie tę ſprawę przed Sądem Ziemſkim abo Grodzkim zaczął, a Rok (a) zawity wſzelakim pozwom być ma przed czaſem na Sądy główne wzwyż naznaczone, oczywiście za cztery niedziele, a zaocznie na imieniu pozwy pokładaiąc za ſześć niedziel a nie bliżey, wyymuiąc tylko te Artykuły, o które dla prętſzey ſprawiedliwości rok pozwaniu dwie niedziele wyżey jeſt opiſany. (b)

(a) *Rok zawity pozwom przed Sąd główny oczywiſto i zaocznie podanym.*

(b) *fol: 13. wyżey tuż § Pozwem na dwie niedziele.*

Jenerałowie, którzy pozwy do Trybunału podaią, *popter notitiam* ſtronie, terminem niedziel ſześcią, w ſwym właſnym Grodzie gdzie pozwy podaią, Relacye aby przyznawali naydaley za niedziel dwie przed ſprawą, *ſub nullitate citationis. conſt: 1647. fol: 7. tit:* O Dekretach Trybunalſkich W. X. Lit:

O Zapiſach i Proteſtacyach.

ZApiſy oświadczenia (c) i zeznania wſzelakich liſtów, zapiſow, i zeznania Woźnych wſzelakie tak maią być ważne przed tym Sądem uczynione, jako przed Nami Hoſpodarem, abo przed Sądem Ziemſkim.

(c) *Konſtyt: Tryb: Koron: Stef: 1578 fol: 331. Kon: Tryb: Wołyń: i Bracł: Zyg: III. 1589. fol: 542.*

Odprawa takowych Sądow w rzeczach oſądzonych.

SĘdziowie ci główni, gdy ktorą ſprawę za appellacyą abo za pozwy, i na jakimkolwiek roku odſądzą, i co ſtronie żałobney przyſądzą, tedy przy ſkazaniu ſwym położywſzy na ſtronę przeciwną żaręki po trzykroć tak wiele, jako ſamey rzeczy ſkażą, a ten gdzieby w wiązania i odprawy Urzędu po tym ich ſkazaniu nie poſtąpił, maią na uwiązanie i odprawę rzeczy oſądzoney zarazem na tymże liſcie ſwym ſądowym tego dokładaiąc odeſłać (a) do Woiewody, abo Staroſty: a w niebytnoſci ich ſamych, tedy Namieſtnikom ich, którym tę ſprawę odprawować należeć będzie, a to w rzeczach Grodzkich: a w rzeczach ſądowi Ziemſkiemu należących do Sądu Ziemſkiego onego mieyſca, w którym Powiecie ta ſprawa pierwey przed Sądem Ziemſkim abo Grodzkim, abo Podkomorſkim, początek ſwóy miała: a Urząd (b) Naſz Ziemſki abo Grodzki, któremu to z tych Urzędow za odeſłaniem będzie należeć, takowym obyczaiem zachować ſię będzie powinien, to ieſt, gdzieby ſię takowa ſprawa przytrafiła, w którey Roki Statutowe zapłacie ſummy pieniędzy od Sądu głównego będą złożone, tedy ſkoro pierwſza rata ſummy pieniędzy jakieyżekolwiek wynidzie, ma ten Urząd za tę ſummę pieniędzy którey rok minie, po temuż i po wyyściu inſzych rat, po każdey racie abo po kilku ich, jako tego ſtrona żałobliwa po Urzędzie potrzebować będzie z Urzędnikow Ziemſkich, Sędzia abo Podſędek: A Grodzki, Woiewoda, Staroſta, abo Namieſtnicy ich, zarazem ſkoro wziąwſzy wiadomość naydaley do czterech niedziel według ſkazania Sędziow głównych porządkiem i (c) ſzacunkiem w Statucie opiſanym na imieniu winnego, to jeſt, na ludziach i gruntach wſzelakich: a w niedoſtatku ludzi i gruntow i w Dwor ſam, ſzacunkiem ſłuſznym, i we wſzyſtkie Dobra onego Dworu i imienia, w wiązanie moone i odprawę uczynić. A (d) gdzieby która ſumma pieniędzy bez ſkładania rokow Statutowych Sądu głównego na kim była wſkazana. Tedy ſkoro po przyniesieniu oney ſprawy, ten Urząd, do którego to odeſłano będzie, także naydaley do czterech niedziel ma odprawę uczynić porządkiem wyżey opiſanym: a przy każdey takowey odprawie, Urząd

(a) *Odeſłanie na odprawę do ſamych Sędziow, gdzie początek wzięła ſprawa.*

(b) *Sposob abo obyczay odprawy taki ma być zachowany.*

(c) *Zgadza ſię w Roz: 4. art: 98.*

(d) *Summy bez rokow Statutowych ſkazaney od Sądu głównego odprawy ſposob.*

każdy ma (e) przy sobie mieć piąciu Szlachcicow w Wielk: X. Lit: osia-
dłych, ludzi dobrych, niwczym niepodeyrzanych, i dwuch Woźnych tegoż
Powiatu, w którym się to dziać będzie, o którą Szlachtę strona powodowa
starać się sama i nabywać ich ma: a (f) za pracą temu Urzędowi samemu, który
odprawę czynić będzie, uwiązczego od kopy po sześciu groszy, ten, na kim
odprawę czynią, płacić ma. A gdy przyydzie uwiązywać w własne (g) imie-
nie strony żałobliwey, prawem przezyskane, abo w ludzie, i w grunty, tedy
strona powodowa uwiązczego Urzędowi od służby abo od włoki ludźmi osia-
dłey płacić ma po sześciu groszy, a od pustey pasznej ziemi abo włoki po-
dwa grosze: a od inszych gruntow nic płacić nie będzie winna. A tę (h)
odprawę Urząd w tym czasie wyżey zamierzonym wykonywać ma pod wi-
ną sta kop groszy na Sąd główny, o którą winę Urząd ten, któryby odprawy
uczynić niechciał, do tychże głównych Sędziow pozwany być ma, (i) A je-
śliby strona ta, na którey Urząd Ziemski, Grodzki, abo Podkomorski, odpra-
wę czynić zechce, temu Urzędowi Naszemu odprawy uczynić na imieniu swym
nie dopuściła, w czymkolwiek sprzeciwiła się, tedy ten Urząd, któremuby się
sprzeciwiono, do Nas Hospodara na liście swym otworzonym pod pieczęcią
swą, i pod pieczęćmi tych Szlachcicow i Woźnych, ktemu i z podpisaniem
rąk ich, kto z nich pisać umieć będzie, odesłać, i o tym uporze oznaymić Nam
ma, a My Hospodar gdzie na ten czas Dworem Naszym będziemy, tako
wego upornego i Urzędu Naszego nieposlusznego kazać (k) wywołać z Pań
stw Naszych, a na imieniu sprzeciwnego przez Dworzanina Naszego ukrzy-
wdzonemu mocną odprawę uczynić roskazać zarazem krom wszelakiey zwło-
ki, tak w rzeczy osądzoney, jako i w zarękach, zakładach, winach, i w szko-
dach wszystkich mamy i powinni będziemy, który Dworzanin przy takowey
odprawie piąciu też Szlachcicow i dwuch Woźnych przy sobie mieć ma,
a za (l) tę winę i sprzeciwienie prawu pospolitemu i zwierzchności Nasz-
Hospodarskiey ostatek maiętności sprzeciwnego cobykolwiek iey w Wiel-
kim X. Lit: zostało, wszystkę od mała do wiela, leżącą do stołu Naszego
Hospodarskiego wziąć i przywrócić mamy, którą iuż ten isty Sprzeciwnik
wiecznie tracić powinien będzie, i iuż My Hospodar tę maiętność rozdawać
mocni i wolni będziemy ludziom narodu Szlacheckiego, Nam i Rzeczypo-
spol: zasłużonym, jako własne spadki swoie: a temu Wywołańcowi nie wra-
caiąc, wyiąwszy to, jeśliby takowy stronie ukrzywdzoney za wszystkie prze-
zyski dosyć uczynił, a do Nas Hospodara, o miłosierdzieby się uciekł, tedy
przywrócenie jemu oney maiętności i zniesienie z niego onego wywołania,
będzie przy woli i łasce Naszey Hospodarskiey: (m) a jeśliby tenże tak upor-
ny był, i temu Posłańcowi Naszemu sprzeciwił się, i odprawy uczynić nie
dopuścił, abo to imienie komu innemu, (n) unikaiąc prawa, w ręce puścił,
czego według Artykułu na Seymie Koronacyi Króla Henryka uchwalonego
uczynić nie mógł, takowego jako Sprzeciwnika sprawiedliwości Bożey i
zwierzchności Maiestatu Naszego Hospodarskiego za przypozwaniem od
strony ukrzywdzoney przez Nas Hospodara Mandatem na rok zawity, i po
okazaniu na piśmie tego uporu i niepostuszeństwa zeznaniem Posłańca Na-
szego, Szlachty i Woźnych przy nim będących tam, gdzie na ten czas Dwo-
rem (o) Naszym będziemy w żadną limitacyą nie wpuszczaiąc, gdy pozwa-
ny stanie, gardłem go karać każemy. A jeśli nie stanie, tedy na Seymie po-
tey Sprawie pierwey za tymże Mandatem czci odsądzić, i na gardło skazać
mamy, a postępek (p) wszystek odprawy stronie żałobney i przywrócenie
maiętności upornego, do stołu naszego Hospodarskiego, nie odkładaiąc do
Seymu, ale zarazem za Mandatem na roku przypadłym, tak jako wyżey
opisano przez Posłańca Naszego wykonać. My Hospodar bez żadney zwłó-
ki powinni będziemy, A jeśliby ten, komu imienie po założeniu pozwu pu-
szczono, (q) w wiązania bronił, tedy strona żałobliwa takowego na rok za-
wity zaocznie za sześć niedziel, a oczywisto za cztery niedziele, do Sądu
głównego przypozwać ma, i gdy na niego tego sprzeciwienia świadectwem

(e) Zgadza się w Roz: 9. art: 94 § Ajeśli Urząd

(f) Uwiązczego od kopy po groszy 6. przeciw art: 94 w R. 9 § A za pracą.

(g) Od uwiązania do własności zapłata.

(h) Zgadza się w R. 9 art: 94 § A nieczyszą winą Winna na Urząd nieodbały odprawy kop sto

(i) Stronie gdy Urzędowi odprawy czynić bronią, zgadza się w R: 9. art: 95.

(k) Dworzanin kiedy odprawę czyni, Konst: 1598 Zyg: III. o Banicyach i sublewacyach W: X. L. fol: 695. i Konst: 1589. fol: 593. o odprawach rzeczy osądzoney &c.

(l) Sprzeciwnego maiętność konfiskuią, zgadza się w Roz: 9. art 95 § 2. A za tę winę.

(m) Karanie na sprzeciwiaiącego się Posłańcowi 9 K. M. w R. 9. art: 95. §. 3. Ajeśliby.

(n) w Roz. 9. art: 73.

(o) Sprzeciwny Dworzantnowi I. K. M. w odprawie pogardłem ma być karany.

(p) w Roz: 9. art. 95. §. 3. a postępek.

(q) Pocew o sprzeciwieństwa w R. 9. art: 96. §. 2. Tedy strona

Da

Urzędowym, jako wyżey opiſano, dowiedzie, tedy uwiązanie w ono imienie za rzecz oſądzoną poſtąpić, a ktemu gwałt, zaręki w liście ſądowym opiſane z nawiązką ſam zapłacić powinien będzie, co na własney maiętności jego bez ſkładania rokow Statutowych ſkazano, i odprawa porządkiem wyżey przeciw ſamego Iſtca opiſanym uczyniona być ma. A (r) to ſię ma rozumieć, kiedyby kto oſiadły w W. X. Lit: to uczynił: a gdyby ten, który w wiązania bronił w W. X, L. był nieoſiadły, a w wiązania bronił mocno, tedy ſam Iściec poſtępkiem wyżey opiſanym we wſzyſtkim pokonywany być ma, a o tym nieoſiadłym Sprzeciwniku jednym, abo kilka ich będzie, jako i o ſamym Iſtcu Urząd Nam Hoſpodaru oznaymić ma: a My i tych Sprzeciwnikow poſpołu z ſamym Iſtcem z ziem wſzyſtkich Państw Naſzych wywołać roſkazać mamy, a iżby żaden tego ſię ważyć, a takowego imienia pod obronę ſwą brać, ani też z takowym Wywołańcem obcowania żadnego mieć (s) i w Domu ich przechowywać nieśmiał. Przeto uſtawuiemy, gdzieby kto jakiegożkolwiek ſtanu Człowiek od niſzſzych aż do wyſzſzego, nie wyymuiąc z tegoż żadney Oſoby, wiedząc o takowym przewodzie prawa na ſprzeciwnego, i po obwołaniu takowego dekretu w tym Powiecie, gdzie on wywołany oſiadłość ma, obcowanie z nim miał, abo go w domu na imieniu ſwym po dekrecie Naſzym Hoſpodarſkim przechowywał, takowy będąc przed Sąd główny (t) przypozwany na zawity rok, gdzieby ſię niewiadomością o dekrecie Naſzym wymawiał, abo do przechowywania nie znał ſię, tedy nie z goła, ale przyſięgą odwiodſzy ſię, będzie od tego wolny. A jeśliby przyſiądz niechciał, tedy gardłem karany być ma. A jeśliby komu przydało (u) ſię takowego Wywołańca zabić, tedy ten, kto go zabije, głowſzczyzny płacić, i żadney winy za to na ſobie ponoſić nie ma.

(r) *Zgadza ſię w Roz: 4 art: 96. 2. A to ſię ma.*

(s) *w R. 11 ar: 68*

(t) *w R: 15. art 26 Niewiadomości przyſięgą ſię odwieść.*

(u). *Wywołańca ktoby zabił, wolny głowy i winy, w R. 11. ar: 4, §4.*

Ezekucya za Dekretami Trybunalſkiemi na Seymie Warſzawſkim 1601. uchwalona.

Konſtytucyą Trybunalſką *in ſuo robore* zoſtawuiąc, uchwalamy, aby po dekrecie Trybunalſkim nie Woźny z Szlachtą, ale Urząd ſam Grodzki albo Ziemſki na Exekucyą jechał.

Władza Sędziow i Marſzałka Trybunalſkiego.

Wielkie [A] trudności i pſowanie Juriſdykcyi Woiewodzych, Starościch, i Mieyſkich, pod czas Sądow głównych być widząc: zaczym i omieſzkanie ſpraw ludzkich dziać ſię zwykło. Przeto Sędziowie główni, i ich Marſzałek, w żaden Urząd onego mieyſca, gdzie Sądy odprawuią, wdawać ſię nie maią: [B] goſpod rozdawać, [C] uſtaw rzeczom czynić, myta albo targowych wybierać, ani ſobie żadnych pożytkow na onym mieyſcu, gdzie Sądy odprawuią przywłaſzczać i wynaydować nie maią: oprócz *ſalariurn* ſwego ſądowego: [D] ani *privatâ auctoritate*, w goſpodach Sądow żadnych odprawować i więzienia mieć nie maią. Ludzi mieyſkich, Szotow, Rzemieślnikow, Przekupniow, i inſzych, którzy między ſobą ſprawy maią, do ſwych Sądow nie wciągać: zoſtawuiąc każdego przy jego Juriſdykcyi: oprócz według Konſtytucyi Trybunalſkiey, Sądy ſobie należące odprawować będą, które na ich Sądy przypadaią: bądź też ktokolwiek Szlachcie, którzy do Sądow przyieżdżaią, i ſługom ich, abo ſamym Sędziom, także ſługom ich co ſię ſtało, abo ktoby komu jaki exces, gwałt, zranienie, nayście, zabóyſtwo, i inny zbytek uczynił: takowego każdego ſądzić będą mocni: a obwinionemu żadna excepcya i wolność iść nie ma.

A *In cauſis Civilibus exceſsuum & Criminalibus* Mieſzczanie, którzy pod prawem Mayburſkim mieſzkaią, nie gdzie indziey pociągani być maią, tylko do prawa Mieyſkiego, pod którym ſiedzą. *Conſt: 1633. fol: 25. Tit:* O Sądach Seymowych. *Conſt: 1601. fol: 759. Tit:* Władza Sędziow Trybunalſkich.

B Marſzałkowie Trybunalſcy i Deputaci, nie maią ſobie goſpod rozdawać, 1598. *fol:* 704. *Tit:* O Goſpodach.

C Marſzałkowie Trybunalſcy, uſtaw rzeczom czynić, myta, targowe wybierać, i żadnych pożytków na onym mieyſcu, gdzie Sądy odprawuią, krom *ſalarium* ſobie przywła-

ſzczać i wynaydować nie maią. *Conſt: 1598. fol: 704. Tit:* O Goſpodach. *Conſt: 1601. fol: 759. Tit:* Władza Sędziow i Marſzałka Trybunalſk; *Conſt: 1647. f: 6. Tit:* O Dekretach Trybunalſkich.

D Prywatnych Sądow Marſzałkowie w Domach ſądzić nie powinni, ani więzienia prywatnego mieć maią, ludzi Mieyſkich, Szotow, Przekupniow, do ſwych Sądow nie wciągać. *Vide* we wſzyſtkich Konſtyt: wyżey allegowanych.

Opatrzenie Sędziów głównych.

SĘdziowie główni od każdego dekretu ſwego przeſądu maią brać od ſummy pieniędzy przyſądzoney, od kopy po groſzu jednemu, a od ſłużby i włoki oſiadłey po dzieſiąciu groſzy Litewſkich: a od puſtey ſłużby i włoki, od gaiow, laſow, i inſzych gruntow puſtych, i od Jezior, nic brać nie maią. A ten, który nieſłuſznie appellował, winien będzie Sądowi głównemu ſześć kop groſzy, a ſtronie drugą ſześć kop groſzy zapłacić. A jeśliże kto wolnym zoſtanie, takowy miaſto pamiętnego Sądowi głównemu kopę groſzy dać ma: a wſzakże ktoby na kim ſummy pieniędzy pozyſkiwał pożyczoney, tedy nie ten, który swey ſummy ſzuka, ale ten, któryby zapłacić nie chciał, przeſąd płacić ma: a Piſarzowi za wpiſowanie do Kſiąg groſz jeden, za wypis ſądowy i za wſzyſtkę sprawę ſądową po dwanaście groſzy Litewſkich płacono być ma, a nad to więcey nikt jemu dawać nie ma, i nie będzie powinien. A jeśliby więcey Piſarz nad tę uſtawę Naſzę na kim zadzierżaniem sprawy, co wyciągnął, tedy do tegoż Sądu głównego będąc zakazany, winy za dowodem Załobnikowi dwanaście kop groſzy zapłacić ma.

Konſtyt: W: X: Lit: 1616. Zyg: III: o Piſarzach Trybunalſkich, także Ziemſkich i Grodzkich.

ZE Piſarze Trybunalſcy, Ziemſcy, Grodzcy, i Podpiſkowie ich, Stan Szlachecki barzo uciſkaią, nad prawo dochody wyciągaią, i różne ſpoſoby nie prędkim wydawaniem ludziom ſpraw i Dekretow na to wynayduią. Przeto iż Korrektuta Praw na ten czas ſtanąć nie mogła, gdzie też o tym jeſt opiſano. Tedy mocą tego Seymu chcemy mieć, gdyby nad prawo Piſarz abo Podpiſek wyciągał, i do tygodnia Dekretu i ſpraw wſzelakich ſtronom nie wydał i zatrudniał, aby w winę ſto kop popadał, za zakazem Piſarza Trybunalſkiego przed tenże Sąd. A Piſarzom Ziemſkim i Grodzkim także *forum* na Trybunał za pozwem od ukrzywdzonego, a ſtrony powinne będą Kontrowerſye, i inſze ſprawy do Piſarza naydaley do trzeciego dnia oddawać.

O dochodach Sędziow głównych, Uchwała Seymu Warſzawſkiego Roku 1601. obiaśniła.

ZAbiegaiąc temu, aby Sędziowie główni, podarkow, poſſułow, i nad Konſtytucyą większych dochodow nie brali, uchwalamy, aby przy appellacyi trzynaſtey kopy z żadney ſtrony nie brali. Iż też miaſto pamiętnego przesądy wyciągaią z wielkim uciemiężeniem, a od zeznania pamiętne mieć chcą, i nad Konſtytucyą Trybunalſką większe przeſądy ſami ſobie ſtanowią: przeto poſtanawiamy, aby tego nie brali: ale od wſzelkiey Oſoby pozwaney od kogożkolwiek, o każdą rzecz, gdy zoſtanie wolny od pozwu i od rzeczy, aby nie przeſąd, ale pamiętne było brane: a jeśli co Aktorowi przyſądzą, i do poſſeſſyi ſkażą, od tego przeſąd maią wziąć wedle Konſtytucyi, a nie wedle ſwey taxy, od takiey zaś kauzy, w którey ſię ſtrony ziednaią, bądź po przeſłuchaniu Kontrowerſyi, nim Dekret ferowany będzie, a pogotowiu którzy ſłuchać nie będą, przeſądow ani żadnych datkow wyciągać nie maią.

Zniesienie przeſądow u Sądu głównego Trybunalſkiego Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego 1609. fol: 907.

SĘdziowie A główni na Sądach ſwoich, od wſzelakich ſpraw aby żadnych przeſądow nie brali, mocą tego Seymu znoſiemy wiecznemi czaſy, i zakazuiemy: aby ich jako Sędziowie główni nie brali, tak i ſtrony prawu-

Biblioteka Uniwersytet Warszawski Białystok 63705

iące się nie dawały. Co *exnuc* w tym Roku 1609. u Sądu głównego począć i na potomne czasy zachować się ma. A *Jalarium* Sędziom głównym takowe być ma. Strony, które sprawy swe u Sądu głównego, z jakieykolwiek miary przypadaiące mieć będą, każda z nich do rejestru w pisać się powinna. A wpisuiąc się do rejestru powod i pozwany będzieli się chciał wpisać, każdy z nich ma dać kopę groszy Litewskich od Akcyi jedney: a ile Akcyi będzie wpisował, od każdey po kopie ma dać. A jeśliby też w jednym pozwie Uczestnikow wielu było, tedy nie od Osob, ale od Akcyi tylko i od pozwu kopa ma być dana. Także gdy Sędziowie Powiatowi do Spraw między stronami, do Sądu głównego bywaią pociągani, nie od Osob, ale od zupełnego Urzędu kopa ma być dana. A gdy strony we wszelakich sprawach swych u tego Sądu głównego z kontrowersyi rosprawować się będą, za kim Dekret wynidzie, iż mu cokolwiek przysądzą, lubo wolnym zostanie, tedy tylko jednę kopę groszy Litewskich Sądowi dać ma, by też naywięcey Uczestnikow w jednym pozwie i kauzie było. Do tego appellacye nie słuszne, i winy exceffowe, według Konstytucyi Trybunalskiey Sędziom głównym płacone być maią. A nad to nic więcey od wszelakich spraw brano i dawano być nie ma. Także od przyznawania ugody i zapisow wszelakich i zlecenia mocy Plenipotentom u tego Sądu głównego nic nie ma być brano. To jedno waruiemy, aby te kopy ten, kto z Dekretu winien zostanie, zarazem wracał temu, kto je Sądowi dawa, a nie winnym zostaie, pod troiakimi winami. A pomienieni Sędziowie sprawy sądzić maią z rejestru porządkiem, począwszy jednego Powiatu sprawy aż je odsądzą: toż dopiero drugiego Powiatu sprawy następować i sądzić się maią. Y tak wszystkie Powiaty do końca odprawować będą. Jednakże terminy wszystkich Powiatow według Konstytucyy zostawać maią.

Zgadza się Konst: Warszaw: 1613.

Regestra Trybunalskie, fol: 6.

A Wina kop sto z sprzeciwieństwa Dekretu, i wszelakie inne Exakcye są zniesione. *Const: 1647. fol: 7. Tit:* O Dekretach Trybunalskich W. X. Lit:

Poprawa tego Sądu i Statutu.

Konst: Tryb. Kor: Stef: 1578. Poprawa Trybunału Województw &c §. A gdzieby tym, fol: 331.

AGdzieby temu Państwu Naszemu W. X. Lit: czego naprzód w tym porządku sprawiedliwości abo i w Statucie onego Państwa poprawić było potrzeba, abo jeśliby też dostąpiwszy wszyscy zgodnie tego Sądu głównego, Sądy swe zaś na Nas Hospodara włożyć chcieli, aby to im wolno było zawżdy uczynić, to im waruiemy i upewniamy, że takowe poprawy tam w onym Państwie W. X. Lit: na Seymikach abo ziazdach swych czyniąc, potym to ku utwierdzeniu przed Nas Hospodara na Seym przynosić będą, który iuż porządek tych Sądow głównych nowych, daliśmy wszystkim Obywatelom onego Państwa Naszego W. X. Lit: Naszą pieczęcią Maiestatną i z podpisem własney ręki Naszey. A iżby to ku wiadomości wszystkim przyyść mogło; dla tego Urzędy Nasze Ziemskie, Grodzkie, wszędzie na mieyscach sądowych i też przy Kościołach, na targach, po temuż na Seymikach i Rokach Ziemskich, to wydanie tych Sądow opowiadać i obwołać, i do Ksiąg Ziemskich, Grodzkich, słowo od słowa to wpisać dać maią: a kto wypisu na to z Ksiąg potrzebować będzie, takowemu to z Ksiąg wydawano być ma. Pisan w Warszawie Lata Bożego Narodzenia, Tysiąc pięćset ośmdziesiątego pierwszego. Miesiąca Marca pierwszego dnia.

Korrektura praw W. X. Lit: naznaczona, i jakim sposobem ma być odprawowana. Patrz *Const: 1633. fol: 27. Tit:* Korrektura praw W. X. Lit.

PORZĄDEK SĄDZENIA SPRAW

W Trybunale W. X. Lit: z Konstytucyi Seymowych, z Koekwacyi Praw W. X. Lit: z Koroną Polską, i z Statutu W. X. Lit: zebrany i opisany. Roku 1699. *Miesiąca Maja siódmego dnia.*

NAprzód wiadomo każdemu być musi oczywistych Praw wiadomemu, iż Rzeczpospolita stanowiąc *Coæquationem* Praw W. X. Lit: z Koroną Polską, nie naruszyła Praw dawnieyszych W. X. Lit: służących, ale tylko to, cokolwiek Obywatelom iey z ukrzywdzeniem się być zdało, naprawiła przez opisanie Urzędow i władzy zbyteczney, do jednakowego rządu i prerogatyw z Koroną Polską przyprowadzaiąc: jako to względem sądow, aby Trybunał W. X. Lit: tak jako i Koronny Trybunał winy wywołania, infamie, i insze wszelkie peny według zasługi i potrzebowania stron (nie odsyłaiąc za Dwor dla otrzymywania onych) wskazywać, one zaraz proklamować, publikować, albo obwoływać, exekucye nakazywać mógł. Tak, iż cośmy przedtym otrzymawszy w którymkolwiek sądzie dekret, po banicyą do Jch MM. PP. Pieczętarzow odsyłani bywali, i tam banicyą otrzymawszy, Dworzanina na exekucyą ceremonialną sprowadziwszy, w sprawach naszych Ziemskich nic za Dwor nie należących, musieli się w Assessoryey rosprawować; To teraz Rzeczpospolita wszystko skracaiąc ukrzywdzonym przeciąg prawny, tam, gdzie Dekret ferowany będzie aby tamże i banicya zapisowana, decidowana, i publikowana była, w jedno mieysce Sądu każdego zgromadziła. Na przykład ieśli w Grodzie, albo w Ziemstwie, albo w Trybunale kto sprawę ma, tedy według zasługi w tychże subselliach i w tychże Dekretach banicyą otrzymywać będzie na swym przeciwniku według Statutu W. X. Lit: każdemu zaś sprawy swoie maiącemu na Sądach Trybunalskich, stosuiąc się do Koekwacyi Statutu W. X. Lit: i Konstytucyi Seymowych, sprawić się należy takim sposobem.

1mo. Jaśnie dawnieysze i teraźnieysze *Coæquationis* Prawo uczy, jako się strony w wynoszeniu przeciwko sobie pozwow zachować maią, jako one Jenerali podawać i zeznawać powinni. Jednakże przestrzega się, iż należy naypierwey wszystkim Jch MM. sprawy swoie w Sądach Trybunalskich maiącym, aby z pozwami porządnemi podług Prawa Koekwacyey sprawionemi, i osobliwemi na to napisami, albo dowodami, do Sądu przystępowali.

2do. A gdy lub z zapozwu, lub z odkładu, lub z remissy, lub za appellacyami sprawy do Rejestrow wpisane, a potym przywołane będą, a za przywołaniem pozwami, daiąc się *in contumaciam* wzdawać, do rosprawy nie staną; na ten czas JchMość Panowie Patronowie według zwyczaiu Koronnego przy wzdawaniu pozwanych Osob, krótko będą powinni namienić zysk sprawy, to jest co Aktor przez kontumacyą na swym pozwanym chce wygrać z Dóbr leżących lub ruchomych, lub w sprawach kryminalnych peny. A naybardziey powinni wyrażać według zasługi, jeśli na banicyą doczesną, wieczną, albo infamią, na gardło, i na łapanie, lub też na utwierdzenie takowych wszystkich Dekretow wzdawać będzie. A za doniesieniem JchMM. PP. Patronow, Jmść Pan Marszałek, i Jmść Pan Pisarz Trybunalski w Rejestrach sądowych te winy zapisywać będą, zkądby strona pozwana informowawszy się, lub aresztować takową kondemnatę, a zatym oczywiście rosprawić się, lubo jeśli żaden areszt nie zaydzie, strona Aktorowa Publikacyą banicyey albo infamiey wygraney popierać mogła: punkta jednak trudnieysze zysku kontynumacyi, prócz banicyi i infamii, te na osobliwym produkcie, pozwie albo relacyey, do Kancellaryey pooddawane być maią. W tym zaś strony, i Jch MM. PP. Patronowie przestrzeżeni niech będą, aby nad zasługę sprawy w poźwie albo w Dekrecie wyrażoney, większych win wniestaniu nie otrzymywali, i w nich nie zdawali, i stopniów Prawa pospolitego nie przestępowali, mianowicie jeśliby tylko prosta kontumacya być miała, miano kogo niewinnie wzdać na banicyą doczesną, albo mimo banicyą doczesną na wieczną, albo mimo wieczną, na infamią, przeskakuiąc stopnie win w Prawie opisanych, tedy taki Dekret otrzymany za nieważny być ma, i przeto samo zniesiony, za co winę pieniężną, to jest solucyą, którą na Stronie niesłusznie był wygrał sam wzdanemu, a sądowi tyleż drugie do Skarbu zapłacić będzie powinien. Jaki zaś zysk i exekucyą swoiey rzeczy przez Dekret niestanny, każdy ma mieć, opisano to Statutem W. X. Lit: i

Konſtytucyami, jako każdy wyſtępny według zaſługi karany być powinien, Tę tedy karę w Prawie na wyſtępnych opiſaną Aktor ukrzywdzony w zyſku mieć będzie: mianowicie na przykład wſprawach expulſyynych, gdy kto kogo z maiętności wypędzi, za pierwſzą kontumacyą powinna być nakazana Aktorowi nie tylko reindukcya (to jeſt przywrócenie) zabranych Dóbr, przyſądzone ſzkody, jeśli one pretendować będzie; ale też nad to podług Konſtytucyey 1685. i 1690. Roku, wina wywołania wiecznego z remiſſą na exekucyą przy oſobliwych od Sądu liſtach do należytych Urzędow Ziemſkich albo Grodzkich, i tę banicyą wieczną dnia trzeciego przez Jenerała Aktor u Sądu publikować będzie. A gdy za takowym Dekretem tenże Aktor, któregokolwiek z Urzędnikow, Sędziego, Podſędka, albo Piſarza Ziemſkiego, lub Grodzkiego w liście odprawczym ſobie wyrażonych zażyie, i według nauki Statutowey exekucyą do Dóbr pozwanego ſprowadzi, a pozwany takowey exekucyey Urzędnikowi zażytemu czynić nie dopuści; tedy za otrzymaną od tego Urzędu remiſſą, albo nowym o ſprzeciwieńſtwo wynieſionym pozwem do Trybunału, Aktor wiecznego pierwey Banita ſtronę ſwoię pozwaną iuż na infamią, na gardło, i na łapanie, z mocną exekucyą i z publikacyą tey infamiey jeśli nie ſtanie do roſprawy wzdawać będzie, ktora odprawa, lub przez Urzędy lub przez ruſzenie Woiewództwa albo Powiatu onemu Aktorowi nakazana będzie. Gdyby zaś ſtrona Prawem przekonana, i taką infamią okryta, różne ſpoſoby wynayduiąc, albo zmocni ona będąc, ſkuteczney Aktorowi, Urzędowi, i Woiewództwu broniła exekucyey, takowego i daley do oſtatniego punktu Prawa, do approbacyey infamiey Dekretow i przewodow prawnych do tego Trybunału pozwać, wſzelaką jako na ſprzeciwiaiącego ſię Prawu poſpolitemu exekucyą opiſawſzy, dokładaiąc ruſzenie Woiewództwa i Powiatow, by i kilku przyległych jeśliby tak miał być potężny, obwarować wolno będzie. Podobnym ſpoſobem w Sprawach Skarbowych, to jeſt *in cauſis fiſci*, podług Konſtytucyey 1611. Roku za pierwſzą kontumacyą na banicyą wieczną, a w ſprawach exceſſowych większych podług Konſtytucyi Koronnych o beśpieczeńſtwie Sądow opiſanych, które W.X. Lit: przez Konſtytucyą *An:* 1620. w całe przyięło, na pierwſzym terminie na infamią Aktorom wzdawać, i cokolwiek z Prawa poſpolitego należeć będzie, wygrawać wolno: w ſprawach zaś proſtych krzywd, w których ani pochwałki, ani expulſyi, ani kryminałów żadnych nie będzie; bo i za pochwałkę na banicyą doczeſną wzdawać może, we wſzyſtkich takowych Akcyach, w których za pierwſza inſtancyą banicya i infamia wypadać nie może, wprzódy zwyczaynie *lucrum* (to jeſt zyſk,) o co ſtrona Aktorowa ſkarżyć będzie, za obwieſzczeniem albo przypozwem, z założeniem troiakich zarąk; Drugi zaś Dekret z przyſądzeniem *lucri* albo rzeczy zyſkaney oraz i troiakich zarąk, także za obwieſzczeniem, lub przypozwem, lub też na odprawę do Urzędow, założywſzy na ſprzeciwnego winę wywołania; Trzeci zaś Dekret z banicyą Aktor otrzymawſzy i publikowawſzy onę, exekucyą przez Urzędy mieć i daley wyżey namienionym ſpoſobem aż do oſtatniego ſtopnia według Statutu W.X. Lit: poſtępować będzie. Tymże torem w ſprawach dawnieyſzych, bądź przed Urzędem Ziemſkim, bądź przed Sądami Trybunalſkiemi, albo Aſſeſſorſkiemi tak z aktoratu, jako i z zapozwania agitowanych, dekreta Kancellarya wydawać będzie powinna, w pilney maiąc uwadze ſtopnie Dekretowania, jakoby wprzódy banicye doczeſne, potym wieczne, po nich infamie, a na oſtatek approbaty z mocną exekucyą i z ruſzeniem Woiewództw i Powiatow wychodziły.

3tio. Takowe wſzyſtkie kondemnaty i Dekreta jakikolwiek przezyſk albo *lucrum* mieć będą, byle z pierwſzych zapożwow, a nie z odkładow, ani remiſſyynych Dekretow wypadłe, wolno będzie pozwanym, lub ſamym, lub przez umocowanych według Konſtytucyey 1588. lub przez Przyiaciela ſwego, nim dwadzieścia trzy godziny wynidą, w Kancellaryey areſztować, a po wyściu tych godzin areſzt przyymowany być nie ma: ażeby zaś Kancellarya wiedziała w których ſprawach areſzta przyimować, w których nie; należy JchMM. PP. Patronom, aby podług dawnych zwyczaiow Trybunalſkich w Koronie i W:X. Lit: zachowanych ſprawy, zaraz przy wzdaniu do Kancellaryey oddawali.

4to. Na wypadłe kondemnaty naybardziey na banicye doczeſne i wieczne, wiadomo, że trzeba wprzódy każdemu *locum ſtandi* ufundować, a potym do ſkaſowania onych porządkiem prawnym poſtępować, na znoſzenie takowych banicyi Obywatele Korony Polſkiey maią *vadia capitanealia*, luity, grzywny i inſze peny według woli i decyzyey ſądow tamecznych, które ſtrony według ważności ſprawy z nakazu ſądowego płacą: Kſięſtwu zaś Litewſkiemu że Prawo Koekwacyey zabroniło, ażeby ſtrony płaceniem win nad

kop 40. i to w ſprawach wielkiey importancyey uciążane nie były; z tych miar, Obywatele W. X. Lit: na wſzelkie banicye tak z boku zarzucone, jako i przy znoſzeniu Dekretow żadne lub przyſięgą na niewiadomości o publikacyey banicyey według Konſtytucyey 1588. Roku, lub też winy ſtronie ukrzywdzoney płacąc *locum ſtandi* fundować będą: mianowicie za banicyą doczeſną kop ſześciu płaceniem, za banicyą wieczną kop dwanaſtu; na infamią zaś albo za Gleytem Króla JegoMści albo zapłaceniem kop czterdzieſtu *locum ſtandi* do ſkończenia ſprawy warować. A te płacenia kop i winy nie JchMościom Panom Patronom, ale ſamym Aktorom, którzy koſzty ważyli na otrzymanie banicyey, lub infamiey należeć będą, wyiąwſzy jednak takowe banicye i infamie, które po oczywiſtych kontrowerſyach i komparycyach wypadną: ponieważ na takie banicye podług wiela Konſtytucyi, jako gleyta *ad jura agendum* iść nie mogą, tylko *ad componendum*, tak ani płaceniem win kondemnowana i oſądzona ſtrona *locum ſtandi* zyſkiwać nie może. Toż ſię ma rozumieć o banicyach Kapturowych i dawnieyſzych przed Koekwacyą Praw z Kancellaryey W. X. Lit: jeſzcze wypadłych, na które lub przyſięgą, lub też przez zapłacenie win *locum ſtandi* warować wolno każdemu, wyiąwſzy banicye z oczywiſtey kontrowerſyey ferowane.

6to. Podobnym ſpoſobem Dekreta i kondemnaty wſzelkie u tego ſądu głównego Trybunalnego wypadłe znoſić każdy będzie powinien. po uczynioney proteſtacyey i relacyey *ad caſſandum*, to jeſt do znoſu Dekretu daney ſpoſobem i czaſem w Konſtytucyey 1616. Roku opiſanym, a na przypadłym ſprawy terminie lub według Statutu W. X. Lit: juramentem na niewiadomości o pozwie, albo na prawdziwey chorobie ſwoiey, (ale nie Poſłańca) wykona, albo tak, jako i za banicye winy nieſtanne i za Dekreta nieſtanne, jako ſię wyżey namieniło, i w ſprawach Poſłańcami znócić zwykłych i w procederach dawno zaſzłych ſtronie ukrzywdzoney zapłaci, co ſię i o Dekretach nieſtannych Kapturowych, także o Dekretach mimo obmowy od Poſłańców podane ferowanych rozumieć ma. Takich jednak Dekretow które po wielu oczywiſtych kontrowerſyach, albo po ſprowadzonych Urzędowych exekucyach, po otrzymaney remiſſiey *ex perſonali*, po dylacyach, po areſztach, po inkwizycyey *in termino conſervato* za nieſtaniem pozwanych dla iſtotney prawem poſpolitym pogardy i niepoſłuſzeńſtwa wypadną, Dekretem okryta ſtrona żadnym ſpoſobem bez ſłuſznych i prawnych racyi i dowodow znoſić nie może, ale takowe Dekreta gdy za dobre przez decyzyą uznane będą, Urzędnicy Ziemſcy i Grodzcy, których ſtrona ſobie zechce użyć, pod winami w Statucie wyrażonemi exekwować powinni będą.

6to. Dekreta Sądow zadwornych Aſſeſſorſkich przedtym wſprawach Ziemſkich otrzymane, tąż drogą i tymże porządkiem w Trybunale W. X. Lit: podnoſić wolno; a w ſprawach rzeczy oſądzoney albo zapiſowych, ktoby Dekretowi albo zapiſowi doſyć nieuczynił, według Prawa Koekwacyey Trybunał W. X. Lit: i każdy ſąd od zarąk w zapiſach i Dekretach założonych uwalniać nikogo nie będzie.

7mo. Dochody Sędziom głównym Trybunalnym podług dawnieyſzych zwyczaiow Praw i Konſtytucyi iść powinne, jako to wpiſnego kopa jedna, kontumacyey albo pamiętnego kopa jedna, za banicyą doczeſną kopa jedna, od banicyey wieczney kopa jedna, infamiey kopa jedna, od publikacyey kopa jedna, od ſolucyey jako powodowa ſtrona kopę, tak i ta ſtrona, która ſolucyą odbiera, kopę płacić powinna; od innych zaś Akcyi oczywiſtych także według ſpoſobu w Konſtytucyach opiſanego i dawnego zwyczaiu dochody brane być maią. A od areſztu każdey ſprawy ten, który ſprawę areſztować będzie; tylko Kancellaryey groſzy 15. zapłaci. a od zapiſu w rejeſtrze areſztowym kopa jedna. Dekretały Kancellarya w ten czas wydawać powinna, kiedyby onych ſtrona potrzebowała, a do wyimowania onych przymuſzane ſtrony być nie powinne. A żałobę z pozwow w Dekreta nic nie uymuiąc, ani przykładaiąc, inſerować powinna będzie, ſtrzegąc ſię w Dekretach terminow Łacińſkich, które czaſem trudność ſprawie zadaią ſtronom Łaciny nieumieiącym wątpliwość; ale ſzczerą Polſzczyzną one piſząc.

8vo. Rejeſtra ſądowe takowym porządkiem wołane będą: w Poniedziałek remiſſyyny, zakazowy, Powiatowy, areſztowy, *Cauſarum fiſci, aliàs* ſkarbowy, we Srzodę ſprzeciwieńſtwa remiſſyiny, zakazowy, *Cauſarum fiſci, Cauſarum Militarium, aliàs* Żołnierſki, Kapturowy. we Czwartek remiſſyyny, zakazowy, Powiatowy, Kapturowy. w Piątek remiſſyyny, zakazowy, przypadkowy, i *Cauſarum Officii.* w Sobotę remiſſyyny, zakazowy, obligowy, areſztowy, i Kapturowy.

9mo. Działa ſię wielka krzywda ſtronom do tych czas, że Agenci mało co Prawa wiadomi i nieznaiomi u ſądu w Kontrowerſye ſię wdawali bez żadnych Plenipotencyy, dylacyi na zwłokę ſprawy, częścią dla niegotowości, częścią dla niedbalſtwa zażywali, a ztąd uraſtały ſprawy przeciw oczywiſtym Dekretom, mieniąc że obrony prawne upuſzczone, a potym nieznaiomych ludzi Dekretami, niby ſwych Ajentow okrywſzy, wzruſzali oczywiſte ſprawy. Zaczym według Prawa *Coæquationis* ponieważ taki proceder annihilowano, odtąd Agenci krom Patrona ani Kopiey z pozwu profić nie będą mogli, ani wzdawać, ani u ſądu ſtawać i kontrowertować nie będą, ale Jch Mość Panowie Patronowie. A ci JchMość, którzy ſię do ſtawania w Trybunale W. X. Lit: okrom dawnych Jch Mość Panow Patronow applikować zechcą, powinni tak jako i dawnieyſi być dobrze oſiedli, Szlachta, i Prawa poſpolitego wiadomi.

10mo. W Izbie ſądowey tak względem audyencyey, jako i powagi ſądowey ludzie do ſpraw nie należący i niepotrzebni, mieſzać ſię, a tym bardziey hałaſow, lub konferencyy jakich niepotrzebnych czynić nie powinni, pod winą exceſſu za podaniem zakazu według zaſługi.

Na koniec w inſzych terminach wſzyſtkich do procederu prawnego należących tak w ſprawach oczywiſtych, jako i nieſtannych podług porządku w Prawie poſpolitym Statutowym, Konſtytucyey, Koekwacyey, opiſanego, Sąd, Patronowie, także i Kancellarya i ſtrony poſtępować ſobie będą, a tego co ſię tu krótko opiſało, jako Inſtygator ſądow naſzych co do urzędu jego należy poſtrzegać, tak każdy według ſwey funkcyey wypełniać pod winami w tymże Prawie poſpolitym opiſanemi, powinien będzie.

Dan ut ſupra.

Michał Dowmant SIESICKI, *Woiewoda Mścisławſki, Marſzałek Trybunału W. X. Lit:*
Jan Konſtanty *z Ruſinowa* WOLSKI *Woyſki i Piſarz Grodzki, Deputat Woiewództwa Wileń:*
Jan Krzyſztoph ZABA, *Podczaſzy Mścisławſki, Deputat Woiewództwa Wileńſkiego.*
Staniſław POZNIAK, *Chorąży, i Deputat Powiatu Oſzmiańſkiego, Staroſta Orański.*
Stephan Jan SLIZIEN, *Piſarz Ziemſki, i Deputat Powiatu Oſzmiańſkiego, Staroſta Owſiewſki.*
Andrzey Kazimierz WILBIK, *Podſędek i Deputat Powiatu Lidzkiego.*
Jan *de Campo* SCYPION, *Piſarz Grodzki i Deputat Powiatu Lidzkiego.*
Jan THYZENHAUZ, *Piſarz Wielki W. X. Lit: Pieniański, Kupiſki Staroſta, Dyrektor Com-*
poſiti Judicii, *Deputat Powiatu Wiłkomirſkiego.*
Krzyſztoph Karol BUTLER, *Podczaſzy Xięſtwa Inflantſkiego, Deputat Powiatu Braſławſkiego.*
Jakub BENET, *Stolnik Mozyrſki, Sędzia Grodzki, i Deputat Powiatu Braſławſkiego.*
Jerzy WOŁMINSKI. *Skarbnik i Deputat Woiewództwa Trockiego.*
Tomaſz PAWŁOWICZ, *Łowczy i Deputat Woiewództwa Trockiego.*
Hrehory Jozef KOTOWICZ, *Chorąży, Podſtarości, i Deputat Powiatu Grodzieńſkiego.*
Zygmunt Alexy BUCHOWIECKI, *Deputat Powiatu Grodzieńſkiego.*
Alexander MEDEKSZA, *Stolnik Brzeſki, Deputat Powiatu Kowieńſkiego.*
Antoni KRZYWKOWSKI, *Stolnik Płocki, Deputat Powiatu Kowieńſkiego.*
Hieronim Dominik *z Kozielſka* PUZYNA, *Staroſta i Deputat Powiatu Upitſkiego.*
Kazimierz PIĄTKOWSKI, *Podſtoli Starodubowſki, Deputat Powiatu Upitſkiego, Podſkarbi*
Trybunału Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego.
Hieronim Antoni GROTHUZ, *Kaſztelanic i Deputat Kſięſtwa Zmudzkiego.*
Karol Staniſław NEWELSKI, *Stolnik i Deputat Woiewództwa Smoleńſkiego.*
Alexander LETAW, *Marſzałek, Deputat Powiatu Starodubowſkiego.*
Michał Leon Pereśniet SOŁTAN, *Podkomorzy, i Deputat Powiatu Starodubowſkiego.*
Marcin Antoni *z Kozielſka* OGINSKI, *Woiewodzic Połocki, Deputat Woiewództwa Połockiego.*
Piotr KORSAK UDZIELSKI, *Podczaſzy, i Deputat Woiewództwa Połockiego.*
Hieronim Aloyzy ZABA, *Stolnik Mścisławſki, Deputat Woiewództwa Nowogródzkiego.*
Andrzey MIRSKI, *Podczaſzy Braſławſki, Deputat Woiewództwa Nowogródzkiego.*
Kazimierz PRZECŁAWSKI, *Staroſta Białſki, Podſtarości i Deputat Powiatu Słonimſkiego.*
Jan Krzyſztoph BIELAWSKI, *Koniuſzy i Deputat Powiatu Wołkowyſkiego.*
Samuel Kazimierz, *z Bruſiłowa* DOROHINICKI KISIEL, *Stolnik Podwoiewodzi i Deputat*
Woiewództwa Witepſkiego.
Alexander *z Kozielſka* OGINSKI, *Staroſta Oświacki Deputat Woiewództwa Witebſkiego.*

Michał Staniſław BORATYNSKI, *Miecznik i Deputat Powiatu Orſzańſkiego.*
Staniſław Michał PIOTROWSKI, *Stolnik Mozyrſki Deputat Powiatu Orſzańſkiego.*
Michał Staniſław CIECHANOWICZ, *Podkomorzyc Pińſki, Staroſta Druzyłowſki Deputat Pińſki.*
Wincenty Piotr WOŁŁOWICZ, *Staroſta Obelſki Deputat Woiewództwa Mścisławſkiego.*
Samuel Kazimierz ILINICZ, *Skarbnik i Deputat Woiewództwa Mścisławſkiego.*
Alexander Jozef UNICHOWSKI, *Sędzia Ziemſki i Deputat Woiewództwa Mińſkiego.*
Franciſzek WOŁODKOWICZ, *Deputat Woiewództwa Mińſkiego.*
Jan JUDYCKI, *Podſędek i Deputat Powiatu Rzeczyckiego.*
Samuel Jan JASIENIECKI WOYNA, *Stolnik i Deputat Powiatu Rzeczyckiego.*

Roku 1699. Miesiąca Junii 11. dnia ten Porządek P. KAZIMIERZ LAUDANSKI u Sądu głównego Trybunału W. X. Lit: do Akt poddał.

MICHAŁ DOWMANT SIESICKI, Woiewoda Mścisławſki Marſzałek Trybunału W. X. Lit:
MICHAŁ KOSZCZYC, Piſarz Ziemſki Wileńſki i Trybunału W. X. Lit:

COÆQUATIO
JURIUM
STANOW
WIELKIEGO KSIĘSTWA LITEWSKIEGO
Z KORONĄ POLSKĄ.

UWażaiąc, żeśmy ſą *Sacrâ Unione juncti* z Koroną Polſką, nie widziemy nic ſłuſznieyſzego nad to, abyśmy *ſuribus etiam couniri* mogli, za zgodą tedy Rzeczypoſpolitey zgromadzoney na ten czas *ad Electionem Novi Regnantis* przyſtępuiemy do praw, i zwyczaiow Korony Polſkiey daiąc *Poteſtatem* wſzelkim Sądom, tak Trybunalſkim, iako i Ziemſkim, i Grodzkim, *& aliis quibuſvis ſubſelliis*, Przykładem praw Koronnych *Pœnas Banitionum, & alias quaſvis Condemnationes pro exigentia ſuris, & Facti decernendi, publicandi, Executiones injungendi & exequendi. Miniſteria* też Buław, Pieczęci, Laſek Marſzałkowſkich, Kluczow Podſkarbich, i *Circumſcriptionem* ich według tychże Praw Koronnych akceptuiemy. Sądow Trybunalſkich, *& aliorum ſubſelliorum formam* z Koroną Polſką *eandem aſſumimus, excepto ſolo uſu* Statutu Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, i Sądu Duchowieńſtwa, w czym Ordinacyą oſobliwą tegoż Trybunalu, i Taryfę Repartycyi Woyſka Hiberny na Woiewództwa i Powiaty, także jego Lokacyą ninieyſzym Prawem approbuiemy, Ktoby ſię zaś tey Naſzey Powſzechney zgodzie, i poſtanowieniu Rzeczypoſpolitey ſprzeciwić chciał, i one ruinować, ma być *pro hoſte Patriæ reputandus, & eo ipſo Infamis.*

KAZIMIERZ LUDWIK BIELINSKI,
Podkomorzy Koronny, Marſzałek Koła Rycerſkiego.

COæquatio Jurium Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, *& annexarum Provinciarum* za powſzechną zgodą Stanow Rzeczypoſpolitey Poſtanowiona. Także *Circumſcriptio Miniſteriorum*: Buław, Laſek, Pieczęci, Kluczow Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, *Repartitio i Locatio* Woyſka w Grodzieńſkiey, Olickiey, i Pińſkiey Ekonomii, tudzież w Leśnictwie Sokolſkim, i Kamienney, w Staroſtwach, i Dzierżawach Woiewództwa Brzeſkiego *ſalvis proventibus Menſæ Regiæ, & Tenutariorum*, tudzież *Ordinatione ſalvâ* Trybunału Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego *cum omnibus* w niey *expreſſis contentis circa Pacta conventa inſerta manu tenebimus*, i nikomu tego wzruſzać nie pozwolemy, ale i owſzem *in Executione* zachować mamy. Seym *Exorbitantiarum* lubo za Anteceſſorow naſzych nie raz był na różnych Seymach namówiony, ale że dotąd dla Przeſzkod zachodzących *prementibus belli motibus* nie przyſzło do niego. Tedy *pro ſubſidio* Praw, Swobod, i wolności, tudzież *pro medela Exorbitantiarum Statûs* tey Rzeczypoſpolitey Seym trzeci Ordinaryiny. *A in caſu ſummæ, & urgentis neceſſitatis* Konny, za zgodą wſzech Stanow złożyć obiecuiemy, Na który Szlachta *propter tuenda ſura ſua, & Immunitates Coæquationis: & Ordinationis præſentis, ſub pœnis de expeditione bellica ſancitis*, ſtawić ſię powinni *viritim*. Trybunał Wielki Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego lubo Prawem poſpolitym o Trybunale Koronnym i Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego w Konſtytucyach *Annorum* 1578. 1589. 1607. 1613. 1616. 1618. 1620. 1621. 1627. 1633. 1638. 1647. 1649. 1653. 1670. poſtanowionym, powaga tych Sądow głównych oboyga Narodow i Dekretow przez nie ferowanych dość należycie jeſt opiſana, i warowana; że jednak *per abuſum quemdam* różnymi ſpoſobami Dekretow Wielkiego Trybunału, Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego Exekucya była *impedita*, częścią Mandatami Zadwornemi, które na Dekreta Sądow Trybunalſkich mimo Prawo wychodziły, częścią, iż Trybunały, i Sądy inne niżſze ſkazawſzy Stronę na Banicyą, albo Infamią po wyniesienie oney do Kancellaryi Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego *Victorem cauſæ & actionis* odſyłały, pod pretextem zaś Banicyi, albo Infamii takim ſpoſobem wyniesioney Sądy Zadworne tak Aſſeſſorſkie, jako i Relacyine Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego *in cognitionem* Dekretow Trybunalſkich *quæſtiones & actionem bonorum terreſtrium, ac injurias eorum* w ſobie zawieraiące nienależycie wdawali ſię, przez co *protractio* Sprawiedliwości Swiętey, i *Injuriatis* wielka krzywda bywała, gdy dóyść Exekucyi *rei judicatæ* nie mogli. Przeto te wſzyſtkie Dekreta Trybunału Wielkiego Kſięſtwa

Litewſkiego z kontrowerſyi ferowane *ejuſdem authoritatis, roboris, & firmitatis* jako Trybunału Koronnego i Seymowe mieć chcemy, i poſtanawiamy, waruiąc, aby tak Trybunał Wielki Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, jako i Sądy Ziemſkie, i Grodzkie wſzyſtkich Woiewództw, i Powiatow podług zwyczaiu Trybunału, i Sądow Ziemſkich tudzieſz i Grodzkich Koronnych, *Partem jure victam*, lubo Proceſſem Kontumacyinym, lub Dekretem z oczywiſtey kontrowerſyi ferowanym, *pro qualitate Cauſæ Banitione ſimplici, vel perpetua*, albo Infamią wiązały, i te winy *ſuper Partem Jure victam contextu* Dekretow wſkazane Jenerałom Sądowym na ten czas przytomnym, według Artykułu piątego z Rozdziału jedenaſtego w Statucie W. X. Lit: opiſanego, Remiſſy żadney do Kancellaryi W. X. Lit: nie czyniąc, publikować kazały, a po publikacyi Remiſſy lub do Sądow Ziemſkich, lub Grodzkich Staroſcinnych *pro finali, & ultima Executione ex Jure victis* czyniły. Ażeby zaś należyty porządek w Sądzeniu Spraw Trybunałowi W. X. Lit: podległych był, przeto chcąc *Injuriatis ſuccurrere*, żeby *curſum* Sprawiedliwości Swiętey jako nayprędſzy mieli, i dochodzili; ſtanowiemy, iż Trybunał Wielki W. X. Lit: ſądzić będzie wſzelkie Appellacye od Sądow Ziemſkich i Grodzkich Starościńſkich, pochodzące Remiſſye z przeſzłych Trybunałow *ob paritatem votorum contraventionis* Dekretom Trybunalſkim, tudzieſz *Cauſas Officii* względem nieuczynioney Exekucyi Dekretow Trybunalſkich, Ziemſkich, i Grodzkich, jako nie ſądzenia Sądow, i Rokow w czaſie należytym, *extendendo in negligentes Officiales pœnas privationis Officii*, także *cauſas gravaminum* przed Sądy Ziemſkie, albo Grodzkie *illatorum, & Cauſas Fiſci, & Militares* względem krzywd przez żołnierzow uczynionych, tudzieſz *recentis Criminis ante omnia*, a te Dekreta *pluralitate votorum* konkludować, i ręką Marſzałkowſką, tudzieſz trzech Deputatow w Protokole Ziemſtwa, Woiewództwa tego, w którym ſię ten Trybunał ſądzić będzie, podpiſywać, nie uciężaiąc Grzywnami ſtrony żadney, & *præjudicio* tak *in cauſis hareditatum, quæſtionum Juris* jako *facti, & violentiarum* nad czterdzieści kop groſzy Litewſkich, i to w ſprawach *majoris importantiæ, & contraventionum*, nie biorąc ani *partem Jure vincentem*, aby *pro parte Jure victa* winy Sądowe płaciła przyniewalać, lecz winy pieniężne *Parti injuriatæ, & Jure vincenti juxta cauſarum merita* przyſądzać, ani też *pœnas pecuniarias Parti vincenti adjudicatas*, Sądowi albo Inſtygatorowi *condonatas* przyymować, *pœnas ſeſſionis Turris*, albo też zakłady opiſane *non conſentiente parte* relaxować, i odpuſzczać, żadney oſoby reſpektu nie maiąc, Spraw z regeſtru podług w piſania przywoływać, Dilacye, które na zwłokę *temere litigantes* brać zwykli, odrzucać, raz pozwolonych na jedney Kadencyi Sądow onych napotym nie dawać, i w ſprawach tych, które *per viam appellationis* od Sądow Ziemſkich i Grodzkich przychodzić będą, zabraniać. Lecz ſprawy, które *viâ appellationis* do Sądow Trybunalſkich przyidą *etiam ſine beneficio Areſti*, gdy z porządku Regeſtrowego przywołane będą, ſądzić, w ſprawach zaś, które *per Citationes crudas, adcitationes* przypadły, *ſalvo Areſto* raz *admiſſo in Cauſis Juris*, jeżeli tego będzie, dylacye, & *ad munimenta* do czterech Niedziel a nie daley *in cauſis facti* podobney delacyi na inkwizycyą, & *ſcrutinium* pozwalaiąc. Sprawom zaś Duchownym *exemplo* dawnego zwyczaju dni Wtorkowe w każdym Tygodniu ſłużyć będą: a względem inſzych ſpraw Duchownych z Swieckimi i Swieckich z Duchownymi *forum* w Statucie W. X. Lit: opiſane we wſzyſtkim zachowuiemy A lubo Piſarz Ziemſkiego Sądu Woiewództwa, w którym ſię Sądy główne Trybunalſkie odprawować będą, wykonawſzy Jurament obecnym będzie, jednak *votum* w ſprawach Sądom podległych dawać nie powinien, ale tylko Dekreta w Kole umówione, i *pluralitate votorum* konkludowane, po Polſku, a nie po Ruſku piſać i one każdemu potrzebuiącemu bez wſzelkiey Depaktacyi, i przymuſzenia ſtrony, do wyimowania terminat z Dekretow, i odkładow wydawać *per extractum ſub pœna privationis Officii*, i winą ſta kop groſzy Litewſkich *ſub pœna Banitionis perpetuæ* przez Trybunał *decernenda, & extradenda* ſtronie tey, którąby ukrzywdził, *ſolvenda*, powinien będzie.

Gdy zaś Trybunał czas limitowac przyidzie, Regeſtra Sądow ręką Marſzałka Trybunalſkiego podpiſane jako Protokuły, i Akta Dekretow Sądowych przy Ziemſtwie Woiewództwa, w którym Sądy będą, zoſtawać maią.

A że z wielką krzywdą prawuiących ſię było, gdy ſtrony Dekretami z oczywiſtey kontrowerſyi ferowanymi przekonane, ſpoſobow różnych na zniesienie onych dotąd zażywały; przeto ſtanowiemy, aby Pozwy, które na Sądy ſtrony przez Jenerałów wynoſić przeciwko ſobie zwykły, przez tychże Jenerałów przy relacyi uczynioney, lubo w Grodzkich lubo w Ziemſkich Aktach tego Woiewództwa, albo Powiatu *ubi bona con-*

ſtunt, o które rzecz póydzie, albo *in cauſa facti* gdzie *citatus* ma poſſeſſyą *de tenore ſuo* dwiema niedzielami przed Kadencyą Sądow wpiſywane były, a potym wymyślne proceſſa, które donoſzono przeciwko Plenipotentom jakoby o zmowę z ſtroną, abo o upuſzczenie obron, znoſiemy. Zabiegaiąc temu takowe ſprawy, i ſpoſoby znoſzenia niewiadomością terminu, Kondemnata, tudzież Dekretow z oczywiſtey kontrowerſyi ferowanych, abroguiemy, że Dekreta *ex ſeriis controverſiis* ferowane, także *evaſione*, albo *comprobatione* zakończone obmowy wſzelkie oddalaiąc, nie naruſzenie powinne być zachowane ſtanowiemy. Gdyby jednak Plenipotent *convictus* był, *ſimiliter* i Woźny *de fraude & dolo contra Principalem ſuum*, takowy na gardle karany, a *Pars temerè objiciens, & non convincens de fraude, & dolo* Plenipotenta, jako i ci, którzy pochwałkami, i proteſtacyami o naſtępowanie na zdrowie, albo na honor, poczynionemi kogokolwiek opiſali, a tego *ordinarius probationibus, & oculatis teſtibus* nie dowiedli, prócz *panam eliminationis*, tyſiącem kop groſzy Litewſkich, tudzież *ſeſſione Turris* przez Pokroka *in fundo ſub pana Infamiæ* w Trybunale, *decernenda, & publicanda irremiſſibiliter* karany być powinien. Dekreta wſzyſtkie Polſkim językiem odtąd maią być wydane, dawnieyſze Akta, *Inſcriptiones, Decreta* zeznania *in ſuo robore* zoſtawać maią z Remiſſą do Trybunału o przeciwieńſtwo Trybunalſkiemu Dekretowi, dla czego Kancellarye zawſze otwarte być powinne. Regenci, i Vice-Regenci *Nobiles benè poſſeſſionati, & jurati*, którzyby ſię od Kancellaryi nie abſentowali, być powinni; a w inſzych wſzyſtkich rzeczach Statut Wielk: Kſięſtwa Litewſkiego, według którego wſzelkie *ſubſellia* dotąd ſądziły ſię, wcale zachowuiemy Chcąc też i w tym *proſpicere bono publico*, aby Dobra Jego Królewſkiey Mości tak Stołowe, jako i Staroſtwa, Dzierżawy, wſzelkie tudzież Dobra Duchowne, i Szlacheckie *ab onere militari* dalſzego uciemiężenia nie miały, na lokacyą Woyſka Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego Grodzieńſką, Olicką, i Pińſką Ekonomią, tudzież Leśnictwo Sokolſkie, Staroſtwa, i Dzierżawy w Woiewództwie Brzeſkim *ſalvis proventibus menſæ Regiæ, & Tenutariorum* naznaczamy, i przez Komiſſarzow exdiwidować na Chorągwie deklaruiemy, gdzie żołnierz *ſubſiſtere* ma jednym dachem kontentuiąc ſię, i paſze w naznaczonych mieyſcach wolne maiąc, który tak w pole przeciw nieprzyiacielowi Rzeczypoſpolitey za Ordynanſami Jch Mościow Panow Hetmanow idąc, jako z pola powracaiąc, nikomu żadney krzywdy, i ſzkody czynić nie powinien, ale tym, co ſię niżey wyraża kontentować ſię ma, dla czego iuż teraz Wielkie Kſięſtwo Litewſkie Repartycyą Woyſka czyni, one na Woiewództwa, i Powiaty rozbiera, ſpoſoby i ſkutek ſatisfakcyi *in futurum* bierze, na przyſzłe relacyine Seymiki do Braci, który ma być *ad proportionem* Repartycyi obmyślony, w ſummie, i ludziach rozebranych za Zołdy Konſiſtencye Hiberny upewniaiąc, że na koń Uſarſki złotych pięćſet, na koń Pancerny złotych czteryſta, na koń Raytarſki złotych trzyſta, na koń Dragańſki złotych dwieście ſto pięćdzieſiąt, na Piechoty Niemieckiey Zołnierza jednego, złotych ſto pięćdzieſiąt, na Piechoty Węgierſkiey Zołnierza, złotych dwieście. Na które Chorągwie Liſty przypowiedne za rekomendacyą Jch Mościow Panow Hetmanow od Jego Królewſkiey Mości wychodzić maią, i zwijane być nie powine *ex arbitrio* Jch Mościow ale *ex mente* Rzeczypoſpolitey, które pieniądze wſzyſtkie Woiewództwa, i Powiaty Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego Pierwſzą Ratą w dzień Swiętego Marcina Roku teraźnieyſzego, Drugą w dzień Swiętego Kazimierza zwozić, & *prævia liquidatione* z Pany Deputatami od Chorągwi zeſłanymi, wypłacać maią. Którzy na to z przyſięgą, wiele pod którą Chorągwią ludzi *in opere belli* było. Czym Zołnierz kontentuiąc ſię, tak względem żołdu, jako i Hyberny, i Konſiſtencyi nie więcey od Rzeczypoſpolitey pretendować nie ma, ale cały Rok tę porcyą odebrawſzy, o tym żyć, i tym kontentować ſię powinien. Co każdego Roku na terminie pomienionym, póki Woyna z nieprzyiacielem Krzyża Swiętego trwać będzie, ſkutecznie Jch Mościom dochodzić ma; za uchwałą od Seymu, do Seymu, a ktoby kolwiek był *refractarius* tey exolucyi dość nie czyniąc, takowy powinien *panam Infamiæ, & confiſcationis Bonorum mota Nobilitate* przez Jch Mościow Panow Rotmiſtrzow po Woiewództwach, i Powiatach obranych, tudzież *adhibita manu militari* w Sądach Skarbowych Powiatowych, gdzie którey Chorągwi Repartycya przypadła, *ſubjacere*, na których Sądach z Pany Poborcami Rachunki, & *judicia* odprawować ſię maią, którzy *in cauſam ſatisfactionis* penom w prawie poſpolitym opiſanym podlegać powinni. A jeśliby co nad to więcey Zołnierz pozwolił, jako to przechodami, noclegami, ugodami, & *quocunque titulo* krzywdy czynił, tedy przy teyże zapłacie *reſpondere, & ſatisfacere injuriatis inſtantanee* powinien. Dla teyże zapłaty Czopowe, Szelężne, Monopolium Tabaczne, pogłowne

żydowskie, tatarskie, które zaraz uchwalamy, przy Woiewództwach, i Powiatach Wielkiego Kśięstwa Litewskiego zostawać ma, a według ich Mościom Panom Hetmanom należących i dawnieyszych zasługach Woysku W. X. Lit: zasłużonemu *à futuro Regnante* skuteczney spodziewamy się satisfakcyi, która jeśliby nie doszła, Woiewództwa, i Powiaty na Seymie *Coronationis* obmyślić maią. Dla czego z tego Seymu Komissya naznaczona będzie, na którey J. Pan Pisarz polny W. X. Lit; regestra swoie powinien będzie podać, wiele w którey Kompanii Woyska popisał, nie inkluduiąc w to duchownych ćwierci, tamże od każdey Chorągwi Jch Mość Panowie Deputaci *sub nexu corporalis Juramenti* Regestra podadzą, wiele w którey ćwierci *in opere* Rzeczypospolitey ludzi pod tą Chorągwią było, dla czego Raytarskie, Tatarskie, i Kozackie Chorągwie nad Komput Rzeczypospolitey poczynione *exnunc* kassuiemy, i pretensyi żadney tym nad Komput Chorągwiom do Rzeczypospolitey nie zostawujemy. Owszem Jaśnie Wielmożny Jmść Pan Woiewoda Wileński Hetman Wielki W. X. Lit: one zwinąć powinien, bo im jako *ultra mentem* Rzeczypospolitey zaciągnionym żadney płaty, ani lokacyi dać nie możemy, ani powinniśmy, na insze zaś expensa Rzeczypospolitey Cła nowo podwyższone, i stare Wielkiego Kśięstwa Litewskiego Skarb W. X. Lit: *per plus offerentiam* arędować będzie, *sinè gravamine* Szlacheckich defluitacyi według praw dawnych, i te importancye, tam gdzie potrzeba Rzeczypospolitey ukaże, obracać ma, *salva liquidatione* przed Jch Mościami Pany Deputatami na Seymach od Rzeczypospolitey wysadzonemi do tegoż Skarbu Wielkiego Kśięstwa Litewskiego, *Quarta nomine Simpla Donativa* wnoszona, i tak, jako Prawo mieć chce, obrócona być ma.

A że stare Cło *Mensæ Regiæ* destynowane jest dawnieyszymi Konstytucyami od Rzeczypospolitey, tedy kiedy Rzeczpospolita *ad dispositionem suam* bierze z tychże Cel prowentow, Jmść Pan Podskarbi W. X. Lit: ma wypłacać Królowi Jego Mości w dwu leciech od Seymu teraźnieyszego zacząwszy; sto tysięcy *Currentis monetæ* Więc że i *Ministeria* Jch Mościow Panow Marszałkow W. X. Lit: *extra competens forum* wiele spraw *cum gravamine* Stanu Szlacheckiego przed swóy Sąd *evocare* pozwalaią, i Dekretami swoiemi *Jurisdictiones alias confundere* zwykły; tedy *abhinc* jeśliby *ad forum* Jch Mościow nie należące sprawy przypuszczone były, nie tylko *Pars Actoria panis evocationis* podlegać powinna, ale też *Parti injuriatæ* o to *forum* w Trybunale Wielkim W. X. Lit: z Jch Mościami Pany Marszałkami naznaczany, którzy penom w prawie pospolitym opisanym podlegać powinni będą.

A że Lokacya Woyska jest niżey namieniona, zaczym teraz dyspozycya onego tu się namienia, aby Jch Mość Panowie Kommissarze Ekonomią Grodzieńską, Olicką, Leśnictwo Sokolskie, i Kamienne rozdzielili na Chorągwie Ufarskie, Pancerne, Raytarskie, i Kozackie, w Pińskiey Ekonomii na Dragonie konne wszystkie, na Piechoty tysiąc sześćset, na Piechoty Węgierskie sześćset: w Starostwach Woiewództwa Brzeskiego, na tysiąc Piechoty Niemieckiey exdywidowali, naznaczaią się, tedy Jch Mość Panowie Kommissarze na tę exdywizyą Lokacyi do Grodzieńskiey Ekonomii Jmść Pan GREGORY OGINSKI, Chorąży Wielkiego Kśięstwa Litewskiego, Jmść Pan MASSALSKI, Chorąży Grodzieński, Jmść Pan Alexander WOŁŁOWICZ, Cześnik Grodzieński, Jmść Pan Stanisław SOPOCHO, Skarbnik Smoleński. Do Olickiey Ekonomii, Jmść Pan Leon OGINSKI, Podstoli Wielkiego Kśięstwa Litewskiego, Jmść Pan Mikołay KORF, Chorąży Kowieński, Jmść Pan Żygmunt JUSZKIEWICZ, Podsędek Kowieński, Jmść Pan Dominik MEDEKSZA, Pisarz Grodzki Kowieński. Do Pińskiey Ekonomii i Starostw w Woiewództwie Brzeskim, na Piechoty, Jmść Pan Krzysztof RAJECKI, Pisarz Wielkiego Kśięstwa Litewskiego, Jmść Pan Ludwik POCIEY, Podkomorzy Brzeski Jmść Pan Reynold SADOWSKI, Pisarz Ziemski Brzeski, Jmść Pan Mikołay MACHWIC, Stolnik Brzeski, Jmść Pan Zygmunt Bazyli CHRZANOWSKI, Cześnik Brzeski. Ci tedy Jch Mość Panowie Kommissarze do exdywidowanie Lokacyi naznaczeni maią się zjachać do mieysc naznaczonych we cztery Niedziele po denominacyi Króla Jego Mości, i rozdzielić włokami, po rozdzieleniu Lokacyi Regestra maią do Grodow *per oblatam* podać Extrakty wyiąwszy, ciż Jch Mość Panowie Kommissarze odeślą do Jmść Pana Chorążego Wielkiego Kśięstwa Litewskiego, a w niebytności do Jmść Pana Podstolego, W. X. Lit: których Jch Mościow *fide, & conscientia* obowięzuiemy, aby *sinè ullo respectu*, exdywidowali, nie czyniąc *præjudicium* Dzierżawom, i Woysku, a któryby Jch Mościom miał bronić tey Lokacyi, *pro hoste Patriæ, & Infami* deklaruiemy. A

te Regeſtra Lokacyi exdywidowania na Chorągwie odeſłać maią, jedne do Jmść Pana Woiewody Wileńſkiego, Hetmana W, X, Lit: a drugie do Woiewództw, i Powiatow; za odebraniem których ma Jmść Pan Woiewoda Wileńſki ruſzyć Woyſko z Konſyſtencyi teraźnieyſzych, na naznaczoną lokacyą. Inquantumby kto świeżo napiſanemu prawu ſprzeciwiał ſię, takowy *Pro Hoſte Patriæ* za dowodem *declaratur, ſub privatione Honorum, & bonorum*, o co *Forum* każdemu wolne, lub do Trybunału, lub na Seym; Dobra jego *pro vacanti* podane być maią. Dla zapłaty Woyſka, i dla rachunkow z Jch Mościami Pany Poborcami, i Adminiſtratorami Szelężnego, i Czopowego, Sądy Skarbowe po Woiewództwach, i Powiatach ſądzić ſię maią według porządku Korony Polſkiey.

Jan GNINSKI, Woiewoda *Pomorſki*, Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*, i na ten czas Direktor. Franciſzek GRZYBOWSKI, Kaſztelan *Inowrocławſki*, Deputat z Senatu *m. p. ad pacta Conventa*. Jan PROSKI, Kaſztelan *Czerniechowſki*, Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Jakub *z Bleſzna* BLESZYNSKI, Kaſztelan *Miedzyrzecki* jako Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Jan Mikołay *z Kraſnego* KRASINSKI, Kaſztelan *Matagowſki* jako Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Krzyſztof SKARBEK, Kaſztelan *Chalicki*. Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Jan *z Chomęcic* MORAWSKI, Kaſztelan *Przemetſki*, Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Woyciech KRONKOWSKI, Kaſztelan *Krzywińſki*, Staroſta *Oboyſki* Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Maciey *Z. B.* PSTROKONSKI, Kaſztelan *Spicymirſki*, Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Michał *z Wielkiego Rybſka* RYBSKI, Kaſztelan *Goſtyńſki*. Deputat z Senatu *ad pacta Conventa*. Prokop LIPSKI. Stolnik *Wſchowſki*, Piſarz Grodzki *Poznańſki*, Deputat *z Woiewództwa Poznańſkiego ad pacta Conventa*. Hieronim BRORUCHOWSKI, Podſtoli *Poznańſki*, Deputat *ad pacta Conventa*. Waleryan NARAMOWSKI, Burgrabia *Ziemſki Poznańſki*, Deputat *z Woiewództwa Poznańſkiego ad pacta Conventa Joannes à ſkrzynno Dunin, Nuntius Terreſtris Poſnanienſis, Deputatus ad pacta Conventa*, Jan ŁUKOMSKI, *Woiewództwa Poznańſkiego* Deputat *ad pacta Conventa*. Woyciech *na Parczewie* PARCZEWSKI, Deputat *Woiewództwa Poznańſkiego ad pacta Conventa*. Staniſław *z Chomęcic* MORAWSKI, Deputat *ad pacta Conventa*. *Z Woiewództwa Poznańſkiego*. Franciſzek HRYNIEWIECKI, Skarbnik *Ziemie Bielſkiey*, Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Poznańſkiego*, Andrzey, *Rozbitka* ROZBICKI, Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Poznańſkiego*. Alexander *Haza* RADLICZ, *ad pacta Conventa*. Deputat *Woiewództwa Poznańſkiego*, Franciſzek *z Bliſzna* BLISZYNSKI, Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Poznańſkiego*. Stefan KOSTROWSKI, Chorąży *Derpſki*, Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Wileńſkiego*, Krzyſztof *z Bratoſzyna Deſzpot* ZIENOWICZ, Marſzałek *Oſzmiańſki*, *Leśniczy Wilkowyſki*, Deputat *ad pacta Conventa*, Staniſław POZNIAK, Chorąży *Oſzmiańſki* Deputat *ad pacta Conventa*. *Powiatu Oſzmiańſkiego*, Kazimierz Władyſław *z Bieganic* BIEGANSKI, Marſzałek *Braclawſki*, Deputat *ad pacta Conventa* Adam TARŁO Staroſta *Stężycki*, Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Sędomirſkiego*. Staniſław DUNIN KARWICKI, Cześnik i Deputat *ad pacta Conventa*. *Woiewództwa Sędomirſkiego*, Staniſław KOSZUCKI, Deputat *z Woiewództwa Kaliſkiego ad pacta Conventa* Staniſław DEMBINSKI, Deputat *z Woiewództwa Kaliſkiego*. Sebaſtyan *Haza* RADLICZ, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Woiewództwa Kaliſkiego*. Michał SZCZUKA, Ciwun, Piſarz Ziemſki *Trocki*, Deputat *ad pacta Conventa*. Jan Staniſław BOKIEY, Podſędek *Woiewództwa Trockiego*, Deputat *ad pacta Conventa*. Staniſław RUKIEWICZ, Inſtygator Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, Woyſki *Grodzieńſki*, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Grodzieńſkiego* Vilhelmus Fridericus BUCHOLC, Stolnik *Inflantſki* Deputat, *Powiatu Upickiego*. Jan ZALESKI, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Powiatu Radomſkiego Woiewództwa Sieradzkiego*. Staniſław DZIEDOSZYCKI, Chorąży *Trembowolſki*, Deputat *ad pacta Conventa*. *Ziemi Lwowſkiey*, Adam *na Drohownie* DROHOJOWSKI, Stolnik *Ziemi Bielſkiey*, Deputat *ad pacta Conventa*. Karol *z Nagłowicz* REY, Podſtoli *Ziemie Chelmſkiey*, Łukaſz Franciſzek MAKOWIECKI, *S. J. D. P. Ziemie Chalickiey*. Jerzy DZIEDUSZYCKI, Staroſta *Zydaczewſki* Deputat *ad pacta Conventa z Woiewództwa Podolſkiego*, Alexander WOŁŁOWICZ, Cześnik *Grodzieńſki*, Deputat *ad pacta Conventa* Jan KROSNOWSKI, Chorąży *Podolſki*. Deputat *ad pacta Conventa*. *Woiewództwa Podolſkiego*, Staniſław MAKOWIECKI, Stolnik *Latyczewſki*, Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Podolſkiego*, Adam RZEWUSKI, Staroſta *Wiſzyńſki*, Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Podolſkiego*. *K.O.O.* RZECHUSKI *Biberffeyn*, Chorąży *Lubelſki*, Deputat *ad pacta Conventa*, Mikołay KOS-

SAKOWSKI Deputat *ad pacta Conventa*. Teofil BISPINK, Miecznik *Starodubowski*, Deputat *ad pacta Conventa*, *z Powiatu Starodubowskiego*, Kazimierz PTAK, Pisarz Grodzki *Starodubowski mpp*. *Felix* Nikodem *z Ciechanowicza* CIECHANOWIECKI, Deputat *ad pacta Conventa*. *Woiewództwa* Polockiego, Jozafat ZABA, Deputat *ad pacta Conventa*. *Woiewództwa Polockiego*, Maurycy Kazimierz *z Głogowa* GŁOGOWSKI, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Woiewództwa Belskiego*, Pulkownik Pancerny z Znaku Nayiaśnieyszego KROLEWICA Jego Mości Jakuba. Mikolay Stefan *de Krókaw Radecz* RADECKI, Chorąży *Horodelski*, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Woiewództwa Belskiego Powiatu Horodelskiego*. Michał *na Liniewie* LINIEWSKI, Łowczy *Belski*, Pulkownik, Deputat *ad pacta Conventa*, *Woiewództwa Belskiego*, Krzysztof KOMOROWSKI, Kuchmistrz Wielkiego Kięstwa Litewskiego, Starosta *Wolkowyski*, Deputat *ad pacta Conventa*, Teofil OLENDSKI, Marszałek *Wolkowyski*, Deputat *ad pacta Conventa*. Teodor ŁUKOMSKI, Sędzia Ziemski, i Deputat *ad pacta Conventa*. *Woiewództwa Witebskiego*, Jozef Kazimierz HURKO, Podsędek, *Woiewództwa Witebskiego*, Deputat Michał Kazimierz PAC, Starosta *Wasilkowski*, jako Deputat *ad pacta Conventa*. Piotr Władysław *z Boglewicz* BOGLEWSKI, Cześnik i Deputat *ad pacta Conventa*. *Ziemie Czerskiey* Kazimierz *z Mokronosa* MOKRONOSKI, Chorąży, i Deputat *ad pacta Conventa*. *Ziemie Warszawskiey*, Stanislaus Josephus *de Obory* CZOSNOWSKI, *Dapifer*, & *Rothmagister* Deputatus *ad pacta Conventa*, *Terræ Varsaviensis*, Staniław KRASINSKI, Starosta *Szumski*, Deputat *ad pacta Conventa*, *Ziemie Warszawskiey*, Franciszek *z Obor na Jasienicy* CZOSNOWSKI, Cześnik, i Deputat *ad pacta Conventa*. *Ziemie Warszawskiey*, Michał *z Kozielska* PUZYNA, *S. W.* Poseł i Deputat *Ziemie Wiskiey*, Staniław OPACKI, Podczaszy *Zytomirski*, Poseł, i Deputat *ad pacta Conventa*. *Ziemie Wiskiey*, Szczęsny *na Krasney Woli* KRASINSKI, Podkomorzy, i Deputat *ad pacta Conventa*, *Ziemie Ciechanowskiey*, Woyciech Jędrzey *z Krasnego* KRASINSKI, Deputat *ad pacta Conventa*. *Ziemie Ciechanowskiey*, Kasper Jalbruyk *na Kozikach* KOZIKOWSKI, Podstoli *Ziemie Łomzinskiey* Jan Kazimierz BRZEZINSKI, Podkomorzy Marszałek Sądow Kapturowych, i Pułkownik *Ziemie Nurskiey*, Deputat *ad pacta Conventa*. Jan Staniław *na Zalesiu* ZALESKI, Chorąży *Ziemie Nurskiey*, Starosta *Suraski*, Deputat *ad pacta Conventa*. Mikołay *z Królewic* KROLEWSKI, Podczaszy *Brzeski*, Deputat *ad pacta Conventa*, *Ziemie Nurskiey*. Jakub *na Bartkowie* CHALECKI, Łowczy *Woiewództwa Podlaskiego*, Deputat *Ziemie Drogickiey*, *ad pacta Conventa*. Jan Władysław *Kunat* WYROZEMBSKI, Stolnik *Ziemie Mielnickiey* do Coæquacyi *Jurium* Wielkiego Kięstwa Litewskiego, i *ad pacta Conventa Conscribetur* Deputat. Ludwik Konstanty POCIEY, Podkomorzy *Brzeski*, *i* Deputat *ad pacta Conventa Woiewództwa Brzeskiego*, Zygmunt Benedykt CHRZANOWSKI, Cześnik, i Deputat *ad pacta Conventa*, *Woiewództwa Brzeskiego*, Marcyan Dominik WOŁŁOWICZ, Chorąży *Mścisławski*, i Deputat *ad pacta Conventa*. *Woiewództwa Mścisławskiego*, Stefan Konstanty ZALENDZKI, Sędzia Ziemski tegoż *Woiewództwa* Deputat, Kazimierz LISOWSKI, *S. Z. T. m. p.* Jakub Zygmunt RYBINSKI, Deputat *ad pacta Conventa*. *Woiewództwa Pomorskiego*, Staniław OWICKI, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Woiewództwa Pomorskiego*, Jan KLEYT, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Woiewództwa Pomorskiego*, Jgnacy Zygmunt STANISŁAWSKI, Deputat *ad pacta Conventa* *z Woiewództwa Pomorskiego*, M. Kryszpin KIERSZEYSZTEYN, Podczaszy Wielkiego Kięstwa Litewskiego, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Woiewództwa Mińskiego*, Krzysztof Staniław *na Bakształach* ZAWISZA, *Mińsk*, *Czeczerski* Starosta, Deputat *ad pacta Conventa*. *z Woiewództwa Mińskiego*, Michał *na Chalczu* CHALECKI, Starosta *Mozyrski*, Deputat *ad pacta Conventa*. Bogusław Jan *Ipohorski* LENKIEWICZ, Stolnik i Deputat *ad pacta Conventa*. *Powiatu Mozyrskiego*, Bonawentura BRYGANTY, Radzca Krakowa, tegoż Miasta, P. Jerzy Romuald Schedel Radzca, i Poseł od Stołecznego Miasta Jego Królewskiey Mości Krakowa, Paweł Nieszniowski Sekretarz, i Poseł Miasta Krakowa. Dominik Wilczek, J. K. Mości Sekretarz, i Assessor Sądow Zadwornych, Radca, Poseł, i Deputat *ad pacta Conventa*. Miasta Lwowa Jan Staniław Mościcki, *Philosophiæ Doctor*, Sekretarz, i Poseł Miasta Lwowa.

REJESTR

Na czternaście Rozdziałow Stututu Wielk: X. Litewskiego, Artykułow i Paragrafow (§) w nim będących; wedle Alfabetu porządnie zebrany.

A.

Aktor i pozwane w sprawie kriminalney oczewisto mają się rozprawować, Rozd: 1. art: 2. §. 1. Patrz *personalis actio.*

Aktora gdy niestawa, na wywołańca Urząd fołdruie, rozd: 11. art; 4. §. 4. art: 6. §. 2.

Aktor z pozwu ma się skarżyć, rozd; 4. art: 54. §. 1.

Aktorowi, i pozwanemu skrutynium pozwolono, rozd: 11. art; 61.

Aktorowi, których szkody i kiedy odstąpić nie wolno. rozd; 11. art: 59. Akiedy wolno art: 58 §2.

Aktorowi Prokuratora odstawiwszy, wolno samemu mówić, abo zaś drugiemu zlecić, rozd: 4. art: 59. §. 4.

Aktorowi na pozwie poprawić się wolno, rozd: 4. art; 46. §. ostat.

Aktor, który, kiedy, i dla czego porękę daie, rozd: 4. art: 29. §. 4.

Aktor w czym, kiedy, rzecz swą traci, rozd: 4. art: 25. w punkcie ostat:

Aktor pozwany do różnych sądow na iedne Roki, rozd: 4 art: 27. §. 2.

Aktor pzwawszy, ieśliby sam dla choroby, nie stał, rozd: 4 art: 23. §. 6.

Aktor pozwawszy drugiego, gdyby sam nie stał, rozd: 4. art: 24. i 42. §. 3.

Aktorowi kiedy i w czym idzie dylacya, rozd 4 art: 24 §. 3.

Aktorowi z złoczyncą zdrowie prawo po ewazyi receptatora, rozd: 1. art: 24. §. 6. W rozd: 11. art: 38. rozd: 4 art: 49. §. 2.

Aktor w prawo wstąpiwszy, gdy upornie od Sądu odeydzie, rzecz swą traci, rozd: 4. art; 3. §. 2.

Aktor przesąd kiedy płaci, iako mu się zaś wraca, rozd; 4. art: 5. §. 2.

Aktor, Podkomorzego o zapoźwie strony i roku, przez Woźnego listem powinien obwieścić, rozd: 9. art: 6. *in penultima periodo.*

Aktor gdy fortelnie podeydzie, gdzie oto z adwersarzem czyni, rozd: 9. art: 13. §. 2.

Appellacya w których rzeczach nie ma być dopuszczona, rozd: 4 art: 88. §. 1.

Appellacyi każdey rok zawity, rozd: 4 art: 89.

Appellacyi niesłuszney winy kop 6. tamże, i Rozd: 4. art: 67. §. 7.

Appellacya od Kommissarzow zgodnych w rozsądzaniu o grunty miedy Szlachtą a Królem, do Króla nie idzie, w rozd: 1. art: 15. §. 2. & e *contra* tamże.

Appellacya ludzie od sądu Pana iego do Trybunału w czym idzie, rozd: 3. art: 11. §. 2.

Appellacya od X. Biskupa do Trybunału Wileńskiego świeckiemu, rozd: 3 art: 32. §. 4 i od Trybunału do Królą J. M. w niezgodzie Trybunał: tamże.

Po appellacyi uczestnikow kilku w iedney sprawie; gdyby się z nich z sobą poiednali, rozd: 4 art: 87.

Appelluiąc strona do wyższego Sądu, zaraz po dekrecie, nie ma nic więcey tam brać sobie na pomoc, iedno co pierwey przed Sądem pierwszym było, rozd: 4. art: 90. §. 1.

Appelluiącym do Trybunału nie ma być odprawa i przysięga czyniona, rozd: 4. art: 86. §. 2.

Appellować którego czasu się godzi, rozd: 4. art. 86. § 1.

Appellować od Sądu Podkomorzego do Trybunału wolno, rozd: 9. art: 7. § 2.

Appellacyi niesłuszney wina, tamże § 2. i rozd: 4. art: 89.

Po appellacyi od Sądu Podkomorzego do Trybunału, o grunt, ma zostać przy stronie przysądzoney od Podkomorzego do rosprawy, rozd: 9. art: 7. § 2.

Appellować Swiadkom fałszywym do Trybunału wolno. w rozd: 4 art: 76. § 1.

Appelluiąc przed sądem, iakich słow ma używać, rozd: 4. art: 86. § 1.

Appelluiący w rzeczach krwawych do Trybunału, á o cześć do Króla J. M. ieśli rękoymia po sobie nie ma, ma być w więzieniu do rozprawy, rozd: 11. art: 67. § 3.

Arenda monopoly iedney osobie nie ma być dawana. rozd 3. art. 51.

Arendarz gdy komu szkodę z onego imienia uczyni, rozd: 4. art: 51.

Arendowanie karczem, młynow, i zapisow na nie, rozd 7. art: 8. w punkcie ostat:

Aresztu niesłusznego wina, rozd: 7. art: 31.

Aresztowanie summy na Urzędzie położoney, rozd: 7. art: 19. w punkcie ostat:

Aresztowanie rzeczy człowieka nieosiadłego do schowania danych, rozd: 7. art: 31.

Areszt do dwuch niedziel trwa, tamże,

Aresztowanych rzeczy gospodarz nie ma wydać aż do rosprawy; tamże.

Artykułem iednym, wszystkiego zapisu, albo testamentu burzyć nie może, rozd: 8. art: 6.

B.

Barcie, Jeziora, Sianożęci, w cudzych puszczach maiący, iako i z czym do puszcz chodzić mają, rozd: 10. art: 3. §. 1. i 2.

Co w takiey puszczy wolno brać, tamże, §. 2. od barci cudzey iako daleko kto ma orać, tamże § 4.

O barci gdyby spor był, iaka rozprawa, rozd: 10. art: 6.

Barcie i wchody w cudzey puszczy, tamże § 1.

Bartnego drzewa cena, rozd: 10. art: 13.

Bartnikow głowszczyzny, i nawiązki, rozd: 12. art; 3. § 1. i 2.

Barwierzowi za lekarstwo, kto, dla czego, za kogo ma płacić, rozd: 12. art: 7. § 3. Aieśliby.

Bękarta ktoby zabił, rozd: 14. art; 32.

Bękartem ktoby kogo nazwał; rozd: 3. art: 28. §. 1.

Bękartem kto ma być rozumian, wedle prawa, tamże §2. i 3. rozd: 5. art: 22. § 1. i 2.

Bękartem Ociec Syna uczynić nie może, tamże w Rozd: 3. art: 28. § 4.

Bespieczność Sądu Ziemskiego, Grodzkiego, i przy ich Sądzie, rozd: 1. art: 10. § 3 w rozd: 4 art: 7.

Bespieczność woźnego na sprawach Urzędu iego, i strony przy nim będącey, rozd: 4. art: 11. i w rozd: 1. art: 24. § 1.

O Bespieczności Posłańca Jego K. M. przy listach Król: rozd: 1. art: 24.

Bespieczeństwo domow, dworcow, gumien Szlacheckich, rozd: 4. art: 30. § 1. i rozd: 11. art: 1. § 1. Patrz więcey gumno.

Bespieczeństwo każdego na Roki i Sądy wszelakie przyieżdżaiącego, rozd: 4. art: 63.

Bespieczeństwo Kościołow wszego nabożeństwa, rozd: 11. art: 3.

Bespieczeństwo Cudzoziemskich Posłow, rozd:

1. art: 13. § 3.
Beśpieczeńſtwo Rokow Ziemſkich, i Roczkow Grodzkich, rozd: 4. art: 52. 53. 64.
Bezpłodney żony wnieſienie i wyprawa, nikomu nie zapiſana, po iey śmierci nazad, zkąd wyſzła, wraca ſię, rozd: 5. art: 19. § 1.
Bezpotomnych ſpadki Dziedzictwa, na Króla J. M. ſpadaią, rozd: 3. art: 17. Patrz dziedzictwo.
Bez pozwu kto, kiedy, o co, komu, odpowiadać powinien, rozd: 4. art: 24. §4. i art: 28. § 1. i art: 59. § 3. i art: 64. § 1.
Bezprawnie Szlachcic oſiadły nie ma być imany, rozd: 3. art: 10. § 2. rozd: 11: art: 28. §. 1.
Białeygłowie Szlachciance ktoby przymówił do uczciwego, rozd: 3. art: 28. § 5.
Białegłowy wſzego ſtanu, w małżeńſtwo nie maią być przymuſzane, rozd: 3. art: 39.
Białegłowy gwałtem w małżeńſtwo brane być nie maią rozd: 11. art; 13
Białeygłowy, dziewki, zgwałcenie rozd: 11. art: 12.
Białeygłowy brzemienney na śmierć ſkazanie, rozd: 11. art: 34
Białeygłowy brzemienney zbicie, albo zabicie, rozd: 11. art: 15.
Białogłowſki gwałt Grod ſądzi, rozd: 2. art: 18. § 1. 3. rozd; 4. art: 30. § 1: rozd: 11. art: 12.
Białagłowa mężatka, gdyby komu co uczyniła, rozd: 4. art: 49. § 1.
Białymgłowom oprawy, iako bywaią czynione i warowane, rozd: 5. art: 1. § 1.
Białagłowa, która dla czego wnieſienie traci, rozd: 5. art: 1. § 3.
Białeygłowie, co mąż zapiſać może, a czego nie, rozd: 5. art: 2. § 3.
Białymgłowom, na poſag Oyczyzny czwarta część należy, rozd: 5 art: 3.
Białeygłowie lata, lat 13. rozd: 5. art: 9. § 2. rozd: 6. art: 1. na końcu.
Białagłowa za mąż ſwawolnie idąca co traci, rozd: 5. art: 8. § 1. art: 9. §. 1. i w rozd: 11. art: 13. § 2. więcey, patrz Dziewki,
Białeygłowie wdowie mąż zapiſać może co chce, rozd: 5. art: 10. § 3.
Białagłowa wdowa, rychley niż w 6. Mieſięcy po śmierci męża, za drugiego idąca, oprawę ſwą traci, rozd: 5. art: 13 i gdy za krewnego idzie, rozd: 5. art: 22. § 1. także.
Białagłowa która dzieci ſwe gubi rozd: 11. art: 60.
X. Biſkup i inni Duchowni, zurzędników, ſług, mieſzczan, poddanych ſwych, powinni ſprawiedliwość czynić. rozd: 3. art: 32. § 1.
X. Biſkup, z Kſięży wſzego doſtoieńſtwa o rzeczy świeckie, świeckiemu tym Statutem ſprawiedliwość ma czynić, rozd: 3. art: 32. § 2. i 3.
Biſkupia authoritas i exekucya, rozd: 3. artyk: 32. §2.
Biſkupſtwo gdyby wakowało, rozd: 3. art: 32. § 8.
XX. Biſkupi i Duchowni, z imion, Dóbr oyczyſtych, nabytych, prawu, iako i Szlachta poſpolitemu Statutowemu Ziemſkiemu, podlegaią; rozd: 3. art: 32, § 9.
X. Biſkupa do Króla J. M. o co pozywać za dworem, rozd: 3. art: 32. §. 5. i art: 34. § 2.
Biſkupi Urząd, o co, gdzie pozywać, rozd: 3. art. 34. §. oſtatni.
Z Bitwy ktoby uciekł, co traci, rozd: 2 art: 14.
Błędne bydło wſzelakie do Urzędu ma być wiedzione; rozd: 14. art: 25.
Błędny koń w woyſku poimany, do Hetmana ma być wiedziony, rozd: 2. art: 25. § 1.
Bliſkością dochodzenia imienia, abo iakim innym prawem, w różnych Powiatach leżących, roz: 4. art: 71. i rozd: 7. art: 9.
Bliſkości i ſpadkow wſzelakich porządek, rozd: 3. art: 17. § 1. rozd: 5. art: 12.
Bliſkości w linij, gdyby ieden drugiemu nie przyznawał, rozd: 4. art: 72. §. 1. i art: 88. § 3.
W Bliſkości gdyby nie ſtało nikogo na Króla, i na Rzeczpos: ſpada, rozd; 3. art: 17. § 4.
Bliſko powinney ſobie krewney, nikt poymować nie ma, rozd: 5. art: 22. § 1.
Bliſkość tę iako rozumieć, tamże § 1.
Bliſki każdy o wydzielenie części ſwych z oſobna, u każdego krewnego do uczynienia wiecznego działu, dochodzić może, rozd; 4. art: 70. § oſtatni.
Błudziaki woyſkowe gdzie oddawać, rozd: 2. art: 25.
Błudziaki i z czego złodziey bywa zbity, gdzie maią być wiedzione, i ktoby ie chował u ſiebie trzy dni, za lice złodzieyſkie ma być poczytano, rozd: 14. art: 25.
O Bobrowych gonach, i iako, kto, daleko od nich ma orać, i ceny ich, i ktoby komu pobił, pokradł; rozd; 10. art: 9.
Bobrowe gony, ktoby komu w granicach obiął. rozd: 9. art: 12. § 1.
Boiar i Szlachty; i ich gruntow nie ma Król nikomu oddawać, rozd: 3. art: 5. § 1.
Boiarowie, i Szlachta z imionami ſwemi w imionach ſpadkowych po kim na Króla J. M. przypadłych, a przedtym na wolność wypuſzczeni, ſą na łaſce Królew: tamże § 1.
Boiarom dawność przeciw Panom ich nie idzie rozd: 3. art: 30. § 5. art; 26. w punkcie oſtat.
Boiarzyn putny poturemnego groſzy 24. płaci. rozd: 4. art: 31. § 1.
Boiarowie putni, pancerni, kiedy pod exekucyą prawną podlegaią, rozd: 4. art: 98. § 2.
Boiarſkiey krzywdy, iako kto dochodzi. rozd: 4. art: 102. § 1.
Boiarowie, albo ſwoia Szlachta, czego z Panem dowodzą, rozd: 11. art: 10. § oſtatni.
Boiarowie czyi, gdyby kogo rozbili, rozd; 11. art: 32. § 1.
Boiarowie pancerni, putni, gdyby Szlachcica z różnych miar zabili, karanie ich; rozd: 11. art: 39 § 1.
Boiarow pancernych, i putnych ſwoboda i niewola rozd; 12. art: 12. § 1. art: 13. § 1.
Boiarowie pancerni, putni, czego bez pozwolenia Pana ſwego czynić nie mogą, rozd: 9. art: 28.
Boru, gaiu, laſu, puſzczy, porąbania ulow ſzkoda, rozd: 10. art: 5. §. 1. art: 15 § 1.
Boy i rany Szlachcica lat niedoroſłego, rozd: 11. art: 47.
Boy, rany zadane Szlachcicowi od chłopa, rozd: 11. art: 39. i art: 49. §. 1.
Boie, krzywdy, ſzkody, grabieże, gwałty, ſą rzeczy potoczne niektore, rozd: 4. art: 67. § 1.
Boiow, grabieżow, &c, przez opiekuna prawnie ſkończonych, dzieci wznawiać lat dorożſzy nie mogą, rozd: 6. art: 6. § 1.
Boy i grabież, ktoby naiechawſzy komu na imienie, uczynił, rozd: 11. art: 43.
Bracia ſioſtrom rodzonym, z czwartey części imion oyczyſtych, za mąż wydaiąc, wyprawę dać winni, rozd: 3. art: 17. §. 2. rozd: 5. art: 3. § 2.
Bracią niedzielną, abo uczeſtnikow, z iednego imienia iako pozywać, rozd: 4. art: 66.
Bracia uczeſtnicy, pozwani chociayby nie ſtali, ſąd powinien na rokach ſkaz wedle praw uczynić, rozd: 4. art: 66. Punkt oſtatni.
O Braci doroſłey i niedoroſłey i nie dzielney rozd: 6. art: 9.
Brat ſtarſzy o rzecz ſpolną pozwany, nie czekaiąc

lat braci, powinien odkazować, tamże § 2.
Brat ſtarſzy, nieczekaiąc lat niedoroſłych może o krzywdy ſpolne, i o inne rzeczy prawem dochodzić, tamże, art: 9. § 4.
Brat ſtarſzy ſpolnego imienia utracić nie może, tylko okrom części ſwey, rozd: 6. art: 11. § 1.
Brat maiętność bratnią gdyby utracił, rozd: 6. art: 9. § 3. i art: 12. §. 3.
Bracia czego dochodzić mogą, tamże.
Braci działu zakupieniem bronić nie może. rozd: 6. art: 11. § 4.
Bracia dorośli, niemogą imienia braci niedoroſłych utracić, tylko części ſwe, rozd: 6. art: 12.
Brat, bracią o wydział części ſwey do Ziemſtwa może pozwać: rozd: 6. art: 12. § 2. i art: 13 § 1.
Braci do rozdiału. Sąd Ziemſki Woźnych i Szlachtę przydawa, rozd: 6. art: 13. § 1.
Bracia, ſioſtry ſwe Panny, uczciwie chować maią, inaczey wolno im będzie na czwartey części ſwey i oyczyſtey pod Opiekunem Urzędownym mieſzkać, rozd: 5 art: 9. § 4.
Bracia dorośli maiąc imienie nie dzielone, a chciałby który z nich częściami ſzafować, iako dzielić maią, rozd: 6. art: 13. § 1. rozd: 9. artyk: 26.
Bracią dorośli imienie nie dzielne, gdyby bratu zleciwſzy, a onby w niebytności ich co przez prawo utracił, o to maią milczeć, rozd: 6: art: 9. § 1.
Bracia, abo uczeſtnikow kilka w prawo wſtąpiwſzy gdyby z nich ieden, albo kilku poiednali ſię, inszym to nie ſzkodzi, rozd. 4. art: 87.
Bracia co czynić maią, gdy oyca, matkę, ſioſtrę zabiią; rozd: 11. art: 44.
Brat bliſki oyczyſte imienie utracaiąc, ſioſtrom czwartey ich części ſtracić nie może, lecz na dzierżącym ſzukać może; rozd: 5 art: 3. § 4.
Brat doroſły, za niedoroſłego, o ſpolną rzecz u Sądu odpowiadać ma, rozd: 6. art: 9. § 3.
Brat brata gdyby zabił dla ſpadku, rozd: 11. art: 8.
Brat bratu liſtow ſpólnych do prawa użyczać ma, rozd: 9. art: 26. §. 2.
Brody, i włoſy wyrwanie, rubli 12, nawiązki, rozd: 11. art: 27, § 6.
Brodę Woźnemu, ktoby wyrwał, nawiązka, Rozd: 4. art: 11. § 1.
Broni ſwey, koni, zbroi, na woynie nikt nikomu pożyczać nie ma, roz: 2. art: 15.
Bronić Sąd iednania nikomu nie ma, rozd: 4. art: 54 § 3.
Broni ktoby na Królewſkim pałacu dobył, rękę traci, rozd: 1. art: 9. § 3.
Broni przy dworze J. K. M. iakich używać wolno, a iakich nie, rozd, 1. art. 10, § 1.
Broni przy Sądzie ktoby dobył, rozd: 4. art. 62 § 1.
Broni ſzalonemu, ktoby dodał, rozd; 11. art; 35. § 2.
Broniąc ſię komu na Sądach, Urząd gdyby ranił, zabił. rozd. 4. art. 62. §. 3. art. 63. § 3.
Broniąc ſię kto, gdyby zabił, rozd: 11. artyk. 22. § 1.
Broniący przekonanych prawem, do więzienia wzięty być ma, rozd. 4. art. 32. § 2.
Bronić nikt nie ma poddanych u ſiebie ſzukać, rozd: 12. art. 14. § 3.
Bronion wyſtępnik ſługom urzędowym nie ma być, rozd: 4. art: 96. § oſtatni.
Budowanie w przezyſku, kiedy, iako, bywa podawane, rozd: 4. art: 98. § 5.
Budować kominow więźniom Urząd w więzieniu nie ma dopuſzczać, rozd: 4. art: 32. § 5.
Bunt, ſpiknienie na zdrowie J. K. M. ktoby uczynił, rozd: 1. art; 3. § 1.
Buntownik i wzruſzyciel prawa poſpolitego, rozd: 4. art: 31. § 4. na końcu.
Brzemienną niewiaſtę Szlachciankę, i ſtanu inſzego, gdyby kto biegaiąc z zuchwalſta koniem i czym innym obraził, à onaby płod ſtruła, abo umarła, rozd: 11. art: 15.
Brzemienna na śmierć oſądzona, aż po porodzeniu gardło traci, rozd: 11. art. 34.

Biſurmianie

Urzędnikami być nie maią, rozd: 12. art. 9.
Chrześcian obrzezować nie maią, tamże.
Mamek Chrześcianek nie maią mieć, tamże. § 2.
Chrześcian w niewoli nie mogą mieć, tamże, § 1. A ieśliby.
Burmiſtrz Wileński, gdyby ſzlachcica ranił, zbił, rozd: 11. art: 49. § 1.
Burmiſtrzom miaſt uprzywileiowanych głowſzczyzna, rozd: 12. art: 6. § 1.
Burmiſtrzowi Szlachcicowi nawiązka i głowczyzna, rozd: 12. art: 6. § 2.
Bydle czyie, koń, pies gdy w ſąſiedztwie ſzkodzi, rozd: 13. art: 14 § 1.
Bydło, ſtado konie, wolno chodzić może bez Paſtucha, do S. Jerzego, iedno nie po zbożu, rozd: 13. art. 2. § 3. Wſzakże.
Bydło błędne, należione, iako ſię z nim kto ma obchodzić, rozd: 14. art: 25.
Bydło rogate, w przezyſku kiedy ma bywać podawane, rozd. 4 art: 98. § 4.
Bydła przy gwałtownym naiachaniu zabranie, rozd: 11. art: 20. § 1.

C.

Ceduły moc, władza, iakiey i kiedy, rozd: 1. art: 12. § 1.
Żywność od Króla J. M. z Panami Radami czasu woyny ma być uchwalona, rozd. 2. artyk. 23. § oſtatni.

CENA

Bydłu wielkiemu doroſłemu, i małemu różnemu, rozd: 13. art: 6.
Bobrom gwałtem pobitym, rozd: 10. art: 9. § 2.
Drzewu barthemu, rozd: 10. art: 13.
Drzewu poſpolitemu, rozd: 10. art: 15.
Sadowemu, art: 16.
Cdzieniu i rzeczom doma robionym, i naczyniu rzemieślnemu, rozd: 13. art: 11.
Ogrodnym rzeczom, rozd: 13. art: 9. § 2.
Ptakom domowym, rozd: 13 art: 7.
Ptakom na myśliſtwie chowanym, rozd: 13 art: 8.
Pſom różnego rodzaiu, rozd: 13. art: 12.
Pſzczołom wydartym iakokolwiek, rozd: 10. art: 13. § oſtat: i art; 14.
Kolaſom, ſochom, narogom, rozd: 9. artyk: 23. § 1.
Trunkom, i rzeczom ſtrawnym, i od kogo maią być uſtawione. rozd: 3. art: 36. § 5.
Stada, różnego Panow ſtanu, rozd: 13 art: 1.
Strawnym rzeczom domowym, rozd: 13. art. 10.
Sianu, zbożu, rozd: 13. art: 9.
Swierzopom ſtadnym, koniom roboczym &c. rozd: 13. art: 5.
Zrzebca nieſłuſznie zaiętego kop 8. rozd: 13, art: 1.
Zwierzom dzikim, rozd: 10. art: 2.
Ceklarze abo ſłudzy urzędowi poſłani będąc po złoczyńcę od Urzędu, gdyby uporny od nich był zabity, rozd: 11. art: 35. § 1.
Chłopca, abo dziewkę lat niedoroſłych ktoby ubił, rozd: 11. art: 47. § oſtat.
Chłop Szlachcicowi gdyby Szlachectwo naganił, roz: 3. art: 22.
Chłopa z bliſkości ſwey wolno każdemu ſkupić, rozd: 3. art. 21. § 2. art; 26.
Chłopa cudzego nikt ſwą wolą zakupować i naymować nie ma, rozd: 9. art. 27. § 2.

Putny Teſtamentem trzecią część maiętności ſwey odpiſać może, á dwie dla ſłużby na onym gruncie zoſtawić, rozd: 8. art: 9.

Bez pozwolenia Pana ſwego abo liſtu iego, ręczyć ſię po rzeczach wielkich nie może, lecz po małych tylko, rozd: 9. art: 28.

Chłop. Chłopu gdyby drzewo wyrąbał, rozd: 10. art: 15. § 2.

Do pokazania Szlachcica o głowę, ma mieć ieſzcze dwuch Szlachcicow, rozd: 12. artykuł 1. §, 1. Wſzakże.

Szlachcica o głowę z wielą Swiadkow ma pokonać, Tamże.

Chłopa gdyby zabił, gardło, Rozd: 12. art 2.

Szlachcica gdy rani, rękę traci, á ieśli ochromi, gardło, rozd; 11. art: 49. § 2.

Jako rozboiu ſwego przeciw Szlachcicowi dowodzi, rozd: 11. artykuł 31. § 1.

Gdyby Szlachcica nożem, puinałem, ranił, zabił, rozd: 11. art: 16. i 17. §. 1.

Gdyby Szlachcica ranił, zabił zdradą rozd: 11, art: 17. § śrzedni.

Proſty żyda gdyby zabił, gardło traci, rozd: 12. art: 7.

Chłop. Poturemnego złoty 1. płaci, rozd 4. art: 31. § 1.

Szlachcicowi gdyby drogę zaſtąpił, á był zabity, rozd: 11. art. 21. § oſtatni.

Zabity kiedy bez dowodu przez Szlachcica bywa płacony, tamże § oſtatni.

Chłopa zbiegłego wolno każdemu iako ſwego imać. rozd: 12. art: 16. §. 1.

Chłopa Szlachcic umyślnie. z zuchwalſtwa, opilſtwa, gdyby zabił, á był poimany *in recenti*, gardło traci, rozd: 12. art: 1. § 1.

Zafiedziałego dawność, rozd: 12. art: 12,

Zbiegłego niewiadomość. tamże.

Pochożego ſwoboda. Rozd: 12. art: 13. § 2.

Zbiegłego z woli każdy wydać powinien iako oyczyca, Rozd: 9. art: 29.

Zapłaconego do okupu czas 4. lata, rozd: 12. art. 14. §. 4.

Chłopi Tatarſcy, ſą ich oyczycami, rozd: 11. art: 9. § oſtatni.

Chłopi Szlachcica, gdyby w zwadzi , albo umyślnie gwałtem zabili, Rozd: 11. art: 39. § 1. i 2.

Chłopi gdyby Szlachcica, abo kogo innego rozbili, rozd: 11. art: 32.

Chmiel ktoby komu podarł, albo chmielnika, rozd: 10. art: 10.

O Chorążych Ziemſkich, Dwornych i Powiatowych, Rozd: 2. art: 5.

Chorążego władza, rozd: 2. art: 6. i 7. § 2. art: 18. § 2.

Chorążego Powinność, rozd: 2. art: 5. i art: 17.

Chorążego liſtow publikacya iaka ma bydź, rozd: 2. art: 6. § 1.

Chorążych Ziemſkich, Dwornych, Powiatowych obieranie, powinność, rozd: 2. art: 5.

Chorąży Ziemian od woyny wolnych czynić, i utaiać nie ma, rozd: 2. art: 17.

Chorąży mieyſca ſwego zaſadzać inſzą Oſobą nie ma, rozd: 2. art: 5. § 3.

Chorągwie z ſkarbu K. J. M. dawane bydź maią, tamże § 4.

Choraſtwa Rodzicom tego Państwa maią bydź dawane. tamże § 2.

Pod Chorągwią Powiatową wſzyſcy na woynę iadąc z onego Powiatu ſtawić ſię maią, rozd: 2. art: 6. § 3. art: 7. 1.

Chorążowie na Sądy Ziemſkie nie maią być obierani, rozd: 4. art: 2. § 1.

Chorzy gdyby na woynę iechać nie mogli, rozd: 2. art: 11.

Choroba Chorążego od iego Urzędu wymawia, rozd. 2. art: 5. § 3.

Chory o ſwey chorobie. iako, kiedy ma dawać znać będąc zapozwany, Rozd: 4 art: 23. § 1.

Chorobą zakładaiący ſię pierwſzego nie ſtanie nie płaci, gdy przyſięgą ſtwierdzi, rozd: 4 artyk: 23. § 1.

Chorego gdyby Woźny na mieyſcu w liście iego oznaczonym nie nalazł, indziey go ſzukać nie powinien, tamż. § 2.

Choruący plenipotent, gdyby przyſiąc niechciał. rozd 4. art: 59. § 2.

Chorego prokuratora nieſtanie, ſtronie, i ſamemu jako nieſzkodzi, rozd: 4. art: 60.

Chory przed Podkomorzym chorobą ſię może założyć, á iako zaś to przyſięgą znieść, rozd: 9. art: 5. § 1. i 2.

Chory na wtórym roku przed Podkomorzym, przez umocowanego powinien roku pilnować, rozd: 9 art: 5. § 3.

Choroba Podkomorzego, i o poſtępku ſtron za nią. rozd: 9. art: 6.

Chowanie kſiąg Ziemſkich, Grodzkich, rozd: 4. art: 13.

Chowanie Kata przy Sądzie Grodzkim, rozd 11 art: 5. § 2.

Chromotę każdego Członka, iako nagradzaią, rozd. 11. art: 27. § 3.

Chrześcianin bliż zy ku dowodowi przeciw Tatarzynowi, rozd: 11. art: 33. § oſtatni

Crześciańſka Wiara Zydow Szlachcicami czyni. rozd: 12. art: 7. § oſtatni.

Chrześcian Obrzezańcy w niewoli nie maią mieć, rozd: 12. art: 9. § 1. A ieśliby.

Chrześcian obrzezować nie godzi ſię. tamż.

Cygani w Wielkim X. Lit: i w Ziemiach do niey należących chowanni bydź nie maią, rozd: 14. art: 5.

Ciągnąć na woynę iakim porządkiem Szlachta ma ią. rozd: 2. art: 6.

W Ciągnieniu gdy Szlachcic krzywdę uczyni, gdzie ſię ſkarżyć, rozd: 2. art: 6. § 4. i 5. art 18. art 19 § 2. art: 27.

Cierpieć nikt ni za kogo nie ma, tylko każdy ſam za ſiebie; rozd: 1. art: 18. i w art: 9 § 5 w rozd: 7. art: 18. § 2.

Cudze role zaſiewaiących, czym karzą, rozd: 9. artykuł 22.

W Cudzey ziemi będącemu dawność Ziemſka nie idzie, rozd: 3. art: 45. § 3.

U Cudzego Człowieka gruntu żakupować, ſamego naymować, nikt nie może bez woli Pana iego, rozd: 9. art: 27 § 1. i 2.

Cudze imienie gdyby kto naiechawſzy gwałtem pograbił, rozd: 11 art: 43.

Cudzoziemiec, abo nieoſiadły zbytek czyniący, rozd: 4. art: 29. § 1.

Cudzoziemſkich Kupcow, rozboy i prawo, rozd: 11. art: 31. § 3. rozd: 4 art: 28.

Cudzołoſtwa karanie. Mężatki i Panny, rozd: 14. artykuł 30.

Cudzołożnika gdyby kto zabił, abo on kogo, tamże, § Aieśliby.

Cudzoziemiec Szlachectwa ſwego iako dowodzi rozd: 3. art: 21. § 1.

Cuzoziemiec chcąc kupić imienie w W. X. Lit: wprzód ma pokazać że ieſt prawdziwy Szlachcic rozd: 3. art: 21. § 2.

Crdzoziemiec Urzędu i doſtoieńſtwa trzymać nie tamże.

Cudzoziemcy W. X. Lit: prawem ſądzeni. i zapiczniey także, być maią, rozd: 1. art: 1. § art: 13. § oſtatni. rozd: 4. art: 20. § 1.

Cudzoziemcom. Duchownym i Swieckim do oyności i Urzędów wſzelakich, Ziemſkich i dwornych, ani oſiadłości niedawać, rozd: 3. art: 1. § 1.

Cudzoziemiec maiętność ieśli wyſłuży, [illegible] w W.

W. X. Lit: w przód temu Państwu na wierność ma przyfiąc, tamże § 4.
Cudzoziemcowi sprawiedliwość ma być prętka, rozd: 4. art: 28. rozd: 11. art: 31. § 3.
O Czary Grod sądzi, rozd: 4. art: 30. § 1.
Czasu ruszenia pospolitego, wszyscy przy Królu albo Hetmanie woyny służyć maią, rozd; 2. art: 1. § 1.
Czasu woyny żywność za pieniądze od wszystkich ma być kupowana, rozd: 2. art: 6. § 4.
Czasu woyny pasza na łąkach wolna tamże.
Czas Gorącego uczynku 24. godzin, rozd: 4. art: 30. § 2.
Czasu gorącego uczynku Złoczyńcę wolno imać, tamże art: 30. § 2.
Czasy zapłaty wskazaney summy przez Sąd, rozd; 4 art. 84. § 2.
Czas zapłaty skazaney summy w niestaniu 4. niedzielę, rozd: 4. art. 93 § 1.
Czas exekucyi naydaley ostatniey 4. niedziele. rozd: 4. art: 94. § 2. art: 97. § 1. na ostat: w Cudzym Urzędzie uczyniony zapis, rozd: 7. artykuł 1. § 2.
Czas przenieśienia Grozdkiego, dwoie Roki Ziemskie, rozd: 7. art: 2. § 1.
Zapisu: Grozdkiego po woynie i powietrzu rozd: 7. artykuł 3.
Czas burzenia Zapisu złego rozd: 7. art: 2. § ostat:
Czas wykupna 4. niedziele Urząd naznacza, rozd: 7. art: 28. § 1. i 2.
Czas rzeczy aresztowanych 2. niedzieli nieosiadłemu. rozd: 7. art: 31. przy końcu.
Czas Testamentu aktykowania do akt: pierwsze Roki, rozd: 8. art: 2. § 4.
Czas wyiazdu okolicznym Sąsiadom 4. niedziele, rozd: 9. art: 3. § 1.
Czasu pomowki czym się Urząd, iiako wyprawuie, rozd: 9. art: 24. § 1.
Czas polowania Myśliwcom na cudzym pozwolony, rozd: 10. art: 1, § 4. i art: 18.
Czas, mieysce, znaki, podobieństwo w prawie maią być uważane. rozd: 11. art: 31. § 2. artyk: 33. § 1. Ale też.
Czas opowiadania na Urzędzie różny, rozd: 11. art: 59. § 2. Tedy.
O Cześć komuby szło, iako prętko sprawiedliwość ma być czyniona, rozd: 1. art: 28.
O Cześć komu idzie, przed dekretem Król takim nic szkodzić nie ma, choćby umarł, i woynę tacy służyć maią, rozd; 1. art: 28. § 2.
O cześć, o gardło, komu idzie z excessu przy dworze Króla J. M. popełnionego, na Seymie ma być sądzony, rozd: 1. art: 9. § 7. artykuł 10. § ostatni.
Cześć, gardło, imienie, o co, kto traci; rozd: 1. art: 3. § 1. art: 13. § 2. art: 14 § 1. rozd: 4. art: 7. § 2. rozd: 11. art: 17. § 1, Takowy.
Gdyby nieosiadły precz z bitwy uciekł, albo po popisie, rozd: 2. art: 10. § 3.
Któryby z bitwy uciekł żołnierz: rozd: 2. *Cześć* artykuł 14.
Traci: Zdradliwie kogo zabijaiący, rozd: 11. art: 17. § 1 Takowy.
Y gardło Syn, o zabicie Rodzica swego, rozd: 11. artykuł 7.
Czeladzi, i oyczycach Szlacheckich, którzy do niast uciekaią, rozd: 3. art: 35. § 3. art: 38.
Czeladzi wolney, i niewolney, nikt nic zapisać, wolną wprzód nie uczyniwszy, nie może, rozdział 8. artykuł 8.
Czeladzi dworney, Poimaiącom, uciekłym, dawność, daleność, nie idzie, rozdział 12. artykuł 12. § 3. artykuł 13. § ostatni.
Czeladzi biegley iako szukać, rozd: 21: art 12. § 3.
Czeladzi dworney nowe Nazwisko nikomu, czasu prawa szkodzić nie może, rozd: 14: art: 36.
Czeladź z miast Urząd Mieyski zbiegłą wydawać ma rozd: 3. art: 38.
Dworną, i zbiegi Grod sądzi, Rozdział 4. art: 30. § 1.
Dworną i niewolną, ktoby komu wykradł, rozd: 12. artykuł 15.
Niewolną swą, każdemu wolno zaprzedać, rozd: 12. artykuł 19. § 2.
Dworna niewolna, która ma bydź rozumiana, rozd: 12, artykuł 21.
Niewolną, ktoby wywiódł, przechowywał, rozd: 12 art: 18, § 1.
w głod wygnana z domu, przez to się wolną stawa, rozd: 12 art: 20.
w głod wygnana, Urzędowi ma się opowiadać tamże, § 2.
Czeladnika zbiegłego w drodze gdy potrafi, wolno poimać, rozd: 12. artykuł 16. § 1.
Czeladź zbiegła wszelka iako ma być zapowiadana, i wydana, rozd: 12. art: 17. § 1, 2,
Czelkdnik od Pana odchodzący ma mieć list świadeczny, i gdyby Pan dać listu Czeladnikowi niechciał, rozd; 12. art: 24. § 1.
Członki ktoby komu czyie ucinał, ochramiał, pastwiąc się nad nim, ten Członki swe traci z nawiązką, rozd: 11. art: 28. § 2 i 3.
Członkom różna nawiązka, tamże.
Człowiek wolny gdyby w głod sam siebie zaprzedał, Rozdział 12 art; 19. § 1.
Człowiek wolny za żaden występek w niewolą nie ma bydź dany, rozdział 12. artykuł 11.
Człowiek oyczysty kupiony, &c. gdyby od Pana odszedł rozdział 12. artykuł 12. § 1. art: 14. § 1. art: 15: § 1.
Człowiek prosty wolności Szlacheckiey i imion kupować, przywłaszczać, ani wiecznie trzymać niemoże, rozd: 3. art: 26.
Człowieka wolnie przychożego zapis na się dany, rozd: 7 art. 8.
O Człowieku oyczystym, rozd: 12, art: 12. wyżey więcey.
O Człowieku Łożnym, patrz: Łożny, rozd: 12. art: 24. § 6.
O Człowieku podeyrzanym o złodzieystwo, rozd: 14. artykuł 17.
O Człowieku niepodeyrzanym, a o złodzieystwo obwinionym, rozd: 14. art: 20.
O Człowieku prostego stanu, patr: wyżey Chłop.
Córek wyprawa po śmierci Oycow, Rozdział 5. art: 3. § 1 i 2.
Córka nieczysto żyiąca, rozd: 8. art; 7. § 5.
Córkom czwarta część tylko oyczyzny wszystkiey na wyprawę odłożona iest. choćby ich co naywięcey było, rozd: 5. art: 3. § 2. art, 19. §. 2.
Czwiertowaniem, kogo i o co karzą rozd: 11. art: 9. i art. 16. § 1. w art: 17. § 1. Takowy.
Czwarta część Siostrom na wyprawę, patrz Córkom.
Czwarte Pokolenie gdy wynidzie, tedy wolne Małżeństwo, rozd: 5. art: 22.
Czwartey części szacuuek, wedle ważności gruntu, a nie Statutu ma być, rozdz: 5. art: 3. § 2.
Czwartey części Brat Siostrom utracić nie może, rozd: 5. art: 3. §. 4 i art: 9. § 2.
Czwartą część Podkomorzy z Szlachcicami szacuie, rozd; 5. art: 3. §. 2.

D.

Daninę Jego K. M. pierwszemu daną, ktoby pod drugim uprosił, rozd: 1. art: 32.
Daniny Król: J. M. ktoby do 10. lat nie używał. traci, rozd: 1. art: 33. § 1.
Danin Królewskich Żydzi, Tatarzy, iako używać ma-

ią, rozd: 12. art: 9.
Dawnych zaſtaw obiaśnienie, rozd: 7. art: 13. § 1.
Dawnych rzeczy i zaſtarzałych rozſądek, tamże § 3.
Dawanie Gleytow, iakie, komu ma być, a komu nie, rozd: 1 art: 12.
Dawnością i złe zapiſy bywaią utwierdzone, rozd: 7 art: 2. § oſtatni.
Boiarom Ziemſka przeciw ich Panom nie idzie, rozd: 3. art: 30. § 5. Patrz Boiarowie.
Daniny J. K. M. komu daney, rozd: 1. art: 33. § 1. art; 44. § oſtatni art: 45. § 1.
Darowaney rzeczy, przedaney, zapiſaney do 10. lat, rozd: 3. art: 45. § 1.
Dzieciom niedoroſłym lat Ziemſka nie idzie, rozd: 3. art: 45. § 2. rozd: 4. art: 35. § 2.
W cudzey ziemi będącym, rozd: 6, art; 11. § 3. w rozd: 3. art: 45. § 3.
Jmienia leżącego, lat 10. przemilczenie, rozd: 4. art: 91. § 1.
O gwałt Kościelny Panien, Niewiaſt, o głowę Szlachecką, rozd: 4 art: 35.
Kościelnym Dobrom, iako i Królewſkim, rozd: 3. artykuł 33 § 5.
O krzywdy. ſzkody, gwałty, złodzieyſtwo, rozd: 11. art: 52. rozd: 4. art: 35.
Kiedy, i komu, niepomaga, rozd: 3. art: 26. punkt oſtat: art: 30. § 5.
Ludzi wolnych zaſiedziałych, rozd: 12. art: 13.
Dzieciom od wyścia z Opieki bywa liczona, rozd: 6. art: 2. § 1.
Długow Urzędownie na czyim imieniu zapiſanych, abo przezyſkow z prawa ſkazanych, i na takim imieniu, gdyby ſię ich kto do 3. lat po przedaniu tego Jmienia u dzierżącego nie upominał, iuż na Iſtcu ſzukać, rozd: 7. art: 10. § 1.
Domowego naiazdu Szlacheckiego, rozd: 4. art: 35. § 1.
Głowſzczyzny Człowieka bezplemiennego przyieżdżego lat 3. rozd: 11. art: 26. § 4.
Poſagu przemilczenia lat 10. rozd: 5. art: 4.
Przezyſkaney ſummy z prawa, rozd: 4. art: 91. § 2. i przewodu, rozd: 7. art: 10. § 2.
Odprawy w rzeczy oſądzoney, tamże § 3.
Pozwanie o wybicie zſpokoynego dzierżania do Grodu 10. niedziel, rozd: 4 art: 33. § 2. i 3.
Poſſeſſyi dzierżący, ſam poprzyſiąc ma, rozd; 7. art: 13. § 2.
Pożogi, złodzieyſtwa, grabieży, rozd: 11. art; 52.
Szkod różnych trzy lata, rozd, 11 art 52 roz 4 art 35 § 1
Stawow na cudzym gruncie 10- lat, rozd: 9. art. 21. § 3.
Zapisow Grodzkich. rozd. 7. art- 2. i 3.
Zaſtawy przemilczaney, rozd. 7 art: 13. § 3.
O zabicie, abo zranienie, rozd: 4. art. 35. § oſtatni.
Dawności, dług pożyczony i zaſtawa każda nie ma, rozdział 7. artykuł. 12.
Dawności Ziemſkiey, z prawem nabytym, i przyrodzonym, porównanie, rozd; 4. art: 72. § 2.
Dekretowi K. J. M. ktoby przyganiał, albo co przeciw onemu mówił, rozd: 1. art: 11.
Dekreta w Sądach Ziemſkich z Piſma maią bydź czytane, rozd: 4 art: 3. § 4.
Dekret gdy bywa podnieſiony, co za to Sędziowie płacą, rozd: 4. art. 40. § 2.
Dekret gdy bywa approbowany, ſtrona Sędziom co płaci, tamże, § 3.
Dekret który, i z iakich przyczyn nie bywa exekwowany, rozdział 4. artykuł 45. § 1.
Dekret, każdy Pan abo Urzędnik iego, Sądu ſwego, ſtronie na piśmie, iako, i rychło powinien dać. rozd: 4. art: 48. § 3.
Dekreta Królew. do Urzędu na odprawę bywaią odeſłane, rozd: 4. art: 93. § 3 na końcu.
Dekretu Podkomorzego nagana czym bywa płacona, rozd. 9. art: 7. § 2.
Dekret przeciw Aktorowi ieśliby wyſzedł, pozwany ręko emſtwa po ſobie żadnego ſtawić niepowinien, rozd: 11. art: 67. § 4.
Dekretow nie czynią piſarze, rozd: 4. art: 40. § 1.
Degradowanie Urzędu Ziemſkiego o co, rozd: 4. art: 4 § 4 Grodzkiego, tamże, art: 38. § 2.
Delator inny nie może być, iedno Szlachcic, rozd: 1 art: 4. § 2 i 3.
Delator w pozwie *ſpecifice* ma być mianowany, tamże, § 4.
W Depozyt, gdy Syn Oycowi, Matce, co da, a ſtracą, gdzie ſzukać, rozd: 6. art: 2 § 2.
Depozyt, iako przyimowany, abo oddawany ma być, rozd. 7. art: 30. § 1.
Depozytu do ſchowania dan go zapieraiący ſię odprzyſiąc ſię może, tamże, § 3.
Depozyt, gdyby gwałtem był wzięty. tamże § oſtatni.
Depozytu przygodnie ſtraconego do roku, tamż § 1.
Dobra w dział które nie idą, Rozd: 6. art: 2. § 2.
Dobra Kollegium Wileńſk: od woyny które wolne i nie, rozd. 2. art: 9. Patrz Kollegium.
O Dobra Królew. mandatem Królewſk: ma być pozywano, rozd: 1, art: 14. § 2.
Dobra Zdraycow nikomu nie maią bydź dawane. i ktoby ie uprosił, a niechciał wrócić, ma bydź bezecny, rozd. 1. art. 6 § 1.
Dobrom Królew: fundacyi, od Szlacheckiey na Kościoł różność, rozd: 3. art. 33. § 3. i 4.
Dobra kto poſięgł, powinien nosić i brzemiona, rozdział 7. artykuł 18. § 3. przy końcu.
Dobra ſtołu Królew: Ziemſkiemu Sądowi nie podległą, rozd: 4. art: 3. § 1.
Dobra Królew. przezyſkom. na Staroſcie otrzymanym, nie podległą, rozd: 4. art: 67. § 2. przy końcu.
Dobra Królew. zaſtawą, dożywociem, trzymaiący, gdy będzie prawem przekonany, od prawa na czym idzie, rozd 4 art. 67. § 8.
Dobra K. J. M. które rozdawać może, iako ſwe ſpadki własne, rozd 4. art. 94. § 2.
Dobra ſwe kto, i kiedy, za co, do Króla J. M. traci, tamż § 2.
Dobr oyczyſtych, macierzyſtych miedzy Syny, a Dziewki nierówne pomiarkowanie, rozd: 5. artykuł 14. artykuł 16. § 3.
Dobra wieczyſte, kiedy i za co, w dożywotne ſię obracaią, rozd: 5. art; 22. § 1. A gdzieby.
Dobr ſwoich Syn Oycowi gdyby powierzył, rozd: 6 artykuł 2. § 2.
Dobr Dziecinnych, wyſtępek Opiekuńſki, nie obcąża, rozd. 6. art: 6; § 2.
Dobr rozgraniczenia wſzelakich ſpoſob, rozdział 9. art. 12. § 1.
Dobr Król: J. M. Dzierżawcy ich, i poddani bronią, Rozdział 9- artykuł 4.
Dobr i zdrowia broniący Mężobóyca nic nie traci, rozd. 11. art. 20. art: 21. § 1. 3.
Dobremu Człowiekowi nie godzi ſię o uczciwym źle mówić, rozd. 3. art. 27 § 4.
Dobremu nic złego i nie poczciwego w domu ſwym cierpieć ſię niegodzi, rozd. 3. art. 28. § 3.
Dylacya, *pro maiori-* rozd: 4. art. 27. § 1.
Dylacyą Urząd ſtronom powinien dać do dwuch godzin, rozd. 4. art. 54. § 1.
Dylacya na dowod do drugich rokow bywa pozwolona, rozd. 4. art. 24 § 3.
Dylacyi używaiący bez pozwu odpowiada, tamże § 4.
Dylacyą utrzymywaiący, ma potym przyſiąc, iż iey użył nie ku zwłoce a gdzieby nie przyſiągł, ma płacić kop 10. nakładow, rozd. 4, art. 24. § 4. na końcu.
Dylacyą Urząd ſobie bierze na rozmyślanie do trzeciego dnia, rozd, 4. art. 54. § 3.

Dylacya *pro maiori* na wtórych Rokach nie idzie, rozd. 4. art. 27. § 3.
Dylacya *pro maiori*, na zawitym roku nie idzie, wyiąwszy gdzieby o gardło komu szło, rozd. 4. art. 27. § 3.
Dylacya do zwrócenia się z posługi Króla J. M. pozwolona rozd. 4 art: 42. § 2,
Dylacya zastępcy poręczonemu do okazania osiadłości idzie, rozd. 4. art. 55. § 2.
Dylacya, na zastępcę pod ten czas chorego, bywa dawana. tamże § 4.
Dylacya na Swiadka do iutra, imieniem i przezwiskiem go pomieniwszy, idzie, rozd. 4. art: 77. § 1.
Dylacya Aktororowi. w czym kiedy idzie, i co traci, rozd. 4. art. 24. § 3.
Dylacya do przyszłych rokow na stawienie Swiadkow, rozd. 4. art. 79. § 2.
Dylacye przed Podkomorzym które idą, rozd. 9. art. 5. § 1.
Dylacya choroby prawdziwey. przed Podkomorzym iako bywa poprzysiężona, tamże § 3.
Dylacyi *pro maiori*, wyrozumienia patrz: własnego, rozd. 9. art. 5 § 4.
Dylacya na skrutinium, kiedy, i dla czego pozwolona, rozd. 11. art. 21. § 1.
Dylacya Poręcznikowi, na postanowienie tego po kim ręczył, rozd. 11. art. 40. § 5,
Dylacya do drugich rokow na postanowienie sługi zbiegłego, rozd. 12. art. 22. § 1.
Dylacya na stanowienie W ężna, z więzienia Urzędowego zbiegłego, temu komu, od strony będzie podany, rozd. 4. art. 31. § 2.
O Długach, rozd. 7 art. 10 § 2. art. 11. i 12. i art. 15.
Długi gołe zbiegłych Zdraycow, iako bywaią dochodzone, rozd. 1. art. 8. § 2.
Dłużnikow do ssolgowania długow, droga, rozd. 1. artykuł 27.
Dłużnikow dwuch na iednym imieniu, rozd. 7. art. 11.
Dług i Zastawa, dawności nie maią, rozd. 7. art 12.
Dług upominania się niepotrzebuie, tamże § ostatni.
Długow Mężnich Zona, Oycowskich Dzieci, płacić z swey maiętności nie powinni, rozd. 7. artykuł 18. § 3.
Długi i z spadkowych imion płacone być muszą, tamże art. 18. § średni Jedno.
Długu bez listu wyznanego, nad kop 10. doyść nie może, i to za przysięgą, rozd. 7. art. 26.
Dług większy maiący, mnieyszy płacić powinien, *& è contra*, rozd. 7 art. 11. § 1.
Oycowskie, Brat starszy maiąc Bracią nie dorosłą w opiece, powinien z oyczystych imion płacić, rozd. 6. art 11. § 1. art 8. § 2.
Zdraycow, za ich zapisami prawnie komu danemi, i na imienie przed ich ucieczenim, wniesione, nie giną, rozd. 1. art. 8. § 1.
Wielom Osobom, prawnie od kogo na iednym imieniu zapisane, iako maią być na to imienie, od Kredytorów wnaszane, rozd. 7 artykuł. 11. § 2.
Zapisane na imieniu, a po wyściu lat 3. od przedania tego imienia, gdyby się Kredytor nie upominał, iuż na Istcu ma szukać swych pieniędzy, rozd. 7. art. 10. § 1.
Dłużnik po śmierci kredytorowey, Potomkom zmarłego, we wszystkim według zapisu swego, dosyć czynić powinien, a gdyby niechciał, upadywa, rozd. 7. art. 15.
Dworzaninowi Królew. przy w więzowaniu, rozd. 4. art. 95. § 3 A inszego.
Sędziemu i Podsędkowi, za przesąd, rozd. 4. art. 5.
Także i Urzędowi Grodzkiemu tamże tenże.
Y nie sądowym Urzędnikom, tamże § 5
Widzowi w imionach każdego stanu Szlacheckiego, rozd. 4. art. 15.
Woźnemu, abo zapłata przy odprawowaniu Urzędu iego, rozd. 4, art. 10.
Więźniowi na strawę, rozd. 4, art. 15. § 3.
Pisarzowi w różnych sprawach i rzeczach, rozd, 4. art. 6. art. 16.
Podkomorzego, rozd, 9. art. 9.
Y Komornikom, rozd. 9. art. 10. § 2.
O Domach Szlacheckich wolnych w Wilnie i w inszych Miastach, rozd, 3. art, 49.
W Domach Szlacheckich w Mieście pozwow nie pokładać, ani gospodą gwałtem stać, rozd. 3. artykuł 49. § 1, 2.
Dostoieństwa dwa sądowe iedney Osobie nie maią być dawane, rozd. 1. art. 34.
Y Urzędy Duchowne, Swieckie, ludziom nieosiadłym, cudzoziemcom, ani Sąsiadom nie maią bydź dawane, rozd. 3, art. 12.
Y Urzędy tego Państwa wszelakie, w cale maią bydź zachowane, rozd. 3. art. 13.
Na zaoczne obmówienie nie maią bydź odięte, rozd. 3, art. 14.
Dost ludziom prostego narodu nie maią bydź dawane, rozd. 3. art, 18.
Drogi stare od Szlachty, Panow, stawami zatopione zaorane, prosto maią bydź naprawowane, rozdział 1. artyk. 29. § 3.
Drogę Szlachcie naprawić na swym imieniu dla pożytku swego, ma się o to do Króla uciec, tamże § 4,
Drogi, gościńce starowieczne, maią bydź szerokie pułtora pręta, rozd, 9, art. 32. § 1.
O Drodze ciasney. i kto komu w drodze ma ustępować, tamże.
Drogę gdyby zastąpił kto komu, chcąc zabić, sam był zabity, tak Szlachcic iako i prosty Człowiek, rozd. 11. art, 21.
Drogą idąc, ktoby komu wypasł, wyżął, wydeptał, rozd. 3. art. 47. § 1.
Drogi bespieczeństwo, rozd. 11. artykuł 1. 3. i artykuł 21. i 22.
Drzewa bartnego w cudzey puszczy rozsądek, rozd. 10 art. 6.
Drzewa bartnego podorywać blisko nikt niema, rozd. 10. art. 3. § 4.
Drzewa bartnego Cena, rozd. 10. art. 13.
Drzewa różnego gwałtowne porąbanie, i iego Cena. rozd. 10. art. 15. § 1.
Drzewo Sadowe, polne, owocowe, ktoby poszczypał, potrząsł, gwałtem porąbał, Szczep wykopał &c. wina, nagroda, rozd. 10. art. 16.
Drew na drwa, woz po groszy dwa, rozd. 10 art, 15. § 4 ostatni.
Drwa rąbać na ogień wolno przy swym Jezierze. rozd. 10. art. 3. § 2.
Drwa na woynie wszędzie każdemu wolne, rozd, 2. art. 19. § 1.
Do dowodu, kto, o co, bliższy, rozd. 1. art, 2. § 8. 9.
Do dowodu, Chrześcianin bliższy przeciw Tatarzynowi, rozd. 11. art. 35. § ostatni.
Do dowodu powod, z którey miary bliższy, rozd. 1. art. 22. § 2. na końcu.
Aktorowi dawney zastarzałey Zastawy, rozd. 7 art. 13. § 1. na końcu.
Obrażenia Maiestatu Królew. i zdrady, rozd, 1, art. 5.
Y Odwod u Sądu iaki ma być, rozd. 4. art. 77. art. 81;
Gościowi obelżonemu w Domu czyim, rozdział 11. artykuł 42.
Gwałtu i mężobóystwa Szlacheckiego. rozd. 11. art. 2, § 1.
O grunty miedzy Królem a Szlachtą iednaki, rozd.

1. art. 19. § 2. i w art. 20. § 1.
O grunty między Szlachtą przed Podkomorzym, rozd. 9. art. 12. § 1. ar, 16. § 1. i Komu bliższy. rozd. 9 art. 2. § 1,
Zbiegłych oyczyftych ludzi, rozd: 11. art. 14. § 8.
Gwałtu domowego komu należy, rozd: 11. artyk. 58. § 1 i rozd. 102. § oftatni.
Liftowny, to ieft, zapisy, opowiadania &c. rozd. 4 artykuł 82.
Liftow, iakimkolwiek obyczaiem zgubionych, utraconych, rozd. 7, art. 24.
Na lifty podeyrzane, na iakie, i komu należy, rozd. 1. art. 16.
Lifto wny, przy dawności Ziemfkiey, przyfięgi nie po trzebuie, rozd. 7. art, 13. § 2. na oftat.
Liftu podeyrzanego wianowanego, rozd. 5. art. 1. §. 2.
Liftow Pieczętarzami, albo tymi co widzieli, rozd. 7. art, 24. § 2.
Na lifty po śmierci Pieczętarzow, tamże § oftatni,
Kupcowi o rozboy famotrzeciemu, rozd, 12. artyk. 31. § 3 Dla czego
Mężobóyftwa miedzy ludzmi proftego ftanu, rozd. 12. art. 2.
Mężobóyftwa naypowniey fzy, fkrutynia rozd. 11. art. 21. § 1.
O mężoboyftwo Chłopfkie, przeciw Szlachcicowi, roz. 12. artyk. 1.
Nagnionego-zabitego Szlachcica, rozd. 3. art. 23.
Odpowiedzi, pochwałki, rozd. 1. art. 26. § 1 rozd. 11 art 40. § 1.
Prokuratorfkiey choroby, i śmierci iego, rozd, 4, art, 60. § 2. i 4.
Przed Podkomorzym i Komornikiem, rozd. 9, art. 10
Położenia Pozwu iaki ma być, rozd. 4 art. 17 § 3.
Ran, Grabieżow, przy naiezdzie gwałtownym na fioło, rozd. 11. art. 43.
Rozboiu, i złodzieyftwa przez opowiadanie na Chłopa, rozd. 14. art. 6. i 7: *Item* o Rozboiu, Rozdz. 11. artykuł 32.
Rozboiu Chłopa przeciw Szlachcicowi, rozd, 11, art, 31, § 1.
Stronie powodowey bliższy, rozd. 4, art. 81. i 92.
Szlachectwa Tubylcowi przyganionemu, rozd. 3, artykuł 19.
Szlachectwa reieftrami woiennemi Hetmańfkiemi może być, rozd. 12. art, 10.
Szlachectwa Cudzoziemcowi przyganionemu, ro. 3, art. 21. § 1.
Szlachectwa za nawiązki fkazaniem. rozd, 11, artykuł 50.
Samo podeyrzenie czyni, rozd. 11. art, 31, § 3 artykuł 33, § 1.
Na fzkody. rozd. 7, art. 6, § 3: rozd, 6, art, 4. § 4. rozd, 3. art, 21. § 1. przy końcu.
Zaftawy imienia leżącego, rozd, 7, art, 13. § 1 art. 14, § 1.
Do dowodu za głową Załobą, żaden nie ma bydź przypuszczony, rozd, 7, art, 13. § 2.
Dowod albo odwod na Sędziego wfkazan zależy, rozdział 11, art. 4. § 2. A tak.
Dowody czyie pewnieyfze. temu dowod należy, roz, 9. artyk. 2. § 1. rozdział 4. artykuł 72. 1.
Dowod Teftamentu w cudzey ziemi uczynionego przyfięga, rozd. 8, artykuł, 4 § 2, A przecię.
Dowod Teftamentu na woynie uczynionego, tamże § 1,
Dowodu bliższy dzierżący Zaftawę, roz. 7. art. 20. § 2
Dowod, ieśliby fię ftrona u Sądu Ziemfkiego z przypadłych przyczyn na inszy brała, nie maiąc na ten czas, tedy Sąd na drugie Roki ma odłożyć, rozd. 4. artyk. 24. § 4.

Dowody fą troiakie, pismo, Swiadki, przyfięga. rozd. 4. artykuł 77.
Dowodzenie fprawiedliwości Swieckiemu na Duchownego, rozd. 3. artyk. 32.
Duchowny Sąd, o rozwod fądzi, rozd, 5, art, 20. § 1 A o Wiano Swiecki, tamże § 2.
Duchownym Perfonom, głowfzczyzna i nawiązka Szlachecka, rozd. 11. art. 27. § 7.
Duchowni od Swieckich gdzie maią bydź pozywani, rozd. 3, artyk. 32. § 3.
Duchowni zimion Kościołowi nadanych iako woynę fłużyć maią. rozd. 2, art. 9.
Duchowni o Swieckie rzeczy *& é contra*, gdzie pozywać maią, rozd, 3. art. 31.
Duchownych z Swieckimi fprawa o grunty rozmaite, rozd. 3. art. 33.
Duchowni z imion własnych iako inna Szlachta prawu Ziemfkiemu podlegać maią. rozd. 3. art. 32. § 9.
Duchownych Ofob, i ich Zon, Dzieci, nawiązka, rozd. 11. art. 27, § 7.
Duchowni gdyby Teftamentem co komu legowali. Exekutorowie przed Sądem Trybunalfkim odpowiadać o to maią. á odprawa przez X. Biftupa uczyniona bywa, á ieśliby X. Biftup fam był Opiekunem, tedy do K. J. M. pozywać. rozd: 3. art. 34. § 1. i 2.
Duchowni Opiekunami bydź nie mogą, iedno ci, co imiona Ziemfkie maią. rozd. 6. art. 3 § oftat:
Duchownemu rozfądkowi co należy, rozd: 3. artyk. 32. § 3.
Duchowne Ofoby na Sądy Ziemfkie nie maią bydź obierane, rozd, 4. art 2, § 1.
Duchownym Dobrom dawność iako Krolewfkim, roz. 3. art. 33. § 5.
Duchownym z Swieckimi, *& é contra*, o krzywdy z imion Kościelnych gdzie fię prawować, rozdz: 5. art: 32. § 3. art. 33. § 2.
Duchowieńftwo Greckiego Zakonu teyże prerogatywy ma zażywać, rozd. 3, art, 32.
Duellum, poiedynek frogo zakazane, rozd. 11. art: 14
Duellum K. J. M. pozwala. i Hetman. tamże § 1 Uftawuiemy,
Dwuch Dignitarftw, Urzędow, nikt trzymać nie może, rozd. 1. art: 34, Rozd. 4. art 2. § 1.
U Dworu J, K. M, ktoby fię nieſpokoynie zachował, rozd. 1. art. 9. § 1.
Nieſpokoynik będąc zakazany, i niezakazany, tamże § 5. i 6.
Dwory J K. M: od Stanowifk maią bydź wolne, rozd 1. art. 35.
Dworzaninowi Krolewfk: dochod przy w więzowaniu. rozd. 4. art. 95. § 3. na końcu,
Dworzanin Krolewfki zeftany odprawę czyni. rozd: 4. art. 67, § 4. rozd. 9. art: 24. § 1.
Dziedzictwo Oycow i Matek. od Dzieci ich nie ma bydź oddalone, rozd. 4, art, 17. § 1.
Dziedzictwo i fpadki bezpłodnych, na kogo fpadywa. tamże art: 17. § 3.
Dziedzicowi, dzierżący, o pozwie powinien oznaymić. rozd: 4: art: 50. § 1. A te.
Dziedzic dzierżącemu imienie, za fzkody fummy iego wytrącić może, tamże § 2.
Dziedzic i dzierżący, o krzywdy od poddanych onego imienia poczynione, pozywani być maią, rozd: 4. art: 50. § 4.
Dziedzic dzierżącemu, kiedy za fzkody od poddanych uczynione, fummy wytrącać nie ma, tamże § 5.
Dział dla czego dobry, rozd: 1 art: 6. § 1. á wfzakże, art: 7. § 2.
Dział równy miedzy równemi, Ofobami, rozd: 1. art: 17. § 1, i 2.
Dział miedzy Bliskiemi, i dalszemi iaki ma być, roz: 9. art: 26. § 1.
Dzielcze reieftra iakie być maią, tamże § 1.

Dział na Urzędzie przyznany, iest wieczny tamże.
Dział z prawa skazany, i Urzędownie uczyniony, mocny iest tamże § 1. Także.
Dział dawnością lat 10. zatrzymany iest ważny, rozd: 9. art. tenże § 1.
Dzielczego listu obowiązki są ważne i zaręki, tamże § Wszakże.
Dział który nie ważny, i dawność nie szkodzi onemu. rozd. 9. art. 26. § 3.
Dział przez Brata starszego skończony przez młodszą może bydź ożywiony, rozd. 6. art. 9, § 3.
Działu Zakupień Braci bronić nie może. rozd. 6. art, 11. § 4.
Dział aż po zapłaceniu długow Oycowskich idzie, rozd. 6. art. 2, § 3. Tedy.
O Dziale imion nie dzielonych, miedzy Bracią dorosłą nie dzielną, rozd. 6. art, 13.
Dział lasu, puszczy spólney miedzy Uczestnikami, iaki ma bydź, rozd, 9. art. 19. § 3.
Działu wiecznego, moc i władza, rozd, 6. art. 13. § 2. Który. rozd. 9. art, 26. § 1.
O Dzieciach dorosłych, i niedorosłych Zbiegow, Zdraycow do ziemi nieprzyiacielskiey, rozd. 1. art. 7. § 1.
Y które zostaią przy Dobrach, tamże.
Dzieci za występek Oyca swego przy Dworze Król: popełniony, nic nie cierpią, tylko z imienia głowszczyznę albo nawiązkę płacą, rozd. 1. art. 9. § 5. art. 10. § 1. A ieśliby.
Dzieciom głowszczyzna bywa płacona rozd. 1. art. 13. § 1. art. 25. § 2.
Dzieciom lat niedorosłym dawności nie masz Ziemskiey, i w cudzey ziemi będącym, rozd. 3. art. 45. § 1. i 2. rozd. 6. art. 11, § 3. art. 2. § 1.
Dzieciom lata, Mężczyznie 18, Dziewce 13. zupełne, rozd. 6. art. 1. rozd. 5. art. 9. § 2.
Dzieci zbyteczne, rozd. 4. art. 49. § 2, rozd. 11. art. 7. § 1. art. 8.
Z Szlachcica z nieszlachcianki, są Szlachcicami, roz. 3. art. 20. § 1.
Rodzicow zmarłych, win nie płacą, rozd. 4. art. 22 § 2. rozd. 7. art. 18. § 2.
Kiedy po zeyściu Rodzicow, rok zawity maią, rozd. 4. art. 22. § 2. Wszakże.
Dzieci Kiedy do lat dylacyi nie trzymaią, tamże § ostat. A ieśli.
Dawnością nigdy nie tracą, rozd. 4. art. 35 § ostatni.
Po Opiekunie czego wznowić nie mogą, rozd. 6. art. 6. § 1. A wsakże.
O imiona pozywane bydź nie maią, rozd. 6. art 7 § 1
Lat niedorosłe, w sześciu rzeczach u prawa odpowiadaią, rozd. 6. art. 8.
O pokorę Oycowską u prawa odpowiadaią, tamże § 2.
Testamentu, lat niedorosłe, nie czynią, rozdział 8. art, 1. § 1.
Niedorosłe czemu maią bydź pod Opiekunami, rozd: 6. art. 1. § 1.
Niedorosłe po śmierci Oyca póki mogą mieszkać przy Matce, rozd. 5. art: 11.
Dzieci Dorosłe pozwane dawnością wymawiać się nie mogą, rozd. 6. art. 7, § 2. A oni.
Lat doroższy imion swych, od Brata upuszczonych, na dzierżącym dochodzić mogą, rozd. 6. art 11. § 2, A Bracia.
Przez Opiekuny iako maią bydź chowane, rozd. 6. art. 4. § 1. A potym.
Zapisom, i obowiązkom, kiedy, którym nie podlegaią, rozd. 7. art. 18. § 2. A gdzieby.
Zaręki kiedy płacą, i nie płacą tamże. art. 18. § 1.
Imienia spadkowego gdyby dochodzić niechcieli. roz. 7. art. 18. § 4.
Rodziców gdyby w starości opatrować niechcieli, roz. 8. art. 7. § 6.
Rodziców gdyby z rąk nieprzyiacielskich odkupić niechcieli. tamże § 7.
Od poręki Oyca swego, iako są wolni i nie, Rozdz. 11. art 54. § 1. i 2.
Głowszczyzny przez Opiekuny, niedorosłe dochodzą, rozd. 11. art. 45. § 1,
Dzieci Głowszczyzny dochodzić maią, i dawność im nieszkodzi, tamże § 2.
Na Oycu pozyskaney głowszczyzny dochodzić niemogą. rozd. 11 art, 46. § 2. A chociażby.
Na Oyczyznie głowszczyzny dochodzą, tamże.
Po śmierci Rodzicow swych, za ich występek nie karzą, rozd. 11. art. 48. § 2.
Dzieci po śmierci Rodzicow ich, gwałty, szkody, iakie płacą, rozd. 11. art. 48. § 1. i 2.
Dzieci ludzi niewolnych, za oyczyce maią bydź rozumieni. roz. 12, art. 21.
W Dzierżeniu imienia ktoby lat 10. nie był, by i listy Królewskie miał. nic nie ważą. rozd. 1. artyk. 33. § 1.
Z Dzierżenia spokoynego wybicie. rozd. 4. art. 30. § 5. art, 33 § 3.
W Dzierżeniu Imion i Dóbr, od Jagiela, aż do dzisieyszego K. J, M. tak za Przywileiami, listami, i bez listow maią bydź wiecznie rozd. 3 art. 2. § 2, 3. i art, cały 43.
Dzierżawca przy Zastawie bliższy dowieść długu wielkości, rozd. 7. art. 20. § 2.
O Dziesięciny, gdzie, kto ma bydź i iako pozywany, rozd, 3. art. 32. § 6.
Dziewki wedle Testamentu Oyca, od Braci, bliskich, z gotowizny wyposażone bydź maią a bez Testamentu z czwartey części oyczystych imion. rozd. 5. art. 3. § 2.
Patrz Córkom czwarta.
Dziewka idąc za Mąż bez woli Oyca, traci oyczyste i macierzyste, rozd, 5, art. 8. § 1.
Dziewka, którcyby Ociec dla macierzystych, Matka dla oyczystych imion, Bracia i Opiekunowie, za Mąż, dorosłey wydać niechcieli, może iść za Mąż, a imion nie traci, rozd. 5. art. 8. § 2. art. 9. § 2,
Dziewka wszetecznie żyiąca, co cierpi, rozd. 8. art. 7. § 5.
Dziewka gdyby się na Rodzice swe ręką targnęła. rozd. 8. art. 7. § 1.
Dziewki swawolnie za Mąż idące po śmierci Rodziców, co tracą. rozd, 8. art. 9. § 1.
Dziewki w opiece Braci będące, wychowanie mieć maią, a ieśli nie, tedy mogą mieszkać na czwartey części swey, iednak pod sprawą Opiekuna z Urzędu przydanego, rozd. 5. art. 9. § 3. i 4.
Dziewki Matka za Mąż wydać nie może, bez wiadomości Opiekuna rozd 5. art. 11.
Dziewek Szlachcianek, Panowie i Szlachta, którzy na imionach swych Szlachtę maią, gwałtem za Mąż wydawać nie mogą. rozd. 3 art. 39. § 2.
Dziewki za Mąż wydaiąc, czego postrzegać, rozd. 5. art. 2. § 1.
Dziewki niż za Mąż póydą, maią bydź przez Opiekuny uczciwie chowane, rozd. 5. art. 9. § 3.
Dziewkom czwarta część na posag oyczyzny, rozd: 5. art. 3. Patrz Córkom,
Dziewek za Oycowskiego żywota, gdyby kilka było wydanych a drugie nie, iako z czwartey części od Braci maią bydź wyprawione, rozd. 5. art. 19. § 3.

E.

Elekcya Sędziego. Podsędka Ziemskiego i Pisarza, rozd. 4. art. 1. § 1.
Elekta, iednego ze czterech na Urząd Ziemski od Powiatu obranych, Król J. M. ma potwierdzić tamże § 2. A my.
Także na Urząd Podkomorski, rozd, 9. art. 1.
Elekcya *substituta* w niebytności iednego z nich roz: 4. art. 4 § 1, i w art. 47. § 4.

Elekcyi niezgoda, rozd. 4. art. 4. § 2.
Elekcya Chorążego Powiatowego, rozd. 2 art: 5.
Elekcya i Urząd Woźnego, rozd. 4. art. 8. § 1.
Effekt albo skutek rękoiemstwa, zakogoś ręczył, zapłać, rozd: 1. art. 27. § 2. A na.
Error albo omyłka Pisarzow, Ziemskiego i Grodzkiego, rozd. 4. art 4. § 5. i Urzędu Grodzkiego samego, rozd. 4. art, 37. § 3.
Ewikcya, albo zastępowanie i oczyszczanie u Sądu, albo i o porękę iaką, i o inne różne rzeczy, i przypadki, o cokolwiek, rozd. 7. art. 18. § 1.
Zastępowanie Syna za Oyca, ieden za drugiego, służbą woienną. rozd: 2. art: 12.
Zastępowanie u Sądu iednemu za drugiego, rozd: 4. art. 55.
Ewikcya albo Zastępowanie u Sądu ma bydź oczewiste, tamże § 1. A zastępowanie.
Ewiktorowi abo Zastępcy excepcya do Powiatu nie idzie, tamże § 1 A Zestępca.
Zastępca nieosiadły przekonany prawem. rozd. 4. art. 55. § 3. A ktoryby, i w rozd: 7. art: 23. § A ieśliby.
Zastępca bez pozwu ma odkazywać i usprawiedliwić, rozd. 4. art. 55. § 1.
Zastępca na gardło skazany, tamże, ma bydź karany, tamże § 3.
Zastępca w złodzieystwie rozdz: 14. artyk. 3. § A ieśliby.
Zastępca chory obłożną chorobą, rozd. 4, art: 55. § 4
Zastępca w złodzieystwie, by też ich i wiele było na tym że Urzędzie, gdzie się począł zwod, kończyć ma, rozd. 14. art. 3. § A gdy.
Evocationis pœna, wyzwania niesłusznego mandatem wina albo karanie. rozd, 1. art. 14 § 4.
Ewokacya abo wyzwanie Swieckiego do Sądu Duchownego, o rzeczy Swieckie nie ma bydź, rozd. 3. art. 31.
Evocatios foro distrikus, abo wyzwanie od Sądu należnego do innego Powiatu, abo Urzędu i Sądu, rozd. 4. art. 44.
Ewokacya abo wyzwanie z należnego Powiatu kiedy, i komu, i co, do drugiego Powiatu, iść może, rozd. 4, art. 39. § 1. Tedy.
Ewokacya, wyzwanie z Powiatu, Sądu do innego może bydź, za zapisem, rozd: 4. art. 44. §. ostatni Okrom. Y wrozd. 3. art, 35. § 2, wszakże.
Exempla, abo przykłady u prawa mieysce maią i inszych Praw. rozd. 4. art, 54. § 4.
Exempty w czym idą i nie idą, rozd: 1. art. 21.
Ex officio, z Urzędu Podkomorzego, o winę do Ziemstw, á o iaką pozywaią, rozd: 9. art. 6. Punkt. Takowy.
Ex officio. z Urzędu Podkomorzego o obłądzenie iego samego, i Komornika iego pozwać wolno, rozd. 9 art: 10. § 3.
Excepcya wyięcie z prawa, expektatywie iest pewna przydana swoim sposobem. rozd. 1. art. 33. § 3.
Excepcya, wymówka komu, kiedy na co idźie, rozd. 1. art. 22, § 2.
Expektatywy są prawem zakazane, rozd, 1. artyk. 33. § 2.
Exekucya, skutek z prawa rzeczy osądzoney, albo odprawa, wykonanie w sprawie kryminalney, względem bespieczeństwa sądowego, rozd. 1. art. 10. § 3.
Exekucya, odprawa na Duchownych Osobach prawem przekonanych, iako czyniona bydź ma, rozd. 3. art. 32. § 1 A Xiądz Biskup.
Exekucyą X Biskup na Duchownym, o co, i kiedy czyni, rozd. 3. art. 34. § 1. Tedy.
Exekucya na mieszczaninie Wileńskim prawem przekonanym, o boie Szlacheckie, iaka ma bydź, rozd. 3. art. 35. § 1 Jednakże.
Exekucya nie ma bydź czyniona, póki o zły wskaz u Trybunału się nie rozprawią, abo i za appellacyą strony, rozd, 4. art. 37. § 5.
A w tym art. 86. § 1. A po odezwie.
Exekucyi która sentencya nie podlegla, rozd. 4. art. 43. § 2. A gdzieby.
Exekucya na Urzędniku nieosiadłym i dzierżawcy, iaka, rozd. 4. art. 67. § 3. i 4.
Exekucyą Starosta przyległy z Starosty czynić powinien, tamże.
Exekucya na Dobrach Królew: zastawnych i dożywotnich, iako czyniona bywa, rozd. 4, art; 67. § 8
Exekucya za pierwszego Urzędu gdy nie doszła. tedy drugi Urząd, bez pozywania, byłby dawność niezaszła, odprawę uczynić ma, rozd: 4, art, 91. § 1.
Exekucyi dawność Ziemska, rozd. 4. art 91. § 1
Exekucyi wrzeczy osądzoney początek, r. 91. 4. art, 93. § 1. Tedy.
Exekucya dekretow Królew: za odesłanozd. przez Urząd czyniona bywa, rozd. 4. art, 93 § 3 Toż się. rozd. 9. art. 24. § Tedy,
Exekucya skuteczna iaka bywa, rozd. 4. art, 94 § 2,
Exekucyi śmierć umarłego nie hamuie rozd. 4. art: 94. § 3.
Exekucyi Urząd nie czyniący, w co popada, tamże § 6, A tę.
Exekucyi Urzędowi broniący w sowitość wpada, i ma bydź do K. J. M, odesłany na wywołanie, ro: 4. art, 95. §. 1 i 3.
Exekucyą po wywołaniu Dworzanin J. K. M. czyni. tamże § 1. A my.
Exekucyą co zatrzymywa, iż iey ostrości pozwany nie ponosi, rozd, 4, art, 95. § 4. art. 93. § 2.
Exekucya na imieniu wianowanym, nie ma bydź czyniona, rozd, 5 art. 17. § 1 A Urząd.
Exekucya nieosiadłego, rozd. 4, art, 67. § 5. art. 96. § 2 art. 93. § 6 rozd, 5. art 8. § 2
Exekucya za występ Opiekuna, na imieniu Dziecinnym nie ma bydź czyniona, rozd. 6, art, 6, § 2. Wszakże.
Exekucya na rzeczach ruchomych, rozd, 7. art. 18 § 1. A onby,
Exekucya Sądow Podkomorskich, temu należy, który Sąd do niego odesłał, rozd. 9, art, 2. § 2.
Exekucya skarbowa przez posłańca K. J. M, rozd. 9. art. 24, § 1.
Exekucya przed Jego K. M. miedzy prawuiącemi się stronami. iaka ma bydź, rozd. 9. art, 24. Punkt; Wszakże.
O Exces każdy nieosiadły w W. X, Lit, tam gdzie zbytek iaki popełni, tamże sądzony, i karany ma bydź, rozd: 4. art. 29. §. 1. art. 55. § 3. art, 67 § 5 O Zastępcy,
Exces pod Rokami iakikolwiek, rozd, 4, art, 64, § 1.
Exces u Sądu samego przed Sędziami, rozd, 4 art: 62, § 1, i 2.
Exces Urzędnikow sądowych przy Sądzie, rozd, 4 art. 63.
Exces na Jarmarku, Targu, Kiermaszu, uczyniony, rozd: 14, art: 4, § 1
Exces Szlachcic uczyniwszy, a nie sprawiwszy się, gdyby ziechał, rozd, 11, art, 57, rozd, 4, artykuł 64. § 1.
Ewazya w czym nie idzie, rozd, 11. art: 28, § 2, Patrz odwod niżey.
Ewazya o gardło obwinionemu, kiedy idzie, rozd, 11. art: 6 § 3, art. 7. § 2, rozd, 1, artyk, 26. § 2.
Ewazya przez przysięgę, rozd. 7. art, 30, § 1. i § 3, na końcu,
O Exekutorach, abo Opiekunach Testamentu Duchowney Osoby, rozd, 3. art, 34, § 1.

REJESTR.

Exekutorowie Teſtamentu pieczętować nie mogą, rozd. 8 art. 5. § 3.

Exnulſyą, wybicie z ſpokoynego dzierżenia, Grod Sądzi, rozd, 4. art. 30. § 5. art. 33. § 3.

Expulſyi dawność do pozwania do Grodu 10, niedziel. rozd. 4. art, 33, § 3. art. 92, § 3.

Expulſya, albo Proces wybicia, z ſpokoynego dzierżenia rozd, 4 art, 92.

Expulſyi dowod, albo wybicia z ſpokoynego dzierżenia Aktorowi 7, Swiadkow wſzego ſtanu dowodzą, rozd, 4. art, 92, § 2.

F.

Faktorow przyſięga na Komorach, przy towarach, roz- I, art, 30, § 6.

Fałſzywe liſty po śmierci czyiey pozoſtałe, rozd, 1, art, 16, § 3.

Fałſze Urząd Grodzki ſądzi, rozd. 4. art; 30, § 1.

Fałſzowanie Liſtow, Pieczęci, Rąk, odbieranie Pieczęci Urzędowych i Krolewſkich rozd, 1, art, 16.

Fałſzowanie Cyrografow, ręki po śmierci, rozd, 1, art, 16, § 2, i 3

Liſtow, wypiſow, tamże § 2.

Pieczęci, podpiſow Rękę J, K. M, tamże § 1.

Liſtow zaſtawnych, tamże § 3.

Teſtamentu, tamże § 2.

Monety, Mincy, złota, rozd, 1, art, 17.

Fałſzować pieniądze, abo obrzynać ktoby ſię ważył, rozd, 1, art, 17. § 1.

Fałſzywy Swiadek tym ma bydź karany, czymby komu w świadectwie zaſzkodzić miał, rozd, 4, art, 76, § 1. A gdzieby,

Fałſzywemu Swiadkowi wolna appellacya do Trybunału, tamże.

O Fałſzywym Prokuratorze i iego karaniu, rozd, 4, art, 59.

Fałſe w którey ſprawie, w złym przewodzie prawa gdyby ſię pokazał, rozd. 4. art. 41, § 1. Wſzakże.

Fałſzywego świadectwa opiſana proba, rozd, 4, art: 78 § 2. Tż.

Fatalia, dawność *inſcriptionum & perlucrorum*, rozd. 7. art. 10.

Folgi Urząd czynić nie ma, rozd. 4. art. 30, § 3. A my.

Folgi w więzieniu nie czynienie, rozd, 4, art, 32. rozd. 11. art. 29. § 2.

Folga w cudzey ziemi będącemu, rozd, 11. artyk. 44. § 2.

Folga komu, i kiedy w prawie ma bydź czyniona, roz. 4. art, 41. § 3.

Formowanie ręki J. Król: M, Kanclerz. Podkancl. Piſarzow, &c. rozd. 1. art. 16.

Fiscus, abo ſkarb J. K. M. W. X. L. rozd, 3. art: 17. § 4. Bo po tych art: 48. Punkt: A ktoby. rozd. 4. art. 95. § 2, rozd. 5. art. 22. § 1. A gdzieby.

Frymarki i kupna, na targach i gdzie indziey ſprawować, rozd; 14, art. 8, § A trafili.

Fundacyi K, J. M. na Kościoł, od Szlacheckiey różność, rozd. 3, art, 33.

G

Gaiu, Boru, Puſzcz wyrąbanie, ſzkoda komu od kogo, rozd, 10, art. 15. § 1. rozd. 11. art. 20. § 1.

Garnce do ſzynku, aby były iedney miary, rozd. 3. art. 36 § 6.

Generał Woźny, iego Urząd i powinność, rozd: 4 art: 104

Gardłem nikt karany bydź nie ma na zaoczne oſkarżenie, rozd, 1. art. 2. § 1.

Gardło i poczciwość, maiętność, o co kto traci, roz, 1. art: 3. § 1.

Gardłem o co karzą, na to dowodow iawnych nie potrzeba, rozd, 1. art. 5. § 1.

Gardło i poczciwość, o co, i kto traci, rozd. 1 art, 6. § 2. art. 9. § 2. art. 10 § 1. w rozd. 4, art. 7 § 2. A ieśliby zabił, rozd: 1. art. 13. § 2. art. 14. § 1. Komu.

Gardło traci, kto mimo zarękę kogo zabije, rozd. 1. art. 25. § 2.

Gardłem na woynie ſam Hetman karze, rozd. 2. art. 6. § 6.

Gardła ani poczciwości kto, kiedy, i iako nie traci, rozd. 1. art. 12, § 1.

Gardłem o fałſz Woźnego karzą, rozd 4. art. 9. § 5.

Gardłem Kupcy, kiedy, o co, bywaią karani, rozd. 3 art, 48. § A ktoby.

Gardłem i poczciwością Swawolnik o odbicie więźnia, bywa karany, rozd. 4. art. 31, § 4.

Gardłem karzą, o Rany zdradą zadane, rozd. 11. art: 17. § A ieśli nie zabiie.

Gardłem Złoczyńca powołanie ſwe gdyby zapieczętował, rozd. 11. art. 7. § 2. art. 17. § 2

Gardło Pryncypał traci, a Pomocnicy więzienie, i głowſzczyznę płacą, rozd: 11. art. 29, § 2.

Gardło, prawu niepoſłuſzny, kiedy, o co traci, rozd: 11. art. 28. § 5. A ieśliby.

Gardłem Szlachcica, kiedy o zabicie Tatarzyna i chłopa karzą rozd, 12, art. 10. § 1. Wyiąwszy, i art. 1. § 1. Taki.

Od gardła albo śmierci, ktoby ſię odkupił, abo przez kogo wyprosił, rozd, 11. art: 56.

Gardło i poczciwość ſkrutynium potrzebuie, roz: 11. art. 61. § 1.

Gardło traci i poczciwość. gdy kto kogo rani albo zabije u Sądu, rozd. 4. art: 62. § 1. art. 63. § 2. A ieśliby.

Gardło i poczciwość, Dzieci tracą, o zamordowanie Rodzicow, rozd: 11. art 7. § 1.

Godziny u Sądu ſtronie na rozmyſł położone, rozd. 4. art. 54. § 1

Godzina Nieſzporna ieſt czas wzdawania w nieſtaniu, rozd. 4. art. 16, Punkt: Ale.

Gębę Szlachcicowi ktoby wyciął, rozd. 11. art: 7. § 4.

Kiedy, na co, komu ieſt potrzebny, rozd. 1, art: 12. §. 1 art 13. § 1.

Trzykroć wywołanemu ma bydź dawany, rozd: 1, art: 12. § 2. rozd. 4. art. 30. § 3.

Jako, kiedy, ma bydź, a przez kogo publikowany, roz, 1. art. 12, § 1. art: 13 § 1.

Gleyt Ku zwłoce ſprawiedliwości odzierżany, nieważny, rozd. 1. art. 12. § 2.

Maiącego, ktoby ranił, ſowito nawiąże, a za winę puł roka ſiedzenie, rozd. 1. art. 13. § 1.

Maiącego, krom iego początku i przyczyny, ktoby zabił, gardłem ma bydź karany, rozd. 1. art. 13. § 1. A ieśliby.

Kto ſam ſobie, i kiedy łamie, rozd. 1. art 13. § 2.

Wywołanemu przez K. J. M. ma bydź dawany, rozd. 4. art. 30. § 3. A gdzieby.

Od karania oſądzonego na gardło Winowaycę nie wyimuie, rozd. 4. art: 30, § 4. Wſzak.

Gleyty wiecznym Wywołańcom nie maią bydź dawane, rozd: 11. art. 67. § 1, A my,

Gleyty przed rokiem i ſześcią niedziel mocnią, rozd. 1. art. 12. § 2.

Gleyty, iako, i kiedy maią bydź otrzymywane, rozd. 1. art, 12.

Gleytu Wywołaniec gdyby do roku i 6. niedziel nie brał, rozd, 11. art. 4. § 3.

W Głod ktoby wolnym będąc ſiebie w niewolą przedał, rozd. 12. art: 19. § 1.

W Głod Czeladź wygnana z domu ſtawa ſię wolną, rozd. 12, art. 20. Patrz Czeladź.

Bez boiu, rozd. 12. art. 14. § 2, A ieśliby pozw.

Duchownym Oſobom Szlachecka, rozd: 11. art: 27. § 7. Tymże.

Troiaka za iednego, dla czego, rozd. 1. art. 10. § 5, art. 24. § 2.

Czworaka, rozd. 1. art. 10, § 5. A ieśliby.

Dziedzicom albo Bliskim bywa płacona, rozd. 1. art 13. § 1. na końcu.
Dworzanin J. K. M. przy listach zabitego troiaka, roz: 1. art: 24. § 2.
Szlachecka kop sto, rozdział 11. art: 27. § 1. art 29. § 2.
Prostego stanu ludziom, rozd: 12. art: 3.
Urzędnikom prostego stanu. rozd. 12. art: 4.
Rzemieślnikom różnego rzemiosła, rozdział 12. artykuł 5.
Mieszczanom miast uprzywileiowanych i mnieyszych, rozd: 12. art: 6.
Tatarom w woysku służącym, rozd: 12. art, 10. § 1.
Tatarom Rzemieślnikom, i furmanom, tamże § 2, A którzy.
Zydom, rozd. 12. art: 7.
Białym głowom każdego stanu sowita, rozd: 11. art: 27. § 7.
Bękarta każdego iako prostego Człowieka, rozd: 14. art: 32.
Która, i dla czego ginie, rozd: 11. art: 53. na końcu.
Głowszczyznę, szkody, za naiazdem domowym iako płacą, rozd: 11. art: 1. § 2.
Głowszczyzny Wywołańca zabitego nie płacą, rozd: 11. art. 4. § 4. A w tym.
Głowszczyzna, która tylko siedzeniem w wieży bywa płacona, rozd: 11: art: 7, § 2.
Głowszczyzny, które nie bywaią płacone, rozd: 11. art. 21. § 2 A ieśliby, Art: 20. Punkt: A gdy, art: 19. Punkt ostatni.
Głowszczyzny połowicę którey bierze Urząd, a drugą na szpital dawać, rozd. 11. art. 26 § 4.
Głowszczyzna Szlachecka, przez ludzi prostego stanu popełniona, iako, i czym, bywa płacona, rozd: 11. art. 39.
Głowszczyzny za Bliskich, kto, iako, ma pokim do chodzić, rozd; 11. art: 44. § 1. art: 45. § 1. art: 46. § 1.
Głowszczyzną Aktor z Bracią, kiedy się dzielić nie powinien, rozd: 11. art: 44. § 2. Tedy.
Głowszczyzny Bracia sami, kiedy mimo Siostry dochodzą, rozd: 11. art: 45. § 1. art. 44.
Opiekunowie w małości lat Dziecinnych dochodzą, rozd: 11: art: 45. § 1. Wszakże.
Głowszczyzny Oyczyma swego Pasierb dochodzić może, rozd: 11. art: 46: § 2.
Dzieci na Oycu dochodzić nie mogą. rozd: 11. art. 46. § 2. A chociayby.
Pasierbowie na Oyczymie dochodzą, tamże.
Chłopskiey, który Szlachcic nie płaci, rozd: 12. art: 1. § 2.
Głowszczyznę i szkody, po śmierci Przodkow Potomkowie płacą, rozd: 11. art: 48. § 1.
Głowszczyznę i szdody, Poręczńicy kiedy płacą, rozd: 11. art: 67. § 1. Którego.
Głowszczyzna, która Potomkom nie bywa płacona. rozd: 11. art: 14. § 3. art. 20. Punkt: A gdy.
Gniazdo Sokole. Łabędzie, ktoby zepsował. rozd: 10. art: 8.
Gonienie Złodzieia za szkodą, rozd: 14. art: 9.
Goniąc zdraycę, ma się opowiadać na bliskim Urzędzie, rozd: 1. art. 7. § 5.
Gonić Złoczyńcę gdyby sługy niechcieli, rozd: 12. artykuł 23.
Gony Bobrowe popsowane, rozd: 10. art: 9.
Ktoby komu odiął w Granicy, rozdział 9. artykuł 12. § 1.
Gorący uczynek. rozd: 12. art: 1. § 1. Ustawuiemy, art: 10. § 1. Wyiąwszy. rozd. 4. art: 30. § 2. rozd. 11. art: 2. § 1. i 2. art. 10. § 1.
Agdyby, art. 42. § ostatni art; 35. § 1.
Na gorącym uczynku Szlachcic osiadły poimany bez pozwu ma bydź sądzony, rozdz. 4. artykuł 30 §, 2.
Z Gorącego uczynku ktoby uciekł do imienia swego, pozwy ma bydź pozwany. tamże § 2. A to się.
Na gorącym uczynku Występca ma bydź imany, rozd: 4. art: 62. § 2. Patrz też Czas gorącego.
Na gorącym uczynku poimany, ma bydź dobrym wiezieniem opatrzony, rozd. 4. art. 32. § 3.
Na gorącym uczynku Szlachcica we wsi wolno łapać, rozd: 4. art: 30. § 2. A to się.
Gorącemu uczynkowi trup pogrzebiony nie szkodzi, rozd: 11. art: 2. §. 1.
Gościnne prawo w W. X. Lit: rozd: 4. art: 28. § 1. rozd: 1. art: 31. § 3.
Gościom prętka ma bydź sprawiedliwość, rozd. 4. art: 28. § 1. w rozd: 11. art: 31. § 3.
Gościa proszonego w dom, ktoby zbił, zranił, obelżył, rozd: 11. art. 41. § 1. art: 42. § 1.
Gość ieśliby się u Gospodarza zle zachował, rozd: 11. art. 42. § 2.
Gościa zbytniego, nieosiadłego, zahamować wolno, tamże § 4.
Gościńce iako szerokie, &c rozd: 9. art: 32. Patrz drogi.
Gospodarza z Gościem zwada, rozd: 11 art, 41. i 42.
Gospodą w domach Szlacheckich w mieście nikt nie ma się stanowić, rozd: 3. art 49.
Gospody na Rokach Urząd Grodzki rozdawa, rozdz: 4. art. 52. § 2.
Gospody, sądowe Osoby, co lepsze obrać mogą, tamże.
Gospod beśpieczeństwo czasu sądow, rozd. 4. art: 64. § 1.
Gospody tymże pokoiem są obwarowane, co i domy Szlacheckie, rozd. 11, art. 1. § 1. i 3. art: 19.
Gospodarz każdy, Gościa swego, Urzędowi opowiedzieć zawsze powinien, rozd: 2: art: 24. Y gdy
Gospodarz łożnych ludzi przechowywaiący, ma bydź karany, tamże § ostatni.
Grabić Mieszczanie nie maią Wieśniakow na targach, rozd, 3. art: 37.
Grabieżow, iako, i kiedy, każdy dochodzić ma, rozd: 4. art. 18.
Grabieżow i boiow, Dzieci, po Opiekunkunie wznawiać nie mogą, rozd. 6. art. 6. § 1. A i szkody w czyiey Puszczy. rozd: 10. art 5. § 1.
Ktoby przez Grabież uczynił tamże § 3. A ktoby.
Na porękę którzy biorą. tamże § 1. A ten.
Stada Swierzopiego, rozd. 13. art: 1.
Na spaszy stada Koni, Bydła, Swiń, Gęsi, Kaczek, rozd. 13. art. 2. § 2.
Pod Szlachcicem i Szlachcianką, i Sługą ich uczyniony, rozd: 13. art: 3.
Od Szlachcica pod Chłopem, i Chłopa chłopem, i pod chłopa Szlachcicem, rozd. 13. art: 4. abo szkody gdy się staną przed Rokami w 6, 5. i 4. niedziele, nawet trzy. rozd: 4. art. 18.
Na drodze przy posłańcu uczyniony, rozd. 11. art: 58. § 3.
O Grabież nową blisko przed Rokami pozwać może, rozd: 4. art. 18. § 2.
Grabieży dawności trzy lata, rozd. 11. art, 52, a w rozd: 4. art. 35. o krwawe rzeczy.
Grabieżnego Źrzebca umorzonego cena, rozdział 13. artykuł 1.
Gracze, Kosterowie, z miast precz maią bydź wychwostani rózgami, rozd: 12. art. 24. § 6.
Granice Duchownych z Swieckimi Kommissarze odprawuią. rozd, 3. art: 33.
Graniczyć imienia Dziecinnego Opiekunowie nie mogą. rozd: 6. art. 10.
Granic dowod temu należy, kto ma Listy, Kopce, Swiadki lepsze. rozd. 9. art. 2. § 1. A kto art: 12.

§ 1. art. 16. § 1. art: 17. § 1.
Granice Podkomorzy uczyniwszy, zaraz i szkody sądzi, rozd. 9. art. 2. § 2.
Granicami przylegli Sąsiedzi, iako do Granic bywaią wzywani, rozd: 9. art. 3. § 1.
Graniczyć gdyby się komu z Dobrami Krolewsk: trafiło, rozd. 9. art. 3. § 4. art: 4.
Granice ludzie chorzy, iako poprzysięgaią, rozd: 9: art: 5. § 2.
Granice które Kommissarze, i którzy rewiduią. tamże w art: 7.
Granice gruntow, dwuch Powiatow, iako czynione bywaią, rozd: 9. art. 8. § 1.
Granice Listy Podkomorzych umacniaią, tamże.
Graniczyć iako z Podkomorzym, *& è Converso*, rozd 9, art: 11. § 1.
Graniczenie gdyby rozerwali zima z śniegiem, tamże § 2.
Granic wszelakich porządek wszelaki, rozd: 9, artyk: 12. § 1, Tedy.
Graniczący Granicę za dekretem Podkomorzego samo czwart poprzysięga rozd: 9. art 12. § 1. A gdy. art: 16. § 1.
Granicę ktoby komu skaził, albo nową, swą wolą uczynił, rozd. 9. art: 18.
Granic ponowienie, przy Komorniku bywa, tamze § 2. Wszakże.
Granic ponowionych znaki, przez Komornika maią bydź do ksiąg Podkomorzego zeznane i wpisane, rozd. 9. art. 18. § 3. A Komornik.
Granic, miedz, gwałtowne popsowanie, może bydź bronione, rozd: 11. art: 20.
Groblą ktoby ku cudzemu brzegu przysypał, rozd: 9. art. 21. § 1.
Grod co ma sądzić, i o co pozwy Grodzkie bydź maią. rozd: 4. art. 30.
Grodzkiego Sądu porządek, tenże co i Ziemskiego, rozd: 4. art: 55. § 1, Iż.
Grodzkich i Ziemskich Ksiąg chowanie, rozd: 4. artykuł 13.
Grodzkich spraw Ziemskich Urząd *& è converso*, nie sądzi, rozd: 4. art: 3. § 3. Niżli. art: 44. § 1.
Grodzkiego Pisarza powinność, rozd: 4. art, 4. § 5.
Grodk Urząd, przesąd, pamiętne, tak ma brać iako i Ziemski, rozd. 4, art: 5. § 4. Tymże.
Grodzkie Roczki każdego Miesiąca dnia pierwszego (ieśli nie Swięto) poczynać się maią, a trwać maią przez 2 niedziele rozd: 4. art: 33. § 1.
Grodzkie Roczki i pod Seymem sądzone bydź maią, rozd. 4. art: 47. § 1.
Grodzkim pozwom, rok zawity pod straceniem prawa, rozd: 4. art: 34.
Grodzkie pozwy, czyią pieczęcią pieczętuią, tamże.
Grodzkiemu pozwu Pisarz datę podpisuie, którego dnia on pozew wydał, tamże.
Grodzkich Urzędnikow obieranie, osiadłość, władza i powinność. rozd: 4. art. 37.
Grodu Urzędnicy pismo Ruskie umieć maią, rozd: 4. tamże § 1.
Grodzki Urzędnik, trzykroć Roczkow omieszkiwaiący Urząd swóy traci. rozd: 4. art: 38. § 2.
Grodzki Urzędnik w sąsiedztwie gdy co komu zawini, iaki przeciw niemu Proces ma być, rozd: 4 art: 39. art: 37. § 3.
Grodzkich Roczkow beśpieczeństwo, rozd: 4. art: 52. § 1. Patrz beśpieczeństwo.
Grodzkie zapisy, do Ziemstwa przed Rokiem bywaią przeniesione. rozd: 5. art: 1. § 1. A potym.
Grodzkich zapisow powaga, rozd. 7. art: 2. § 1.
Grodzki Urząd ma być przy Testamencie, abo Ziemski, rozd: 8. art: 2.
Grod do Podkomorzego sprawę odesłać może, rozd: 9. art. 2 § 1.
Grod foldrować ma na Złoczyńce, choć nikt nie instyguie, rozd: 11. art: 4, § 4. A Jeśliżby, art: 6. § 1, art: 7. § 2. A w takiey.
Od Grodu o krwawe rzeczy wolno do Trybunału appellować. za poręką stronie skazaney na gardło, rozd. 11. art, 67. § 1.
Grodzcy Namiestnicy, co za Osoby maią bydź, rozd: 4. art; 37. § 1.
Grodzkim pozwom o krwawe rzeczy dawność 3. lat, wyiąwszy Dzieci niedorosłe, i ludzi w cudzych ziemiach będących, rozd, 4, art: 35. § 1. rozd: 11. artykuł 52.
Grodzkiemi pozwy oczywisto, i zaocznie na 4. niedziele, a dla niepospiechu na 3. niedziele, przed Roczkami ma bydź pozywano, rozd: 4. art: 30. § 3, A pozwu, art: 33.
O Grunty, w których krzywdaby się od kogo komu działa, upominalnym listem od Urzędu Ziemskiego obesłać, rozd: 4. art: 48.
O Grunty przed Podkomorzym prawuiąc się, gdyby obie strony były bez dowodu, a tylko Swiadki stawili. która z nich bliższa do dowodu, rozd. 9. art 2. § 1. A kto.
O Gruntach Krolewskich od Szlachty zabranych, rozd. 1. art: 15.
O Grunty Krolewsk: z Szlachtą, iednaki dowod, rozd: 1. art: 19, § 2. art: 20. § Także.
O Grunty Krolew: z Szlachekim graniczącemi piennemi. w tym Kommissarski ma bydź rozsądek od J. K. Mci zesłany, rozd; 9. art: 4.
Gruntu Krolew: kto ku swey oyczyznie przyiął, on z oyczyzny ma nawiązać, rozd: 1. art: 19. § 1. A ktoby.
O Grunt między sąsiady pienny, iako Podkomorzy ma postępować, rozd: 9. art: 3. § 1.
Y ktoby temu przeszkodę w rozsądzeniu Podkomorzego czynił, tamże § 2. A kto.
O Grunt obrębny, i sumieżny, iaki dowod z przysięgą, rozdz. 9. art: 16.
O Grunt iakie ma bydź prawo z Woiewodą, Starostą, Dzierżawcą onego Powiatu, rozd: 9. art: 17.
Grunt u cudzego Człowieka, nikt zakupować nie ma, pod utratą pieniędzy, rozd: 9. art: 27.
Na Gruncie cudzym kto Zboże sieie, w co popadą, rozd: 9. art: 22.
Grunty Szlacheckie nad wolność ich, nie maią bydź nikomu dane, rozd 3. art, 5.
Gruntow z Szlacheckimi Krolewskich odmiana, roz: 3. artyk: 50,
Spalenie, rozd. 4, art: 30. § 1,
Gwałtowne nayście, rozd. 11. art: 1. § 1.
Naiazd od Człowieka woiennego. rozdział 2. artykuł 18. § 1.
Spalenie przez pochwałkę, rozd: 11. art: 40. § 2.
Gwałtu dowod tylko Szlachcicowi idzie, rozd: 4. art: 102. § 2. Wszakże.
Gwałtu dowod, Patrz dowod, rozd: 11, art: 2. § 1. art: 58. § 1.
O Gwałtownym wbybiciu z spokoynego dzierżenia. rozd. 4. art. 36. art. 33. § 3. art: 92. Patrz wybicie.
Gwałtowne wzięcie w Małżeństwo Panny, Wdowy, rozd: 11. art: 13.
Gwałowne nayście, na Dom, Gospodę, z Pomocnikami, rozd: 11. art: 1. § 3. art: 2, § 3.
Gwałtowne nayście Szlachcica od prostych ludzi, rozd. 11. art: 39. § 2.
Gwałtowny naiazd na Imienie, na Wieś. rozd. 11. art: 43, i art: 20.
Gwałtem za Mąż żadna płeć Biała nie ma bydź dawana, rozd: 3. art: 39.
Gwałtu uczynionego od ciągnących na woynę, sprawiedliwości gdzie dowodzić, rozd: 2. art: 6. § 4 i daley art: 18. § 1. Patrz w Ciągnieniu.
O Gwałt w woysku uczyniony Hetman sądzi. rozd: 2. art: 21.
Gwałt, szkoda z Imienia zastawnego, przezyskanego

uczynione, rozd: 4. art: 50. § 3.
Gwałt, Boy, szkoda w roli uczyniona, rozd. 4. art: 64. § 1.
Gwałtem Więźnia z więzienia, i gdzie indziey wydać go, rozd. 4, art: 31. § 4. artyk. 93. § 6. A. ktoby.
Gwałt, kiedy, iako, opowiadany ma bydź, rozd: 11. art: 2. § 3. A ieśliby.
Gwałt Kościelny, Cmentarza, Domu, rozd; 4, art: 80. § 1. w rozd: 11. art: 3.
Za Gwałt pospolity sąsiedzki 12. rubli, rozd: 11. art: 51. i art. 58
O Gwałt, Boy, Złodzieystwo, Pożogi, Grabież, dawność lat 3, kto zamilczy, ten ma wiecznie milczeć, przez dzieci niedorosłych, rozd; 11, art: 52.
Gwałtownik osiadły zabiwszy kogo, gdy z Ziemi ucieczе, rozd: 11, art: 4.
Gwałtownika gdy kto zabił w Domu swoim, z Pomocnikami iego, rozd: 11. art. 19.
Gwałtownika, na gruncie, Imieniu, we wsi swoiey ktoby zabił, rozd: 11. art. 29.
Gwałt w Domu czyim, w drodze, i szkoda, gdyby się stała komu z wiadomością Gospodarza, rozd: 11. art. 41.
Gwałtownik, Zbóyca, gdyby umarł nie rozprawiwszy się z stroną, rozd: 11. art: 48. § 1.
O Gwałtownikach różnych podróżnych, różnego stanu, rozd. 11. art. 21. § 1. art: 30. 31. 32. 33.

H

Hetmańska W. X. Litt: władza, i powinność, i Urząd iego. rozd: 2. art: 1. art: 3. art: 6. art. 15. art: 16 art. 24. § 2. artykuł 27.
Hetmaństwo Rodzicom W. X. Litt: starodawnym ma bydź dawane, rozd: 2. art: 1, § 5. Y dla tegoż
Hetmani z woyska nikogo puszczać nie maią, rozd: 2. art. 3. § 1.
O gardło sam sądzi na woynie, rozd: 2. art: 6. § 6.
Przy popisie woyska, Konia każdego szerścią ma napisać, rozd: 2. art: 10. § 4.
Kiedy, dla czego, Szlachcicowi na woynie wszystko z brać może, rozd: 2 art: 15
Hetman
Po czemu od popisu ma brać, rozd: 2. art: 16. § 1.
Z reiestru woysko ma rozpuszczać, tamże.
Kwitow potrzebuiącym ma dać, tamże § 2.
Reiestra woyskowe porządnie spisane, pilno ma chować, tamże § 2.
Nad Starostami, Rotmistrzami Zamkow Ukrainnych, czasu woyny ma władzą. rozd: 2. art: 24. § 2.
Hetman i Jego K. Mość iako pojedynku pozwalaią, rozd: 11. art: 14 § 1. Ustawuiemy,
Hultaie z miast precz maią bydź rózgami bijąc wygnani, rozd: 12. art: 24. § 6.

I

O Jarmarkach, Patrz targi.
Jazy na Rzekach portowych z przechodem wolnym maią bydź, rozd: 1. art: 29. § 6. i 7.
Po Jednaniu i Sądzie, ktoby o tęż rzecz pozywał, rozd: 4. art: 25. art: 75.
Jednanie które nic nie waży, rozdział 4, artykuł 32 § 4.
Jednanie iako i dekret sądowy, iednako waży, rozd: 4. art: 25. § 1.
Jednanie o wszelką rzecz potrzebuie na Urzędzie przyznania, tamże.
Jednania Sąd nikomu bronić nie ma, rozd, 4. artyk: 54. § 3.
Jednackie Sądy zgodne, są ważne. rozd: 4. art: 85. § 1. A Sąd.
Do jednania moc u prawa trzeba pokazać, rozd: 4. art: 87. Na końcu.
Jednanie Wywołańcow 3. rzeczy potrzebuie, miłosierdzia Jego K. Mci, dosyć uczynienia stronie za wszystko, zniesienia wywołania, rozd. 4. art: 95. § 2. Wyiąwszy.
Z Jednania, więźnia Urząd wypuszczać nie ma bez woli strony, rozd: 4. art: 32. § 4.
Jeziora, iako przez Urząd bywaią szacowane na odprawę, rozd. 4. art 98. § 4.
Jeziora, przez Granice, ktoby komu odeymował, roz: 9. art: 12. § 1.
Jeziora, ktoby miał w cudzey Puszczy, rozdział 10. artykuł 3. § 1.
Jeziora ktoby cudze w swey Puszczy powłóczył, rozdział 10. art. 4.
Jezioro ktoby komu zwłoczył, rozd: 10. art: 7. § 1.
Jezior gwałtowne łowienie, może bydź gwałtem bronione, rozd: 11. art. 20.
Jmienia pod drugim u Króla, nikt uprosić nie może, rozd: 1. art. 32.
Jmienia Ociec swego Dzieciom z musu potrącić nie powinien, rozd, 3. art. 40.
Jmiona spadkowe K. J. Mci z Boiarami oddać może, rozd. 3. art: 5. § 2. Wszakże.
Jmieniem swym każdemu wolno szafować, rozd: 3. art. 41.
Jmiona arędowne i ich Arendarze, rozd: 4; artyk: 15. § 1.
Jmiona Kollegium Wileńsk. patrz Kollegium.
Jmienia przedanego warunek, rozd: 7. art: 10. § 1.
Jmienia przedanego, przezyskom dawność, tamże § 2
Na Imienie Listy od J. K. M. ktoby uprosił, á tego w dzierżeniu lat 10. nie był, nic nie waży, rozdz: 1. artykuł 33 § 1.
Jmienie od J. K. M. komu dane, ktopy u kogo odeymował, rozd: 3. art: 44.
Jmienia leżącego Zastępca, rozd: 7. art: 23. rozd: 4. artykuł 55. § 1.
Jmienia leżącego dawność. rozd: 4. art. 91. § 1.
Braci dorosłey niedzielney. iako dzielić maią rozdz: 6. art. 13. § 1. art 2. § 4.
Nabyte wolno na Kościoł zapisać każdemu, rozd: 8. artykuł 3.
W różnych Powiatach maiący, woynę iako ma służyć, rozd. 2. art: 3.
Swoie. kto, za co, kiedy traci, roz 2. art: 10. § 2.
Przedawszy Szlachcic, gdyby lichwą się żywił, rozd: 3 artykuł 24.
Ktoby u Pana sobie wysłużył, rozd: 3. art: 30.
Sługa Panu zostawiwszy. z swoim onym wolno iść precz, rozd. 3. art. 30. § 1. i ostatni.
Intrinsic
Kto w Powiecie którym ma, tam odpowiadać powinien, rozd: 4. art. 3. § 1.
Pienne kupuiący, Zawodcę swego prawem ma patrzyć, rozd: 4. art: 73. Punkt: A dzierżący,
Puszczone komu innemu po założeniu pozwu, rozd: 4. art. 96. § 1.
Swe Wdowa, która, i dla czego traci, rozd: 5. art: 12.
Zastawne, i u Dzieci wolno wykupić, rozd: 6. art. 8. § 1.
Odięte przez Oyca, Dzieci: u Sądu odpowiadaią, tamże § 5.
Większey summy ieśliby nie stało, rozd: 7. art: 11. § 1.
Jedno gdyby miało dwóch Kredytorow, tamże § 1.
Zastawne gdyby kto, komu odiął, rozd: 7. art: 22.
Oczyszczać, i zastępować, kto, komu, i kiedy powinien, rozd: 7. art: 18. § 1. i 2.
Ktoby komu odiął po w wiązaniu prawnym, rozd: 4. art. 100.
Jmienia spadkowego Potomkowie gdyby dochodzić niechcieli, rozd. 7. art: 18. § 4.
Jmienie w różnych Powiatach maiący, gdyby do różnych Powiatow na iednież Roki był zapoźwany, rozd: 4. art: 27. § 1.
Jmienie ktoby komu w Granicach odeymował, iako ma bydź obroniono, rozd. 9. art: 12 § 1.
Jmiona iako bywaią dzielone, rozd: 9. art: 26.
Z Jmienia wianowanego Zenie gdy Mąż komu szko-

dę uczyni, rozd: 5. art: 18. § 1.
O Jmieniu do rąk J. K. M. danym do rosprawy, rozd: 9. artykuł 25.
Jmion w różnych Powiatach leżących. na któreby prawo iednakie było, może wszystko w iednym pozwem w iednym z tych Powiatow Sądzie dochodzić. roz: 4. art: 71.
Jmiony swemi własnemi wolno każdemu iako chce szafować, rozd: 7. art: 1. § 1.
Jmiona przez się nabyte, Testamentem wolno każdemu zapisać, prócz oyczystych, Macierzystych, rozd: 8. artykuł 2. § 1.
Jmanie Złodzieja w drodze potrafiwszy, rozdz: 14. artykuł 6.
Jmienia, Gruntow ani poddanych, zakupować, nay mować, bez Pańskiey woli, nikt nie ma, rozdział 9. art. 27. § 1.
Z Jmion od J. K. Mci Kościołom nadanych, Duchowni o grunty pozwani do Ziemstwa nie powinni odkazować, iedno przed J. K. M. albo Kommissarzami Królewsk: rozd. 3. art: 33. § 3.
Jnstygator Jego K. Mci albo umocowany, rozdział 1. artykuł 8. § 4.

K

Kaduki albo wakancye, iakie kiedy spadaią na K.J.M. rozd: 3. art: 17. § 4.
Kaduki albo wakancye Rodzicom tylko W. X. Litt: Jego K. M. dawać obiecuie. rozd. 3. art, 5. § ostat. i w art. 12. § 1. Ale to.
Kancellarya Królewska posłom Seymowym darmo sprawy ma wydawać, rozd. 3. art. 9. § ostat.
Kadukowy Spadek na J. K. M. rozd. 3. art: 17. § 4.
Kasztelani na Sądy Ziemskie, nie maią bydź przekładami, rozd. 4. art, 2. § 1.
Kasztelański Urząd, rozd. 4. art. 1. § 1, Tedy. rozd: 2. art. 6. § 2. i 3.
Karanie Niewiast, któreby Dziatki swoie gubiły rozd: 11, artykuł 60.
Cudzołóstwa, rozd. 14. art, 30, § 1.
Zwodnic, rozd, 14. art. 31.
Syna i pomocnikow o Oyca zabitego, rozdział 11. art. 7. § 1.
Prostego Człowieka, o zabicie i zranienie Szlachcica, rozd. 11. art. 39. § 1. art. 49.
O obrażeniu Maiestatu Jego K. M, rozd. 1. art. 3. § 5. Takowy.
Za zgwałcenie Panny, Niewiasty, rozd; 11, artyk, 12. § 1.
Zapalaczow miast, rozd. 11. art. 13.
Podmawiaiących Zonę cudzą, i odiechania z nią, roz: 14. art. 29. § 1.
Karczem pokątnych, i zbrodni w nich, rozd. 14, art. 33
Rodzicow o zabicie Dzieci swych, rozd. 11. art. 7, § 2.
Każdy za swóy występek odpowiadać powinien, i wedle opisu swego, rozdział 7. art. 25. § A strona.
Kara bez miłosierdzia. rozd. 1. art. 25. § 2.
Karczemna zwada pod Listy zaręczne nie podpada, rozd. 1. art. 25. § 7.
Karze surowey, kto, dla czego, nie podlega, rozdz. 4. art. 62. § 3. Wszakże.
Karać, sądzić, Sługę cudzego, bez Pana Sąd może, rozd. 4. art. 64. § 3. A niedziadły.
Kaźń za słuszny występek. rozd. 5. artykuł 23.
Kata chowanie przy Grodzkim Urzędzie, rozd, 11. art. 5. § 2.
U Kata w ręku ktoby był, Szlachectwo traci, rozd. 11. art. 56.
Kollegium Wileńskie z iakich Dobr od woyny wolne. rozd. 2. art. 9. § 2.
Kollegium z Dóbr swych podatki na Seymie uchwalone, ze wszystkich dać powinno. tamże § 3.
Kollegiackich Dóbr sprawy sądowe iako odprawować maią. tamże § 4.
Kommissarze cnotliwi, wiary godni, Tubylcy, maią bydź, rozd. 1. art. 19. § 2.
Kommissarzow o grunty Królewsk. z Szlachtą z obu stron wywieść wolno, rozd, 1. art. 15. § 2.
Kommissarzow, i przy ich Sądzie bespieczność. roz. 4. art. 7. § 3.
Kommissarze od K. Jmci w iakich rzeczach maią bydź dawani, rozd. 4. art. 83.
Kommissarze od Króla J. Mci o grunty Kościelne między Duchownymi i Swiekiemi, rozd. 3. art. 33. § 3. rozd. 4. art. 83. § 2.
Kommissarzę na odmianę grantow K. I. M. z gruntami Szlacheckiemi. rozd. 3. art. 50.
Kommissarzow liczba i Urząd, rozd. 3. art. 50. § 2. i rozd. 4. art. 83. § 1.
Kommissarze od Sądu głównego Trybunału za appellacyą od Podkomorzego, maią bydź wysłani. rozd. 9. art. 7. § 1. tamże więcey.
Kommissarzom dochod za pracą, iako i Podkomorzemu, tamże § 2. i art. 9. tamże.
Kommissarzow sprawy w Księgi Podkomorzego maią bydź wpisane, rozd. 9. art. 7. §. ostatni.
Kommissarze maią bydź osiedli, tamże § 1.
Kommissarzem Marszałek, w niebytności Kasztelana, rozd. 9. art. 7. § 1.
Kommissarzem Starosta w niebytności tych obódwuch tamże.
Kommissarzow, pozwanemu, z swey strony wolno wywodzić, rozd. 1. art: 15. § 2.
Kommissarze na własną Podkomorzego sprawę iacy, rozd. 9. art. 11.
Kommissarska powinność i władza, rozd, 1. artyk. 15. § 2. art. 19. § 2.
Komornikow Podkomorzy ustawia, i ich władza, rozd. 9. art. 10. §. 1. i 2.
Komornika swego omyłkę Podkomorzy poprawuie, tamże § 2.
Komornika do ponowienia granic potrzeba, rozd. 9 art. 18. § 2.
Kompetencya do Sukcessyi, rozd. 4. art. 72. § 1. art. 88. § 3.
Kompromis, albo Sąd Polubowny z obu stron, rozd. 4. art. 85.
Konfiszkacya Dóbr Szlacheckich i innych dla czego bywa, rozd. 1. art: 29. § 1. art: 7. § 3. art. 3. § 6. rozd. 3 art. 12. § 2. rozd. 5. art. 7. § 2. art. 22. §. 1. w rozd. 3, art. 48. § ostat. wart, 17. § ostat. i w art. 5. § 1.
Konfirmacya na Urząd Podkomorski, rozd. 9. art. 1.
Konfederacya w Interegnum od wszech stanow między oboygiem narodem uczyniona, rozd 3. art. 3.
Koń waśniwy czyi bez dzwonka kogoby obraził. roz. 13. art. 14. § 2.
Koń, Kobyła, w cudzey Puszczy, dzika, ubita 3. rubie, rozd. 10. art. 2. § 2.
Konia. Wołu zastawnego kto umorzy, takowy za to połowicę traci rozd. 7. art. 29.
Koniem brzemienną Szlachciankę ktoby roztrącił, rozd. 11. art. 15.
Konia twardoustego uniesienie, *legale impedimentum*, tenże art. 15. § 1.
Koniec początku patrzy, rozd. 4. art. 100.
Kontrowersye Prokurator, albo strona ma oddawać naydaley do trzeciego dnia do Pisarza, rozd. 4. art. 103. § 2.
Kopa o Pszczoły wydarte, albo z ulem wzięte, rozd. 10. art. 14. § 2.
Kopne prawo iako umocnione. tamże.
Kopnego prawa powinność i postępek. rozd. 11. art. 26. § 2.
Kopa o Ispaszy, rozd. 13. art. 2. § 1.
Kopa o zabicie Człowieka bezplemiennego, przyieżdżego, rozd. 11. art. 26.
Kopcow, miedz, gwałtowne zepsowanie, rozd. 11. art. 20. § 1.
Kopia z listu przez Woźnego bywa kładziona ołowy, rozd. 10. art. 1. § 3.

Kopie Liſtow, przywileiow, ſtrony iako u Sądu maią między ſię dać; gdy która z nich potrzebuie, rozd. 4. art. 21.

Kopia pozwu zgubionego ſtronie ma bydź u Sądu, roz. 4. art. 20 § 2.

Kopią z Liſtu Podkomorzego pod pieczęcią Woźnego granicznym Sąſiadom daią, rozd. 9. art. 3. § 1. i art. 5. § 1.

Kopie z Liſtow Królewſk. które po targach bywaią przybijane, rozd. 3. art. 6. § 2. rozd. 4. art, 93. § 1

Kopie z Liſtow i wſzelakich Przywilejow, u Sądu potrzebuiącemu ich, maią bydź dawane, rozd. 4 art. 21. w rozd. 9. art. 3. § 1. art. 5. § 1.

Kopie Liſtow każdych, Patrz Kopie.

Kos, i innego narzędu woiennego do Ziemi Nieprzyiacielſkiey nie wywozić, rozd. 3. art. 48. § 1.

Koſterowie na złym uczynku poimani. iako maią bydź karani, rozd. 12. art. 7. § 1.

Koſterowie chowani bydź nie maią; ale z miaſt wygnani, rozd. 12 art. 24. § 6.

Korzeni i inſzych rzeczy Cena, waga ma bydź poſtanowiona, rozd. 3. art. 36. § 6.

Królowi J. M. łaiący, albo źle piſzący iako karany, rozd. 1. art. 4. § 3.

Królewſkich Poſłańcow beśpieczność z liſtami iego idących, rozd; 1. art. 24 § 1.

Królowi z Szlachtą o grunty ieduakie prawo, rozd. 1. art. 19. § 2. art. 20. § 1.

Król J. M. to zaś do Litwy przywrócić obiecuie, co kiedy odeſzło, rozd. 3. art. 1.

Król imiona ſpadkowe komu chce oddać może, rozd. 3. art. 5.

Król bez odwłóki każdemu ſprawiedliwość czynić ma, rozd. 3. art. 46. § 1.

Królowi każdy wſzyſtko, co chce, może, zapisać, rozd. 3. art. 42.

Królewſkie Dobra Sądom Ziemſkim nie podlegaią, ro: 4. art. 3. § 1.

Królowi rozſądek należy o wypuſzczenie Więźnia z więzienia, rozd. 4. art. 31.

Król Dekreta ſwe na odprawę do Urzędu odſyła, roz. 4. art. 93. § 3.

Król za odeſłaniem do ſiebie exekucyą czyni, rozd. 4. art. 67. § 4.

Król Dobra Wywołańcow rozdawać może, iako ſwe właſne, Rozd. 4. art. 95. § 2.

Królewſkiemu Poſłańcowi ktoby odprawy bronił, gardło traci, Rozd. 4. art. 95. § 3.

Królewſkich Dóbr Dzierżawcy, i poddani bronią, rozd. 9. art. 4. § 1.

Król przyſiągł jednym Statutem wſzyſtkich ſądzić, rozd. 1. art. 1.

Król na zaoczną powieść karać nikogo nie ma, rozd. 1. art. 2.

Królewſkiemu Dekretowi ſprzeciwiaiący ſię, rozd. 1. art. 11.

Król jednym prawem z Szlachtą o grunty, przed Kommiſſarzmi i Podkomorzym ſądzić ſię ma, rozd. 1. art. 20. § 1.

Królewſkiego Maieſtatu obrażenie, Rozd. 1. art. 3

Królewſkich Dóbr z Szlachtą rożgraniczenie, jako bywa, rozd. 9. art. 4.

Król w ſprawach ſądowi ſwemu należących dwuch albo trzech Urzędnikow onego Powiatu na ſkrutynium wyſyła, Rozd. 11. art. 65.

Król, w rozſądku z ſtrony ſkrutynii na Sądzie ſwym zachować ſię ma wedle prawa, tamże.

Kijem, i inſzą bronią niezwykłą, ktoby Szlachcica ranił, rozd 11. art. 27 § 6.

Kijowa, Wołynia, Podlaſza wzmianka, rozd. 3. art. 29 § 3.

Kradzież i porąbanie Drzewa leśnego, i ſadowego, rozd. 10. art. 15. i 16.

Kradzież na Dworze K. J. M. uczyniona, rozd. 12. art. 22.

Kradzież Zboża, Siana w Kopach, Roz. 14. art. 26. § 1.

Kradzież Stawu, i Sadzawki, roz. 14. art. 27.

Kład, albo Skarb, na ſwym i cudzym gruncie znaleziony, Rozd. 9. art. 30.

Kleci i Swierna wykradzienie, R zd 14. art. 14.

Klucze do Kſiąg ſądowych przy kim zoſtawaią, roz. 4. art. 13. § 1.

O krwawy uczynek pozwany oczywiſto ſam ſtać u Prawa ma, Rozd. 4. art. 30. § 3.

Kruſzce i Sol, na gruntach Szlacheckich nalezione, rozd. 3. art. 2. § 3.

O krzywdy Gości Cudzoziemcow, rozd. 4. art: 28.

Krzywda od Sądu Grodzkiego, gdyby ſię komu ſtała, Rozd. 4. art: 39. § 1.

Od Urzędnikow, ſług, poddanych, Rozd. 4. art: 48. § 1.

Od żony, ſyna, dziewki, rozd. 4. art: 49. § 1.

Od Woiewodow, Staroſt, Dzierżawcow, Poddanych J. K. M, rozd. 4. art. 39. § 1.

Od Urzędnikow, Sług. Boiar, Duchownych, Rozd. 3. art. 32. § 1.

Krzywda — Mieſzczanom Królew: gdzie Prawa Maydeburſkiego nie maſz, rozd. 4. art. 63.

Mieſzczanom Królew: Prawo Maydeburſkie maiącym, rozd. 4. art. 69

Od Męża z imienia wianowanego żenie, rozd. 5. art. 18.

O grunty Podkomorzego *& è contra* rozd. 9. art. 11. § 1

Od Sług i bez ſłużby mieſzkaiących, roz. 11. art. 37.

Krzywdy opowiadane na właſnym Urzędzie bydź maią, rozd. 4. art. 17. § 2. art. 51. § 1.

Krzywdy ſwe każdy opowiadać ma na Urzędzie, rozd. 4. art. 50. § 1.

Krzywdy od Arendarza z imienia arendownego. roz. 4. art. 51.

Krzywdy potoczne, od Sług, Boiar, Poddanych czyich. rozd. 4. art. 48. § 1.

Krzywdy ſwey Mieſzczanie, na Szlachcie jako dochodzą, rozd. 4. art. 68. i 69.

Krzywdy ſpolney, Brat ſtarſzy ſam dochodzić może, rozd. 6. art. 9. § 4.

Krzywdę Woźnym i Szlachtą obwieść na co potrzebna, rozd. 9. art. 21. § 1.

Krzywd Sług, Boiar, &c. kto u prawa dochodzi, roz. 4. art. 102.

Potrzebuiącym nie maią bydź bronione, rozd. 4. art. 13. § 3.

Ziemſkie i Grodzkie gdzie ma Urząd chować, roz: 4. art. 13. § 1.

Podkomorſkie, rozd. 9. art. 1.

Kſięgi — Podkomorzego po śmierci przy Kſięgach Ziemſkich bywaią, rozd. 9. art. 9. § 3.

Czarne oſobne, rozd. 14. art. 12. § 2.

Stare przyſięgą Piſarſką oſtrzeżone, rozd. 4. art. 1. § 4. art. 13. § 3.

Kupie i frymarki, Wołow, Koni, i inſzych rzeczy przy Litkupnikach, tak na targu jako i na wſiach, od targow daleko, przed Urzędem maią bydź uczynione, i zakazanie targow Kupczykow, rozd. 14. art: 8.

Kupcy przypraw woiennych do Ziemi Nieprzyiacielſkiey wozić nie maią, rozd. 3. art. 48.

Kupcy, nie Reieſtrami iedno Zapisami długow ſwych dowodzą, rozd. 7. art. 7. § 3.

Kupca ſtanu proſtego gdyby Szlachcic rozbił, rozd. 11. art. 31. § 1. w rozd. 4. art: 28.

Kupcow Cudzoziemſkich ktoby rozbił. rozd. 11. art. 31. § 3. w rozd. 4 art. 28.

Kupie, zaſtawy imion od Zdraycow, jako i które giną rozd. 11. art. 8. § 1.

Kupować imienie, jako prawnie, rozd. 7. art: 1. § 1.

Kupno z żoną za ſpolne pieniądze, rozd. 7. art. 17.

Kwarty do Szynku aby były jednako równe, rozd. 3. art. 36. § 6.

Kwitow przy rospuszczeniu Woyska komu trzeba i nie, rozd. 2. art. 16. § 2.
Kwity Woźny, kiedy, i jakie dawa stronom, rozd. 4. art. 17. § 3.
Kwit Woźny położenia pozwu, przed Rokami przyznawać ma, rozd. 4. art. 17. § 3.
Kwity, Reiestra na dowody, które są ważne. rozd. 4. art. 82. § 2.
Kwitować ma ten, od kogo co bierze, rozd. 6. art. 8. §. 1. rozd. 7. art: 6. § 1.
Kwitować, ktoby kogo niechciał, rozd. 7. art. 6. § 3.
Kwit na brzegu Zapisu, Pisarską ręką krótko może bydź naznaczony, Rozd: 7. art: 6. § 3.

L.

Łąk jako używać w cudzey Puszczy rozd. 10. art 3. § 1. rozdz. 9. art. 12. § 1.
Łąki ktoby komu gwałtem pokosił, rozd. 10. art. 4. § 2.
Łabędzie i Sokole Gniazdo, ktoby rozmiotał, Rozd. 10 art. 8.
Las spolny, przerobiony, i o jego dziale, rozd. 9. art: 19.
Las, Bor, Gay, gdy kto komu porąbał, poszkodził, Rozd: 10 art: 5. § 1. art: 15 § 1.
Lasy, Bory, Gaie, gdyby Brat starszy popuścił Rozd: 6. art 12 §: 3.
Lat nie maiącym dawność żadna nie szkodzi, rozd 3. art. 45. § 2.
Lata Białeygłowie, Męszczyznie, rozd, 5. art. 9. § 2. w rozd. 6. art. 1.
Lat Dzieci nie maiące, przy Matce, zkąd żywność i inne potrzeby, i opatrzenie mieć maią, rozd. 5. art. 11. § 4.
Lata Dzieci póki nie maią. przy Matce bywaią chowane, rozd, 5. art. 11. § 4.
Lata maiącemu Synowi, Opiekun wszystko oddać, i liczbę czynić ma, rozd. 6. art. 4. § 2.
Lat Dzieci niedorosłe, o żadne imiona pozywane bydź nie maią, rozd. 6. art. 7.
Lat Dzieci nie maiące, tylko w 6. rzeczach u Sądu odpowiadaią, rozd. 6. art 8.
Laty Braci młodszey, starszy Brat niewymówi się, rozd. 6. art. 9. § 3.
Lat trzy dawności, do czego dobre, rozd. 7. art. 10. § 1.
Lat 10. dawności, o Zastawę od wydania Statutu nowego, rozd. 7. art. 13 § 3.
Lat niemaiące Dzieci, o Głowę czynić dawności nie maią, rozd. 11. art. 45. § 1.
Lat Szlachcica niedorosłego, Boy, Rany, rozd. 11. art. 47. § 1.
Legale impedimentum, rozd. 1. art. 21. § 2. i 3. w rozd. 4. art. 33. § 3. w. art. 99. § 2. w art. 24. § 2. art. 42. § 2.
Legale pro maiori, rozd. 4. art. 27. § 1.
Patrz przyczyny niestania,
Legalis impedimenti dowod, rozd. 4. art. 23. § 1.
Legale impedimentum, jest też przygoda, rozd. 11. art. 15. § 3.
Leśne pożary, rozd, 10. art: 17.
Lica naydowanie w Domu, rozd. 14. art. 5.
Lica ktoby bronił szukać, winien zostaie, tamże § 2.
Lica ważność, za któreby gardłem karać, rozd. 14, art. 7.
Lice nalezione w Domu podeyrzanego, rozd. 14. art. 15.
Lice gdyby przy Rozboyniku było, rozd, 11. art. 31. § 1. art. 32. § 1.
z Licem poimanie, rozd. 14. art. 1. § 1. art. 3. § 1, art. 6. § 1.
Lica wydanie z Urzędow wszelakich, rozd. 14. art. 3. §. 3. art. 24.
Lichwą Szlachta bawiąca się, przedawszy imiona woynę służyć powinna. rozd. 3. art. 24.
Lichwiarzom przestroga, rozd, 7. art. 19. § 2.
Liczba stopniów krewności, która, patrz na tablicy, rozd. 5. art. 22. § 1.
Liczbę Opiekunowie, i insi powinni czynić. rozd. 6. art. 4. § 2, rozd. 3. art. 16. § 3.
Liczby Ociec Dzieciom, z Opieki nie czyni rozd. 6. art. 2. § 1. rozd. 3. art. 40. § 1.
Liczba Kommissarzow, jako wielka ma bydź, rozd. 3. art. 50. § 2.
Liczba Pieczętarzow, z przestrogą, do sprawowania listu wieczności, rozd. 7. art. 1. §. 1. art. 6. § 1. rozd. 8. art. 2. § 2. art. 4. § 1.
Litkup, abo Borysznictwo na targu końskim i Bydlęcym, rozd. 14. art: 8. § 1 i 2.
Linii Rodzaiu o spadki, ktoby komu przy Sądzie nie przyznawał, rozd. 4. art: 88. § 3. art. 72, § 1.
Listy różnego fałszu, rozd. 1. art. 16.
Listy zapowiednie do Urzędow, rozd. 1. art. 21. i art. 25. o Listy zaręczne.
Listy otworzone Jego K. M. każdemu maią bydź wrócone z Urzędu, rozd. 1 art. 23.
Listy noszących bespieczeństwo, roz. 1. art: 24. § 1. 2
Listow Królew. ktoby nie uczcił, rozd. 1 art. 24. § 1.
Listow na myto słuszne nikom nie bronią, rozd. 1 art: 29. § 4.
Zaręczne dla bespieczności zdrowia, jako, i zkąd maią bydź dawane, rozd. 1. art. 25.
Zelazne, komu maią bydź dawane, rozd. 1. art. 27
Marnotrawcom, Zydom, żelazne nie maią bydź dawane rozd. 1. art. 27. § 1.
Pańskie, Podwody wolne od myta czynią, rozd. 1. art. 30. § 1.
Listy
Y Zapisy pierwsze, ważnieysze są niż poslednie, rozd. 1. art. 32. w rozd. 7. art. 5. § 1.
Chorążego, w czym, i kiedy są ważne, rozd. 2. art. 6. § 1.
Seymowe, Królewskie, woienne. rozd. 3. art. 6. § 1,
Upominalne z Urzędu Ziemskiego, rozd. 3. art. 32. §. 1. art. 45. § 1. w rozd, 4. art. 4. § 8. art. 6. § 3. art. 37. art. 48. §. 10. art. 49. §. 1. rozd. 11. art. 32. § 1,
Listy Upominalne przeciw któremu z Urzędnikow Ziemskich, z tego Urzędu dwa drudzy wydawać maią, rozd. 4. art, 6. §. 3. art: 48. § 10. i sami na się Urzędnicy dawać maią, rozd. 4. art. 6. § 2.
Wszelakie, ręką Pisarską maią bydź podpisowane, roz. 4. art: 12. Punkt ostat:
Ugodne, abo jednane, które maią bydź na Urzędach. zeznawane, rozd. 4. art: 25.
Sądowe, Wipisy, Widymusy, z Ksiąg wydawane bydź maią, rozd. 4. art. 13. § 3.
Uwiązcze sądowe, rozd. 4. art. 93. § 1. i 2. art: 94. § 1.
Ludzi prostych, rozd. 7. art. 8.
Od Zastawnika przeciwne maią bydź brane, rozd. 7. art. 6. § 2.
Listy
Zapisy, Przywileie, w których się żona pospolicie wspomina przy Mężu, jakie ważne, i nie ważne, rozd. 7. art. 17.
Na Długi, Imiona, Zastawy, zgubione, zgorzałe. rozd. 7. art: 24.
Zapisy na Długi, rozd. 7. art: 7. patrz Zapisy.
Y Zapisy po śmierci jako maią bydź sprawowane, rozd. 7, art. 18. § 1.
Królewskie na podniesienie wywołania, rozd, 1. art. 12. § 2. rozd. 4. art. 30. § 3,
Na Depozyt, i zastawę rzeczy ruchomych, maią bydź brane, rozd: 7. art. 30. § 1.
Graniczne czyie lepsze, i znaki znacznieysze, temu dowod należy, rozd. 9. art. 2 § 1. przy rozdziale reiestrowane bydź maią, rozd. 9. art. 26.
Listami, Reiestrami, Pan Zbiega, u Sądu dowodzić może, rozd. 12. art. 14. § 8.
Listowne dowody, rozd. 4. art. 82.
Listem jednym gdy się ich kilku opisze, rozd, 7. art. 25.

Liſt Człeka przychożego wolnie na ſię dany, rozd. 7. art: 8.
Liſt świadeczny odſtania, Sługa od Pana ma mieć, rozd. 12. art: 24. § 1.
Liſtu gdyby Pan wolnemu Słudze nie dał. tamże.
Liſt umocowany, rozd: 4. art: 56.
Liſt dany na przyſzłe zeznanie Zapiſu ſwego, rozd: 5. art: 1. § 1.
Liſtowi i Zapiſowi ſwemu, Oſoby pozoſtałe, doſyć czynić powinni, rozd. 7. art: 18. § 2.
Liſty ręczne, tylko na dwieście kop dawane bywaią, rozd. 7. art: 24. § 1.
Liſt na membranie piſany, cym zburzony bydź nie może, rozd. 7. art. 7. § 2.
Liſtow, i Zapiſow pierwość. rozd. 7. art: 5.
Liſtem Podkomorzy jako obwieſzcza, roz: 9. art 5: § 1.
Liſtow ſpolnych Brat Bratu do prawa użyczać ma. Rozd. 9. art. 26. § 2.
Loſow rzucanie, w rzeczy wątpliwey z obuſtron, rozd: 11. art. 10, §. 1. art: 42. § 3.
Łowić Opiekunowie Ryby w Stawach Dzieci mogą, ale nie ſpuſzczać, Rozd. 6. art: 4. § 2. Też.
Łowy. rozd: 3. art. 47. rozd. 10. art: 1. art: 18.
Łowy Bobrowe. jako, kiedy, komu należą, rozd: 10 art: 9.
Łowy ktoby komu polowił, rozd. 10. art: 1. § 1.
Łoża nieuczciwego Synem ktoby kogo nazywał, rozd. 3. art: 28. Patrz Bękart.
Loźni ludzie bez ſłużby, Kofterowie &c. w mieście nie maią bydź chowani, rozd. 12. art, 24. § 6.
Loźny Człowiek przy kim ſię bawiąc, a komu ſzkodę uczyniwſzy przez zapowiedź uiechał, rozd. 11. art: 37. § 1.
z Łowienie Jeziora. Stawu, Sadzawki, rozd: 10. art: 4. art: 7. § 1.
Ludzie pieniężni jak maią z imion ſwych ſłużbę Ziemſką ſłużyć, rozd. 2. art: 22.
Ludzi ſłużebnych przybyłych przyimowanie, rozd: 2. art: 23.
Ludzie niepodeyrzani maią mieć *Juris beneficia*, rozd. 14. art: 20.
Ludzie proſtego ſtanu, przy którymby zabóyſtwo ſtało, mogą bydź pokonani, jednakim prawem i dowodem, jako Złodzieie, rozd: 11. art: 32. rozd: 14. art. 6. i 7.
Ludzi proſtych karanie, o zabicie, zranienie, Szlachcica, rozd: 11. art: 39. art: 49.
Ludziom tylko Narodu Szlacheckiego przyſięga na gwałcie bywa wſkazowana, rozd. 4. art: 102. § 2,
Ludzie ubodzy, poymniący ſię w ſtan Małżeńſki, rozd: 5. art: 21.
Bezpotomnych ſpadki, tamże § 2.
Ludzie dobrzy, pobożni Opiekunami bydź maią, nie Cudzoziemcy, rozd. 6. art: 3. § 1.
Ludzi bez potomnych Dobra, ſpadaią na Rodzice, rozd. 7. art: 16.

M.

Macierżyſte Imiona, Bracia z Sioſtrami rodzonemi równo dzielą, rozd. 3. art: 17. § 1. rozd: 5. art: 14. § 1.
Maiętności kto nie ma czym płacić, na ciele cierpieć muſi. rozd: 4. art. 98. § 6.
Male obtentum, albo zły przewod, rozd. 4. art: 30 § 5. art. 41.
Małżeńſtwa ubogiego, na obie ſtrony prawo, rozd, 5. art: 21.
Małżeńſtwo które ma bydź koniecznie rozłączone, rozd. 5. art: 22. § 1.
Małżeńſtwo gwałtem, zabronione. rozd. 3. art: 39. § 1. rozd 11. art: 13. § 1.
Małżeńſtwo których Oſob pozwolenia potrzebuie, rozd. 11. art: 13, § 1.
Małżeńſtwa rozwod przez Sąd Duchowny bywa, rozd: 5. art: 20.
Membrany na pozwy Ziemſkie, Grodzkie, rozd: 4. art: 18. § 1. art: 6. § 1.
Membrany na Zapiſy dane ſą ważne w prawie, rozd: 7. art. 7. § 2.
Mamki Chrześcianki, u niechrześcian bydź nie maią, rozd. 12. art. 9. § 2.
Mandaty J. K. M. jako maią bydź dawane, rozd. 1. art: 14.
Mandaty nad zamiar Praw, nikomu nic nie ſzkodzą, rozd. 1. art. 14, § 3.
Mandatu nieſłuſznego pozwania, wina, rozd. tamże § 4.
Mandatom J. K. M. rok zawity w tym Państwie 4. niedziele, a nie 8. rozd: 1, art: 14. § 3.
Mandatem, kto i o co, może bydź na Seym pozwany, rozd: 1. art: 34 § 2.
Mąż za żonę, żona za męża nie cierpi, rozd. 1. art. 13. § 1.
Mąż żenie, wdową poiętey może, co chce, zapiſać, Rozd. 5, art: 10. § 3.
Mąż żenie opiekę Dzieci ſwych. i maiętności zapiſać może. rozd. 5. art. 11. § 1.
Mąż Szlachectwem ſwym, żonę nieſzlachciankę Szlachci, rozd. 3. art: 20.
Mąż z żony ſprawiedliwość czyni, rozd. 5. art: 17. Punkt: Okrom.
Mąż z wianowanego imienia. gdy ſzkodę uczyni, jaki przeciw onemu poſtępek, rozd: 5. art: 18.
Mąż po rozwodzie z żoną, kiedy wiano płaci i nie, rozd: 5. art: 20. § 1.
Mąż. nie żona Mężowi gdy śmierć przyprawuie, roz. 11. art: 6. § 1.
Jako wiano ma żenie ſwey zapiſać, rozd: 5. art: 1. § 1. art: 2. § 1.
Zenie co zapiſać, może, albo nie, rozd: 5. art: 2 § 3.
Wdową poiętey, i Dzieciom z niey ſpłodzonym, gdy co zapiſze, rozd. 5. art: 16. § 3.
Dwie żony jeśliby miał ślubne, karanie, rozd. 5. art; 22. § 4.
Dziatki ze dwuch żon maiący, rozd: 5, art: 10. § 1.
Z żony, Dzieci, ſprawiedliwość ma czynić, rozd. 4 art. 49. § 1.
Mąż Y żona gdy będą w jednym liście pomienieni, roz: 7. art: 17.
O głowę żony ſwey czynić może, Rozd. 11. art: 46. § 1.
Zenie rzeczy ruchome zapiſać może, rozd: 5. art. 2. § 3.
Miary Sąd Grodzki ſądzi i doglądać ma, rozd. 4. art. 30. § 5.
Miary, łokcie, równe bydź maią, też i cena, rozd: 3. art: 36. § 6.
Miaſteczka, i targi Szlachcie w imieniu ich, wolno im ſtanowić, rozd: 1. art: 29. § 8.
Miaſto i Mieſzczanie Wileńſcy, rozd: 3. art: 35. Patrz Wileńſcy.
Miaſta inne (krom Wileń:) prawem Ziemſkim Szlachcie o rany, &c. ſprawiedliwość czynić maią, roz: 3. art, 35. § 5:
Miaſto Wilno ſłuſznie Prawa Maydeburſkiego używa, inſze nie, tamże § 5. w Miaſteczkach Królewſkich, gdy Złodzieia z licem poimaią, rozd: 14. art: 3. § 1.
Małmazyi, wina, miodu, cena ma bydź uſtawiona, rozd: 3. art: 36. § 5.
Martwego płodu porodzenie z czyiey przyczyny rozd. 11. art: 15. § 1.
Matka odſądzona od Opieki, które z ſobą Dzieci bierze, i jako długo jey należą, i z kąd, a jakie opatrzenie mieć maią, rozd. 5. art: 11. § 4.
Matka bez Opiekunow, Dziewek ſwych za mąż wydawać nie może, tamże, § 5.
Matka do Dzieci, co, kiedy, i za co traci, rozd. 5.

art. 12. i 13.
Matka do Opieki dwoiako przychodzi, rozd. 5. art: 11. §. 1. rozd. 6. art: 3.
Matkę Dziewka gdyby z gniewu pchnęła, albo uderzyła, rozd. 8. art: 7. §. 1.
Matka kiedy, i jako, i pokim, głowszczyzny dochodzi, rozd. 11. art: 44. § 3.
Męża żona, *& è contra*, gdyby zabiła, Synowie abo Urząd ma instygować, rozd: 11. art: 6. § 2.
Mężatki bezpłodney, i Dzieci maiącey zabitey, głowszczyzna komu, rozd. 11, art: 46. § 1.
2 Mężatką ktoby namówiwszy się uiechał, rozdz: 14 art: 29.
Mężoboystwo sąsiadom okolicznym, tegoż czasu ukrzywdzony ma okazać, rozd. 11. art: 2, § 1.
Mężoboyca zbiegły, albo *contumax*. tamże art: 4. § 1.
Mężoboycy wywołanego powinność, i karanie, tamże art: 4. § 2. i 3.
Mężoboystwa między Mężem a żoną postępek, tamże art: 6 § 1.
Mężoboystwo między Dziećmi a Rodzicami, tamże, art: 7. § 1.
Mężoboystwo z naprawy dla spadku między Bracią, rozd. 11. art. 8.
Mężoboystwo po zgaszeniu świecy przy wieczorney zwadzie, rozd. 11. art: 11.
Obyczaiem okrucieństwa popełnione, rozd. 11. art: 27. § 2. art. 28. §. 1
Na poiedynku Popełnione, rozd. 11: art: 14.
Nie umyślnie, jako ma bydź sądzone, roz: 11. art: 15. § 3. art: 23.
Umyślne, z zapalczywości serca złego, rozd. 11. art, 16. § 1.
Nożem, puinałem, &c tamże.
Zdradliwe karzą czwiertowaniem, palem i poczciwością, tamże art. 17. § 1.
Z naprawy, rozd. 11. art. 7. § 2. art. 35. § 2.
Zakryte, jakich dowodow potrzebuie, rozd. 11. art. 17. § 2.
Mężoboystwo Popełnione w obronie Dobr. zdrowia, rozd. 11. art. 20. 21. § 1.
Chłopskie przez Szlachcica popełnione, rozd. 11. art. 21. § 4.
Przygodne, a nie umyślne z rónych przyczyn, rozd. 11. art. 23.
Bezplemiennego Człowieka, rozd. 11, art: 26.
Umyślne i nie umyślne, jako karzą, rozd. 11. art: 29. i art: 39.
Oycowskie, nieobowięzuie Dzieci, jedno Dobra. rozd. 11. art. 48. § 2.
Między prostego stanu ludźmi popełnione, rozd. 12. art: 2.
Urzędnika, prostego Klucznika, Woyta, &c. rozd. 12. art: 4.
Bez karania które bywa, Rozd. 11. art. 35. § 1.
Kilku Osob obwinionych, o zabicie jednego, rozd. 11. art: 29. § 1,
Mężoboyca gdyby uciekł, rozd. 11. art: 25. § 2.
Mężatkę, Wdowę, Pannę, ktoby wziął do swego więzienia. rozd. 11, art: 28. § 7.
Mężoboycę sługę Pan ma poimać i osądzić w więzieniu, rozd. 11. art: 25. § 2.
Mężoboycę sługę Pan gdyby upuścił, abo poimać niechciał, sam winien zostawa, rozd. tenże § 2.
Mężoboycę przekonanego gardłem karzą, Rozd. 4. art: 30.
Miednice aby były jedney miary, rozd. 3. art. 36. § 6.
Miedze, Granice, gdyby komu skaził, rozd: 9. art. 18.
w Mieście Wileńskim, o krzywdy jako Szlachcie czynić sprawiedliwość, Rozd. 3. art: 35. § 1.
Mieszczanin gdyby Zapis na się dał, tamże § 2.
Mieszczaninowi od Szlachcica, gdyby się krzywda działa, tamże § 4.
Mieszczanin Wileń: prawa Maydeburskiego, od Szlachcica przekonany, winom Statutowym podlega, rozd. 3. art: 35. § 1.
Mieszczanie, Pańscy Poddani, od podwod i stacyi Król: i Posłow, wolni. rozd. 3. art: 29. § 1.
Mieszczanie na targu, Wieśniakow grabić nie maią, rozd. 3. art: 37. § 1.
Mieszczanie Zbiegow których powinni wydać i nie, rozd. 3. art: 38. § 1.
Mieszczanie Prawa Maydeburskiego od Szlachty ukrzywdzeni, iako sprawiedliwości dochodzić maią, rozd: 4. art. 69.
Mieszczanie prości Król: od Szlachty ukrzywdzeni, rozd. 4. art. 68.
Mieszczanie nie regestrami, lecz Zapisami, na Szlachcie długow dochodzić, maią, Rozd. 7. art: 7. § 3.
Mieszczanin prosty jako Testament może czynić, rozd. 8. art: 9.
Mieszczanie gdyby Szlachcica, i kogoźkolwiek rozbili, rozd. 11. art. 32. § 1. art: 39. § 1.
Mieszczanin gdyby Sziachcica ranił, rękę traci, a ochromił, gardło, rozd. 11. art: 39. § 3. art: 49. § 2 art: 16. § 2.
Mieszczanin Burmistrz Wileń: gdy Szlachcica rani, rozd. 11. art. 49.
Mieszczan wszelakich głowszczyzny i nawiązki, rozd. 12. art: 6.
Mieszczanom opowiadać się ma Czeladź wygnana w głod. rozd. 12. art. 20. § 2.
Mieyskiego Człowieka z licem poymanego do prawa mieyskiego wieść, rozd. 14. art: 3. § 1.
Mieyscy sludzy, Ceklarze, gdyby kogo imaiąc zabili. rozd: 11. art: 35. § 1.
Mieyski Urząd ubogich szalonych staranie i rozsądek czyni, tamże § 2.
Mieszkaiący łoźny przy kim gdy komu krzywdę uczyni, w rozd. 11. art: 37. § 1.
Mincę biiący swawolnie, co traci, rozd: 1. art. 3. § 2.
Mincarze J. K. M. fałszuiący materyą. rozd: 1. art: 17. § 1.
Sąsiedzki ktoby zatopił, rozd. 9. art: 21. § 1.
Ktoby spalił, zepsował komu, rozd: 10. art: 7. § 2.
Zepsowawszy, ktoby za dekretem budować niechciał, tamże § 2.
Moc abo zlecenie w dochodzeniu spadku, rozd. 7. art: 4. § 1.
Moc do jednania Urzędowa, Uczestnikom potrzebna, rozd: 4. art: 87.
Moc do prawa troiako bywa dawana. rozd: 4. art. 56. i 57.
Moc i władza Sądu Ziemskiego, rozd: 4. art 3. § 1.
Monetę fałszuiący, i obrzynaiący, rozd. 1. art: 17. § 1.
Monopolie, żadne bydź nie maią, to jest samo kupstwo, rozd. 3. art: 51.
Mosty nowe i stare, budować, poprawować, kto ma, i z czego, rozd. 3. art: 29 § 3.
Mostowe kto bierze, ten Most ma naprawiać, rozd. 1. art. 29. § 2. rozd. 3. art. 29. § 3.
Mówienie przeciw Zapisowi swemu dobrowolnemu nie idzie, rozd. 7. art: 7. § 2.
Myśliwy. i podróżny, w Zbożu szkodę czyniący, rozd: 3. art: 47. § 2 rozd. 10. art: 13.
Myśliftwa czas pewny, rozd: 10. tamże § 1.
Myt nowych bez wiadomości Królew: nie ustawiać, rozd. 1. art. 29. § 1.
Myta biorący, drogi, mosty ma naprawiać, rozd: 1 art: 29 § 2. rozd. 3. art: 29. § 3.
Myta, Szlachta i ich podwody nigdzie dawać niemaią, rozd. 1 art: 30. § 1.
Myta od Zboża własnego gumna nie daią, rozd. 1. art. 30. § 1. tylko od kupionego, tamże § 2.
Myta Szlachcic od rzeczy na swą potrzebę kupionych nie płaci, tamże § 4.
Myta jako maią bydź warowane, rozd. 7. art: 8. Potemuż.

N.

Nabyte rzeczy Syn Testamentem oddać może, rozd. 8. art. 1, § 3.

Nayblizsi do Opieki którzy są, rozd. 6. art. 3. § 1.
Nabożeństwa różnych Osob, jako są utwierdzone, rozd, 5. art. 20. § 1.
Nabożeństwa różne, w całości swey zachowane bydź maią, rozd. 3. art: 3. § Iż którzy.
Nadania różne, różnych sposobow graniczenia są przyczyną. rozd. 3. art: 33.
Na cudzym gruncie ze psy Wilka, i Liszkę, gonić wolno, rozd. 10. art: 1. § 4.
Na cudzym gruncie nasienie sieiący, traci, rozd. 9. art: 27. § 1.
Na dowod Possessyi Listy słuszne maią bydź ukazowane, rozd: 1. art: 8. § 1.
Na Dom, Gospodę, ktoby gwałtem naszedł, rozd: 11. art: 19.
Naganionych Swiadkow, dowod, nawiązka, rozd. 9, art: 15.
Naganionego Zapisu dowod temu należy, komu Zapis służy, rozd. 7. art: 7. § 1.
Nagana Szlachectwa czyiego. rozd. 3 art: 19.
Cudzoziemca, rozd: tenże, art: 21. § 1.
Naganienie Szlachectwa od nieszlachcica, rozd. 3. ar: 22
Naganienie Szlachcica zabitego, tamże art. 23.
Naganienie Szlachcica Szlachcicowi w oczy i za oczy w czymkolwiek, rozd. 3. art: 27.
Naganiony jako Szlachectwo swoie wywodzi, i kiedy, rozd. 11. art: 50. § 1.
Przy skazaney nawiązce, tamże.
Naganienie nieosiadłego czym jest ostrzeżone, tamże § 2.
Nagana dekretu Podkomorzego czym bywa płacona, rozd: 9. art. 7. § 2.
Naganienie czyiey przysięgi, rozd. 4. art: 75. § 1.
Na gardło Hetman na woynie sam sądzi, rozd: 2. art. 6. § 6.
Nachod gwałtowny w Obozie, rozd: 2. art: 21. § 1.
Naiazd na dom, gumna Szlacheckie, w ciągnieniu, rozd: 2. art: 18. § 1.
Naiazd domowy Szlachecki, rozd: 4. art. 30. Patrz Gwałt.
Naypewniysze dowody są, Pismo i Swiadki, rozd. 4. art: 77. § 2.
Nalaski woyskowe, rozd: 2. art; 25. § 1.
Namiestnicy Ziemscy, kiedy, i jaką moc maią, roz. 4. art; 4. § 1.
Namiestnicy Grodzcy maią bydź osiedli, rozd. 4 art 30. § 1.
Namiestnicy i Pisarze Grodzcy osiedli, od Woiewodow, Starostow, stanowieni bydź maią, rozd: 4. art: 37.
z Namiestnikow Grodzkich Woiewodowie, Starostowie sprawiedliwość czynić maią, rozd. 4. art: 37. § 1.
Niedbałego Urzędu wina, rozd: 3. art: 36. § 4.
Napominania dług niepotrzebuie, rozd: 7. art: 12.
Napominać sąd strony, o co, i kiedy powinien, roz: 4, art. 54. § 2.
Napominanie Urzędowe o zapłatę przed więzowaniem. rozd. 4. art: 93. § 1.
z Naprawy czyiey, gdyby kto kogo zdradliwie zabił, rozd: 11. art: 17 § 2.
z Naprawy szalony, gdyby komu szkodę uczynił, zabił, rozd. 11. art: 35.
Na prawie, co kto raz utraci. tego powtóre szukać nie może, rozd. 4. art: 75.
Naprawą gdyby kto kogo o gardło przyprawił, rozd. 11. art: 8. § 1.
Naprawa Gospodarska, ieśliby komu do szkody przyczyną była; rozd: 11. art: 41.
Na prawie znaki podobieństwa Sędzia uważać ma, rozd. 11. art: 31. § 2.
Narzędu woiennego do ziemi Nieprzyiacielskiey nie wywozić, rozd. 3. art: 48.
Nayście na Dom, Gospodę, chcąc zabić, rozd. 11. ar. 1.
Nayście na Imienie, Wieś: Ludzie, i grabienie, rozd. 11. art: 43.
Na Seym które Osoby zieżdżać się powinne, rozd; 3. art. 6. § 1. i 3.
Na Seymiki które Osoby zieżdżać się, i iakim porządkiem, zasiadaiąc wotować maią, tamże § 2. i 5.
Na Seym Posłom idącym na strawę jako ma bydź dawano, rozd. 3. art: 7.
Na Sądowych mieyscach siedzący maią się skromnie zachować, rozd: 4. art: 63. § 1.
Na Szlach siedzących bespieczeństwo, rozd. 4, art: 64. § 1.
Na targu Mieszczanie Wieśniakow grabić niemaią, rozd: 3. art: 37. § 1.
Natura Opieki i powinność Opiekuna, rozd. 3, art: 16, § 2, i 4.
Na Urzędzie opowiadanie krzywd potrzebne, rozd. 4. art: 50, § 1. art. 51. § 1.
Na Urzędzie zeznawaiących cokolwiek, porządek, rozd. 4, art. 103. § 3.
Na Urzędowe zeznanie, jaki warunek bywa czyniony, rozd: 5. art: 1, § 1.
Nawiązka Dworzaninowi J. K. M. przy listach i Woźnemu przy pozwach i Listach Krolew: obelżonemu sowita, rozd. 1. art: 24. § 1. i 2.
Białymgłowom sowita, rozd. 11. art: 27. § 7. art 28. § 7.
Szlachecka, rozd. 11. art: 27.
Członkom, tamże § 1.
Potwarzy, rozd. 11. art; 31. § 2.
Prostego stanu Człowieka, rozd. 12. art: 3.
Obżałowanego niewinnie, i do więzienia danego rozd: 4. art: 29. § 4.
Nawiązka Ciwuna. Woyta, Starca, rozd. 12, art. 4.
Mieszczanom miast uprzywileiowanych, rozd. 12, art: 6.
Czeladnika, rozd. 12. art: 3. § 2.
Duchownych Osob, jako Szlachcie, rozd. 11. art. 7. § 7.
Szynkarki, rozd. 12. art. 6, § 2.
Rzemieślnikóm różnym, rozd. 12. art. 5.
Tatarska, rozd. 12. art. 10, Różney zabawy, jako Furmanom, tamże § 2.
Zbiegłemu od założenia pozwu, rozd. 12. art: 14 § 1.
Swiadkowi naganionemu, rozd: 4. art: 79. § 1.
Za przymowkę kop 40. rozd. 3. art: 28. § 1.
Nawiązka Złodzieiowi za męczenie, rozd: 14. art. 17. Punkt ostat.
Nawiązka Zydowska, rozd, 12. art: 7.
Nawiązka Niewiastom prostego stanu. rozd. 12. art: 3. i 4. i 5. i 6, §. 1. i 2.
Naymowanie cudzych gruntow, Ludzi bez Pańskiey wiadomości, rozd: 9 art. 27. § 1. 2.
Nęcenie ptasze, rozd: 10, art: 11. i 12 § 1.
Niefolgowanie w więzieniu, Patrz folgi, i więzienie.
Niedawanie pieniędzy na roty Starostom Ukrainnym, rozd, 2. art: 24. § 1.
Niedbałego Prokuratora karanie, rozd, 4. art. 59. § 3.
Nieszlachcic, jeśliby komu przyganił, rozd. 3. art. 12.
Nieszlachcicem, Szlachcic z ktorey miary stawa, roz 3. art; 20, § 1. i 2. art: 25. § 1. r 2. 12. art: 6, § 2.
w Niedostatku prawa Statutowego według sumnienia Sedzia, i inszych Praw Chrześciańskich ma sądzić, Rozd; 4. art: 54.
Nieosiadły jako ma bydź o zbytek karany, rozd: 1. art. 2, § 10.
Nieosiadły Odpowiednik jako ma bydź karany, rozd: 1, art: 26, § 1. patrz Odpowiedź.
Nieosiadły na woynę ciągniący, szkodę czyniący, jak ma bydź karany, rozd: 2. art: 27. § 3.
Nieosiadłym, i osiadłym jaka odprawa rozd: 4, art: 5. § 6.
Nieosiadły gdyby zbytek jaki uczynił, rozd; 4. art: 29, § 1. art: 30. § 2. art. 32. § 8. art: 45. § 1. art: 49. § 1, art. 53. § 3. art: 64. § 1. art. 98. § 6.
Nieosiadły a występny wszędzie może imany bydź;

rozd. 4. art. 30. § 2. art; 53. § 3. art: 98. § 5. rozd. 11, art; 57, § 1.
Nieosiadły zbiegły, powtóre może bydź imany, rozd. 4. art. 32. § 8.
Nieosiadły gdy poimany bydź nie może, i win płacić, ma bydź wywołany, rozd: 4. art: 32. § 8.
Nieosiadły i osiadły, osiadłą w Litwie gdy poymie, woynę służyć swą Osobą powinien, rozd. 5. art. 7.
Nieosiadły, osiadłego gdyby pozwał, ma się osiadłemu sprawić, abo Parękę dać, rozd. 4. art: 47. § 2.
Nieosiadły Zastępca, a przekonany, rozd: 4. art: 55. § 3. rozd: 7. art: 23. A jeśliby, rozd. 12. art. 7. § 1.
Nieosiadły Prokurator, kiedy prokurować może. roz: 4. art: 56. § 1.
Nieosiadłego jako pozywać, rozd: 1. art: 9 § 6. roz: 4. art: 98. § 6. rozd: 11. art: 57. Punkt: Tedy,
Nieosiadłego Posłańcom Urzędowym ktoby bronił. rozd: 4. art: 98. § 6.
Nieosiedli i Cudzoziemcy, Opiekunami bydź nie mogą, rozd. 6. art: 3. § 2.
Nieosiadły Opiekunem, ten tylko może bydź, kogo Ociec naznaczy rozd: 6. art. 3. § 2.
Nieosiadły Xiądz w X. Lit: Opiekunem bydź nie może, tamże § 4.
Nieosiedli Złoczyńcy imani bydź maią na każdym mieyscu rozd: 11. art, 28. § 8. art: 42. § 4.
Nieosiadły, i osiadły do więzienia jako, kiedy może bydź dany, rozd. 11. art: 55.
Nieprzywłaszczanie Szlachectwa. i wolności ludziom prostym, rozd: 3. art; 26.
Nieprzyiaciel Królew: abo Rzeczyposp. ktoby ostrzegał, abo z nimi porozumienie miał, rozd: 1. art. 3. § 3.
Nie pozywać Swieckich w Duchowne prawo o rzeczy Swieckie, rozd; 3. art. 31.
Nieprawnego Sądu naprawa, rozd. 4. art. 40.
Niepostąpienie w wiązania Urzędowi, rozd. 4. art. 95. § 1. art. 96. i art. 97. § 1.
Nieszlachcic, Szlachectwa, wolności, Herbu, sam sobie przywłaszczać Szlacheckiego, ani używać nie może, rozd, 3. art. 26.
Nieszlachcic imion Szlacheckich wiecznością dzierżeć nie może, rozd. 3. art. 21. § 2. art. 26.
Nieszlachcic Zdrayca gdzie ma bydź karany, rozd. 1. art. 7. § 6.
Nieszlachcianka za Szlachcica gdy póydzie, i Dzieci jey, rozd; 3. art. 20.
do Nieszporney godziny Sąd tylko strony ma czekać, a potym skazać, rozd, 4, art. 16. Punkt. A te.
Niestanne excessowe, rozd, 1, art. 10. § 5.
Niestanie w Grodzie, o który występek srogo karzą, rozd. 4. art. 7. § 4.
Niestannego pierwszy raz winy kop 5. stronie, i Urzędowi, rozd. 4. art. 22. § 1. art. 23. § 3. art. 19. § 7.
Niewiadomość pozwu i przezysku, przysięgą znoszą, rozd. 4. art. 41. § 1.
Niewięcey, każdy do Sądu przychodzić ma, iedno samo osm, rozd. 4. art. 53. § 1.
Niewiasty Testamentow pieczętować nie mogą, roz: 8. art: 5. § 2.
Niewiastę uczciwą, Dziewkę, ktoby zgwałcił, roz. 11. art: 12.
Niewiasty brzemienney, zbicie, albo zabicie, tamże art: 15.
Niewiasta skazana na śmierć brzemienna, wolna do połogu, rozd, 11. art: 34.
Niewiasty Dzieci swe i cudze tracące, rozd: 11. art: 60. § 1.
Niewieście bez Męża głowszczyzna, i nawiązka, rozd: 12. art: 3. § 2.
Niewinnie ktoby obżałowany, poimany, więziony był, rozd. 4. art: 29. § 4.
Niewolnicy jakowi maią bydź rozumiani, rozd. 12. art. 21.
Niewolnikiem Chrześcianina Zyd, Tatarzyn nie ma mieć, rozd. 12. art: 9. § 1.
Niewolna Czeladź zbiegła żadney dawności nie ma, rozd. 12. art. 12: § 3.
Niewolą listy za sobą pociągaiące, a prawa które nic nie ważą, rozd. 12, art. 19. § 1.
o Niewolnikach różnych, czytay, rozd: 12. wart. różnych szerzey.
Nogi, ręce obie, ktoby komu uciął, Rozd: 11. art. 27. § 3.
Nos, Szlachcicowi ktoby uciął. urznął, tamże § 2.
Nożem, gdyby kto kogo ranił, zabił, roz: 11. art: 16.
Nowe Przywileje i stare, i zwyczaie dobre, chowane bydź maią, rozd: 3. art; 15. § 1.
Nowych ustaw bez Seymu walnego Król J. M. ustawiać nie może, tamże § 2.
Nie mogąc wypłacić złodzieystwa i długu, ma się wyrabiać, rozd: 14. art. 7. § 1. rozd. 12. art. 9. § 1. art. 11. § 1.
Nikt nizakogo cierpieć nie ma, tylko każdy sam za siebie, rozd: 1, art. 18. w rozd. 7. art. 18. § 2.
Nikt nikogo o poczciwość sądzić nie może, jedno K. J. M. rozd. 3. art. 11. § 1.
Nikt ni nakogo żadnego ciężaru przez Zapis włożyć nie może, jedno każdy sam na siebie, rozd. 7. art. 18. § 2.

O.

Obce prawo, może mieć mieysce w niedostatku tego, rozd. 4. art: 54. § 4.
O obelżenie sądowey Osoby do Trybunału ma bydź pozwany, rozd; 1. art. 14 § 1.
Obelżenie Białeygłowy przez przymówkę, rozd. 3. art. 28. § 5.
Obelżenie Urzędnika sądowego u Sądu, r 4. art. 7.
Obelżenie o Urzędnika sądowego, bez przyczyny i za przyczyną, rozd. 4. art. 63.
Obelżenie u Sądu czyie od kogo, słowem, ręką, zabiciem, rozd. 4, art. 62.
Obelżenie w oczy i za oczy, rozd. 3. art. 27. § 4.
Obieranie wolne Litwie Królow. rozd. 3. art. 2. § 1.
Obierania wolnego sposob Sądu Ziemskiego, rozd. 4. art. 1. § 1.
Obieranie Urzędnika Ziemskiego na mieysce onego. który czasu Rokow przybydź nie może, rozd. 4, art. 4. § 1.
Obieranie Chorążego, rozd. 2. art. 5.
Obieranie Podkomorzego, konfirmacya i przysięga. rozd. 9. art. 1.
Obietnica nieostrożna, jako jest szkodliwa, rozd. 4. art. 59. § 1.
Obligi dobrowolne na długi, patrz Zapisy, rozd. 7. art. 67.
Obligom Oyca swego, albo przodka, Dzieci po śmierci jego w czym, i jako podlegaią, rozd. 7. art. 18. § 1.
Oblig od kilku maiąc, o krzywdę kogo pozywać, rozd. 7. art. 25.
Obmowca gdy czego nie dowiedzie, karanie jego, rozd. 1. art. 2. § 2. art. 4. § 3. art. 5. § 2.
Obmowca Jego K. M. zaoczny i jawny, rozd. 1. art. 4. § 3.
O obrażenie Maiestatu J. K. M. na Seymie karzą, rozd. 1. art. 4. § 1. art, 2. § 1.
za Obmowy zaoczne Król Urzędow nikomu odeymować nie ma, rozd 3. art. 14.
Obowiązkowi swemu każdy ma dosyć czynić, rozd: 7. art. 15.
Obozy, i stanowiska w ciągnieniu, jakie bespieczeństwo maią, rozd. 2. art: 21.
Obrażenie Majestatu J. K. M. w czym się dzieie, i jako za to karać, rozd; 1. art. 3.
Obrażenia Maiestatu Jego K. M. dowód, rozd. 1. art: 5. § 1.
O obrażenie Maiestatu Król. obwiniony każdy, po-

zwany ſprawić ſię winien, rozd: 1. art. 4, § 2.
Obrażenie z przygody, w zwadzie nieumyślne, roz. 11. art. 27. § 8.
Obwieſzczenie kiedy nie idzie, rozd. 4. art. 93. § 3.
w Obronie gdyby kto kogo zabił, patrz Broniąc ſię, Rozd. 11, art. 22. rozd. 4. art. 62. Roz. 14. art. 30. § 3.
Obwiniony Porękę ma dać, rozd. 4, art: 29. § 3.
y Obwiniaiący kto kogo, tamże § 4.
Obywatele W. X. L. wſzyſcy jednym Statutem tym ſądzić ſię maią, rozd: 1, art, 1,
Obżałowany bliższy kiedy do odwodu, rozd. 1. art. 26. § 2. w rozd. 11. art. 6 § 3.
Oczyſzczanie za Zapiſem, za Poręką, rozd. 7. art. 18.
Oczyſzczać maiętność Dzieci powinni po zmarłym Oycu, rozd: 7, art. 18. § 2.
Oczyſzczanie rzeczy zaſtawney za Zapiſem. rozd: 7, art. 22, § 2.
Odeſłanie na odprawę. rozd. 4. art: 97, § 2.
Odeſłanie od Sądu jednego do drugiego, różne, i w różnych rzeczach, i z różnych przyczyn, rozd: 3. art; 23, rozd, 4, art, 7. art: 55. art. 67. art. 97. rozd, 9. art. 2. art: 8. art. 11. rozd, 11, art, 61. art. 67, Patrz niżey Remiſſa.
Odkład, odwłoka, odłożenie roku, albo odroczenie, Patrz wyżey Dylacya.
Odkaz, po wzięciu kopii pozwu na zaiutrz, rozd. 4, art, 20, § 2.
Odkazu trzeci dzień idzie kiedy, rozd. 4, art. 64, § 1.
Odkazu po wzięciu kopii z liſtow, Przywileiow trzeci dzień, rozd; 4. art. 21. Punkt. A po.
Odkupienie, albo ſkupienie, albo odłożenie pieniędzy, za imienie, względem bliſkości, rozd, 3, art, 21. § 2, Tedy, art, 26. Punkt. Przeto, rozd, 6, art. 8. § 1.
Odmiana gruntow Szlacheckich z Królewſkimi przez Kommiſſarze, rozd. 3. art. 50.
Opowiednik nieoſiadły, zaoczny, przez liſt, rozd 1. art, 29: § 1.
O odpowiednikach różnych, rozd. 1. art. 26. rozd. 11. art: 14. att. 40. § 1.
Odprawa na Oſobie w niedoſtatku maiętności, rozd. 4. art. 67. § 8. art. 98. § 6. rozd: 5, art. 18. § 2,
Odprawa nie ma bydź czyniona, aż ſię ſtrona u Trybunału o zły wſkaz rozprawi, rozd. 4. art, 37. § 5. art: 86, § 1.
Odprawa za pierwſzego Urzędu gdyby nie doſzła, wtóry odprawić może, rozd. 4. art. 91. § 3.
Odprawy w rzeczy oſądzoney początek, rozd. 4. art. 93 § 1.
Odprawa w rzeczy oſądzoney, na niepoſłuſznym jaka bywa, rozd. 4. art: 94. § 2.
Odprawa Dekretu Królewſkiego za odeſłaniem przez Urząd bywa, Rozd. 4. art: 93. § 3.
Odprawy śmierć nie hamuie na przekonanym, tamże art: 94. § 3.
Odprawa na rzecz ſądzoną od Urzędu ma bydź dana, rozd. 4. art: 74. Patrz wyżey Exekucya.
Odroczenie prawa dla czego bydź może, rozd. 4: art: 24. § 3.
Odſtąpienie prawa, Powiatu, za Obligiem, rozd. 4. art: 44. § 2.
Odſtąpiwſzy pozwu, gdy kto komu co nowego zada, rozd. 4. art: 65.
Odſtąpiwſzy Prokuratora, wolno ſamemu u Sądu mówić, rozd. 4. art: 59.
Odſtąpienie Sądu, Powiatu, za Zapiſem, liſtem własnym, rozd. 4. art. 44. § 2.
Odwod obwinionemu o pochwałkę, rozd. 1. art: 26. § 2.
Odwod o zabicie obwinionemu, rozd. 11. art. 6. § 3 art: 21 § 1.
Odwod obżałowanemu, w czym nie idzie, rozd: 11. art: 28. § 2.
Odwod o zabicie Złodzieia przylicznego, rozd. 14. art. 21, § 2.
Odwod pozwanemu, o grunty, kiedy należy, rozd. 9. art: 12. § 3.
Odwod o zbiegłe Swawolniki jaki bywa, Rozd. 4. art: 49. § 2.
Odwod *criminaliter* obwinionemu z różney okazyi, rozd: 11. art. 17. § 2. art: 19. § 2. art. 31. § 1. art. 47. § 2. rozd. 1. art: 24. § 5. rozd. 4. art: 31 § 2
Odzew, albo odezwania do wyższego Sądu, Patrz Appellacya.
Ogniem kto Domy pali, ſam ma bydź ſpalony, rozd. 11. art. 18. § 2.
Ogień z przygody pożarem zapuſzczony, rozd: 10. art. 7. §. 2. art. 13. § 2. art. 17 § 1.
Opowiadania na Oſoby Sądowe, roz. 4. art: 39. § 2.
Opowiedanie w krzywdach potocznych, rozd: 4. art: 6. § 1.
Opowiedanie na Urzędzie, komu, kiedy, w czym potrzebne, rozd: 1. art: 7. § 5.
Opowiedanie krzywd na Urzędzie potrzebne, rozd. 4. art: 50. § 1. art: 51. § 1.
Opowiedanie i okazanie znakow gwałtu jeſt potrzebne, kiedy, i w czym, rozd. 4. art. 92. § 1.
Opowiedanie i oświadczenie wedle prawa, *in genere* iakie ma bydź, a zwłaſzcza w ſprawie kryminalney, rozd. 11. art: 2. § 1. art. 6. § 1. art. 12. § 2. art. 19. § 1. art. 21. § 1. art: 28. § 3. art: 59. § 2.
Opowiedanie ſzkod na Urzędzie po zwróceniu ſię, rozd. 11. art: 59. § 3.
Opowiedanie na Urzędzie Czeladzi niewolney w głod wygnaney, i zbiegley, rozd. 12. art. 20.
Opiekunowie i ich rozdział, ſą troiacy, rozd: 6. art. 1.
Opiekunowie, albo od rodziców naznaczeni albo przyrodzeni; albo od Urzędu przydani bywaią, tamże.
Opieka Oycowſka Dzieci, rozd. 6 art: 2. § 1.
Opiekunem Brat ſtarſzy może bydź, tamże art: 3. § 1.
Stryi, tamże.
Wuy, to jeſt Matki Brat, tamże.
Bratęgłowy oſiadłe, tamże.
Matka, tamże i Rozd. 5. art. 11. § 1.
Opiekunowie przydani kiedy bywaią z Urzędu, rozd: 5. art. 11. § 3. rozd: 6. art: 3. § 2.
Opiekunow, ſiła bydź nie ma, tylko jeden Brat ſtarſzy, rozd. 6. art: 3. § 1.
Opiekunem Cudzoziemiec bydź nie może, i każdy nieoſiadły, tamże § 2.
z Opieki Matka może bydź, i dla czego, zrzucona, rozd. 5. art: 11. § 2.
Opiekun od Oyca naznaczony, z Opieki może bydź, i czemu złożony. rozd: 6. art: 3. § 3.
Opiekunem lat zeſzłych bydź nie może, roz: 6. art: 3. § 4
Opiekunem Oſoba Duchowna nieoſiadła bydź nie może; rozd: 6. art: 3. § 4.
Opiekunom, Opiekę przyimuiącym matka, rozd. 6. art: 4. § 1.
Opiekun ma ſię mieć na pieczy, rozd: 6. art: 2. 3 4.
Opiekun Dzieci, jako ma chować, rozd: 6. art: 4. § 1 rozd. 5. art: 11. § 4.
Opiekun gdyby co Dzieciom przez niedbalſtwo ſwe utracił, albo omieſzkanie, to im wolno prawnie dochodzić. rozd. 6. art. 5 § 1. art: 6. § 1.
Opiekun ſprawiedliwość z poddanych i Boiar czynić ma, rozd: 6. art: 6 § 2.
Opiekun za zaſtawne imienie pieniądze może wziąć, rozd: 6 art: 8 § 1.
Opiekunowie imienia Dziecinnego utracić nie mogą, ani graniczyć, rozd: 6. art: 10. § 1.
Opiekunowie gdyby ſprawy zaczętey Dziecinney dochodząc, ſami pomarli, rozd: 6. art: 15.
Opiekun gdyby witręt w graniczeniu uczynił, rozd: 9. art: 3. § 3.
Opiekunowie teſtamentow Pieczętarzami bydź nie mogą, rozd: 8. art: 5, § 3.
Opiekuńſkiego pozwolenia za Mąż idący potrzeba i Matce, rozd: 11. art: 13. § 2. rozd: 5. art: 11 § 5.
Opiekunowie z dochodow liczbę czynić maią, i co za ſwą pracą brać, rozd: 6. art: 4. § 2.

Opiekun ma bydź z Urzędu Ziemskiego przydany, rozd. 3. art 16. § 2.
Opiekun z urzędu podany liczbę z Opieki czynić ma, tamże § 3.
w Opiece Dziewki dorosley, jeśli dla maiętności wydać niechcą, rozd. 5. art. 8. i 9.
z Opieki Ociec liczby czynić nie ma Dzieciom, rozd. 6. art: 2. § 1.
w Opiece Syn będący, a doroższy, część swą może trzymać do rozdziału, rozd. 6. art: 12. § 1.
Opiekunami kto pokim ma bydź, rozd. 5. art: 1. rozd: 6. art: 3.
Opiekun od Urzędu, od Oyca naznaczony, szkodę czyniący, rozd: 6. art: 4. § 3.
Opiekun ma bydź osiadły, rozd: 6. art: 3. § 2.
Opiekunom nagroda, rozd: 6. art. 4. § 2.
Opiekunowie szkodę Dziecinną nagrodzić powinni, tamże § 3.
Opiekun krzywdy Dziecinney i szkody dochodzić może, utracić nie, rozd: 6. art. 6.
O opiekunach i opiece szerzey czytay w rozd. 5. art: 11. w rozd: 6. art: 2. 3. 4. 5, &c.
Opiekunowie przy Dzieciach niedorosłych głowszczyzny dochodzić mogą, rozd: 11. art: 45. § 1.
O oprawie wniesienia od Męża żenie na imieniu jego uczynioney, Patrz Reformacya.
Osiadły Człowiek za zły uczynek zakazany, gdyby uciekł, rozd. 1: art: 9. § 5.
Osiadłości w W. X. L. ani w Powiecie nie maiąc, gdyby exces uczynił, rozd. 4. art. 29 § 1.
Osiadły na gorącym uczynku poymany, rozd: 4: art: 30. § 2. Patrz gorący uczynek.
Osiadłego i nieosiadłego *rekonwencya*, roz. 4. art: 45.
Osiadły i nieosiadły gdy gwałt w Roki uczyni, rozd. 4. art: 64 § 1.
Osiadły i nieosiadły w Litwie, z imion żony swey woynę służyć powinien, rozd. 5. art: 7.
Ociec gdy się Syna wyrzecze, bękartem go czyni, rozd. 3. art. 28. § 3.
Ociec Dzieciom z musu imienia postępować nie ma, rozd. 3. art: 40.
Ociec liczby Dzieciom czynić nie powinien, tamże § 1. rozd: 6. art: 2. § 1.
Ociec Córki za mąż wydaiąc, jako ie ma ostrzedz, rozd. 5. art: 2.
Ociec Corkom posag testamentem może naznaczyć, tamże § 2.
Ociec, Matka, dla czego się Dzieci swych wyrzec mogą, i nie, rozd: 8. art: 7.
Ociec Dziećmi, i maiętnością ich Macierzystą opiekować się może, rozd: 6. art. 2. § 1.
Ociec Dziecinnych Dóbr u prawa dochodzić może, tamże.
Ociec Synowi Macierzyste imienie sobie nie zapisane, gdy doroście, i Córce gdy za mąż poydzie, w inien postąpić, rozd: 6. art: 2. § 1.
Ociec, Matka, w depozyt maiętność Synowską nabytą ruchomą, i nie, nikomu zawodzić nie maią, i choćby zleconą stracili &c. rozd, 6. art. 2. §. 2. i 3.
Ociec Dzieci swych zapisem żadnym onerować nie może, rozd. 7. art: 18.
Ociec Syna gdyby umyślnie zabił, rozd: 11. art: 7 § 2.
Ociec gdyby za żywota swego kilka Dziewek wydał, pozostałe jako z czwartey części od Braci wyprawić, rozd: 5. art: 19. § 3
Oyca, Matkę, Siostrę, gdyby Dzieciom, abo Dziecie zabito, rozd: 11. art: 44.
Oyca Syn z gniewu gdyby pchnął, abo uderzył, rozd: 8. art: 7 § 1.
Oyczyc u kogo zasiedziały za 6. mil, a przemilczany 10. lat, także za 10. mil, daley, a przez 20. lat przemilczany, wolny, krom jeśliby się potym przybliżył, wolno domagać się pierwszemu Panu, roz. 12 art. 12.
Oyczystych i Macierzystych imion nikt testamentem nikomu zapisać nie może, rozd: 8. art: 2. § 1.
Oczywista rozprawa *in causa criminali*, patrz *Personalis actio.*
Oczywista rozprawa w zastępowaniu jeden za drugiego o Exces, rozd: 4. art: 55 § 1,

P.

Pœna talionis, to jest, wet za wet, w czym, i kiedy idzie, rozd. 1. art: 2. § 2 art: 4. § 3. Tedy. art. 5. § 2. rozd. 11. art: 27. § 2. art: 28 § 6.
w Pałacu J. K. M. ktoby się na kogo targnął słowy, ręką, bronią, rozd. 1. art: 9. i 10. § 1.
Państwo W. X. L. ktoby mocą posiadł, karanie, roz. 1 art. 3. § 2.
Pamiętne Sądowi Ziemskiemu, Grodzkiemu jako płacą, rozd. 4. art. 5.
Pamiętne i przesąd na mieyscach niesądowych, rozd: 4. art. 14.
Pan wyrzekaiąc się sługi obwinionego, albo zapowiedzianego gdyby upuścił, rozd. 1. art: 24. § 6. rozd: 4. art. 48. rozd. 11. art. 25. §. 2. art. 37. § 1.
Pan sługi swego dobrowolnie odprawić niechcąc, rozd. 12. art. 24. § 2.
Pana swego Sługa broniąc, gdyby ranił, zabił kogo, rozd. 11. art: 25. § 1.
Pan Sługę występnego poimać może i osadzić, tamże § 2.
Pan za Sługę występnego gdyby przysiąc niechciał, tamże § 2. art: 37. § 1.
Pan sługę zbiegłego poimać może, Rozd: 11. art. 28. § 9. art. 37. § 1.
Pana sługa pożegnać ma, Rozd, 11. art. 28. § 9.
Pan sługi u siebie nie zaaresztowanego odprzysięga się, Roz. 11. art. 37.
Pan na gwałcie, a słudzy poddani na szkodach przysięgaią, rozd: 11. art: 53. § 2.
Panowie radni, Senatorowie, na Urzędy niechrześcian, przekładać nie maią, rozd. 12. art. 9. § 1.
Pan sługi swego nie osądzi o cześć jedno Król. roz: 3. art. 11. § 1.
Pan sługę o występki sądzić może, krom niektórych, tamże § 2.
Pan sługę i poddanego, o złodzieystwo obwinionego gdyby z więzienia upuścił, przysięże że niefolgował, rozd: 14. art. 1 § 4.
Panowie o krzywdy sług, poddanych imieniem swym u prawa dochodzić mogą przez umocowanego, rozd. 4. art. 102.
Personalis actio, to jest, oczywista rozprawa w rzeczach krwawych, gdzie o gardło idzie, rozd. 4. art. 30 § 3. art. 57. § 1.
Personalis actus Evictionis in causa excessus, rozd. 4. art. 55. § 1.
Personalis actio, za Zapisem: albo mówić co przeciw listowi swemu, rozd. 4. art. 57. § 1. rozd. 7. art. 7. § 1.
Pszczoły podarte, abo zepsowane, rozd. 10. art. 13.
Pieczęci Królew. Ziemskie, Urzędowe, kto fałszuie, ryie, &c. rozd. 1. art. 16. § 1.
Pieczęcią co którą pieczętować, rozd. 4. art. 12. § 1.
Pieczętowanie wypisow Urzędowych, tamże art. 13. § 3.
Pieczętarzow Szlachcicow liczba do zapisow, rozd. 7. art. 6. § 1. art. 7. §. 1. art. 1 § 1. rozd. 8. art. 2.
Pieczęci do listow ręcznych wiele ma bydź, rozd. 4. art. 25. § 1.
Pieczęci których Osob u testamentu nie ważą, rozd. 8. art, 5.
Pieniądze Zołnierskie czasu woyny komu maią bydź dane, rozd. 2. art. 24.
Pieniężni Zołnierze z imion swych jako woynę służyć maią, rozd. 2. art. 22. § 1.
Pieniądze strawne Posłom Ziemskim na Seym walny rozd. 3. art. 7.
Pieniądze traci, kto rzecz kradzioną kupuie, rozd. 14. art. 3. § 3.
Pieniądze komu należą, a Urząd niewydałby ozym

bywa karany. rozd. 4, art. 99. § 3.
Pieniądze zapieczętowane przy Urzędzie zostawać maią, tenże § 3
Pieniądze z Prawa skazane na zapłatę, &c.
Czytay wszystek artykuł tamże.
Pieniądze za zastawę Opiekun wziąć powinien, rozd. 6. art. 8. § 1.
Pieniądze ktoby na cudze imienie dał nieopatrznie, rozd. 6. art, 11, § 2.
Pieniądze nieosiadłego aresztowane bydź mogą, roz. 7. art. 19. § 1.
Pieniędzy na iśćcu, kto, kiedy, dochodzi, rozd. 7. art. 5. § 2.
Pieniądze spełna Urząd oddać powinien temu, komu należą, rozd. 7. art. 14.
Pieniądze Zastawca wziąć powinien bez roku, tamże.
Pieniężne złodzieystwo, rozd. 10. art. 8. i 9. § 2.
Pieniędzy na Zapis roczny pożyczyć może, rozd. 7. art. 7.
Pieniężney winy, *subdelegatus* nie płaci, rozd. 4. art. 4. § 8. A kto.
Pienny grunt, Patrz Grunt.
Pienne imienie kupuiący, Ewiktora ma prawem patrzyć, rozd. 4. art. 73.
Piennych Gruntow siewby, sianożęci &c. Rozd. 9. art. 22.
Pierwość długu opisanego, Rozd. 7. art 10. § 1.
Pierwey w regestr wpisany pierwey odprawuie się, Rozd. 4. art. 46. § 2.
Pies czyi nie przywiązany gdyby kogo ukąsił, i ktoby go zabił, Rozd: 13. art. 13,
Psu cena zabitemu, tamże.
Pies, albo Bydle czyie Sąsiadowi szkodzące, Rozd; 13. art: 14.
Pisać Woźny jeśliby nieumiał, jaka jego powinność, Rozd: 4. art; 17. § 3.
Pisarz na mieysce Podsędkowe kiedy obierany bywa, rozd. 4. art: 1. § 2.
Pisarz Ruskimi literami i słowy, listy, pozwy wypisy pisać ma, rozd; 4. art: 1. § 4.
Pisarskiey ręki podpis, rozd. 4. art. 3. § 4. art: 13 § 3
Pisarz ma doglądać, aby wiernie, prawdziwie, bez odwłoki w Księgi wszystko wpisywano, rozd. 4. art: 4, § 9.
Pisarza w pomyłce patrzą, a nie Podpiska, tamże art: 4. § 5.
Pisarza Grodzkiego powinność, tamże.
Pisarzom Ziemskim i Grodzkim dochod, rozd: 4. art; 6. § 1. art: 18. § 1.
Pisarze Woyskowi co za ludzie. i ich dochod, rozd; 2. art. 16.
Pisarz jeśliby pozwał kogo, abo jego kto, jaki ma bydź postępek, rozd. 4. art: 6 § 2.
Pisarz Ziemski jako sprawy ma wydawać, rozd. 4. art. 3. § 4.
Pisarska przysięga, rozd, 4. art. 1. § 4.
Pisarz Księgi Ziemskie do przyszłych Rokow u siebie chować może, rozd. 4. art. 13. § 1.
Pisarz krótko, dokładnie, rychło, sprawy wpisować i wydawać ma, rozd. 4. art. 103.
Pobłądzenie Urzędnikow sądowych, rozd. 4. art. 37. § 3.
o Poborach, że bez zezwolenia wszech stanow, stanowione bydź nie maią, rozd, 3. art. 51.
o Poczciwość Król sam sądzi, rozd. 3. art: 11. § 1. art: 46. § 1.
o Początku zwady przed Król: rozd. 1, art: 9. § 2 art. 13. § 1.
o Początku zabitego na gwałcie, rozd: 11. art. 19. Punkt. A nie
Początek rannego, w obronie, rozd, 11. art. 24. § 1.
Początek zwady i boiu, rozd. 11. art. 10. art. 22. § 1.
Początek zwady strony przy Sądzie, rozd. 4. art. 62. § 3.
Początek zwady Urzędnika przy Sądzie, tamże art. 63. § 3.
Pochwałka nieosiadłego jako bywa warowana, rozd, 1. art. 26. § 1. Patrz Odpowiednik.
Podobieństwo słuszne w prawie ważą, rozd. 11. art: 31. § 3.
Podeyrzenie samo pod czas winnym czyni Człowieka, rozd. 11. art. 31. § 1. art. 33. § 1. rozd. 14. art. 15. § 1,
Podróżney zwady obrona, rozd. 11. art: 30. § 1.
Podkomorzego o winę wolno pozwać, i za obłądzenie, rozd. 9. art: 6. Punkt. Takowy, art: 10. § 3. patrz *ex officio*.
Poddani Jego K. M. od Szlachty ukrzywdzeni, rozd: 4 art: 68.
Podkomorzego wolne obieranie, rozd: 9. art. 1.
Beśpieczeństwo, rozd 4. art. 7.
Podkomorzego powinność, władza, rozd. 9. art: 2.
o Grunt pienny Sąsiadow jako ma rozsądzać, tamże art: 3.
Podkomorzy za sześć niedziel pozwy rok ma składać na wyjazd, rozd. 9. art. 2. § 1.
Powinności Urzędu swego ma dosyć czynić, roz: 9. art. 6.
Przed stronami chorobę swoię pod tąż przysięgą powiedzieć, tamże.
Podkomorzy gdy komu krzywdę, albo jemu kto w gruncie uczyni, rozd. 9. art: 11. § 1.
Podkomorzego Urzędu powaga, rozd. 9. art. 2. § 1.
Podkomorzego dochod, i o Księgach jego, rozd: 9. art: 9.
od Podwod poddani Szlacheccy są wyięci, rozd: 3. art. 39. § 1.
Podwody Mieszczanie Królewscy i Pańscy dawać maią, tamże § 2.
Poiedynek albo *Duellum* zakazany, rozd. 11. art. 14
Policzek na Pałacu Jego K. M. dany komu, rozd. 1 art. 9. § 2.
Policzek Woźnemu ktoby dał. rozd: 4. art: 11. § 1.
Policzek ktoby komu dał. za to nawiązki kop 20. Lit: i niedziel 3. siedzenia. rozd: 11. art. 27. § 6.
Polonnikom abo Niewolnikom nikt nie zapisać nie może, Patrz Czeladź.
Polowanie na cudzych gruntach, rozd. 10. art: 18. rozd. 3. art. 47. § 2. Patrz Myśliwy.
Położenie pozwu na imieniu, ma bydź opowiedziane. i obwołane, komu, i dla czego, rozd. 4. art. 17. § 1.
Polubowny Sąd za Kompromissem, rozd. 4. art: 85. Patrz Kompromis.
Polubowny Sąd zgodny, jest ważny, abo ziednanie, rozd. 4. art: 85 art: 25 § 1. art. 87. § 1.
Południa czas jest do wykonania przysięgi, rozd: 4. art: 81. § 5.
Pokoy i uczciwość na Dworze Jego K. M. ma być zachowana, rozd: 1. art: 9. § 1.
Pokoy Domow Szlacheckich, rozd. 11. art. 1.
Pokoy Kościołow wszego Nabożeństwa, rozd. 11. art: 3.
o Pomocnikach różnych, i ich karaniu, rozd: 11. art: 1. § 2. i 3. art: 2. § 3. art: 7. § 1. art. 19. § 1. art: 29. § 2. art. 38. § 1.
Pomocnikami sądzy bydź nie mogą rozumiani, rozd. 11. art. 1. § 2.
Pomocnikow niebytnością Pryncypał nie wymówi się, tamże § 3,
Pomocnicy powołani, i pokonani, gardło tracą, roz: 11. art. 7. § 1.
Pomoc, radę, ktoby Złoczyńcom dawał, tamże art: 36. § 1.
Pomagać do złego nikt nikomu nie ma, rozd. 11. art. 38.
Pomagaiący do złego Występnika na Urząd stawić ma tamże § 2.
Pomocnicy gdy bronią Złoczyńcę, czym bywaią

karani, rozd: 4. art. 32. § 2.
Poymowanie) w Małżeństwo sobie nie równych, roz: 3. art: 20.
Pomilnego Widzowi po groszu, rozd. 4. art. 15. § 2.
Y Woźnemu także, tamże art. 10. § 1.
Porękę ma dać ten, co drugiego więzi, rozd: 4. art. 29. § 4.
Poręczniey szkodę i główszczyznę za Iśćca kiedy płacić powinni, rozd: 11. art. 67. § 2.
Poręka ludzi prostych &c. patrz Rękoiemstwo.
od Popisu Pisarzowi po czemu woiennego płacić, rozd. 2. art. 16. § 1.
Poprawić się na pozwie strona może między Rokami, rozd. 4. art. 46. § 4.
Porównanie wszech Stanów jednym prawem, rozd. 4. art: 3. § 1.
Porownanie Wielmożnych Panow z Szlachtą, rozd: 3. art. 27. § 1. art. 29. § 1.
Porownanie wniesienia żon różnych, a jednego Męża między ich Dziećmi, rozd. 5. art: 15. § 2.
Porządek w ciągnieniu na Woynę, rozd. 2. art. 6.
Porządkowi każdemu, skromność z uczciwością wodzem, rozd. 4. art: 53 § 1.
Posagu dawność lat 10. rozd: 5. art: 4: § 1,
Posagu przemilczanego, po śmierci Matki Dzieciom upominać się wolno, tamże § 2.
Posagi Dziewkom jako dawane z imienia bydź maią. rozd. 5. art: 3.
Posag swóy żenie wolno odpisać komu chce, rozd. 5. art. 2. § 2.
Posłaniec J. K. M. albo Woźnego przy Szlachcie, zbicie, zelżenie, i zabicie, rozd. 1. art 24. art. 11. § 1.
Posłaniec Królewski i Woźny, ma mieć stronę przypodawaniu listow, rozd. 1. art: 24. § 2. i Woźny pozwow, rozd. 4. art: 11. § 1. art: 9. § 3.
Posłem na Seym Urzędnik Sądowy obrany gdy będzie, rozd. 4. art: 47. § 4.
Posłow na strawę opatrzenie, abo posłowszczyzna, rozd. 3. art. 7.
Posłowie na Seym z Powiatu po dwuch obierani bydź maią, rozd. 3 art. 6 § 3.
Posłow mieysce w zasiadaniu, i o ich wotach, tamże § 4.
Posłowie głównego ziazdu i początku Seymu, omieszkiwać nie maią. rozd. 3. art: 7.
Posłowie jako Poselstwa swe po Seymie zdawać maią, rozd: 3. art: 9. § 1.
Posłow cudzoziemskich bespieczność, rozd: 1. art: 13. § 3.
Posłom broni żadney przedawać nie godzi się, rozd: 3. art. 48.
Pospolite ruszenie na woynę rozd. 2. art. 6. § 1.
Potoczne rzeczy które są, i ich akcye, w rozd. 4. art. 67. § 1. rozd. 6. art: 6. § 1.
o Potonęłych rzeczach na wodzie, rozd. 9. art: 31.
Poturemne od Więźniow różnych Osob, rozd. 4. art: 31 § 1.
Poturemne na Urzędach niesądowych. rozd. 4. art: 15.
Potwarcow doznanych wina, i karanie, rozd: 4. art. 105.
Powiatowa Szlachta czasu woyny pod Chorągiew Powiatową stawić się powinna, rozd. 2. art. 6. i 7.
Powiatowa Szlachta przy Chorągwi stać ma, Roz: 2. art: 10 § 4.
w Powiatach różnych maiący imiona, jako i gdzie poczet stawić. rozd. 2. art. 8.
w Powiatach różnych imiona maiący, a różnie pozwany, rozd. 4. art: 27. § 1.
Y jako takich imion dochodzić, rozd. 4. art: 71. § 1.
od Powołania o zabicie odprzysiężenie, rozd. 11. art. 17. § 2. A nie.
Powołanie o złodzieystwo Szlachcica, roz: 14. art: 16.
Powołanie złodzieyskie, do Ksiąg ma bydź wpisane. rozd. 14. art: 12.
Po zmarłey ręce do przysięgi Potomki przypozwać trzeba, rozd. 4. art: 86. art. 22. § 2.
Po zmarłey ręce przysięgę wskazaną, Potomkom wykonać potrzeba u Trybunału, rozd. 4. art: 86.
Po zmarłey ręce pozew ma bydź odnowiony, rozd. 4. art. 46. § 4. art: 94. § 4.
Po zmarłey ręce iścizna tylko idzie, rozd. 7. art. 1 § 2
Pożary Puszcz umyślnei nieumyślne. rozd. 10. art. 17.
w Pożogę, w potop zgubione rzeczy nayduiące. się. rozd. 14. art: 28.
Pozew u Sądu miasto żałoby ma bydź czytany, rozd. 4. art. 54. § 1.
Pozew nieosiadłym, rozd. 1, art: 9. § 6. rozd. 4. art. 98. § 6. rozd. 11. art. 37. § 1.
Pozew po Duchownego pismem Polskim, rozd. 3. art: 32. § 2.
Pozwany gdyby nie stał na rok, a zmarłby, rozd. 4 art. 22. § 2.
Pozwem Seymowym, o co, kto, może bydź pozwany, rozd: 1. art: 34. § 2.
Pozew wszędzie i na każdym mieyscu każdemu może bydź dany rozd: 4. art: 17. § 1.
Pozwy na tym imieniu, z których krzywda się dzieie, maią bydź pokładane, rozd. 4. art: 17. § 1 i 2. art: 39. § 1. art. 48 §. 2. art: 67. § 2. art, 73. § 1. w rozd. 5. art: 18. § 1.
Pozwy zgodne, i nieskrobane maią bydź, rozd, 4. art. 17. § 1.
Pozwu oczywistego podanie rok 4. niedziele, a zaocznego 6. rozd. 4. art. 18. § 2.
Pozwy którymi przyczynami zbywane bydź maią, rozd. 4. art. 19. art: 18. § 2.
Pozwu *vitium*, albo niedostatku jego uleczenie, rozd: 4. art, 19. § 4.
Pozwu, na cudzym imieniu położonego, zniesienie, tamże § 6.
Pozwom Grodzkim rok zawity, rozd. 4. art: 3.
Pozwać o grabież może we 3. niedziele, i o szkodę przed rokami, rozd. 4. art: 18. § 2,
Pozwy i listy upominalne jako maią bydź wydane. rozd. 4. art: 6. § 1 i 2.
Pozwem jednym, o co dwie Osoby różne pozywaią. rozd. 4. art. 50: § 1 art: 66.
Pozwaney stronie po żałobie, powinność i *beneficium* rozd. 4. art. 54 § 1.
Pozwy jako długo mocuią albo trwaią, rozd. 4. art. 43. art: 46.
Pozywać Urzędu do prawa, kto, i o co nie może. rozd. 4. art. 90. § 2.
Pozew ku braniu pieniędzy, rozd, 4. art, 99. § 1.
Pozew dla prętszey sprawiedliwości do Grodu. roz. 4. art: 100. § 1.
Pozwu zaocznego i oczywistego rok 4. niedziele, i o gwałtowne wybicie z spokoynego dzierżenia. rozd. 4. art. 92. § 1.
Pozwany dla czego stać nie może, rozd. 4. art. 24. §
Pozwanemu i Aktorowi rok na dowod idzie, rozd. 4. art. 24. § 4.
Pozwany i Aktor, do różnych Sądow, na jedne roki rozd. 4. art. 27. § 2.
Y przed Podkomorzym, rozd. 9. art. 5.
Pozwany gdyby się do zastawy nie znał, rozd: 7. art: 13. § 1.
Pozwany odstąpiwszy pozwu, nie ma wtrącać co nowego, różnego, rozd. 4. art: 65, § 1.
Pozwany o imienie, gdy Aktora neguie bydź Sukcessorem, rozd, 4. art: 72, § 1.
Pozwanemu i Aktorowi o rzecz krwawą od Grodu wolna Appellacya do Trybunału, za poręką, roz: 11. art: 67.
Pozwany o rzecz krwawą u Sądu, oczywisto stać ma, rozd: 4. art. 30. § 3.
Pozwow zguba, rozd. 4. art: 20.
Pozwu niewiadomość, rozd: 4. art. 41. § 1.
Pozwy Grodzkie w czym idą, rozd: 4. art: 30. § 1
Pozwy Woźny jako, przy kim, pokładać ma, rozd: 4. art. 17.

Pozwom Grodzkim i Ziemſkim, roki różne podania, rozd. 4. art: 33.
Pozwawſzy Aktor, gdyby ſam nie ſtał, rozd: 4. art. 24. § 1.
Pozwy abo Membrany od Piſarza maią bydź brane, rozd. 4. art. 18. § 1.
Pozwy Piſarz ſam ſobie na kogo, i na ſiebie ſamego drugiemu ma wydać, rozd. 4. art: 6. § 2.
Pozwy Woźny dniem przed rokami na Urzędzie ma przyznać, rozd, 4. art. 17. § 3.
Pozwy Podkomorzy ſwe, o co, jako, wydawa, rozd: 9. art: 2. § 1.
Pozwow Podkomorzego, ktoby do roku nie pokładał. tamże Punkt: A kto.
Pozew ſłow nieuczciwych w ſobie nie ma mieć, rozd. 4. art: 26.
Pozwom Podkomorzego, rok żawity, i czym ſię przeciw założyć, rozd. 9. art: 5. § 1. i 2.
w Pozwie ſzkod kto więcey kładzie, niżby poprzyſiąc chciał, wſzyſtko traci, rozd: 11. art: 59. § 1.
Pozwy w domach Szlacheckich kiedy kłaść, i nie, rozd. 3. art. 49. § 2.
Pozywaiący po Dekrecie, abo po jednaniu, rozd, 4. art. 25. art: 75. § 1.
Pozwać o zbiegi do Ziemſtwa abo Grodu wolno, rozd. 4. art: 30. § 1.
Pozwanie uczeſtnikow na roki, rozd: 4. art: 70.
Pozwanie Receptatora o przechowywanie Złodzieia przylicznego, rozd: 14. art; 13. § 1.
Pozwany i Aktor przy ſkrutynium nie maią bydź, rozd. 11. art: 63. § 3.
Pozwany i Aktor Swiadkow do ſkrutynium ſpoſabiać nie maią, tamże, § 1.
Pozwany do odwodu przy rozgraniczeniu bliższy, rozd: 9. art. 12. § 3.
Pozwanych a niepoſłuſznych do prawa, wina, rozd. 11. art: 4. § 1.
Pozwany poręki gdyby po ſobie niedał, ma ſiedzieć. Rozd: 11, art: 67. § 3.
Pozwany poręki dawać kiedy nie powinien, rozd. i art: tenże § 4.
Pozew zbiegłego, gdy u kogo na imieniu nie zoſtanie, rozd. 12, art: 14 § 2.
Pozwany o zbiega gdy ſię odwieść niechce. Aktor dowodzi, tamże § 3.
Pozwy na Staroſtę wyſtępnego, jako kładą, i gdzie go pozywaią, rozd. 4, art. 39. § 1. art: 67. § 1.
Pozwany będąc do Urzędu z imienia, nie może inſzemu nie rozprawiwſzy ſię onego puſzczać, rozd: 4. art: 73.
Pozwow ſpoſob podawania, rozd. 4. art: 17. i 18.
Pożyczaiący rynſztunku kto komu woiennego, wſzyſtko traci, rozd. 2. art: 15.
Pożyczka bez liſtu wyznanego, rozd, 7, art: 26.
Prokuratorem nieoſiadły w W. X. L, kiedy, kto, może bydź, rozd: 4. art: 56. § 1.
Prokurator nieoſiadły z jaką ma bydź mocą, tamże § 1.
Prokurator, moc u prawa zleconą maiąc uſtnie, nieoſiadły mówić może, rozd, 4. art: 57. § 1.
Prokurator, Wdowom, Sierotom, ma bydź przydany, rozd: i art: tenże § 2.
Prokurator Sądowi w czym ma bydź poſłuſzny, tamże § 3.
Prokuratora Król I. M. obiecuie obwinionemu przydać, rozd. 4. art. 57. § 3.
o Prokuratorach, jakie Oſoby, i gdzie nie maią bydź nimi, rozd. 4. art: 58.
Prokurator u Sądu czego doglądać ma, rozd. 4. art: 103.
Prokurator kiedy *à cauſa* może bydź *repulſus*, rozd: 4. art: 59. § 1.
Prokuratorem ktoby ſię ſam uſtanowił, tamże.
Prokurator gdyby ſwego *legale* niechciał probować, tamże § 2.
Prokuratora poſtępnego kara. tamże § 2.
Prokuratorſką niedbałość czym karzą, tamże § 3.
Prokuratorowe nieſtanie, to jemu ſamemu i Pryncypałowi jego ſzkodzić jako nie będzie, rozd. 4: art' 60. § 1.
Prokurator o chorobie ſwey Urzędowi, i ſtronie ma dać znać, tamże § 1.
Prokurator gdyby choroby ſwey przyſięgą nie ſtwierdził, tamże § 2.
Prokuratora poſłanego, na drodze umarłego, pozwany przyſięgą dowodzi, rozd, 4. art: 60. § 4.
Prokurator bez pozwu ſtronie ſwey ma ſię ſprawić, rozd. 4. art. 59. § 3.
Prokuratora odſtąpiwſzy, ſamemu mówić, abo innemu zlecić wolno, rozd. 4. art: 59. § 4,
Prokurator bez ſtrony czego ſprawować nie może, rozd. 4. art. 61.
Prokurator pieniądze z Urzędu Pryncypała ſwego jako może wziąć, tamże § 1.
Proces ku braniu pieniędzy za zaſtawę, rozd. 7. art. 14. § 1.
Pro majori wymówka prawna, albo *legale*, rozd. 4. art: 27. § 1. 2 3.
Proſtego ſtanu Zdrayca, rozd. 1. art: 7. § 6, Patrz zdrayca.
Proſtego ſtanu Człowiek żadney wolności ſobie przywłaſzczać nie może, rozd. 3. art: 26.
Proſty Człowiek gdy przygani Szlachcicowi o Szlachectwo, rozd. 3. art. 22.
Proſty Człek, gdy Szlachcicowi uczyni krzywdę. rozd; 11, art: 39. § 3. Patrz gwałt.
Proteſtacya u własnego Sądu, ma bydź czyniona, roz. 4. art: 17. § 2.
Proteſtacya, abo opowiadanie na Staroſtę i Urząd jego w krzywdach prywatnych, kędy ma bydź czyniona, rozd. 4. art: 39. § 2.
Proteſtacye Urzędowe ſą potrzebne, rozd: 4. art: 50. § 1. art: 51, § 1.
Proteſtacyą, jako, kto, czasu ſzkody, boiu, ran, gwałtu, &c. działać ma, rozd: 11. art: 2, § 1. i 3, art: 6, § 1, art. 12, § 2, art; 19. § 1. art: 20. i 21, § 1.
Proteſtacya ſzkod wſzelakich na Urzędzie, jaka bydź ma, i jako rychło, rozd. 11. art: 59. § 2. Patrz opowiadanie.
Przekonany Mieſzczanin prawem od Szlachcica, winom Statutowym podlega, rozd: 3. art: 35. § 1.
Przekonany gdy z prawa uciecze, rozd. 11. art. 67. § 4. rozd. 4. art: 32. § 1, Ale.
Przemilczenie dawności, jakie, patrz Dawność.
Przerobli, trzebienie, ſumieżne, roz: 9 art: 19.
Przeſtrzegać obrażenia Jego K. M. Majeſtatu, roz. 1, art: 4, § 1.
Przeſądu od kopy po groſzy 2 pamiętnego groſzy 4. ma bydź płacono, rozd: 4. art: 5. § 2. rozd. 9. art: 9. § 2.
Przeſąd nie ten płaci, kto ſwego dochodzi, ale ten, kto winien, rozd. 4. art: 5, § 2.
Przeſąd Aktor płaci, gdy pozwany upornie niechce, tamże.
Przeſąd płacony ma bydź po wſkazaniu nie odchodząc od Urzędu, tamże.
Przeſąd Potomkowie po zmarłey ręce płacić maią, tamże.
Przeſąd i pamiętne Urzędowi Grodzkiemu, tak płacą, jako Ziemſkiemu. rozd. 4. art: 5. § 4.
o Przeſądach i pamiętnym w imionach Kſiążęcych, Pańſkich, Ziemiańſkich, tak Duchownych, jako i Swieckiego ſtanu, rozd. [illegible]t. 14.
Przewod prawa zły, roz[illegible]t: 13. § 2. w rozd: 4. art: 41. § 1.
Przezyſki z Urzędu ſkazone, i ich dawność, rozd. 7. art. 10, § 3. w rozd. 4. art: 91. § 2. 3.
Przezyſki ſwe zpiſać drugiemu wolno, rozd: 4. art: 94, § 4.
Przechowywanie w domu Złoczyńcow różnych, rozd 11 art: 36. § 1, rozd. 14, art: 13. § 1. Patrz o receptatorach.

Przechowywanie zbiegłey Czeladzi, rozd. 12. art: 17. § 2.

Przemilczenie 3. lat o krzywdy, rozd: 11. art: 52. Patrz Dawność.

Przeciw Zapisowi dobrowolnemu mówienie, rozd: 7. art: 7. § 2.

Przymowka do Matki, rozd. 3. art: 28. § 1.
Cudzoziemcowi o szlachectwo, rozd. 3. art: 21.
abo nagana Szlachcica zabitego, rozd. 3. art: 23.
Szlachcicowi od nieszlachcica, rozd. 3. art. 22.
od Szlachcica, Szlachcicowi, o cokolwiek tak w oczy jako i za oczy, rozd: 3. art: 27. § 1.

Białeygłowie Szlachciance o wszeteczeństwo, rozd. 3. art. 28. § 5.

Przyczyny trzy, dla których Sądy Ziemskie bydź nie mogą, rozd. 4. art: 46. § 3.

Przyczyny prawne, słuszne, niestania za pozwy, różne i ich dowod, w rozd. 4. art: 22. art: 23. art. 27 art. 33. art. 42.

Przyczynę daie do zwady, kto świecę gasi. rozd. 11. art: 11. § 1,

Przyczyny słuszne Rodzicow, wyrzeczenia się Dzieci, rozd. 8. art. 7.

Przykazany sługa zaszkodziwszy gdy uciecze, rozd. 12. art. 22. § 1.

o Przynętach Ptaszych i pomknieniu ich, rozd: 10. art: 11. i 12.

Przyporęczenie u Pana sługi Szkodnika, rozd: 11. art. 37 § 1.

Przysięga Urzadnikow Ziemskich, i ich rota, rozd. 4. art. 1.
Starostw, Zamkow, i Dworow Jego K. M. sądowych, rozd. 4. art: 36.
Urzędnikow Grodzkich, rozd. 4. art. 37 § 1.
Podkomorzego rozd: 9. art: 1.
Woźnego, rozd, 4. art: 8.
Faktorow, abo Szlachecka na Komorach przy towarach, rozd. 1. art: 30. § 6.

Przysięgać ma Cudzoziemiec w W. X. L. wprzód, a potym osiadłosci żywić, rozd. 3. art. 12. § 4.

Przysięgę od Sądu Ziemskiego skazaną, i odłożoną za Appellacyą do Trybunału, Potomkowie zmarłych wykonać powinni, rozd. 4. art: 86. §. 2. i 3.

do Przysięgi stronę przeciwną, gdy kto nie wiedzie, rzecz swą traci, rozd. 4. art: 81. § 5.

Po przysiędze, ktoby tegoż szukał, co prawem utracił, rozd. 4. art. 75 § 1.

Przysięgi czas do południa rota, mieysce, sposob, rozd. 4. art. 81. § 5.

za Przysięgę dobrowolnie, ktoby się wziął, a nie przysiągł, rzecz swą traci, rozd. 4. art. 81. § 2.

Przysięgi rotę Pisarz ma wydawać. tamże § 4.

Przysięgę ma każdy czynić, wedle nabożeństwa swego. tamże § 5.

Przysięga Tatarska, wedle ich zakonu, rozd. 9. art: 14 § 2.

Przysięga Zydowska, wedle ich praw, rozd. 12. art. 7 § 4.

Przysięga szkod wszelakich musi dowodzić, inaczey traci, rozd: 11. art. 58. § 2. art: 59. § 1.
Przysięga na gwałcie komu się dzieie, a sługa na szkodach i boiu należy przysiąc, rozd. 11. art. 58 § 1.

Przysiąc Szlachcic o Chłopa gdy niechce, głowszczyznę bez dowodu ma płacić, rozd: 11. art: 21. § 4.

Przysięgi pilnować i słuchać może i Posłaniec, rozd. 9. art: 5. § 3.

Przysięgę Aktor na [illegible], i na szkody czyni, roz: 4. art: 92 § 1.

Przysięga pewny jest dowod, rozd. 4. art. 49. § 1. art: 72. § 1.

Przysięgać stronie kiedy potrzeba, i nie, rozd. 4. art. 53. § 4. Ale.

Prawem jednym W. X. L. wszyscy sądzić się maią. rozd. 1. art. 1.

Prawa niesłuchaiący, ktoby od Sądu odszedł, rozd. 4. art. 3 § 2.

Prawnego porządku postępek w Sądach. tamże § 3.

Prawo gościnne, rozd: 4. art. 28. Roz. 11. art: 31. § 3

Prawo Urząd, jakie czyni na cudzego Rugę, rozd. 4. art. 29. § 3.

Prawa w niedostatku, dokąd rekurs ma mieć Sędzia, rozd. 4. art: 54. § 4.

z Prawem przypowiednym u Sądu, cudzey sprawy nikt rozrywać nie ma. rozd: 4. art: 65. § 1.

Prawo z kim się zaczyna z tym się i kończy, rozd: 4. art: 73. Tedy.

Prawo na imiona, bywa troiakie, przyrodzone, nabyte, I dawnością Ziemską zadzierżane, rozd. 4. art. 72. § 2.

Prawem gdyby co na kim przezyskał, dalszy proces jakl? rozd: 4. art; 74, § 1.

Prawo o Zapisach, po swym żywocie, jako rozumieć, rozd: 7. art: 5. § 1. rozd, 5. art. 18. § 1.

Prawo ludzi ubogo się poymuiących, wszego stanu, rozd. 5. art: 21.

Prawo spadkowe nie otwiera się nikomu, aż po śmierci. rozd. 7. art. 4. § 1.

Prawem jeden z drugim obchodzić się ma, a nie gwałtem, rozd, 9. art: 13, § 2. Bo.

Prawa kopnego powinność i postępek, rozd, 11. art. 26. § 2.

Prawem nieprzekonany żaden, imany i do więzienia sadzony bydź nie ma. rozd: 11. art. 28. § 1.

Prawem przekonane Złoczyńce, Wywołańce, ktoby przechowywał. Rozd. 11. art: 36. § 1.

Prawem przekonanego, ktoby za sługę chował, tamże § 1.

Prawem przekonany, gdyby Aktora mimo porękę zabił, rozd. 11. art. 67. § 2.

Prawo toż Sądu Ziemskiego, co i Grodzkiego, rozd. 11. art: 67. § 5.

Przywileie zmyślone, rozd. 1. art. 16. § 1.

Przywileie dane od Królow starych. W. X. L. przy mocy, i w całości zachowane bydź maią, rozd: 3. art: 2. § 2. art. 15, art. 43.

przywileie na Boiary, Szlachtę, i ich grunty teraz i przedtym dane, rozd: 3. art: 5.

Przywileie stare ważne, a nowych bez Seymu nie ustawiać. rozd: 3. art. 15. § 1.

Przywileie i listy, w których jest wzmianka żony przy Mężu, rozd: 7. art; 17.

Przywiley jeden na kilka imion, abo części imienia, przy kim ma bydź w chowaniu. rozd. 9. art: 26. § 2.

Ptasze przynęty, rozd. 10. art: 11. i 12. patrz o przynętach.

Puszcz pożary, rozd. 10. art. 17. § 1.

Puszcze i lasy sumieżne. rozd. 9. art: 19.

w Puszczach cudzych, Barci. Jeziora, Sianożęci, Patrz Barci.

R.

Rada Panowie, Urzędnicy pod, Chorągwią Powiatowe nie stoią, rozd. 2. art: 11. § 2.

Rada Senatorska wielom brzemion podlega, rozd. 4. art: 36.

Rada Senat. w X. L. z Jego K. M. o obrażenie Maiestatu winnego ma sądzić, rozd, 1. art: 4. § 2 i 3.

Radnym Panom listy umocowane do prawa jakie. rozd. 4. art. 56. § 2.

Radnych Panow prerogatywa, rozd. 1. art: 28. § 1. w rozd: 4. art. 52.

Radę, pomoc, *Receptator* Złoczyńcom któryby dawał, rozd: 11. art. 36. § 1.

Raniący przy Dworze J. K. M. bronią zwykłą, roz. 1. art: 9. § 3. Strzelbą, tamże art. 10, § 1.

Rany Osob sądowych pod Sądami. rozd: 4. art. 7. § 2.

Rany na gwałcie zadane, rozd. 11. art. 2. § 3.

Rany spolne, tamże art. 10. § 1.

Rany zdradą zadane, gardłem płacą, rozd. 11. art. 17. § 1.

Ranny, rany swe dla czego, kiedy tra-

rozd. 11. art. 14. § 2. art: 24.
Rany przygodnie zadane, a nie umyślnie, płacić, rozd. 11. art: 24. § 2. A gdy zabiie, tedy nic, rozd. tenże, art: 23.
Ran na członkach od kogo powoli się paſtwiącego, podiętych, wina, nawiązka, rozd. 11. art. 27. § 2.
za Ranę obliczną kop 40. roz. 11. art: 27. § 5.
o Ranach różnych, na różnych Członkach i mieyſcach, tamże § 3.
Rany, boy. Szlachcicowi od proſtego Człowieka. rozd. 11. art. 39. § 1.
Rany nożem, albo niezwykłą bronią zadane, rozd. 11. art. 16. § 1.
Rany Szlachcica lat niedoroſłego, rozd: 1. art: 47. § 1.
Rany gdy się po ranach w Karczmach upiie do 2. dnia żyw będąc, a potym umrze, głowſzczyzna zań nie idzie, rozd. 11, art: 53.
Rany Duchownych Oſob, Żon, i Dzieci, rozd. 11. art: 27. § 7.
Rany nieumyślne, lecz wzwadzie zadane, rozd. 11. art: 27. § 8.
Raptu albo gwałtownego wzięcia Dziewki, Wdowy, i każdey Niewiaſty, ktoby się dopuścił, Rozd; 11. art: 13. § 1.
o *Receptatorze* Złodzieia przylicznego, rozd: 14. art: 13. § 1.
o *Receptatorach* albo Przechowywaczach złoczyńcow, rozd. 11. art; 36. § 1. art: 68.
na *Receptatora*, dowod i odwod, rozd: 11. art: 36. § 2. i 3.
Reconvenientia, albo ſpolne obudwuch ſtron uſprawiedliwienie przed jednym Sędzią oſiadłego i nieoſiadłego, rozd. 4. art: 45.
Receſſu Zapiſy wſzelkie potrzebuią, rozd. 3. art. 35. §3.
Receſſu potrzeba, kogo *extra forum* pozywać kto chce rozd. 4. art. 44. § 2.
Ręczony i Rękoymia gdy przed czaſem umrze, roz: 11. art. 54.
Ręczyć się bez wiadomości Pańſkiey Chłop nie może tylko za kop 4. rozd. 9. art: 28.
Reformacya, to jeſt, Zapiſanie Maiętności od Męża, gdy oprawę za wnieſienie żenie czyni, albo gdy żona Mężowi imienie zapiſuie, czego się ſtrzeże, rozd. 3. art: 40.
Reformacya żenie od Męża za wnieſienie, jako ma bydź uczyniona, i prawem warowana, rozd. 5. art. 1. i 2.
Reformacyą, Wdowa która, i dla czego traci, rozd. 5. art. 12. i 13.
Reformacyi, opiſane oprawy żenie na imieniu wa runek, rozd. 5. art 17.
Reformacyi, i Dóbr żeninych oſtrzeżenie. rozd. 5 art. 18. § 1 i 2.
Reieſtr ſądowy i wpiſowanie się weń, rozd. 4. art: 16. § 1. art. 46. § 2.
Reieſtr ſzkod przy pozwie wolno podać, rozd. 4. art. 18. § 1.
Reieſtru różne używania u Sądu z różnych przypadkow tamże.
Reieſtra, i kwity Rewizorſkie, które ſą ważne, Roz: 4. art: 82.
Reieſtr Dóbr ſpiſanych, Opiekun, jako, przy kim czyni, i iako do Kſiąg wpiſać ma, rozd. 6. art: 4. § 1.
Rejeſtra uwiązcze, i zawodcze, ſą ważne, rozd. 4 art: 82. art. 98. § 5. rozd. 9. art. 24. § 1.
Reieſtra Kupieckie nic nie dowodzą, tylko Zapiſy, rozd. 7. art: 7. § 3.
Reieſtra dzielcze, jakie bydź maią, rozd. 9. art. 26. § 1.
Reieſtrowane Liſty. Przywileie, przy dziale bydź maią, tamże § 2.
Rejeſtra Hetmańſkie do dowodu Szlachectwa ſą potrzebne, rozd: 12. art: 10. § 1.
Reieſtrami, liſtami, działy, &c. Zbiega dowodzić może. rozd. 12. art. 14. § 8.
Reieſtra uwiązcze czemu na Urzędzie bywaią przyznawane, rozd. 4. art. 98. § 5. A Woźny.
Rękoiemſtwo ſtawić, Liſt Zelazny odzierżawſzy, czemu, rozd. 1. art. 27. § 2.
Rękoiemſtwa wolny, gdy Dłużnik umrze, tamże § 3.
Rękoiemſtwo *in civilibus*, jakie, ieſt pozwolone, roz: 4. art: 29. § 3. rozd. 11. art: 55. § 2. Lecz.
Rękoiemſtwo Aktor kiedy po ſobie daie, rozd. 4. art. 29. § 4.
o Rękoiemſtwo Oycowſkie Dzieci odpowiadać muſzą, ieśli Oiciec ich był o to zapozwany, rozd. 6. art. 8. § 2. rozd. 11. art. 54. § 2.
Rękoiemſtwo za pochwałkę, odpowiedź, kiedy bywa, rozd. 11. art: 40. § 3.
Rękoiemſtwo nieoſiadłego łaybita, abo przyganiaiącego komu, rozd. 11. art: 50. § 2.
Rękoimia co czynić ma, gdy umrze poręczony, rozd, 11. art: 54. § 1.
Rękoymia gdyby umarł przed ſtanowieniem Iśćca, tamże § 1.
Rękoymia poręczonego, gdyby na roku nie ſtawił, a jeden z nich umarł, tamże § 2.
Rękoiemſtwo ſkazany na gardło ma dać, rozd. 11. art. 67. § 1.
Rękoymie, gdy Iśćca nie ſtawią, co płacą, tamże § 1.
Rękoymiowie ſzkod ſwych maią na Iśćcu ſzukać, tamże § 2. A tego.
Rękoymiowie, gardłem za poręczonego kiedy bywaią karani. tamże § 2.
Rękoiemſtwa niemaiący *incarceratur*, tamże.
Rękoiemſtwa pozwany dawać kiedy nie powinien, tamże § 4.
na Rękoiemſtwo dany bydź nie ma, komu o gardło idzie, rozd. 11. art: 55. § 1.
Rękoiemſtwo, albo przykazanie ſługi na ſłużbę, rozd. 12. art. 22 § 1.
Rękoiemſtwo ludzi proſtych bez pozwolenia Pana ich waży, i nie, rozd. 9. art. 28.
Rękę, kto, dla czego, traci. rozd. 4. art: 62. § 1. roz: 11. art. 9. A jeśliby, Art: 49. rozd. 1. art. 9. § 3.
w Ręku Katowſkich będący, Szlachectwo traci, rozd. 11. art. 56
Relacya Woźnego, jako rychło do Akt ma bydź czyniona, rozd. 4. art: 9. § 4.
Relacyi Woźnego, po śmierci jego, Szlachta podpiera, tamże § 4.
Remiſſa do J. K. M. w niezgodzie wotow PP. Trybunał: rozd. 3. art. 32. § 4. A jeśliby.
Remiſſa z Trybunału J. K. M. za Dworem ſądzi, tamże § 4.
Remiſſa do J. K. M. na Seym, w czym. rozd. 1. art. 10. § 5. A gdzieby.
Remiſſa w ſprawie albo Akcyi do Maieſtatu J. K. M. Rozd. 4. art. 7. § 2.
Na gardło ſkazanego, do Powiatu nie bywa, rozd. 4. art: 55. § 3.
Remiſſa Odprawy *in cauſa civili* pozwolona, rozd. 4. art: 55. § 2. art: 67. § 3.
na odprawę rzeczy oſądzoney dokąd bywa, rozd: 4. art: 97. § 1. Tedy,
Dekretow J. K. M. na odprawę do Urzędow, rozd. 4. art, 93. § 3. Toż się.
Remiſſa Sądu Ziemſkiego, do Podkomorzego, rozd: 9. art: 2. § 1.
Podkomorzego na odprawę dokąd bywa, rozd. 9, art: 2. § 2. A ile.
do Trybunału, gdy się dwaj Podkomorzowie na granicach nie zgodzą, rozd. 9. art: 8. § 2.
Na pole z Grodu na rozgraniczenie, rozd. 9. art: 11. § 1. art, 2. § 1.
O poczciwość na Seym bywa, rozd. 11. art: 61, § 1. A to.
Do J. K. M. na Seym walny o poczciwość. rozd. 4. art: 65. § 2.
Na wywołanie do J. K. M. niepoſłuſznego, rozd. 11. art: 67, § 1.

Rzeczy osądzoney z Trybunału dokąd, tamże § 3.
Renuntiatio, wyrzeczenie się, odstąpienie Sądu, prawa własnego, wolności, Powiatu, &c. za Zapisem, listem własnym, rozd. 4. art. 44. § 2.
Retractus, skupienie, odłożenie pieniędzy bliskością, Patrz wyżey Odkupienie.
Robotnika zatrzymawszy powinien za robotę zapłacić. rozd. 12. art: 14. § 2. art: 17. § 2. art. 18. § 1. Rod jeśliby się zwiodł, jako Szlachectwa dowodzić, rozd. 3. art: 19. Punkt. A jeśliby,
Revocatio słów nieuczciwych, rozd. 3. art: 28. § 1.
Roczki każdego Miesiąca odprawowane bydź maią, rozd. 4. art. 33. § 1.
Rok odkazu trzeci dzień, za kopią wziętą, rozd. 4. art: 64. § 1. art: 41. Punkt. Apo.
Rok odkazu wtóry dzień, za kopią z pozwu wziętą, rozd. 4. art. 20. § 2.
Roku, na woynę przyiechać, gdy omieszka, rozd: 2. art. 13. § 1.
Rok zawity do kwitowania, i zeznania za przypozwaniem, rozd. 7. art: 6. § 3. Tedy.
Rok jako ma bydź złożony za pozwy o grabież, roz: 4. art. 18. § 2.
Rok zapłaty skazany z Urzędu, rozd. 4. art. 84. § 1.
Rok zapłaty według Obligu, tamże § 1. Wszak.
Rok złożony 4. niedziele zapłacie z Urzędu za niestaniem, rozd. 4. art: 93. § 1. rozd. 4. art: 94. § 4.
Rok za Mandaty w X. Lit: 4. niedziele, a w Koronie, 8. niedziel. rozd. 1. art: 14. § 3.
Gleytu wyiścia, przy publikacyi, ma bydź oznaymiony, rozd. 1. art: 12. § 1.
Y sześć niedziel, wywołanemu do usprawiedliwienia się, rozd. 1. art. 12, § 2.
Rok Zawity, o wyciągania niesłuszne myta. rozd, 1. art. 14. § 2.
Zawity, o zatrzymanie listu otworzystego, i kędy o to *forum*, rozd. 1. art. 23. § 3.
Zawity, o excess na woynie w ciągnieniu i w domu, rozd. 2. art. 18. § 3.
Pozwom Ziemskim oczywisto, zaocznie, rozd. 4. art. 18. § 1.
o poczciwość na Seymie od każdego Sądu, rozd. 4. art. 65. § 2.
Rok Zawity pozwom o zbicie Woźnego, Dworzanina, przy listach J. K. M, rozd. 1. art: 24.
Zawity za pozwy przed Król: o dwoie dygnitarstw. rozd, 1. art: 34. § 2.
Zawity za zakazem o excess pod Rokami, rozd. 1. art: 10. § 4, rozd. 4. art: 42. § 1. Kto.
Sprawiedliwości czynienia Panu z sługi 4. niedziele rozd. 3, art: 11. § 2.
Przed X. Biskupem za 4. niedziele oczywiście, zaocznie 6. rozd. 3. art. 32. § 2.
Pierwszy kto się na nim ozywa, i też sobie wtóry zawity czyni, rozd: 4, art. 3. § 1.
Pierwey, potym pozew, burzyć u Sądu ma, rozd: 4. art: 3. § 2. art: 56 § 3.
z Woźnym zawity o jego występek, rozd: 4. art: 9. § 7.
Zawity Potomkowie maią, rozd. 4. art. 22. § 2.
Na który kto iest pozwany, na obudwuch pozwach przez Woźnego ma bydź napisany, rozd. 4. art. 17. § 3.
Rok Pozwu oczywistemu 4. zaocznemu 6. niedziel, rozd. 4. art. 18. § 1.
Od położenia pozwu idzie, nie od daty jego, roz: 4. art. 18. § 1. Wszakże, rozd. 9. art: 2. § 7.
Pozwu o grabież przed rokami, 10. dni, rozd: 4. art. 18. § 2.
Zawity *delacyi pro maiori* nie ma, wyiąwszy &c, rozd. 4. art: 27. § 3.
Zawity każdemu z gościem, rozd. 4. art: 28.
Pozwu Grodzkiemu oczywisto i zaocznie podanemu 4. niedziele, rozd. 4. art: 30. § 3. A Urząd.
Rok Zawity, o folgowanie Więźniowi w wieży, rozd. 4. art: 32. § 5.
Zawity o wybicie z spokoynego dzierżenia, rozd. 4. art: 33. § 5.
Zawity trzema przyczynami zwlec może, rozd: 4. art. 42. § 2. Iż każdego.
Zawity raz tylko zwleczony może by ź, tamże § 2. Wszakże.
Zawity prawu o rzecz zastawną, rozd: 7. art: 19 § 1.
Sprawiedliwości dwoiski bywa składany, rozd. 4 art: 48. § 3.
Appellacyom wszelakim jest zawity, Rozd. 4. art: 89.
Zawity uczestnikom pozwanym o spolną rzecz, rozd. 4. art. 70. § 1. rozd. 7. art: 9.
Do odbierania pieniędzy za pozwy zawity, rozd. 4 art. 42. § 1. Naypierwey.
Pozwania o wybicie, po wybiciu w 10. niedziel, roz. 4. art. 92. § 1.
Rok Zawity pozwy zadworne maią, tamże art: 95. § 3.
Zawity Opiekunom z utratną Wdową, rozd. 4. art. 42. § 1, rozd. 5. art: 11. § 3.
Rok Podkomorzy, kiedy, jako, dla czego na inny czas odłożyć może, rozd. 9. art. 5. § 1.
Sprawiedliwości Urząd napomnanego dwie niedzieli dawa, rozd. 10. art. 1. § 3.
Zawity na wyiazd Podkomorzego, rozd: 9. art. 5. § 1.
Zawity pierwszy przed Podkomorzym, tamże art: 2. § 1.
Roki zawite w których rzeczach maią bydź składane, rozd. 4. art. 42.
Roki zawite w tym Statucie na różne rzeczy, rozd: 1. art: 8. § 4. art. 10. § 4. art. 14. § 2. art: 22. § 2. art: 23. § 3. art: 24. § 3. art. 34. § 2. rozd. 4. art 23. § 3. i 4. art. 24. § 4. art: 27. § 3. art. 11. § 1. art. 9. § 7. art. 23. § 4. A jeśliby art: 29. § 2. art. 31. § 4. art. 32. § 5. art: 38 § 4. art. 34 § 1. art: 40. § 1 art. 42. § 1. art: 44. § 2. art: 67. § 6. art. 63. Punkt. A jeśliby. Art: 70. § 1. art. 85. § 2. art: 92. § 1. A potym art: 96. § 1. art. 99. § 2. art. 100, § 2. rozd. 6. art: 3. § 3.
Roki Ziemskie jako się zaczynaią, rozd. 4. art: 4.
Roki Ziemskie 3. kroć do roku maią bydź sądzone, rozd, 4. art: 46. § 1.
Roki tak długo trwaią, aż się sprawy odprawią, rozt tenże. § 1,
Roki dla woyny gdyby nie doszły, tedy maią się strony na drugie pozwać, tamże § 3.
Roko w i Roczków bespieczeństwo, rozd. 4. art: 52. § 1.
Roki Ziemskie, Grodzkie, pod Seymem walnym iądzić się maią, rozd: 4. art: 47. § 1.
w Roki Ziemskie, albo w Roczki Grodzkie. osiadły i nieosiadły gdyby exces jaki uczynił, rozd: 4. art: 64, § 1.
Roków zawitych moc u Sądu Ziemskiego Grodzkiego i legale, rozd. 4. art: 42: § 2.
na Roku zawitym kto nie stanie, albo i stanie a rzeczy nie popiera, rzecz swą traci, tamże § 3.
Rota przysięgi Faktorów na Komorach, rozd; 1. art: 30. § 6. Patrz więcey Przysięga.
Równe prawo i dowod o grunt K. J. M. z Szlachtą przed Kommissarzami, Podkomorzym. rozd, 1. art, 20.
Rozboy skrutynium potrzebuie, rozd: 11. art: 30. art. 31. § 1.
Rozboy na drodze od Szlachcica Szlachcicowi, roz: 11. art: 30. § 1.
Rozboy na drodze od Szlachcica Kupcowi, rozd. 11. art: 31. § 1.
Rozboy uczyniony od Tatar, rozd. 11. art. 33.
Rozboy z licem gdzie ma bydź prowadzony, rozd: 11. art: 32. § 1.
Rozboynikow prostego stanu tymże prawem jako Złodzieiow pokonać, rozd. 11, art: 32. § 2. rozd. 14. art. 6. i 7.
Rozboy Zydowski, rozd. 12. art: 7. § 1. Także.
Rozboynicy gdyby powołali Urzędnika swego, rozd. 14. art: 19.

Rozdział maiętności, Patrz Dział.
Rozdział uprzedzić ma zapłata długow oyczyſtych, rozd. 6. art. 2 § 2.
Rozdział między krewnemi. rozd. 6. art. 9. § 3. art. 11
Rozdział doczeſny, do rozdziału wiecznego jeſt pozwolony, rozd. 6. art: 12 § 1.
Rozdziału wieczyſtego natura, rozd. 6. art. 12. § 3. rozd. 9. art: 19. § 3.
Rozdział wſzelki Sąd Ziemſki rozſądza. rozd. 6. art: 12. § 2. art. 33 § 1, A ci. rozd. 4. art. 42. § 1.
Rozdziałowi wiecznemu iako daleki bywa rok ſkładany rozd. 6. art. 13. § 1.
Rozdział, za odeſłaniem Podkomorzy kończy i zarękę, rozd: 6. art. 13. § 2. rozd. 9. art: 19. § 3.
Rozdziały między Bracią, i dalſzymi, jakie bydź maią, rozd: 9. art: 26. § 1.
Rozdziału wieczyſtego ſą trzy ſpoſoby, tamże.
o Rozmnożeniu W. X. Lit. rozd. 3. art: 11.
Różnica na Granicach Powiatowych, rozd: 9. art: 8. § 1.
Różnych żon wnieſienia, jako bywaią miarkowane, albo porownane, rozd. 5. art: 15.
Rozrywać prawa ſłowy niepotrzebnemi nikt nie ma u Sądu, rozd. 4. art. 65. § 1.
w Różnych Powiatach imiona maiący, różnie pozwany na jedne Roki, rozd. 4. art: 27. § 1.
Rozwod Małżeński, prawu Duchownemu należy, roz: 5. art: 20. § 1.
Rublami prętkie iście za Mąż, która Wdowa kiedy, jako, okupuie, rozd: 5. art: 13.
Ruchome rzeczy zoſtawione od Oyca Córkom, roz: 5. art. 3. § 3.
Ruchome rzeczy, które Mąż żenie zapiſać może inie, rozd. 5. art: 2. § 3. art: 16, § 3.
Ruchome rzeczy w depozyt dane, zaſtawione, utracone, rozd: 7. art: 30.
Ruchome rzeczy zaareſztowane od nieoſiadłego do ſchowania dane, rozd. 7. art: 31,
Rumacyi niedziel 6. kiedy, komu, zoſtawiono, rozd. 3. art. 30. § 3.
Ruſkim piſmem wypiſy, i pozwy, maią bydź dane, rozd. 4. art: 1. § 4.
Ruſzenie poſpolite, rozd. 2. art. 6. § 1.
z Ruſznicami chodzenie, i ſtrzelanie jeſt zakazane, rozd: 1. art: 10 § 1.
Ruſznic i inſzego narzędu woiennego do ziemi nieprzyiacielſkiey nie wywozić. rozd. 3. art: 48. § 1.
Ryby Opiekunowie na żywność ſobie w ſtawach łowić mogą, ale nie ſpuſzczać, rozd: 6. art. 4. § 2.
Rzeczą większą w nieſtaniu jako ſię zakładać, rozd. 9 art: 5 § 4 rozd. 4. art: 27. § 2.
Rzeczy pomocney, albo *legalis impedimenti*, przyczyny, rozd. 4. art. 23. § 1.
Rzecz ſwą traci, kto w dowodzie uſtaie, Rozd. 4. art: 24. § 3. A na.
Rzecz powierzona, Patrz Depozyt.
Rzeka granicząca różnych Panow grunty, rozd: 9. art: 20. § 1.
Rzeki Portowe, Groblami, Jazami, i tamami nie maią bydź zatrudnione, rozd. 1. art. 29. § 6.
Równy dział Braci, i jako ſię oń pozywać maią, rozd. 6. art: 13.

S.

Sądu gwałtowne potrzęſienie, pokradzienie, porąbanie. rozd. 10. art. 16. § 1.
Sąd Grodzki co ſądzić ma, rozd. 4. art. 30.
Sąd dekret, ſentencyą, odłożyć może do dnia 3. dla poiednania. rozd, 4. art. 54. § 2.
Sąd polubowny za Kompromiſſem. rozd. 4. art: 85. § 1.
Sądu Siemſkiego moc, władza. Rozd. 4. art. 3 § 1.
Sądu Ziemſkiego &c, ubeſpieczenie, rozd. 1. art: 10. § 3.
u Sądu ktoby ſię ſłowem targnął, ręką zabił, ranił, rozd: 4. art: 62. § 1. i 2.
Sąd Ziemſki, Grodzki, ſpraw J. K. M. należących nie ſądzi, rozd. 4. art. 3. § 3.
Sąd w rzeczach wątpliwych ma bydź ſkłonnieyſzy ku wyzwoleniu, niżli ku karaniu, rozd. 14. art: 3. § 4. rozd. 4. art. 101. § 2.
Sądowych Urzędow dwuch, nikt trzymać nie ma, pod ſtratą obudwuch, rozd. 1. art. 34.
Sądu Ziemſkiego, Grodzkiego, Podkomorſkiego *ſecuritas*, rozd: 4. art. 7.
Sąd Ziemſki ziachać ſię ma trzy dni przed rokami, rozd. 4. art. 16.
Sąd przeświadczyć może 6. Szlachcicow przy Woźnym, rozd. 4. art, 54. § 4.
Sąd Ziemſki, ſami Oſobami ſwemi, nie Namieſtnikami, zaſiadać maią, rozd. 4. art. 4. § 1.
Sąſiadow liſtem Podkomorzego okolicznych obeſłanie, rozd. 9. art. 3. § 1.
Sądy J. K. M. które ſię w W. X. L. odprawuią, rozd. 1. art. 15.
Sąſiady, którzy ſię rozumieią, rozd. 3. art. 2. § 1. art. 12. § 1.
Sąd o poczciwość należy ſamemu K. J. M. rozd. 3. art. 11. § 1. art 46. §. 1. A co.
Sąd Ziemſki Dóbr J. K. M. ſądzić nie ma. rozd. 4. art. 3. § 1. Krom,
Sąd Ziemſki, Artykułow Grodzkich nie ſądz, rozd. 4. art. 3. § 3. art. 44 § 1.
Sąd polubowny, ważny, jako Ziemſki i Grodzki, rozd. 4. art. 25. § 1. art 85.
Sądy jednackie o grunt, o gardło przyſcie potrzebuią przyznania na Urzędzie, rozd. 4 art 25.
Sądy nienależne, ſą nie ważne, rozd. 4 art. 30. § 5. A jeśliby. Art. 44. § 1,
Sąd, na więzienie gdy do Urzędu odeſźle, rozd. art. 32. § 1.
Sądowych Urzędnikow Grodzkich *autoritas*, rozd. 4. art. 37. § 1.
Sądow Ziemſkich czas i trwanie, rozd. 4. art. 46. § 1. i 2.
Sądy wſzelkie, pod Seymem ſądzone i odprawowane bydź maią, rozd. 4. art. 47. § 1.
Sądowa powinność przed ſwym rozmyśleniem, roz. 4. art. 54. § 2.
Sąd czego, kiedy przyimować nie ma, rozd. i art. tenże § 2.
Sąd do 3. dnia rozmyślać ſię może, tamże.
Sąd nad to, co było u Sądu, przykładać nie ma, tamże
Sąd jednania nikomu bronić nie ma, tamże.
Sądowi Prokurator jeśliby nie był poſłuſzny, rozd. 4. art. 57. § 3.
Sądowa Oſoba, u ſwego Sądu prokurować nie może, rozd. 4. art. 58. § 1.
Sąd, który, dla czego, nie ma bydź trzymany, tamże art. 59. § 1.
Sąd ſługę cudzego, kiedy, o co, może ſądzić, roz. 4. art. 61, § 3.
Sąd każdy Appellacyi do Trybunału nikomu bronić nie ma, rozd. 4, art. 86. § 1.
Sądy około drzewa bartnego w cudzey Puſzczy, rozd. 10. art. 6.
Sąd o poczciwość odſyła na Seym, rozd, 11. art. 61. Punkt, A to.
Sąſiadom okolicznym zabity ma bydź okazany, roz: 11. art. 2. § 1.
Sadzawki, Stawu wykradzienie, rozd. 14. art. 27,
Sadzawki wywłóczenie, rozd. 10. art: 7. § 1.
Sędziego, Podſędka, Piſarza, ſpoſob obierania, co za Oſoby i Przyſięga, rozd. 4. art. 12.
Sędzia trzykroć Sądow ſwych omieſzkiwaiący, roz: 4. art. 4. § 4.
Sędzia Woźnego ſam na ſię powinien przydać ſtronie, rozd. 4. art. 53.
Sędzia przy ſwym Sądzie gdyby ranił, zabił kogo, rozd. 4. art: 63. § 3.
do Schowania gdy kto da ſwe rzeczy, rozd. 7. art:

30. i o areſztowaniu ich, rozd, tenże art. 31.
o Szalonych opatrzeniu, karaniu. &c. rozd. 11. art. 35. § 2.
Szalony teſtamentu czynić nie może, rozd, 8, art: 1. § 5.
Skrutynium, to jeſt. wywiadowanie, &c, i tam ſzerſze opiſanie jego, rozd. 11. art. 21. § 1. Tedy.
Skrutynium, to jeſt. wywiadowanie Sędziego tegoż Powiatu, w którym ſię taka ſprawa przytoczy, rozd, 11, art: 62.
Skrutynia na Woźnego, rozd. 4. art: 9. § 6.
Skrutynia na ſtegę i za ſtugę, rozd. 4. art: 67. § 5.
Srutynii, przyczyną ſą dowody, różne, rozd. 11. art: 21. § 1.
Skrutynium o rozboy Szlachcica, od Szlachcica, roz: 11. art. 30.
Skrutynium o rozboy Kupcow. i inſzych proſtych Ludzi na drodze, rozd, tenże. art. 31. § 1.
Skrutynium o rozboy od Tatar, rozd: 11. art. 33 § 1
Skrutynium, abo wywiadowanie przez Woźnego o Mężoboyſtwo, rozd. 11. art: 42. § 4.
Skrutynium o płod ſtracony, rozd: 11. art: 60. A w takiey.
Skrutynium w czym, i kiedy ma bydź dopuſzczono, Rozd. 11. art: 61.
na Skrutynium kto ma wyieżdżać, i o naznaczenie czaſu ku wyiazdu, rozd: 11. art. 62.
Skrutynium, jakim obyczaiem ma bydź czynione, rozd. 11. art: 63.
po Skrutyniu ſtrony i Urząd jako ſię zachować maią, rozd. 11. art. 64.
Skrutynium, rozboy potrzebuie, rozd. 11. art: 30 art. 31. art: 33.
Skrutynium lepſze którey ſtrony będzie, tey dowod albo odwod ſkazuią, rozd. 11 art: 31, § 1. art. 64. § 1. Y za którą.
Skrutynium, komu, dla czego, jeſt pozwolone, i nie ma bydź, rozd. 11. art. 61. Punkt: A nad te.
Skrutyniám ma bydź, po wyſłuchaniu dowodow i odwodow, tamże Punkt, Tedy.
na Skrutynium K. J. M. wyſyła od ſwego Sądu wiele Oſob, rozd: 11. art: 65.
na Skrutynium Sąd główny wyſyła, i jako, kogo, rozd. 11. art: 66.
po Skrutynii ſtrony bez pozwu na rok złożony od Skrutatorow ſtać powinni, tamże Punkt: Ale. art: 64 § 1.
po Skrutynii ſtrona na pierwſzych rokach gdy nie ſtanie, rzecz ſwą traci, rozd. 11. art: 64. § 2.
na Skrutynii ſtrony przeciwne nie maią bydź, rozd, 11. art: 63. § 1.
do Skrutynium Swiadkow ſtrony nie maią ſpoſabiać, tamże § 1. Ale.
Seymowe ſprawy Kancellarya J. K. M. Poſłom darmo ma wydawać, rozd. 3. art: 9. Na końcu.
Seymowy Sąd o obrażenie Máieſtatu J. K. M. rozd. 1, art. 4 § 2.
o odſądzenie czci, rozd: 1. art: 9. § 7. art: 10. § 5. art: 28. § 1. rozd. 3. art: 46. § 1.
Seymu walnego właſność i Sądu jego, rozd. 1. art: 28. § 1.
Seym walny o woynie i obronie Rzeczypoſp. Ziemſkiey, i o ſzarabczyznie, poborze, ſtanowić ma, rozd. 2. art: 2.
o Seymie walnym, o Seymikach Powiatowych, roz, 3. art: 6.
Seymiki ſześcia niedziel Seym walny uprzedzać maią, rozd. 3. art. 6 § 1.
Seymowe liſty, jako, kto, do kogo, przez kogo rozſyłać ma, rozd. 3. art: 6. § 1. A liſty.
Semik daley ſtać nie ma, tylko naydaley 4 dni, tamże § 4.
na Seymiki co za Oſoby zieżdżać ſię maią, tamże § 2. Na które.
Seymikowych liſtow przed elekcyą Sędziego rok 4. niedziele, rozd. 4 art. 1. § 1. Tedy o tym.
Seymikow ſkładanie po Seymie walnym ku ſłuchaniu Poſłow, rozd. 3. art. 9.
Seymową uchwałę pod pieczęcią J. K. M. Poſłowie do Powiatow odnoſić maią, tamże.
Seymowe liſty, woienne, Woźny ma roznoſić, roz. 4. art, 6. § 8.
Seym walny Sądowi Ziemſkiemu, Grodzkiemu nie przeſzkadza, krom niektórych Oſob, i ſpraw, Seymowi należących, rozd. 4. art. 47. § 1 i 2.
Sekweſtr Urzędowy o gwałtowne w Małżeńſtwo wzięcie białey płci, rozd. 11. art. 13. § 1. do Sekweſtru kiedy ſłudzy maią bydź Urzędowego wzięci, rozd. 11. art. 21. § 2.
Siabrow albo Uczeſtnikow jako pozywać, rozd. 4. art. 66.
Siabrow kilka, jedno tylko pamiętne płacić maią, Rozd: 4. art: 5. § 3.
Siabrowie, jako, i o co ſię do Sądu. przypozywaią, rozd. 4 art. 70 § 1.
Sianożęci ktoby komu, przez granice odeymował, rozd. 9. art. 12 § 1,
Sianożęci ktoby cudze w ſwey Puſzczy pokoſił, rozd. 10. art. 4. § 2.
Sianożęć pokuſzoną cudzą złodzieyſkim obyczaiem, rozd. 14. art. 26. § 1.
Sioſtrom z czwartey części imion wyprawa od Braci należy, rozd. 3. art. 17.
Sieſtrze za Mąż niewydaney i niewyposażoney, po Sieſtrze wydaney bez Potomka zmarłey, wnieſienie nikomu nie zapiſane, na one ſpada, rozd. 3. art. 19.
Sioſtry z Bracią Macierzyſtą maiętnością wſzelką dzielić ſię maią, rozd. 3, art. 17. § 1, rozd. 5. art. 14. § 1.
Sioſtry u Braci, i każdego dzierżącego, czego ſię upominać mogą, rozd. 5. art. 3. § 4.
Skarbowe rzeczy, jako, przez kogo, bywaią exekwowane, rozd. 9. art. 24.
Skarb nayduiony na ſwym gruncie, tego jeſt, czyi grunt, a na cudzym, połowica Panu gruntu, rozd. 9. art. 30. § 1.
o Skarz nie prawny, gdzie ſtrona Urząd ma pozwać, rozd. 4. art. 40. § 1. art. 41.
Śladem Złodzieia jako gonić, i ślad wywodzić, rozd. 14. art. 9. § 1 i 2.
w Słonimie, ziazd główny przed Seymem walnym ma bydź. rozd. 3. art: 8.
Stopnie krewności które ſą, maſz na Tablicy, rozd. 5. art. 22. § 1.
Stopnie Opiekunow, de Opieki przychodzących, rozd. 6. art. 3. § 1 i 2.
Słowy uſzczypliwemi ktoby ſię przed J. K. M. targnął, rozd. 1. art. 9. § 1.
Słownego obrażenia PP. Rad, i ſądowych Oſob, *forum* do Trybunału, rozd. 1. art, 14. § 1 A gdzieby.
Słowy ſię jeden na drugiego nie ma targać, rozd, 3, art. 27.
Słów ſzkaradnych ktoby rewokować niechciał, roz, 3. art. 28. § 2.
Słowy nieuczciwemi ktoby kogo oczywiſto łaiał, rozd. 3. art. 27. § 1. Zaocznie, tamże § 4.
Słowa uſzczypliwe czym, i jako karzą, rozd. 4. art. 7. § 1.
Słowy uſzczypliwemi u Sądu ktoby ſię targnął, rozd, 4, art, 62. § 1. art. 63, § 1.
Słowy ſzalonego ktoby pobudził, a on komu ſzkodę, krzywdę uczynił, rozd. 7. art. 35. § 2.
Sługę wyſtępnego Pan do Prawa ſtawić powinien, rozd. 1, art, 24. § 4.
Sługa Pana, i komu innemu gdyby co zaſzkodził, rozd. 3, art. 11, § 2.
Słudze od Pana oſądzonemu, wolna Appellacya zoſtaie, tamże § 2. Y niewolna, rozd. 4. art, 64. § 3.
Sługa ſwe rzeczy wziąwſzy, może z imienia Pańſkiego precz iść, rozd. 3. art. 30. § 1.

Sługa zasiedziały okupuie się, czego głowa stoi, rozd. 3. art: 38. § 1.
Słudzy, Boiarowie, poddani, w rzeczach potocznych, gdyby co komu uczynili, rozd, 4. art. 48. § 1. art: 49. § 1. A ktoby.
Sługę Pan stawić, o co, którego do prawa ma, rozd. 4. art: 48. §. 5. art: 68. § 1. art: 67. §. 1.
Sługę Pan Urzędowi broniący, sam zań cierpi, Roz: 4. art: 53. § 3. Rozd: 11. art: 37. §. 1 A gdy.
Słudzy za rozkazaniem Pańskim gdy Złoczyńce gonić niechcą, rozd, 12. art: 23.
Słudzy Pańscy z prokuracyą posłani, i w czym choruiący, rozd, 4. art: 60. §1. Tak.
O cześć od Pana sądzony bydź nie ma, chyba o insze rzeczy, rozd. 3. art: 11. § 1.
posłany, a pograbiony w drodze, rozd. 13. art: 3. § 1.
Sługa nieosiadły, gdyby komu gwałt, szkodę uczynił, ro. 4. art: 29. § 3.
gdy komu szkodę uczyni, a Pan się go wyrzecze przed Urzędem, rozd: 4. art. 48. § 7.
przy bytności Pana swego, gdy komu szkodę w Roki uczyni, rozd: 4. art: 64. § 4.
Łożny bawiący się przy kim, a szkodę uczyniwszy gdy przez zapowiedź od niego uciecze, rozd, 11. art, 37. § 1.
Sługa broniąc Pana swego, gdy kogo rani, zabije, wolny: a co nad wolą Pańską czynił, nie, rozd: 11. art: 25. § 1. i 2.
rękodayny, gdy bez odprawy uciecze, rozd. 12. art, 14. § 5. art: 22. § 1. rozd: 11. art: 28. § 9.
gdy na Panu imienie wysłuży, rozd, 3. art: 30.
za Pomocnika w gwałcie nie idzie, rozd: 11. art: 1. § 2.
gdyby Pana swego zabił, ranił, rozd. 11. art: 9.
od Pana odstaiąc, ma mieć list wolny, rozd: 12, art: 24. § 1.
Szlachcic, za co włańcuch może bydź wsadzony, roz. 12. art: 22. § 3.
o krzywdę swą bez Pana czynić może, rozd: 4. art: 102. § 2.
Sługi gdy Pan dobrowolnie nie odpuści, rozd. 12. art: 24. § 2.
Służebnik niesłusznie zbieraiący, rozd. 1. art: 3. § 2.
Słudzy gdyby rozbili kogo, rozd. 11. art: 32. § 1.
Słudzy Urzędowi poimać nie daiącego się, gdyby zabili, rozd. 11, art: 35. § 1.
Sługi Urzędowego świadectwo ważne o Mężoboystwo. tamże.
Słudzy, Poddani, na szkodach, a Pan na gwałcie domowym przysięga, rozd: 11. art: 58. § 1.
Słudzy niewolni, jako zapowiadani i wydani bywaią, rozd. 12. art: 17. i 18.
Sługę ktoby komu zalecił, przyrzekł, a onby zaszkodziwszy uciekł, rozd. 12. art: 22. § 1.
Służbę Ziemską Obywatele W. X. L. jako służyć powinni, rozd. 2. art: 1. § 1.
Slubu złamania, wina, poczciwość tracić, rozd. 1. art: 9. § 5.
Slubuie J. K. M. wszystkim jednako sprawiedliwość czynić, rozd. 3. art: 46. § 1.
o Sokołach, i Łabędziach, gniazdzie i sieciach ich, rozd: 10. art. 8.
o Soli i Kruszcach nalezionych na gruntach Szlacheckich, rozd. 3. art: 2. § 3.
Spadkowe imiona z Boiarami K. J. M. komu chce, oddać może, rozd. 3. art: 5. § 2. Wszakże.
Spadkow i bliskości porządek, rozd. 3. art: 17. § 4. art: 5. § 2. art: 12. § 2. art. 48. Punkt: A ktoby, rozd. 4, art: 95. § 2.
Spadek na J. K. M. kiedy, i po kim przychodzi, roz: 3. art: 17. § 3.
Spadek po Wdowie za prostego Człowieka idącey, na kogo spada, rozd: 5. art. 12.
Spadkowych imion kto, dla czego odpada, rozd: 5. art: 12. rozd: 7. art: 4. § 1.
Spadek wolno drugiemu zapisać puścić, rozd. 7 art: 4. § 1.
Spadek po Matce, wniesienie jey, nikomu nie zapisane, i wszelka maiętność w równy dział między Syny i Córki, rozd. 5. art: 14. § 1.
Spadkow prawem dochodzącemu w kompetencyi nieprzyznania, appellacya do Trybunału, rozd. 4. art. 88. § 3.
Spadki Rodzicom, po ich Dzieciach, rozd. 7. art. 16.
Spadki oyczystych Dóbr tylko na Synów i bliskich po mieczu *ab intestato* spadaią, rozd. 5, art: 14. § 2.
Spadek ludzi ubogo się poietych bezpotomnych, na kogo spada, rozd: 5. art: 21.
Spadek za żywota jeszcze, kiedy, za co, na bliskie przychodzi, rozd. 5. art: 22. § 2.
Spadek nie idzie, aż po śmierci, rozd: 7. art: 4. § 1. art. 16.
Spadek wprzód na doł pochodzącym potym wstępuiącym przypada, rozd. 7. art: 16.
Spadkow doszedszy, długi płacić z nich Dzieci powinni za Rodzice swe, rozd. 7. art. 18. § 3.
Spadku Dzieci albo Potomkowie gdyby dochodzić niechcieli, tamże § 4.
Spadki kto bierze, ponosi brzemiona, rozd. 7. art: 18. § 3. rozd. 11, art: 48. § 1.
Spadek Siostry bezpotomney, spada na niewydaną niewyposażoną, rozd. 5. art: 19. § 2.
Spaszy, i szkody w zbożu uczynioney, wins, i płata, rozd, 3. art: 47, § 1,
Spaszy jaki sposob ma bydź zachowany, rozd. 13. art: 2. § 1.
Spadki na J. K. M. jako, i po kim należą, rozd: 1. art. 3. § 6. art: 6. § 1. art: 7. § 1. art: 8. art: 19. § 1. art: 29. § 1. rozd. 3. art. 12. § 2. art: 17. § 4. rozd. 4. art: 95. § 2.
Grodowi, to jest, Woiewodom, Starostom należące, rozd. 4. art: 30.
Sądowi J. K. M. należące, rozd: 1. art: 14. art: 15 rozd. 3. art: 11. § 1. art: 45.
Kommissarskie z różney przyczyny. rozd: 1. art: 15. art. 19. § 2. art: 20. § 2. Patrz Kommissarze.
Podkomorskie, rozd. 9. art: 2. patrz Podkomor.
Stacye i podwody J. K. M, Posłom, Gońcom kto ma dawać, rozd: 3. art: 3. art. 29. § 2.
Stada Swierzop, zaymować nie wolno z paszy pod winą, ale przypędzić do Pana jego, a szkody okazaney dochodzić, rozd: 13. art. 1. i 2.
Stado do którego czasu bez Pasterza (lecz nie po zbożu) wolno chodzić może, rozd: tenże, art: 2. § 3.
Stanowiska przy Chorążym na woynie, nie po różnu, rozd. 2. art: 10. § 4. Y przy Hetmanie nie daleko bydź maią, rozd: 2. art. 26.
Stare rzeczy, starym Statutem sądzone bydź maią, rozd. 7, art: 13. §. 2. i 3.
Starych zastaw dowod, i odwod, tamże.
Starosty Zmudzkiego Urząd. rozd. 4. art. 1. § 1. Tedy o tym.
Starych Ksiąg ostrzeżenie, i otworzenie każdemu, rozd. 4. art: 1. Patrz Księgi.
Starostowie dwuch Urzędow sądowych Ziemskich choć w różnych Powiatach trzymać nie maią, rozd. 1. art: 34. § 1. rozd. 4. art: 1. i 2.
Starostowie sądowi które Artykuły sądzą, rozd: 4. art: 30.
Starostow sądowych gdzie pozywać i jego Urząd o krzywdy, rozd. 4. art: 37. § 4. art: 39. § 1.
Starszy Brat opiekuiący się, liczbę czynić powinien, rozd. 6. art: 4, § 4. A Brat:
Starostowie w swych Starostwach jako granicza, rozd. 9. art: 17.
Starosta bywa Skrutatorem, rozd. 11. art: 62. § 1.
Stare drogi, Patrz Drogi.
Stare ustawy, rozd. 3. art. 15. Patrz Ustawy.
Stare Granice, Patrz Granice.

Starostowie Zamkow ukrainnych władaią Rotmistrzami, rozd. 2, art: 24. § 1.
Czasu woyny oba pod władzą są Hetmańską, tamże § 2.
Statut ten z różnych Praw Chrześciańskich jest sprawiony, rozd. 4. art. 1. § 1.
w Statucie gdyby czego nie dostawało, do Sądu, dokąd rekurs, rozd: 4. art: 54. § 4.
Statutem tym nowym od którego się czasu sądzić maią, rozd. 7. art: 13. § 1. rozd. 14. art: 37,
Statutem starym co sądzić, rozd: 7. art: 13, § 3.
Stawy, Sadzawki, Szlacheckie na woynę idąc ktoby zwłoczył, rozd. 2. art: 18. § 1.
Stawu dawność lat 10. na cudzym gruncie przemilczaną, rozd: 9. art: 21. § 3.
Stawem swym sianożęci, brzeg, Młyn, ktoby cudzy zatopił, rozd: 9, art: 21. § 1.
Stołu Dobra J. K. M. sam Król ma sądzić, rozd. 1. art: 14. § 2. rozd: 4. art. 3. § 1. Krom.
Straciwszy sprawę, przez prawo, przysięgę, kto wznawia, ten siedzeniem, winą, ma bydź karany, roz. 4. art: 75.
Stronom Urząd po godzinie na dylacyą ma pozwolić, rozd 4 art: 54. § 1.
Strony po kontrowersyi nic nad to przykładać nie maią. tamże § 2.
Strony przyieżdżania na Roki, rozd. 4. art: 52. § 1.
Strony jako się zachować maią u Sądu za pozwy, rozd. 4. art. 54. § 1.
Strona powodowa do dowodu bliższa, rozd: 4. art: 81. § 1. art: 92. § 1. art: 49. § 1.
Strony do Urzędu każdego bez zgrai wielkiey przychodzić, rozd. 4. art: 53. § 1.
Stronie Sąd Woźnego i przeciw sobie przydać ma, tamże § 4. A Urząd.
Strona po wwiązaniu prawnym w imienie za przezyskiem, albo w summie pożyczaney, gdyby pieniędzy nie brała, rozd. 4. art. 99. § 1, i 2.
Strzelba żadna przy Dworze J. K. M. i do Urzędu sądowego nie ma bydź przynoszona, i ktoby nią kogo obraził, rozd. 1. art: 10.
Strzelbą zakazaną gdy rani, zabiie, karanie, rozd. 1. art: 10. § 1.
Strzelcy czyi w cudzey Puszczy nad Zwierzem połapani, rozd. 10 art: 1. § 3.
Strzelby do cudzey Puszczy z sobą nikomu brać nie wolno, rozd. 10. art. 3. § 1.
Sublewacya na wywołanie, rozd. 4. art: 30. Patrz Gleyt.
o Sukcessyi różney, Patrz Spadek.
Sumieżnego lasu, Imienia, Puszczy, sposob działu, rozd. 9. art: 19. § 3.
Swiadkowie na dowod o grunt, rozd. 1. art: 20. § 2. rozd. 9. art: 12. § 1. Tedy. art: 16.
Swiadkowie jacy u prawa maią bydź przyymowani, rozd: 4. art: 76. § 1.
Swiadek fałszywy czy ma bydź karany, tamże § 1. A gdzieby.
Swiadkiem kto nie może bydź, rozd. 4. art: 78.
Swiadkow strona jeśliby zaraz stawić nie mogła, ma Urząd do jutra odłożyć, lecz ma zaraz mianować, rozd. 4. art: 77. § 1.
Swiadkow inszych, na mieysce naganionych, strona na tychże Rokach, albo drugich imiona powiedziawszy, ma stawić, rozd. 4. art: 79. § 1. i 2.
Swiadek gdy przeciw swey stronie świadczy, nic nie ponosi. rozd; 4, art: 80.
Swiadectwem trzech Aktor rzecz swą otrzymywa, rozd. 4. art: 81. § 1.
Swiadectwem dwuch Aktor sam przysiągszy, *lucratur* tamże § 1.
Swiadkowie maią bydź Chrześcianie, sndzie dobrzy, wiary godni, nie podeyrzani, rozd. 4. art: 76. § 1.
Swiadkow wiele potrzeba na dowod listow zginionych abo zgubionych, rozd, 7, art: 24, Punkt: A potym.
Swiadkowie o grunty jakowi bydź maią przypuszczeni, i nie, rozd. 9. art: 14. § 1.
Swiadkami Zydowie nie mogą bydź, tamże.
Swiadkami Tatarowie kiedy bydź mogą, rozd. 4, art. 76. § 2. w rozd. 9. art. 14. § 2.
Swiadkow naganionych dowod i nawiązka, rozd. 9. art: 15. § 1.
Swiadkowi gdy kto co zadaie, to ma zaraz u Sądu dowodzić, rozd: 4. art. 79. § 1.
Swiadkowi naganionemu nawiązka, tamże § 1. w rozd. 9. art: 15. § 2.
Swiadkow postanowienie na mieysce naganionych do trzeciego dnia, Rozd: 9. art: 15. § 2,
Swieckich w Duchowne prawo nie pozywać o rzeczy świeckie, rozd. 3. art: 31.
za Swiepiet Pszczoł, porąbanie, i miodu wybranie winy 6. rubli, rozd, 10. art: 14,
Swierzepie stado, patrz Stada,
Swięto, Roczki na zaiutrz po Swięcie odkłada, rozd: 4. art: 33. § 1.
Synowie, Patrz Dzieci.
Syn jeśliby komu krzywdę, szkodę uczynił, rozd: 4 art: 49. § 1.
Szaleni testamentu czynić nie mogą, rozd: 8. art. 1.
Szacunek gruntow osiadłych, pustych, zasianego Zboża, ogrodnych rzeczy, rozd. 4. art: 98. § 3.
Szacunek po połowicy, kiedy i w czym bywa, rozd. 5, art: 12. Ale.
Szacunek Zbiegow niewydanych. rozd. 12. art. 14. § 2
Szacunek Głowy sługi Pancernego, putnego, Czeladnika każdego, rozd: 12. art: 3.
Szacunek czwartey części Dziewkom na posag, nie wedle Statutu, ale uważania pożytkow, rozd. 5. art: 3 § 2.
Szacunek przez Podkomorzego jaki, tamże art: 3. § 2. A szacunek.
Sprzęcem i statkami, rzeczami ruchomemi, co ma bydź rozumiano, rozd. 5. art. 14. § 1.
Szafowanie wolne imion Szlacheckich, rozd. 3. art: 41.
Szkod w pozwie nikt więcey pisać nie ma pod stratą, jedno na którychby mógł przysiąc, rozd. 11, art: 59. § 1.
Szkody kiedy do Urzędu maią bydź donoszone, tamże § 2.
Szkody poczynione komu od ciągnących na woynę, i w woysku, rozd. 2: art. 6. § 4. i 5. art: 18. § 1. art: 19. § 1. art. 27, § 1.
o Szkody od ciągnących na woynę podięte gdzie rosprawa. rozd. 2. art: 18. § 2 i 3.
Szkody od sług czyich poczynione komu, Urzędnikow, Boiar, Poddanych, rozd. 4. art: 48 § 1.
Szkody na Zastawcy może każdy swoiey rychło dóyść, rozd: 7. art: 19.
Szkody sowito, na kim, i dla czego wskazuią, rozd: 7. art: 22. § 1. A inssze,
Szkody z zastawionych imion poczynione, kto płaci, rozd: 4, art: 50.
Szkody z imienia Arendownego, rozd. 4. art: 51.
Szkody, nakłady prawne, kto, kiedy, komu, dla czego płaci, rozd: 6. art: 4. § 3. rozd. 7. art. 6. § 3.
Szkody, po uczynieniu granic Podkomorzy rozsądza. rozd. 9. art: 2. § 2.
Szkody Podkomorzy kiedy sowito skazuie, rozd: 9. art: 3. § 2. A żałobnik.
Szkody w Zbożu, Wilka, Liszkę goniąc na cudzym gruncie, czynić nikt nie ma, rozd. 10. art. 1. § 5.
Szkodnika z drzewem poimanego, do Domu swego wolno wziąć, rozd: 10. art: 5. § 1. Tedy.
Szkodę Woźny, którą, kiedy, z Szlachtą szacuie, tamże § 2. Tedy.
Szkody przy naiechaniu gwałtem Domu, jako, komu, płacą, rozd. 11. art: 1. § 1. i 2.
Szkody ogniem poczynione, rozd. 11. art: 18. rozd. 10. art: 3. § 4. art: 7. § 2. art. 13. § 2. art: 14.
Szkody znaczne jako są w prawie opisane, rozd. 11. art: 20.

Szkoda gdyby się komu gdziekolwiek za wiadomością gospodarską stała, rozd: 11. art: 41.
Szkody, gwałty, z Dóbr zmarłych Rodzicow, Dzieci płacą, a od gardła, więzienia wolni, rozd: 11. art: 48. § 2.
Szkod wszelakich dawność 3. lata, rozd. 11. art: 52. rozd. 4. art. 35.
Szkody i głowszczyznę, którzy, za co, poręcznicy płacą, rozd. 11. art: 67. § 2.
Szkodę Zbieglec jeśliby Panu swemu uczynił, rozd: 12. art: 14. § 2.
Szlachcic gdy nieszlachciankę poymie, oszlachcia ią, i Dzieci, rozd. 3. art. 20.
Szlachcic osiadły bezprawnie nie ma bydź imany, roz: 3. art: 10. § 2.
Szlachcic z lichwy w mieście żyjąc, woynę ma służyć z summy, rozd. 3. art. 24.
Szlachcic gdy na Panu imienie wysłuży, rozd: 3. art: 30. § 1.
Szlachcica lat niedorosłego, boy, rany, rozd. 11. art: 47. § 1.
Szlachcic powołany o złodzieystwo, rozd. 14. art. 10. § 1. i 2.
Szlachcic, póki się rzemiosłem, szynkiem, łokciem bawi, póty wolności Szlacheckiey używać nie może, rozd: 3. art: 20, § 5. art: 25.
Szlachcic lat zupełnych niemaiący, o złodzieystwo obwiniony, rozd. 14. art: 11. § 1.
Szlachcicowi rubylcowi o naganienie Szlachectwa jaki dowod, rozd, 3, art: 19.
Szlachcicowi Cudzoziemcowi o naganienie dowod, rozd: 3. art: 21. § 1. art: 22. i 23.
Szlachcica gdyby Chłopi zabili, ranili, gwałt uczynili, rozd: 11. art: 30.
Szlachta. Boiarowie, w spadko[illegible] Król: imionach nie wyzwoleni. na łasce są J. K. M. rozd. 3. art: 5. § 2.
Szlachcianka Wdowa gdyby za nieszlachcica poszła, co traci, rozd. 5. art. 12. Taka.
Szlachectwa czyiego pokazania po skazaniu nawiązki jemu od kogo, jeśliby się strona u prawa domagała. rozd. 11. art: 50. § 1,
Szlachty, Boiar, i ich gruntow K. J. M. nikomu dawać nie ma, rozd. 3. art: 5: § 1.
Szlachectwa, Herbu, wolności, imienia Szlacheckiego, Chłop przywłaszczać sobie nie może, rozd. 3. art. 26.
Szlachcic na rozboiu z licem pojmany, rozd. 11, art: 31. § 1.
Szlachcic 4, razy o rozboy obwiniony, ma bydź pokonany napotym, rozd. 11. art: 31. § 2. A potym.
Szlachcica Chłop gdy rani rękę, a jeśli ochromi, gardło traci, rozd: 11. art: 49.
Szlachcie rany od Chłopstwa zadane, jako się nagradzaią, rozd: 11. art: 39.
Szlachcica, albo Szlachciankę gdy Chłopstwo umyślnie i nie umyślnie zabili, rozd. 11. art: 39.
Szlachcica, gdyby Mieszczanie albo Chłopi rozbili, rozd. 11. art: 32.
Szlachcic gdy Chłopa umyślnie zabije, gardło traci, rozd. 12. art: 1. § 1, i 3.
Szlachcic od gardła i głowszczyzny Chłopskiey wolny, tamże § 2. od głowszczyzny nie wolny kiedy, tamże § 5.
Szlachcic w klucznictwie, Woytowstwie, zabity, roz: 12. art. 4.
Szlachcic o zabicie Zyda poimany bydź może, rozd: 12. art: 7. § 1.
Szlacheckich, Zydowie, wolności nie używaią, tamże § 4.
Szlachectwo Zydowi, z Chrześciańskiey Wiary, tamże § 5.
Szynkow ustawa w napoiu, rozd. 3. art: 36. § 5.
Szynk, rzemiosło Szlachectwu deroguie. rozd: 12. art: 6. § 1. Wszakże, rozd: 3. art: 20, § 2. art. 25.
Szynk Mieszczkę tańszą czyni, rozd. 12. art: 6 § 2.
Szynkarce głowszczyzna, i nawiązka, tamż § 2.
o Szukaniu rzeczy kradzionych w cudzym Domu, rozd. 14. art. 5.

T.

Targow, Targuiących, na targach będących, prawne obwarowanie, rozd: 14. art. 8.
Targiem abo Frymarkiem, Konia, Wołu, Krowę na targu nabytą, tamże na Urzędzie opowiedzieć każdy ma, tamże § 1.
Targi pokątne po Wsiach, które są bliż y miast, nie maią bydź, rozd. 14 art. 8 § 3.
bez Targu gdy co kto kupi przy litkupnikach, na Urzędzie ma opowiadać, tamże § 2.
Targowego i Jarmarkowego czasu komuby się od kogokolwiek krzywda w rzeczach krwawych działa, jako się obeyść w tym, rozd. 14 art: 4.
na Targu gdyby Szlachcic kogo zabił, ma bydź poimany, tamże § 8.
na Targu Sąd spolny, i karanie może bydź, tamże § 3
Targowe w swoich Miasteczkach wolno stanowić, rozd. 1. art. 29. § 8.
Targowego wymyślać, gdzie go nie było, nie wolno tamże § 1. i 5.
Targiem, ciągnący na woynę, ma sobie kupować wszystko, rozd. 2. art: 6. § 4.
Targnienie się przed Urzędem, słowem, ręką na kogo. rozd. 4. art: 62. § 1.
Targnienie się Urzędu naszego słowem, ręką na kogo, rozd. 4. art: 63. § 1.
Tatarowie którzy i kiedy świadczyć mogą, rozd. 9, art: 14. § 2, rozd. 4. art: 76. § 2.
Tatarow przysięga, rozboy, rozd: 11. art. 33.
Tatarzyn, Zyd, żadnym Urzędnikiem bydź nie może, rozd. 12. art: 9.
Tatarow głowszczyzna i nawiązka, rozd. 12. art. 10.
Trefunkiem gdyby kto kogo zabił, ma się odprzysiąc i głowszczyznę płacić, rozd. 11. art. 23.
Trefunkiem ktoby ranił, rany bez przysięgi ma płacić, rozd. 11. art. 24. § 2.
Testamentem Duchownych Osob Exekutorami uczynionych albo Opiekunami, gdzie pozywać, rozd. 3. art. 34. § 1.
Testamentem każdemu wolno J. K. M. maiętność ruchomą, nabytą, leżącą zapisać, rozd. 3. art. 42.
Testamentem ktoby na Kościoł zapisał imienie swe nabyte, z tego imienia Duchowni służbę ziemską służyć powinni, rozd. 2. art. 9. § 1. rozd. 8. art. 3. § 1.
Testamentem przydany Opiekun, gdyby nieporządnie, i nie Urzędownie Opiekę przyymował, rozd. 6. art. 4. § 3.
Testamentem Ociec Dziewkom wiano naznaczyć może, rozd. 5. art. 3. § 1.
Testamentem Mąż żonę Opiekunkę uczynić może, rozd. 5. art. 11. § 1.
Testamenta, dla czego, każdemu są potrzebne, rozd. 5. art. 14. art. 21. § 1.
Testamentu kto czynić może, i nie może w rzeczach swych ruchomych, rozd. 8. art. 1.
Testament na rzeczy ruchome i na imiona nabyte, jako ma bydź sprawowany, rozd. 8. art. 2.
Testament po śmierci na Urzędzie opowiadany i do Ksiąg ma bydź doniesiony, tamże § 4.
Testament wolno za żywota odmienić, kasować, tamże § 5.
w Testamencie każdą rzecz ma mianowicie dokładać, tamże § 4.
Testament ostateczny śmiercią potwierdza się, rozd. 8. art, 2. § 6.
Testamentem wolno Dobra swe na Kościoł legować, rozd. 8. art. 3.
Testamentow i Zapisow różność, rozd. 1. art. 32. Tedy w rozd. 7. art. 5. § 1. rozd. 8. art. 2. § 6.

Teſtament w drodze, na woynie, w cudzey ziemi, jako ma bydź czyniony, rozd. 8. art. 4.

Teſtament na woynie, w drodze uczyniony, ma bydź przed Królem albo Urzędem Ziemſkim, Grodzkim, obiawiony, i przed Hetmanem, rozd. 8. art. 4. § 1.

Teſtament w cudzey ziemi uczyniony, aby był ważny, co za rekwizyta do niego potrzebne, rozd. 8. art. 4. § 2.

Teſtament przyſięgą Sukceſſor ztwierdza, tamże § 2. A przecię.

Teſtamentu Pieczętarzami, i świadkami którzy bydź nie mogą, rozd. 8. art, 5.

Teſtament, z których przyczyn za mocny u prawa przyymowany bydź nie ma, rozd. 8. art. 6.

Teſtament, *Zapis*, ku ſzkodzie czyiey, ſkrobany, poprawowany, tamże.

Teſtamentu jednym albo kilką artykułow kaſować nie może, tamże.

Teſtamentem zapiſać Niewolnikowi nikt nic nie może, rozd. 8. art. 8 § 1.

Teſtamentem, Zapiſem, *mancipium, ſervum*, wolnym może uczynić, a wyzwoliwſzy, legować, rozd. 8. art. 8 A wſzakże.

Teſtamenta ſług putnych, Mieſzczan miaſt nie uprzywileiowanych, ludzi proſtych, jako maią bydź czynione, rozd. 8. art. 9.

Towary zatonięte na wodzie przy czyim brzegu, rozd. 9. art. 31.

Troiaki ſpoſob wieczyſtego działu, rozd. 9. art, 26. § 1.

Troiakie prawo bywa do imion, rozd. 4. art. 72. § 2.

Tubylcowi z Gościem, jakie prawo, rozd, 4. art. 28. § 1.

Tubylca Kupca, Szlachcic gdyby rozbił, rozd. 11. art. 31. § 1.

Trupa zabitego Sąſiadom, Woźnemu i Urzędowi okazawſzy, może pogrześć, rozd. 11. art. 2. § 1.

Trup pogrzebiony, nic kryminałowi nie uymuie, tamże § 1.

z Trupem, Mężobóycę poſtanowić trzeba na Urzędzie Grodzkim, rozd. 11, art. 42. § 4. A Urząd.

Trybunał W. X. L. co ma ſądzić, Patrz w Konſtyt: Trybunal. na końcu, *fol.* 9.

Trybunalſkiemu Sądowi należy ſądzić o zelżenie Oſoby ſądowey, rozd. 1. art. 14. § 1.

Trybunalſki Sąd o zbicie Poſłańca Król. Woźnego przy liſtach, ſądzić i karać ma, rozd. 1. art. 24. § 3

Trybunał Wileńſki, z pośrzodku ſiebie trzech Duchownych, a trzech Swieckich wyſadziwſzy, za appellacyą ſprawy od X. Biſkupa, ſądzić ma między Swieckiemi i Duchownemi, rozd. 3. art. 32. § 4.

Trybunał *compoſiti judicij* tylko w Wilnie ma ſądzić. tamże § 4.

do Trybunału ſpolnego. Duchownym od Sądu Ziemſkiego i Grodzkiego wolna appellacya, tamże § 6.

Turmy podziemne głęboko w 6. ſążni na Mężobóycę, rozd. 11. art. 29. § 2. Patrz Więzienie.

Turmy kto ma opatrować, tamże § 2.

Tyrańſkie okrucieńſtwo ktoby nad kim czynił, bił, ranił, zabił, ochromił na Członku, rozd: 11. art. 27. § 2,

U

Ubogim Sąd Prokuratora powinien przydać, rozd. 4. art. 57.

Ubogich ludzi małżeńſtwo, i o ſpólnym nabyciu, rozd. 5. art. 21.

Uciekaiący z woyny cześć i imiona traci. rozd. 2. art. 14.

Uciekaiący z przygody do ziemi Sąſiedzkiey, rozd. 1. art. 12. § 1.

Uciekaiąca Czeladź niewolna, Patrz Czeladź. Zbiegi.

Uciekaiący oyczyc, poddany, Patrz Oyczyc, Zbiegi.

Uczeſtnikiem niepozwanym, pozwany, wyſtępny prawa nie rozrywa, rozd. 7. art. 25.

Uczeſtnicy gdyby ſpolney rzeczy chcieli dochodzić, rozd. 4, art. 70.

Uczeſtnikow wiele jako pamiętne płacić maią, rozd. 4. art. 5.

Uczeſtnikow, Siabrow. Braci niedzielnych ſpoſob pozywania, rozd. 4. art. 66.

z Uczeſtnikow jeden w Prawo wſtąpiwſzy, gdy ſię poiedna, rozd. 4. art. 87.

Uczeſtnikow ſwych od ich gruntow. przeroblami ſwymi, nikt zachodzić nie ma, rozd. 9. art. 19.

Uczeſtnik Uczeſtnika o równy dział pozwać może, Rozd. 9. art. 19. Rozd. 4. art. 42.

Uczeſtnikow gwałtu, jako karzą, i onych pozywaią, Rozd. 11. art. 1.

Uczeſtnicy wſzyſcy, do Sądu chodzić mogą, Rozd. 4. art. 53.

Uczynek gorący, Rozd. 4 art. 30. Patrz Gorący.

Uczciwością kogo, i za co karzą. Rozd. 1. art. 2. § 2. art. 3. § 5. art. 9. § 3. art. 10. § 5. A gdzieby. art, 13. § 2. art. 14. § 1. Tedy. Rozd. 2. art. 10. § 3. art. 14. Rozd. 4. art. 7. § 4. Rozd. 11. art. 7. § 1. art. 17. § 1.

Ugoda między ſtronami być może przed Dekretem Rozd. 4. art. 54.

Mimo ugodę ktoby kogo pozwał, wina kop 10. Rozd. 4. art. 25.

Uymować ani przyczyniać Sąd nad to nie ma, co ſię u jego Sądu działo, Rodz. 4. art. 54.

Ukrainni Dzierżawcy Hetmanowi poſłuſzni czaſu woyny maią być, Rozd 2. art. 24.

U Kata w ręku ktoby był *infamis*. Rozd. 11. art. 56.

Ul z Barcią wolno wypuścić i wywieść, Rozd. 10. art. 3. § 2. A gdy.

Ula z Pſzczołami wziętego abo z Ula Pſzczoł wydartych karanie, Rozd. 10. art. 14. § 1.

Ułomnemu na członkach nawiązka. Rozd. 11. art. 28.

Umocowany oſiadły i nieoſiadły, Rozd. 4. art. 56. Patrz Prokurator.

Umocowanie troiakie, Urzędowne, ręczne i oczywiſte, Rozd. 4. art. 56. art. 57.

Umocowanie do Prawa, w ſprawach ſpadkowych, Rozd. 7. art. 4.

Umocowany za chorego graniczyć może, Rozd. 9. art. 5.

o Umorzonego w więzieniu poſtępek, Rozd. 11. art. 28.

Umocowany w niebytności pozwanego, w ſprawie kryminalney, onego bronić nie może, Rodz. 4. art. 30.

Umarłego ſprawa ma bydź ożywiona, rozd. 4. art. 46.

Umarłego Prokuratora, pozwany przyſięgą podpiera, rozd. 4. art. 60.

Umarłego śmierć, odprawy na obie ſtrony nie hamuie, rozd. 4. art. 94.

Umarłego Zapis, Poſſeſſora *Dóbr* jego obowięzuie, rozd. 7. art. 18.

Umarłego śmierć, Potomkow jako, w czym umacnia rozd. 7. art. 14. 15. 17. 18 21.

Umarli Pieczętarze liſtow, rozd. 7. art. 24.

Umarły za żywota gdyby co komu uczynił, rozd. 11. art. 48.

Umarłego Dzieci bez roku imienie okupuią, rozd, 7. art. 14. § 2. A wſzakże.

Unii wzmianka, i Konſt. roku 1569. uczynioney, roz. 3. art. 29. § 3.

Unii Statut ten, nic nie przeciwny, patrz w Przywileiu J. K. M. konfirmacyi Statutu Wielk. X. L.

Upominalne liſty, o co Urząd Grodzki wynoſzą, roz. 4. art. 37. § 3.

Upominać Sąd ſtrony obie, w czym, i kiedy powinien, rozd. 4. art. 54. § 2.

Upominalnym liſtem, o co ma ſtrona ſtronę obnoſić, rozd. 4. art. 48. § 10.

Upominalne liſty, komu, i kiedy nic nie pomogą, roz. 7. art. 10. § 1.

Upominania długu żadna dawność nieidzie, rozd: 7. art. 12. Punkt. Tymże.

Upornie gdyby za pozwem nie ſtał, abo od Sądu odſzedł, rozd. 4. art. 3.
Uporny i prawu przeciwny ma bydź wywołany, rozd, 4. art: 95.
Uporny ten jeſt, który od Dekretu nie appelluiąc, odprawy Urzędowi broni, rozd. 4. art: 95.
U Prawa o co Pan ſługę ſzkodnika ſtawić powinien, rozd. 4. art 48 § 1. art. 67. § 1, Patrz Sługa.
U Prawa moc Urzędową do jednania ukazać potrzeba, rozd. 4 art: 87. Gdyby.
Uprosiłby kto wiele za mało, abo bez dania wziął, rozd. 1. art. 19.
Urząd Urzędowi wierzyć powinien, rozd 4. art 29. § 1. A gdźie pod.
Urząd winy ſwe ma brać z przychylnością, ale upornym nie folgować. rozd 4 art. 101. § 1. i 2.
Urząd folguiąc Winowaycy, ſam ukrzywdzonemu, ſzkodę płacić ma, rozd. 4. art: 29 § 5.
Urząd drugiego Urzędu ſkaz, za liſtem iego odprawę ma czynić, rozd. 4. art: 55. § 2. art: 67. § 3. art. 97. § 1. 2. rozd. 7. art: 1, § 2.
Urząd ſądowy którykolwiek ſiedząc na ſądzie ſwym, gdyby kogo zeſromocił, abo ręką targuął ſię, roz: 4 art. 63.
Urząd ſądowy wſzelki nic z głowy, i domyſłu ſwego, i wiadomości ſądzić i ſkazować nie ma, tylko według Statutu, rozd: 4. art: 54. § 3.
Urząd odprawę w rzeczy oſądzoney czynić powinien pod winą, rozd. 4 art. 74. art. 94.
Urząd Urzędowi pomoc dawać i mieyſki powinien na przekonanego, rozd: 4. art: 32.
Urząd Staroſta ſądowy dla czego traci. rozd. 4. art. 37. § 2. A przecię.
Urząd Grodzki Goſpody rozdawa, rozd. 4. art: 52. § 2.
o Urzędnikach dwornych. Woiewodach, Staroſtach Ukrainnych, i o ludziach ſłużebnych, że ſię z prawa wymowáć nie maią, rozd 1. art: 22,
Urzędnicy ſądowi mogą drugie dzierżawy trzymać, rozd. 4 art. 2. § 2.
Urzędników Ziemſkich wolne obieranie, rozd. 4. art. 1. § 1.
Urzędnicy 2. Ziemſcy o grunt między Podkomorzym a Szlachcicem ſądzić maią, rozd. 9. art. 11. § 1.
Urzędnik ſądowy w Poſelſtwo obrany, rozd. 4. art: 47, § 4.
Urzędnicy I. K. M. z Urzędow ſwych o krzywdy od nich abo od ſług ich poczynione, dokąd maią bydź pozwani, rozd. 4. art: 67. § 1.
Urząd do prawa kiedy, kto, o co, pozywać ma, roz: 4. art: 90.
Urzędnika Sądowego ktoby zelżył ſłowy, ranił, zabił, rozd. 4. art: 7. § 1. 2. rozd. 1, art: 10. § 3. art. 14. § 1.
Urzędnik czyi od Złodzieiow, o rozboy powołany, rozd. 14, art: 19. § 1.
Urzędow dwuch ſądowych i dygnitarſtw, jeden trzymać nie może, rozd: 1. art: 34. § 1. 2.
Urzędy Cudzoziemcom, ani Sąſiadom maią bydź dawane. rozd. 3. art. 12, § 1.
Urzędy ludziom narodu proſtego i doſtoieńſtwa nie maią bydź dawane, rozd: 3. art: 18.
Urzędy od J. K. M. i doſtoieńſtwa maią bydź w całości zachowane, rozd. 3. art: 13. § 1.
Urzędow odbierać J. K. M. i doſtoieńſtw na zaoczną obmowę nie ma, rozd. 3. art: 14.
Urzędu ziemſkiego moc i władza, rozd. 4. art. 3. § 1.
Urząd Ziemſki, Grodzki. o co pozywać do Trybunału, rozd. 4. art: 40 § 1.
Urzędu Ziemſkiego, Grodzkiego, Podkomorſkiego, Kommiſſarſkiego beſpieczność, rozd. 4, art. 7.
Urząd Grodzki co ma ſądzić, rozd. 4. art: 30.
Urząd, uwiąſzczego od kopy po 2. groſze bierze, rozd. 4. art. 94. § 4. A za.
Urząd zupełny ma bydź przy zeznaniu wieczności, rozd. 7. art, 2. § 1.
Urząd rok zaſtawie do wykupienia 4. niedziele naznacza, rozd. 7. art: 28. § 2.
Urząd foldruie na Wywołańca w niebytności A która, rozd. 11. art: 4. § 4. art: 6. § 1. art: 7. § 2.
Urząd wyſtępne ſam według prawa karze, rozd. 11. art. 28.
Uſtawą żywność na woynie płacą, roz: 2. art: 19 § 1.
Uſtawa, abo punkt Artykuł, różny od prawa Duchownego, rozd. 3. art: 28. § 2.
Uſtaw Statutowych cel ten, aby powściągniona była ſwawola, rozd. 4. art: 32. § 1.
Poż i w prz dmowie Wielmożnego J. M. P. Kanclerza W. X. Lit: naydzieſz.
Uſtawa ſzynku, napoiu, rozd. 3. art: 36. § 5.
Uſtawa na Kupce, Rzemieślniki, łokcie, wagę, miednice, kwarty, garce, rozd. 3. art. 36 § 6.
Uſtaw ſtarych nie odmieniać, a nowych bez Seymu nie czynić, rozd. 3. art: 15.
Uſtawa dochodow Urzędow ſądowych, i nie ſądowych, rozd. 4. art. 5.
Uſtawa dochodow Pisarſkich, rozd. 4. art: 6. § 1.
Uſtawa dochodow Woźnych, i przyſięga ich, rozd. 4. art: 10, art, 8. § 2.
Utratna Wdowa, jako, kiedy, czemu Opiekę traci, rozd. 5. art: 11. § 2.
Utratną Wdowę, Sąd Ziemſki od ſiebie imieniem Dziatek pozwać może, tamże § 3.
Utraty prawne, Opiekun, kiedy, dla czego, komu płacić ma, rozd. 6. art: 4. § 3.
Utracić Opiekun Imienia Dziecinnego nie może, rozd. 6. art: 10. § 1.
Utraty prawne, komu, i kiedy, bywaią płacone, rozd. 7. art. 6. § 3. art. 18. § 1. art. 28. § 1.
Utwierdzenie Teſtamentu woiennego, przez przyſięgę, rozd. 8. art: 4. § 1.
Uwiązanie różne, z różnych przyczyn, Patrz w ſłowie w wiązanie.

W

Wet za wet, to jeſt, czym kto komu ſzkodzi i obraża, to ſam ma ucierpieć, i tym ma bydź karany Patrz w ſłowie: *Pœna talionis.*
w Wątpliwych rzeczach Sąd ma bydź ſkłonnieyſzy ku wyzwoleniu niż karaniu, rozd. 14. art. 3. § 4.
o Wchodach w cudzą Puſzczą, rozd: 10. art: 6.
Wdowa bezpłodna przy czym zoſtaie, rozd. 5. art: 6.
Wdowa wianowana, i nie, maiąca Synow doroſłych na czym ma oſieść, rozd: 5. art: 5.
Wdowa, za Wdowca idąca, i z nim Dzieci maiąca, i nie, co otrzymywa, tamże art: 10. § 1.
Wdowie, Panną za Mąż idącey, bezpłodnie Wdową zoſtałey Wieniec płacą, rozd. 5. art: 6.
Wdowie, Dzieci Wieńca nie płacą, rozd. 5. art. 10.
Wdowa Skarb wniesiony za Mąż idąc, po śmierci Męża ſwego, wolny ma, rozd: 5. art: 10. § 2.
Wdowie poiętey, co Mąż z dobrey woli zapiſze, przy tym ona zoſtawa, tamże § 3.
Wdowa, z Dziećmi lat niedoroſłemi pozoſtała, i opiekę Teſtamentem od Męża maiąca, rozd: 5. art: 11. § 1.
Wdowa gdy Dzieciom Skarb utraca i imiona, co z nią czynić, tamże § 2.
Wdowy utratney znaki i dowody, tamże § 2. A wſzakże,
Wdowę utratną Sąd Ziemſki ma doyrzeć ſwą mocą, tamże § 3.
Wdowa co Dzieciom utraci, powinna z Wiana, abo imienia ſwego zapłacić, tamże § 3. A w tym,
Wdowa, Córek bez rady, wiadomości Opiekunow za Mąż dawać nie ma, rozd. 5. art: 11. § 5.
Wdowa, za proſtego ſtanu Człowieka, Szlachcianka idąca, co cierpi, rozd. 5. art: 12,
Wdowa Szlachcianka, za drugiego Męża, w ſześć miesięcy powinna iść a nie rychley, rozd. 5. art. 13.
Wdowa od Męża pierwſzego wiano zapiſane ma-

iąc, od wtórego iuż powtóre mieć nie może, roz: 5. art. 16. § 1.
Wdowa, z wtórego Męża Dzieci maiąca, przy czym zostawa, tamże § 2.
Wdową poiętey, Mąż może co chce zapisać, tamże, § 3.
Wdowiec Wdowie poiętey co zapisze, na tym ma przestawać, rozd. 5. art: 10. § 3.
Waga, miara, jaka bydź ma, i przez kogo stanowiona bydź ma. rozd. 3. art: 36. § 1.
Wiadomość o pozwie Zastawnik ma dać Dziedzicowi, rozd 4. art: 50. § 1. A te.
z Wiadomości Sędzia skazować i sądzić nie ma, roz. 4. art. 45. § 3.
Wiara i powinność Urzędowa przy odprawie, rozd. 4. art. 94.
Wiara listowi Wianowanemu gdyby nie była dana, przy stanowieniu Pieczętarzow przysięgą dowodzi, rozd. 5. art. 1. § 2.
Wiary różność pokoiu nie psuie, rozd: 3. art: 3.
Wiana Córce opatrzenie i opisanie, roz. 5. art: 1. § 1.
Wiano która Wdowa i kiedy traci, tamże.
Wiana opisanego nie maiąc od Męża, pierwey by Męża z świata zeszła, tamże § 4.
Wiano ktoby chciał żenie swey zapisać, co ma czynić, rozd. 5. art. 2. § 1.
Wiano, niesłusznym obyczaiem, ktoby za wnieśienie opisał, nie waży, tamze § 4.
Wiano, bezpotomnie zchodzących, nikomu nie zapisane, wraca się zkąd wyszło, tamże § 2. A jeśliby, i § 6.
Wiano, na czym ma Zięć żenie zapisać, rodzice i Powinni maią postrzec, tamże § 4. Przeto.
Wiana i przywianku własność, tamże § 2. A ona.
Wianowanego listu, Mąż żenie nie przyznawszy przed Urzędem, gdy umrze, rozd: 5. art: 1. § 2.
Wianowanego imienia żenie, nikomu Mąż bez jey woli, i oczywistego zeznania zawodzić nie może, rozd. 5. art: 17.
z Wianowanego imienia żenie. gdyby Mąż szkodę, krzywdę komu uczynił, rozd. 5. art: 18.
Wiano bezpłodney żony, gdzie się obraca, rozd. 5, art: 19.
Widymusy, Wypisy, listy, jako z Ksiąg maią bydź wydane, rozd 4. art: 13. § 3.
Widz Hetmański dla nabycia żywności i podwod Woysku, rozd. 2. art. 20.
Widzom za pracą kiedy, i wiele ma bydź dawano, i nie, tamże.
Widza branie we Dworach Pańskich, i dochod na mieyscu, rozd: 4. art: 15. § 1.
Widzowi pomilnego w jednę stronę. tamże.
Wielkości długu przy zastawie bliższy dowieść *Creditor*, rozd. 7. art: 20. § 2.
Wiele za mało ktoby uprosił, wszystko traci, rozd: 1 art: 19. § 1.
Wielkie X. Lit. powinien K. J. M. pomnażać, roz: 3. art. 1 § 1.
Wieniec Wdowie, kop 30. kiedy odpłacaią, rozd. 5 art: 1. § 3. art: 5. art: 6.
Większą rzeczą pozwany i Aktor, może się u prawa wymówić, rozd. 4. art: 27. § 1 2.
Wieże abo turmy, na Głowniki, rozd: 11. art: 29. rozd. 4. art: 31. § 1. Przeto.
o Więzieniu, poturemnym, na Urzędach sądowych, rozd. 4, art. 31. § 1.
Więzienie za boy, rany, na winnym skazane, zaraz po wyskzie ma bydź wykonane, rozd. 11. art. 27. § 7.
Więzienie dobrowolne z ugody, rozd. 4. art: 32. § 4.
Więzienie w niesądowych Urzędach, rozd, 4. art: 15. § 2.
Więzień gdy ucieczę z więzienia, tamże § 4. art. 31. § 2.
Więzienie bezprawne i swawolne, rozd. 11. art, 28. § 6. rozd. 4. art: 30. § 5. O bezpraw.
Więzienie bez folgi ma bydź i winna, rozd. 11. art. 29. § 2. art. 67. § 3. rozd. 4. art: 31. 32. § 4.
Więźniowi na strawę po czemu daią, rozd. 4. art. 15. § 2. art. 31. § 1. A strona.
Więzień nieosiadły gdy ucieczę, wywołany ma bydź, rozd. 4 art: 32 § 3. A jeśliby.
Więzienia ktoby nie wysiedział, a uszedł, rozd. 4. art. 32 § 7, Rozd 2, art. 27. § 3 Rozd. 11. art. 77 § 4.
Więźnia, z więzienia sądowego gdy gwałtem odeymuie, rozd. 4. art: 31, § 4
w Więzieniu nieprzyiacielskim, abo na służbie w cudzey krainie, na nauce będącemu, dawność ziemska nie szkodzi, rozd. 6. art. 11. § 3.
Więzień jaki na porękę ma bydź dany, a który nie, rozd: 11. art. 55.
w Więzieniu Szlachcic gdy ma Szlachcica, a nad nim się pastwi, rozd. 11. art. 28. § 6.
Więzień przez Urząd wyswobodzony bydź może, tamże § 5. A tego.
Więzień Więzieniem gdyby był umorzony, echromiony. tamże § 7.
Więzienie za naganienie dekretu J. K. M. sześć niedziel. rozd. 1. art. 11.

Mieszczanie
Wedle Obligow swych, z Szlachtą maią bydź sądzeni, rozd. 3. art. 35. § 2.
ukrzywdzeni od Szlachty, prawem Ziemskim dochodzić maią, tamże § 4.
o zbicie Szlachcica prawem Maydeburskim sądzeni bydź maią, tamże § 1.

Wileńscy
przekonani, nawiązkę i winy Szlacheckie płacić maią, tamże § 1. Jednakże.
Wolności i prawa większe nad insze miasta maią, tamże § 5,
Wileńskiego Kollegium wolność. Patrz Kollegium.
Wilka i Lisa wolno gonić na cudzym gruncie bez szkody w Zbożu, rozd. 10. art. 1. § 5.
za słowa uszczypliwe, rozd, 1. art: 9. § 1.
o zatrzymanie listow otworzystych do Urzędow, rozd. 1. art. 23. § 2.
na pozwanym w niestaniu o dwoie dygnitarstwa, rozd. 1. art, 34. § 2.

Wina
przeciw niesłusznej appellacyy, rozd. 4. art: 89. Punkt. A kto.
pozwu po dekrecie, i ugodzie, rozd. 4. art: 75. § 2.
Niestannego Urzędowi, i stronie, rozd. 4. art: 22. § 1. art. 24 § 1.
na Urząd, gdy odprawy stronie nie czyni, kop 50. rozd. 4. art: 94. § 6.
Ktoby od Wypisow więcey nad Ustawę wyciągał, rozd. 4. art: 5. § 5. i 6.
za zły przezysk rubli 12. groszy, rozd. 4. art: 41. § 2.
za naganienie dekretu Podkomorzego, rozd. 9. art. 7. § 2.
Winy Dzieci zmarłego Rodzica płacić powinni i kiedy nie, rozd. 4. art. 22. § 2.
żadney *subdelegat* na Urząd niepłaci, rozd: 4. art 4 § 8. A kto.
niestannego przed wstąpieniem w prawo maią bydź płacone, rozd. 4. art. 23. § 1. 3,

Winy
Sądowe, i w Zapisach opisane, wszystkim Urzędnikom należą, rozd. 4. art, 101. § 1.
Urząd ma brać z przychylnością do odprawienia, tamże § 2.
złodzieyskiey 3. rubla. kto, kiedy, za co płaci, rozd: 10 art, 15. § 3. A jeśliby.
Win, i fierebszczyzn Opiekun na się brać nie ma, roz: 6. art. 4. § 2. Też.
Win sowitości, Dzieci, po zmarłym Rodzicu kiedy płacić nie maią, rozd. 7. art. 18. § 1, 2.
Winny nie maiąc czym płacić, ma bydź na robotę wydany, toż o Niewolnikach, Złodzieiach, rozd. 12. art: 9. § 1. rozd. 14. art: 7. § 1.

Winnego Opiekun i na gardle może karać, rozd. 6. art: 6. § 2.
Winnym podeyrzenie samo i niewinnego czyni, rozd. 11. art: 31. § 1, art: 33.
Wniesienie Matczyne nikomu nie zapisane, na Syny i Córki, i insza maiętność zarówno spada, rozd. 5. art. 14. § 1.
Wniesienia różnych żon porownanie, rozd. 5. art: 15.
Wniesienie bezpotomney żony, jako i kiedy, i na kogo spada, rozd. 5. art: 19. Patrz Wdowa, wiano.
W obronie boy, rany, zabóystwo, Patrz Broniąc się, rozd. 1. art. 13. § 2. rozd. 4. art. 62. § 3 rozd. 11. art. 10, § 1. art: 19. art, 20. art. 21. § 1. i 4. art: 22. § 1, art. 24. art: 25 § 1.
Woiennego Oręża do nieprzyiacioł niewywozić pod gardłem, rozd. 3. art. 48.
Woiewodowie sądowi, co sądzić maią, rozd. 4. art. 30 Patrz Grod.
Wolą człowiek zasiedziawszy, a chciałby precz iść albo uciec, rozd. 9. art: 29.
Wołanie 3. razy stron do Sądu. rozd. 4. art. 16. Punkt: A gdy.
Wolne wyiechanie Szlachcicowi w cudzą stronę krom nieprzyiacielskiey, rozd. 3. art: 16 § 1.
Wolny szacunek imion Szlacheicowi, rozd. 3. art. 41. art: 42.
Wolne obieranie i sposob sądowych Osob. rozd. 4. art: 1. Patrz obieranie.
Wolności Prawa K. J. M. wcale Szlacheckie ślubuie zachować, rozd. 3. art. 2. art. 10. § 1, art. 15: § 1.
Wolności, zwyczaie stare, maią bydź chowane, roz: 3. art. 2. art. 15 § 1. art. 43.
Wolność Szlacheckich poddanych od płaty nowey, podwod, stacyi, budowania Zamkow, roz: 3. art. 29. § 1.
Wolny Człowiek o żaden występek w niewolą nie ma bydź wydany, tylko na wyrobek, rozd. 12. art. 11.
Wolny Człowiek gdyby się sam w głód w niewolą podał, rozd. 12. art. 19. § 1.
na Woynę ciągnący jako się zachować ma, Patrz Ciągnienie.
Wołynia, Podlasia, Kijowa wzmianka, rozd. 3. art. 29. § 3.
Woynę jako służyć maią Obywatele wszyscy W. X. L. rozd. 2. art. 1.
Woyny K. J. M. stanowić nie może bez PP. Radn. W. X. L. i Seymu walnego, rozd. 2. art. 2
z Woyny K. J. M. nikogo wyzwalać nie może, roz. 2. art. 3. § 1.
Woynę Syn dorosły za Oyca służyć może, rozd, 2. art. 12.
z Woyny gdy kto uciecze, rozd. 2. art. 14.
Woyny dla choroby gdy kto służyć nie mógł, roz. 2. art. 11.
Woynę z Imion zastawnych, kto ma odprawować, rozd. 2. art. 4.
Woyny odprawowania powinność, rozd. 2. art. 1.
z Woyska po szykowaniu nie wolno się rozieżdżać, rozd, 2. art. 10. § 2.
Woyskowe Błudziaki, rozd. 2. art. 25. Patrz Błudziaki.
do Woyska ktoby przybyć omieszkał bez przyczyny, rozd. 2. art. 13.
w Woysku, w Obozie, w drodze, gwałt, mayście, rozd. 2. art. 21.
Woysko jak daleko ma stać od Hetmana, rozd. 2. art. 26.
w Woysku żywności gdyby nie stawało, rozd. 2. art. 19. § 1.
Woysko na Zbożu gdyby Obóz umyślnie położyło, tamże § 2.
Chłopskie i małe sprawy bez strony może oglądać, rozd. 4. art. 9, § 2.
Ma mieć stronę Szlachtę przy swey sprawie, rozd. 1. art, 24. § 2, rozd. 4. art. 9, § 2.
Woźny gdyby spraw czyich nie przyznawszy umarł, roz: 4. art. 9. § 4.
od służby woienney czemu wolny. rozd. 3. art 6. § 2.
Generał, i jego Urząd, rozd. 4. art. 104,
Woźnego ustanowienie i przysięga jego, rozd. 4 art. 8.
Woźnego Bespieczność będącemu na sprawach jego, należących, rozd. 4. art: 11 § 1.
Woźnego Dochod albo zapłata, rozd. 4. art. 10,
Woźnego Karanie gdyby co nieprzystoynego sprawował, tamże art: 9. § 5.
Woźnego powinność, i Urząd, tamże § 2.
Woźnego o zabicie Grod sądzi, rozd. 4. art. 30, § 3. rozd. 1. art. 24. § 1.
Wstąpiwszy w prawo stronę, gdy precz odeydzie, rzecz swą traci, rozd; 4. art. 3. § 2.
W wiązanie z prawa dane za przezyski. rozd. 4. art. 74. § 1.
W wiązania dwoiakie bronienie, tamże: A jeśliby, i rozd. 4. art. 94. § 2.
W wiązanie powtóre uczynione, tamże, A ten.
W wiąszczy list do strony przeciwney, kiedy przez Woźnego, albo kopija jego ma bydź podana, roz. 4. art. 93. § 1.
W wiązanie po zaocznym wskazie, jako ma iść, tamże § 2.
W wiązanie z wyroku J. K. M. przysądzone, tamże § 3. Toż się.
W wiązanie za summę skazaną kto czyni, rozd. 4. art: 93. § 1. art: 94 § 1. art. 95. § 1. 3.
W wiązania kto Urzędowi broni, a będzie Urzędem nań przewiedziono, tedy w zaręki popada, roz: 4. art: 94. § 2.
o W wiązaniu za niedziel 4. ma bydź dana wiadomość przez Woźnego, tamże § 2. A jeśli.
W wiązania śmierć umarłego nie przeszkadza, tamże § 3.
W wiązanie zmarłego Aktora Potomkom bywa dawane, tamże § 4.
W wiąszczego od kopy po groszy 2. Urzędowi, tamże § 4. A za.
W wiązanie we własne imienie kogo, tymże się porządkiem Urząd ma zachować, jako wyżey opisano, tamże § 5.
W wiąszczego Urzędowi, tamże § 5.
W wiązania Urząd gdy nie czyni, wina kop pięćdziesiąt, tamże § 6.
W wiązania ktoby Urzędowi bronił, karanie, rozd: 4. art. 95. § 1.
W wiązania i odprawy przez Dworzanina J. K. M. czynienie, rozd. 4. art. 95. § 1. A my:
W wiązania kto broni za wskazem zaocznie uczynionym, a Urząd o to do Sądu głównego zapozwie, tedy ta sprawa ma bydź zadzierżana do rosprawy, rozd. 4. art. 95. § 4.
W wiązania gdyby trzeci między dwuma czasu przewodu prawa bronił, rozd. 4. art. 96. § 1.
W wiązanie Urzędowe w inszym Powiecie leżącego imienia, rozd, 4. art: 97.
W wiązanie za długi w imienie do skarbu J. K. M. przez Dworzanina, rozd. 9. art. 24.
W wiążczy list, jako, przez kogo, i czas oznaczony ma bydź, rozd. 4. art. 93. § 1,
W wiązanie jakim szacunkiem ma bydź, rozd: 4. art: 98.
W wiązania, ktoby za summę wskazaną dopuścić niechciał, chcąc summę zapłacić, co za postępek. rozd, 4 art: 99 § 1.
po W wiązaniu gdy summę oddać kto chce, co za postępek tego. tamże § 2.
W wiązawszy się kto za pożyczane pieniądze, gdyby pieniędzy brać niechciał, tamże § 2.

po W wiązanin Urzędowym, ktoby imienia, ludzie grunty, odeymował, rozd. 4. art. 100.
W wiązania moc, władza, i powaga, tamże.
o Wybicie z spokoynego dzierżenia pozwanie do Grodu, rozd: 4, art. 30. § 5. art: 33. patrz *Expulsio*. Y rozd. 4. art. 92.
Wybicie gwałtowne po w wiązaniu, rozd. 4. art: 100.
Wydanie lica z Urzędu, abo z Dworu Pańskiego, rozd. 14. art. 24.
Wyiechanie wolne do cudzey ziemi, tylko nie do nieprzyiacielskiey, rozd. 3. art. 16. § 1.
Wypisy z Ksiąg jako maią bydź wydawane, rozd. 4, art. 13. § 3.
Wyprawa bezpłodney żony, na kogo spada, rozd: 5. art: 19. § 1. 3. 4.
Wyprawa czwarty części po bezpłodney, na Siostrę za Mąż niewydaną spada, tamże § 2,
Wyprawę i posag Bracia zkąd Siestrze maią dać, tamże. § 2. Jedno. Patrz Posag.
o Wyprawie woienney, Patrz woyna.
Wyrok J. K. M. kto gani, Patrz Dekret.
Wyrzeczenie się Dzieci, Patrz Przyczyny.
Wysłużenie imienia, Patrz Jmienie.
Wyzwanie na rękę, Patrz Poiedynek, *Duellum*.
Wywod naganienia Cudzoziemcowi, Patrz Naganienie. patrz Szlachcic.
Wywod Szlachectwa naganionego, tamże.
o Wywodach, Patrz Dowod i Odwod.
Wywołanie za Exces uczyniony pod Rokami, rozd. 1. art. 10. § 4. A gdzieby.
Wywołańcow przechowywanie, Patrz Przechowywanie, i o Receptatorach.
Wywołańca ktoby za sługę miał, abo przechowywał, rozd. 11. art: 36. § 1.
Wywołańcow nie przechowywać we wszystkim Państwie, rozd. 11. art: 68,
Wywołańca kto zabije, wolny, rozd. 11. art: 4.
Wywołańcom Gleyt jakim idzie, rozd. 1. art: 12. § 1. Y jakim nie idzie, Patrz Gleyt.
Wywołaniec gdy do roku i 6. niedziel za gleytem nie sprawi się, wiecznie ma bydź wywołany, roz: 11. art: 4, § 3.
Wywołańcow Urząd cierpieć nie ma w ziemi, i pojmanego sam bez Aktora ma karać, rozd. 11. art 4. § 4.
Wywołania sposob, i jakimi słowy ma bydź czyniono, rozd: 11. art: 5. § 1.
Wywołanie z Kancellaryi od K. J. M. samego iść ma, rozd. 1. art: 10. § 4.
Wywołanie za dobrowolnym obligiem, rozd. 4. art. 30. § 4. Wyiąwszy.
Wywołanie wieczne, rozd. 4. art: 95. § 3.
Wywołanie dla niepostąpienia Urzędowi w wiązania, rozd. 4. art: 96. § 2.
na Wywołanie za niestaniem *in causa civili* nie ma bydź skaz, tylko dla kontumacyi Urząd rzecz bez dowodu ma skazać, rozd. 4. art: 30. § 4. Wszakże.
Wyzwanie od Sądu należnego do inszego Sądu, rozd 4. art. 44, Patrz *Evocatio*.
Wyzwanie do Sądu inszego przez rekonwencyą, rozd. 4. art. 45. § 1. Patrz rekonwencya; i przez Ewikcyą, rozd. 4. art: 55. Patrz Ewikcya.
Wyzwolenie Szlachty od płaty nowey, podwod, stacyi, od budowania Zamkow, mostow po drogach, rozd. 3. art: 29. Patrz Myto, Podwody.

Z

Zabicie Bękarta. rozd. 14. art: 32.
Brata od Siostry i krewnych, rozd. 11. art: 8.
Oyca od Syna *& è contra*. rozd. 11. art. 7,
Pana od sługi, rozd. 11. art: 9.
Naiechawszy na gwałcie, rozd. 11. art: 1.
Męża od żony, *& è contra*, rozd 11 art. 6,
Przy zwadzie jednego od drugiego, roz: 11. art: 10.
Przy wieczorney zwadzie, abo zranienie, rozd. 11. art: 11.
Niewiasty brzemiennev, rozd. 11. art. 15.
Nożem abo niezwykłą bronią, rozd: 11. art: 16.
Gwałtownika, Pomocnikow, w Domu, w Gospodzie, rozd, 11. art. 19.
Gwałtownika, broniąc wsi, imion, gruntow, rozd. 11. art. 20.
Potaiemnym, zdradliwym sposobem, rozd. 11. art: 17.
Ktoby w drodze zastępował, rozbijał, rozd: 11. art 21,
W zwadzie, w obronie, nieumyślnie, rozd. 11. art. 22.
Przygodnie, z trefunku, niewiadomie, rozd: 11. art: 23. 15. 24.
od Sługi broniąc Pana swego, rozd. 11. art: 25.
Człowieka bezplemiennego, przyieżdżego, rozd: 11. art: 26. § 1.
Zabity na gwałcie ma bydź okazany okolicznym, roz. 11. art. 2. § 1.
Zabiwszy Gwałtownik gdy z ziemi uciecze, rozd. 11. art. 4.
Zabóystwo, mord, Szlachcica w więzieniu, patrz Więzienie.
o Zabóystwo iednego gdy kilka Osob obwinią, rozd: 11. art: 29.
od Zabóystwa którzy wolni maią bydź, rozd: 11. art. 22. 23.
Zabóystwo prostego Człowieka od Szlachcica, rozd 12. art: 1. § 1.
Zabóystwo nożem, Patrz Nożem.
Zabóystwo Szlachcica do Chłopa, rozd. 11. art: 39. Patrz gwałt.
Zabóystwo między prostemi ludźmi, rozd. 12. art: 2.
Zabóyca z Woyska uciekły mandatem ma bydź pozwany, rozd: 1. art. 14. § 1, Też.
Zabóyca i Zbytecznik nieosiadły, gdyby pod Urzędem krwawą rzecz popełnił, i uiechał, rozd: 11 art. 57.
Zabóystwo Zyda od Szlachcica i nieszlachcica, rozd. 12. art: 7.
Zabóystwo żony cudzey płodney. i niepłodney, roz: 11. art: 46.
Zabóyca u Dworu K. J. M. zakazany gdy uciecze, karanie, rozd. 1. art: 9. § 5.
Zabóyca pod Rokami od Urzędu zakazany, rozd 4 art. 64.
Zabóycy którzy mogą bydź wolni od karania, rozd: 11. art. 35.
Zabicie rozboyniczym obyczaiem od prostych ludzi, rozd. 11. art: 32.
Zabicie czyiego Oyca, Matki, Brata, Siostry, rozd. 11. art: 44. 45.
Zabitey Mężatki kto głowszczyzny ma szukać, roz 11. art. 46,
Załoba z pozwu ma bydź czytana, rozd. 4. art: 54. § 1.
Załoby ustney, i szkod sposob u prawa podawania, rozd. 11. art. 59. § 1. 2.
Zaoczne obmowienie kogo do J. K. M. rozd. 1. art: 2 § 1. rozd. 3. art: 14.
Zaoczny Obmówca J. K. M. Patrz Obmòwca.
Zaoczna przymówka, Patrz Przymówka.
Zamilcenie szkod, Patrz Dawność.
Zamilczenie własności Szlacheckiey maiętności po uchwale starego Statutu, aż do wydania teraźnieyszego, iuż wiecznie ma milczeć, rozd: 7. art: 13. § 4.
Zamkow Krolewskich Szlachta budować nie powinna, rozd. 3. art. 29. § 1.
Zapalacze miast, Domow, rozd. 11. art: 18.
Zapisowi dosyć ktoby nie czynił, Grod może sądzić, rozd. 4. art: 30, § 4.
Zapis krom Rokow Ziemskich jako sprawić rozd: 7. art: 2. § 1.
Zapisować nikt nic nie może nikomu, czego sam niema, rozd. 7. art. 4, § 1.
Zapisy wieczyste jakowe bydź maią, rozd. 7. art: 1.

Zapis. Chłopſki, bez wiadomości Pana nie ważny, rozd: 7. art: 8.
z kilku Perſon, ieden na ſię dany, rozd. 7. art. 25.
u Grodu zeznany do Ziemſtwa nie przenieſiony, dla woyny, powietrza, ſłużby ziemſkiey, mocy nie traci, rozd: 7. art: 5. § 1.
dwum, na jedno imienie dany, pierwſzy przy mocy zoſtaie, rozd: 7. art: 5. § 1.
ſwoy ktoby membranem u prawa znał, i twierdził, rozd. 7. art: 7. § 2.
Zapiſy dobrowolne, Obligi na rzeczy ruchome zeznane, i nie, jakie mocne, rozd: 7. art: 6. i 7. § 1.
Zapiſy proſtych ludzi, wolnych i na Arendę danych, rozd. 7, art: 8.
Zapiſuiąc imienie po śmierci ſwey, *à Legatarius* w przód umarł, nie, wziąwſzy *legatum*, wolno Teſtatorowi drugiemu zapiſać, rozd: 7. art: 5. § 1.
Za Zapiſem imienie dzierżący, a kto bliſkością dochodzący, rozd: 7. art: 9.
Zapiſow i Przywileiow, żony po Mężach, iako używać maią, rozd. 7. art: 17.
Zapiſowi doſyć nie uczyniwſzy, ktoby umarł, a Dzieci zoſtawił, rozd: 7. art: 18.
Zapiſy Człowieka wolnego, rozd: 7: art: 8. Patrz Liſty, Zapiſy na Arendę, Patrz Arenda,
Zapiſy na imiona grunty, ludzie zaſtawne, jakie bydź mogą, rozd: 7. art: 6.
Zapiſem dobrowolnym odſtąpienie prawa, Powiatu; wolno pozwać, gdzie kto chce, rozd. 3. art; 35. § 2. Patrz Odſtąpienie.
Zapiſanie od Dzieci wianowania, rozd: 5, art. 1. § 1.
Zapiſanie wiana żenie od Męża, rozd: 5. art. 2. § 1. Patrz Wiano.
o Zapłacie ſummy pieniędzy z prawa ſkazaney, roz: 4. art: 99.
Zapłata ſummy u Sądu ſkazaney na Roki, rozd: 4: art. 94. § 1.
Zapłaty wſkazaney, czas ſię poczyna od Dekretu, roz: 4. art. 93.
Zapłata bez ſkładania Roków, rozd: 4. art: 92. art: 93. 96. rozd: 10. art: 7.
Zapłata długow oyczyſtych, rozdział uprzedza, rozd. 6. art: 2. § 3.
Zapłata długow Oycowſkich, rozd: 6. art, 11.
Zapłaty która głowſzczyzna nie ma, rozd: 6. art: 11.
Zapłata ruchomą maiętnością w niedoſtatku ſtoiąca, rozd. 1. art: 24. § 2.
Zapowiedne liſty w czym maią bydź wydane, rozd: 1. art: 21. § 1.
Zapowiedź Czeladzi uciekłey, Patrz Czeladź,
Zapowiedanie rzeczy ruchomych, Patrz Areſt.
Zapowiedź ſług, ludzi łożnych, w krzywdach poczynionych, rozd. 11. art: 37. § 1.
Zaręczne liſty o pochwałki, odpowiedźi, aż do kop 10000. rozd. 1. art: 25.
Zaręki z Urzędu na rzecz ſądową o niepoſtąpienie w wiązania, rozd. 4. art. 79. art: 94.
Zaſiedzenie Człowieka przychożego, Patrz Dawność.
Zaſtawa albo przedaża od Zdraycy komu, rozd. 1. art: 8.
Zaſtanowienie dla pokoiu poſpolitego od złodzieyſtwa, rozd: 14. art: 8.
Zaſtawa rzeczy ruchomych na rok pewny, abo bez roku do wykupienia naznaczony, bez przyznania, rozd. 7. art. 27, art: 8.
Zaſtawy każdey Liſty, Zapiſy, i przeciwne liſty jako maią bydź ſprawowane, rozd. 7. art: 6.
Zaſtawy dowod. Patrz Dowod.
Zaſtawy dawność zamilczana, Patrz Dawność.
Zaſtawnika i dzierżącego imienia onego i Dziedzica jednym pozwem może pozwać o krzywdy, rozd. 4. art. 50. § 1.
Zaſtawy, długu, dawność. Patrz Długu.
za Zaſtawę ſummy odkładanie, rozd: 7. art: 14. § 1.
o Zaſtawę pozwom rok zawity, rozd: 7. art. 19.
Zaſtawą ktoby drugiemu w większey ſummie zaſtawił, rozd. 7. art. 20. § 1.
Zaſtawnik nieoſiadły Areſztowany może bydź, Patrz Areſztowanie.
Zaſtawa na rok pewny na upad, rozd. 7, art. 21. art: 27,
Zaſtawne imienie gwałtem ktoby odiął, ſummy nie oddawſzy, rozd. 7. art. 22. § 1.
Zaſtawy na czas pewny zaſtawioney gdy wykupić niechce za pozwy, rozd. 7. art. 28. § 1.
Zaſtawy bez roku wykupić kto niechce, tamże.
Zaſtawne liſty pogubione, Patrz Liſty.
Zawodny Koń, Woł, gdy zdechnie, rozd. 7. art, 29.
Zaſtawę wykupuiący, od Kredytora ma wziąć kwit, i zapis z Kſiąg kaſować, rozd. 7. art. 6. § 2. A potym.
Zaſtawne rzeczy ſtracone w ſchowaniu, rozd. 7. art: 30. Patrz Depozyt.
Zaſtępca o imienie czyie u Sądu, rozd. 7. art. 23. Patrz Ewiktor.
Zaſtępca o złodzieyſtwo, Patrz Ewiktor.
Zaſtępca o porękę, o oczyſzczanie o ſpadki, rozd. 7. art. 18.
Zaſtępowanie jeden za drugiego, rozd. 4. art, 55.
Zaſtępcy gdyby złodziey nie miał u prawa, rozd. 14. art: 3.
Zaſtępca gdzie zaſtępuie, tam ſię ſprawić koniecznie powinien, rozd. 4. art. 55.
Zaſtępca abo Zawodca u prawa w różnych rzeczach, Patrz Ewiktor.
o Zatrzymanie Oyczyca, Czeladnika cudzego, i za omieſzkanie roboty powinney, płata na tydzień po 6. groſzy, rozd. 12. art. 14. § 1. Tedy; art. 17. § 2. art: 18.
Zatrzymanie liſtow, Patrz Liſty.
Zawity Rok w Ziemſtwie, rozd. 4. art: 42. Patrz Rok zawity.
Zbicie Woźnego przy pozwach, Poſłańca J. K. M. przy liſtach, rozd. 1. art. 24. § 2. Patrz Poſłańca.
Zbicie niedoroſłego Szlachcica, Patrz Szlachcica.
Zbijanie pozwu, Patrz Pozwy.
Zbieg do ziemi nieprzyjacielſkiey na zdradę, Patrz Zdrayca.
Zbiegowie oyczyczy, Patrz Czeladź.
Zbiegow jako ſzukać i dowodzić, rozd. 12. art. 14. § 7. 8.
Zbieg gdy dawność zaſiedzi 10. lat. rozd: 12. art: 12. § 1. Patrz Czeladź.
Zbiegi Szlacheckie do miaſt uciekłe, Ziemſkim prawem ſądzić maią, rozd. 3. art. 38. § 1.
o Zbiegi oyczyſte pozwać wolno do Grodu, rozd. 4. art: 30. § 1.
Zbiegow zapowiedź, Patrz Zapowiedź.
Zbiegi po zakazie ktoby przechowywał, rozd. 12. art: 17, § 2.
Zbiega oyczyſtego wolno imać, i do Urzędu wieść, rozd. 12. art: 16. § 1.
Zbiega poimanego albo do Urzędu, albo do Pana trzeba wieść, tamże § 2.
Zbieg do cudzey ziemi z przygody, za Gleytem ſprawić ſię może, rozd. 1. art: 12. § 1.
o Zbieglym ſłudze, Patrz Sługa.
Zboyca Gwałtownik, Patrz Gwałtownik.
Zboże na cudzey ziemi poſiane, jako, przez kogo zapowiadać, gdzie pozwać, kto ma ſtrzec do roſprawy, rozd: 9. art. 22. § 1. Patrz Grunt.
Zboże kto poźnie na gruncie piennym prawem ſię nie rozparſzy, tamże § 2.
Zboże z pola piennego pożąwſzy, kiedy wolno pobrać, tamże § 4.
Zboże z pola piennego pokradzione, ten temu płacić ma, komu pole przyſądzą, tamże § 3.
Zboże z pola, ſiano gotowe, pożęte ktoby pokradł, rozd: 14. art. 26. § 1.
Zbroi, ſtada, Czeladzi, Bydła Mąż żenie trzecią część zapiſać może, rozd. 5. art. 2. § 3.
Zdraycą kto jeſt, i w czym, rozd. 1. art: 3.

Zdrayca Szlachcic, na Seymie ma bydź sądzony, rozd: 1. art. 7. § 6.
Chłop tam, gdzie będzie poimany, tamże § 6. Okrom.
przed ucieczką gdyby komu imienie zastawił, przedał, rozd. 1. art. 8, § 1.
Zdrayca J. K, M. i Rzeczypospo: Mandatem ma bydź pozwany, rozd, 1. art: 14. § 1.
Zdraycow Dzieci i żony co cierpią, rozd. 1. art. 3, § 6. 7. 8. art: 18.
Zdrayca gdyby imienie u kogo zakupił, a onego odbieżał, rozd: 1. art. 8. § 3.
Zdraycę uciekaiącego, ktoby poimał albo zabił, rozd, 1. art. 7. § 4.
Zdraycę kto obiawi, nagroda, rozd. 1. art: 4. § 2.
Zdradliwie ktoby kogo, gdzie zastadszy, potaiemnie zabił, albo ranił, rozd, 11. art: 17. § 1.
Zelaza do ziemi nieprzyiacielskiey nie wywozić, rozd: 3 art. 48. § 1.
Zelazne listy, Patrz Listy.
Zeńska płeć wolna, za Mąż gwałtem nie ma bydź wydawana, rozd. 3. art. 39. § 1.
Zeznanie Zapisu przed J. K. M, albo Trybunałem. ważne bez przenoszenia, rozd. 7. art. 1. § 2,
Ziazd główny w Słonimie przed Seymem ma bydź, rozd. 3. art: 8.
Ziemię kto u cudzego Człowieka bez pozwolenia Pańskiego zakupuie, pieniądze traci, rozd: 9. art: 27. § 1.
Ziemskiego Sądu ku upornym, moc, władza, rozd: 4. aat. 3. § 1. 2.
Sąd, Akcyi J. K. M. i Grodowych, sądzić nie ma, tamże § 3.
Sąd sam zasiadać ma, Patrz Sąd Ziemski.
Sąd Woźnego na się ma przydać, Patrz Sędzia.
Sąd trzema dniami przed Rokami ma bydź, Patrz Sąd Ziemski.
Ziemski Sąd, gdy dla przyczyn słusznych na Roki nie przybędzie, rozd. 4. art. 4. § 3.
Urzędnik, gdy trzykroć Rokow zaniedba, Urząd traci, tamże § 4.
Sąd o gardło sądzić może, rozd: 4. art: 64. § 2. Patrz więcey Urząd, Sąd.
do złego pomagać. nikt nie ma, Patrz Pomagać.
Złoczyńca w ręku Katowskich będący, Patrz u Kata
Złodziey z licem poymany na gruncie Pana jego, i gdzie indziey, gdzie ma bydź wiedziony, za czyią strażą do rosprawy ma bydź. rozd: 14. art: 1 § 2.
Złodziey gdyby z więzienia Pana swego uciekł, tamże § 4.
Złodzieia przylicznego ktoby nieskarawszy puścił, a inszemu szkodę uczynił, rozd. 14. art. 13 § 2.
Złodziey Szlachcic poimany z licem do Grodu, Mieszczanin do prawa Maydeburskiego ma bydź wiedziony, rozd. 14. art. 3. § 1.
Złodziey jako Zawodcą ma się zwodzić, tamże § 2.
u Złodzieia kradzioną rzecz gdy kto prawnie kupi, pieniądze traci, a jeśli nie prawnie, tamże § 3 4.
Złodziey w wątpliwym licu obżałowany odprzysiąc się ma, tamże § 4.
Złodziey z licem na targu poimany w mieście nie sądowym, do czwartego dnia w więzieniu tamże ma bydź zadzierżany. rozd: 14. art: 4. § 2.
Złodzieyskich rzeczy jako, kto, w cudzym domu ma szukać, rozd. 4. art: 5. § 1.
Złodzieyskich rzeczy gdy kto szukać nie dopuści, tamże § 2.
Złodziey poimany w drodze z trefunku, rozd, 14. art: 6. § 1.
Złodzieja w drodze poimanego, opowiedanie ma bydź, tamże. Tedy.
Złodziey każdy gardłem, za jakie lice ma bydź karany, rozd, 14. art. 2.
Złodziey gdy w Zawodcy ustanie, gardło traci, roz: 14. art: 3. § 3.
Złodzieystwa pohamowanie, przez porządne kupowanie i przedawanie na targach, i przed Urzędem zeznanie, rozd. 14. art. 8.
w Złodzieystwie wieś obwiniona, rozd: 14. art: 2;
Złodzieyski ślad gdyby przyszedł do którey wsi, jako wywodzić, i o podeptaniu umyślnym onego śladu, rozd. 14. art. 9.
o Złodzieystwo kopa, tamże § 2.
w Złodzieystwie Szlachcic niewinnie od Szlachcica obwiniony, rozd: 14. art: 10. § 1.
w Złodzieystwie powołany Szlachcic wiele razy ma się odwodzić, tamże § 2. 3. 4.
o Złodzieystwo gdy Chłop Szlachcica niewinnie obwini, tamże § 1. A gdzieby.
Złodzieystwo Szlachcica lat niedorosłego, i prostego Człowieka, rozd: 14. art: 11.
Złodziey gdyby Swiren Szlachecki abo Kleć wykradł, rozd. 14. art: 14. § 1.
Złodziey Chłop gdyby chłopską Kleć wykradł, tamże § 2
Złodzieyskie lice przez okno wrzucone do czyiego budowania, rozd: 14. art. 15.
Złodziey z licem poimany sam, a nie w Domu jego, bez Dowodnikow ma bydź karany, rozd: 14. art. 16.
Złodziey podeyrzany bezlica, za świadectwem trzech, może bydź raz męczony, rozd: 14. art: 17.
Złodzieia przylicznego trzykroć jednego dnia męczyć może, rozd: 14. art: 18,
Złodzieiowi niedomęczonemu się nawiązka, rozd: 14. art. 17. Y domęczyli. art: 18. § 1. Y głowszczyzna, tamże § 1,
Złodziey przy męce maiący czary, tamże art: 18, § 2,
Złodzieie, Zbóycy, gdyby Urzędnika swego powołali, rozd, 14. art: 19.
w Złodzieystwie prosty Człowiek nie podeyrzany. gdyby od Szlachcica był obwiniony, rozd. 14. art. 20. § 1.
Złodzieia zabicie przy licu, rozd. 14. art: 21. § 1.
Złodzieia zabicie w pogoni przy licu broniącego się tamże § 2.
Złodzieia z licem poimanego nie wolno przez dzień trzymać u siebie, tamże § 2. i 3.
Złodzieia poimanego do Urzędu nie wiodąc gdyby umorzył, abo męczył, tamże § 3.
Złodzieja poimanego do Urzędu trzeba wieść, rozd: 11. art. 28. § 8.
o Złodzieiu na dworze J. K. M. rozd. 14. art: 22.
o Złodzieyskich żonach, Dzieciach, którzy rzeczy kradzionych używali, rozd: 14. art: 23.
Złodzieyskim licem sądzą, kto błędne daley trzech dni chowa, rozd: 14. art: 25.
Złotnicy fałszuiący Złoto, Srebro, rozd. 1. art: 17. § 2.
o Zły przewod prawa, gdzie pozywać, rozd. 4. art. 41. § 1. rozd. 9. art: 13. § 2.
o Zły wskaz. Urzędu Ziemskiego, albo Grodzkiego, gdzie o to pozywać, rozd. 4. art: 40. § 1.
Znoszenie pozwu, Patrz Pozwu zniesienie.
Zołnierze pieniężni, jako z imion swych służbę ziemską służyć maią. rozd. 2. art. 22.
Zołnierze z obcych stron, albo ziem, jako, maią bydź do woyska przyymowani, rozd. 2. art: 23. § 1.
Zołnierza o gwałt, szkodę, krzywdę uczynioną gdzie go pozwać, rozd: 2 art: 18.
Zołnierskie pieniądze czasu pospolitego ruszenia komu maią bydź dawane, rozd. 2. art. 24. § 1.
z Zołnierzem nieosiadłym, gdzie sprawiedliwości dosięgać, rozd. 2. art: 18. § 3.
Zony, Dzieci Zdraycow, rozd: 1, art: 3. § 6. 7, 8. art: 18.
Zony, Dzieci Złodzieiow, ktòrzyby złodzieyskich kradzionych używali rzeczy, rozd. 14. art: 23.
Zony bezpłodney wniesienie, rozd: 5. art: 7. Patrz Wniesienie.
Zony bezpłodney wniesienie, po śmierci nie zapisane nikomu, na Siostrę niewydaną jey spada, rozd: 5. art: 19.
Zona, Dzieci, gdy komu krzywdę uczynią. rozd: 4. art. 49. rozd. 5. art: 17.
Zony zabitey bezpłodney głowszczyzny kto ma szukać, rozd. 11. art: 46. § 1.

Zonę ślubną żywą Mąż maiąc, a drugąby poiął, gardło traci, rozd. 5. art: 22. § 4.
o Zwadach, rozd. 11. art. 10.
o Zwadzie wieczorney, tamże art: 11.
Zwady podróżney dowod i odwod, rozd: 11. art: 30. Tedy przez.
Zwady wieczorney i dzienney, gdy się oba ranili, Swiadkow nie maiąc, Los o dowod rzucany ma bydź, rozd. 11. art. 10. § 1.
przy Zwadzie wieczorney, gdyby świecę zagasił, rozd. 11. art: 11. § 1.
w Zwadzie ktoby kogo nie umyślnie; ale w obronie zabił, rozd. 11, art: 22. § 1.
Zwierzona rzecz, albo do schowania dana, Patrz Depozyt.
Zwierza rannego, któryby uiechł do cudzego gruntu, nikt gonić nie ma, wyiąwszy Wilka, Liszkę. rozd. 10. art: 1.
Zwierzom Cena, rozd. 10. art: 2. Patrz Cena.
Zwyczaiow dobrych starodawnych utwierdzenie, roz: 3. art: 15. § 1.
Zwod o rzeczy kradzione na jednymże Urzędzie ma bydź, rozd. 14. art: 3. § 2.
Zwodnic karanie, rozd. 14. art: 31. § 1.
Zyd. albo Zydowka, gdy się nawróci na Wiarę Chrześciańską, wolności Szlacheckich zażywać maią, rozd. 12. art: 7. § 5.
Zydowska nawiązka, głowszczyzna, rozd: 12. art: 7. Patrz Nawiązka.
Zydowie bez pozwu przed Urzędem, pod którym są, powinni się każdemu usprawiedliwić, tamże § 4.
Zydzi, Tatarowie, mamek Chrześcianek micć nie maią, rozd. 12. art: 9. § 2.
Zydowskie noszenie, tak Męszczyzny, jako Białychgłow, rozd. 12. art: 8.
Zydzi, Tatarowie, Bisurmanie, Urzędnikami bydź, i Chrześcian w niewoli mieć, i Dzieci ich w Bisurmaństwo obrzezować nie maią, rozd. 12. art: 9. § 1,
Zydzi Swiadkami bydź nie mogą, rozd: 4. art: 76. § 1. rozd. 9. art: 14. § 1.

KONIEC REJESTRU

Przez Szlachetnego STANISŁAWA GAŁĄSKĘ, Prawnego Prakt: Przysięg: M. Wileń: porządnie zebrany i spisany, Roku Pańskiego 1616.

REIESTR ALFABETOWY

Konstytucyi do Roku 1690, stanowionych i pod Artykuły w tym Statucie podług osobliwego Przywileiu Nayjaśn: Regnanta Jana III. Przyłączonych. Przestroga *R: znaczy Rozdział, Ar. znaczy Artykuł, pod którymi Konstytucyi szukać należy.*

A. A. A.

Alienacya dobr r. 2, ar. 4. r. 8. ar. 2. 3.
Alternata Starostw Inflantskich r. 7. ar. 36.
Armaty kto płaci r. 2. ar. 9. r. 3. ar. 33.
Apellacya kiedy i dokąd idzie: 1mo. od skazu nie prawnego r. 4. Ar. 4. 86. 88. 2do. ab accessorio perimenti r, 4. ar. 88. 3tio. miedzy Bracią jeśli spor o monumenta, albo o Linią przy porównaniu r. 6. ar. 13. 4to. O summy i Obligacye na dobra dziedziczne testamentem włożone r. 8. ar. 2. 5to. w sprawach duchownych z swieckiemi ad judicium Compositum r. 3. ar. 33. 6to, o Zbytki przez Kupcow nawożone r. 1. ar. 29.
Apellacya kiedy i gdzie nieidzie 1mo. o rzecz która nie niesie zysku albo straty r. 4. art. 86, 2do. Ab accessorio ibidem 3tio. o długi Zapisane r. 4. art. 88. 4to. o Spasz, rękoiemstwo, wyrąbanie drzewa, posieczenie łąk, wyłowienie ryb. zaięcie i Pobicie bydła &c. r. 4. Ar. 88. 5to. Poymanemu na gorącym uczynku r. 4 Ar. 88. 6to. w Sprawach osądzonych które in executione r. 4. ar. 88. 7mo. Jeśli późna apellacya r. 4. ar. 90. 8vo o Rozdział między Bracią r. 6. ar. 13. 9no. o Zbiegłych poddanych r. 3. ar. 38. r. 12, ar. 14. 18. 24. 10mo. od Skazu Podkomorskiego chyba &c. r. 9. ar, 3. 11mo. sub nullitate decretorum r. 9. ar. 1. 12mo. od Sądu pogranicznego z Carem Moskiewskim r. 6, ar. 29. 13tio Ktoby Kupcom na Jazach zaszkodził, r. 9. ar. 31. 14to. Zbytki Kupieckie z Grodu r. 1. Ar: 31.
Apellacyi popierając po śmierci Sędziego nietrzeba pozywać Strony r. 4. ar. 86.
Apellacyi niedopuszczenie karom nieulega r. 4. ar: 88
Apelluiący niesłusznie płaci r. 4. ar. 89.
Apellu ący in Accessorio r. 4. Ar. 89.
Aresztować Kontumacyą r. 4. ar. 42. r. 7. art. 31.
Aresztować Pieniądze przy wykupnie kiedy niewolno r. 7, Ar: 14.
Arędarz Sadow przybycia może sobie wyrwać połowę r. 10. ar. 16.
Arędarze jacy mogą bydź? Arędować Zydom mytt Cell niewolno r. 1. Ar. 29.
Aryanow Kara r, 3. ar. 3.
Artyleryi prowent r. 3. ar. 51.

B. B. B.

Banicyi Soldewacya bez przypozwania o zły przewod prawa, inutilis est r. 6. Art. 30.
Banicyy Sublewacye Kancellarya Litewska niedokładaiąc się Króla ma wydawać r. 6. ar. 30.
Banicyą po pojednaniu stron znosi Kancellarya r. 4. ar: 95. w Koronie zaś Trybunał *Ibid.*
Banicya o poddanych zbiegłych za Dekretem Grodzkim z Kancellaryi W. X. Litt. r. 3. ar. 38.
Banit jako ma banicyą znosić w Trybunale r. 1. Ar. 12.
Banit i publicatus Infamis Protekcyi i mieysca nigdzie niema r. 1. ar. 12. r. 11. art: 5.
Banitowi dany gleyt kiedy nic nieważny r. 1. ar. 12.
Banicye ex Cont overtiis partium ferowane osobliwie wieczne Sublewacyi i gleytow mieć niemogą r. 4. art. 30. r. 11. ar. 67. 68.
Banita Swieckiego exekucie Starosta a Duchownego Loci Ordinarius r. 11. ar: 4.
Barć w cudzym lesie r. 10, ar. 3. Za barć i bartne drzewo cudze Kara Ibid &. r. 10. Ar. 13.
Beśpieczeństwo powszechne na wszelkich zjazdach r. 4 ar. 7. 52. 53. 63. 64. r. 11. ar: 16. 35. 36.
Bezeczny o mężobóystwo r. 11. ar. 4. o Potwarz vide Potwarz.
Bezecnych Starosta exekwuie r. 1. ar: 4.
Bezpotomni czym mogą Szafować r. 7. r. 1.
Brata oddzielonego i nieoddzielonego jako pozywać r. 4. ar. 66. r. 6. ar. 13.
Brat Starszy młodszego nie zadłuża r. 6. ar. 11.
Brak Wileński restaurować komu należy r. 1. ar. 24.
Brzegi i społeczność brzegow r. 9. ar, 20. vide rzeka Buntu Sąd i Kara r. 4 ar. 3.
Bydło błędne zajęte gdzie o nie Forum i wiele brać za Szkodę r. 14, ar: 25.

C. C. C.

Celnicy maią bydź Chrześcianie osiedli r. 1. ar. 29.
Cell mytt Zup Zydzi trzymać niemogą r. 1. ar. 29.
Cell bez pozwolenia Króla nicht sobie nienstawia Ibidem.
Chorągiew trzecia niemoże w tych dobrach stać w których dwie stały R. 2. ar. 10.
Choroba od niestannego wymawia r. 9. ar: 4. 5,
Chromoty zadaney Kara r. 11. ar. 27.
Cła kędy excypowane kędy nie r. 1. ar. 29 r. 3. ar. 29. r. 9. ar. 31. r. 11. ar: 31.

Cła Kupcow Koronnych i Litewſkich w Koronie r. 1. ar. 29.
Cła Piſarze niedepaktują r. 1. ar. 29. r. 3. ar. 29.
Cła Łagubawſkie i Kryzborſkie znieſione komu r. 1. ar. 29.
Cła morſkie obiecano ſporządzić Ibid.
Na Cła ſtare wieczna wolność Wilna i innych miaſt Litewſkich r. 1. ar: 29.
Cła z Brzeſkiego Woiewództwa kiedy niepłacą Ibid.
Cła od Szlachcica niebrać r. 1. ar: 30. a w gwałtowney potrzebie pozwala Szlachta Ibid.
Complex facti ma bydź Karany jako Principał r. 11. ar. 29. 38.
Corki w dobrach Oyczyſtych nie dziedziczą r. 5. ar. 14.
Crimen Læſæ maieſtatis na to forum, Delator &c, r. 1. Ar. 2 4. 5.
Cudzoziemiec na dworze nie ma bydź chowany r. 2. ar. 23.
Cudzoziemiec maiętności Ziemſkiey niekupuie r. 3. ar. 21.
Cudzoziemcom Forum r. 3. ar: 12.
Cudzoziemcom Indygenaty jak dawać Ibid.
Cudzoziemcom Urzędow i doſtoieńſtw bronią r. 3. ar. 12. 13. 17. r. 4, ar. 1.
Do cudzych Ziem wyieżdżać komu niewolno r. 3. ar, 16.
Cyganow niechować r. 11. ar. 36, r. 14. ar. 35.
Czeladź lozna, i konie przy Chorągwiach niepowinni bydź r, 2, ar. 25.
Vide Lozny Człowiek.
Czyńſz od złł: ſta, złł, ſiedm r. 3. ar. 31.

D. D. D.

Datę do Pozwow dołożyć r. 4, Ar. 19.
Dawność jaka i kiedy idzie. 1mo. na lat 60. r. 3. ar. 33. 2do. o Poddanych zbiegłych do Roku r. 3. ar. 38. r. 12. ar. 12. 3tio o Poddanego do lat 10. a (na Ruſi rok i ſześć niedziel, a w Inflantach trzy lata i trzy mieſiące r. 3. ar: 38. r. 12. Ar. 13. 4to. Dawność Ziemſka zaſiedziana r. 3. ar: 38. 5to, Znowu względem zbiegłych Poddanych r. 3 ar 38. 6to. Zaſiedzenie w Mieście r. 3. art. 38. 7mo. Jeśli kto w Koronie o gwałtowne wybicie z maiętności w mieſiąc prawnie nieczyni r. 4. ar. 33. 8vo. o Głowę i rany trzy lata r. 4. art, 38. 9no. o dobra i ſummę Pieniężną r. 4. ar: 9. 10mo. względem bronienia Intromiſſyi r. 4. ar. 94. Excepcya tegoż Ibidem 11mo Po śmierci Króla od Koronacyi aż do Roku r. 7. ar. 3. 12mo. Kupcom o dług na Szlachcica trzy lata r. 7. ar. 7. 13tio. o dług inſzy r. 7- ar: 10. 12. 14to. o dobra przez dawność wątpliwe r. 7. ar. 13. 15to. o Złodzieyſtwo Rok r. 11. ar. 52. 16to. Nieużywanie Przywileiu Króla Jmci do trzech lat r, 3. ar. 45.
Dawność jaka i kiedy nie idzie 1mo. na dobra w Poſagu zawiedzione r. 5. ar. 1. 2do. na dobra zapiſane wyderkaſſem, lub w przezyſkach zawiedzione r. 4. ar. 9. r. 7. ar. 12. 3tio. o Krzywdy fierocie r. 6. ar. 5. 4to. na dobra od Opiekunow przedane r. 5. ar. 3. 5to. Przeciwko dzieciom r. 3. ar. 45. 6to. o Zołnierſkie krzywdy dobr Ziemſkich dziedzicznych r. 2. ar. 10.
Dekreta ſub bannitionis publicatione, o poddanych z Litwy do Korony zbiegłych exnunc ferować r. 3, ar. 34.
Dekretu wydanie nie ma bydź odwłóczne r. 4. ar. 5.
Deputat nie Poſeł r. 3. ar. 6.
Deputaci Duchowni na Trybunał judicii Compoſiti r. 3. ar. 32.
Deputatow 12. ex gentibus in cauſa læſæ majeſtatis r. 1. ar. 4.
Deputatow Trybunalſkich Stancye r. 3. ar. 38. vide Trybunał.
Deputat jak ſię ma zachować r. 4. Ar. 63.
Deſertores Caſtrorum karać r. 2. ar. 10.
Dygnitarſtwa jednemu r, 1. ar. 34.
Dilacye w czym pozwanemu pozwolone r. 4. ar: 24. 27.
Dług na Dobrach Króla Jmci przypadłych r. 1. Ar. 8.
Długow Fryſzt r. 4. ar. 84.
Dług minorennium jako Opiekun opłaca r. 6. ar, 11.
Dłużnik bez zapiſu za Przyſięgą wolen r. 7. ar. 6,
Dłużnik bez przyznania przed Urzędem także przyſięgą może ſię oczyścić r. 7. ar. 7.
Na dłużnika prawa lepſzość r. 7. ar. 10.
Długu dawność vide Dawność.
Długi Oycowſkie Syn Starſzy płaci r. 7. art: 18.
Dobra Króla Jmci w prerogatyw i Obligacyi noſzą r. 1, ar. 14. 15. 19. 20. r. 2. ar. 10. r. 3. ar. 42. r. 4. ar. 67: 73.
Dobra dożywotne r. 1. ar. 33.
Dobra bez prawa do dyſpozycyi Króla Jmci r. 9. ar. 25. 2do. na Dobra dziedziczne dowod nieidzie z metryki r. 1. ar: 19. 3tio. Dobra dziedziczne na kogo r: 6. ar: 2. 9. r: 7. ar. 14. 24. r. 8. ar: 2. 4to. Kaduczne i onych dyſpozycya r. 3. ar: 19. r. 8. ar. 9. r. 9. ar. 27. 5to. Dobra Exulantſkie rekuperowane komu r. 3. ar: 4. 6to. Szlacheckie przed Unią nikomu niepowinne r: 1. ar. 15. r. 3. ar: 2. 7mo. Rzeczypoſpolitey wſtępne r: 1. ar. 19. 8vo. Szlacheckie niewchodzą za Królewſkie abo Rzeczypoſpolitey r. 1. ar. 15. r. 3. Ar. 5. 9no. Ziemſkie jako niemogą bydź alienowane r. 2. ar. 4. r. 3 ar: 41, 42. r. 8. ar. 2. 10mo. z Przodkow wieczne r: 3. ar. 43. 11mo w Dobra w wiązać r. 4. ar: 94. 12mo. Macierzyſte kiedy ſamym Corkom r: 5. ar: 10. 13tio. Kiedy równo i Synom r. 5 art. 14 r: 6. art: 2. 14to w Poſagu zawiedzione r. 5. ar: 1. 15to. Duchownych i Szlacheckich ochrona r. 2. ar. 6. 16to. Duchownych fundacya i Szlacheckich Swoboda jaka r. 2. ar. 10. 27. 17mo. Królewſkich Prerogatywa r. 18. ar: 15. 19. r. 2. ar: 10. r. 3. ar. 42 r. 4. ar: 67. 73. 18vo. Tychże onera r. 1. ar: 14. 19no. Spadkowych dyſpozycya r. 3. ar: 5. r: 9. ar: 25, 20mo Lennych Immunitas r. 2. ar: 10.
Dochody Urzędnikow r: 4 ar: 6.
Na Dowodzie uſtać r: 4, ar: 27.
Dożywotniey i Donataryi do ſkarbu płacą r: 2. ar: 10
Droga, miara jey łokci 10. Do Kościoła młyna, przewozu wolna ſtarey nietracić r. 9. ar: 32.
Duchowna Oſoba niemieſza ſię w Urzędy Swieckie r. 4. ar: 2.
Duchowni z dobr Oyczyſtych ſłużą r: 2 ar: 9.
Duchownych i Swieckich Kompoſicie Kontrowerſie Forum r: 3 ar: 3. 31. 33, 34.
Dworow Immunitas r: 2. ar: 10.
Dziedzic tylko legitimus r: 3, ar: 28.
Dziedzictwo przez Oyca zaſtawione albo przedane &c po śmierci Oycowſkiey dzieci odpowiadaią r: 6. ar: 8
Dzierżawa do dowodu r: 4. ar. 72.
Dzieſięciny dawać r. 3. ar; 3.

E. E, E.

Elekcya Podkomorzego r: 9. ar: 1.
Elekcya Króla bez ſprowadzenia Rycerſtwa r. 2. ar: 1.
Ewokacya Szlachcica za dwiema bydź penowana, r. 1. art: 14.
Exekucya oſiadłego kędy r: 4. ar: 96.
Exekucyi w rzeczach osądzonych niebronić r. 4 ar: 95. item vide Odprawa.
Expektatywy ſolita albo ſpolne przeciw prawu niemogą bydź dzierżane r: 1. ar: 33. r. 7. ar: 4.
Exempty od Sądu r. 4. ar: 23.
Exempty od Woyny r: 2. ar: 11.

F. F, F.

Fałſzerz Mincy r: 4. ar. 3 17,
Fałſzywy Rekognitor albo Prokurator r. 1. ar. 16.
Fałſz monety Szlachcicowi dowiedziony gardła pozbawia r: 1. ar. 17.
Forum rozmaitych ſtanow r. 4. ar, 44. 67.
Cudzoziemcow i Duchownych z Swieckiemi vide Supra. o Dobra Stołowe Króla Jmci r. 4. ar. 3. Zydowſkie r, 12. ar. 7. item vide Zydzi,
Frymarki r, 3. ar. 50.
o Frymarkowe dobra Król ſądzi r. 1 art. 14.
Fundacye Kościołow trwałe r, 3. ar. 33.

G. G. G.

General vide Woźny.
Gleyta &c. i kiedy nieważne r. 1. ar. 4. 12.
Gleyta komu niedawać r. 1. art. 13. r. 11. ar. 67.
Głownik alias Zaboyca pod czas publicznych zjazdow gardło i sławę traci r. 11. ar. 16. 2do. przy robocie czworaką karę ponosi r. 11. ar. 17 3tio. Sukcessię traci i powinowactwa nie ma r. 8. ar. 7. 4to Wieża jemu bez piątra r. 4. ar. 32.
Głowczyzna Szlachecka r. 11. ar. 27. 44 45. 48.
Wieśniacka r. 12. ar, 1. 2.
Wileńskich mieszczan r. 12. ar. 6.
Gościom sprawiedliwość prędka r. 4. ar: 28. r. 11. ar: 31. r. 14. ar: 4.
Grabieży. 1mo. Grabić na Sukni r. 9. ar. 19. 2do Wołno i konie woły wozy i samego zabierać r. 10. ar: 5. 15. 3tio. Kiedy niewolno grabić r. 13. ar. 3. 4to. od wyręczenia bydła z Grabieży wiele płacić. r. 13 ar. 2.
Granice. 1mo. Kto wygrywa używaniem kto świadkami r. 9. ar: 2. 2do. na Roku polnym przy Kopcu narożnym Podkomorzy i w niebytności Pozwanego czyni r. 9. ar: 5. 3tio. Pozew pod Imieniem Podkomorzego r: 9. art. 2. 4to do dowodu kogo przypuścić r: 9. art. 2. 16. 5to, Dla przyległości przypozwać bez powodu r: 9. ar, 3, 6to Kommisie niebywaią jedno na rozgranicżenie dobr Królewskich między bracią albo za Konsensem Stron r. 9. ar: 4
Granicznych Kopcow nierozsypować r: 9. ar: 18.
Granice Woyskowe w Obce Państwa swawolnie nieważać r. 2. ar: 27.
Woyska Koronne za Granice W. X. Lit: niewkraczaią chyba kiedy r. 2. ar: 27. Także Litewskie za granice Koronne r. 2. ar: 6.
Gratitudo benemeritorum r. 2. ar. 12.
Grodno sedes trzeciego walnego Symu r. 3. ar: 6.
Grodzki Urząd 1mo. Głownika z wieży zbiegłego ima, gardłem karze, dobra stronie podaie r. 4. ar. 32. 2do. Więźniom o głowę niefolguie r. 4. ar: 32, 3tio. Exekucią czyni na dobrach Starościńskich kiedy r. 4. ar. 39. 4to. Gdy co na nieosiadłym przysądzi r. 4. ar. 45. 5to. Sprawę w rejestr tak przed Grodzkim jako i Ziemskim Sądem wpisać in triduo 6to. w Tydzień przed Seymikiem stawa r. 4. ar: 46 7mo. o Pospolite ruszenie ustawa r. 4. ar. 46. 8vo. Po Seymie we dwie Niedziele reassumitur, r. 4. ar: 46. vide Urząd.
Gwałt i Gwałtownikow poskromić, a własney rzeczy gwałtem nikomu niebrać nie najeżdżać r. 4. ar. 92. r. 11. ar. 1. 2do. o Gwałtowne wybicie z spokoynego dzierżenia za pozwem Urząd wyieżdża r. 4. ar: 92. 3tio Najazdu nayścia na dom albo Gospodę i Pomocnikow kara Gardłowa r. 11. ar. 1. 4to. Jesli przy robocie ubije albo zabije r. 11. ar. 2. 19. 5to. Jeśliby kto Szlachcica więził. r. 11. art. 2. 6to, Jeśli by Białeygłowie gwałt uczynił r. 11. ar. 12. 13. vide Kara niepoczciwości. 7mo. Jeśliby Gwałtownika invasus zabił nie nie traci r. 11. ar, 20. 8vo. Gwałtownikowi jako się do prawnych dowodow brać Urząd pozwala r. 4. ar: 92.

H. Hª H.

Herbu cudzego nieprzywłaszczać r. 3. ar. 19.
Heretykow kara r. 3. ar. 3. item vide Urzędy.
Hetmani sub tempus electionis Regiæ r. 3. ar: 1.
Hetmanow powaga w Zaleceniu zasłużonych r. 3. ar. 12
Hetmanow władza r. 2. ar. 1. 6. 7. 29.
Hetmanow Likwidacye r. 2. ar. 1.
Hetmańskie Sądy r. 2. art. 10. 27.
Hultajow Karać r. 2. ar. 27 r. 12. ar. 29.

I. I. I.

Jarmarki Mińskie, Brzeskie, Wileńskie, wielekroć, kiedy, i Przywileje onych r. 14. ar. 4.
Jazy cell niebiorą r. 9. ar: 31. 2do wrota na Jazach dla Kupcow bespieczne r. 1. ar. 31. 3tio Jazy na rzekach portowych zniesione r. 9. art, 21.
Jednacz i Kommissarz r. 4. art. 25.
Illegitimi głowszczyzny po Matce niebiorą r. 4. ar. 32. 2do Niedziedziczą r. 3. ar. 28. r. 14. ar: 32. 3tio. Ani się Szlachectwem szczycą Ibid.
Indigenow nowych powinność r. 3. ar. 12.
Infames publicati r. 1. art. 12. r. 11, ar. 4. 5.
Inkwizycya in causis expulsionum r. 4. ar. 62,
Instygator oco może za dworem na Seym r. 1. ar: 14.
Interregno durante Księgi Grodzkie otwarte r. 4. ar: 30
Intromissia *vide w wiązanie*,
Inwazia *vide Gwałt.*

K. K. K.

Kaduki Szlacheckie i nie Szlacheckie komu rozdawać r. 4. ar. 95.
Kaduki Poddanych Szlacheckich należą Panom ich salvo jure propinquorum, r. 3. ar. 38,
Kary. 1mo. Buntow r. ar. 3. 2do Delaty niesłuszney r. 7. ar: r. 3tio o dobycie Korda r: 1, ar. 9. 4to o Ruśznice na Seymach i innych Publikach &c. r: 1. ar: 10. r. 11. ar. 16. 17 19. 5to o niewniesienie raty z dobr Królewskich do Skarbu r. 1. art. 14. 6to o Niesłuszne pozwanie Kommissarzow r. 11 ar: 15. 7mo Kara Niepoczciwości r. 1, art: 2. r. 3. ar. 38. r. 11, ar: 12. 13. 8vo, Pomowy r. 1. ar. 2, 5 vide potwarz 9no o Przymówkę r. 3. ar. 27. 28. 10mo. Kup swawolnych r. 2. ar. 27. r. 3. ar. 29. r. 12. ar. 24. 11mo Podaiących Zamki Nieprzyiacielowi. Zdraycow &c. r. 1. art 3. 6. 7. 12mo. Przeciwnych Dekretowi r. 1. art. 12 13tio, Fałszerzow Mince *vide Fałszerz*, o Kradzież *vide Kradzież*, Heretykow *vide supra.* Evocationis *vide Evocatio* Invasionis *vide Gwałt.*
Kary Zołnierzow, 1mo. Jeśli w ciągnieniu do Obozu Krąży, exekucye czyni, na termin omieszka gardło bez folgi. r. 2. ar. 1. 2do Jeśliby się exempcyą niesłuszną od woyny zasłaniał sprawę traci r. 2. ar. 3. 3tio o Noclegow odmianę, skracanie i o podwody r. 2, ar. 6. 4to o Leżą w dobrach Szlacheckich abo Duchownych r. 2. ar. 6, 10. r. 3. ar. 29. 5to. o Popisanego Konia Rynsztunku Barwy przedanie r. 2. art. 10. 15, 6to. Jeśli z wozami z Krzywdą naspiżowanymi wraca się z pod Obozu wraca się do domu r. 2. ar: 10. 7mo. Któryby bez ordynansu zagranice przechodził r. 2. ar. 10. 8vo. Gdyby placu swego w potrzebie niedotrzymał r. 2. art: 10. 13. 9no. Gdy przy popisie niestanął r. 2: ar. 13. 10mo o Ranę i Zabicie r. 2. ar. 18. 11mo. o Szkodę w Rybach r. 2. ar. 18. 12mo. o Spaszenie Zboża *Ibid.* 13tio. o Spalenie drzewa z Budynkow dylow &c. r. 2. ar. 19. 14to. o Najazd cudzego stanowiska r. 2. ar. 23. 15to. o Leżą bez Hetmańskiego Listu r: 2. ar. 23.
Kasztelan dozorca wyprawy Wojenney r. 2. ar. 6. 2do w swoim Woiewództwie nie iest Sędzią r. 3. ar. 2. Kommissarz na rozeznanie dobr Króla i Szlacheckich r. 1. ar. 15. 2do na Sprawy pograniczne Kurlandzkie r. 4. ar. 29. 3tio w Innych sprawach kiedy go z syłać r. 4. ar. 83. 80. r. 9. ar. 4. 7.
Komornicy jako podwod nie biorą r. 3. ar. 29, 2do Salarium onych r. 9. ar. 9. 3tio. Cudzych spraw prokurować niemogą, ichże obieranie r. 9. ar. 10, 4to. Ichże skazu ważność *Ibid.*
Kontraktu Głównego nie sądzić r. 7. ar. 26.
Kopij w sprawach prostych nie dawać r. 4. ar. 21.
Kościołow i Klasztorow Violatores r. 11. ar. 1.
Kowieńskie Miasto wieży dla swawolnych niebroni r. 4. ar. 31.
Kradzieży. 1mo. kto się do jedney rzeczy Kradzioney przyzna r. 14. ar. 15. 2do. Jeśliby Szlachcic o Kradzież był powołany r. 14. art. 10. 3tio Sługi Szlachcica r. 14 ar. ar. 6. 4to. Małych rzeczy na dworze r. 14. ar. 7. 5to. w Cudzym polu, Sienie, wodzie r. 10. ar. 4. 6to. Miodu albo Pszczoł r. 10. ar. 6. 7mo. Kradzieży doganiać sąsiedzi pomagaią r. 14. ar. 9.
Król przy sprawach Obrażenia Maiestatu sam niedosiada r. 1. ar: 4. 2do dobr Królewskich zachowanie

vide Dobra Królewskie.
Królowom oprawa r. 5. ar. 1.
Kruszce i Okna solne na gruncie Szlacheckim r. 1. ar. 2.
Ksiąg Powiatowych chowanie pilne r. 4. ar. 13.
Księgi Grodzkie otwarte *vide Interregna.*
z Ksiąg Kancellacyi Królewskiey kogo o co niegabać r. 1. ar: 15.
Kupcy Cudzoziemcy jako tolerantur. r. 1 ar. 29.
Kupcom depaktacyi nie czynić r. 4. art. 28, r: 11. ar: 31.
Kupcom co wozić per legem sumptuariam niewolno r. 1. art: 29.
Kupieckie miary *vide Miary.*

L. L. L.

Lasu cudzego niebrać r. 10. ar. 5. 15. *item vide Brać,*
Lata przyznane r. 5. ar. 9. r: 6. ar. 4. 5. 9.
Legować kto co może r. 4. ar: 2.
Lex sumptuaria *vide Sumptuaria.*
Leże Zołnierskie jako naybliżey siebie i Hetmana r. 2. ar: 23. 26. 2do. a nie w dobrach Szlacheckich ani Duchownych r. 3. ar: 29.
Licowny Rok ściąga się na rzeczy tylko Kradzione r: 14. ar: 5.
Ludzkie Roki kiedy r. 4, ar. 46.
Listy graniczne wolno do ksiąg Kancellaryi Królewskiey w wodzić r: 9. ar. 8.
Listy hamuiące kiedy za nic r: 1. ar: 21.
Listy przypowiednie kiedy Woyskowi Koronni w W X, Litt: do Grodu per oblatam podaią r. 2. ar. 27.
Listy Zaręczne miedzy Szlachtą z Kancellaryi Królewskiey wychodzą r. 1. ar. 25.
Listow w Fałszu podeyrzanych przysięgą bronić r: 1. ar: 16.
Listow żelażnych mieszczanom i żydom przeciwko Szlachcie, Sługom i Poddanym przeciwko Panom niedawać r. 1. ar: 27. *vide Gleyt.*
Listy prywatne do Moskwy zniesione i Zakazane r: 1. ar: 23.
Litewskie Sądowe prawa i Sprawy r: 1. ar: 20. 28.
Liszek młodych niezbierać r. 10. ar: 2.
Łożnych Ludzi w Miastach nieprzechowywać r: 12. ar: 24.
Łożny Zołnierski r. 2. ar: 10.
Łojowskie i Lubeckie Starostwa Inkorporowane r. 3. ar: 4.
Łowy kiedy i gdzie zabronione r. 3. ar: 47. r. 2, ar 1, r: 10, ar: 2. 18.

M. M. M.

Maiestatis lesæ *vide Crimen.*
Majętności niebrać prawem nie osądzonemu r: 3. ar: 5.
Małżeństwo kiedy przeciw woli Opiekuna bydź może r: 3. ar. 39. r. 5. ar: 9.
Mandaty o dobra Królewskie za delatorem r: 1. ar: 14. 2do. na Membranach Ziemskich są zniesione r: 1. ar: 14.
Marszałkowie Powiatowi przysięgaią jako i Sędziowie r. 4. ar: 1.
Metryka *vide Księgi.*
Mężobóystwo przygodne r. 11. ar: 23. 2do. niewiadome nie jest winne r: 11: ar: 26, *vide Zaboy, Rozboy, Głownik, Gwałtownik.*
Miary wagi Kupieckie jakie i gdzie chować r, 3, ar: 36.
Mincy Fałszerzow winy, *vide Fałszerz Mince.*
Minorennes kiedy odpowiadać niepowinni r. 6, ar: 6. 7, r: 8. ar. 1, 2do, Kiedy zaś winni r. 6, ar: 8.
Mniszki w dobra Oyczyste i Macierzyste jakim sposobem wstępuią r: 8, ar: 1, 2do, Kto ich poważa się gwałcić bezecny r: 11, ar: 3.
Moneta exotica nie ma bydź dawana r: 1. ar: 17, 2do Litewska wszędzie ma bydź brana r: 1. ar: 17. 3tio. Obcey niewnosić swoiey niewynosić Ibid. 4to, o Monecie Fałszywey Delator ktokolwiek Ibid.
Monopolium zakazane r. 3. ar: 51.
Mozyrski Powiat w przechodach Zołnierskich co ma r. 2. ar: 17.
Manicyi dochod od Dzierżawców r: 3. ar: 29.
Myto *vide Cło,*

N. N. N.

Najazdy nayście r: 2, ar: 27. *vide Gwałt.*
Należionych rzeczy niechować r: 2. ar: 25.
Niestannego Legalitas r: 7. ar. 46. r. 9. 5. 6.
Niewiaży rzeki Portu w Kieydanach groblą niehamować, r. 9. ar: 21.
Nobilitacyi sposob &c. r. 3. ar: 25. 26,
Nobilitowanych Powinność r. 3. ar: 25.

O. O. O.

Obrażenie Majestatu *vide Crimen.*
Obozowy termin r: 2. ar: 1.
Obieranie Urzędnikow r. 4. ar: 1.
Obrona Zdrowia Fortun &c, r: 11. ar: 19. 22. r. 14. ar: 21.
Obraniać Ziem: które strony obowiązane r. 2. ar: 1.
Odpowiedź, i Odpowiednik r. 11. ar: 40.
Odpowiednika znieść jeśli uchodzi r: 1. ar: 26.
Odpowiedź sobie rownemu r: 2. ar: 26.
Odprawę po Dekrecie kto czyni r. 4. ar: 94.
Odprawy Urzędem nie przeszkadzać *vide Exekucya.*
Odprawa wianu na czym r: 5. ar: 18.
Oprawa Królowom *vide Król Jmć.*
Opiekun kto r: 6. ar: 3. 1. 2do Inventarz ma spisać r: 6. ar: 4. 3tio, Powinien zdać liczbę r. 3 ar: 16. r. 6. ar: 4, 4to. Dobr sierocich nietraci nieprzedanie r. 5. ar: 2. 11. r: 6. ar: 10. 5to. Pannom dorosłym do Małżeństwa chylić nie przeszkadza r. 5. ar: 9. 6to. Długi minorennim jak spłaca r: 6. ar: 6. 11. 7mo. o Głowę zabitego Sieroty przed rokiem popiera r. 11. ar: 45. 8vo. Processu otrzymanego supra minorennes jak zbywa r. 6. ar: 5.
Osiadłego Szlachcica do Sądow Mieyskich niepociągać r: 7. ar: 31.
Oszmiańskiego Starosty Pisarz w Miadziole ma bydź przysięgły r. 4. ar: 1.
Oyca za Syna niekarzą r: 1. ar: 18.

P. P. P.

Pan sługę winowaycę ma stawić r: 13. ar. 1.
Pana w sieybie cudzey r: 3. ar. 47.
Paszkwilow kara taka, jaka i potwarzy.
Perduellia r. 1. ar: 4.
Perefudy *vide Przesądy.*
Pieczęć do Pozwow zkąd brać r: 4. ar: 12,
Pisarz Podpisek ich powinność i dochod &c, r: 4. ar: 4 5. 58. 103.
Pieczęci pokołowey Król Jmć w sprawach Rzeczypospolitey niezażywa r. 4. ar. 12.
Pisarz Polny ma bydź przysięgły, jego Urząd, Solarium r. 2. ar. 16.
Pisarze Trybunalscy Ziemscy i ich dochody, powinności r. 4. ar. 1. 6.
Poborca nie Poseł r, 4. ar: 47.
Pobory i Podatki nie bez Seymu r. 2. ar. 2. r. 3. ar 29.
Poczciwości sprawa r. 1, ar. 28. r. 11. ar, 61. r, 12. ar. 20.
Poddani zbiegli *vide dawność i Zbieg.*
Podkomorskie Sądy *vide Sądy Podkomorskie.*
Podkomorzy 1mo Jego Elekcya r, 9. ar, 1. 2do o swoim skazaniu przez list otworzysty Sąd Ziemski Obwieszcza r. 9. art. 2. 8. 3tio o Dowodach Granicznych oznaymuie Ziemstwu r. 9. ar. 9. 4to. o Granice jak Sądzi r. 9. ar. 5. 5to. i przy niebytności pozwanego r. 9. ar. 6. 6to Na czas przybycia bez zwłoki *Ibidem* 7mo Ma Stronę pozwać r. 9. ar. 13. 8vo w Sprawie swey Graniczney stara się o Surrogacią r. 9. ar. 11, 9no Przy Kommissie o dobra Królewskie i Szlacheckie bywa r. 9. ar. 7. 10mo Jego solarium r. 9. ar. 9. 11mo, Kiedy go Szkodnik ma swym kosztem na Granicę wywieść r. 9. ar. 18. 12mo Listy Graniczne wolno mu do ksiąg i Kancellaryi Króla wprowadzać r. 9. ar. 8. 13tio. Podkomorstwa Cudzoziemcom niedawać r. 9. ar. 1.
Podskarbiego władza, r. 3. ar. 29. r. 9. ar. 24.
Podwody za listem Króla mają bydź dawane tudzież o Pieniądzach podwodnych r. 3. ar. 29.
Pojedynki wieżą karać r. 11. ar. 14.
Polowanie *vide Łowy.*
Połoczanow księgi gdzie chować r. 4. ar. 13,
Pomowy kara *vide Potwarz.*
Popis kiedy, wielekroć iego securitas &c. r. 2. ar. 7. 8. 16.

Popisany Zołnierz i Rynsztunek r, 2. ar. 10.
Porąka, r. 6. ar: 8. r. 7. ar. 18. r. 9. ar. 28. r. 11. ar. 54.
Port Jan Margenbach r. 9. ar. 31.
Porządek Spraw r: 4. ar. 16.
Posag do kśiąg przyznać r. 5. art. 1. 2do. Po śmierci Zony bez potomney komu należy r. 5. a. 19, 3tio w Posagu zapisane dobra r. 5. ar. 1. 4to. Posagowi Podległych dobr Mąż nieoddala chyba z pozwoleniem Zony r. 5. ar. 2. 5to: Posagi płacą Possessores bez dylacyi r. 5. ar 2. 6to. Posagu które odsądzone r. 5. ar. 8. 7mo Posag od Braci albo Stryiow r. 3. ar, 17. r, 5. ar. 3. 4. 8vo. Kiedy go Bracia dawać niepowinni r 5. ar. 4.
Posel na Seym walny r. 3 ar. 6. r. 4 ar. 47, Poselskie pieniądze i wyprawa na Seym r. 2. ar: 7. Posłom obcym koszt r. 3 ar. 6.
Pospolite ruszenie i od niego exempty r. 2. ar. 3, 22.
Poczta. Pocznmayster r. 3. ar. 29.
Potwarz. Nozdrza rozerznąć, czci i sławy odsądzić &c r. 4 ar: 105 2do o Praktyki pomowienie niewinne r. 1. ar. 2. 3tio o Pozew potwarny r. 4. ar. 29. 4to. Jeśli prosty Człowiek Szlachcica o Złodzieystwo pomówi &c. r. 14. ar. 10. 5to o Gwalt niedowiedziony r. 11. ar: 12.
Potwierdzenie praw i Statutow r 1. ar. 1.
Pozew, 1mo. niema mieć słow nieuczciwych r. 4 ar. 26. 2do Ani potwarzy r. 4: art. 29 3tio. o Granice Imieniem Podkomorzego r. 9. art. 2. 4to w Koronie pod Tytułem Krola, a pod pieczęcią Ziemską r. 4. ar. 12. 5to. na jedne roki niewydawać więcey nad trzy r. 4. ar. 43. 6to. Po nieosiadłego gdzie kłaść r. 1. art. 9. 7mo. Nie bez pozwolenia Urzędnika r. 5. ar. 9. 8vo Straciwszy jeden można innym pozwać r. 4 ar. 20 9no Jako pozywać Brata nie oddzielonego r. 4 ar. 66. 10mo. o Pozwanie niesłuszne Kommissarzow, Sądu, Urzędu r. 4. ar. 40. 11mo Opuszczeniem rzeczy Imienia, tytułu, daty zbijaią się pozwy r. 4. art: 19. 12mo. Bronić się niewiadomością pozwow r. 4. ar. 41. 13tio. Dla niezgodliwych pozwow strona nietraci r. 4 ar: 19. 14to. Pozwany o dziedzictwo niestaniem traci r, 7. ar, 14. 15to. Niepozywać o dobra Szlacheckie wieczne przed Unią r. 1. ar. 15.
Praktykant i odkrycie Praktyk r. 1. ar. 2,
Prałatury komu konferować r, 2. ar. 18.
Praw i Przywilejow nienaruszać r. 2. ar. 15.
Prawo bez wywodow r. 4. ar. 54.
Prawo czyie lepsze r. 1. ar: 32.
Preskrypcyia *vide Dawność.*
Priwilegia stanow Confirmantur r. 3. ar. 2.
Przesądy r. 4. ar. 5. 2do. Kędy zniesione r. 4. ar. 101.
Przezysk r. 4. ar. 67.
Prokuratora dodać r. 4. ar. 54. 56. 57. 2do. Prokuratora powinność r. 4. ar: 61. 103. 3tio. Prokuratora moc limitowana r. 4, ar: 61.
Przypozwow po śmierci Sędziego niepotrzeba r. 4. ar: 22. 43.
Przysięgą kiedy się odwieść r. 1. ar. 5. r, 4. ar. 81. r. 7. ar. 6. Przysięga żydow r. 4. ar. 81.
Do Przysięgi kto bliższy r. 4. ar: 81.
Przywiley rozumieć jako sam w sobie brzmi r. 7. art. 17. 2do. Nieużywaniem jako ginie r. 3. ar: 45. 3tio. Poślednieyszy nieważy r. 1. ar. 8. 2a. r. 7. ar: 5.
Przywianek pierwszego Męża należy Dzieciom pierwszego Małżeństwa r. 5. ar. 1. 2. 2do. 4 Kiedy bliskim r. 5. ar. 5. 13.
Przyznanie kiedy czynić r. 7. ar. 1. 6. 2do w Ziemstwie r. 7. art. 2. 3tio. Jako do Kśiąg własnego Powiatu przenosić r. 7. ar. 12. 4to. Przyznania zapisow Czas r. 7. ar: 6. 5to Sierocie za nic r. 8. ar. 1. 6to. o Nieprzyznany dług kto wolen r. 7. ar: 7. 7mo. Na przyimowanie przyznania Urząd nie jeżdzi r. 4. ar. 5. r. 7. ar. 1. 2.
Pfie ukąszenie za pozwaniem r. 13. ar, 13.
Publiki bespieczność *vide bespieczeństwo.*

R. R. R.

Rada z kogo r. 3. ar: 18.
Rana Krwawa śmia obliczna &c. r. 11: ar. 27. 39. 2do. w Zarcie r. 11. ar: 42.
Raptor Bialychglow r. 11. ar. 3. 13.
po Ręce zmarley odbierać Starostwo r. 9. ar: 24.
Recognitor albo procurator fałszywy r. 1. ar. 16.
Referendarie terminaty Dekretow podpisuią, r. 1. ar. 11.
Rękoiemstwo *vide Poręka.*
Relaxacya r. 4. ar. 41.
Remissa r. 3. ar. 32.
Rodzicom pietas r. 8. ar. 7.
Roki zawite o czym r. 4. ar: 42.
Roki wielekroć r. 4 ar. 46.
Roki Lidzkie *vide Lidzkie.*
Roki Rzeczyckie na dwóch mieyscach r. 4. ar, 46.
Rokow niezwłaczać r. 4. ar. 23. do Rokow Kontroversie graniczne odnosić r. 9. ar. 9.
Rokoszanie r. 1. ar. 4.
Roty wodzić kto niemoże r. 2. ar, 24.
Rotmistrze po Paraffiach na znoszenie Rabownikow r. 2. ar. 27.
Rozboy r 11. ar. 32. *vide Zaboy.*
Rozdział między bracią r. 7. ar: 13.
Rozwod do Sądu Duchownego r. 5. art: 13.
Ruszenie Pospolite *vide Pospolite Ruszenie.*
o Ruznice kara *vide Kara.*
Ryby kradzione opłacać r. 14. art: 27.
Rzeczycki Powiat w przechodach Żołnierskich co ma r. 5. ar. 27.
Rzeka r. 9. ar. 20. 31.
Rzeka portowych impedimenta zniesiono r, 9. ar, 21.
Rzeki navigabiles, tudzież o ich przeczyszczeniu, przekopaniu r, 1. art. 31.

S. S. S.

Saletry siarki prochu niewywozić r. 3. ar: 48.
Sądy i sposob ich r. 4. ar. 4. 2do Powaga i bespieczeństwo r. 4. ar. 7. 52, 53. 62. 3tio. Ziemskie *vide Roki 4to.* Rycerskie r. 2 ar. 10. 5to. Grodzkie *vide Grodzkie 6to* w Pospolite ruszenia ustaią r. 4 ar. 46.
Sądy Podkomorskie 1mo. Gdyby kto je zgwałcił r. 9. ar. 1. 2do bez Apellacyi r. 9. ar, 1. 3tio. Kiedy bez powodu przypozwić na jeden rok r. 9. ar. 3. 4to. Nieodwłocznie r. 9. ar. 6. 5to. przy niestannym strony r. 9. ar. 5. 6to. Gdyby oboia strona znakow nie miała r. 9. ar. 16. *Item vide Podkomorzy i Granice*
Sąsiad pomaga gonić Kradzieży r. 14. ar: 9.
Sąsiedzki spor o Granice r. 9. ar. 3.
Scrutinium. 1mo. o Mężoboystwo w obronie r. 11. ar. 21. 2do o Niepoczciwości r. 11. ar. 61. 3tio. In Causis criminalibus wywodzą na rokach Ziemskich albo Grodzkich r. 11. ar. 10. 62. 4to. Kto świadczy? jako? r. 11. ar. 21 5to Swiadek niekorrumpowany r. 11. ar: 10. 6to Scrutynium nie przez Substytuty r. 11, ar: 62. 7mo, w Rotule zacierac r. 11. ar: 65.
Sędzia kto r. 4 ar. 2.
Senatorow zniewaga r. 1, ar: 24.
Seym, Seymu czas, mieysce, sposoby r. 3. ar. 6.
Seymowe Konstytucye z jakim dowodem drukować r. 3. ar. 6.
Seymowe sprawy r. 3. ar. 46.
Seymiki r. 3. ar. 6. 9.
Siano r. 14. art: 26.
Sierota nieprzyznawa r. 8. ar. 1.
Skarbowa rata z dobr Królewskich r. 1. ar. 14. ar. 51
Słonimski zjazd r. 3, ar. 8.
Sługa osiadły, nieosiadły r. 4. ar. 48. 102. 2do. Broniąc Pana jeśli zabije kogo r. 11. ar. 25. 3tio. Bez listu świadczącego nieprzyymować go r. 12. ar. 14. 4to Pan stawia go r. 13. ar: 1. 5to Zań sprawiedliwość czyni r. 11. ar. 32. 37. 6to. Oń pozywa r. 11. ar. 26.
Sprawa o poczciwość *vide Poczciwość,*
Sprawa z Podkomorzym *vide Podkomorzy.*
Series przywołania r. 4. ar. 53.
Starostwie, 1mo, Powinność ich r. 2. ar. 24. r, 4. ar: 55. 57. 59. 67. 2do. dwoyga Starostw sądowych jeden nie trzyma r. 4. ar. 37.
Starostwa Łojowskie i Lubeskie *vide Łojow* 2do na Starostwach summa r. 4. ar. 67. 3tio. Po śmierci Starosty abo Dzierżawcy dobra weryfiknie Podskarbi r. 1. ar. 14.
Statuta i prawa potwierdzone r. 1 ar. 1.
Sublewacye r. 1. ar. 12. r. 4. ar: 30. r. 11. ar: 67.
Sukcessor kto r: 7. ar. 18. r. 8. ar. 7. 2do. de Successione Kśiąząt Jchmć Ordinacia r. 3. ar. 17.
Sumptuaria Lex r. 1. ar. 29. r. 3. ar. 25.
Swawolnikow poskromienie *vide Kara.*
Swiadek, 1mo. Nie krewny r. 4. ar. 76. r. 9. ar. 14. 2do Sławy dobrey, nieprzynaiętey r. 4. ar. 76. 5tio. Oczywisty potior r, 4. ar. 77. 78. r. 11. art. 21. 63. 4to. od Krzyża nieodgrażać go r. 4 ar. 76. 79. r. 9. ar: 15. 5to. o Granice starzec r. 9. ar. 16. 60. Szlachcic jako świadczy r. 9. ar: 14. *vide Scrutinium.*
Swiece w zawadzie zagasić r. 11. ar. 11. 19. 42.
Swięta rzeka *vide Port.*
Syn za Oyca niepokutuie r. 4. ar. 49.
Szlachcic z Oyca Szlachcica r. 3. ar. 20. 2do. o Nieszlachectwo zelżony r. 5. ar: 19. 22 28. 3tio. o Fałsz monety powołany r. 1. ar: 17. 4to. Skupiwszy dobra Tatarskie jak służy r. 11. ar. 33. 5to. w Mieście mieszkającego powinności r. 3. ar. 24. 6to Wolno mu placow i Domow w Mieście nabywać r. 3. ar. 49. 7mo. Evocatus za dworem *vide Evocatus* 8vo. Szlachectwo kto traci r. 3. ar: 19. 25. 9no. Szlachta ciągnie z Kasztelanem r. 2. ar. 6. 10mo Każdy pod swą Chorągwią r. 2. ar. 7. 11mo Szlachty Immunitas r. 3 ar. 10. 30. 35.
Nie Szlachcic Szlachectwa niema sobie przywłaszczać r. 3 ar, 19 22, 23. 26. 28.

T. T. T.

Talionis pœna r. 1. ar. 2.
Targowego kto niema wybierać r. 3. ar. 37.
Tatarowie jako służyć maią r. 11 ar. 35. r. 12. ar. 9. 2do. Dobr Ziemskich skupować niemogą r. 11. ar. 33. 3tio Czeladzi Chrześciańskiey nie mogą mieć r. 12. ar. 9. 4to. Privilegia onych r. 12. ar. 9.
Termino Tacto sprawić się r. 4. ar. 42.

Testamentem co się godzi legować r. 8. ar. 2.
Towary przedrogie *vide sumptuaria lex.*
Trybunał w Wilnie r. 3. ar. 35 *2do.* na Trybunał wiele Kommitywy r. 4. ar. 52. *3tio* Trybunalscy Pisarze *vide Pisarze 4to.* Trybunalnych Deputatow stancye r. 5. ar. 35. r. 4. ar. 52.
Tumulty r. 11. ar. 35.

U. U. U.

Unia, a przed Unią trzymane dobra r. 3. ar. 2.
Urząd do przyimowania zapisow niejeździ *vide Przyznania.*
Urzędow Authoritas & Securitas *vide Bespieczeństwo.*
Urzędow przychodniom niedawać r. 3. ar. 12. r. 4. ar. 1.
Urzędow raz danych nieodbierać r. 3. ar. 1. r. 4. ar. 1.
Urzędnicy Jacy r. 2. ar. 5. r. 4. ar. 2. 36. *2do.* Elekcia Urzędnikow r. 4. ar. 7. *3tio.* Dochody ich r, 4. ar. 6. *4to* Porządek zasiadania r. 3. ar. 1.
Urzędnicy Ziemstwa Kijowskiego r. 3. ar. 1.
Ustawy nic bez Seymu r. 3. ar. 15.

W. W. W.

Wakanse kiedy i komu rozdawać r. 1. ar. 34. r. 3. ar. 12.
Wdowie dobra r. 5. ar. 13.
Werbunek i Werbownik r. 2. ar. 10.
Wiano i wieniec r. 5. ar. 6 17.
Wieża i więzienie r. 4 ar. 31. 32.
Więzić niebezprawnie r. 11. ar. 28.
Wilna i Lwowa warunek i prerogatywa r, 2. ar, 27. r. 3. ar. 35 r. 12 ar. 6.
Wileński bruk restaurować i na to kosztr. 1. ar. 29.
Wileński Most r. 1. ar. 29.
Wileński Mieszczanin kiedy może dochodzić jako Szlachcic r. 4. ar. 69.
Wino, po które samym do Węgier niejeździć r. 3. ar 36:
Woda *vide Rzeka.*
Wojenną służbę kto służy r. 2. ar. 4 r. 5. ar. 7.
Województwo Brzeskie r. 2 ar 27.
Województwa Braslawskiego, Kijowskiego przesądy zniesione r 4. ar 101.
Woluntariusz zakazany r. 2. ar. 27.
Woyna i od Woyny exempty r. 7. ar. 5.
Woyskowe prawa *pod Rozdziałem wtorym wciąż:*
Woytowstwa komu Konferować r. 4. ar. 73.
Woźnego Urząd &c. r, 4 ar. 8. 9. 10. 11. 81. 104. *2do.* Woźnego zniewaga r. 1 ar. 24.
w Wiązać pozwy r 4. ar. 9.
w Wiązać w Imienie r. 4. ar. 74. 95. 98. 100.
Wybrańc w popis r. 2. ar. 7.
Wyderkaff r 3 ar. 31.
Wyjachanie z Państwa r. 2. ar. 12.
Wykupne r. 7 ar 14.
Wywołaniec mieysca i Protekcyi niema r. 1. ar. 12. r. 11. ar. 4. 5. 56. 68.

X. X. X.

Xiążąt Jchmść Radziwiłłow de succedendo Ordinacia approbowana r, 3. art. 17.
Xięstwa Litewskie, Zmudzkie, Kurlandzkie zbiegłych poddanych gdzie dochodzą r. 3, ar. 38

Z. Z. Z.

Zaboy *vide Głownik.*
Zaboy w obronie r. 11. ar. 2. 21. 62.
Zaciąg Królewski r. 2. ar. 1.
Zaciągać niewolno na potrzeby prywatne r. 2. ar. 23.
Zamkow Ammunicia r. 3. ar. 29.
Zaocznie niesądzić r. 1. ar. 2.
Zapalacz r. 11 ar 18
Zapisy *1mo.* Ich ważność i inne Okoliczności r. 4. ar. 73. *2do.* przed Urzędem czynić r 7. ar 1. 2. *6. 3tio.* Urząd po zapisy niejeździ *vide Urząd i przyznanie 4to.* w Kapturach uczynionego walor r. 7. ar. 1. 6. *5to.* Grodzkie r, 7. ar. 2 3 *6to.* Przyszłey Sukcessyi nieważne r. 7. ar. 4, *7mo.* Zapis pierwszy potior r. 7. ar. 5 *8vo.* Pospolitych zapisow rozumienie r. 7 ar 17. *9no.* z Przodkow r. 7. ar 18 *10mo.* Zapis na dobrach wiennych r. 5. ar 17. *11mo* Oryginały zapisow r. 7. ar. 1. 2. *12mo.* Zapisow pierwszość nie od daty ale od przyznania r. 1. ar. 16. *13tio.* Zapisu pierwszego summa r 1. ar. 8,
Zapowiadać zbiegłego sługę, jak, a Pan przysięga &c. r. 4 ar. 48.
Zaręka *vide Poręka.*
Zasadzka na grodze r. 11. ar. 21.
Zastawa r 7 ar. 18. 19 20. 22. 28.
Zastępca jaki r. 4. ar. 24 *2do.* i Kiedy nullitas r 4. ar. 55. r. 7. ar. 23.
Zbieg *1mo.* Zbiegow dochodzić w miastach r. 3. ar. 35. *38.* r. 12 ar. *13.* 14. *2do.* w Kurlandyi, Litwie, Zmudzi, r. 3. ar. 38. *3tio* w Ziemi Halickiey, Lwowskiey, Chełmskiey r. 3. ar. 38 *4to.* Zbiegłych dawność rozmaita na Rusi Inflanciech r. 3 ar. 38. r. 12. ar 12 13 17. 50 w Woiewództwie Czernichowskim r. 12. ar. 14 *6to* do Prus r 12 ar. 14 *7mo* z Braclawia r. 12, ar. 14. *8vo.* Jeśliby zasiedziawszy dawność ziemską zbiegł r 3 ar. 38 *9no.* Jeśliby wieczysty r. 3 ar. 38. *10mo* Póki żadnego prawa i zapisu na sobie nie czyni r. 12. ar. 24. *11mo.* Taxa zbiegłego w pozwie r. 12 ar. 14 15 *12mo.* Swawolny r. 12. ar. 24 *13tio* Imać go r. 12 ar. 16. 24 *14to.* Oń odpowiadać w Grodzie r. 12 ar 18 *15to.* o Zbiegu kiedy wolno pozwać Starostę r. 13 ar 67. r 12 ar. 15. *16to* bez listu przyiętego Forum r. 12 ar: 14. *17mo* Przed wiciami r. 12. art 14. *18vo* z Woyska r. 2. ar, 14. r. 12. ar. 14.
Zboże r. 9. ar 23, r. *14* ar. 26.
Zbytki Plebejorum r. 3 ar. 25.
Zguba r 7 ar. 24.
Zjazdow bespieczność *vide bespieczność i Electio Regis.*
Złoczyńcow łapać r. 11. ar 28. r. 12 ar 16.
Złodzieystwo vide Kradzież.
Żołnierski Rynsztunek nie od złota i srebra r. 2. ar. 15.
Żołnierska Leża *vide Leża.*
Żołnierskie ciągnienie dniowe proste dwie mile r. 2. ar. 6.
Żołnierz w ciągnieniu do Obozu r. 2. ar 16. *2do.* Chorągwi nieodmienia r 2 ar, 1 3. *3tio* na Chlebie tylko służący r 2 ar. 6 *4to.* dobr Szlacheckich i Duchownych nie krzywdzi r. 2: ar. 10. *5to.* Na drugiego assignacyą, Leże &c. nie następuie r 2 ar. 10. r. 2 ar. 21 *6to* Pobocznych stacyi niewybiera, naczym przestaje r. 2. ar. 10. *7mo.* Cudzoziemskiego zaciągu jako się z stanowiska rusza r. 2. ar. 10. *8vo* z Woyska niewyieżdża r 2. ar. 10 *9no* Konia i rynsztunku popisanego niezbywa r. 2. ar 10 *10mo.* od Sądow kiedy wyjęty r. 1. ar 22. *11mo* Na co mu assignacia nieważna r 3. ar. 10 *12mo* Przestępnego Kara *vide Kara 13tio.* Żołnierzow Loźni *vide Loźni.*
Żydowskich Czapek Kolor r. 12. ar. 8. *2do.* Żydzi Cell, myttę Zup, aredować niemogą r. 1. ar. 29 *3tio* Czego w zastawie niebiorą? pod jaką karą Chrześciańskiey roczney Czeladź naymować im niewolno? Jako handlować zamierzono? Żydowskie zapisy? Forum &c, r. 4 ar. 6. r. 12. ar. 7.

Koniec Rejestru Konstytucyinego.

SUMMARIUSZE

Niektórych Konſtytucyi Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego

Za Szczęśliwego Panowania Nayiaśnieyſzego Króla

STANISŁAWA AUGUSTA

PRZEDRUKOWANE.

Summariuſz Konſtytucyi Konwokacyinego Seymu Roku 1764. dnia 7. Maia zaczętego a 25. Czerwca ſkończonego.

ROzpoczętey Konfederacyi Generalney W. X Lit: pod Marſzałkiem Michałem Brzoſtowſkim Koniuſzym Litewſkim na dniu 16. Aprila Roku 1764 w Wilnie uznano ſprawiedliwe przyczyny i dobroć intencyi ku Rzeczypoſpolitey, i we wſzyſtkim tę Konfederacyą approbowano.

Inſtrumentum acceſſionis Senatorow, Miniſtrow, Dygnitarzow, Urzędnikow, i Obywatelow W. X. Lit: do Konfederacyi Generalney W. X. Lit:

Z Miaſt wſzelkie ſtancye *ex Officio* znieſiono, ale Deputaci, Poſłowie, & *cujusvis Tituli* Urzędnicy maią je naymować, nikogo jednak nieprzymuſzaiąc; a gdyby niedotrzymali kontraktu, abo ſzkody poczynili, tedy zapozwani do Ziemſtwa lub Grodu tegoż Woiewództwa, Powiatu lub Ziemi, za niedotrzymanie kontraktu, ſowitey zapłaty wſkazem, a za ſzkody *duplici refuſione* maią być karani: i Exekucyą tego przez każdy Urząd: względem lokacyi chorągwi Trybunalſkiey czaſu Trybunału, dawne uſtawy ponowiono. A czaſu Seymu Grodzieńſkiego dla chorągwi Węgierſkiey Laſki W. X. Lit: tak dla Officerow jako też Gemeynow aby Miaſto Grodno na Przedmieściu ſtancye dało, waruiąc tym miaſtom aby nikt inny pod tytułem żołnierzy *ex Officio* nieſtał.

Klaſztorom *utriuſque ritus* nakazano, aby po Kamienicach, Domach prywatnych, i ſamych Klaſztorach, żadnych ſzynkow przedaży Towarow niemieli, exekucyą i moc zabierania Towarow i Trunkow ſamymże Miaſtom zlecono, a takowe konfiſkaty *prævia taxatione* na reparacyą miaſt przyſądzono: i wſzelkie na to otrzymane Przywileie i libertacye ſkaſſowano.

Tegoż Duchowieńſtwa *utriuſque Ritus* i Klaſztorow Kamienice i Juryzdyki ofiadłe Mieſzczanami, napełnione żydami & *omnis tituli* mieſzkańcami, tudzież Juryzdyki Senatorſkie, Metropolitańſkie i Szlacheckie, ażeby z Oſob ſwoich, handlow, rzemioſł, Mieſzczanie do mieyſkiey, a żydzi do Woiewodzińſkiey i Starościńſkiey Juryzdykcyi należeli *directè* warowano.

Wſzyſtkie prawa, a mianowicie Konſtytucye 1676. i 1677. reaſſumuiąc, ażeby dobra mieyſkie nieruchome, jako *hæreditas publica* Rzeczypospolitey, Kamienice, Dwory i place żadnym zapiſom, donacyom, i teſtamentowey dyſpozycyi dla Duchowieńſtwa i Klaſztorow niepodpadały, warowano; oraz wſzyſtkim *cujuſvis ſtatûs Nobilis & civilis* na Kamienice, Domy i Grunta mieyſkie, żadnych ſumm, legacyi i obligacyi dla Duchowieńſtwa wnoſić, i one żadnym pretextem od Stanu Swieckiego odrywać niepozwolono, i owſzem w cale zakazano.

A gdzieby takowe ſummy przez Teſtamenta, legacye, donacye na Kamienicach, Domach, Placach i gruntach mieyſkich po Konſtytucyi 1677. dla Stanu Duchownego wnieſione były. Tedy takowe legacye & *cujuscunque tituli* donacye i ſummy za nieważne deklarowawſzy, tychże Kamienic, Dworow, placow i gruntow *Succeſſoribus & in caſum* nieobeymowania przez Sukceſſorow ſamym miaſtom *liberam rehabitionem, prævia* jednak *ad inſtantiam Inſtigatoris Judicij Civitatenſis* do ſądu mieyſkiego *adcitatione, hoc modo* ſtanowiemy i ordynuiemy: ażeby takowe *Funda* po deklarowaniu przez miaſta *ad rehabitionem Succeſſoribus & venditionem omnino* komużkolwiek *etiam* Szlachcicowi *plus offerenti, ſalvis Juribus & oneribus civitatenſibus in ſpatio* trzech lat od daty teraznieyſzey Konſtytucyi przedane były. A z takowego przedania ſummy wynikaiącey *una medietas* za reparacye *poſſeſſoribus, altera vero medietas* Aktorom lub ich Sukceſſorom, a jeśliby ſię takowi nieznaleźli, tedy miaſtu *ad uſus publicos cedere* ma.

Gdyby Dziedzic Kamienicy jakiey, lub Dworu, lub placu mieyſkiego przeładuie długami, tedy i to przez *plus offerentiam* ma bydź przez miaſto podano do ſprzedania, a Kredytorowie *ducta proportione* kapitałow ſwoich, maią ſię tą ſummą dzielić. Takowym przedażom

spatium trzech lat od daty ninieyszey Konstytucyi naznaczono, *præviis Innotescentiis* od Miasta *ad valvas* Ratusza i bram mieyskich przez trzy lata *continuo publicandis*. A jeżeliby *post elapsum triennium* żadni *hæredes & creditores* do takowych pustych Kamienic, dworow, placow odezwy do miasta nieczynili, tedy iuż na ten czas one do miasta należeć maią, *sine ullo regressu per hæredes & Creditores.*

Miast i Mieszczan do żadnych sądow mimo *forum Civitatense* z appellacyą do sądow J. K. Mci Zadwornych Assessorskich, zapozywać niemaią, *sub nullitate decretorum attentorum & sub panis evocationis* w Assessoryi Lit: *irrogandis.*

Obywatele w Miastach *cujuscunque status* (oprócz Magistratowych) aby szabel i innych Szlacheckiemu stanowi przyzwoitych ozdob niezażywali.

Kommissyą Skarbową albo Radę Ekonomiczną dla porządku i pomnożenia dochodow Skarbu Lit: ustanowiono, do ktorey przy Wielkim i Nadwornym Podskarbich Lit: deputowano Kommissarzow, ktorzy to Kommissarze a zaś Podskarbiowie Wielki i Nadworny Lit: *in Supplementum* swoich przysiąg do Grodna *pro die 2da Januarij* w Roku 1765. ziechawszy naprzód przysięgę przed Ziemstwem, lub *in absentia* przed Grodem Powiatu Grodzieńskiego wypełnią: iż *w zasiadaniu na tey Radzie na dobro tylko publiczne wzgląd, nie będą*, uciemiężenia, ani allewiacyi prywatney a szkodliwey Rzeczypospolitey radzić nie będą, owszem o nię opponować się, obietnic żadnych ani jakichkolwiek datkow, ani sami przez się, ani przez Rzeczpospolitą wyznaczoney, akceptować niebędą; iż dla Officyalistow Skarbowych dawaiących rachunki, z importancyi ogulnie i wszczegulności *per Specificum* wszystkiey, ani faworem ani nienawiścią uwodzić się nie będą, ale według słuszności radzić, sprawy decydować, i ten Urząd sprawować będą.

Po wykonanym Juramencie Sessye swoie *sub Præsidentia* Podskarbiego W. albo w niebytności tego pod pierwszym *in Ordine* naznaczonym Senatorem, lub też w niedostatku Senatorow wyznaczonych pod Podskarbim Nadwornym Lit: a na reszcie w niebytności tegoż, przed wyższego Urzędu Kommissarzem *ex equestri Ordine*, nie uważaiąc na przytomność jednego lub więcey, aby tylko pięć Osob było z prezyduiącym, intymować będą, Jurysdykcyą ufunduią, i codziennie *exceptis diebus festivis*, z rana o godzinie wtorey do szóstey zasiadać, i tak dwie Kadencye w każdym Roku po Niedziel sześć trwać maiące, zacząwszy teraz pierwszą, *die 2da Januarij* Roku 1765. Drugą *2ma Julij*. w tymże Roku *pariter* sześć. Niedziel *non interrupte* (chybaby spraw i rachunkow niestało) odsądzą.

Do pisania Protokułow i trzymania Archiwu Ekonomicznego, użyią Skarbnego W. X. Lit: jako iuż naznaczonego pensyą od Rzeczypospolitey maiącego. A Regenta Skarbowego Osobę zdolną, na ten czas *coram eodem consilio Æconomico* przysiądz i dependować od Skarbnego Lit: maiącą, przybiorą i postanowią. Akta w Zamku Grodzieńskim *in Archivo æconomico* maią być ulokowane.

Ta Kommissya ma radzić o dochodach Skarbowych i przymnożeniu onych, Instruktarz nowy generalny nieuciemiężliwy ułożyć, i do komor i Grodow podać; kwity z wyrażeniem *quantitatis* zapłaconego cła kazać Pisarzom dawać, miary, wagi, łokcie &c. jednakie po całym W.X. Lit: ustanowić traktы dla Kupcow, grobelne, mostowe zawady młynow na portowych rzekach opiszą; i do Grodow i komor rozeszlą i rzeki portowe aby były do defluitacyi zgodne, *invigilabunt*, Officyalistow Skarbowych Szlachtę Katolikow i niedepaktuiących postanowią, żołnierzy Skarbowych podług potrzeby, nie więcey jednak jak sto i z Officyerami chować będą: a gdyby tych mało było, tedy Hetman W. dodać winien: Regestra półroczney importancyi z wyrażeniem każdego dnia jakowy Kupiec, zkąd, z jakim licznym towarem, Tuczyli *extra Regnum* przechodził, dokąd szedł, wiele zapłacił? Zbywaiące z Expensow summy maią składać *in Archivo æconomico* w Zamku Grodzieńskim za trzema kluczami jednym Podskarbińskim, drugim delegowanych Senatorow, a trzecim delegowanych *ex ordine Equestri*, i niewydawać jedni bez drugich bez Rezolucyi Seymowych, lub *Senatus Consilij*.

Po śmierci Possessora lub Possessorki, jakieykolwiek Królewszczyzny, na ktòrą *Jus communicativum* abo Cessya nie zaszła, *Successores* zmarłego też Krolewszczyznę trzymać będą nie aggrawuiąc ani dezoluiąc, a intratę wszelką *ab actu capiæ vacantiæ ad actum* obięcia oney przez nowego Possessora, za uczynioną przed posłanym od Skarbu Lit: kalkulacyą do tegoż Skarbu oddać powinni, a za dezolucye i depaktacye, jeżeliby się w dobrach pokazały odpowiedzieć maią *sub carentia activæ vocis* wszędzie, i karą 2000. kop Lit: *in commissione ad instantiam Thesaur. Magni Duc: Lit: extendenda.*

Skargi od Kupcow i na Kupcow, zwracania z traktow i wszelkie sprawy tyczące się Skarbowych interessow Kommissya sądzić będzie za wydanemi jednak pozwami pod tytułem *My Kommissarze Rady Ekonomiczney Skarbu W. X. Lit: od Rzeczypospolitey wyznaczeni*: i zeznanemi na Niedziel cztery w własnym każdego pozwanego Grodzie, lub względem Mieszczan Magdeburyi, gdzie dobra abo dom pozwanego leży: Inkwizycye, kalkulacye, weryfikacye przez Urząd Ziemski lub Grodzki *expediendas* naznaczą, przysiąg słuchać będą, karę wskażą *super delinquentibus*, satisfakcyą nieodwłocznie nakażą, a *in casu* niestawania za drugą kondem-

natą, tak jakoby za oſtatnią *finalis executio & bonorum vel proventuum Jure victi per Officium competens traditio uſque ad realem ſatisfactionem parti Jure vincenti* bydź ma, *adhibito etiam adminiculo* Skarbu Lit: *Pro pœnis* zaś *ſolis Perſonalibus ſpirituales Personas ad Juriſdictionem ſpiritualem*, a Zakonnikow *ad Supiriores* odſyłać maią. *Forum* Szlachcie z Superintendentami w Kommiſſyi Ekonomiczney, a zaś Superintendentom z Szlachtą w Trybunale Skarbowym. Także maią zapozwać *ad Inſtantiam Inſtigatoris* W. X Lit: (który tym ſądom *aſſiſtere* powinien) wſzyſtkich pretenduiących Ceł wodnych i lądowych *pro reproductione Jurium*, którym zapozwanym a należyte Prawa produkuiącym, jeśli znaydą Cła do Królewſzczyzn lub Urzędow nadane, tedy *in bonificationem* Ich, takąż kwotę *ad fata Poſſeſſoris aut aſcenſum juris* płacić że Skarbu będą; a za Cła do Dobr dziedzicznych należące dwudzieſtotetni Prowent ze Skarbu Rzeczypoſpolitey *legitimo competitori prævia ſæcura* ſummy tey *locatione* ſpłacą, i te Cła na zawſze znioſą.

Za nadane zaś Cła od Królow i Kſiążąt na fundacye Duchownym, *facta prius inveſtigationes*, wiele teraz czynią, taż Kommiſſya Skarbu Lit: *cum notitia Jurisdictionis Spiritualis* raz na zawſze kontrakt uczyni, *annuatim* wynikaiącą ſummę płacić będzie, a Cła na zawſze ſkaſſuie.

Jeżeliby zaś prawa żadnego, abo wątpliwe i nienależyte na Cła *abuſive* wybierane pokazano, tedy takowe Cła ſkaſſuią, i więcey brać zakażą *ſub refuſione in poſt* branych & *pœna* 2000. kop przez tę Kommiſſyą *irroganda*.

Wſzyſtkie ſprawy Skarbowe, nawet ſtanowienie Officyaliſtow Skarbowych *pluralitate Conſilij œconomici* decydowane będą, i na co wſzyſtkich zgodne zdanie zaydzie, to w Protokuł wpiſane, wſzyſcy podpiſać maią, gdzie zaś różność będzie, tedy każdy własne ſwe zdanie w Protokule podpiſze dla explikacyi na potym *ſenſus ſui* Rzeczypoſpolitey. *Pluralitas* jednak *concludet* z dozwoleniem do trzech razy wotowania od ſprawy nieodchodząc; a gdyby *paritas* naſtąpiła, tedy prezyduiący powtórnie ſwoie Votum dać ma, a do którey ſię ſtrony przypiſze, ta decyduie Zrywaiący umyślnie komplet, ma być od funkcyi odſądzony.

Expens żadnych czynić nie ma nad te, które Rzeczpoſpolita opiſała (*ſalva diminutione aut abrogatione* niepotrzebnych) abo opiſze, lub które w nieuchronney potrzebie przez *Senatus Conſilium* mocą Konſtytucyi 1717. naznaczone będą.

Na każdym Seymie Ordynaryinym i Extraordynaryinym po złączeniu ſię Izby Poſelſkiey z Senatorſką do powitania Podſkarbi W. Lit: *cum Conſilio œconomico* rachunek *figurâ Judiciali* zdawać będzie, i projekta poda. Kommiſſarze teraz wyznaczeni, do Seymu tylko Ordynaryinego zoſtawać maią, kiedy wolno Rzeczypoſpolitey innych *pluralitate Votorum* obrać, lub tychże ſamych potwierdzić, którzy także do innego tylko Seymu na funkcyi będą. A gdyby który *in hoc interſtitio* umarł, abo *ad Miniſterium* czyli do Senatu poſtąpił, tedy Król Jmć za Radą *Reſidentium ad latus* ma innego do czaſu exſpiracyi funkcyi innych, naznaczać.

Zaſiadaiącym na Kadencyach Kommiſſarzom *currit* obmowa w ſprawach Ich w innych ſubſelliach agituiących ſię a *perſonalitatem* wyciągaiących, byle ukazali *a Conſilio Æconomico* atteſtacyą, że ſą *actu in exercitio* Gdyby zaś kto podſtępnie, na zwłokę atteſtacyą wyrobił, za dowodzeniem ma Tyſiąc kop *irremiſſibiliter* zapłacić.

Funkcyi Deputackie *durante Commiſſoriatu* mieć nie mogą, a jeżeli Poſłani na Seym będą, tedy tak oni jako też Senatorowie *Commiſſarij* i Podſkarbi *in negotiis* Skarbu Lit: *ad Vota* należeć nie maią, ale tylko ſamę remonſtracyą intereſſow Skarbowych czynić mogą. W własney także ſprawie tam *ex reatu quam ex actoratu* wotować nie ma *in Conſilio Æconomico*, ale na uſtęp wyniść, w czym ani *ſuſpenſa*, ani *Remiſſa ex quo Commiſſarius* nie idzie.

A jako wſzyſtkie rządy i dyſpozycye Skarbu Lit: do teraznieyſzey Rady Ekonomiczney należą; tak wſzelkie prerogatywy Podſkarbińſkie, co do Rządow i Intereſſow Skarbowych prawami opiſane, na tę Radę Ekonomiczną, która *etiam ſub interregnis in plena Jurisdictione & authoritate ſui* zoſtawać ma, rozciągniono, i aby Podſkarbi ſpolnie tylko z Kommiſſarzami wſzelkie rządy Skarbu Lit: tudzież Dóbr i dochodow ſtołowych Królewſkich *poſt fata Regis* ſprawował, warowano.

Penſyą teraznieyſzemu Podſkarbiemu W. (znoſząc wſzelkie inne Podſkarbińſkie obwencye) 120, tyſięcy Złł: Polſkich, zaś naſtępcom Jego po 18. tyſięcy: Kommiſſarzom każdemu po oſm tyſięcy co Rocznie ze Skarbu Rzeczypoſpolitey naznaczono, które tak Podſkarbi jako i Komiſſarze nieryczałtem, ale na końcu każdey Kadencyi odbierać maią w ten ſpoſob; którzy całą Kadencyą abo póki ſpraw ſtanie zaſiadać będą, ci całą półroczną penſyą odbiorą, którzyby ſię zaś abſentowali, tym *ad proportionem* opuſzczonego czaſu wytrącą, a wytrącone pieniądze do Kaſſy Skarbowey póydą.

Gdyby zaś Podſkarbi W. lub Kommiſſarz *ob legalitatem* choroby tylko abſentował ſię, tedy ieśli chce odebrać penſyą, ma *ſupra veram ſui infirmitatem* poprzyſiądz, To jednak prawo teraznieyſzych Podſkarbich Wielkiego i Nadwornego *ſtringere* niema.

Podſkarbiemu Nadwornemu Lit: penſyi Roczney 10. tyſięcy ze Skarbu W. X. Lit:

a drugie 10. tyſięcy z Dóbr Ekonomicznych W. X. Lit: naznaczono *ſimili cautione.* Regentowi Skarbowemu (ktorego wyznaczy Kommiſſya) determinowano dwa tyſiące Zł: penſyi Roczney.

Projekt do uſtanowienia Stęplowanego Papieru, aby ta Kommiſſya uformowała & *planis Statibus* gotowy podała, zalecono.

Ta Kommiſſya do żadnych ſpraw i Dóbr Ziemſkich, do uſtanowienia nowych podatkow, do lokacyi Woyſk Komputowych, onym odmiany płacy (która według Konſtytucyi Roku 1717. zoſtawać ma) ani w żadne materye *Status* wdawać ſię niepowinna.

Taż Kommiſſya na Seymie po złączeniu ſię Izby Poſelſkiey do powitania z Senatem, poda wielość dochodów, a Stany Seymuiące nieodkładaiąc do innego Seymu naznaczą *certum fundum* na zapłatę Woyſku W. X. Lit: a podatek Podymnego z Dóbr Ziemſkich *in toto vel in parte* znioſą.

Cło generalne wodne i lądowe wſzyſcy *etiam* Król Jmć, płacić maią; znoſząc wſzelkie partykularne cła, myta, komory, przykomorki, objażdżki, i inne bez Prawnie wymyślone, a prawnie dotąd trzymane Kommiſſyi Skarbowey uſpokoić podług wzmiankowanego wyżey ſpoſobu kazano. Szlachta od łaſztu zboża własney kreſcencyi za po przyſiężeniem na komorze od Szypra po Zł: dwa płacić będzie. Exekucya Cła tego po ułożonym przez Kommiſſyą Skarbową Inſtruktarzu *a d. 1ma Januarij 1765. Anni* zacznie ſię.

Podwody czyli końmi, czyli wołmi zboże, lub inne *Victualia* na Targ, abo na własną potrzebę, czyli z Dóbr do Dóbr, abo do Portu, także i leſne Towary Szlacheckie do lądu tylko prowadzone, i bydło wſzelkie z Dóbr do Dóbr przeganiane, także wyprowadzenie *neceſſariorum* z Gdańſka, Rygi, i Królewca na potrzebę Szlachecką za poprzyſięgą na to iż nie na przedaż żadną, maią być od Cła uwolnione.

Ponieważ moſty i groble wiele gdzieś koſztuią Dziedzicow i Poſſeſſorow, więc Kommiſſya Ekonomiczna zeſzle Kommiſſarzow na rewizyą i ułożenie Taryffy, podług ktorey wſzyſcy kupiectwem ſię bawiący moſtowe i grobelne płacić maią, w koſztownieyſzych moſtach i groblach od wołu i konia po 3 groſze, a w mniey koſztownych, po dwa lub po jednemu groſzu; taż Kommiſsya będzie determinowała kędy Kupcy z Towarami chodzić mają. Spaſnego od wołu czyli konia od Kupcow, groſz jeden, od noclegu groſzy 3. na paſtwiſkach od Dworu wyznaczonych.

Od moſtowego, grobelnego i ſpaſnego fury końmi i wołmi zboże i inne *Victualia* na Targ i własną potrzebę lub do lądu wiozące albo z dobr do dóbr przewożone, także leſne towary, niemniey przepędzania bydła wſzelkiego rodzaiu z dobr do dobr wolne ſą. Naprawa moſtow i grobel do Poſſeſſorow lub Dziedziców, należy, ktorzy też w ſwych Dobrach założeniu komor przeſzkadzać nie maią pod winą 500. grzywien. Na Bugu w Tereſpolu moſtowego i grobelnego każdy od wołu i konia po trzy, a od pieſzego człowieka po jednym groſzu zapłaci.

Myto *Dragowym* nazwane Skarb Litewſki po 10. Zł: opłacać będzie *ad fata vel abſceſſum Juris moderni Poſſeſſoris*, a defluituiący od tego wolni być maią.

Sprowadzaiący wina z Węgier, tudzież Towary z Gdańſka Sląſka do Litwy, Cło tylko Koronne w Koronie zapłacą, a na komorze Litewſkiey kwit tylko ukazać maią, ale nic nie płacić.

Kwarta ſprawiedliwa z Dobr Krolewſkich, Krzeſłowych, Staroſtw, Leśnictw, Woytoſtw, Dzierżaw i innych Krolewſzczyzn dawno i nowo oſiadłych, nawet *Jure Hypothecæ* trzymanych nie inkluduiąc jednak Dobr Stołu Krolewſkiego, i na to Luſtratorow *capaces & bene Poſſeſſionatos* naznaczono. Ktorzy to Luſtratorowie dnia 1. Lutego Roku 1765. wykonaią przyſięgę przed Aktami ſwego Grodu, iż *ſami ſwemi Oſobami, bez żadnego względu, lub nienawiści, bez podarunkow i obietnic, kontentuiąc ſię penſyą poſtanowioną i ſufficyencyą na koni naywięcey 12. Luſtracyą w czaſie naznaczonym dopełnią nie zwlekaiąc chybaby dla choroby.*

Zaczną luſtrować od dnia 15. Febr: Roku 1765. a ſkończą koło końca 8bra Roku tegoż pod winą 500. grzywien. Gdzieby Staroſtwo lub Dzierżawa leżała we dwoch Woiewodztwach lub Powiatach, ten luſtrować ma, przy ktorym *fundum principale.* Inwentarze i Regeſtra wſzelkiey trzyletniey Imporotacyi z Aręd, Stawow, Młynow, Czynſzow i wſzelkich gotowych dawanych pieniędzy jako też kreſcencyi przykładem zaſtawnych lub Arędownych kontraktow taxuiących Prowenta, nieinkluduiąc Puſzczowych leſnych prowentow i innych handlów, powinni pod przyſięgą Poſſeſſorowie lub Dyſpozytorowie ukazać, a Luſtratorowie średni Rok ſkomputowawſzy. Roczny prowent biorąc proporcyą z trzech oſtatnich lat wynaydą, i kwartę abo czwartą część do Sarbu Rzeczypoſpolitey wydzielą, wytrąciwſzy mieyſcową, nieuchybną expenſę, na utrzymanie ſzczegulnie pokazaney intraty potrzebną, nieinkluduiąc jednak budynkow koſztownych reparacyi, ani żadnych Nadwornych milicyi krom proporcyonalnych Garnizonow w Staroſtwach Pogranicznych.

Luſtratorowie Taryffę podadzą *per oblatam* jednę do Grodu, a drugą do Kommiſſyi Ekonomiczney, przy odebraniu ktorych Skarb Lit: każdemu Luſtratorowi po 4. tyſiące Zł: *Indilatè* zapłacić powinien za pracą.

Kwartę ſami Poſſeſſorowie a nie poddani od raty Marcowey Roku 1766. zacząwſzy, do Skarbu Lit: *circa Acta* Grodu importować maią, a z Grodów Kommiſsya odbierze.

Każdy zaś nowy Poſseſsor w pierwſzym Roku Poſseſsyi ſwoiey kwadruplę oddawać ma, a takową kwartę i kwadruplę Poſseſsorowie z Intrat zapłacą, nierozkładaiąc na poddanych, ani ich nad powinność nieaggrawuiąc, i Staroſtw niedezoluiąc pod utratą Staroſtw i Dzierżaw na Kommiſsyi Ekonomiczney *decernenda*. Simplę kwartę, jako wchodzącą iuż w tę kwartę opłacać niebędą oſobno.

Ktoby Luſtracyy przeſzkadzał, unikał, podług Taryffy niepłacił, ma *carere* wſzędzie *activa voce & functionibus* za Dekretem Kommiſsyi Skarbowey, która *ſatisfactionem* płacenia kwarty za pierwſzym Dekretem jakby za oſtatnim naznaczy.

Gdyby zaś Luſtratorowie nieczynili zadość ſwoiey funkcyi, maią *carere activa voce*, a zapozwani na Kommissyą, być karani 4. Niedzielami wieży, i dwóma tyſiącami kop Lit: a innych na ich mieyſce Kommiſsya Skarbowa wyznaczy z równą jak Seymowi, prerogatywą: Toż samo uczyni, jeśli który Luſtrator w czaſie luſtracyi umrze,

Gdyby kto ſądził ſię być *praeaggravatus* od luſtracyi, ma *in ſpatio* Niedziel 4. a niepóźniey (*ſub nullitate manifeſtu*) manifeſtować ſię o preaggrawacyą, i do Kommissyi ſię udać, która może innego Luſtratora dla poprawienia pierwſzey luſtracyi wyſłać: nim zaś naſtąpi rozprawa, kwartę przez luſtracyą naznaczoną wypłacić.

Luſtratorowie opiſzą expensę i potrzebę Staroſtw Grodowych na opatrywanie Zamkow beſpieczeńſtwo i exekucye *ſuper Convictis ad deciſionem ſtatum* na przyſzłym Seymie.

Taryffa ta do lat pięciu trwać powinna, a potym Kommissya wcześnie naznaczy Luſtratorow na nową Luſtracyą.

Ciż Luſtratorowie Taryffę hibernową porządniey *ad proportionem bonorum* ułożą.

Po dokończoney luſtracyi płaca woyſku W.X. Lit: z kwarty iśća podymne z Dobr Ziemſkich Szlacheckich znieſione być ma.

Pogłówne Zydowſkie zamiaſt ſummy 60. tyſięcy opłacaiącey dotąd ogólnie Zydów, poſtanowiono po całym W. X. Lit: podług ſpoſobu w Koronie opiſanego we wſzyſtkich punktach. Z tym jeſzcze dokładem, aby żydzi przy ułożeniu tey nowey Taryffy do którego Kahału czyli parafii wpiſani, nawet indziey przenieſieni, do tegoż Kahału pogłównego uſtanowienie nie naſtąpi.

Zydom Xięſtwa Inflantſkiego naznaczono Kahał Kraſławſki i tam im należeć kazano.

Luſtratorow do każdego Woiewództwa i Powiatu wyznaczono, którzy podług opisu o pogłównym żydowſkim w Koronie wzmiankowanego we wſzyſtkim zachować ſię maią, a za swą fatygę przy oddaniu Taryff Skarbowi Lit: maią od niego wziąć po tyſiącu Złotych.

Simplę kwartę oſobno dotąd na Artyleryą z Staroſtw i Dzierżaw W. X. Lit: wybieraną do Generalney kwarty przyłączono, a Kommissyi Skarbowey kazano wypłacać Ratę zaczynaiąc pierwſzą od Marca Roku 1766. Oraz poſtanowiono, aby Generałowie Artyleryi W. X. Lit: z Staroſtw Lipniszek i Gieronen tudzież z Juryzdyki Antokolſkiey, z Tartaku, Cegielni, Folwarku Wirszup i Włoki na Rzeſzy, tudzież z 30. tyſięcy Zł: Polſkich z podatku Czopowego Powiatu Oſzmiańſkiego applikowanych, i pomienionego *quantum* zamiaſt ſympli kwarty przez Kommiſsyą Skarbową wypłacać maiącego, co rocznie przed Kommiſsyą Skarbową rachunek zdawali *ad Inſtantiam Inſtigatoris ejusdem Officij Commiſſiorialis*, która Kommiſsya ma też naznaczyć pensyą Generałowi Artyleryi, jaka ma Jego *ad proportionem* Szefoſtwa Jego dochodzić, a dla wzięcia Informacyi o Prowentach, kazano wzwyż pomienione attynencye Artyleryiſkie, Luſtratorom Powiatu Oſzmiańſkiego, zarównie jak Królewſzczyzny luſtrować: dozor nad Artyleryą Hetmanom zlecono, od inderny i od kwarty uwolniono.

Hetmanow Lit: zoſtawiono przy władzy i Prerogatywach dawnieyſzych, mianowicie Roku 1717.

Kwitowano Sukcessorow Jana *Sollohuba*, i Staniſława *Poniatowſkiego* Podſkarbich Wielkich W. X. Lit: tudzież kwit dano Hrabi *Flemingowi* Podſkarbiemu W. W. X. Lit: aż do dnia 24. Junij Roku 1764.

Niemieryczowi Chorążemu Sandomirſkiemu 52. tyſiące, Piſarzowi Skarb: W. X. Lit: tudzież Ziemſkiemu i Grodzkiemu Surrogatorom Wiłkomirſkim *Morykonim* Trzykroć cztery tyſiące czterysta ośmdzieſiąt cztery Zł: gr: 17. Sukceſſorom zaś *Boratyniego* jeśli ſię ich dług ſprawiedliwy pokaże, Skarb Lit: ma wypłacić.

Nakazano Kommiſſyi Skarbowey Lit. wypłacać na każdą Ratę po 9. tyſięcy Zł; na Chorągiew Marſzałkow: Lit:

Marſzałkowi Konfederackiemu Generalnemu W. X. Lit: kazano nieodwłócznie 100. tyſięcy Zł: Polſk: ze ſkarbu Lit: wypłacić *ſubveniendo* koſztom Urzędu Jego,

Podnieſienie Biſkupſtwa Wileńſkiego na Arcy-Biſkupſtwo odłożono do Seymu Koronacyinego.

Kommiſſarzow na rewizyą Ekonomij Grodzieńſkiey, Olitſkiey i Malborſkiey naznaczono.

B.

Summariusz

Wykupno Ekonomij Szawelſkiey zlecono Podſkarbiemu Lit: a ſummę 40. tyſięcy Zł: Polſkich, która *in recompenſam* zaſtawu jey ſzła ze Skarbu Lit: Krolowi Jmci, ma być obrocona *in uſus publicos.*

Zamianę Gruntow w Staroſtwie Homelſkim potwierdzono, a na rozgraniczenie tegoż Staroſtwa od różnych, tudzież na uſpokoienie między Dobrami Ziemſkiemi a Staroſtwem Ziołowſkim, tudzież na rozgraniczenie Łyſkowa i Niedzwiecka z Dzierżawą Nowym Dworem do ſtaroſtwa Wołkowyſkiego należącym, tudzież o dyfferencye między Woiewodztwem *K*ijowſkim a Powiatem Mozyrſkim, Kommiſſarzow naznaczono.

Dobra wieczyſtolenne Narowkę ze wſiami i attynencyami w Mozyrſkim leżące, w Dobra dziedziczne Ziemſkie obrócono.

O zbiegłych Poddanych z Mozyrſkiego w Kijowſkie *forum* w Kijowſkich Grodach naznaczono *ſine ullis dilationibus.*

Zlecono Hetmanowi W, X. Lit: aby Powiat Mozyrſki od Haydamaków, Woyſkiem Komputowym zaſtaniał.

Ubeſpieczono Poſſeſſye Obywatelów Powiatu Pińſkiego względem *forum* i Juryſdykcyi Ziemſkiey.

O kupach ſwywolnych poſtanowiono, aby ich ścigano *etiam mota nobilitate*, a najeżdżaiących Poſſeſſye Szlacheckie, *Perſonarum aggreſſores, Legum contemptores* Grody lub podczas Interregnum Kaptury *pro invindicabilibus capitibo* ſądzili.

Odnowiono ſprawę Wiktoryna *Buchowieckiego* z Jozefem *Kaſzycem*, a uchylaiąc Dekretu zaſzłego roſprawę w ſądach Konfederackich W X Lit: naznaczono.

Senatorye, Dygnitarſtwa, Urzędy wſzelkie W X Lit: ſamym tylko Obywatelom W. X Lit: w teyże Prowincyi Poſſeſſye ſwoie niezmyſlone, także *Perſonalia* w teyże Prowincyi *merita* maiącym maią być *inpoſterum* dawane *ſub nullitate Privilegiorum:*

Biſkupſtwa i Opactwa *Græco Uniti Ritus* Szlachcie pewney dawane bydź maią *ſub nullitate Privilegiorum.*

Alexandra Suffragana Zmudzkiego Referendarza W X. Lit i Jana Podkomorzego Wileńſkiego, Horainow deklarowano zalecić Królowi Jmci przyſzłemu.

Pozwolono Kapitule Wileńſkiey zamianę Dobr Braſzewic.

Pretensyą Steckiego Kawalera Maltańſkiego do Dobr Stwelewicz i Pocieyki w Litwie leżących do Konfederacyi W. X. Lit: na rozsądzenie odeſłano.

Approbowano Maydeburye: *w Janiſzkach* na Zmudzi leżących, w Szkłowie, Bobrze.

Dla pospiechu sprawiedliwości w ſądzeniu poſtanowiono, aby ſprawy nietylko nowe, ale też i te, ktoreby bądź po Remissach i Dylacyach *in quovis foro* po kondemnatach *in ultimo gradu* wypadłych, a jeszcze *definitivam ſententiam in minori ſubſellio* nieotrzymały, Ziemſkie y Ziemſkich Grodzkie w Grodzkich sądach *ad ultimam Convictionem* prozekwowane były, i nie inaczey, tylko *per appellationem a definitiva* do Trybunału wychodziły *ſub pœnis evocationis*, ktoby nienależycie, mimo należyte *forum* pozwał do drugiego, a Trybunały takowe ſprawy dawne, choćby po wſzyſtkich Dylacyach, które *iterari* już niebędą, *ad ſua ſubſellia* odſyłać maią, oprócz tych ſpraw w których zapiſana w Trybunałach oczewiſta, i tych w ktorych *in acceſſoriis* dekreta zaſzły, takowe w Trybunale iuż kończyć maią. Ze zaś Opisy rozprawowania ſie *in omni ſubſellio* mieſzaią porządek spraw i ſądow, przeto odtąd jaka ſprawa do jakiego *forum* należy z rzepisu Prawa, tamże prozekwowana bydź ma a nie indziey *ſub pœnis evocationis.*

Obligi miedzy żyiącemi Oſobami, *forum* w Grodzie w Ziemſtwie *ubi bona conſtunt*, w Trybunale Ziemſkim Duchownym i Skarbowym, na obudwóch Repartycyach naznaczono.

Urzędnicy Ziemſcy, Marszałek, Podkomorzy, Chorąży, Sędziow Ziemſkich czterech i Pisarz Ziemſki, znosząc *abhinc* tytuł Podsędkow, obierani będą *pluralitate Votorum*, nie 4. Kandydatow obieraiąc, lecz tylko do każdego Urzędu po jednemu, a gdzie jeſt Podsędek, ten *eo ipſo* bez powtorney Elekcyi ma być Sędzią, po obraniu zaś i otrzymaniu *Laudi* z podpisem Urzędnikow i Szlachty, które tegoż dnia, którego ſię Elekcya ſkończy, *ad acta* Grodu podane bydź ma, za Inſtrumentem Elekcyi w Ziemſtwie lub w Grodzie ſwego Woiewództwa przyſiągłszy, zaraz po przyſiędze *ad activitatem* Urzędow wchodzić będą, przecież *Privilegia* u Króla Jmci otrzymywać maią, a Król Jmć tak *Electis legitime, Privilegia non denegabit*, a tak obrani, na tych funkcyach aż do śmierci, abo też do ascensu na wyższy Urząd zoſtaną. Powinni zaś bydź *bene nati* mieć Poſſeſſye Ziemſkie wieczyſte w tymże Woiewództwie i Powiecie. Toż ſamo ma ſię rozumieć o Urzędnikach Grodzkich i Regentach Ziemſkim i Grodzkim.

Sędziowie Ziemſcy porządkiem w Inſtrumencie Elekcyi położonym mieyſca zaſiadać będą po Chorążym przed Woyſkim, i pierwſzy *ex Ordine* na Sądach *præſidebit*: Sądy podług naznaczonych prawem kadencyi ſądzić będą *non obſtante duorum abſentia.* Co też i *Powiatowi Lidzkiemu* względem ſądzenia Tróyga Kadencyi pozwala ſię.

In caſu paritatis w tym sądzie, Pisarz Ziemſki na ten czas *ſententiam deciſivam* dać ma, gdyby zaś Pisarz umarł, Sędziowie innego wybiorą, *protunc*, który zwykłą Rotą przyſiągł-

szy, zaſiadać ma, póki na Seymiku nienaſtąpi Elekcya Piſarza Ziemſkiego. Sędziow Ziemſkich dwóch z jednego Imienia, w jednym Woiewództwie lub Powiecie obranemi bydź nie mogą. Seymikom Elekcyinym Ziemſkim na zawsze czas po Gromnicznych Gospodarſkich na zajutrz naznaczono,

Ktoby ſię ważył *Syemiki tumultuarić* mieszać, drugie Elekcye na mieyſcu nieprzyzwoitym robić, wiolencye na Seymikach, na Ulicach, w Stancyach czynić, Szlachtę z Cudzych, Woiewództw abo Zołnierzy ſprowadzać do Miaſta lub z bronią ogniſtą w zbroiach, w pancerzach, w kaftanach zbroynych na Seymik, sądy i Trybunały chodzić, takowy każdy *ex inſtantia cujusvis Nobilis termino tacto* pozwany, na pierwſzey Kadencyi Sądow Grodzkich lub Ziemſkich bez żadnych dylacyi; oprócz inkwizycyi, i jeśliby jey potrzeba było, *indilatè* expedyować ſię ma, *ſalvâ in cauſis Criminalibus* tylko do Trybunału *appellatione* Temuż Prawu i Xięſtwo Inflanckie podległe.

Popiſy co lat dwie nazajutrz po S. Michale powinny bywać. Pierwſzy Popis ma bydź w Roku 1765. Chorąży Rejeſtr ſpiſany przez Chorągwie i Parafie Szlachty okazywaiącey ſię ma podać Woiewodzie lub Kaſztelanowi, a w Powiatach Marſzałkom, z którego popiſywać, a po popiſie takowy Rejeſtr od Senatorow i Chorążego i Urzędników podpisany, *ad Acta* podany będzie. Każdy Senator, Szlachcic oſiadłość ſwoię maiący w tym Woiewodztwie lub Powiecie popisywać ſię powinien *ſub pœnis ad cujusvis inſtantiam* w Ziemſtwie lub Grodzie *irrogandis*. a ktoby w rożnych Woiewodztwach lub Powiatach miał Poſſeſſye, tedy wziąwszy atteſtacyą z jednego, nie jeſt obowiązany do Popiſu indziey.

2 Regeſtr popisowy jako i Dekreta bez aktualnego wywodu nielegitymuią tego, ktoby był niepewnym Szlachcicem: co też i Inflantom ſłużyć ma.

Kommiſſarzow do Korrektury Prawa wyznaczono: *Maſſalſkiego* Biſkupa Wileńſkiego, *Burzyńſkiego* Kasztelana Smoleńſkiego, *Tyzenhauza* Pisarza Lit: *Wołłowicza* Marszałka Slonimſkiego, *Jodkę* Lidzkiego, *Jundziłła* Grodzieńſkiego Podkomorzych, *Łopacińſkiego* Staroſtę Mścisławſkiego, *Jeleńſkiego* Pisarza Dekretow: W. X. Lit: *Szadurſkiego* Stolnika Inflanſkiego, *Bychowca* Sędziego Grodzkiego Wołkowyſkiego, ktorzy ią ułożywſzy na przyſzłym Seymie *ad approbationem* podadzą.

Sędziow Kapturowych podczas bezkrolewia nad piętnaſtu więcey obierać niemaią, Pisarz Ziemſki, a *in abſentia* Grodzki pióro trzymać ma. W którym Sądzie sprawy Obligowe sądzone będą. Do tego Prawa i Xięſtwo Inflanſkie należy.

Zaſługi Ogińſkiego Marszałka W. W. X. Lit: przyſzłemu Królowi zalecić obiecano.

Symikom Starodubowſkim mieysce Seymikowania u XX. Karmelitow Bosych pod Oſtrą Bramą, a Smoleńſkim u XX. Bernardynow w Mieście Wilnie wyznaczono.

Urzędy zaś Ziemſkie i Grodzkie tylko ſamym Exulantom Patrriotom, lub Dobra nadane Exulantſkie trzymaiącym, *non vero advenis* z cudzych Woiewodztw i Powiatow rozdawać nakazano, wszyſtkie oraz Prawa, Konſtytucye, Przywileie i Diplomata tymże Exulantom potwierdzono.

O dług szesć tyſięcy Talarow bitych należący Platerowi Woyſk: Inflanſkich odeſłano na rozeznanie do Kommiſſyi Skarbowey W. X. Lit: a summa Kotła Podſkarb: W. w Recess puſzczona.

SUMMARYUSZ WIELK: XIĘSTWA LITEWSKIEGO

Konſtytucyi Seymu Koronacyinego Dnia 3. *Grudnia Roku* 1764. *zaczętego, a Dnia* 20. *tegoż Miesiąca ſkończonego.*

KOmmiſſya Skarbowa w Grodnie, aby nieuſtanną *pro commodo* Skarbu czynić mogła dyſpozycyą, uſtanowiono Ekonomiczną, Radę *extra Cadentias* w liczbie trzech Oſob, które *è medio ſui* umówić maią Skarbowi Kommissarze.

Prorogowano czaſ wykonania Juramentu *ad Iamam Martii* Roku 1765. Luſtratorom Staroſtw.

Penſye w Litwie na Buławę Wielką i Polną, tudzież na Dygnitarzów, Officyaliſtow Woyſkowych, i Largicye Rycerſtwu *ex mente* Konſtytucyi Roku 1717. naznaczone, z niżey opisanych Poborów, *idque*:

Na penſyą *Buławy Wielkiey*, i na exsolucyą Pensyi Officialſkich, tudzież na Akkomodacyą Rycerſtwa, z Czopowego i Szelężnego Woiewództwa *Wileńſkiego* 70 tyſięcy Zł; Polſkich z Czopowego Szelężnego Woiewodztwa *Nowogródzkiego* 65. tyſięcy. z Czopowego Szelężenego Powiatu *Wiłkomirſkiego* 15. tyſięcy Zł: Pol: wybierane.

A na *Buławę Polną*, z Czopoweg Szelężnego Powiatu *Grodzieńskiego* 40 tyśięcy; a z Czopowego Szelężnego Xięstwa *Zmudzkiego* 40. tyśięcy Zł: Polskich takoż wybierane, żeby *abhinc* w Roku przyszłym 1765. od zaczynaiącey się Raty Marcowey, ze Skarbu Lit: dwuma Ratami w czasie Konstytucyą 1717. Roku wyrażonemi, tak na Buławę Wielką i Polną, jako też Dignitarzom i Officyalistom Woyskowym, podług Konstytucyi Roku 1717. punktualnie wypłacone, a na Akkomodacye Rycerstwa i Largicye straconym, 46. tyśięcy Zł: Polskich *sancito* teyże Konstytucyi naznaczone, aby w Skarbie Lit: do dyspozycyi *supra id contingens* od Kommissyi Woyskowey zachodzących, składane były, postanowiono.

A takowe odtąd z pomienionych Woiewództw i Powiatów, oraz z Xięstwa Zmudzkiego, Czopowego Szelężnego Prowenta, maią do Kommissyi Skarbowey należeć.

Dano moc Kommissyi w Woiewództwie Wileńskim, Nowogródzkim, i Brzeskim Litewskim, oraz Wiłkomierskim i Grodzieńskim Powiatach, tudzież w Xięstwie Zmudzkim importancyi Czopowego Szelężnego wybierania, niemniey w Miastach Wilnie, Nowogródku, Brześciu Litewskim, Wiłkomierzu, Grodnie, i Rosieniach, takowego podatku sprawiedliwym Instruktarzem uregulowania, który *juxta constitutum* Skarbowey Kommissyi, od wszystkich kotłów, szynków, trunków przywoźnych, i innych *ex genere* Czopowego Szelężnego i Sosowego wybieranych dotąd podatków, aby *abhinc nullo excepto* był wypłacony, dla pomnożenia Skarbu Rzeczypospolitey, postanowiono.

W Aptekach zaś i Klasztorach, aby żadnych trunków *ullo Titulo* nie szynkowano i nieprzedawano, *injungitur*.

A lubo Konstytucya Roku 1717. w Mieście Wilnie sześć kotłów na Jurysdyce Montwidowskiey, i trzy kotły na Werkach, od podatku Czopowego uwolniła, jednak *præsenti lege*, trzy tyiko kotły na Werkach, do robienia na nich i szynkowania tamże nieprzewożąc do Wilna na szynk trunków, *circa prætentam libertationem* zostawiono.

A zaś z kotłów na Jurysdyce Montwidowskiey, podatek do skarbu publicznego ma bydź brany, którey Possessorom, w nadgrodę Kommissya Skarbowa ma proporcyonalny dochod umiarkować i corocznie płacić.

Wszystkie excepcye i libertacye skassowano, a Generalny Podatek od wszystkiego, cokolwiek *ad naturam* Czopowego i Szelężnego ściągać się może, *nullo excepto* w Wilnie i onego Przedmieściach, w Nowogródku, Brześciu, Grodnie, Wiłkomierzu, i Rosieniach naznaczono.

Kommissyą Woyskową według Reguł, do takoweyże Kommissyi Koronney, Konstytucyą *Convocationis & moderna lege* przepisanych w Prowincyi W. X. Lit:: postanowiono, oraz mieysce dla niey w Mieście Grodnie naznaczono. Którey się pierwsza Kadencya *pro hac sola vice die 25. Febr:* w Roku przyszłym 1765. zaczynać ma.

Następuiące zaś wszelkie Kadencye, aby wraz z Skarbowey Kommissyi Kadencyami, zaczynały się i kontynuowały się, postanowiono.

Pensye tymże Kommissarzom równie z Kommissarzami Kommissyi Skarbowey W. X. Lit: naznaczono.

Seymiki Elekcyyne Deputatów i Ziemstw, a w Xięstwie Inflantskim Kommissarzow do Kommissyi Skarbowey, i Ziemskich Urzędow *pluralitate suffragiorum* konkludowane bydź maią: na których ci tylko, którzy prawdziwie wswoim Woiewództwie lub Powiecie *bene nati & Possessionati*, moc dawania *suffragiorum* mieć będą:

Do Urzędów zaś Ziemskich Possessye według Konstytucyi świeżey *Convocationis*, a do funkcyi Deputackiey, przed Rokiem Dziedziczne, lub zastawne maiący, obierani bydź maią. *Ad activitatem dandi suffragii* lat 18. zupełnych, *ad capacitatem* zaś bydź obranym Urzędnikiem, lub Deputatem, lat 23, skończonych *salvis modernis Possessoribus* mieć powinien.

Oppozycye przeciwko tym, którzyby pod procederem Prawnym, *ex liquido debito* wynikaiącym, czyli pod Kondemnatami, lub *crimine notati vel Convicti* byli, albo też Possessye nie według prawa mieli, założone, zachowane bydź ma; i gdyby przeciwko takowym objekcyom i excepcyom był kto obranym do funkcyi Deputackiey, nazajutrz po ufundowanym Trybunale, za *wniesieniem* z Obiicientem *experiri* powinien będzie, a Trybunał za dowodem słusznie czynionych *ejusmodi* na Seymikach objekcyi, takowego Deputata *ab officio & ab omni* na lat trzy *activitate amovere tenebitur*, któremu wykonany jurament na Seymiku w tey mierze *suffragari* nie będzie mógł.

A jeżeliby *obiiciens* niesprawiedliwą czynił objekcyą, równeyże podlegać ma karze

A chociażby podczas Seymiku przy obieraniu Deputatów, nie było Kondemnatami objekcyi, takowe, jednak czterema Niedzielami przed Seymikiem otrzymane, a w Trybunale zarzucone, od funkcyi go oddalać powinny.

Porządek zaś Seymikowania, ma bydź takowy: Iż w dzień prawem naznaczony, *in solito loco* nieprędzey, jak o godzinie ósmey z rana, zebrawszy się na Seymik, mieysca swoie koło Stołu Urzędnicy zaiąść, a *Nobilitas* niecisnowszy się do Stołu, *Stalla* Urzędnikow otoczywszy, Seymikować zaczną: i takowy Seymik przez pierwszego Senatora Swieckiego, a w niebyt-

ności Senatora, przez pierwſzego Urzędnika przytomnego zagajony, & *ſub præſidentia* onego, niebiorąc już odtąd Dyrektorow Seymiku, odprawowany bydź powinien.

Poki jednak Exwinkulacya Konfederacyi Generalney Rrzeczypoſpolitey nienaſtąpi, nie już pierwſzy Urzędnik właſnego Woiewództwa lub Powiatu, lecz Marſzałek Konfederacki tegoż Woiewództwa, czyli Powiatu, Seymiki zagaiać i mieyſce Dyrektorſkie zaſiadać ma; co wſzakże Senatorom w zagaieniu Seymikow, i zaſiadaniu mieyſca Dyrektorſkiego w ſwoich Woiewództwach *præjudicare* niepowinno.

Na których Seymikach porządek zagaić i prezydować maiących, ma bydź ten:

W *Woiewództwach*: Woiewoda, Kaſztelan, Podkomorzy, Staroſta Sądowy, któremu to mieyſce do zaſiądania naznaczono) Chorąży i inni porządkiem Statutu opiſani.

W *Powiatach*: Marſzałek, Podkomorzy, Staroſta, Chorąży, i inni podług Statutu, A Ciwuni Wileńſki, Trocki, i Zmudzcy po Senatorach przed innemi Urzędnikami, mieyſce mieć będą.

Spoſob kreſkowania ſię *ſuper pluralitatem* na Seymikach Woiewództwa i Powiaty ſobie ułożą Jednak żeby *realis connotatio ſuffragiorum* była, tak prezyduiący, jako też pierwſi Urzędnicy (których czterech *ex ordine* przytomnych przy prezyduiącym zaſiadaiąc, Vota razem z prezyduiącym konnotować *in attendentia* & *vigilantia* dalſzych Urzędnikow, *ad plurolitatem* prezyduiący promulgować będą powinni,) wykonać juramént maią na Seymiku *ſuper juſtam connotationem* & *promulgationem ſuffragiorum;* co i Marſzałkowie Konfederaccy na naſtępuiących Seymikach wykonać maią. Y ci co raz przyſięgli, na innych Seymikach przyſięgać nie będą obowiązani. Dowod zaś wykonaney przyſięgi, należy zapiſać w Kancelaryi Grodzkiey, do którey i ſuffragia Obywatelow przez nich ſamych podpisane, lub przez prezyduiącego, i czterech Aſſeſſorow konnotowane po każdym Seymiku *ad acta indilatè* oddawane będą. & *vigore ejusmodi Laudi* Król Przywileie dawać będzie; a za otrzymanemi Przywileiami, w Ziemſtwie, lub w Grodzie, Woiewództwa lub Powiatu swego, *Privilegiati* Urzędnicy Ziemſcy, przyſięgę wykonaią, & *officiis ſuis fungentur.*

A jeżeliby kto dawſzy *ſuffragium* jednemu do Urzędu Ziemſkiego, a dwum do Deputacyi, znowu *vota* dawał i zapiſywał *ſuffragia;* takowego kreſki akceptowane, i na żadnego Kandydata *ad ſuffragia* mieſzczone bydź nie maią; a Kadencyi ſwoich kreſek, po zapiſaniu onych, na drugiego wlewać mocy mieć nie będą.

Obrani Deputaci i kredenſowani, dla uniknienia tumultow przedtym na ufundowaniu Trybunałow praktykowanych, i wielu inkonweniencyi, zaraz na mieyſcu Elekcyi, nieodſtępnie *in facie* Woiewództwa i Powiatu, przed pierwſzym Senatorem Swieckim lub *in abſentia* onego, przed pierwſzym Urzędnikiem zagaiaiącym i innemi czterema *ex ordine* przytomnemi, przyſięgę Prawem opiſaną wykonać maią, która przyſięga do Kredenſu inſerowana bydź powinna, i *ad acta proprii Diſtrictus* podana,

A jeżeliby ſię jednego Dnia Seymik Deputacki nie ſkończył, tedy drugiego dnia kontynuowany, a koniecznie w trzecim naydaley konkludowany bydź powinien, po którym ſkończonym, zaczynać ſię Seymiki Goſpodarſkie *in craſtino* będą.

O beſpieczeńſtwie Seymikow i Oſob nań przyieżdżaiących, jako i wſzyſtkich zjazdow, tak dawne, jako i Seymu Convocationis Prawo ponowiono, *ſuper addendo*, aby na pomienionych Seymikach i zjazdach, *& ubique locorum*, żaden z Obywatelow nikogo *læſivis verbis* lżyć, infeſtować, na pojedynki przez ſię, lub ſubordynowane Oſoby wyzywać, prowokowanych *aggredi* nieważył ſię, *ſub irremiſſibili pœna pro læſione* ſkommatycznemi ſłowy, *Seſſionis turris Civilis* ſześciu Niedziel, a za wyznanie, tumulty, i aggreſſye, lub dobycia ſzabel, w czaſie Seymiku, Niedziel 12. *in fundo*, w Sądzie Grodzkim *ad inſtantiam Injuriati præciſa appellatione, decernenda,*

Woiewództwa i Powiaty obieraiąc Deputatow, po dwuch maią kredenſować, jednego na Kadencyą Wileńſką, a drugiego na Kadencyą Ruſką. Xięſtwo zaś Zmudzkie dwóch na Kadencyą Wileńſką, a dwuch na Ruſką, z których pierwſi na Kadencyą do Wilna zjadą, i w *pierwſzy Poniedziałek po Swiętym Staniſławie Biſkupie*, obrawſzy Marſzałka *ſolita praxi*, Sądy Trybunalſkie przez Niedziel 22. nieprzerwanie ſądzić będą; do którego obrania Marſzałka, obrani Deputaci Ruſkiey repartycyi, którzy ſię w Wilnie znaydować będą, *ſuffragia* dawać maią. Po którey Kadencyi ſkończoney, ciż Deputaci, już do ſądzenia Kadencyi Ruſkiey obligowani nie będą, ale tylko Marſzałek Trybunału Głownego w Wilnie obrany z Deputatami na Ruſką Kadencyą deſtynowanemi, na *pierwſzy Poniedziałek po Trzech Królach* do nowogródka, lub Mińſka, podług alternaty przypadaiącey, która od Mińſka zaczynać ſię ma, ziechać, i *ſimiliter* przez Niedziel 22. w tymże Trybunale prezydować i ſądzić będzie.

Piſarzami Trybunalſkiemi nie maią byź odtąd Piſarze Ziemſcy, ale Deputaci *per Turnu*- Woiewództw i Powiatow, każdego Roku: na każdey Kadencyi, zaczynaiąc one od W-wództwa Wileńſkiego, Piſarzow Trybunalſkich Urząd ſprawować powinni, wyko- zwykły Piſarzom juramént, a po ſkończoney Kadencyi, *Acta* Trybunalſkie z intro-

i porządnie z regestrowane Pisarzowi Ziemskiemu mieysca sądzącego się Trybunału, oddawać maią.

Podskarbiowie Trybunalscy, na każdey Kadencyi zwyczaiem dawnym obierani będą

Trybunał Duchowny abo *Compositi Judicii*, po skończonym Trybunale Ziemskim w Wilnie przez Niedziel sześć *non interruptè* sądzić będą wyznaczeni przez Marszałka Koła Wielkiego w liczbie sześciu Deputaci, z sześcią Deputatami Duchownemi, (których Kapituła Wileńska trzech, Zmudzka dwóch, a Smoleńska jednego wyznaczać będą) złączywszy się, i Marszałka Swieckiego *è medio sui* wybrawszy.

Insistendo Konstytucyi 1726. ażeby Trybunał Duchowny *abhinc* żadnych spraw *ad suum forum* nienależących, *sub nullitate Decretorum* nie przyimował, warowano. A gdzieby w nim *paritas votorum* zachodziła, takowa sprawa na drugi Trybunał *pro resolvenda paritate* odesłana będzie.

Dekreta, Zapisy, Extrakty wszelkie, Marszałek Trybunału Duchownego, *primo loco* przed Duchownemi podpisywać będzie.

A jeżeliby kto z Duchownych lub Swieckich, w takowych *ad forum Compositum* nienależących sprawach Sąd *tentare* ważył się, takowy zapłaceniem 200. kop Groszy Lit: *per medium Parti & per medium Judicio irremissibiliter* karany bydź ma, jednak ta lama Sprawa *ad forum competens remitti* powinna.

Palestranci jeżeliby w takowych Sprawach stawać podeymowali się, *pœna sessionis Turris* dwóch Niedziel *eo instanti* karani będą. A jeżeliby Dekret *evocatorie* w Trybunale Duchownym kto otrzymał, tedy do Trybunału Ziemskiego zapozwany, *pœnalitati* kop 200. podlegać będzie.

Sędziowie do tego Sądu naznaczeni, *sub abjudicatione* nie absentuiąc się sami sądzić maią. A Pisarz w tymże Trybunale zasiadać, Regestrami i Protokułami zawiadywać ma tenże sam, który w Trybunale Wileńskim Ziemskim *immediate* skończonym, Pisarską funkcyą odbywał.

Trybunał Skarbowy zniesiono, a Sprawom wszystkim *ex præscripto legum* do Trybunału Skarbowego należącym, *forum* w Kommissyi Skarbowey na zawsze naznaczono.

Dway Kommissarze z Xięstwa Inflantskiego obrani i *antiquo more* od Woiewództwa *salariandi* maią mieysce na Kommissyi Skarbowey; w dawać się jednak w inne Kommissyi Sprawy niemaią, tylko w te, które dawniey do Trybunału Skarbowego należały, i w tych decyzye swoie spólnie zinnemi Kommissarzami dadzą.

Similiter Pisarze Skarbowi W. X. Lit: na teyże Kommissyi Skarbowey zasiadać maią, i *gaudere antiqua Prærogativa* niewdaiąc się w decyzye, których Kommissya Skarbowa do zdarzonych potrzeb i okoliczności używać będzie.

Wszystkie Sprawy, czy to ex Cruda citatione, *czyli też po Dylacyach, Inkwizycyach, Kondemnatach, Exekucyach, oraz po wszystkich Akcessoriach*, similiter *i te wszystkie* etiam *Oczywista zapisana; nie już po Appellacyi* a definitiva sententia, *lecz tylko po wyszłych Dylacyach, niedrabowane* in minoribus subselliis *w Regestrach Trybunalskich znayduiące się; takoż wszystkie Sprawy z Regestrow* incarceratorum & termini Facti, *w których zapisana była Oczywista, jako* per abusum legis, solo adinvento prætextu *do tych Regestrow wprowadzone* in minori subsellio *niedrabowane*, cum suis connexis actoratibus *w Regestrach ordynaryinych* ex vi *łączenia* persistentibus, *do Ziemstw Grodow* proprii Districtus aut Palatinatus ubi bona consistunt, (*excepto* Spraw Appellacyinych *a finali Judicato* w Trybunale znayduiących się, tak tych w których po Appellacyi *a definitiva Sententia* od Ziemstw i Grodow Oczywista zapisana, iako i tych w których oczywista niezapisana, tudzież o kontrawencye Dekretom oczywistym Trybunalskim, *similiter* z Dekretow *paritatum*, które *ad dijudicandum* w Trybunale *persistere* maią,) præsenti sancito *odesłano*, eoque intuitu

Następuiące *post hanc legem* Trybunały, jeśliby strony, w Sprawach *præsenti lege ut supra expressum* odesłanych *ad minora Subsellia*, niepozywaiąc do Ziemstw i Grodow, ważyły się jedna drugą pozywać do Trybunału, lub Aktoraty wnosić, nie tylko takowe Sprawy *pro finali dijudicatione* do Ziemstw i Grodow *ad primam incidentiam* Aktoratow, odsyłać będą, lecz *pro evocatione irremissibiliter* stronę podług Statutu i Konstytucyi, penami karać maią.

W sprawach *Sukcessyinych* i o *Aktorstwo* o Dobra w różnych Woiewództwach i Powiatach *situm* maiące, jeżeliby strony *litigia* z sobą wiodące niemogły się zgodzić, w którym Ziemstwie tę sprawę zacząć i konkludować maią, *in tali casu* powinny się zapozwać do Trybunału, a Trybunał niewchodząc *in cognitionem negotii, ad primam instantiam*, takowe Sprawy odsyłaiąc *ad minus Subsellium* determinować będzie, w tym Ziemstwie procedować stronom, & *finaliter salva Appellatione a definitiva sententia experiri*, w którym Woiewództwie, lub Powiecie większość Dóbr, o które *vertitur*, sytuowana będzie.

Po otrzymanym w Ziemstwie lub Grodzie *post*, *aut ante Dilationes* Kontumacyinym jednym, lub więcey Dekrecie, nie już do Trybunału, ale *iterum* do tegoż Sądu Ziemskiego, czyli Grodzkiego, gdzie Sprawa zaczęta, aż do oczywistego *in principali negotio* Dekretu, lub zupełney *ad ultimum gradum in contunmaciam* Konwikcyi, aby procedera kończyli, *salva* tylko

ab eodem principali disjudicato negotio Appellatione do Trybunału poſtanowiono.

A gdyby ſtrona po oczywiſtey oſtatniey w Ziemſtwie lub w Grodzie rozprawie, nieczyniąc Appellacyi, a przez to ſamo Dekretem tych Sądow kontentuiąc ſię, *latisfactionem* czynić niechciała, tedy *etiam* o takowe kontrawencye *iterum iterumque* w tymże Ziemſtwie lub w Grodzie, gdzie ſprawa ſądzona była, *ſine ulla Appellatione* z przyſądzeniem *irremiſſibiliter* pen Kontrawencyinych ſześć Niedziel wieży, ſta kop. i Expens prawnych *terminari* powinna

Appellacye a *minoribus Subſelliis*, jako też od Sądow Podkomorſkich, *poſt latum* tylko *finale Decretum in principali negotio* podług Statutu czynione bydź maią; to jeſt gdy takowy Dekret oczywiſty promulgowany przed ſtronami będzie, ſtrona czy to jedna, czyli wſzyſtkie od całego Dekretu, lub od niektórych Kategoryi appellowaćby chciały, *puncta in ſcriptis* z Appellowanych Kategoryi Urzędom z podpiſem ſwoim, lub Plenipotentow własnych podać *tenentur*, a Urzędy takowych Appellacyi *omnino a toto judicato vel punctis*, ſentencyi ſwoich dopuścić powinni bedą.

Jeśliby zaś nie od całego Dekretu urosły Appellacye tedy Dekret w Punktach nie appellowanych wiecznemi czaſy za mocny trzymany bydź ma, a Trybunał tylko appellowane Kategorye, niewdaiąc ſię *in diſquiſitionem & cognitionem* akceptowanych przez ſtrony Punktow, rozſądzić ma.

A gdy Appellacye od całego Dekretu *malitioſe* urosłczone będą, a w Trybunale ſprawiedliwie inne punkta rozſądzone być ſię pokażą, i za ſłuſzne *ex deciſione* Trybunału uznane będą, *ſimiliter* i w Kategoriach ſtrona *injuſte appellans* od Dekretu winą płacenia ſta kop Groſzy, ukrzywdzoney ſtronie, a drugich ſta kop Urzędowi, od którego appellowała, przy tym ſiedzeniem wieży ſześciu Niedziel, *cum refuſione expenſarum, irremiſſibiliter* karana bydź ma.

Po urosłczoney zaś Appellacyi w Ziemſtwie lub w Grodzie, od oczywiſtego Dekretu przez ſtronę, która, jeśliby pretendowała deliberacyi do trzech dni, czy przy appellacyi obſtawać, czyli też Dekretem kontentować ſię ma, takowey deliberacyi, Sąd *permittere* powinien, a dla doſtateczney informacyi z Dekretu ſtronie, Kancelarya Ziemſka, lub Grodzka wraz, *poſt latum & promulgatum Decretum*, też decyzyą wydać *tenetur*; a Dekreta oczywiſte Ziemſkie i Grodzkie, *in principali* ſerowane z kontrowerſyami i żałobami ſtron, *etiam* od tychże ſtron piſanemi, a przez Regenta ſkorrygowanemi, układane i wydawane bydź powinne, *partibus requirentibus*.

Exekucya za Dekretami kontumacyinym ſkracaiąc poſtanowiono.

A żeby ſtrona *jure vincens*, w Sprawach wſzelkich *ſummarii proceſſus* przyznanych, *liquidi debiti*, i nieprzyznanych Zapiſow *in cauſis exemptionis*, tudzież *objecta Ignobilitatis*, o zbiegłych, lub wyprowadzonych Poddanych, o wiolencye, inwazye, i w dalszych ſprawach Rokiem zawitym, podług Statutu ſądzących ſię; otrzymawszy *in quocunque foro competenti* kontumacyiny Dekret, i po ſprowadzoney za tym Dekretem Prawney Exekucyi, i po przyietey *in ſcriptis cedulæ*, za drugim w takowych Sprawach otrzymanym kontumacyinym Dekretem; a w ſprawach Sukceſſyinych, tudzież o Dziedzictwo dóbr, o kognicyą między Prawami, o Aktorſtwo Gruntow, (*non præjudicando* Jurysdykcyi Podkomorſkiey,) w innych *ſimplicium Injuriarum* Sprawach, po dwóch Exekucyach, za trzecim kontumacyinym Dekretem; po Appellacyach zaś *a minoribus ſubſelliis*, za pierwſzym kontumacyinym w Trybunale otrzymanym Dekretem, & *ſimiliter* w Sprawach, w których *ante hanc legem* kontumacyinym Dekrecie, podanie Dóbr, *cum forti executione, mota Nobilitate ſub privatione Officiorum quovis captato tempore ſubſequi* powinno.

Urzędnik od ſtrony konwinkuiącey użyty, obwieſzczenie ma czterma Tygodniami, liczyć po ſiedm dni w każdy Tydzień, *juridice* wydać a wydawſzy na terminie zjechać, i tentować objęcia, którego jeżeliby ſtrona *convicta* niedopuściła, odiechać, a na dowod kontrawencyi Dekretowi, *Parti actoreæ teſtimoniales* wydać *tenetur*, za którym to podanym *anterius* obwieſzczeniem, czy ten ſam Urzędnik, czyli inny, *a parte Actorea* użyty, powtóre już bez żadnego dalſzego obwieſzczenia, *quovis captato tempore, iterum* tentować zajazdu wolen będzie, a za niepoſtąpieniem od ſtrony zkonwinkowaney, i zadrugim razem takoż *parti Actoreæ teſtimoniales* wydać ma.

Poſt hac Jure vincens do tegoż Sądu, z którego Dekret *ultimæ inſtantiæ* wypadł, ſtronę ſprzeciwiaiącą ſię pozwać *tenetur*, a Sąd każdy nie wprzód ma ſłuchać *in principali negotio* Sprawy, aż pierwey za tę kontrawencyą, która pokaże ſię *ex teſtimonialibus* zajazdow, pie od kładaiąc *ad principale*, lecz *circa incidentiam Actoratus* po 200. kop gr: Litt: za ka dy *diſti medium* ſobie, *medium parti injuriatæ*, i do tego po ſześć Niedziel wieży, wſkazać będzie, a ten Przeſąd ſobie przyſądzony, *Judicium non a parte actorea*, lecz *a pa* ſkiwać ma, *deinde ad principale negotium* przyſtąpi.

A którzyby objęcia za Dekretami nie dopuściwſzy, *itidem* kondemnow takowi *tanquam rebelles* Prawom Oyczyſtym *omni activitate carere* mają, któ W.X. Lit: Gieytow wydawać *ſub nullitate* onych, niepowinne będą, Dobra o

rząd *ad libitum* użyty *quovis tempore captato non attenta ulteriori resistentia; neque attenta defensione; per Partem convincentem fortiter* obeymować wolno będzie.

Urzędnicy zaś, na exekucye wszelkie zjeżdżaiąc, jeśliby *parti jure victæ faventes* bydź się pokazali, lub też niezieżdżaiąc sami czasu Exekucyi *ad fundum, testimoniales* stronom wydawali, *pœnis sessionis Turris* przez Niedziel sześć, & *refusione damnorum*, karanj bydź maią.

Ad expediendas verò Inquisitiones & executiones, za Dekretami w Sądach Ziemskich, lub Grodzkich, nie tylko *hujusce Palatinatus vel Districtus*, gdzie się Sprawa agituie, ale z inszych Woiewództw i Powiatow stronom, Urzędnikow używać pozwolono.

Urzędnicy zaś, po wydanych Innotescencyach, ażeby bez żadnych odroczeń, *excepta vera Infirmitate & consensu partium actus suos* expediowali, zalecono.

Ażeby odtąd kondemnaty Trybunalskie Koła Wielkiego, w Trybunale tegoż Koła, i na teyże repartycyi, na którey otrzymane były, Skarbowe w Skarbowey Kommissyi, *Fori Compositi* w Trybunale Duchownym, Ziemskie w Ziemstwie, Grodzkie w Grodzie znaszane, i warowanie *Loci standi*, sposobem w dawnych prawach opisanym *in eadem repartitione & judicio*, gdzie wypadły, znaszane były postanowiono: *secus pro nullis ac irritis* deklarowano.

A że *præsenti lege ad subsellia sibi competentia*, wszystkie sprawy są odesłane; zaczym Trybunalskie, *ante terminum executionis moderna legis* wypadłe kondemnaty, w sprawach Ziemskich w Ziemstwie, Grodzkich w Grodach, do których przynależeć będą, warowanie *loci standi* naznaczono.

Toż się ma rozumieć o kondemnatach i na tych, którzy Deputatami obrani będą, ażeby nie czasu Rugow, ale *in foro circa Incidentiam Actoratus*, gdzie Kondemnata wypadła, *securitatem loci standi*, sobie warowali.

Dylacyi niewięcey, jak tylko: Kopia Spraw wszystkich, *munimenta*, i godzina jedna *modo infra expressa* Używać kazano *To jest*:

W Sprawach sukcessyinych, tudzież o Dziedzictwo kognicye między Prawami i differencyami gruntow, na pierwszym terminie Kopie Spraw wszystkich razem z przydaniem Patrona, jeżeliby strona potrzebowała, na drugim zaś terminie *munimenta specificata sub juramento subsequendo juxta exigentiam stron*, & *antiquas leges* każdy Sąd użyczać ma. Godzinę zaś jedne *actori & citato, in causis simplicium injuriarum non vero summarii Processus concessibilem* mieć chciano.

W Sprawach *ex quolibet Subsellio per Appellationem* W trybunale przypadaiących, żadne *prorsus* Dylacye *etiam & beneficium Juris*, użyczane i używane bydź niemaią, lecz *ad primam incidentiam Actoratus in principali* sądzone będą.

W praktykowanych dotąd przy konkluzyi Trybunału, trzech Dylacyinych Tygodniach, nie już Dylacyine, lecz Oczywiste Sprawy sądzić się maią.

In causis exemptionum & Pupillorum; o zbiegłych lub wyprowadzonych Poddanych, & *in causis facti* według Statutu Prawa, oraz Konstytucyi 1699. *de expulsionibus* postanowiono, aby każdy Sąd, we wszystkich *expulsionum* Sprawach *a sola reinductione* zaczynał, nieużyczaiąc *Expulsoribus*, żadnych *prorsus* Dylacyi, Appellacyi, i Dobrodzieystw Prawnych, *excepta sola & unica Dilatione copiarum* Spraw wszystkich, i to *in spatio reinductionis, calculationis, verificationis, inquisitionis, seu comportationis reddendarum.*

A ponieważ *eadem Constitutione* 1699. *pœna sessionis Turris pro expulsoribus* jest naznaczona, więc *pari jure* też peny i na tych, którzy o expulsyą oskarżywszy, oney nie dowiodą, Wieży sześć Niedziel naznaczono.

Sąd zaś od pen wzwyż wyrażonych, strony, na któreby się ściągały, uwalniać, ani tychże pen *ad principale* suspendować niepowinien będzie

W sprawach też o Podanych wyprowadzonych, lub zbiegłych, które bez Appellacyi w Grodach *terminari* powinne, *ad primam instantiam Copiæ* Spraw, *cum Statuitione in Causis exemptionum similiter* (*nil quidquam præjudicando*, warunkom i obowiązkom w Prawach zastawnych opisanym oraz Possessyi za onemi, *usque ad plenariam* tychże warunkow przez Wiecznika *satisfactionem*,) Inekwitacya, a *in causis facti* Inkwizycya *ad primam instantiam* przy kopii Spraw *in spatio eorum omnium actuum* w Sądach uznane bydź maią.

Beneficium Obmowy, *circa antiquas leges* zachowano, z dokładem: jeżeliby Senator, Minister, Poseł Ziemski, na Seymie *actu* niebędący, obmowę na funkcyi swoiey podał, a przeto i stronę siebie pozywaiącą, i Sąd *eludere* ważył się, tedy każdy na to rezolwuiący się *pœna sessionis Turris Civilis* przez Niedziel sześć karany bydź ma: dla czego *præsentiam suam*, każdy z Senatorow i Ministrow od Marszałka W. X. Lit: lub *in absentia* Litewskich Marszałkow, mnego w ów czas Koronnego, a z Posłow Ziemskich, od Marszałka Seymowego *testari* powinien będzie.

tóre to Obmowy, przez Senatorow, Ministrow, i Posłow, *supra publicam legalitatem, exceptis causis exemptionum, expulsionis & inscriptionum*, w których *per Plenipotentiarios* odpowiadać *tenentur*, we wszystkich Sądach iść powinne; *Similiter* Obmowy *contra Judicium* w Trybunale podane, & *supra veram infirmitatem in causis Personalibus, prævio juramento supra eam,*

Sąd przymować powinien. Też Obmowy przez Senatorow, Ministrow, i Posłow *supra publicam legalitatem* podane, aż do terminu zakończenia funkcyi Seymowey, a *contra Judicem* w Trybunale, do zakończenia Deputaci, *secundum leges antiquas acceptari* maią.

Która to Obmowa Senatorom i Posłom w Sądach Assessoryi W. X. Lit: słuchać nie ma, gdy te Sądy w Mieście Seymu agitować się będą:

Takowe tedy pozostałe Aktoraty, po przyiętych Obmowach za wyiściem terminu, wraz *in quolibet subsellio*, opuściwszy do wołania *ex ordine Actorati, iterum* resuscitowane, wołane bydź maią, *non attento ordine*; To się ma rozumieć i o tych Aktoratach, przy których zapisana *Godzina*, że wraz przy expiracyi godziny, według zegaru wołana będzie, a jeżeliby *in tractu* expiracyi godziny *ex ordine* wołania Aktoratow wpadła inna Sprawa oczywista, w tedy po odsądzeniu oney, taż na godzinie pozostała Sprawa, *ante omnia* wołana i Sądzona ma bydź.

A jeśliby w Ziemstwie lub w Grodzie była podana Obmowa *contra Judicem*, tedy ten Sędzia, przeciwko któremu będzie podana sprawiedliwa Obmowa, niepowinien będzie zasiadać na swoiey Sprawie. Sprawa jednak przez innych Sędziow decydowana bydź powinna.

Regestrów wpisywania Spraw i wołania onych, takowy ustanowiono porządek:

1mo: Regestr *Appellationum*, do którego tylko za appellacyą Sprawy od Sądow Ziemskich, Podkomorskich, lub Grodzkich, odchodzące dla rozsądzenia w tymże Trybunale, wpisane bydź powinne, tudzież Dekreta *paritatis* dawnieysze Trybunalskie.

2do: Regestr sprzeciwieństwa, do którego maią bydź ingrossowane Sprawy *Contraventionum*, Dekretem Trybunalskim *post Appellationem* wypadłym jako też i tym, którzyby popieraiąc appellacyi, sami dopuścili się w Trybunale *post appellationem* kondemnować.

3tio. Regestr *Officii*, do którego tylko maią być Sprawy ingrossowane *cum negligentibus officialibus* za omieszkaniem Rokow lub Roczkow wpisane, z Delacyi *cujusvis* lub *ad instantiam Instigatoris*.

4to: Regestr *Incarceratorum* do którego mimo wszelką sprawiedliwość *solo abusu variis prætextibus* sprawy Ziemskie, lub inney natury strony wprowadzały, dla wciągnienia do tegoż Regestru *causam Juris seu differentiarum*, wziąwszy człowieka czy to na dyfferencyi, czyli na drodze, lub do siebie namówionego, *crimine non notatum* do Trybunału o mil kilkadziesiąt przyprowadziwszy, *siniſtre in contumaciam* strony udaiąc za kryminalistę, Regestr *incarceratorum* częstokroć i taktowy, *in elusionem* Sądu i sprawiedliwości.

Więc *abhinc* znosząc takowe *abusus*, żadnych spraw, oprócz tylko samych kryminalnych, za przyprowadzeniem aktualnego kryminalisty, *similiter in causis honorum* owięzienie Szlachty *sub ullo titulo & prætextu* wpisywać, ani Sądu tentować, *sub pœnis irremissibilibus sessionis Turris*, sześć Niedziel na stronę, a na Palestrantow, którzyby wnosić, lub stawać *circa actorum* w takowych Sprawach mieli, Niedziel dwie wieży naznaczono.

A gdyby kto wpisawszy Sprawę, *tanquam* z kryminalistą, a *in futura iuris* przez Inkwizycyą tego niedowiódł, i ten, którego pod wartę Trybunalską oddał, aktualny delinkwent *in crimine* nie pokaże się, tedy takowa strona o co zapozywała, rzecz traci, & *pœnis pro illusione* Sądu, Niedziel sześć, przy nawiązce sowitey, *cum restitutione litis expensorum & refusione damnorum*, karana będzie; A za Szlachcica niesłusznie inkarcerowanego, *pœnis* Niedzielami wieży *in fundo* z nawiązką sowitą *litisque expensorum & damnorum subesse* powinna.

5to: Regestr Taktowy w tych tylko Sprawach, gdy się kryminał, lub pod Sądami, lub *in circuitu* Miasta o milę, także gdy *laditur* Osoba Deputacka, *Securitas; & authoritas Judiciorum*. i stron *similiter* o excessa pod tymże Trybunałem, takowe Sprawy, wraz po wpisaniu Aktoratu *extra Regestrum, etiam in tractu* oczywistey, sądzone bydź maią.

Do którego (Taktowego) Regestru, *etiam* Sędziowie Trybunalscy, żadnych spraw *sub ullo prætextu*, czy to *in causis facti*, czyli z dyfferencyi *promanantibus*, w Dobrach swoich, *quocunque casu* wynikłych, *stante charactere* wpisywać, do Trybunału zapozwać, lub Regestr Taktowy czyli inny intentować, Szlachty aggrawować, *sub nullitate Decretorum, & sub refusione damnorum* nie powinni będą, ale w takowych sprawach *in foro competenti ubi bona consistunt, Actiones instituere*, i skończyć *ibidem tenentur*.

Te zaś wszystkie Regestra nie przywięzuiąc się do Dni, maią być wołane tym porządkiem; naypierwey Regestr *appellationum* póty, aż się z niego jedna oczywista *in principali negotio* odsądzi Sprawa, po którey odsądzoney, ma bydź wołany Regestr *Sprzeciwieństwa*, z którego takoż po odsądzoney jedney oczywistey, wołany będzie Regestr *Officii*, tandem Regestr *incarceratorum*.

Gdyby zaś Sprawy maiąc sobie naznaczone Regestra nie mieszały się, i ażeby żaden z Litygantow nie ważył się Sprawy *Officii* do Regestru Sprzeciwieństwa, lub innych *extra* wpisywać, oraz ażeby nikt pod omyłkami nie ważył się wpisywać Aktoratów *sub nullitate Judicati*, i w pisu *eliminatione*, a Marszałkowie Trybunalscy Regestra nie przemykiwaiąc, ale *ordine* w tey Konstytucyi *expresso* wołać, ani nowych Regestrow koncypować nie maią.

i Dekreta *hoc modo illegitimè* od Stron otrzymane, nie tylko *nullitati* maią bydź podległe, ale *insuper* otrzymuiący takowy Dekret, *sessione* Wieży Cywilney Niedziel sześć ma bydź karany, *cum solutione litis expensorum*.

Sprawy zaś wszystkie nie wpisuiąc na drugiey Kadencyi z tychże samych Regestrow, jedne po drugich maią bydź wołane, i gdzieby dla wielkości Regestrow, już więcey Aktoratow wpisywać niemożna było, tedy do introligowanych nowych Regestrow, nie przynależiąc Aktoratow nieodwołanych, nowe przybywaiące Sprawy, pod numerami *consecutive*, po ostatnich Aktoratach idącemi, wpisywać będą.

A gdy już takowe pierwsze Regstra Aktoratami napełnione zostaną, tedy powtórne Regestra maią bydź sporządzone, a przybywaiące Aktoraty, strony w pisywać będą takoż pod numerami, *á primo posito numero*, przy pierwszym powtórnego Regestru Aktoracie, *consecutivè* na dal wpisywać, i numery kłaść powinni będą. A Marszałek każdy, póty z nowych powtórnych Regestrow Spraw wołać nie będzie, póki wszystkie stare Regestra, oraz przy których obmowy zapisane były nieprzywoła, a dla pewności wpisanego Aktoratu, Pisarze Trybunalscy Wokandę tych wszystkich Aktoratow, które tylko od początku Kadencyi wpisywane będą, w po Kadencyi drugą Wokandę, od połowy do konkluzyi Kadencyi, wpisywanych Aktoratow w Trybunale Aktykować każdey Kadencyi, *sub relegatione* od funkcyi Pisarskiey powinni będą, których Wokand Widymusy, Aktoratow *excerpta* każdey potrzebuiącey stronie, *sub panis* wolne bydź *absque solutione* maią.

A że praktykowało się do tych czas, że *favore* Przyiaciół i Regentow Regestrowych, tak przed wydaną Wokandą, jako też po wydaney z Regestrow Trybunalskich karty wyimowano z Aktoratami, a drugie na to mieysce wkładano, Regestra po wielekroć razy odmieniono i znowu introligowano; więc zabiegaiąc *his inconvenientiis*, jeśli by się *abhinc* to pokazałona Pisarzach lub Regentach, tedy *ex termino tacto cum abjudicatione* od swych funkcyi, & *refusione damnorum* sądzeni bydź, na tym czyli drugim Trybunale maią.

W Trybunale *similiter* Duchownym praktykowane dotąd Regestra utrzymuiąc, wpisywanie do nich spraw i wołanie, *methodo* o Regestrach Trybunału Gło: W, X. Lit: Ziemskiego *ad præsens circumscripta* postanowiono.

Pisarze Trybunalscy za wpisy, aby sami przez się, ani przez swoich subalternow, żadnych *penitus* offerencyi niebrali, ale solucyą w Konstytucyi 1726. Roku od Aktorow kontentowali się, *sub relegatione* od funkcyi warowano.

W Xięstwach i Grodach, Regestra dwa bydź powinne, jeden wszelkich Spraw Cywilnych, a drugi Sprawuczynkowych *incarceratorum*.

Te zaś Urzędy Ziemskie i Grodzkie, Sprawy Statutem i dalszemi Prawami sądzić determinowane, *ad mentem* tychże Praw, *Judicata* ferować powinne będą, do których Regestrow Sprawy, sposobem o Regestrach Trybunału Głownego opisanym ingrossowane, i też Regestra *alternatim* między sobą tymże sposobem, jako o Regestrach Trybunału opisanym, wołane i sądzone bydź maią.

Urzędy Ziemskie, Roki maią sądzić trzy razy w Roku, po sześć Niedziel w czasie Statutem opisanym, chybaby Spraw niestało; a w Xięstwie Inflantskim dwoie tylko Rokow, to jest: Swięto Michalskie, i Trzy-Krolskie: Roczki cztery razy po cztery Niedziele, pierwsze w Marcu, *á die 1ma Martii*. drugie *à die 1ma Maij*, trzecie: *à die 1ma Augusti*, czwarte: *à die 1ma Decembris, non obstante festo*, bez troyga wołania zaczynać się maią.

W Xięstwie zaś Inflantskim, z przyczyny przypadaiącey w Maju Kadencyi, tegoż Xięstwa w Assessoryi, Koronney, oraz szczupłości Spraw, Roczki Majowe, i Marcowe, sądzone bydź nie maią, lecz tylko dwa razy na Rok: w Auguście i Decembrze.

Urzędy Ziemskie i Grodzkie, w Sprawach *minoris importantiæ*, które *ex merito suo non excedunt valorem* Piąciuset Złotych, przez finalną principalną w swoich Sądach decyzya, aby *Judicata* ferowali, *non admissa quavis Appellatione*, warowano.

Deputaci, którzy daią się korrumpować, *ad cujusvis instantiam*, czy to wtym Trybunale, czyli w następuiącym *prævia deductione, ab omni activitate in perpetuum* maią bydź odsądzeni.

Ciż deputaci, ażeby Sądow pilnowali, Produktow; i Replik wszystkich stron słuchali, też Repliki kontrowersyine sami, a nie przez zasadzonych w Kole od siebie subalternow notowali, od Sądow *ullatenus, sub abjudicatione* od charakteru Sędziowskiego nie absentowali się bez ozmayminia się w Kole, ale też Sądy punktualnie *secundum præscripta legis* zasiadali, *omnem honestatem* zachowywali *in tractu* tak Kontrowersyi, jako też podczas namowy z mieysc swoich na drugie *post inchoatum Turnum* w Kole nie przechadzali się, z mieysc swoich decyzyą dawali do promulgacyi *pluralitatis votorum* przez Marszałka, tym bardziey Praktyk i zniesienia się podczas namowy czynić *sub relegatione* od funkcyi nieważyli się, postanowiono.

Post inchoatum zatym *Turnum*, jeżeliby który Deputat *ante promulgationem* decyzyi, powtórnie *Turnum* niepotrzebował, tedy Marszałek *pluralitatem votorum, antequam* Deputaci z mieysc niepowstaną, *promulgare tenebitur*: a każdemu Deputatowi póki z mieysc nie powstaną, *Turnum* pretenduiącemu, raz, drugi i trzeci pozwolić Marszałek powinien.

Poſt quam pluralitatis promulgationem, żaden z Deputatow *Turnum* dopraſzać ſię, z Sądow & *uſque ad promulgationem* przed ſtronami Dekretu, oddalać ſię, *indiſpenſabiliter* takoż *ſub relegatione* od funkcyi nie będzie mógł.

Podobnym ſpoſobem, aby żaden z Stron, lub do ſpraw należący *cujuscunque ſtatus & conditionis*, i nikt inny do zawartego Koła, jak wezmą do namowy do Izby ſądowey wchodzić *ante promulgationem* Dekretu przed ſtronami, *ſub pœnis ſeſſionis Turris* przez Niedziel ſześć i pod zapłaceniem ſta kop exceſſu *ad cujusvis etiam* z Deputatow *inſtantiam. per medium Judicio & per medium Delatori decernendis*, i Sędziowie Trybunalscy w prowadzać *ſub iiſdem panis* aby nieważyli ſię, poſtanowiono.

A którzyby Produktow i Replik wſzyſtkich nieſłuchali, decyzyi dawać niepowinni, *ſub relegatione.*

Panieważ ſtrony nie maiąc Aktoratu, albo przywołania onych nieczekaiąc przy Proceſſach albo przy podanych ſuplikach Liſty zareczne, Regeſtra, i inne różne *Judicata* otrzymywały, przez co wiele czaſu zabierały, *tollendo hos abusus* przeciwko Prawom praktykowane, poſtanowiono: ażeby żaden tak z Stron, jako też i z Patronow *ſub quocunque titulo* nieważył ſię wnaſzać, nie czekaiąc przywołania, o Liſt zareczny, o Regeſtr, czyli inne jakiekolwiek *Judicatum* upraſzać; ale każdy *ex litigantibus* Sprawę za pozwem, lub za zakazem *pro merito actionis* do Regeſtrow, *ubi competierit* wpiſawſzy, Aktoratu ſwego przywołania *ex ordine* czekał, *ſub nullitate ſocus Judicatorum & ſub pœna ſeſſionis Turris* przez Niedziel dwie tak na ſtronę o to dopraſzaiącą ſię, jako też na Patronow wnoſzących w każdych Sądach, *ex termino tacto eo inſtanti* po takowym wnieſieniu *irremiſſibiliter irroganda, nihil quidquam derogando* wnieſieniu o ſtałe *ſub ſecuritate* Sądow Akcye.

Proceſſa zaś *in ſcriptis*, bez żadnych Kontrowerſyi z expreſſya tylko *od kogo przeciwko komu, i o co*, przed Sądem przeczytawſzy, do Kancellaryi maią bydź oddane.

Liſty zareczne *ad obloquentiam* Prawa Statutowego, Urzędom Ziemſkim, i Grodzkim, *committitur* wydawać.

Deputaci aby Kopami nad *lucra*, według Konſtytucyi Roku 1726. należące, ſtron nieaggrawowali, warowano. A *in cauſa* jakowey extorſyi ukrzywdzoney ſtronie, czy to przez ſię, czyli przez Plenipotentow, lub Attendentow, na drugi naſtępuiący Trybunał, nie już Sukkollektorow, ale Podſkarbich, i Cenſorow *vigore Conſtitutionis* 1726. wolno zapozywać będzie *ex Regeſtro termini tacti*. A za pierwſzym przywołaniem Aktoratu, Trybunał rozſądziwſzy *in principali* takową Sprawę, przebrane nad ſłuſzność kopy, od ſtron *cum triplici penſione, & ſeorſive litis expensa irremiſſibiliter Parti iniuriatæ* na zapozwanych przyſądzić będzie powinien; a Sukkollektorowie odbieraiąc Kopy od ſtron, i kwity onym daiąc, powinni *expreſſe* wyrazić w kwicie ſwoim, za które i jakie *lucra*, i wiele kop brać beda, *ſub pœnis irremiſſibiliter* dwuch Niędziel wieży, *etiam* za wnieſieniem *decernendis*, jeżeliby takich Kwitow, i z taką expreſſyą jak ſię wyraziło, ſtronom dawać niechcieli.

Dochody w Ziemſtwach i Grodach, ſą opiſane Konſtytucyą Seymu *Convocationis* 1764. które w Ziemſtwie wſzyſtkim Sędziom równie należeć maią.

Pieczęć zaś w Ziemſtwie jedna z Herbem Litewſkim, i inſkrypcyą właſnego Woiewództwa, czyli Powiatu, tak Dekretow, jako i Extraktow używana, i w Kancellaryi Ziemſkiey konferowana bydź ma: od którey dochod niepodwyżſzaiąc nad dawny przepis Prawa, *æqualiter* między Sędziów Ziemſkich rozdzielany bydź ma.

Od Przeſądow zaś wſzelkich na Rokach, i Roczkach, od Dekretow oczywiſtych, z nieſtannych, i Appellacyinych, *ex ratione* Ingruencyi Spraw naſtępuiących po Ziemſtwach, i Grodach, z remiſſy Trybunałow, oraz *ex ratione* czaſu przedłużenia tymże Sądom i Sędziom w większey liczbie będącym; zaczym od tych Judykatow od każdego wyroku *ad normam* dochodu Sędziom Trybunalſkim w Konſtytucyi 1726. wyrażonego, nie już po kopie, lecz po złotemu naznaczono.

Regenci Trybunalscy, ſamą tylko decyzyą, przez którą, co ſię komu, i na jakim fundamencie przyſądzi, lub kogo od czego odſądzi, podczas namowy piſać; i takowe ſame *Judicata* w Izbie Sądowey przed ſtronami czytać, i Stronom wydawać maią.

A jeżeli kto pretendował z żałobami, kontrowerſyami, wyięcia Dekretow, tedy takowe łączenia Aktoratow, kombinacye żałob, ułożenia Kontrowerſyi w ſtancyach piſać maią, i ſamym ſtronom pozwolono, z poprawieniem jednak, takowych układnych Kontrowerſyi przez Regentow.

A ponieważ Konſtytucya 1726. uſtanowiła, aby ſtronica każda arkuſza *excepto* pierwſzey na którey dokumentu intytulacya, także oſtatniey, na którey Pieczęć Sędziow Trybunalſkich, i Urzędnikow *cujuscunque Subſellii* wyrażać ſię zwykła, miała wierſzow 30. jednak ponieważ Kancellarya przez obszerne piſanie i rozciągnienie ſłów, dla płacenia dochodow *gravamen* Stronom przynoſiła; zaczym *abhinc ſtrictius* piſać powinni, nie rozciągaiąc ſłów i liter *ſub pœnis*. Regenci, tak podczas Kontrowerſyi, jako też podczas namowy, aby przy ſwoim ſtole ſiedzie-

ii. nieprzechadzali fię. Spraw niepromowowali, z Izby Sądowey nim Dekret promulgowany będzie, niewychodzili, i w Decyzye nie w dawali fię, *ſub pœna abjudicationis ex termino tacto de-cernenda*; i ażeby Pisarz Trybunalſki nad trze h Regentow, *viros Nobiles, idoneos, legum gnaros* i w niczym *non notatos*, i Trybunał więcey nad trzy osoby nie akceptował, poſtanowiono.

Condemnaty na Woiewodow i Staroſtw Sądowych otrzymane, *activitatem* Urzędnikow od nich Inſtallowanych nie tamuie w niczym.

Woiewodowie i Staroſtowie Grodowi Urzędnikow nie za pieniądze, lecz *gratis ſub pœnis & refuſione* wziętych pieniędzy inſtallować, tudzież Woiewództwa i Powiaty Urzędnikow Ziemſkich obierać maią, *perſonas non notatas, ætate & intelligentia vigentes*, Praw oyczyſtych wiadomych.

Woiewodowie i Staroſtowie Grodowi, przez wzgląd na mnoſtwo Spraw do Ziemſtwa i Grodow odeſzłych, tudzież dla łatwieyſzego *nobilitati* ſprowadzenia exekucyi, niemniey iż Roczki przez cztery razy na Rok *indiſpenſabiliter* sądzone będą, przy Podſtarościm. Trzech Sędziow kredenſować maią. Którzy *abſentia duorum non obſtante*, Sądy z Pisarzem ſądzić będą powinni, a *paritatem ſimiliter* jak w Ziemſtwie Pisarz rezolowować będzie.

Jeśliby zaś kto miał Sprawe z Pisarzem, Sędzia *ex ordine* oſtatni, mieyſce Pisarz zaſtąpić ma, i tylko *in caſu paritatis* ſentencyą dawać, ronę rezolwować powinien.

Dekreta oczywiſte Trybunalſkie, *ex ſeriis Partium controverſiis* ſerowane, tudzież Dekreta Sądow polubownych, *ſimil ter* Dekreta Kaſztelanow, Marſzałkow, i Staroſtow, z Kommiſarzami *jus deciſionis* maiącemi *in cauſis differentiarum* w Sprawach z remiſſy odeſłanych ferowane, także Dekreta Podkomorſkie z remiſſ Ziemſkich, lub Trybunalſkich *ſine Appellatione* zaſzł / *item* Dekreta Ziemſkie, i Grodzkie, *ex ſeriis partium controverſiis* ferowane, od ktorych Appellacye nie zaszły, lub nie zaydą, aby *circa valorem ſui inviolabiliter perpetuo* zoſtawały, warowano: i ażeby wſzelkie Urzędy, za takowemi *tanquam ultimæ inſtantiæ* Dekretami uwiązanie przyſądzoney rzeczy, *ſub pœnis* tak na Urząd, jak i na Stronę, w Statucie *expreſſis omnino* czynily, nakazano. /

Abhinc żadne ſtrony kondyktowych Dekretow między ſobą opiſywać, a Sąd żaden takowych *ex Condicto* formowanych Dekretow, przyimować, do Akt ingroſſować *ſub nullitate & eliminatione ex Actis ad cujuſvis Nobilis inſtantiam* niemaią ſię ważyć.

Patronowie podług Konſtytucyi 1726. *Nobiles, jurati Poſſeſſionati, & nullo exceſſu notati in omnibus ſubſelliis* bydź maią. Ciż Patronowie, do żadney ſprawy choćby i w wielu Kategoryach będącey, nie więcey jak tylko po dwóch, *idque* jeden do Produktu, a drugi do Repliki całey ſprawy należeć będą, i ktorzy z nich Produkt lub Replikę zacznie, takowe kontrowerſye niedzielac na wielu Kollegow, ſam z Kollegą *ſub pœnis* konkludować *tenetur*.

Aże Patronowie *læſum* ſtawaiąc *ſub prætextu* iuby żałoby Aktora, niezachowuiąc żadney modeſtyy, obſerwancyi Sądu, i Stron, częſtokroć Strony przeciwko którym ſtawaią, wexować zwykli; zaczym *pro tanta vexa & læſione, pœna abjudicationis a patrocinio* karani bydź maią, *ad inſtantiam cujusvis ex termino tacto.*

Ciż Patronowie, dla krótkości żeby Produkta *in ſcriptis conſone in omni* z Dokumentami, nic nadto niedokładaiąc, ani uymuiąc & *ſimilit r* Repliki Sędziom dawali i czytali, a produkuiąc, czyli replikuiąc bez żadnych ſłownych przedłużanych remonſtracyi, i exgeracyi, dygreſſyi, Prejudykatow allegowania dla jedney impreſſyi, które częſtokroć *contra legem & juſtitiam* były ferowane, pokrótce ſtawali, po ſtancyach żadnych korrupcyi roznoſić, i onemi Sędziow tentować nieważyli ſię (co ſię ma ściągać i na Attendentow) Prawa tylko *ad meritum actionis directe* ſłużące allegowali, i onemi dowodzili, poſtanowiono *ſub iiſdem pœnis*.

Ażeby w Ziemſtwach, i Grodach Kſiegi były otwarte, i Akta wſzelkie z wolną rewizyą każdemu, i wyięciem z onych Widymuſow, oraz ażeby wſzelkie Akta tak dawnieyſze, jako & *poſt hanc legem* przybyłe, po wſzyſtkich Ziemſtwach i Grodach zregeſtrowane i zintroligowane, oraz porządnie *cum ſpecificatione* Datt od kogo, komu i naco ſłużą, ſpiſane były, *rigoroſe* obowiązano wſzyſtkie Urzędy.

Na konſerwacyą tych Aktow, na Ziemſkie Woiewodztwo, i Powiaty; na Grodzkie Woiewodowie i Staroſtowie *contribuere i Archiva* murowane mieć maią.

Dokumenta, które dotąd w Grodach były przyznawane, lub aktykowane, a do Ziemſtw nieprzeniesione, ażeby *in ſuo robore & valore* zoſtawały warowano.

Salvis anterioribus uſque ad datam præſentem, etiam ſub Interregnis, Praw, Zapiſow, Ceſsyi, Obligow, & *varii tituli* Zapiſow, *recognitionibus* w Magdeburiach *expeditis, abhinc* żadnych transakcyi, *ſub nullitate* przyznania w Magdeburiach W. X. Lit: na Dobra Ziemſkie, Donacyi, Przedaży, Zapiſow, Kontraktow, Obligow, Teſtamentow, tudzież na Staroſtwa, Dzierżawy, Krolewſzczyzny, Ceſſyi, i innych wſzelkich między Stanem Szlacheckim, i Duchownym, tranſakcyi zachodzących, przyimować, aby nieważyli ſię, warowano. Ale Stan Szlachecki i Duchowny, przyznania czynić maią w Trybunałach, Ziemſtwach, lub Grodach, a podczas nieſądzących ſię Rokow, lub Roczek, Pisarz Ziemſki i Grodzki *circa Acta ſua*, lub Regent aktualny przyſięgły, wpiſuiąc tranſakcye do Kſięgi introligowaney, z podpiſem rąk zeznawaiących,

przyznania podług Prawa i zwyczaju Koronnego, przyimować maią.

Do Akt zaś Magdeburſkich, aby tylko w ſamych Sprawach Mieyſkich, lub o Grunta i Place Mieyſkie, wſzelkie Zapiſy, Kontrakty, do przyznania przyimowane były, poſtanowiono. Akta Magdeburſkie *ſimiliter*, jako o Ziemſkich i Grodzkich opiſano, maią bydź zintroligowane i zregeſtrowane.

Jeżeliby który Woźny *alias* Generał, niepodawſzy Pozwu i Obwieſzczenia, nieczyniąc Obdukcyi, Wizyi, *in fundo* Intromiſſyi, i innych *cujuscunque tituli*, które do Woźnych należą, powinności; ważył ſię *falſificatorie* relacye w Kancelaryach zeznawać, i toby onemu *legitime* dowiedziono było; takowy Jenerał, w każdym Sądzie *ex termino facto*, na peny kryminalne ſądzony bydź ma, i nietylko takowe fałſzywe jego zeznanie *nullitate* powinno bydź w każdym Sądzie kaſſowane, ale też za onemi wyniesione Pozwy, i wypadłe Dekreta *in contumaciam*, wſzyſtkie onych *falſificatorii Actus*, żadnego waloru mieć niepowinny.

Providendo oraz *ſecuritati* Oſob tychże Jenerałow, funkcye ſwoie odprawuiących, *eo intuitu* Konſtytucyą 1726 reaſſumuiąc, *contra violatores* peny w tymże Prawie wyrażone, *quam ſtrictiſſime* opiſano.

Z którego Woiewództwa, lub Powiatu, o wyſzłych Poddanych *inſtituetur Actio*, w Grodzie *ejusdem Palatinatus vel Diſtrictus ſummario proceſſu, præcisa Appellatione finaliter* ma bydź rozſądzona.

Actus, w których Sędziowie Kapturowi, niemaiący Urzędow Ziemſkich i Grodzkich, na exekucye zjeżdżali, ſkaſſowano, Dekreta oczywiſte po Inkwizycyach *etiam* przez Sędziow Kapturowych expedyowanych *in principali ad mentem* Praw o Sądach Kapturowych ferowane; & *ſimiliter* Inkwizycye, Weryfikacye i Kalkulacye expedyowane, *in pleno robore* zachowano.

Gleyty z Kancellaryi W. X. Lit: od Obywatelow prawuiących ſię potrzebowane, aby przy warowaniu *loci ſtandi* nie aktykowane *robur ſuum* nie miały, Subſellia wſzyſtkie W. X. Lit: przeſtrzegać maią.

A w dalſzych Prawa terminach w tey Konſtytucyi nieopiſanych, *uſum* Statutu W. X. Lit: i Konſtytucyi Seymowych, w cale zachowano.

W Punktach zaś *præſenti lege* opiſanych, ażeby przeciwko teraznieyſzemu Rzeczypospolitey poſtanowieniu, żadne przeſzłe Prawa na pomoc brane niebyły, warowano.

Dwa Ziemſtwa, i dwa Grody, *cum plena Jurisdictione* Xięſtwu Zmudzkiemu mieć pozwolono: *idque* jedno Ziemſtwo i Grod w *Roſieniach*, dokąd Powiaty: Eyragolſki, Wilkiſki, Wielońſki, Roſieńſki, Widuklewſki, Krozki, Tendziagolſki, Jaſwoyńſki, Szawelſki, Wielkich i Małych Dyrwian, Bierzańſki, Użwętſki, należeć będą.

Drugie Ziemſtwo i Grod w *Telſzach*: dokąd Powiaty: Telſzewſki, Retowſki, Pojurſki, Wieſzwiańſki, Korſzewſki, Szawdowſki, Gondyńſki, Twerſki, Potumſzewſki, Birżyniańſki, Połongowſki, Powendeńſki, Medyńgiańſki, Korklańſki, Zorańſki, należeć maią.

Staroſta Zmudzki wolnie od Obywatelów obrany, wraz po Wieździe ſwoim, Podſtaroſciego, trzech Sędziow, i Piſarza do Grodu Roſieńſkiego, i tyleż do Telſzewſkiego kredenſować ma.

Urząd jeden Ziemſki, lub Grodzki, w drugiego Juryſdykcya *ſub nullitate Decretorum*, aby ſię nie mieſzał, a Strony aby *extra reparationem* tych Powiatow, *evocatorie* nie pozywały, *ſub pœna* ſta kop, & *ſeſſione Turris* ſześciu Niedziel *in foro proprio decidenda & irroganda* nakazano.

A jeżeliby Kompetytorſka w obudwu dyſpartycyach Xięſtwa Zmudzkiego leżących Sprawa była, tedy na takowe Sprawy, jedno Ziemſtwo Roſieńſkie determinowano.

W Sprawach zaś wſzelkich, z Dobr zapozwanego do Sądu tey repartycyi, gdzie Dobra pozwanego leżą, *forum* naznacza ſię.

Acta vero publica, Taryffy, maią zoſtawać w Kancellaryi Roſieńſkiey, a w Telſzewſkiey Grodzkiey i Ziemſkiey, tylko Dekreta tychże Sądow, i wſzelkie w nich zaſzłe tranſakcye, Inkwizycye.

Urzędnicy Ziemſcy Roſieńſcy, przed Telſzewſkiemi Ziemſkiemi, i Grodzcy Roſieńſcy, przed Telſzewſkiemi Grodzkiemi, na Seymikach i Ziazdach publicznych w zaſiadaniu mieyſca mieć maią.

Ciż Urzędnicy Ziemſcy, i Grodzcy, obudwuch dyſpartycyi do expedyowania Inkwizycyi, Kalkulacyi, Weryfikacyi, czynienia exekucyi w tychże Sądach *ad requiſitionem* Stron, wzaiemnie na obiedwie repartycye, mogą bydź naznaczeni.

Przyznania Praw, Obligow, i innych wſzelkich tranſakcyi, w każdym z tych Sądow równie za ważne mieć chciano.

A względem przenieſienia wieczyſtych tranſakcyi w Grodzie przyznanych, do Ziemſtw ſwoiey repartycyi, w którey Dobra leżą, Statut Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego zachowano.

Ciwunowie Zmudzcy, których jeſt 14. zaſiadać będą tym porządkiem: Eyragolſki, Wielkich Dyrwian, Małych Dyrwian, Retowſki, Użwętſki, Pojurſki, Twerſki, Szawdowſki, Ber-

żańſki, Tendziagolſki, Korſzewſki, Wieſzwiańſki, Gondyńſki, Birżańſki. Prerogatywy tychże Ciwunow, podług dawnych Praw utrzymuią ſię.

Ciwunow Zmudzkich na Sądzie ſpraw Podkomorſkich, w tym tylko Xięſtwie autoryzowano, i podług Statutu W.X. Lit: o Podkomorzych opiſanego, moc zupełną do ſądzenia dano, *intra limites* tylko Xięſtwa Zmudzkiego, a nie daley. Appellacyą *a definitivo* tychże Ciwunow *Judicato principali directe* do Sądu Staroſty, *vel* Kaſztelana Zmudzkiego wolno zachowano. Dla czego, ciż Ciwunowie Rotą Podkomorſką; na Sądzie ſpraw Podkomorſkich przyſiądz przed Sądem Ziemſkim Roſieńſkim, na Rokach Ziemſkich *in facie Nobilitatis ſtringuntur;* i ciż Ciwunowie maią moc każdy od ſiebie po jednym Komorniku kreować i kredenſować, a Komornicy *itidem* Rotą Komornikowſką w Statucie Litewſkim opisaną, powinni bydź przyſięgli, & *eadem authoritate* jak i Komornicy Podkomorscy *gaudere* tylko na toż Xięſtwo Zmudzkie *non ultra,* jako i Ciwunowie maią.

Podkomorzy zaś Xięſtwa Zmudzkiego z Komornikami ſwoiemi, przy generalney powadze ſwoiey & *circa poteſtatem* wyieżdżania *extra limites etiam* Xięſtwa Zmudzkiego na ſądzenie Spraw differencyinych zachowuie ſię.

Ciwunowie nie mogą bydź Sędziami Ziemſkiemi, i Grodzkiemi, tak na Zmudzi, jako i całey Prowincyi W.X.Lit: A Dekreta onych, w tychże maią bydź lokowane Kancellaryach, z którego Dyſpartymentu Sądow, zapisani będą.

Czterech Deputatów na Trybunał, a trzech Poſłów na Seym maią z Xięſtwa Zmudzkiego obierać.

Sądy Ziemſkie Trockie w jednym tylko Mieście Trokach, zawſze ſądzić ſię maią.

Na Seymie po złączeniu ſię Izby Poſelſkiey, gdy Kommiſſye Skarbowa i Woyſkowa, tudzież materye podatku Pogłównego w Koronie, a Podymnego w Litwie odprawią ſię, ma bydź zawſze zaczęta materya uſtanowienia i poprawy *Proceſſus Juris & abuſuum* Praw do ſprawiedliwości zciągaiących ſię, i *forma judiciaria* konkludowana, *non derogando* Konſtytucyom dawnieyſzym, i teraznieyſzey *de valore* oczywiſtych Trybunalſkich i Aſſeſſorſkich, Dekretow.

Granice między Wohyniem Miaſtem Ekonomii Brzeſkiey Litt: a Dobrami Zbilitowem, Branicą, Suchowolą i Kopiną w Lubelſkim leżącemi, przed deputowanemi Podkomorzymi, uſpokoić zlecono.

Zawdzięczaiąc Czterdzieſtoletnią *in Miniſterio Reipublicæ* pracowitość, dobrowolną *ad ferendam deciſivam ſententiam* admiſſyą Aſſeſſorow w Sądach Zadwornych Aſſeſſorſkich, w których ſam był *Supremus Judex*, tudzież nie przyięcie ofiarowaney Seymem *Convocationis in vim publicæ gratitudinis* dożywotniey 80. tyſięcy Złotych penſyi, kazano, aby jaknayprędzey wyſtawiono Statuę Xciu Michałowi Czartoryſkiemu Kanclerzowi W. X. Lit: na Rynku Wileńſkim, z wyrażeniem i wypiſaniem wielkich Jego i dzielnych czynow; A *poſt ſera fata* tegoż Xcia Kanclerza, *Mauzoleum* z podobnym wyrażeniem na nim *meritorum*, w Kościele Katedralnym Wileńſkim, koſztem Skarbu W.X.Lit:

Objaśniono omyłkę Kwitu Hrabi Fleminga, przeſzłego Podſkarbiego W. W. Xięſtwa Litewſkiego na Seymie Konwokacyinym danego, i warowano, iż przyſzła kalkulacya tegoż przeſzłego Podſkarbiego, z Ceł Rzeczypoſpolitey na nadchodzącey Kommiſſyi Skarbowey, nie inaczey tylko od dnia pierwſzego Septembra, Roku 1764. ma bydź czyniona.

Ubeſpieczono Michała Brzoſtowſkiego Podſkarbiego W. Lit: iż do życia Jerzego Fleminga przeſzłego, Podſkarbiego, penſya zupełna Podſkarbińſka ſto dwadzieścia tyſięcy Zł: Pol: temuż Brzoſtowſkiemu Podſkarbiemu W. Lit: płacona będzie.

Kommiſſyi Skarbowey W.X Lit: zlecono: aby Dwakroć Sto Tyſięcy Zło: Pol: Czterma Ratami przez lat Cztery od daty ninieyſzey, w Roku po Zło: pięćdzieſiąt tyſięcy wypłacała Tadeuſzowi Kocielłowi, *ſalvis quietationibus in rem* Skarbu W. X. Lit: *ſi quæ producentur.* Sto zaś ſześćdzieſiąt i jeden tyſięcy trzyſta ſześćdzieſiąt trzy Zło: Pol: i groſzy dzieſięć, tenże Tadeuſz Kocieł, uſtąpił z pretenſyi ſwoiey, Rzeczypoſpolitey.

Pretenſyą Seymem 1690. za ſłuſzną uznaną o ſto czterdzieści trzy tyſiące ſiedmſet ſiedmdzieſiąt jeden Zł: Pol: tudzież dalſzych ſum pretenſye Romerow *ex capite* Przodka Ich Generała Artyleryi W. X. Lit: dla roztrząśnienia, do Kommiſſyi Skarbowey Lit: odeſłano, a Kommiſſya ma Seym informować przyſzły.

Zamianę Dóbr Paraſianowa, na Łyntupy, uczynić pozwolono.

Na rozgraniczenie z różnemi Staroſtw, Pieniańſkiego, i Kupiſkiego, Kommiſſarzow naznaczono.

Approbowano Kommiſſyą, między Staroſtwem Ziołowſkim, a Dobrami Antopol nazwanemi, względem zamiany wſiow, uczynioną.

Dobra Rypucin, *a Corpore* Staroſtwa Choſławſkiego *in perpetuum* odłączono.

Sześć Włók gruntu Treygi w Powiecie Lidzkim leżące Dominika Alexandrowicza Piſarza Ziemſkiego Lidzkiego, z Poddanemi na nich mieſzkaiącemi *pro bonis terreſtribus ſine ulla diſquiſitione* objaśniono.

Dobra Werſztok, w Brzeſkim Litewſkim leżące, za Ziemſkie wieczyſte *ſalvo onere* Dóbr Ziemſkich, Jozefowi Wilczewſkiemu Podkomorzemu Wizkiemu przyznano.

Jeżeli Dobra Kuſzliki, Jerzego Korſaka, Imieniowi Jego *ante unionem* lennością ſą nadane, rozeznanie Dokumentow i Decyzya Aſſeſſoryi *committitur*.

Pozwolono Zamianę Gruntow Wincze hibernowych, na grunta Załozie Dziedziczne w Pińſkim.

Jerzego Abramowicza Staroſtę Starodubowſkiego, Jozefa Pruſzyńſkiego Podſtaroścíego Mińſkiego, Muśnickiego Koniuſzego Wileńſkiego, Antoniego i Tomaſza Tyzenhauzow Chorążycow Wileńſkich, *a vigore* Dekretu Konfederackiego Dnia 16. Auguſta Roku 1764. ferowanego, uwolniono.

Jozefa Kaſzyca Staroſtę Kudziańſkiego, Antoniego Janowicza Cześnika Wiłkomirſkiego, i Antoniego Boguſza Rotmiſtrza Mozyrſkiego, od ſiedzenia Wieży *in fundo*, przyſądzoney Dekretem Konfederackim, uwolniono.

Jana Larzaka, i Karola Peterſenna Pułkownikow, Teodora Laſkaryſa Oberſztleytnanta, Jerzego i Jakoba d' Obyrn; Piotra Deſkoura Oberſztleytnanta Sukceſſorow z Ich Sukceſſorami, do Indygenatu przypuſzczono, *ſalva deductione* Szlachectwa na Seymie naſtępuiącym & *præſtando ſuper fidelitatem juramento*.

Neofitow dyſtyngwowańſzych, i od tychże pochodzące Oſoby, iako to: Frańciſzka i Ludwika Łyżyńſkich, Abramowiczow, Ignacego i Jozefa Gurſkich, Felicyana Kazimierſkiego, Teodora Lutyńſkiego, Michała Oświecimſkiego, Andrzeja Przewłockiego, Swiąteckich, Antoniego Majowſkiego, Iana Nowakowſkiego; Franciſzka, Macieja, i Antoniego Dobrzyńſkich; Adama, Pawła, Piotra, Ignacego, Jana Zbitniewſkich; Antoniego Trajanowſkiego, Kazimierza Pawłowſkiego, Jana Michałowſkiego, Piotra Pawłowicza, Jakuba Jeleńſkiego, Mateuſza Jeleńſkiego Staniſława Jeleńſkiego, Jana Lipińſkiego, Orłowſkiego, Mańkowſkiego, Teodora Deſſawa, Jozefa Kwiecińſkiego, Dominika Dobrowolſkiego, Bergina, Jakubowſkiego, Tomaſza i Antoniego Poziomkowſkich, Jana Dobrowolſkiego, Frańciſzka Krzyżanowſkiego, Woyciecha Szymańſkiego, Tadeuſza Bielſkiego, Jozefa Szpaczkiewicza, Nizielſkiego, Staniſława Jarmunda, Bonawenturę Bartoſzewicza, Jozefa Poznańſkiego, Andrzeja Manina Niewierawſkiego, Felicyana Jakowſkiego nobilitowano na ſamę Litwę, *præciſo Scartabellatu*.

Oprócz tych, zoſtawiono, bądź z Korony, bądź z Litwy, w ręku Królewſkim Dzieſiąciu Neofitow do Nobilitowania *præciſo ſimiliter Scartabellatu*. W reſzcie Konſtytucyą Konwokacyiną o Neofitach *in ſuo robore* zoſtawiono.

Jozefowi Mikłaſzewiczowi Metrykantowi Litt: *cum deſcendentibus moderna fixa lege Nobilitatem indeputabilem* przyznano.

Kahał Pińſki do Kommiſſyi Skarbowey Lit: odeſłano, względem rozeznania krzywd, tudzież oderwania od niey Partykularzów i Przykahałkow.

Przywiley Króla Auguſta III. i dawnieyſze approbowano ſłużące Kościołowi Mieleyczyckiemu.

Miaſtu Witebſkowi porównanemu *in Prærogativis* z Wilnem, wſzyſtkie Przywileię *ante unionem* nadane, approbowano: oraz Magiſtratowym na własną potrzebę, wſzelkie trunki mieć pozwolono, bez płacenia Czopowego Szelężnego.

Seymiki Relacyine w W. X. Litewſkim, na Seymiki Pogromniczne w Roku 1765. naznaczono.

ORDYNACYA
Sądow Zadwornych Aſſeſſorſkich.

W Aſſeſſoryi wſzyſtkich Spraw decyzya *pluralitate votorum* ferowana będzie: *wyiąwſzy Sprawy z Appellacyi od ſądu Mieyſkiego, tak z Polſki, jako z Prowincyi Pruſkiey, tudzież W. X. Litewſkiego do niey przychodzące, także i te, coby ſię do Praw Mieyſkich i Przywilejow im nadanych ściągały*, które *ex vi directi Dominii* nad Miaſtami, *Królowi jedynie do rozſądzenia należą*.

Dlaczego do Kanclerzow i Podkanclerzych oboyga Narodow, którzy w reprezentacyi Oſoby Królewſkiey w tym Sądzie tak w Koronie, jako i w Litwie prezyduią, Urzędnikow tamże zaſiadaiących: Sekretarzow Wielkich, Referendarzow, Piſarzow, Inſtygatorow, i Vice-Inſtygatorow, Regentow, Piſarza Dekretowego, i czterech *ex Ordine Senatorio*, a dwunaſtu *ex Ordine Equeſtri*, tak z Korony jako i Litwy, za Aſſeſſorow przyłączono.

Aſſeſſorowie ci teraz *ex Ordine Senatorio*, w czaſie Seymu *Coronationis* od Króla a *ex Ordine Equeſtri*, od Marſzałka Seymowego wyznaczeni, *in futurum* na każdym Seymie Ordynaryinym większością głoſow, po złączeniu ſię zaraz Izby Poſelſkiey z Senatem do powitania Króla Senatorowie od Senatu, a *Equeſtris Ordinis*, *ab Equeſtri* obierani od Seymu do Seymu Ordynaryinego bydź maią. A gdyby w czaſie ſrzednim, między Seymem a Seymem który czyli z Senatu, lub *ex Equeſtri Ordine per aſcenſum, ceſſum, ſive deceſſum* w Koronie i Litwie z nich ubył, to na mieyſce jego, inſzego aż do przyſzłego Seymu, wybrania wolność zoſtawiona Królowi.

Sądy byłe Aſſeſſorſk

Ordynacya Sądow Ziadwornych Asesorskich —

Summarius.

Podskarbich Nadwornych Koronnych i Litewskich, *ab Officio Assessoriatus* dwolniono, ponieważ na Kommissyi Skarbowey zawsze *adesse* powinni

Przy Kanclerzach lub Podkanclerzych, Sądu Assessorskiego pierwszych Prezydentach, maią *pierwsze* mieysce w zasiadaniu Senatorowie, *drugie* Urzędnicy Koronni i Litewscy *trzecie Electi* z Stanu Rycerskiego na Seymie, a *czwarte* Urzędnicy Kancellaryi Koronnych i Litewskich, po nich Pisarze Dekretowi.

Wszyscy ci Assessorowie, wyiąwszy Kanclerzow, Podkanclerzych, Senatorow, oboyga Narodow, jako już *circa Ministeria & Dignitates* przysięgłych, zaraz przy zagajeniu Sądow Assessorskich, maią wykonać Jurament przed Kanclerzami lub Podkanclerzami, to iest: Sekretarze Wielcy, Referendarze, Pisarze w Koronie i w W. X. Lit: i *Electi* ex Ordine *Equestri* w tę Rotę następuiącą.

Ja NN. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tròycy S. Jedynemu, iż w tym Sądzie Assessorskim Królewskim według sumnienia, Prawa, i Przywileiow każdemu służących, niemaiąc względu na bogatego, lub ubogiego, Przyiaciela, Krewnego, i Nieprzyiaciela; każdą sprawę sądzić będę; darów żadnych od nikogo przed Sprawą, podczas Sprawy, i po Sprawie brać, Rady prawuiącym się dodawać, praktyk w Sprawach toczących się czynić, Sekretów Izby Sądowey, i zdania wotuiących wydawać niebędę. Tak mi Boże dopomoż, &c.

Instygatorowie, Vice Instygatorowie, Regenci Kancellaryi, Pisarze Dekretowi oboyga Narodow (ponieważ *votum* tylko *consultivum* w Assessoryi mieć będą) już nie na Sądzenie, ale na dawanie *in suo voto* sprawiedliwey w każdey Sprawie rady podług wyżey opisaney Roty (jeżeli w Sądzie zasiadać zechcą) Przysięgę uczynią, i mieysca wszyscy swoie, jako są w wyższym Punkcie oznaczone, obeymą.

Kadencye w każdym Roku dla Sądow Assessorskich Koronnych i Litewskich, tylko dwie determinowano; jednę: *per Majum, Junium, Julium, & Augustum.* A drugą: *per Novembrem, Decembrem, Januarium, & Februarium.*

W Koronie pierwsza zaczynać się ma *in Majo*, a w Litwie *in Novembri.* W którym czasie, Sprawy tym porządkiem odprawowane będą.

W pierwszey i drugiey Kadencyi, przez całe trzy Miesiące Sprawy Mieyskie, *tam ex Appellationibus* bądź od Sądow Mieyskich, bądź Kommissyinych. także *ex Crudis citationibus per communitates*, czyli *contra Communitates exportatis.* Item *Causæ cognitionis Privilegiorum, differentiæ limitum inter Bona nostra Regalia & Terrestria sive Spiritualia*, między któremi (w swey Kadencyi przez Seym *Convocationis* 1764. wyznaczoney) i Sprawy Xięstwa Inflantskiego w Assessoryi Koronney mieścić się powinny. Czwarty zaś Miesiąc przy każdey Kadencyi (ponieważ *Causæ colonares* przedtym u Sądow Referendarskich sądzone, teraz do Assessorskich przyłączone) na ich samych rozsądzenie aby był obrócony, mieć chciano.

Mieysce tym Kadencyom dla Assessoryi Koronney, Miasto Warszawę, a dla Litewskiey także Miasto Warszawę, i oraz Grodno, Brzeście Litewskie, Mińsk. za Uniwersałami jednak Pieczętarzow naznaczono. Nadto, wolno Królowi rozkazać, aby te obie Assessorye Koronna i Litewska, sądzone były w tym mieyscu, gdzie w Granicach Państw Naszych będzie rezydował.

Gdyby Kanclerz lub Podkanclerzy oboyga Narodow, publicznemi zatrudnieni Interessami, po odsądzonych Sprawach Mieyskich (które wszystkie pod Artykułem *pluralitatis* (*Nro* 1.) tak w Koronie, jako i W. X. Lit: Królowi, i Kanclerzom lub Podkanclerzym do sądzenia a *pluralitate votorum decisivorum* wyłączono) oddalić się, czyli absentować chcieli, To Senator na mieyscu Kanclerza, lub Podkanclerzego prezydować będzie, iz czterma Assessorami *Vota decisiva* maiącemi, tudzież szóstym Pisarzem Dekretowym, Sądy do zakończenia każdey Kadencyi kontynuować będzie: Co samo i w przytomności Kanclerza, lub Podkanclerzego zachowano bydź ma przy sądzeniu Spraw do Miasta się nie ściągaiących, dla zupełnego uformowania Kompletu, bądź w Koronie, bądź w Litwie.

W Dekretach jednak nie insza ma bydź *formalitas* zachowana, tylko ta co i przedtym, i podpisywać one sami Kanclerze, lub Podkanclerze, oboyga Narodow będą:

Prezyduiący, ma pozwolić Assessorom i powtórnie wotować.

Inappellabilitas od Sądow Assessorskich decydowana, i determinowana; iż wszelkie Dekreta tak przeszłych Królow, jak i teraznieyszego w Assessoryi Koronney i Litewskiey, z oczywistych Kontrowersyi, lub zaocznie ferowane były, są i bydź powinny tey ważności i mocy, jako Dekreta Seymowe, Relacyine i Trybunalskie, żadney Appellacyi ani na Seym walny, ani do Sądow Relacyinych niepodlegaiące. A gdy kto uczynił, wnet siedzeniem wieży przez Niedziel sześć, *ex termino tacto* karany bydź ma.

Dekreta Assessorskie tak, jak Trybunalskie (w obmowie Konstytucyi *Titt*: O Exekucyi Dekretow na Koronę i Litwę z formowanych) przez Starosty i Urzędy Grodzkie, aby exekwowane bywały, a to pod rygorem *contra non exequentes* w tychże Konstytucyach, wyrażonym.

Gdy się zdarzy, osobliwie *in causis Juris*, że *Litigans* po utraconey już przez Dekret z

Ordynacya Sądow Zadwornych Assessorskich.

Konstytucyi Seymu Koronacyinego

z oczywistych strony obojey Kontrowersyi serowany swojey Sprawie, nowe Dokumenta tey ważności wynaydzie, którey pomienionego Dekretu nayistotnieysze *motiva*, Sprawę decydujące wzruszały, powinien w przód przez Illacyą *in pleno judicio*, prosić o Deputacyą do ich zrewidowania, którzy Deputowani *è gremio* zasiadaiących w Sądzie Assessorskim zrewidowawszy takowe Dokumenta, nakażą *producenti* wypełnić Jurament w ten sposob: *Że o tych Dokumentach przed zaczęciem Sprawy niewiedział, i dopiero po zakończoney i zasłym Dekrecie one wynalazł.* A potym dadzą mu *super eo attestatum* z podpisem własnych rąk swoich, za którym dopioro Kancellarya nasza da mu Reskrypt *Restitutionis Causæ in integrum*. A takowa Sprawa *remota omni dilatione* z przypozwu zaraz rozsądzona bydź powinna; *Co tylko w Koronie podług Konstytucyi 1726 & juxta usitatam praxim curiæ zachowano bydź ma.*

W Wielkim zaś Xięstwie Litewskim *ex noviter repertis Documentis*, Dekreta oczywiste podług dawnych Praw wzruszane bydź niepowinne.

W Assessoryi Sprawę maiący aby stronie ani Patronom przeciwny interess utrzymuiącym nieodgrażał, i przykrości żadney niewyrządzał, Indukty Sprawy nieprzerywał, ale z swego mieysca to wnosił, co do obrony przez się, lub stawaiącego od siebie Patrona, potrzeba wyciągać będzie, a to pod karą *pro Arbitrio Judicii* w tymże samym Sądzie, któremu *ad requisitionem* Kommissya Woyskowa *Præsidium* dodawać powinna.

Też skromność nakazano i Patronom tam stawaiącym, aby trzeźwo i gotowi do Spraw przystępowali, jeden drugiemu w Indukty i Repliki niewpadali, ale to wszystko, co w Sądzie wniosą Prawem i Dokumentami zmacniali, z przygotowanych sobie na pismie *mature* Preparamentow, Sprawy indukowali, a to *in levioribus* pod zapłaceniem Grzywien trzech na Szpital, a *in gravioribus*, ukaraniem *pro Arbitrio* Sądu Assessorskiego.

Patronow w Sądach Assessorskich dwanastu tylko bydź ma, a ci do stawania przez Kanclerzow i Podkanclerzych samych będą przypuszczani, *modernis*, którzyby się nad tę liczbę znaleźli, *salvis manentibus*.

Palestra stawaiących przy zaczęciu Sądow Assessorskich *super fidelitate Patrocinii* raz tylko na pierwszey Kadencyi Przysięgę (*non obstante* choćby w innym Sądzie już był przysięgły) wykona w Rotę następuiącą;

Ja N.N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy S Jedynemu; Iż stronie tey, która mnie do sprawy swey zażyie, wiernie służyć będę, zbytecznego od niey nad pracą salarium wyciągać, ani Rady na zwłokę Swiętey Sprawiedliwości, lub wyniszczenia strony dawać, ani po wziętym salarium od zaczętey sprawy odstępowoć nie będę; Dokumentow także do Sprawy mi powierzonych nikomu ku szkodzie Principała mego niewydam, ani onych dla uniknienia sprawiedliwości niezataię. Tak mi &c.

Do którey wykonania *assumendi* zaraz *circa admissionem tenebuntur* A Pisarz Dekretowy zakonnotowaną *in Actis ad requisitionem* każdemu *ex admissis authentici* wydać tę Przysięgę powinien.

Lubo Ordynacya 1630 dla Assessoryi Koronney ustanawiaiąc Regestra pewne i nieodmienne, wpisy Spraw na różność ich podzieliła, z wyznaczeniem dni dla każdego; w Assessoryi jednak W. X. Lit: nieużywano tego, ale tylko w jeden Regestr Sprawy wszystkie mieszczono, i takowy Regestr, na każdą Kadencyą znowu układano z wielką niewygodą, i niedostępnością uboższych.

Zaczym względem tychże Regestrow, w nie wpisow, i przywołania z porządku ich Spraw, żadney nieprzestępuiąc, to uczyniono Rozrządzenie.

W Assessoryi Koronney polepszaiąc, powyżey wspomnioną Ordynacyą.

Tak w Sprawach tych, co *ex Appellatione*, albo *per gravamen* do Sądu Assessorskiego już przedrabowane, *in Prima*, a czasem & *in Secunda Ordinaria*, albo zwyczayney Kommissyi *instantia*, i po wyszłych Dylacyach do rozsądzenia przychodzą, jeden tylko Regestr prosty chciano mieć, zachowany w Koronie, i w Litwie, z którego *Appellantes*, lub *per gravamen provocantes* rozprawić się za pierwszym przywołaniem Sprawy *peremptorie* powinni.

A gdyby który na zwłokę Sprawiedliwości, zamiast Rozprawy, dał się kondemnować, ma bydź wzdany *in Lucro succubitionis in Appellatione, sive Provocatione, & refusione Expensarum Litis* Co w Assessoryi Koronney i Litewskiey zachowane, na zawsze mieć chciano.

Także w Sprawach, które *ex Cruda Radice*, jako do pierwszey instancyi, do Assessoryi przychodzą, a bez Kommissyi *in fundo* obeyść się nie mogą, tak w Koronie, jako i Litwie, zaraz *ex simplici Regestro* bądź przez Dekret oczywisty, bądź zaoczny odsyłane na Kommissyą bydź maią. A w tych, co Kommissyi niepotrzebuią, i na Stole Sądowym rozsądzone bydź mogą, znaszaiąc mniey potrzebne Areszta w Assessoryi Koronney praktykowane, tudzież innym nazwiskiem w Assessoryi Litewskiey obyczajem dawnego Processu żażywane Dylacye, te tylko napotym ustanowiono: To jest w Koronie, zamiast Dylacyi *ad munimenta*, ma bydź brana kommunikacya wzajemna Dokumentow wszelkich, dla obojey strony służących, bądź wspólne Aktoraty i Reaty, bądź tylko *actoratum & Reatum* po między sobą maiących tym obyczajem, skoro z wpisu regestrowego Sprawa, ku Rozprawie w Sądzie Assessorskim przywołana będzie, po zapisaney Kompa-

Ordynacya Sądow Ziemskich Asseserskich

Summariusz

rycyi Pisarz w Protokule extendować ma Dekret *communicationis hinc inde omnium Jurium & Documentorum ad futuram Cadentiam*, a po takowym Dekrecie, Strony obie zszedłszy się do Kancellaryi Dekretowey, tam te Dokumenta znioſą wraz z pisanemi porządnie każda od siebie, swoich Dokumentow Summaryuszami, które Kancellarya Dekretowa zweryfikowawszy, każdy z sobą Summaryusz podpisze Pisarz Dekretowy Koronny, a jako je podług Summaryuszow, strona od strony weźmie, tak według nichże po wypłynieniu Niedziel czterech *a data* Kommunikacyi oddać sobie wzajemnie za Kwitem Strony lub Patronowie od nich stawaiący, powinny. A gdyby potym przy rozprawie oczywistey, strona którakolwiek jaki Dokument produkowała, a tenby się nieznaydował w Summaryuszu podpisanym, nie ma mieć u Sądu żadnego waloru, chybaby taż zaprzysięgła, iż o tym Dokumencie, aż dopiero po zaszłey kommunikacyi dowiedziała się, i on wynalazła. Co i w Sprawach z Kommissyi do Assessoryi powracaiących się, gdyby *in tractu* jey podobna kommunikacya nienastąpiła, zachowano mieć chiano.

A w Assessoryi Xięstwa Litewskiego już używaną dawniey na pierwszym zaraz terminie Dylacyą Kopii Spraw wszystkich *ad obloquentiam* Konstytucyi 1726. *ac in tractu* naznaczonych Kommissyi, aby zachowana na zawsze była, ostrzeżono. Na drugim zaś Terminie podług Prawa Statutowego W. X. Lit: Dylacyi *ad munimenta specificata*, za wykonaniem jednak przez stronę, o to proszącą, w Sądzie juramentu, już nie do Niedziel czterech, ale do następuiącey tylko Kadencyi użyczono.

Wolność zaś mazania w Regestrze Sądowym w pisanych Aktoratow dotąd polubownie od jedney tylko strony praktykowaną, bez dołożenia się w tym Sądu, lub drugiey strony zapozwaney, całe zniesiono.

W tym tedy teraznieyszym ułożeniu, w Assessoryi Koronney co do Spraw z Maley Polski, Wielko-Polskiii Pruskiey Prowincyi, te Regestra postanowiono.

1mo: Regestr prosty Magdeburski *ex appellationibus causarum Juris civilis*, w który i Sprawy *Communitatum contra Magistratus* z Polskich Miast wpisane będą.

2do: Regestr prosty Pruski, także *Causarum Juris Civilis ex Appellationibus*, w jakowy podobne Sprawy z Miast Prowincyi Pruskiey *Communitatum Civicarum* mieścić się powinny.

3tio: Regestr *Fisci* prosty, do którego także same Sprawy o uznanie Przywilejow na Dobra i Wakanse, o Exekucyą onychże, o Granice między Dobrami Królewskiemi, i Szlacheckiemi, lub Duchownemi, o niewydanie Dziesięciu z Dóbr Królewskich, tudzież *Communitatum* Miast przeciw Starostom, wpisywać będzie należało.

A ponieważ w Regestrze *Fisci* pomieszczone *ejusdem qualitatis* sprawy, jakie więc Duchowni w Assessoryi miewaią lub z Woiewodztwa Wołyńskiego trafiaią się, zaczym używanie tych Regestrow przedtym praktykowanych jako i areszstowego ustanie.

4to: Regestr *Expulsionum* prosty do którego należeć będą nie tylko Sprawy Expulsyine z Dóbr, ale też & *violationis Privilegiorum*, tudzież *Evocationis extra forum ac Personarum vere miserabilium*; które to *species* Spraw, że są uprzywilejowane, & *strictæ justitiæ* warowano to na zawsze, iż w nich żadne Dylacye iść niepowinny, ale każdy *Citatus præmissa unica citatione* z prostego Regestru, z przywołaniem u Sądu *peremptorie* rozsądzi się.

5to: Dla Spraw Xięstwa Inflantskiego sam także Regestr prosty, z tym jednak, jak wyżey ostrzeżeniem, że Sprawy już *in prima instantia* drabowane, lub na Kommissyą iść maiące, zaraz z tegoż prostego, expedyowane bydź maią.

6to. *Vere Incarceratorum* wjaki szczegulnie Sprawy ich i kryminalne mieścić się będą.

7mo: Regestr *Causarum Colonarium*, do którego wszystkie Sprawy *Colonares* wpisywane i z niego wołane bydź powinny.

Po ułożeniu Regestrow, branie ich u Sądu w każdey Kadencyi tak ordynowano.

W Kadencyi Listopadowey, zaraz z początku Regestr Magdeburski ma bydź wzięty i kontynuowany przez całe Niedziel cztery. Po nim Regestr Pruski przez następuiące w Grudniu Niedziel trzy. Potym Regestr *Fisci* przez następuiący czas, aż do ostatnich dni Stycznia. A nakoniec Regestr *Causarum Colonarium* przez cały Miesiąc Luty brane, *i juxta Ordinem* wpisów w nich znayduiących się, odsądzane będą.

A w Kadencyi Majowey, od początku Maja ten porządek brania Regestrow ustanowiono.

Naprzód Regestr Magdeburski, od pierwszych dni Maja, aż do piętnastego tegoż Miesiąca, a od dnia piętnastego Regestr Spraw Inflantskich *ad ultimos dies* Czerwca. Potym Regestr Pruski przez Niedziel dwie poczynaiącego się Lipca; zatym *Fisci* aż do końca wspomnionego Miesiąca.

A jeżeliby się trafiło, że na tę swoię Kadencyą nie zjadą Obywatele Xięstwa Inflantskiego, to Regestra tak bydź brane maią i po sobie odsądzane, jak w pierwszey Kadencyi są ułożone. W małości zaś Spraw Inflantskich, Regestr Pruski sam zastępować resztę czasu dla nich wyznaczonego *ad ultimos dies* Czerwca będzie. *Causarum* zaś *Colonarium* przez cały Sierpień (zachowuiąc w nich przywołanie podług porządku wpisów) brane i odsądzane będą.

Regestr *Incarceratorum, Expulsionum Violationis, Privilegiorum, Evocationum & Personarum miserabilium*, tak w pierwszey jako drugiey Kadencyi, każdego dnia w godziny po obiedzie brane sądzone bydź maią.

O Litewskiey Assessoryi

Konstytucyi Seymu Koronacyinego w Roku 1764.

A w Litewskiey Assessoryi, taki porządek Regestrow przepisane.

Pierwszy Magdeburski Spraw Mieyskich z Appellacyi, lub przez *gravamena primis Instantiis*, albo *ex cruda citatione* przychodzących, w który, wszystkie takowe Sprawy wypisywane będą, a za przywołaniem, podobnie jak w Koronie, z swych wpisów nieopuszczaiąc żadnego *peremptorie* odsądzywania.

Drugi Fisci, a do tego Sprawy wszystkie, to jest: uznania ważności Przywileiow, bądź między Swieckiemi, bądź Duchownemi, tudzież o Granice między Dobrami Królewskiemi, a Ziemskiemi, albo Duchownemi należeć będą. Przypadaiące zaś z niego, jeżeli które Kommissyi *in fundo* potrzebowałyby, *peremptorie* za przywołaniem odsyłane bydź na nie, maią. A te co ich Kommissya *in fundo* rozsądzi, i z Appellacyi, czyli *per gravamen* do Sądu Assessorskiego powrocą, bez innych wszelkich Dylacyi, jako *in prima Instantia* drabowane, *decidentur*. Inne zaś Sprawy *Juris*, co *ex cruda radice* do tego Regestru przez Pozwy wprowadzone, a na Stole bez Kommissyi rozsądzone bydź mogą, *circa modum* wyżey opisanych Dylacyi Processu ordynaryinego zostawiono.

Trzeci Expulsionum do którego Sprawy o gwałtowne z Dóbr wybicie, o Ewokacyą do Sądu nieprzyzwoitego, o zgwałcenie Przywilejow Królewskich, tudzież i Sprawy ludzi prawdziwie ubogich należą.

Czwarty Incarceratorum.

Piąty Causarum Colonarium, Poddanych Królewskich z Dzierżawcami. Na tych tedy przywołanie i odsądzenie, tym sposobem Kadencye dwie podzielone.

W *Kadencyi* tak w Koronie jako i Litwie, *Listopadowey* będzie wzięty Regestr Magdeburski i kontynuowany, aż do połowy Miesiąca *Grudnia*, Po nim zaś Regestr *Fisci* wzięty aż do końca Miesiąca *Stycznia*, w *Lutym* zaś Regestr *Causarum Colonarium*, przywołane i odsądzone będą.

Tym samym porządkiem odprawować się ma i *Majowa* Kadencya, począwszy od dni pierwszych *Maja*.

Regestr jednak *Incarceratorum*, i Expulsyiny, w czasie tym podczas każdey Kadencyi, jak i w Koronie brane bydź maią.

Aby zaś ten porządek Regestrów był wprowadzony, i raz na zawsze ustanowiony w Assessoryi Litewskiey, jego exekucyą Kanlcerzowi i Podkanclerzemu tego Narodu zalecono.

A kiedy przez tę punktualność odsądzania niestanie Spraw w którym Regestrze, to na to mieysce Sąd nieoglądaiąc się na wyznaczenie dla niego czasu, drugi po nim do sądzenia następuiący, zaraz brać powinien w Koronie i Litwie, tak aby żadne opóźnienie w uczynieniu sprawiedliwości, nikomu niedziało się.

Ustanowiono także, iż Assessorowie, co *Vota Activa* w Sądach Assessorskich mieć będą, ani Patronowie tamże stawaiący, na żadne Kommissye z Sądu tegoż wyznaczeni, bydź niepowinni.

A Xięstwo Inflantskie przy ostrzeżeniu Konstytucyi Konwokacyiney Roku 1764. zachowuiąc, względem rozsądzenia Spraw wszelkich do Assessoryi Koronney przychodzących uczynioną dyspozycyą To jest:

Zeby te Sądy przez samych tylko Kanclerza lub Podkanclerzego Koronnych, odsądzane bywały, jako *a pluralitate* Decyzyi innych Assessorow wyięte. Także jak na nie *Referendarz*, lub *Pisarz* W. X. Lit: i Assessor uprzywileiowany Narodu Inflantskiego, *sub nomine* Sekretarza *ad mentem* Ordynacyi 1677. zjedzie, mieysce dla nich do zasiadania, Referendarzowi albo Pisarzowi, między Urzędnikami Koronnemi, a Assessorowi Inflantskiemu przed Officyalistami Kancellaryi Koronnych, wyznaczono. Który podobny Jurament, jak i wspomnieni Officyaliștowie *pro dando voto consultivo* przed zasiadaniem wykona, kreacyą zaś tego Sekretarza *juxta praxim* dotąd *usitatam* Królowi i Sukcessorom Naszym, przez Przywiley dożywotni zachowano.

W Sprawach granicznych ostrzegaiąc *avulsionem* Dóbr Rzeczypospolitey, aby te przez praktyki Dzierżawcow zaprzywilejowanych Królewskich *cum Collateralibus Bonorum Terrestrium, sive Spiritualium*, mianowicie przez Kommissye z Reskryptow Królewskich odprawione w swych granicach szkody nieponosiły, i coraz nieuszczuplały się, to na zawsze ustanowiono; żeby po Kommissyi i zaszłym Dekrecie za Reskryptem każdy Dzierżawca, gdy takowy Dekret *pro Re judicata* przyimie w Sądzie Assessorskim stanąwszy, zaprzysiągł, iż podczas odprawionego Aktu tey Kommissyi wszelkiego dokładał starania, które tylko do uchrony Granic Dóbr Królewskich, i do obronienia Ich całości, Prawo mu zażyć pozwoliło, i Akt Kommissarski *per oblatam ad acta* Metryki Koronney, jeżeli w Koronie, do Litewskiey, jeżeli w Litwie to rozgraniczenie będzie, z przyłączeniem Mapp podał.

Ubespieczaiąc na potym Jurysdykcyą Sądow Assessorskich dawnieyszemi Konstytucyami, jako to pierwszą 1578 *Tit:* Co sądzić maią. Drugą 1627. *Tit:* o Dekretach Trybunalskich. Trzecią 1611. *Tit:* Miast Koronnych *extra Forum Evocatio* Czwartą 1633 *Tit:* O niewynoszeniu Mandatow za Dworem ostrzeżona, postanowiono, iż gdyby odtąd ktożkolwiek, czyli Magistraty Miast Królewskich, czyli Mieszczan pominawszy Ich własną i naturalną Jurysdykcyą, do Trybunału, Ziemstw, lub Grodu, *evocatorie* mimo Praw powyżey wyrażonych zapozwał, takowy *ad Instantiam* Instygatora, lub Vice-Instygatora Koronnych i W. X. Lit: *absque Delatore*, jako w

Summariusz

Sprawie *Jurium Regalium* do tegoż Trybunału, Ziemstwa, lub Grodu *conventus pœnis Evocationis*, to jest siedzeniem wieży przez Niedziel dwanaście i piąciuset grzywien, karany bydź ma, pod który rygor *pro Evocationibus* przez Prawo Koronne ustanowiony i sposob Processu, Urzędy *evocatorie* otrzymane Dekreta exekwuiące, podlegać maią.

Nakoniec ułożoną Tabellę *Jurium Cancellariæ*, powagą swoią Król stwierdza, i aby od wszystkich była zachowana, mieć chciał.

Podług tey Ordynacyi, wszystkie Sprawy od Roku 1765 sądzić, (wolność jednak poprawy, gdyby potrzeba było sobie i swym Sukcessorom Król zachowuie) i onę *inter acta* Seymu *Coronationis* pomieścić nakazano. Dan w Warszawie Roku 1764. Dnia 25. Grudnia.

SUMMARIUSZ

Konstytucyi W. X. Lit: Seymu Ordynaryinego Warszawskiego,

Roku 1766. dnia 6. 8bra Zaczętego, A dnia 30. Novembra Skończonego.
Czopowe, Szelężne na zniesienie Podatkow dawnego Czopowego i Podymnego.

WSzyscy Obywatele W. X. Lit: & *annexarum Provinciarum* w Dobrach Hibernowych, tudzież Ziemskich, Szlacheckich i Duchownych w Miastach, Miasteczkach, Wsiach, Propinacye w szynkach i aredach maiący, jakiegokolwiek stanu i kondycyi, niezasłaniaiąc się Przywilejami nawet przed Unią danemi, sami *in Personis* aboli też przez Kommissarzow, Ekonomow, Administratorow, Namieśnikow, czyli Pisarzow Prowentowych, a w Dobrach Stołowych Królewskich Administratorowie lub Ekonomowie, wylikwidowawszy Prowent swóy z propinacyi, bądź przez własny Dworny szynk dawaney, bądź aredą postąpioney, wykalkulować zysk czystey intraty *demptis expensis* z samey tylko propinacyi trunkow przez rok przychodzący będą powinni, to jest: w szynkach Dwornych wytrąciwszy expensa Possessorow, a w aredach to wszystko, co nie jest propinacyą trunkow, *z takowego zysku 10. grosz* do Skarbu Rzeczypospolitey płacić, i realność importowania podawszy Tabellę, każdey Karczmy i szynku zaprzysiąc maią *in hanc Rotam.*

Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy S. Jedynemu: Iż w Dobrach N. nazwanych zysku z propinacyi trunkow przychodzącego intraty roczney złotych Polskich N. w Roku teraźnieyszym do wybierania znalazło się, od którego dziesiąty grosz, to jest złotych Pol: N do Skarbu Rzeczypospolitey wypłacam, oraz do zapisania w Taryffę, dla płacenia in futurum *do dalszey w tym dyspozycyi Rzeczypospolitey sprawiedliwie podaię, i nic z takowego od propinacyi trunkow zysku na szkodę Rzeczypospolitey nieutaiem; Tak mi Panie Boże dopomoż.*

Takowy Jurament w Roku 1768. począwszy od dnia 1. *Marca non obstante die festo* do dnia 5. *Kwietnia* Roku tegoż w Grodach własnego Woiewództwa Xięstwa lub Powiatu przed Urzędem Grodzkim wykonywać, & *expleti juramenti Rotham* Aktami tegoż Grodu stwierdzić maią.

Przy wykonaniu którego Juramentu pierwszą importancyą półroczną Podatku Czopowego i Szelężnego, *instantanee* do teyże Kancellaryi za kwitami Regenta, *sine solutione* kwitowego każdy wnosić ma.

A iuż takowy podatek co rok dwiema Ratami, *jedną* od 1. Marca do 5. Kwietnia, *drugą* od 1. 7bra do 5 8bra, *sub pœna solutionis alterius tanti* płacony będzie.

Poddani w Dobrach Hibernowych i Stołowych Królewskich na pędzenie Wódek i Piwa Przywileie maiący, maią Kapszczyznę swoim Dworom wypłacać, a Dwory z oney 10. grosz do Skarbu.

Kancellarye zaś Grodzkie po wysłuchanych Juramentach Taryffę Czopowego i Szelężnego sporządzoną przez Urząd Grodzki podpisaną i w Akta Grodzkie wprowadzoną do Kommissyi Skarbowey Lit: w Roku 1768. *in spatio* 3. Miesięcy odsyłać maią.

Podatek Czopowego i Szelężnego zaprzysięgać w tym Woiewództwie lub Powiecie należy, gdzie *fundus principalis bonorum* i tam łączyć attynencye lubo indziey sytuowane.

Wolno każdemu trunku w propinacyi czy to Dworney, czyli też Areda puszczoney podnieść cenę w szynku.

A ktoby podatku Czopowego i Szelężnego niezaprzysiągł, takowy każdy *ex delatione cujusvis* do Grodu własnego nie już 10. grosz ale cały Prowent *per medium* Sądowi, a *per medium Delatori cum restitutione litis expensarum præcisa appellatione summario Processu* za dwuniedzielnym Pozwem z osobliwego Regestru *fisci* oddać powinien, podatek Czopowego i Szelężnego do Taryffy Grodowey przyłączony oplacać *methodo superius præmissa.*

Importowane summy maią Grody Officyalistom od Kommissyi Skarbowey zesłanym, lub też za assygnacyami wypłacać, a zaległe na delatę wydawać. A gdy pierwsza Rata Czopowego

według ninieyſzego poſtanowienia w Marcu w Roku 1768. importowana będzie, na ten czas dawnego Czopowego równo z Datą wypłaconey importancyi podatek uſtawać ma.

Przy oddawaniu których ſumm Regentom Kancellaryi Grodzkich za konferencyą onych i ſpiſanie Taryff od każdego złotego przy każdey Racie po ſzelągu jednym z tey ſummy z dyſpozycyi Kommiſſyi Skarbowey przez odbieraiącego Officyaliſtę lub maiącego aſſygnacyą wypłacana bydź ma.

Podymne aż po zapłaceniu Raty 7browey w Roku 1768. po wſzyſtkich Woiewództwach i Powiatach tak w Dobrach Królewſkich ſtołowych, jako też we wſzyſtkich Ziemſkich Duchownych i Swieckich uſtawać ma, i nikt go z Obywatelow i Poſſeſſorow W. X. Lit: płacić nie będzie obowiązany.

Miaſta Stołeczne Woiewództw, Xięſtw i Powiatow W. X, Lit: pod dyſpozycyą Kommiſſyi Skarbowey przez Konſtytucyą Seymu *Coronationis* do wybierania Czopowego nieoddane, Czopowe i Szelężne razem z Czopowym i Szelężnym Woiewództw i Powiatow podług Konſtytucyi 1717. przez dwie Raty Marcową i Septembrową aż do Roku 1767. do dnia 15. Marca *incluſive* do Kancellaryi Grodzkich importować maią; a od Daty 15 Septembra Roku 1767. Podatek Czopowego Szlężnego i Groſzowego przez Exaktorow od Kommiſſyi Skarbowey Lit: deſtynowanych podług Inſtruktarza od teyże Kommiſſyi Skarbowey wcześnie na tę exakcyą ułożonego i Exaktorom danego, jako i w Miaſtach podług Konſtytucyi Seymu *Coronationis* w dyſpozycyi Kommiſſyi Skarbowey będących wybierany bydź ma Które to Inſtruktarze chociaż do exekucyi przywiedzione, ma Kommiſſya Skarbowa na przyſzłym Seymie do approbaty ukazać Miaſta jednak ſtołowe Królewſkie nie Exaktorom, ale Grodom zaprzyſiężony 10. groſz oddadzą

Względem Miaſt Brześcia i Grodna, ieżeli do Dóbr ſtołowych Królewſkich należą, dla objaśnienia do rozprawy w Sądach Aſſeſſorſkich odeſłano.

Miaſta Grodowe, w ktorych propinacya lub arędy do intraty Woiewodow lub Staroſtw należą, niepodpadaią dyſpozycyi Kommiſſyi Skarbowey (w czym i Prawa Woytowſtwa Dziedzicznego Brzeſkiego *in integro* zachowano) ale *Poſſeſſores* onych zaprzyſiężony 10. groſz do Grodu importować maią:

Xięſtwo Z nádzkie po ług *ſubſelliorum* Repartyci podatek ten importować ma; to jeſt do Grodow Roſieńſkiego i Telſzewſkiego.

Podatek ten na ſame tylko nienchronne Rzeczypoſpolitey potrzeby ma ſię obracać.

Approbacya Ordynacyi Kommiſſyi Skarbowey W. X Lit:

Ordynacya Kommiſſyi Lit: względem rozſądzenia Juryzdycznych i Skarbowych intereſsow approbowano.

Ordynacya Kommiſſyi Rzeczypoſpolitey Skarbu W. X Lit:

Porządek w Kommiſſyi będzie takowy.

Naprzod w Kadencyach ſześć Niedzielnych po odſądzoney naypierwſzey Januarowey Roku 1767 na dalſzy czas *jedney zma Junij, drugiey zma xbris* zaczynać ſię maiących, dla czynienia ſprawiedliwości, w każdym tygodniu dni: Poniedziałkowy, Wtorkowy, Srzodowy, i Czwartkowy na rannych i poobiednich Seſſyach na ſądzenie Spraw wyznacza: w Piątki zaś i Soboty około pomnożenia dochodow Skarbu W X Lit: radzić będzie, gdy jednak intereſſow potrzebuiących nagley rezolucyi nie będzie, i w te dni odprawować ſię mogą. Co przy odwołaniu uprzedzaiącey Seſſyi obwieści.

Regeſtra cztery ordynaryine Pierwſzy *Fiſci*, Drugi *Injuriatorum Provinciæ* Trzeci *Extraneorum Injuriatorum* Czwarty *Contraventionum* A Piąty Taktowy uſtanawia. To jeſt: w Poniedziałek każdego tygodnia Pierwſzy Regeſtr *Fiſci* w ktorym mieścić ſię będą Sprawy Skarbowe *Juris & Facti* za uczynionemi *prævia citatione* Aktoratami *nomine* Inſtygatora W. X. Lit: *ex delatione Theſauri*, lub przez Officyaliſtę Skarbowego przeciw komu, & *è converſo* przez kogo przeciwko Skarbowi lub Officyaliście *Drugi* we Wtorek Regeſtr *Injuriatorum Provinciæ*, w którym Sprawy o handle, Manufaktury, Miary Podatki, *cujuscunque tituli* długi za Towary, Kontrakta, Wexle Kupców, i inne z przyczyny *Commerciorum* Krzywdy, Pretensye i Wiolencye. *Trzeci* we Srzodę *Extraneorum Injuriatorum* to jeſt Zagranicznych & *è converſo* Obywatelów Litewſkich z Zagranicznemi Kupcami z Aktoratow rekonwencyalnych, w który Regeſtr ſprawy między Kupcami Zagranicznemi a naſzemi w pretenſyach z handlu wynikaiących & *ſecuritatis publicæ* po drogach handluiącym maią bydź wpiſywane. *Czwarty* we Czwartek Regeſtr *Contraventionum* o ſtałe Kontrawencye za wypadłemi Dekretami Kommiſſyi.

Jeżeliby w pierwſzym Regeſtrze Spraw nieſtało, ma bydź wzięty drugi, a jeżeliby i w drugim to trzeci &c. gdyby zaś we wſzyſtkich czterech nieſtało Spraw, Rada koło intereſſow Ekonomicznych w te dni czyniona będzie. *Piąty* Regeſtr Taktowy każdego dnia o godzinie 5. po południu brany będzie dla ſpraw nawet za zakazem *in caſu læſæ authoritatis Commiſſiorialis* o Wiolencye Oſobom Sądowym, *in actuali Exercitio Officii* będącym i ich ſłużącym, oraz Officyalistom Skarbowym pod bokiem Sądowym, tudzież, przyieżdżaiącym do Sądu i odieżdżaiącym *intra*

nania Miasta poczynione. Sprawy oraz o nieoddanie kop *pro panalitate* wskazanych *ad instantiam Instigatoris Thesauri* za zakazem bez Pozwu wpisywane bydź maią.

Sprawy wpisane własnym domysłem strony, *nisi judicialiter* mazane bydź niepowinne, a z przywołanego wpisu sprawa zaczęta póty kontynuować się ma, choćby naznaczony inszemu Regestrowi czas zabrała, poki zupełnie *per Turnum* nieosądzi się. *Stante* zaś, *deliberatione* po odeszłych Kontrowersyach przywołana bydź może.

Konexye i *motiva* w Sprawach z jednegoż tylko sprawy wynikaiące, lub gdy o jednę rzecz Prawo będzie, mieścić się mogą, a inne pod karą Sądową na stronę i Patrona *abrogantur*. Kancellarya też wpisy z wyrażeniem Imion Przezwisk i Urzędow Aktora i pozwanego, i o co są pozwani, czynić ma, a Wokandy stronom wypisywać pozwoli.

Protokuł Ekonomiczny albo Dyaryusz Kommissarz trzymać będzie, *absque speciali salario*, w który Akta każdego dnia, oraz rezolucye w interessach Skarbu do rady przypadaiących wpisywać ma, który Protokuł wszyscy Kommissarze podpisywać maią codziennie, Regestr jeden Aktoratow Kommissarz trzymać będzie dla wpisywania krótkiego Sentencyi i Kondemnat, przy Aktoratach takoż *sine salario*, a decyzyą każdą wszyscy Kommissarze podpisywać, a drugi takowy Regestr będzie przy Skarbnym dla wołania wpisow.

Protokuł Dekretow oczywistych, tenże Kommissarz z ferowaną Decyzyą konfrontować ma, a na konkluzyi każdey Kadencyi wszyscy Kommissarze podpisać powinni.

Protokuł Ekonomiczny i Regestra po skończoney Kadencyi *in Archivo Economico* przy Skarbnym Litewskim zostawać maią, w których na końcu teyże Kadencyi Skarbny spisze Regestr czyli *Seriem Actorum*, a *in casu* choroby, lub innemi interessami Skarbowemi zatrudnienia Skarbnego, Regent Sądowy *vices supplebit*.

Pisanie Dekretow, wydawanie Extraktow, Pieczęć i Korrekta do Regenta Sądowego należeć będą; który wpisawszy Dekreta Protokuły *in Archivo* lokować będzie. Pozwy, Dekreta i wszystkie instrumenta pod intytulacyą w Prawie opisaną, to jest: *My Kommissarze Rzeczypospolitey Skarbu W. X. Lit.* wychodzić będą, i pod Pieczęcią Skarbową na którey wyrznięte są Herby Prowincyi W. X. Lit. i J. W. Podskarb: W. X. Lit: Wpisy, Dekreta, Pieczęci, Korrekty, i Blankiety na Pozwy *pro re* Skarbu *tam ex Actoratu, quam ex reatu* bez żadney zaplaty *etiam ab ultro offerentibus* Osobom do Skarbu należącym z Kancellaryi wydawane bydź powinne, strony zaś tak *ex delatione Thesauri* pozwane, jako też między sobą i Skarbem proceduiące, za Extrakta, Widymusy, Membrany, Korrekty, Pieczęci do Kancellaryi płacić będą obligowane według niżey wyrażoney Tabelli, a Kancellarya więcey *sub pœnis & privatione officiorum* nie ma wyciągać.

Ktoby do Skarbu miał pretensyą, ten Officyalistom Skarbowym pod Tytułem: *My Kommissarze &c.* ma wydać Pozew i położyć na Komorze Skarbowey z zeznaniem Relacyi w tym Grodzie, gdzie Komora leży.

W Palestrze Szlachta bydź ma i Patronow nie więcey nad 12. którzy w Akta Kommissyi i Imiona i Przezwiska wpisać dadzą, tudzież Regestra Applikantow *alias* Agentow Sądowi podadzą, a wchodząc y *in Patrocinium* w tym Sądzie Jurament wykona w te słowa:

Ja NN. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy S. jedynemu; iż stronie, która mnie do sprawy swoiey wołować będzie, wiernie służyć będę i zbytecznego salarium *czyli pensyi wyciągać niebędę, onąż wziąwszy od sprawy nietylko nieodstąpię, ale rady i Papierow stronie przeciwney ani przez siebie, ani przez subordynowane osoby niewydam, i stronę przeciwną informować nie będę. Także rady na zwłokę sprawiedliwości przeciwko Prawu, na wyniszczenie stron pozywaiących się Pryncypałom moim żadnym Pretextem i kolorem dawać nie będę; Dokumentow, które mi powierzone będą na uniknienie lub potłumienie sprawiedliwości taić nie będę, ale spraw przypaść maiących wpisane* Merita, *albo* Status Causæ *nietrudniąc Sądu słownym długim doniesieniem Sądowi rzetelnie, bez uszczerbienia cudzey sławy podawać będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Męka Chrystusa Pana.*

Ta Przysięga w Protokule Dekretowym ma bydź zanotowana. *Merita* spraw każdemu Kommissarzowi i stronie przeciwney dadzą, a po Replikach odbytych żadne Rekapitulacye spraw czynione bydź niemogą.

Wniesienia pod winą na wnoszącego zabroniono.

Do sprawy większey dwuch tylko Patronow należeć może z jedney strony. Wpisy porządkiem wpisania wołać, i nieodwołane na jedney, na drugiey Kadencyi naypierwey wołane bydź maią. Wszelkie Dylacye i wybiegi Prawne abrogowano, pozwolono tylko suspense sprawy do drugiey Kadencyi temu, któryby *quo casu* nie miał *ad manus* Dokumentow, Rzecz ewinkuiących to *prævio Juramento circa cognitionem* sprawy, i na jeden raz.

Termin Pozwow cztery Niedziele od Daty zeznania. Sessye ranne od dziewiątey do dwanastey, a po obiednie od trzeciey do siódmey trwać maią, a przed onym czasem, ani przywoływać, ani odwoływać, niemożna, ani czekać kogo, byle Komplet był.

Kto prosi ustępu; ma dać przyczynę; a żaden oprócz sądowych na ustępie zostać niemoże.

Kommissarz żaden na exekucye, Rewizye, Lustracye, Inkwizycye w sprawach Skarbowych używan bydź niemoże, oprócz spraw *ex termino tacto* przypadłych, a to do Ziemstw i Grodow należy.

Warować *locum ſtandi* na kondemnaty bez Pozwu i przypadnienia właſn go Aktoratu, niewolno, ani dopraſzać ſię *ſub pœnis*, ani Sąd dozwolić *ſub nullitate* warowania, może. Ale Kognicya Kondemnat *circa negotium reſolvi* ma.

Kop *pro lucris* Kommiſſya od ſtron brać niema. Kopy zaś albo winy pieniężne na ſtrony Prawo przeſtępuiące nie na ſtronę Sądu, lecz *pro re* Skarbu iść maią, i z nich na Seymie Kommiſſarza kalkulować ſię będzie.

Patronowie za ſwoich Aktorow winy przyſądzone do Skarbu wypłacać powinni *ſub carentia vocis* w inney ſprawie, a ſobie od Aktorow ſwoich odbierać.

Kommiſſarze bez wiadomości Izby i wſtawienia dwuch abo jednego nad komplet odieżdżać niemaią. *Abſentia* każdego zapiſywana i Penſya odtrącona będzie.

Każdy zaſiadaiący na Kommiſſyi Cło podług Inſtruktarza równo z innemi płacić powinien. Kontra regeſtranci i Superintendenci maią przyimować Szlachtę oſiadłą i za kawen yą do dozoru Skarbu, a ſami przyſięgli bydź powinni, niemaiąc mocy wydawać pieniędzy z Prowentow celnych żadnemu z Oſob w Kommiſſyi zaſiadaiących, lub za dyſpozycyą którego z nich komu obcemu, ale tylko za aſſygnacyą na Kadencyach Kommiſſyi, podpiſaini *in Completo numero* ſtwierdzoną.

Dla oſzczędzenia czaſu Kommiſſarze uczynią dyſpartyment intereſſow Ekonomicznych do rozważania każdy w ſtancyi w czaſie *extra* ſeſſyi, *a* gotowe potym *ad approbationem* na ſeſſyi przyniesie.

Patron jeden i Agent do intereſſow Skarbowych koſztem Skarbu utrzymywani bydź maią, i nietylko wſprawach ſtawać, ale też *ſeriem* Dekretow *ex delatione* Skarbu wypadłych wyiiać na końcu k dencyi.

Jeśliby zapozwana ſtrona żądała ugody i ſatisfakcyą czyniła, Kontraregeſtrant lub Superintendent oznaymi Kommiſſyi, i podług jey rezolucyi uczyni.

Aſſygnacya na każdą ſummę oſobna ma bydź dawana.

Kwity także na każdą ſummę *diſtinctim* z wyrażeniem gatunku monety brane będą.

3 *Ordynacya Akcydenſu Kancellaryi Sądowey.*

Od wydania z Kſiąg Skarbowych wſzelkich Tranzakcyi, Extraktow, Dekretow, Widymuſow, od Arkuſza złoty jeden. Od Pieczęci groszy 15. od korrekty groszy 15 W Skarbowych zaś intereſſach, tam *ex Actoratu, quam ex reatu pro parte Skarbu* wſzyſtko to Kancellarya darmo wydawać ma.

Władza i powinność Kommiſſyi Skarbu W. X. Lit; Czas Deputowania do Konſtytucyi i Delegacyi do Skarbow, domieſzczenie do Funkcyi Poſelſkiey, a wyłączenie od Marſzałkoſtwa Seymowego i Deputacyi do Konſtytucyi.

Jako Kommiſſya Skarbu Litewſkiego dla ſamey tylko adminiſtracyi Ekonomiczney i Sądowey Skarbu Rzeczypoſolitey jeſt uſtanowiona; tak prócz tych, które ſą Konſtytucyami Rzeczypoſpolitey opiſane, żadnych innych podatkow celł, i jakimkolwiek imieniem płacy od Obywatelow W. X. Lit: czy to na Skarb Rzeczypoſpolitey, czy to na inną jakąkolwiek deſtynacyą ſtanowić i exekwować, a uſtanowionych Konſtytucyami *neque per ſe, neque per alios* jakimkolwiek pretextem na ſiebie (co im do Raty dołożono bydź ma) trzymać, lub innych nie ſą albo będą w tychże Konſtytucyach opiſane ſpoſobem wybierać. *Sancita eo nomine* wydawać niema; lecz we wſzyſtkim do opiſow Konſtytucyi dawnieyſzych i oſtatniey Roku 1764. ſtanowionych nie w innym je rozumieiąc: jak właściwym i literalnym wyrażeniem ſtoſować ſię ma. Żadnych ſpraw, ani nawet *Cauſas inſcriptionum inter viventes Perſonas* nawet *conſentientibus Partibus* przyimować nie ma: a to *ſub nullitate Decretorum.*

Do dwuch ſześcioniedzielnych Kadencyi, drugie dwie dwuniedzielne, *in intervallis* tamtych, Ekonomiczne tylko bydź maiące przydano.

Po odbytey Januarowey Kadencyi Roku 1767. *Pierwſza dwuniedzielna* dnia ósmego Marca, po którey *ſześć niedzielna* w tymże Roku dnia *pierwſzego Junij*, a po niey *Trzecia dwuniedzielna* dnia *ósmego 7bris*, po ktorey *iterum ſześćniedzielna* dnia *pierwſzego Decembra* poczęte, i kontynuowane bydź maią: Które Kadencye *in completo numero* Oſob piąciu ſądzić ſię będą.

Kommiſſarz każdy przez całą ſześćniedzielną Kadencyą, po ſkończeniu oney odbierze ze Skarbu trzy tyſiące złotych, a za dwuniedzielną tyſiąc złotych. Którzyby zaś abo cale nie ſądzili, abo ſię poźnili, tych penſyami *præſentes ad proportionem abſentiæ* dzielić ſię maią.

Kommiſſya Skarbowa dwie Kancellarye, jednę Ekonomiczną, drugą Sądową: i dwuch Regentow, jednego do Ekonomicznych, drugiego do Sądowych tranſakcyi opatrzy, jako i tym którzy pod dozorem pióro trzymaiącego Kommiſſarza będą, a po Kadencyi Skarbny Litewſki Akta odbierze, i konſerwować będzie *ſub reſponſione* tak za ſiebie, jako i za Regentow: dla czego Skarbny ma czterech Kandydatow do Regencyi podać Kommiſſyi, a ta dwóch wybierze.

Do Penſyi zaś dwuch tyſięcy złotych dawniey Skarbnemu wyznaczonych, drugie dwa tyſiące przydano ze Skarbu Litewſkiego co rok, Regentowi też tak Ekonomicznemu, jako i Sądowemu po trzy tyſiące złotych Skarb Lit: co rok wypłacać ma: a Regenci tak penſyonowani za ża-

dną rzecz od ſtron nawet dobrowolnie ofiarniących, nic brać niemogą *ſub pœna refuſionis in duplo* ſtronie & *litis expenſarum*. Co też i do Juramentu przydano bydź ma.

Kommiſſya Skarbowa ma ſię ſtarać Rzeki Portowe, ile w mieyſcach niebeſpiecznieyſzych czynić *navigabiles*, i na ten wydatek, expens ze Skarbu Lit: *ad ſummum* ſto tyſięcy złotych Pol: co rocznie naznaczono.

Gdzie zaś Rzeki *ad commoditates & utilitates* tranſportow handlownych złączone bydź mogą, ma tam Kommiſſya zeſłać ludzi znaiących ſię dla ułożenia potrzebnych do tego Projektow *non obſtantibus quibusvis* takowym ſkutkom *impedimentis*.

Kommiſſarze od Stanow Rzeczypoſpolitey raz wyznaczeni nie mogą funkcyi ſwojey złożyć, ani przez funkcyą inną, ani przez rezygnacyą ani przez poſtąpienie na godność jaką; owſzem poſtąpiwſzy na godność *eo ordine* jak pierwey zaſiadać i ſądzić Kommiſſyą będą aż do ſkończenia funkcyi Kommiſſarſkiey i odmiany przez wyznaczouych od Rzeczypoſpolitey Naſtępcow.

Deputaci do Konſtytucyi z Stanu Rycerſkiego w Izbie Poſelſkiey po obraniu Marſzałka i Rugach, a z Senatu po złączeniu ſię Stanow Rzeczypoſpolitey równie jako i *Delegati* do kalkulacyi Skarbu Oboyga Narodow maią bydź wyznaczeni, a żaden z Deputatow Konſtytucyą naznaczonych ani Deputatem do Konſtytucyi, ani Marſzałkiem Seymowym bydź nie może, Poſłami jednak Kommiſſarze Obóyga Narodow bydź mogą.

Poſtanowienie o Luſtracyach Staroſtw i Dupli w W. X. X. Lit.

Płacenie Kwart ze wſzyſtkich Staroſtw dwóma Ratami, połowę Kwarty Marcową, a połowę Septembrową Ratą *a die 1ma Martij 1767* naſtąpi.

Gdyby dla jakiego przypadku Staroſtwo lub Dzierżawa jaka znaczny deces poniosła, tedy wolno Poſſeſſorowi udać ſię do Kommiſſyi Sarbowey i wyprowadzić podług ſpoſobu Konſtytucyi *Convocationis* 1764. Luſtracyą, i według niey przez Kommiſſyą approbowaney Kwotę płacić.

Przez Kwadruplę do wypłacenia od Nowych Poſſeſſorow przez Konwokacyą uſtanowioną, ma ſię rozumieć Czwarta Część Intraty roczney Staroſtwa lub Dzierżawy, to jeſt: Kwarta Druga w pierwſzym Roku nowego Poſſeſſora do tey, która Ordynaryinie corocznie dwóma Ratami opłacana bydź powinna. Ponieważ do luſtracyi Staroſtw Inflantſkich zaſzły interwencye, więc Aſſeſſorya Koronna maiąca *poteſtatem cognitionis & reſolutionis* dawnieyſzych Luſtracyi iak naymędrſze ma czynić rozſądzenie.

Gdzieby intrata dóbr ſtołowych Królewſkich do hibernowych przez Taryffę wprowadzone pokazały ſię, *forum pro cognitione* do Aſſeſſoryi należy.

Kwadruple Staroſtw i dzierżaw w Roku 1764 przed zaczęciem Luſtracyi Konferowanych, od Donataryuſzow do Skarbu Litewſkiego importowane Roku 1766 podług teraz wyprowadzonych Luſtracyi, maią bydź za kwartę w naſtępuiącym Roku 1767 wytrąciwſzy Simplę kwartę dawniey *in duplo* płaconą, przyięte; ponieważ ci Donataryuſzowie takowe kwadruple wypłacać winni byli podług dawney tylko kwarty.

Suplement do Kwarty i Dupli z Ekonomii Połockiey i Słonimſkiey.

Naznaczono Kommiſſyą na rozeznanie Przywilejow Poddańſtwa Woytowſtw niektorych i Staroſtwa Słonimſkiego zbraniaiących ſię pełnić powinności *similiter* do Woytowſtw i wſi Ekonomii Połockiey, również buntuiących ſię.

Uſtanowienia miary i wagi generalney.

Uregulowanie Miar, wag, i łokciow przez Kommiſſyą Skarbową uczynione, i do Grodow rozeſłane, potwierdzono. Do mierzenia zboża ma bydź jednoſtayna Beczka, w którą ćwierci cztery, do ćwierci ośmin dwie, a do ośminy ſześnaſtek dwie, w ſześnaſtkę garcy ſzynkowych dziewięć, w ośminę garcy 18. w ćwierć 36. w beczkę 144. wchodzić ma. Garniec zaś na ten i trunkowy wymiar ma w głąb calow ſiedm, ćwierci dwie i ósmą część cala, na ſzerz calow cztery, trzy ćwierci i takoż ósmą część cala. Cale ze ſkali na garcach do Grodow poſłanych, wyrażoney miarkować. Do garca, półgarcowek dwie, do pułgarca kwart dwie, idą. Cechowy zaś do hurtowych przedaży, garniec ma ſzynkownych pomienionych dwa, a cechowych ſześć, czyli ſzynkownych 12. wchozi do czaſzy czyli miodnicy, którą ſię miod przaſny przedaie. Funt Litewſki piątą częścią od funta Berlińſkiego mnieyſzy ma wſobie łotów 32. Takowych funtow do kamienia Litewſkiego 40. a kamieni 5. do Cetnara wchodzi. Łokieć Litewſki ma calów 24. Miary zbożowe z poprzecznym w wierzchu prętem żelaznym do mierzenia pod ſtrychulec, oraz garce i łokcie cechowane koſztem Zwierzchności i Poſſeſſorow bydź maią. Zaden zaś inney miary i wagi używać niema *ſub pœna* 100. kop groſzy Litewſkich w Grodzie z Regeſtru *Fiſci* bez dylacyi. Funduſzow lubo różnica miary teraznieyſzey, w teyże jednak proporcyi zupełności dochodzić maią zboża dotąd z Staroſtw lub innych Dóbr dawane.

Kwit Flemingowi Woiewodzie Pomorſkiemu przeſzłemu Podſkarbiemu Litewſkiemu.

Z ſummy 1,090,896. Złotych Polſkich i groſza jednego kwitowano pomienionego Woiewodę Pomorſkiego i Sukceſſorow jego, jako z ſummy remanentowey za realnemi kwitami expenſowaney. Nadto zaś wydaną ze ſwego przez tegoż Woiewodę Pomorſkiego ſummę 141,247 złotych, groſzy 27. aby ſkarb Litewſki wypłacił, nakazano.

Kwit Brzoſtowſkiemu Podſkarbiemu W. Lit: i Kommiſſarzom Skarbowym.

Podſkarbiego W. Lit: i Kommiſſarzow tak teraźnieyſzych jako i ubyłych po wyſłuchaney doſtateczney Kalkulacyi z dochodow celnych, czopowego, kwart. pogłównego Zydowſkiego kwitowano żadney do nich i Sukceſſorow nie zachowuiąc pretenſyi. Summę zaś 502,486 złotych Polſkich groſzy 26. i pół w kaſsie Skarbowey i na Remanentach zoſtaiącą *ad dandam* z niey *rationem* naſtępuiącey Kommiſsyi zoſtawiono.

Redukcya ſzoſtakow Zagranicznych w Litwie,

Wſzyſtkie ſzoſtaki Zagraniczne do groſzy ośmiu redukowano: a tym ſzoſtakom doczeſną tylko kurrencyą w Litwie pozwolono, i redukcyą *ex nunc* publikować nakazano.

Sposob placenia ſumm od Debitorow Kredytorom z przyczyny Uſtawy Monet.

Kto pożyczył pieniędzy czerwonemi złotemi lub talarami *in ſpecie* w zapiſie wyrażonemi, one takoż *in eadem ſpecie* czerwonych złot: lub talarow to jeſt tyleż ſztuk: ile wziął, odda na terminie. Kto zaś pożyczył u kogo pieniędzy czerwonemi złotemi rachuiąc czerwony złoty czyli po złotych ośmnaście: czyli *alio calculo numerico* złotych rachowanemi i opiſanemi, albo też talarami bitemi, rachuiąc talar po złotych ośm; oddać one ſwemu Kredytorowi na terminie exolucyi przypadaiącym, takoż czerwonemi złotemi za czerwone złote, a talarami bitemi za talary, w takowey jak dawana i zapiſem opiſana była onych cenie powinien: to jeſt: tyle ſztuk czerwonych złotych i talarow, ile wziął ſztuk pożyczaiąc pieniądze.

A tynfami i ſzoſtakami Konſtytucyą *Anni* 1717. uſtanowionemi zaciągnione i do oddania takąż monetą lub *Currenti Moneta* opiſane ſummy należy oddawać lub tynfami i ſzoſtakami rachuiąc tynfa po groſzy miedzianych 27. a ſzoſtak po groſzy 10. takichże, lub nową teraźnieyſzey Mennicy monetą oddaiąc za każdy złoty w zapiſach wyrażony, złoty *in ſpecie* nowey monety maiący w ſobie groſzy ſrebrnych 4. *Similiter* ſummy pozaciągane przed redukcyami i po redukcyach zagranicznemi monetami, i do oddania takowemiż monetami opiſane, maią bydź przed naſtępuiącą onych kaſſacyą na przypadaiących do exolucyi terminach wypłacone *in quantitate* złotych w zapisach *expreſſa*, takąż zagraniczną monetą do przeſzłey ceny nie przywiązuiąc ſię, lecz ceną tychże monet przez wyż wyrażoną redukcyą teraz poſtanowioną.

Kaſſacyą zagranicznych monet *ad diem 1mam 7bris* 1767. prorogowano, w którym czaſie ma Kommiſſya uprowidować w nową monetę Prowincyą Litewſką.

Kurrencya zaś tynfow i ſzoſtakow Polſkich Konſtytucyinych redukowanych, ani redukcyi, ani kaſſacyi więcey podlegać niema.

Warunek dochodow Staroſtwa Brześciańſkiego.

Nakazano co rok po 4. tyſiące złotych ze Skarbu Lit: wypłacać Staroście Brześkiemu Litewſkiemu i naſtępnym Staroſtom w nadgrodę dochodu *Drągowym* nazwanego na Staroſtę niegdyś idącego. Co dla innych Staroſtw Grodowych *in ſequelam & præjudicatum* iść niema.

Approbacya Ordynacyi Kommiſſyi Woyſkowey W. X. Lit:

Ułożoną przez Kommiſſyą Woyſkową dla odbywania Juryſdykcyi ſwoiey Ordynacyą approbowano.

Ordynacye Kommiſſyi Woyſkowey W. X. Lit: pod Prezydencyą J. W. Michała z Kozielſka Ogińſkiego Woiewody Wileńſkiego ułożona i opiſana.

Cztery Regeſtra do wpiſow używane będą: *Pierwſzy* Ordynaryiny. *Drugi Incarceratorum & Exorbitantium. Trzeci Remiſſarum & appellationum. Czwarty* Taktowy. Do ordynaryinego należą ſprawy o Długi winne przez Deputata Chorągwi, przez Exaktora Regimentowi, i o zaległe u nich Żołdy, i inne między ſamemi Woyſkowemi podobneż pretenſye.

Do Regeſtru *Incarceratorum & Exorbitantium* Sprawy *Criminales* exorbituiących na Leżach lub Konſyſtencyach, oraz wyciągnieniu i przyiazdach *Diſciplinam militarem* przeſtępuiących bez inwolucyi pod żadnym pretextem innych ſpraw wſzelkich. Do Regeſtru *Remiſſarum & appellationum* ſprawy wchodzić powinne *a ſubſelliis Civilibus* do Woyſkowych, odeſłane lub za appellacyą od Sądow Regimentarſkich. *Taktowy* będzie brany w czaſie *læſionis* Oſob u Sądu zaſiadaiących i wynikłych nieſpokoyności *ſub ſecuritate Judiciorum* między Woyſkowemi.

Czaſy Aktoratow tak rozłożono: *W pierwſzych dwuch tygodniach* po zaczętey Kadencyi będą expedyowane Likwidacye Woyſka, oraz Rekwizycye luſtracyi i przeyrzenia Raportow. *W trzecim tygodniu* Sądy zaczną ſię, przywołuiąc przed południem ſprawy z Regeſtru ordynaryinego, po Południu zaś z Regeſtru *Remiſſarum* jeżeli ſprawa zaczęta odſądzona będzie. Gdyby zaś ſpraw w Regeſtrze Remiſſyinym nie było, i na poobiedniey Seſſyi, ordynaryiny kontynuowany będzie. Regeſtr *Incarceratorum & Exorbitantium* po każdym odſądzonym Aktoracie z powyższych ma bydź wołany. *Taktowy* zaś w każdey porze, *etiam in tractu* ſądzącey ſię ſprawy będzie wołany. Wſzyſtkie Aktoraty na pierwſzey Kadencyi nieodwołane, na naſtępuiącey naypierwey expedyowane będą; Po nich nowe wpiſy brane zoſtaną. Do wpiſów zaś ci naybliżſzemi będą, którzy na wyżſzych Sądach odeſłani byli na Inkwizycyą.

Ktoby ſię dał wzdać, areſztowanie nań Zołdu wſkażą, i nie pierwey choćby profił, od ſłużby ſię uwolni, aż ſię rozprawi, i koſzt wygrywaiącey ſtronie wróci. Ktoby zaś podwakroć nieſtanął, takiego Sąd na kaptywacyą ſądzić i przyprowadzić każę.

Wolno każdemu przez ſię lub Plenipotenta, lub Patrona ſtawać.

Komissya wrzesowa

Summariusz

Regent Kommissyi Wokandę u drzwi Izby Sądowey przybiie.

Każdy Cywilny zapozwawszy Zolnierza, *forum* Kommissyi Woyskowey przyiąć ma.

Pozew na Kommissyą albo *ad manus* ma bydź dany, albo na Konstytucyi główney kładziony, a Kommendant zapozwanego obwieścić powinien

Nieprzytomnym na Sądach termin podania Pozwu Czteroniedzielny, a przytomni *ad latus Judiciorum* zaraz stawać ku rozprawie powinni.

Zeznanie podanego Pozwu przed Kommendantem tey Konsystencyi czynić należy; od którey do podania Pozwu Zolnierz jest użyty, a Kommendant da *testimonium* takowego zeznania.

Decyzye Sądowe *Unanimitas*, abo jeżeli ta nie będzie, tedy *Pluralitas* kresek stanowić ma i podpisać: *diverse* jednak *sentientibus* wolno niżey zdanie swoie zapisać.

Dekret Kommissyi w Protokule zapisany a podpisany przez Kommissarzow Extraktem wychodzić powinien, z Pieczęcią Woyskową i z podpisem Prezyduiącego.

Pieczęć Kommissyi Woyskowey bydź powinna z Herbem W. X. Lit. i z napisem do koła: *Pieczęć Rzeczypospolitey Kommissyi Woyskowey W. X. Lit;* która większa do Dekretow i Ordynansow, a mnieysza do expedycyi listownych używane będą.

Expensa z Largicyi podług prawa Roku 1717. opatruiąc tak ustanowiono: Antoniemu Dziekońskiemu Stolnikowi Wołkowyskiemu Pisarzowi Kommissyi Woyskowey pensyą 6. tysięcy złotych warowano i 1000. złot: z summy Largicyiney dodano. Pawlikowskiemu Regentowi takoż z Largicyiney summy 3. tysiące złot: Generałowi Adjutantowi Kommissyi 2. tysiące złot: Instygatorowi 800. złot: a Woźnemu 300. złotych Polskich naznaczono co rok, *per medium* za każdą Kadencyą.

Rapporta wszystkie *in interstitio* Kadencyi, do Prezyduiącego *ultimarie* i do Hetmanow odsyłane byż powinne, z których, jeśliby się co pokazało *publicam tranquillitatem* naruszaiącego, wnet Prezyduiący całą Kommissyą na mieysce, gdzie się sądzi swoiemi listami ma konwokować, to zachowuiąc, iż nic stanowić, ani Ordynansow wydawać niemożna, chyba *ex Completo numero* Kommissarzow, których piąciu *omnino ad hos actus* znaydować się ma.

Podwyższenie płacy Woysku W. X. Lit:

Konie Towarzyskie w Polskim zaciągu, oraz Porcye Żołnierskie w Cudzoziemskim Autoramencie nad przepis Konstytucyi 1717. podwyższono w ten sposob. Na 400. koni Ussarskich, na koń dodatku po złotych Polskich 172. uczyni summa złotych 68800. Na 1200. koni Petyhorskich, na koń dodatku po złotych 128. uczyni summa złot: 153600. Na 700. koni przedniey straży dodatku po złotych 128. uczyni summa 89600. Na 360. koni Pułku Bielaka, w których aktualnie do boiu i potrzeby 180. Towarzystwa, i tyleż pocztow znaydować się powinno, na koń dodatku po złotych 100. uczyni summa złotych 36000. Na 300 koni pułku Tatarskiego Koryckiego, w których takoż 150. Towarzystwa, i tyleż Pocztow aktualnie ma się zawierać, dodatku na koń po złotych 100. uczyni summa 30000. Regimentowi Gwardyi konney do każdey Porcyi dodatku po złotych 150. uczyni złotych 90000. Regimentowi konnemu Buławy Wielkiey W. X. Lit: do każdey Porcyi dodatku po złotych 150. uczyni złotych 45000. Regimentowi konnemu Buławy Polney W. X. Lit: do każdey Porcyi dodatku po złotych 150. uczyni summa złotych 45000. Regimentowi konnemu Woiewody Wileńskiego do każdey Porcyi dodatku po złot: 150. uczyni summa 45000. Gwardyi pieszey do każdey Porcyi dodatku po złot: 62. i groszy 15. uczyni summa 6250. Regimentowi pieszemu Buławy W. W. X. Lit: do każdey Porcyi dodatku po złotych 62. i groszy 15. uczyni złotych: 26562. groszy 15. Regimentowi pieszemu Buławy Polney W. X. Lit: do każdey Porcyi dodatku po złotych 62. i groszy 15. uczyni summa złotych: 26562 gr: 15 Freykompanii Artyleryi do każdey Porcyi dodatku po zł: 62. groszy 10. uczyni summa złotych 9375. Chorągwi Janczarskiey Buławy W. W. X. Lit: do każdey Porcyi dodatku po złotych: 62. groszy 15. uczyni summa złotych 6250. Piechocie Trybunalskiey do każdey Porcyi dodatku po złotych 62. groszy 15. uczyni summa 6250. co wszystko *in universum* skomputowawszy ogulna wypada summa na powiększenie żołdu Woyskowego 749250. A tak złączywszy postanowiona przez Konstytucyą 1717. płacą z mnieyszym podwyższeniem żołdu wychodzić będzie na konia Ussarskiego po zł: 600 na Petyhorskiego po zł: 500. na Przedniey straży i Tatarskiego po zł: 400. Na Porcyą jednę Draguńską po zł: 450. Na każdą Porcyą Infanteryi, Janczarską i Węgierską po złotych 262 groszy 15. Takową summę Kommissya Skarbowa co rok dwiema Ratami wypłacać będzie, zaczynaiąc dopłacenie wspomnionych dodatkow od Raty Marcowey Roku 1769. *inclusive*.

Kommissya Skarbowa za podaną sobie od Kommissyi Woyskowey Tabellą, naznaczy Grody ulokowanym Chorągwiom bliższe, zkądby pensyą odbierać mogły.

Dostatecznie w żołdy opatrzone Woysko, aby odtąd za własne pieniądze wszędzie żyło, i żadnych extorsyi nie czyniło, oraz podwod, paszy, od Obywatelow nie wyciągało, warowano: i dozor jak nayściśleyszy *Disciplinæ militaris* Kommissyi Woyskowey zlecono, *Parti injuriatæ* Kommissya *duplicem refusionem damnorum* tudzież expens prawny na Kommendancie, wskazać ma.

Kwatera tylko na Kommendę, dach dla żołnierzy, wodą i opał, na Konsystencyach pozwala się.

Zlecono Kommiſſyi Woyſkowey poſtanowić inſzy Dyſpartyment Lokacyi Chorągwi i Regimentow *habita ratione* wygodnieyſzego ſtanowiſka, oraz kommunikacyi chorągwi z Chorągwiami i Regimentow z Regimentami *nil quidquam derogando* mieyſcom pod lokacyą żołnierza podpadać nie powinnym, Regimentowi zaś pieſzemu Bulawy Wielkiey W. X. Lit: w Wilnie naznaczono konſyſtencyą.

Regimentom Gwardyi Konney i pieſzey W. X. Lit: poprawa płacy *a die 1ma Martii* 1767.

Woyſko ma dobrą nową monetą zapłatę odbierać: dla czego Kommiſsya Skarbowa ſummy do Grodow w monecie nowey przyſzłe tyle, ile w redukowaney w tychże Grodach złożono będzie.

Dla Gwardyi konnych i pielzych Litewſkich Kommiſſya Skarbowa Lit: póki te Gwardye w Warſzawie będą mieli konsyſtencyą, ma w proporcyi Porcyi poſtąpionych na Gwardye Koronne, dodatek wypłacać.

Podwyżſzenie Porcyi Chorągwi Marſzałkowſkiey W. X. Lit:

Porcya Marſzałkowſkiey Chorągwi do 262. złot: Polſkich i groſzy 15. ma wynoſić

Ubeſpieczenie płacy Woyſku W. X. Lit

Wypłacenie żołdu Woyſku Litewſkiemu pierwſzą przed innemi expenſami, ma mieć exekucyą.

Obmyślenie nadgrody zaſłużonym w Woyſku Officyerom W. X. Lit:

Na zaſłużonych w Woyſku W. X. Lit: Officyerow *utriusque authoramenti*, dla lat, lub kalectwa niemogących powinności pełnić, ſummę 50000 złotych Polſkich Skarbowa Kommiſſya Woyſkowey corok wyliczy, a Kommiſsya Woyſkowa na Officierow ſłużyć daley niemogących podzieli, i onym *habito reſpectu* na rangę penſyą dożywotnią naznaczy.

Kommiſſya Skarbowa ſummę 40000 na Largicye Konſtytucyą 1717 naznaczona, totalnie do Kommiſſyi Woyſkowey wyplacać będzie, z ktorey jako też i powyżſzey kalkulacyą na Seymie zdawać potrzeba.

Wyznaczenie Oſob do Kommiſſyi Woyſkowey W. X. Lit:

Przy Wielkim i Polnym Hetmanach do Kommissyi deputowano *Z Senatu* Michała Ogińſkiego Woiewodę Wileńſkiego, Jana Chodkiewicza Sſtaroſtę Zmudzkiego *ex Equeſtri ordine* Jozefa Sosnowſkiego Piſarza Polnego Lit: Antoniego Zabiełłę Łowczego Lit: Jędrzeia Ukolſkiego Podkomorzego Trockiego, Jozefa Sapiehę, Pułkownika Ussarſkiego, Jana Jabłońſkiego Generała Majora Woyſk Litewſkich, Jana Wittinghoffa Staroſtę Okniańſkiego.

Dodanie Regeſtrow Ziemſtwom i Grodom w W. X. Lit:

W Ziemſtwach i Grodach do Cywilnego jednego a drugie *Incarceratorum* dodano trzeci Regeſtr nod Tytułem *Summarii proceſſus*, do ktorego w Ziemſtwach ſprawy *Exemptionum vigore* Statutu Obligowe, tak miedzy żyiącemi jako i miedzy nieżyiącemi Oſobami, a w Grodach *Expulſionum & exemptionum* takoż *vigore* Statutu, o zbiegłych Poddanych, i takoż obligowe *inter viuentes* tylko *Perſonas*, i któreby Taxy Dóbr za ſobą nie pociągały wpiſywane będą. Wołanie zaś tych Regeſtrow tym nakazano porządkiem. *Naprzód* Regeſtr *Summarii Proceſſus* po przewołaniu którego do oſtatniego wpiſu, Regeſtr *Incarceratorum* brany będzie, gdzie po odſądzoney oczywiſtey ſprawie, Regeſtr Cywilny wołany bydź ma aż do odſądzenia także ſprawy oczywiſtey *in principali* Po ktorym *denuo* Regeſtr *Summarii Proceſſus* aż do oſtatniego wpiſu *& conſequenter* wyżey opiſanym ſpoſobem Regeſtra wołane bydź maią. A jeżeliby w ktorey Sprawie z Regeſtrow *Summarii Proceſſus* przypadley uznana była Inkwizycya, Kalkulacya czyli Weryfikacya, tedy *poſt expeditos hos actus* rozprawa między Stronami z tegoż Regeſtru naſtąpić powinna.

Podobnież po wypadley z Regeſtru *Summarii Proceſſus* Kondemnacie, *Jure vincens*, Exekucyą Urzędową sprowadziwſzy, znowu w tenże Regeſtr Aktorat wpisać, i ſprawy ſwoie *ad ultimam convictionem ſeu ad principalem deciſionem* popierać będzie.

Regeſtr *Fiſci* na sam tylko gatunek niektorych ſpraw Skarbowych wyznaczaiąc we wſzyſtkich Grodach, kazano codziennie na rannych ſądach choćby *in tractu* oczywiſtey ſprawy, *ſervato* jednak *ordine* wpiſow wołać.

Zachowano jednak Konſtytucya *Convocationis* dla spraw obligowych *inter viuentes Perſonas forum* w Trybunale *etiam ex cruda citatione* i teraznieyſzym Prawem utwierdzono, na które ſprawy oſobliwy Regeſtr obligowy naznaczono w Trybunale, a wołanie jego po odſądzoney oczywiſtey ſprawie każdego Regeſtru nakazano.

Forum za Obligami nietylko *ubi Bona conſiſtunt*, ale *etiam* w tymże Grodzie lub Ziemſtwie w którym Woiewodztwie lub Powiecie mieyſce oddania ſummy Obligiem opiſane będzie, pozwolono, które i po sprowadzonych Exekucyach ſłużyć ma.

Kadencyą Roczkow Auguſtowych na Septembrową przenieſiono, która *a die 1ma Septembris* przez Niedziel cztery ma trwać.

Woiewództwom i Powiatom Trockiemu, Braſławſkiemu, Rzeczyckiemu i Mozyrſkiem dla szcupłości spraw dwie tylko Kadencye Rokow Ziemſkich, to jeſt Swięto Michalſką i [illegible] Królſką do Sądzenia ſię tak, jak w Xięſtwie Inflantſkim naznaczono.

Powiatowi Pińskiemu dla złych przepraw, Kadencyą Decembrową *per totum* znoszą, na Juliową przeniesiono. A w innych Woiewództwach i Powiatach taż Kadencya Roczkow Decembrowa Dnia 23. Decembra ma się kończyć.

O Appellacyach i winach Appellacyinych.

Appellacye

Konstytucyą Seymu *Coronationis* Roku 1764 *Tit:* o Appellacyach *in toto* approbowano.

Winy Appellacyine na stronę appelluiącą tak odmieniono: aby Trybunał wskazuiąc na stronę winy Appellacyine siedzenie wieży Cywilney niedziel sześć, abo zapłacenie za tęż wieżę tysiąca kop groszy Litewskich *decretorie* naznaczał. Strona zaś tak ukarana *in termino* do zasiadania wieży *deciso*, czy to wieży Cywilney Niedziel sześć przyiąć, i płacenie sta kop Stronie, a a drugie sto kop Urzędowi uczynić, czyli też za samo tylko siedzenie wieży, oprócz wyznaczonych dwuchset kop, *insuper* tysiąc kop *Parti injuriatæ instantanee* wypłacić wolna będzie *salvis expensis* przez Stronę appelluiącą, podanych *prævio Juramento* przez Aktora lub Plenipotenta.

Pod które teraznieysze ustanowienie *pœnalitates* i winy Appellacyine Dekretami Trybunalskiemi iuż uznane, a *per renitentiam* stron nie wypełnione, pociągane bydź nie maią.

Wolną Stronom Appellacyą, o Seymikowe tumulty i exorbitancye w Grodzie rozprawuiącym się, z Grodu do Trybunału pozwolono: i takowym sprawom Regestr *Termini Tacti non attenta repartitione* tak jako o Akcye *sub securitate* Trybunału stałe, naznaczono.

Objaśnienie Konstytucyi Coronationis *o Pisarzach Trybunalskich.*

Turnus Pisarzow na Kadencyi Litewskiey od Wileńskiey Deputata zaczęty, porządkow Woiewództw i Powiatow na Kadencyi Wileńskiey sądzących ma bydź kontynuowany, *& pariter Turnus* Pisarzow na Kadencyi Ruskiey od Deputata Nowogródzkiego zaczętey także porządkiem Woiewództw i Powiatow na Ruskiey Repartycyi sądzących się będzie zachowany.

Regestra Aktoratow Kadencyi Mińskiey i dla Kontynuacyi wołania Pisarz Ziemski Mińki na Reassumpcyą Kadencyi Nowogrodzkiey do Kancellaryi Nowogródzkiey Pieczęcią Urzędową ubeśpieczone, *& viciſſim* Pisarz Ziemski Nowogródzki na Kadencyą w Mińsku zaczynaiącą się odsyłać maią.

Regestr Officii *w Trybunale W. X. Lit:*

Każdemu Obywatelowi pokrzywdzonemu albolitеż *publicam delationem* biorącemu, z Urzędnikami Ziemskiemi i Grodzkiemi *per negligentiam vel abusum* wykraczaiącemi *Forum ex regestro Officii* w Trybunale Litewskim naznaczono: aby każdy Officyalista za dowiedzionym Rokow lub Roczek *ex negligentia* omieszkaniem, dla któreyby Komplet umyślnie był zerwanym, i Sądy sądzić się niemogły; siedzeniem wieży cywilney przez czas tak długi, jaki *per absentiam* od Sądow opuszczonym bydź się pokaże, *determinate* był karanym, nakazano. A zaś o występek *ex abusu Officii* zapozwany *& ordinariis probationibus Juris* przekonany ażeby *in privationem Officii & Activitatis secundum demeritum*, czy na lat kilka, czy na zawsze był sądzony, postanowiono, a to z tegoż Regestru. Gdyby zaś kto *malitiose* zapozwawszy Urzędnik lub Urząd *de negligentia seu abusu* tego o co zapozwał, niedowiódł; tedy rekonwencyalnemi penami *irremissibiliter* ma bydź karanym. A za sentencyą samę Sędziowie, ani pozwani, ani karani bydź niemaią. Tak w Ziemstwach, Grodach, jako też w Trybunale *ad actus Calculationis, Inquisitionis, Verificationis & Exdivisionis* po trzech każdey stronie Urzędnikow zapisywać pozwolono. Na których jeśliby się strony niezgodziły, tedy ich Sąd *judicialiter* naznaczy. A z tak wybranych lub wyznaczonych, jednego jedna, drugiego druga strona, którego chcąc ma sprowadzić Urzędnika albo obydwie jednego, jeżeliby się na to zgodziły, którzy *ante actum* czterma Niedzielami obwieszczenie wydać powinni będą. A gdyby który Urzędnik wydawszy obwieszczenie i one podpisawszy (*excepta legalitate* w Prawie *expressa*) *pro actu* na którey wydał obwieszczenie nie zjechał, tedy takowy 6. Niedziel wieży cywilney siedzeniem *& refusione litis expensarum* karany ma bydź.

Przydanie Warty in Assistentiam *Trybunałow.*

Chorągiew Trybunalska, Kadencyi Ruskiey Trybunałowi assystować ma, a na assystencyą Wileńskiey Kadencyi Trybunałowi, powinna iść asystencya z Regimentu w Wilnie lokowanego.

Więźniow zaś nieodsądzonych na Trybunale Ruskim Kommendant Chorągwi Węgierskiey pieszey do Wilna, a z Trybunału Wileńskiego Kommendant przy Trybunale Wileńskim będący na Kadencyą Ruską odprowadzać, i Kommendantowi przy Trybunale znayduiącemu się pod Regestrem i attestacyą zdawać powinien będzie. W Prawach tu niepisanych *usum* Statutu Lit: i Konstytucyi zachowano.

Przeniesienie Sądow Ziemskich Trzy-Krolskich Xięstwa Zmudzkiego Repartycyi Telszewskiey.

Repartycyi Sądow Ziemskich Trzy Królskich Telszewskich na dzień drugi po Popielcu przeniesiono.

Przeniesienie Powiatow Wielkich i Małych Dyrwian do Repartycyi Telszewskiey Xięstwa Zmudzkiego.

Przeniesiono Powiaty Wielkich i Małych Dyrwian do Telszewskiey Repartycyi Sądowey.

Ordynacya Sądow Zadwornych Assessorskich W. X. Lit:

Ponieważ Prowincye W. X. Lit: niemaią co do Praw *uniformitatem Processus Judiciarii*, zaczym osobliwszą Ordynacyą Sądow postanowiono.

Sądy Ziadworze Assessorskie W. X. Litew.

Konstytucyi Seymu Ordynaryinego w Roku 1766.

Decyzya per Pluralitatem.

Wszystkie Sprawy w Assessoryi *pluralitate* mają bydź decydowane wyiąwszy sprawy z appellacyi od Sądu Mieyskiego: abo do Praw Mieyskich i Przywilejow im nadanych ściągaiące się między nimi a Szlachtą i Duchownemi, *Item* sprawy *Colonarium* jako Królowi szczeguinie *ex vi directi Dominii* do rozsądzenia należące, które do Decyzyi Kanclerza lub Podkanclerzego należeć maią.

Dla czego do Kanclerzow Podkanclerzych, tudzież do Sekretarzow, Referendarza, Pisarzow Wielkich, Instygatora i Vice Instygatora W. X. Lit: dwuch *ex Ordine Senatorio*, a Dziesiąciu *ex Ordine Equestri* przydano Assessorow.

Assessorowie od Seymu do Seymu trwać, a do żadnych Kommissyi Sądow Assessorskich naznaczeni bydź niemogą. Podskarbiego Nadwornego Litewskiego *ab Officio Assessoriatus* uwolniono.

Instygator W. X. Lit: *ex munere Officii sui* Assessoryi Kommissyi Skarbowey i podczas Trybunałom Sądzącym się Assystować powinny, ma znaydować się tam, gdzie *pro tempore* potrzeba będzie wyciągała, któremu do czterech tysięcy złotych, dwa tysiące Polskich przydano, i Kommissyi Skarbowey corok zacząwszy *a die 1ma Januarii 1767* wypłacać kazano.

Porządek zasiadania w Sądach i przysięga Assessorow.

20 Po Kanclerzu i Podkanclerzym pierwsze mieysce maią Senatorowie, drugie Urzędnicy Lit: trzecie Electi z stanu Rycerskiego na Seymie. Czwarte Urzędnicy Kancellaryi Litewskiey po nich Pisarz Dekretowy Litewski i ci oprocz Kanclerza, Podkanclerzego, i Senatorow maią następuiącą Rotą przysiądz.

ROTA PRZYSIĘGI.

Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tròycy S. Jedynemu: że w tym Sądzie Assessorskim, Królewskim według sumnienia, Prawa i Przywilejow każdemu służących, niemaiąc względu na bogatego, lub ubogiego, na przyiaciela, lub nieprzyiaciela, każdą sprawę sądzić będę; darow żadnych od nikogo przed sprawą, podczas sprawy, i po sprawie brać, rady prawuiącym się dawać, praktyk w sprawach czynić, Sekretow Izby Sądowey i zdania wotuiących wydawać nie będę. Tak mi Panie Boże dopomoż:

Instygator, Vice Instygator, Regenci Kancellaryi, Pisarz Dekretowy W. X. Lit: *Supra suum Votum Consultivum* tylko, nie zaś *decisivum* przysięgę pomienioną uczynią, i mieysca swoie według opisu zasiędą.

Naznaczenie Kadencyi Sądow Assessorskich.

21 Jednę tylko Kadencyą w każdym Roku dla Assessoryi determinowano, wyznaczaiąc 6. Miesięcy od dnia 1. 9bra do dnia 1. Maja. w którym czasie *per 9brem & xbrem* sprawy Mieyskie wszelkie tak *ex Appellationibus* Sądow Mieyskich i Kommissyinych, jako też o Prawa i Przywileje Mieyskie między Mieszczanami a Szlachtą lub innemi Osobami *Status Sæcularis & Spiritualis*, czyli też między Mieszczanami a Mieszczanami i wszelkie inne sprawy do Miast i Mieszczan *sub quacunque ratione* ściągaiące się sądzone bydź maią, A *1ma* zaś *Januarij ad 1mam Februarij* przez cały Miesiąc *Causæ Colonares* o krzywdy Poddanych Królewskich od Dzierżawcow, a *1ma* zaś *Februarij* do *1. Aprila* wszystkie sprawy Szlacheckie Duchownych i Swieckich do Sądow Assessorskich należące, a od Dnia 1. Apryla do Dnia 1. Maia sprawy Ekonomiczne tam *ex Actoratibus*, jako też *ex Reatibus* sądzić należy, wyiąwszy sprawę Miasta Lit: Brześcia wpisaną vigore przeszłey Ordynacyi do Regestru Magdeburskiego.

Wyznaczenie mieysca na Sądy Assessorskie Litewskie.

22 Assessorya Litewska w Warszawie, Grodnie, Brześciu, Litewskim, i w Mińsku, i gdzie Król Jmć w Granicach Państw rezydować będzie, sądzić się ma. Na ten czas zaś tylko gdy te Sądy w Grodnie, Brześciu, lub Mińsku sądzone będą, przez Uniwersały powinne bydź obwieszczone. Gdy z Alternaty Seym Ordynaryiny w Grodnie przypadać będzie: w tedy Assessorya w Grodnie przez całe pół Roku sądzona będzie.

Ostrzeżenie nieprzerwaney w Sądach Assessorskich Sprawiedliwości.

23 Niemogącemu bydź dla jakieykolwiek przyczyny, abo maiącemu swą sprawę na Assessoryi, Kanclerzowi i Podkanclerzemu, wolno z Deputowanych Senatora, lub w niebytności ich Sekretarza abo Referendarza W. X. Lit: na swym mieyscu zasadzić, który zasadzony sprawy należące *ad pluralitatem* sam jeden przy Pisarzu Dekretowym sądzić, a *pluralitati* podlegaiące ze czterma namniey Assessorami *Vota decisiva* maiącemi, takoż przy Pisarzu Dekretowym decydować ma.

Jeżeliby na którey Kadencyi Kompletu Assessorow niebyło, tedy Kanclerz lub Podkanclerzy, lub też na ich mieyscu zasiadaiący, sam jeden sprawy *sub pluralitatem* zdań podpadaiące decydować będzie, w Dekretach jednak nie insza ma bydź *formalitas*, tylko co i przedtym, podpisywać one Kanclerz, Podkanclerzy, lub zasiadaiący mieysce w sprawach ich własnych będzie.

O Powtórzeniu Wotow.

24 Prezyduiący na Assessoryi ma pozwolić Assessorom powtórnie i potrzecie w sprawach

pluralitatem podpadaiących wotować; gdyby zaś na trzecim kreskowaniu stanęła *paritas Votorum*, wolno będzie prezyduiącemu *ad resolvendam paritatem* dać drugą kreskę.

Deklaracya Inappellabilitatis.

Appellować niemoże nikt do Seymu, ani do Sądow Relacyinych z Assessoryi. Y gdyby kto dokądkolwiek appellował, tedy zaraz *ex termino Tacto* siedzeniem wieży Cywilney przez Niedziel sześć karany bydź ma.

O Exekucyi Dekretow Assessorskich.

Dekreta Assessorskie maią Ziemstwa i Grody exekwować pod rygorem Praw *contra non Exequentes Officiales.*

Ubespieczenie Sądow i Osob w nich stawaiących.

Każdy ma się skromnie sprawę w Assessoryi maiący zachować, Stronie i Patronom przeciwnym nieodgrażać się, przykrości nie czynić, Indukty nie przerywać, *sub pœna pro arbitrio Judicij ex termino tacto* w tymże Sądzie. Kommissya też Woyska ma dodać *Præsidium* temuż Sądowi.

Ostrzeżenie Patronow.

Patronom nakazuie skromność, trzeźwość, gotowość do spraw, niewpadanie jeden drugiemu w Indukty i Repliki, podawać Indukty i Repliki *in scriptis* poprawne, a to *sub pœna in levioribus* 3. Grzywien na Szpital, a *in gravioribus pro arbitrio* Sądu. Ciż Patronowie maią bydź *bene nati & Possessionati*, i na żadne Kommissye z Sądu Assessorskiego niemogą bydź wyznaczeni.

Liczba Palestry.

Nad 12. więcey Patronow bydź w Assessoryi niepowinno, i to przez Kanclerzow lub Podkanclerzych przypuszczonych.

Aby byli Przysięgli.

Każdy Palestrant *super fidelitatem Patrocinii* choćby w innym Sądzie przysięgły, Juramentu ma wykonać w te słowa:

Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy Swiętey Jedynemu: Iż stronie tey, która mię do sprawy swey zażyie, wiernie służyć będę, i zbytecznego od niey nad pracą salarium wymagać, ani rady na złość świętey sprawiedliwości, lub wyniszczenie strony dodawać, ani po wziętym salarium zaczętey sprawy odstępować nie będę. Dokumentow także do sprawy mi powierzonych nikomu ku szkodzie Pryncypała mego niewydam, ani onych dla uniknienia sprawiedliwości niezataię, tak mi Panie Boże dopomoż.

Którą Przysięgę Pisarz Dekretowy zakonnotowaną *in actis, ad requisitionem* każdemu *ex admissis* ma wydać. 5

Dylacye & Beneficia Juris.

Dylacye te tylko: Kopia spraw wszystkich *Munimenta*, i godzina. To jest: na pierwszym terminie, jeżeliby sprawa była o kognicyą Przywilejow lub jakowych Dokumentow, Kopia spraw wszystkich, a jeżeliby sprawa *concerneret Commissionem in fundo*, tedy *in tractu* wyprowadzenia Kommissyi, taż Dylacya ma bydź wyznaczona. Na drugim zaś terminie jeżeliby według Prawa potrzebne były *Munimenta*, maią bydź wyznaczone *specificata sub Juramento subsequendo*, którą Dylacyą nie iuż do Niedziel 4 ale do następuiącey Kadencyi pozwolono. *Beneficium* zaś *Juris* godzinę jednę *Actori & citato* (*exclusis causis expulsionis*) *concessibile* mieć chciano, oraz wolność mazania w Regestrze Sądowym wpisanych Aktoratow własnych, za dołożeniem się jednak Sądu lub strony *litigantibus* zostawiono.

Regestra Causarum.

Pierwszy Magdeburski, do którego należą sprawy Mieyskie z appellacyi, lub *per gravamen a primis instantiis* albo *ex cruda citatione* przychodzące, także i te, któreby się do Praw Mieyskich i ich Przywilejow ściągały, *Item* sprawy między Mieszczanami a Szlachtą czyli Duchownemi.

Drugi Regestr *Causarum Colonarium* Poddanych Królewskich z Dzierżawcami o krzywdy.

Trzeci Regestr *Fisci*, do którego sprawy wszystkie Szlacheckie to jest: Ważności uznania Przywilejow bądź między Swieckiemi, bądź między Duchownemi, tudzież o uznanie Granic między Dobrami Królewskiemi a Ziemskiemi abo Duchownemi. *Item de natura & cognitione bonorum*, czy są Ziemskie Dobra, czyli też Królewskie. *Item* o Dobra Lenne. *Item* o spustoszenie Zamkow i Dobr Królewskich. *Item de abusu & Privilegiorum* i inne *Juris Regalis* między Szlachtą lub stanem Duchownym sprawy.

Czwarty Regestr *Expulsionum*, do którego sprawy o gwałtowne z Dóbr wybicie, o Ewokacyą do Sądu nieprzyzwoitego, o zgwałcenie Przywilejow Królewskich, tudzież sprawy ludzi prawdziwie ubogich należeć maią.

Piąty *Incarceratorum* na sprawy szczegulnie kryminalne, który jako też Expulsyiny w każdym Miesiącu *non attenta distinctione* czasu innych Regestrow i spraw codziennie przez półroczną całą Kadencyą sądzić należy.

Szosty Regestr spraw stołowych Dóbr Królewskich *tam ex actoratu quam ex reatu* przypada[illegible], w który wpisane bydź maią sprawy z Administratorami i innemi Dyspozytorami tych Dóbr *& è converso.*

A kiedy z jednego Regestru spraw nie stanie, tedy wnet drugi ma bydź brany.

Assessorya

Konstytucyi Seymu Extraordynaryinego w Roku 1768.

O Kommissyach.

30 Sprawy które Kommissya *finaliter in fundo* odsądzi, i z Appellacyi do Assessoryi powrócą, już bez żadney dylacyi *ad 1mam Instantiam* maią bydź decydowane.

Ostrzeżenie Spraw Granicznych z Dobrami Królewskiemi.

34 Po expedyowaney Kommissyi o Granice Królewszczyzn z Dobrami Szlacheckiemi lub Duchownemi, choćby się decyzyą obie strony kontentowały, Dzierżawca jednak Królewszczyzny ma w Assessoryi przysiądz, iż szczyrze przestrzegał ocalenia granic Dóbr Królewskich. Akt Kommissarski ad Acta Assessorialia podać z przyłączeniem mappy przez Geometrę sporządzoney i podpisaney.

35 *Ubespieczenie dla Miast* Fori.

99 Ktoby Magistraty Miast Królewskich do Trybunału, Ziemstwa, Grodu, lub inney jakowey Jurysdykcyi, *evocatorie* mimo sądy Assessorskie zapozwał, a tym bardziey proceder kontynuować ważył się, takowy oprócz skassowania Dekretow i procederu *evocatorie* otrzymanego, *pœnis Evocationis* to jest siedzeniem wieży Niedziel sześć i płaceniem kop 40. tudzież *refusione expensarum* karany bydź ma; *similiter* Urzędy *evocatorie* otrzymane Dekreta exekwuiący.

Sprawy Miast

Wyznaczenie Pensyi ze Skarbu dla Pisarza Dekretowego Lit:

36 Pisarzowi Dekretowemu W. X. Lit. i następcom jego summę złot: Polsk: 6. tysięcy razem a nie Ratami zaczynaiąc *a die 2da Januarii* 1767. Skarb Litewski corok wypłacać ma.

Miasto Wilno.

37 Dla uniknienia pożarow przykazano, aby w samym Mieście Wilnie żadne Domostwa, Jatki, Budki dla przekupniow drewniane nie znaydowały się, a znayduiące się maią bydź precz za Miasto przeniesione.

Miasto Wilno

W ulicach pryncypalnych Domostwa drewniane, z kominami murowanemi zostać mogą, byle składu Wódek i Oleiów niemiały, oraz aby *in spatio* dwóch lat dachówką pokryte były. A gdzie zaś blisko Kościołow i Pałacow są drewniane budowy, a tych sąsiedzi dla powszechnego bespieczeństwa od ognia, zniesienia będą żądali; tedy za Taxą Sądu Woiewodzińskiego z Urzędem Mieyskim *Prævia solutione superficierum* przez żądaiących tego, zniesione bydź powinny, grunt jednak *pœnes hæredes* zostać ~~ma z wolnością murowania~~ na nim.

Urząd Mieyski w Sikawki, Haki, i wszelkie do gaszenia ognia narzędzie ma się opatrzyć: a drewnianego budynku żaden odtąd stawić niemoże.

Reassumuiąc Konstytucye 1420. 1496. 1528. 1543. 1550. Wszystkie Cechy czyli *Fraternitates Artificialium* skassowano i zniesiono, i aby Rzemieślnicy *omnis generis*, bez wycięczenia siebie przez Podatki wzaiemnie, do Cechow; tak z Rzemiosła jako i *ex Bonis* do Jurysdykcyi Mieyskiey należeli; mieć chciano. Waruiąc jednak ażeby każdy Kupiec, lub Rzemieślnik chcący w Mieście osiąść, Prawo Mieyskie przyiął, oraz w Księgę Mieyską wpisał się, nic od tego niepłacąc. Gdyby Kupiec handlować maiący *in spatio* trzyletniego czasu Dom własny sobie kupił, abo zmurował, ma od zarobku na handlu po jednym procencie od sta do Ratusza płacić: któremu *in hoc genere* podatkowaniu i Rzemieślnicy z zysku na Rzemieśle ~~podlegać~~ maią.

Mury na Placach Zamkowych w Wilnie, ponieważ do ostatniey przyszły ruiny; zlecono Woiewodzie Wileńskiemu wynaleść sposoby do zażycia onych *ad publicos usus*,

KONSTYTUCYE SEYMU

Extraordynaryinego w Warszawie, w Roku 1767. zaczętego, a w 1768. skończonego.

Sub titulo *Porządek Seymikowania.*

CO się tknie bespieczeństwa Seymikow iakie iest dla Jurysdykcyi Sądowych obostrzone, takie i dla Seymikow ostrzegamy. A ktoby się ważył pod tę i na tychże Seymikach tumult wzniecić, ranić, a tym więcey zabić kogo, takowy secundùm delictum podług rygoru w dawnych Prawach opisanego na pierwszey zaraz po tych Seymikach Kadencyi Sądow Ziemskich lub Grodzkich, Sądzony bydź ma; i takowe zaraz Sprawy na Pierwszym Dniu zaczynaiącey się Sądow Kadencyi przed innemi wszystkiemi Sprawami wpisane, przywołane, i sądzone bydź powinny, *salva* iednak Appellatione do Trybunału *gravamen Sentienti.*

Nakoniec wszystkie dawnieysze o Seymikach Prawa które teraznieyszemu ustanowieniu nie są przeciwne, w zupełney mocy zostawuiemy.

Obiaśnienie Władzy Kommissyi Skarbowey Oboyga Narodow.

Sprawy wszelkie Szlacheckie Duchownych i Swieckich osob, o długi za Towary, względem konwencyi Handlownych tak ręcznych, iako i urzędowych między samą Szlachtą i Kupcem Kraiowym a Szlachcicem, forum zapisanego Kommissyi nie maiące, mi-

aby ſię w Grodach oſądzały. Co ſię ma i o ſprawach z Manufactur pochodzących rozumieć, *ſalva tamen Appellatione* do Kommiſſyi Skarbowey *cum decernenda pœnalitate* na nieſłuſznie appelluiących Agdyby takowe Sprawy w Niedźiel Dwanaście od wydanego Pozwu rachuiąc, w Sądach Grodzkich odſądzone nie były, że mogą bydź *prævia Manifeſtatione* proſto do Kommiſſyi wyprowadzone, oſtrzegamy. Kommiſſya iednak Skarbowa choćby rezelwowała Dekret Grodzki w Sprawie, bądź to *per gravamen* do Sądu Swego wytoczóney niema mieć nigdy mocy karać oſoby Sądu tego, lecz tylko ſtronom *ſalvam viam agendi cum Judice gravaminoſo in foro competenti* zoſtawiać ma. Kupcy iednak zagraniczni z Szlachtą w Sprawach Kredytowych i Handlowych proſto w Kommiſſyi ſądzić ſię maią. Zaś Kupcy Kraiowi, Obywatele Miaſt między ſobą takież z Handlu Sprawy maiący powinni ſię zapozwać *ad primam inſtantiam* miaſta, gdzie pozwany mieſzka, i tam ſię rozſądzić *ſalva appellatione* do Kommiſſyi *et pœnalitate* na nieſłuſznie appelluiącego. Gdyby in ſpatio Niedziel dwunaſtu ſtrony tamże Decyzyi doczekać ſię nie mogły wolność daiemy ſtronom *prævia Manifeſtatione* proſto do Kommiſſyi ſię zapozwać, i tam *Judicatum pati, exceptis cauſis inſcripti fori* w Sądach Kommiſſyi, które tamże rozſądzać ſię maią. Sprawy zaś z Officyaliſtami Skarbowemi, nietyczące ſię Funkcyi i obowiązkow Skarbowych tak Prawne iako i uczynkowe w Ziemſtwie lub Grodzie, aby odſądzone były, ſtanowiemy. Spraw Trybunałom, Ziemſtwom, innym Juryzdykcyom, oprocz appellacyinych wyżey wyrażonych należących, Kommiſſye Skarbowe przyciągać ſobie nie powinny; ani ſię *in cognitionem* Dekretow do Juryzdykcyi ſwoiey nie należących wdawać niemaią ſub nullitate Dekretow i Proceſſow wtymże Sądzie Kommiſſyi Skarbowey naſtąpionych. Jeżeliby zaś ſtrona iakaż kolwiek w ſprawach do Sądzenia Kommiſſyi Skarbowey należących, *circa iudicatum* ukrzywdzoną bydź ſię rozumiała, tedy *Plenis Ordinibus* na Seymach takowych Dekretow zoſtawuiemy roztrząſnienie; Exekucya iednak onych *ſuspendi* niepowinna, w innych zaś Punktach teraz niedotkniętych konſtytucyą konwokacyiną i ordynacyą Roku 1764 i 1766. ieſt obiaśnione Penſye Kommiſſarzow Skarbowych względem teyże Kommiſſyi uchwalone, *in toto* utwierdzamy, i aby też Prawa Kommiſſya wewſzyſtkich *adimpleat* obowiązkach tam opiſanych, i teraznieyſzym uſtawom nie odmiennych zalecamy.

Evocatio extra forum

Wielkie ztąd wynikaią nieſłuſzności, że Obywatele Państw Naſzych Extra *Poſſeſiones ſuas* do nienależytego Sądu, i nie tam gdzie Dobra albo grunta, o które ieſt ſprawa, przeciwko wyraźnym Prawom bywaią pociągani, przeto konſtytucye, a mianowicie Roku 1662. 1678. 1726. i Roku 1764. de *Evocationa* poſtanowione reaſſumuiem, i oſtrzegamy, aby żaden z Wielkopolſki obywatel na Kadencyą Małopolſką *extra Poſſeſſones* ani z Małopolſki na kadencyą Wielkopolſką *extra Poſſeſſonem*, pogotowiu Obywatel Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego do Koronnego Trybunału, *è converſo* od Koronnego do Litewſkiego ani też o Fortuny iakowe w Państwach zagranicznych leżące, do żadnego Sądu Państw Naſzych pod żadnym pretextem pozywać i pociągać nieważył ſię *ſub pœna mille marcarum & Proceſſus, ac Decretorum etiam emanatorum nullitate.*

Forum osob Swieckich z Duchownemi

Duchowni z Dobr Dziedzicznych od Szlachty zapozywani bez zaſłaniania ſię Przywileiami *in præiudicium* ſzlachty otrzymanemi, *in foro Terreſtri ſive caſtrenſi* z Dobr ſwych naturę Ziemſką maiących, *in cauſis Simplicium injuriarum* według dawnieyſzych konſtytucyi odpowiadać maią.

O Dzieſięcinach w Koronie i W. Xieſtwie Litewſkim.

Forum przepiſane dawnieyſzemi Prawami w Sprawach o Dzieſięciny, aby iedynie w Sądzie Ziemſkim mieścić ſię i rozſądzać, *ſalva* do Trybunału *appellatione*, mogły, upewniamy, a *evocantes* do Sądu Duchownego w takowey ſprawie *jubeſſe* maią *pœnæ* Tyſiąca Grzywien *irremiſſibiliter erogandæ, a in caſum* gdyby ſprawa z Regeſtru Mixti Duchownego przypaść miała, wtenczas gdyby czterech Duchownych i czterech Swieckich na tymże Regeſtrze zaſiadło, *in caſum paritatis votorum* w Sprawach tych o Dzieſięciny, Marſzałek Swiecki drugą ſwą kreſką *hanc paritatem reſolvet;* a gdyby ſprawa była z oſobą ſądową Ziemſtwa, *eo in caſu* ſprawa do ziemſtwa pobliższego intentowana bydź ma ſpoſobem wyżey opiſanym.

Exekucya Dekretow.

Staroſtowie Grodowi lub ich urzędy w Koronie, a urzędy Ziemſkie tudzież Staroſtowie Grodowi, lub ich urzędy w Wielkim Xięſtwie Litewſkim powinni będą wſzyſtkich Juryzdykcyi Kraiowych Dekreta podług Praw Exekucyi podpadaiące exekwować. Jeżeliby zaś niemogli przez oppozycye iakie przyprowadzić onych do należtey Exekucyi, rekwirować będą Kommiſſyi Woyſkowey przez Liſt, i Manifeſt urzędownie uczyniony *de Impedita Executione*, aby im do takowego aktu dodała ludzi, co Kommiſſya Woyſkowa bez żadney zwłoki uczynić będzie obowiązana.

Zniesienie Kondemnat.

Jako w każdym Sądzie *prementes* zważać ſię zwykły *legalitates*, tak że na różnych Ziemianach podczas zaſzłych Roku przeſzłego Konfederacyi kondemnaty ſtanęły, więc ażeby przez takowe Proceſſa fortun Szlacheckich nie ſtał ſię uſzczerbek, wſzelkie kondemnaty lub Publikaty

przeciw zaſzłym ſuspenſom i Manifeſtom od konfederacyi Koronnych i Litewſkich wynieſionym, *a die 20. Martii* Roku przeſzłego 1767. otrzymane, uchylamy i znoſiemy.

Obiaśnienie Konſtytucyi de illegitima Prole.

Ponieważ wſzyſtkie Prawa Koronne i Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego, Państw Naſzych funduią ſię na Prawie Boſkim, i nie inſzym końcem ſą ſtanowione, tylko aby wewſzyſtkich interweniencyach Sprawiedliwość zachowana była; a zatym kiedy Prawo Kościelne Potomſtwa z Małżeńſtwa ſzlubem legitimowanego za należyte mieć chce i uznaie, a Konſtytucye *annorum 1678. Vol. 2do fol. 671. 1633. vol. 3tio fol. 812.* nieobiaśniwſzy *hunc caſum*, tylko znać do Artykułu Prawa Saſkiego *in tenore Quicunque cognoverit publice uxorem &c:* przychylaiąc ſię nawet i po ſzlubie ſpłodżone Potomſtwo od ſukcedowania w Dobra i zaſzczytu ſzlachectwa exkludowały, ktory artykuł *per ſedem Apoſtolicam Romanam*, i przez Króla Alexandra anteceſſora naſzego Statutem *anni 1505 vol. 1mo fol.* 340. ieſt reprobowany; przeto za zgodą wſzech Stanow obiaśniaiąc wyżey rzeczone Konſtytucye 1678 & 1633. a zaś Statutu Króla Alexandra anteceſſora naſzego *Anni* 1505. reaſſumuiąc, poſtanawiamy; aby Potomſtwo *utriusque ſexus* ſtanu Szlacheckiego, z Małżeńſtwa ſzlubem ſtwierdzonego po konſtytucyach wyżey wyrażonych ſpłodzone, odtąd w Dobra tak po Rodzicach, iako i pobliſkich krewnych wſtępowało.

Tym iednak którzy Dekretami, lub iakiemiż kolwiek Tranzakcyami autentycznemi z ſwemi z pokrewnionemi zawartemi, przy dobrach po Rodzicach ſwych na ſiebie ſpadłych zachowani zoſtali, i w aktualnym onych zoſtaią używaniu, konſtytucya. 1578. *obeſſe* nie powinna, i tychże ſamych przy Dobrach ſukceſſyonalnych, i innych *quovis titulo* nabytych, oraz przy prerogatywach wſzelkich ſtanowi Szlacheckiemu przyzwoitych, i uczęſtnictwie wſzelakich ſukceſſyi na zawſze konſerwuiemy, *ſalvis per omnia Decretis, complanationibus & tranſactionibus ſubſecut s.* A zaś potomſtwo bez ſzlubne *etiam* i teraznieyſzą Konſtytucyą od wſtępowania w Dobra *& ab omnibus prærogativis* ſtanu Szlacheckiego exkluduiemy mocą teraźnieyſzey uſtawy.

O nieoddalaniu Dobr Ziemſkich od ſtanu Swieckiego.

Konſtytucye 1635 1669. 1726. & 1676. względem nieoddalania Dobr Ziemſkich *favore Communitatum* ſtanu Duchownego reaſſumuiemy, i od teraźnieyſzey konſtytucyi *ſine conſenſu* Rzeczypoſpolitey fundacyi nowych i zapiſow, *ſub nullitate* ichże czynić zakazuiemy. Gdzie zaś ſtanowi Duchownemu *communitatum titulo Reemptionis, aut obligationis* zainwadyowane przez Dziedzicow Dobra, te *a Succeſſoribus*, czyli *iuris quæſitoribus Exemptibilia* bydź powinny *præcis quibusvis reparationibus & prætenſionibus fundi*, i z tym dokładem, aby Duchowni poprzyſięgali *realiter* wyliczone ſummy, choćby przy autentycznych Dokumentach, iako im nic *ullo Titulo* nad wyliczoną ſobie ſummę nieprzypiſał Dziedzic; A gdyby tego Juramentu *recuſare* mieli, od tey preſuperaty nad realnie wyliczoną ſummę odpadać powinni. Co ſię tycze Teſtamentow; wolność wſzyſtkim dyſpenowania *rebus mobilibus* według prawa dawnieyſzego *favore* oſob ſwieckich *in omni* zachowuiemy, a wſzelkich legatow i zapiſow przez też Teſtamenta *a Decumbentibus in lecto ægritudinis in rem* ſtanu Duchownego i Kościołow czynić *omnino*, pod nieważnością onychże, zabraniamy. Ze dotąd oſob Szlacheckich w ſtanie Duchownym umieraiących wſzyſtkie pozoſtałe mobilia i ſummy *ad Diſpoſitionem Loci ordinariorum poſt inteſtatos* należały, i często krewni zmarłego oddaleni bywali *a participatione* ſukceſſyi: przeto temu zapobiegaiąc ſtanowiemy, aby *poſt inteſtatos nobiles, tak to Spirituales Eccleſiaſticos*, iako i po Opatach Klauſtralnych, *ad derelicta* po nich *mobilia, inventaria, ſummas paratas, ſucceſſores ſanguinis* należeli tym ſpoſobem: To ieſt: po Opatach Klaſztornych maią ſię trzy części zbiorow ich wſzyſtkich ſukceſſorom, a czwarta Klaſztorowi doſtawać. *A poſt Eccleſiaſticos ſpirituales* uſpokoiwſzy *deſervitam mercedem* i długi *demptaque funebrali & in ſuffragium animæ* (przecież *proportionaliter*) expenſa, oraz ieżeliby ſię w Inwentarzu Kościelnym z przyczyny zmarłego pokazał, *ſubſequenda bonificatione*, iedna część *in gratitudinem* mieyſca *& Eccleſiæ, tanquam ſponſæ* Duchownego, a trzy części dla ſukceſſorow iego, *cedere* powinny; przeto wtakowym razie Dziekanow i officia *Loci ordinariorum admonemus*, ażeby po zmarłych Duchownych zaraz *indilate* za powzięta wiadomością ſpiſywali wſzyſtkie mobilia, inwentarze, *& paratum peculium*, dawſzy znać ſukceſſorom i z niemi rozdyſponowawſzy, iako wyżey *ſucceſſoribus* w trzech częściach zbiorow wſzyſtkich ma naſtępować ſatysfakcya; a gdyby opodal znaydować ſię mieli ciż ſukceſſorowie, na tedy wolno będzie *in abſentia* ich w przytomności Kollatora, a pod niebytnośc iego *etiam* w przytomności dwóch godnych Sąſiadow, czyli Parafianow ſpiſywać takowy Inwentarz, który i przytomni podpiſać maią; a po obwieſzczeniu dopiero ſukceſſorow ma ſię zadoſyć ſtać teraznieyſzey dyſpozycyi *Inquantum* by zaś baczyli ſukceſſorowie w czym krzywdę ſwoię: na ow czas *recurrendo* do Prawa maią mieć *Forum* z Dziekanem *& cum Officio loci ordinarij* w Ziemſtwie, lub Grodzie, w których to ſądach *indilate* odpowiadać powinni: to ieſt tam, wktórym Woiewództwie i Ziemi *demortuus* znaydował ſię.

Chcąc przytym ubeśpieczyć wſzyſtkich obywatelow w niezmnieyſzaniu ſię Maiątkow ſzlacheckich, częſtokroć publicznym Rzeczypoſpolitey potrzebom użytecznych, ſtanowiemy, aby *abhinc* wſtępuiących do Klaſztoru Mniſzek, to tylko było domowey ſubſtancyi uczeſnictwo, które ſłuży i ſtanowi Duchownemu Zakonnemu, według uſtawy konwokacyiney 1764. dla

K.

płci, z tym iednak ostrzeżeniem, iż Maiszek expeditio *muliebris* do klasztorow, niema bydź dawana *in paratis summis*, lecz *comparatis supellectilibus*, a portio *substantiæ* mniszkom tylko *usui ad vitæ tempora* ma służyć, zwracaniem się potym *ad successores sanguinis*.

SUMMARIUSZ

Krótko Zebrany z Konstytucyi Seymu skończonego Roku 1775.

RADA NIEUSTAIĄCA

Jey Ułożenie.

1. Składać się będzie ze trzech Stanow, Króla, Senatu, i Stanu Rycerskiego, które nierozdzielne będą, wyiąwszy bezkrólewie i nieprzytomność J. K. M.

Senatorowie i Ministrowie są *Candidati nati*. Z Stanu zas Rycerskiego maią się udawać w Osobach swoich lub przez Memoryały z podpisem i pieczęcią własną do Marszałka Seymu przeszłego.

Po obraniu Marszałka Seymowego i złączeniu Izby Poselskiey z Senatorską Regestr przeczyta się Kandydatow. Od Kandydacyi niemoże bydź wyłączony, ktokolwiek okaże własności do tego Urzędu, to iest: że zasiadał w jedney ze czterech Jurysdykcyi Rzeczypospolitey, Marszałkowskiey, Woysk Assessorskich lub Skarbu, albo że był Deputatem na Trybunał lub raz Posłem na Seym albo za granicę.

Obierać będą Posłowie Seymuiący, podkreślaiąc tylu Kandydatow, ile może w niść Osob do Rady Nieustaiącey, tak jednak, aby między podkreślonymi trzecia część znaydowała się zasiadaiących w Radzie przeszłey.

Obierani będą tym sposobem: Przystępować będą Posłowie porządkiem do stolika krankami otoczonego, na którym zakryślą w Regestrze Osoby, każdy swoy Regestr włoży do Wazonu który przed zaczęciem kreskowania otworzony będzie publicznie, dla pokazania że próżny, zamkną go potym na 3. różne zamki i klucz jeden oddadzą N. Panu, drugi Marszałkowi W. trzeci Marszałkowi Seymowemu. Po zakończonym *ex Turno* odbywaniu wszystkich Regestrow podkreślonych, Wazon na środku Izby Senatorskiey otworzony będzie przez ociu na to umyślnie delegowanych od Tronu, z których trzey będą Senatorowie, sześciu z Stanu Rycerskiego. Ci liczbę Regestrow z liczbą Osob zasiadaiących zkonfrontuią, a większość głosow primus in ordine ogłosi.

Rada składać się będzie z następuiących Osob.

1. Król Jmć Pan Nasz Miłościwy.
2. Trzech Biskupow, między któremi Prymas, który po dwu latach drugie dwa na przemiany ma wakować.
3. Dziewiąciu Senatorow Swieckich, a dwuch z liczby Senatorow lub Ministrow, czterech z Ministeriow, to iest z każdey Jurysdykcyi po jednemu.
4. Marszałek Stanu Rycerskiego.
5. Z Marszałkiem ośmnastu Konsyliarzow, których po sześciu ma bydź z każdey Prowincyi.
6. Sekretarz Rady. Ten z Sekretarzow, Referendarzow i Pisarzow Narodowych ma bydź wybrany.

O Pensyach.

1. Prymas, Biskupi i Ministrowie nie będą brali pensyi.
2. Senatorowie Swieccy Koronni i Lit. na Rok 14,000. złotych.
3. Marszałek Rady Nieustaiącey na Rok 50,000.
4. Konsyliarze i Sekretarze Rady Nieustaiącey po 14,000.

O powinnościach i Prerogatywach Osob składaiących Radę Nieustaiącą.

Nayiaśnieyszy Pan zwoływać będzie Stany na Seym za zdaniem Rady Nieustaiącey.

Wszystkie Prawa, Przywileje &c. pod Imieniem Królewskim wychodzić będą.

Król dawać będzie Audyencye Posłom i Ministrom cudzoziemskim; lecz decydować będzie z Radą Nieustaiącą przy większości głosow.

Król przywilejować będzie Biskupow, Woiewodow, Kasztelanow i Ministrow, obrawszy jednego ze trzech przez Radę Nieustaiącą podanych.

Innych Urzędow szafunek Duchownych i Swieckich w ręku samego zostaie Króla.

J. K. M. odstępuie szafunku Królewszczyzn i Starostw, które obrócone będą na użytek Oyczyzny *salvis modernis Possessoribus*.

Cztery Regimenta Gwardyi powrócą pod zwierzchność Woyskową, tak jak były za Augusta III.

Inne Prerogatywy dawnieysze Królewskie nienaruszenie zostaną.

Rada nieuſtanna utrzyma przy ſwey formie Trybunały i inne Juryzdykcye, ale nie dopuści Kapturow.

Marſzałek Rady Nieuſtaiącey pierwſzy będzie w rzędzie Stanu Rycerſkiego. Co dwa lata na Seymie odmieni ſię, zachowuiąc alternatę trzech Prowincyi.

Senator, ani Miniſter Marſzałkiem bydź niemoże, chybaby złożył ſwóy Urząd. Po Marſzałkoſtwie niemoże bydź Poſłem na Seym naſtępuiący, ani Marſzałkiem w Radzie Nieuſtaiącey chyba w lat 4.

Rozdawać będzie głoſy Konſyliarzom, wymawać kreſki wotuiących, i ogłaſzać większość,

Na Seymach mieyſce mieć będzie po lewey ręce Marſzałka Seymowego

Sekretarz Rady Nieuſtaiącey 1mo. głos tylko informuiący ma w Radzie Nieuſtaiącey.

2. Zapozwać Konſyliarza Rady Nieuſtaiącey kazać może na Sądy Seymowe.

3. Oddawać będzie rezolucye bez zapłaty na Memoryały.

4 We wſzyſtkich expedycyach przypiſywać ſię będzie.

5. Odbierać będzie Raporta od innych Departamentow, i w Protokuły wprowadzać.

Doyście Sprawiedliwości.

Oſoby w chodzące do Rady Nieuſtaiącey zapozwani, Urzędem zaſtaniać ſię niemogą, lecz przez Plenipotentow ſprawić ſię maią. A gdyby za Dekretem jurament wykonać trzeba było, tedy w Grodzie Warſzawſkim na terminie wyznaczonym wykonać powinni. W ſprawie zaś kryminalney podług Praw *non obſtante functione* maią bydź karani.

In cauſis facti perſonalis gdyby *panalitas* na Konſyliarzu ſądzona bydź miała, ma one *non obſtante functione* dopełnić.

Toż ſamo *in cauſis Juris* Dekret na Konſyliarza *ſtante functione* wypadły, we wſzyſtkim uſkuteczniony bydź powinien.

Podział i Porządek Rady nieuſtaiącey.

Podzielona będzie na pięć Departamentow,

1. Intereſſow Cudzoziemſkich.
2. Policyi czyli dobrego porządku.
3. Woyſkowy.
4. Sprawiedliwości.
5. Skarbowy.

W Departamencie intereſſow zagranicznych będą tylko 4. Oſoby, w drugich 4. po 8.

Do traktowania intereſſow kompletowych 3 będzie.

Oſoby z Miniſterium będą Prezydować w Departamentach do Urzędu ich ściągaiących ſię.

Departamenta odbierać będą i roztrząſać Memoryały, ale po rezolucyą do Rady *in pleno* odeſzlą.

Na Seſſyach Departamentowych jako też *in pleno* zdania zaczynać ſię będą od oſtatniego Konſyliarza.

Jeśliby Król Jegomość nie znaydował ſię na Radzie, pierwſzy Senator z Marſzałkiem Stanu Rycerſkiego powinni donieść o wſzyſtkim J. K. M. Król zaś może przydać dwie ſwoie, jeśli ſię podoba, kreſki, które takiey będą wagi, jak gdyby na Seſſyi dawał.

Gdyby Rada Nieuſtaiąca uznała potrzebne J. K. Mci z Warſzawy oddalenie, tedy i ſama przenieść ſię z Królem powinna. Lecz gdyby wyiazd Nayiaśnieyſzego Pana z woli własney naſtąpił, ſzafunek Urzędow zawieſzony tylko ma bydź do dwuch Mieſięcy. Jeden tylko z Departamentu Cudzoziemſkiego ma bydź przy Królu, aby ciąg intereſſow Króla Jmści z Radą Nieuſtaiącą był zachowany.

Turnus nie będzie miał mieyſca *in pleno*, chyba w liczbie Oſob 15. zaſiadaiących, do którego nim przyidzie, wprzód pytanie będzie czy zgoda. Wolno wziąć do trzydniowey deliberacyi każdą propozycyą.

Turnus zaczęty ma trwać póki decyzya nie naſtąpi.

Réflexye każdemu Konſyliarzowi pzwolone raz jeden przed zaczęciem kreſek.

Wota ſekretne dawane bydź koniecznie maią:

1. W obieraniu do Wakanſow.

2. W expenſach Skarbowych Rzeczypoſpolitey extraordynaryinych prawem nie oznaczonych, z których żaden z Konſyliarzow przez czas funkcyi ſwoiey żadney gratyfikacyi brać nie ma.

3. W materyach *Laſa Majeſtatis, criminum Statûs* wzruſzenia ſpokoyności publiczney, także zjazdow prawami zakazanych.

Wota ſekretne jak nayoſtrożniey odprawować ſię będą, którym aby zjednać zupełną wiarę poſtanowiony będzie w przód ſali ſtoł oſłoniony firankami wyſokiemi w człowieka. Na tym ſtole ſtać będzie naczynie z dwuma otwarciami, z napiſami na jedney ſtronie *affirmative*, na drugiey *negative*, gdzie gałki puſzczać będą. Te otwarcia będą tey przeſtronności, aby gałkę, nie zaś r[ę]obiąć mogły, przytym to naczynie będzie miało przykrycie na zawiaſach przymykaiące ſ[ię]

którego kluez położony będzie na ſtole w Radzie aż do końca wotowania, i nie wprzód wzięty, aż gałki rachować przyidzie Marſzałek Miniſter, i Marſzałek Stanu Rycerſkiego. W przytomności zgromadzonych przewróoone będzie z góry na dół to naczynie otwarte dla pokazania, że jeſt próżne, toż poſtawione będzie na ſtole, i wraz zapieczętowane przez obu Marſzałkow, i firankami zapuſzczone Zatym Sekretarz rozdawać będzie gałki z kości ſłoniowey wſzyſtkim maiącym głoś decyduiący w Radzie. Przyſtąpi więc każdy podług porządku do ſtołu, i podnioſſzy rękę pokaże zgromadzonym, że tylko jednę gałkę trzyma, i włoży onę w jedno ze dwuch otwarcie pozwalaiąc lub niepozwalaiąc, a tym ſpoſobem ani ſam drugich jak wotuią widzieć, ani widzianym bydź może.

W przypadku wielości konkurrentow do Urzędu Sekretarz Rady wſzyſtkim zaſiadaiącym rozda karteczki jedną ręką pilane z Imionami i Przezwiſkami Konkurentów, każdy trzech Kandydatów włoży w naczynie, a innych ſpali, i na ten koniec będzie przygotowana miednica i świeca zapalona.

Staraiąc ſię o Wakanſe trzeba wyrazić prożbę na piſmie.

Po ſkończonym wotowaniu Marſzałek Miniſter z Marſzałkiem Stanu Rycerſkiego odpieczętuią pieczęci, otworzą naczynie, pomiarkuią większość, a Marſzałek Stanu Rycerſkiego ogłoſi Kandydatow.

Dwie Oſoby jednego Domu i nazwiſka nie mogą jako członki jednego ſtanu zasiadać w Radzie.

Expedycye Rady Nieuſtaiącey bez płaty, nawet i od pieczęci, pod Imieniem Królewſkim wychodzić będą z tą Arengą: *My Król za zdaniem Rady Nieuſtaiącey.*

Oſoby Radę ſkładaiące, mogą bydź nie przytomne przez 6. mieſięcy wciąż lub różnemi czaſy, ale publicznie proſić i otrzymać większością głosow pozwolenie od Rady należy.

Wyſłani bydź za granicę niemogą,

Ani złożyć funkcyi, ale wolno oney nie przyiąć.

Nie mogą znaydować ſię na Seymikach, Reaſſumpcyach Trybunaſſkich &c.

Nie mogą żadnych innych funkcyi ſprawować, prócz tych, które są do Urzędu przywiązane.

W przypadku śmierci Konſyliarza w przeciągu ſześciu niedziel ma bydź inny obrany *per vota ſecreta.*

Władza i Powinności Rady Nieuſtaiącey.

1. Nie ma mocy Prawodawczey, ani ſądzącey, ale ma do ſkutku przywodzić uſtanowienia.
2. Wydawać będzie Aſſygnacye do zapłacenia expenſy nie przewidzialney w przypadkach extraordynaryinych.
3. Odbierać będzie projekta dla kraju pożyteczne.
4. Układać będzie projekta do reformy Praw.
5. Wyſyłać będzie za granicę Poſłow naznaczonych od Nayiaśnieyſzego Pana.

Uſtanowienie Departamentow w Radzie Nieuſtaiącey.

1. *Departament intereſſow Cudzoziemſkich* ſkładać ſię ma ze czterech członkow, między któremi jeden przynaymniey z Prowincyi W. X. Liti i z Pieczętarzow jeden znaydować ſię powinien. Prezydować ma Pieczętarz. Na Seſſyach expedycye zagraniczne roztrząſać i na nie odpowiadać będą. Także Noty, Memoriały, Deklaracye obcych Narodow, lecz rezolucya oſtateczna bydź ma od Rady Nieuſtaiącey *in pleno*

Sekretarz tego Departamentu z liczby Sekretarzow Narodowych lub Referendarzow albo Piſarzow od J. K. M. będzie wybrany, także i Subalterni.

O czym jaśniey w Uniwerſale Rady Nieuſtaiącey niżey położonym.

2. *Departament Policyi*, w którym Marſzałek z liczby Miniſtrow zaſiadaiący w Radzie ma Prezydować.

Marſzałek zapozwany, nie może bydź przytomny w Radzie.

Przybierze Marſzałek Aſſeſſorow w ſprawach naſtępuiących:

1. W ſprawach kryminalnych.
2. O taxę i cenę żywności w mieyſcu tylko rezydencyi Królewſkiey.
3. W ſprawach o długi *ex vi inſcripti fori* przypadaiących, gdy ſumma przewyżſzać będzie 500. złotych.
4. We wſzyſtkich appellacyach a *tma Inſtantia.*

Marſzałek W. co mieſiąc odſyłać będzie Raporta do Rady Nieuſtaiącey. Mieszkać też 6. mieſięcy, powinien przy boku J. K. Mci. Z Aſſeſſorow zaś każdy 4. mieſiące, a penſyi weźmie 6000.

O czym niżey w Uniwerſale Rady Nieuſtaiącey.

3. *Departament Woyſkowy*, w którym Hetman z liczby Miniſtrow prezydować będzie, albo *primus in Ordine* tego Departamentu.

Odbierać będzie dwa razy na rok Raporta o całym Woyſku od Hetmana W. i te będzie examinował, oraz w Akta wprowadzał.

Rachunek z expenſow extraordynaryinych gdy Hetmani na Seym wygotuią, wprzód będzie w Radzie Nieuſtaiącey przeyrzany.

W. Warſzawie oprócz Komendy Marſzałkow W. i Podſkarbich może bydź 3000. Woyſka Rzeczypoſpolitey, 2. z Korony, tyſiąc z Litwy, ktorey Woyſka karność wewnętrzna od Hetmana W. Lit: ſłużba zaś całkiem dependować będzie od Hetmana W. Kor:

Rada Nieuſtaiąca zmównie z Hetmanami W. będzie mogła determinować fortifikacyą nowych mieyſc, liczbę robotnikow, ktorą Regimenta dadzą na robienie drog publicznych, kanałow ſpławnych, &c a to za poprzedzaiącą plantą przez Kommiſſye Skarbowe. Płacą za to ureguluie Rada Nieuſtaiąca z Hetmanami W. z ſum Rzeczypoſpolitey na potrzeby extraordynaryine wyznaczonych. *O czym jaśniey w Uniwersale Rady Nieuſtaiącey,*

Kommiſſya Woyſkowa.

2. Hetmani Wielcy zoſtaią ſię przy dawnych Prawach i prerogatywach w tym wſzyſtkim, co ſię wyżey opiſanym Artykułom nie ſprzeciwia.

Karność, ubior, Woyſka rozlokowanie, ſłowem Komenda generalna od Hetmanow W. dependować będzie.

Kommiſſya złożona będzie z 6 Kommiſſarzow, połowa z Cywilnych, a druga z Woyſkowych, między ktoremi Generałowie Artyleryi będą *Commiſſarii nati*, bez penſyi Kommiſſarſkich.

2. Komplet będzie w Kommiſſyi Woyſkowey trzech, a gdyby dwuch było, Piſarze *cum voto deciſivo* dla kompletu zaſiadać maią.

3. Kommiſſya dwa razy na rok odbierać będzie raporta likwidacyi, i też dwa razy do Rady Nieuſtaiącey odeſzle.

4. Woyſko niemogąc w płacy znoſić naymnieyſzey zwłoki, raz na zawſze jeſt poſtanowiono: aby Kommiſſye Skarbowe naypierwſze pieniądze do ich kaſſ wchodzące obracali na zapłatę tegbż Woyſka, kiore ma regularnie odbierać 1. Kwietnia, i 1. Pazdziernika. Co jeśliby ſię nie iſcilo na terminie, Hetman W. z Kommiſſyą ma donieść Radzie Nieuſtaiącey, a ta autoryzować będzie Exekucyą.

5. Kaſſa Woyſkowa przy kommiſſyi będzie, klucz jeden od niey u Hetmana, drugi u jednego z Kommiſſarzow Woyſkowych, trzeci u Kaſſyera będzie.

6. Kommiſſye ſądzić będą ſprawy według Artykułow Woyſkowych, między żołnierzem a żołnierzem; gdyby zaś krzywda ſtała ſię od żołnierza Obywatelowi, może do Komendy udać ſię, u ktorey gdyby niezyſkał ſprawiedliwości, wolno do Grodu lub Ziemſtwa zapozwać z appellacyą do Kommiſſyi, lub proſto do Kommiſſyi.

7. Nikt z Komiſſarzow Woyſkowych nie może bydź Poſłem na Seym naſtępuiący.

8. Hetman W. Koronny w Koronie, a Litewſki w Litwie mieć będą prerogatywę kreowania i patentowania Officyerow (oprócz Regimentow Polnych) począwſzy od Chorążego do Kapitana *incluſive*, zawſze jednak za rekomendacyą Szefa Regimentu.

Kanclerze Wielcy.

3. 1. Mieć będą Kommiſſyą złożoną z dwuch Senatorow i z czterech Oſob z Stanu Rycerſkiego wybranych pod czas Seymu przez wota ſekretne w Radzie Nieuſtaiącey przepiſane.

2. Z tych Miniſtrow każdy powinien mieſzkać w Warſzawie ſześć miesięcy, z Kommiſſarzow każdy powinien mieſzkać przynaymniey cztery miesiące, a penſyi mieć będzie 6000. złotych.

3. Kanclerze co miesiąc odſyłać maią do Rady Nieuſtaiącey Sygillatę wſzyſtkich Przywilejow.

4. Pieczęci zoſtaną jak dotąd były. W pieczętowaniu trudności ſię czynić nie może w ſzafunku od wyboru, *Conſilii permanentis* zależącym.

5. *Departament Skarbowy* odbierać będzie co miesiąc rachunki od Kommiſſyi Skarbowey Koronney z expens potocznych, z percepty zaś generalney Rzeczypospolitey co kwartał, a od Kommiſſyi Skarbowey Lit: po każdey Kadencyi.

Podſkarbi W. Koronny co miesiąc ma odſyłać do Rady Nieuſtaiącey Raport czynności, a Litewſki po każdey Kadencyi.

Kommiſſye Skarbowe odbierać będą Memoryały, Projekta do handlu, rękodzieł, robienia kanałow, portow &c.

Officyaliſtow Skarbowych nominacye przy Podſkarbich, a roztrząśnienie zdatności, przyięcie, lub odrzucenie rękoymi przy Kommiſſyach.

Zdatność Officyaliſtow na tym zawiſła: 1. Aby byli Szlachta. 2. Aby mieli rękoymią za ſoba. 3. Aby nie byli notowani. 4. Aby umieli piſać. 5. Aby umieli rachunki.

6. Piſma będą i Uniwerſały z druku wychodzące pod Imieniem Kommiſſyi z podpisem ſamego tylko Podſkarbiego, lub w niebytnosci z podpiſem pierwſzego w porządku.

Corpus Milicyi Skarbowey zoſtaie w obowiązkach Podſkarbim i Milicyi winnych podług dawnieyſzych Praw. Officyerowie zaś rekomendowani przez Podſkarbich, jeżeli Sztabs Officye-

rowie, to przez Nayiaśnieyszego Króla, a jeżeli Subalterni; aż do Kapitanow, *inclusive* przez Hetmanow patentowani będą. A gdzie zaydą kryzrechty na Officyerow, lub kary śmierci, na Sądy Kommissyi Woyskowych odeszlą, gdzie osądzeni będą.

Odmiana co do Komissyi Skarbowey Konstyt: An: 1768.

1. Podskarbiowie obowiązani mieszkać przez 4. miesiące pod utratą pensyi podług proporcyi, która nie będzie dzielona, ale w Skarbie zostawać ma. Y Kommissarze podobnie do rezydowania na mieyscu sądzącey się Kommissyi przez 4. miesiące, tak, aby liczba Kommissarzow z piąciu przynaymniey Osob składała się, rachuiąc w to jednego lub dwu Podskarbich, a pensye od nieprzytomnych pozostałe, maią bydź dzielone na zasiadaiących Kommissarzow.

2. Zaden z Kommissarzow nie może bydź obrany Posłem na Seym następuiący.

3. Odtąd będzie Regestr dla spraw cudzoziemskich, handlu i wexlow.

4. Kommissye Skarbowe naypierwey oddawać będą pieniądze na Woysko.

Jakie Sprawy w Kommissyach sądzone bydź maią.

1, O depaktacye Kupcow, zwracania onychże z traktow, i wzaiemnie przeciw Kupcom o pokrzywdzenie w przemyceniu skarbu.

2. O podatki wszelkiego rodzaju przeciw Szlachcie, Duchownym, i miastom oraz *quocunque titulo* podatkuiącym.

3. O kontrakty względem handlow między Kupcem a Szlachcicem, lub Duchownym zawarte.

4. O wexle wszelkie bez excepcyi Osob i stanu.

5. O długi Kupieckie i Rzemieślnikow do Regestru winne przeciwko Osobom stanu Duchownego i Swieckiego, *& è converso.*

6. O miary, łokcie, i wagi.

7. O skrzywdzenie Skarbu naszego, lub depaktacyą przez Officyalistow naszych, o przebranie na mostach, przewozach i groblach, albo o sprzeciwienie się Kupcow Taryffom, także sprawy między Kahałami o wyłamywanie się z parafij i partykularzow, tudzież sprawy *ex vi inscripti fori.*

In reliquo Kommissye zostawuią się przy Konstytucyach 1764. 1766. 1768. w tym wszystkim, co się wyżey opisanym Artykułom nie sprzeciwia.

Repartycye i Kadencye Trybunału Głównego W. X. Lit:

Po odeyściu krajow uznawszy potrzebę odmiany, postanawiamy w następuiący sposob: Do Repartycyi Litewskiey Województwo Wileńskie, Powiat Oszmiański Wiłkomirski, Brasławski, Woiewództwo Trockie, Powiat Kowieński, Upitski, Xięstwo Zmudzkie, Woiewództwo Smoleńskie, Powiat Starodubowski, Woiewództwo Połockie i Powiat Orszański. Inne zaś, jako to Powiat Lidzki, Grodzieński, Woiewództwo Nowogródzkie, Powiat Słonimski, Wołkowyski, Woiewództwo Brzeskie Lit: Powiat Piński, Woiewództwo Mińskie, Powiat Mozyrski i Rzeczycki do Repartyci Ruskiey przyłączamy.

Razem też *præsenti lege* na Repartycyą Lit: Miasto *Wilno* dezygnuiemy, A na Repartycyą Ruską jedno Miasto *Grodno*.

Każdey oraz termin i czas do sądzenia wydzielamy: Wileńskiey Kadencyi *à die 15. Novembris* równo miesięcy pięć, *ad diem 15. Aprilis*, a Grodzieńskiey *a die 1. Maij* miesięcy pięć, *ad diem ultimam Septembris*. Deputaci zaś z Duchownemi razem od Kapituł wyznaczonemi w Mieście Wilnie od 15. 8bra przez zupełne sześć tygodni administrować sprawiedliwość są obowiązani, który to wydział na zawsze determinuiemy. A co tey się ustawie nie sprzeciwia, to z opisow dawnieyszych Trybunałow przy ich mocy *in integro* zostawuiemy.

Powiat Rzeczycki.

W mieście *Bobróysku* w Possessyi Urodzonego Michała Łopota jako Starosty Bobróyskiego Sądy i Seymiki, tudzież importancye Skarbu Rzeczypospolitey należne do Kancellaryi, zamiast *Rohaczewa*, odtąd zabespieczamy.

Powiat Orszański.

Na Seymiki, Sądy Ziemskie i Grodzkie, oraz Kancellaryą i prawne tranzakcye tego Powiatu, miasto Ziemskie Dziedziczne W. Chreptowicza Lit: Cholopienicze naznaczamy.

Zmudź, Troki, Oszmiana &c.

Na Zmudzi Repartycyą Telszewską naznaczamy do miasta Ekonomicznego *Szawel*, dokąd należeć będą Powiaty: Szawelski, Wielkich i małych Dyrwian, Berżański, Tędziagolski, Jaswoyński, Połongowski, Plotelski, Telszewski, Retowski, Potumszewski, Birzyniański, Powendeński, Mendygiański i Korkiański należeć maią, reszta pozostałych do Repartycyi Rosieńskiey.

Woiewództwu Trockiemu maiącemu między Trokami i Mereczem Sądową alternatę, przenosząc z Merecza, miasto Nasze Ekonomiczne *Olitę* naznaczamy.

Powiatowi Oszmiańskiemu z Miadzioła do *Postaw* determinuiemy, gdzie ma bydź Kancellarya i Archiwum.

Mozyrskie Sądy i Rzeczyckie Grodzkie równie jak i Ziemskie dla złych drog i rozlewow rzek dwie Kadencye tylko mieć będą, którym pierwszą od 1. Januarii, drugą od 1. 7bra po nie-

dziel ſześć ſądzić nakazuiemy.

Wilkomirſkich Sądow Ziemſkich Repartycyą w *Onikſztach* znoſiemy, a jedne tyſko w Wilkomirzu jako też lokacyą Actorum determinuiemy.

Odmiana Kadencyi Kommiſſyi Skarbowey W. X. Lit:

10 Pierwſza od 1. Marca, a druga od 1. Pazdziernika, zawſze każda Kadencya po niedziel ośm.

11 *Rozrządzenie Dóbr przeſzło Jezuickich.*

Concurrentes do okupna Dóbr nieruchomych Szlachta bydź ma Polſka.

Summa, na krórą będą przez Kommiſſyą otaxowane Dobra, na nichże wieczyście zoſtać, i po pulpiąta od ſta procentu co rocznie & *anticipative* dwiema ratami pierwſzą na S. Jan Chrzciciel, drugą na SS. trzech Królow do Kaſſy Kommiſſyi Edukacyiney lub temu, komu taż Kommiſſya aſſygnować będzie, tych Dóbr Dziedzic *obligabitur*, i od tey punktualney ſolucyi *ulla calamitas publica* i żaden pretext exkuzować nie będą mogły.

Gdyby *privilegiatus* od Nas Dziedzic Dóbr, nie zapłacił punktualnie na terminie wſpomnionym, natychmiaſt Kommiſſya Edukacyina za wiadomością od Kaſſyera przez wydane od ſiebie obwieſzczenie oſtrzedz dłużnika powinna będzie, że gdy *in ſpatio* 6 Niedziel *contingens* nie zapłaci, Sekweſtratora do Dóbr wyznaczy, a ſkoro te wypłyną, tedy Sekweſtrator *ſine ullo juris Proceſſu brachio Militari* z Woyſka Rzeczypoſpolitey też Dobra odebrać, końcem wybierania *præfati contingentis* trzymać, a w tym czaſie w ſtan Dóbr ſekweſtrowanych weyrzeć, i z Inwentarzem pierwiaſtkowym podawczym ſkonfrontować powinien będzie, i jeżeli jaką dezolacyą znaydzie, o niey Kommiſſyi Edukacyiney donieſie, ktora w Ziemſtwie lub Grodzie za pozwem dwuniedzielnym ex Regeſtro ſpraw *Termini tacti Proceſſum inſtituet*. Sąd zaś tę ſprawę *etiam in tractu* inney oczewiſtey *ſub privatione Officiorum* w Trybunale *irroganda*, przywoływać i przed wſzyſtkiemi innych pretenſyami *præciſa appellatione* ſądzić powinien będzie. A w nieſtaniu zapozwanego drugą kondemnatę za zupełną i doſtateczną konwikcyą do obięcia Dóbr mieć chcemy. A gdyby niewypłatny Dziedzic w czaſie wyżey zamierzonym z ſekweſtru tych Dóbr nie uwolnił, Kommiſſya Edukacyina one *pro vacanti* poda, a My Król maią emu świadectwo *à pluralitate* teyże Komiſſyi Edukacyiney Diploma wieczyſtey przedaży Kancellaryi W. X. Litewſkiego wydać rozkażemy.

Na Dobra Ziemſkie po Jezuitach długow zaciągać niewolno, pod utratą ſummy na te Dobra wnieſioney, tudzież w rozdział na Braci lub krewnych iść nie mogą, ale dziedzicznie na jednego ſpadać.

Dobra zaś nie ruchome w Miaſtach i Miaſteczkach, maią bydź za ſummę gotową przy przedaży liczoną zbyte, przeto wolno ją będzie każdemu jak ſwą własną dyſponować.

Dochody z Dóbr nieruchomych i prowizye od ſum lokowanych na Edukacyą młodzi i na okazanie ludzkości tym wſzyſtkim Oſobom, które w Państwach Rzeczypoſpolitey *Inſtitutum Societatis Jeſu* ſkładały, a dotąd nie ſą przyzwoicie rozporządzone, i co do żywności odzieży mieſzkania nieopatrzone, żeby im na tym wſzyſtkim nieſchodziło do śmierci obrócone bydź maią.

Duchowieńſtwo W. X. Lit:

12 Stoſuiąc ſię do przykładu Duchowieńſtwa Koronnego oraz widząc potrzebę na wypłacenie długow Rzeczypoſpolitey &c. przyimuie na ſiebie dobrowolnie *ſubſidium Charitativum* wypłacenia na Rok 100,000. złot: Pol: do Skarbu W. X Lit: dwiema Ratami Septembrową i Marcową.

Uſtawa Procentow W. X. Litewſkiego.

13 Stanowiemy iż odtąd w Prowincyi W. X. Lit od ſumm Duchownych nie więcey jak ſześty, od ſumm Swieckich nie więcey jak ſiodmy procent płacony bydź ma.

Zniesienie Podatku Plebanow Ritûs Græci.

14 Zlecamy WW. Kanclerzom zaniesiénie o to rekwizycyi do Przewielebn. w Bogu X. Nuncyuſza, aby podatek od Plebanow *Ritûs Græci* zwany *Cathedraticum* niebył wybierany.

Ubeſpieczenie Seymow Ordynaryinych.

15 Seymom Ordynaryinym poniedziałek pierwſzy po S. Bartłomieiu, Seymikom zaś przed Seymowym na obranie Poſłow poniedziałek pierwſzy po S. Małgorzacie Pannie i Męcz: wyznaczamy, który to Seym w Roku 1776. w czaſie wyż wyrażonym deklaruiemy.

Dochody Skarbu Obu Narodow.

16 Na potrzeby Rzeczypoſpolitey jako też na zapłacenie Woyſku aż do [illegible]ooo. wynoſzącego, dochody Skarbu aż do trzydzieſtu trzech Millionow teraz uſtanowić pozwalamy, ummieyſzenie zaś onych przyſzłym Seymom zoſtawuiemy.

Uſtanowienie Podatkow.

17 1. Cło generalne Roku 1764 poſtanowione znoſząc, exsepcyą *neceſſariorum* reaſſumuiemy.

2. Pogłówne żydowſkie dozwalaiąc Kommiſſyom przez powtórną Luſtracyą zregulować, nie iuż po dwa lecz po pultrzecia złotego ma bydź odbierane.

3. Kwarta ſowita z Staroſtw *titulo* teraz Hybernowych.

4. Czopowe, Szelężne, w dzieſiątym groſzu od czyſtego zyſku z propinacyi Arendow[illegible] lub z Dworſkiego zyſku po wſzyſtkich ogulnie miaſtach i wſiach, Duchownych, Stoło[illegible] Ziemſkich.

5. Podymnego wybor w sposob następny do pozycyi kraju regulowany ustanawiamy.

Dwory, Okolice, i Wsie.

1. Dwor każdy w Dobrach Królewskich, Hybernowych, Ziemskich i Duchownych w swoiey cyrkumferencyi z całym zabudowaniem liczony bydź ma za Dym jeden. Toż samo dym Szlachcica w Okolicy, i każda chata wieyska, gdy prócz ogrodu warzywnego zarabia grunt także za Dym liczona bydź ma.

KLASSY.

W *Pierwszey* Klassie Xięstwo *Zmudzkie*, Powiat *Upitski. i Wilkomirski*, ma płacić na Rok po złotych 10. wyiąwszy kilka mil ku granicy Wileńskiey zkąd po złot: 6.

W *Drugiey* Klassie na Rok po złot: 9: Powiat *Kowieński*.

W *Trzeciey* Klassie na Rok po złot: 8. Powiat *Brastawski*, prócz podleyszego kraju po nad rzeką *Dzisną*, zkąd po złot: 6.

W *Czwartey* Klassie po złot: 7. Woiewództwo *Brzeskie*, prócz zakątnego *Polesia* zkąd po złotych 5.

W *Piątey* Klassie po złot: 6. Woiewództwo *Wileńskie*, prócz pogranicza od *Wilkomirza*, z którego po złot: 8 Także Woiewództwo *Trockie*, prócz *Zapuszczańskiego* kraju, z którego po złot: 9.) Powiaty *Oszmiański* (prócz Okolic *Trabow i Swia* zkąd po złot: 7.) Powiaty *Lidzki*, *Orszański*, *Grodzieński* Woiewództwa *Mińskie*, *Nowogródzkie*, Powiaty *Wolkowyski* i *Słonimski*, prócz zakątnego *Polesia*, z którego po złot: 4.

W *Szóstey* Klassie po złot: 5. Woiewództwo *Polockie*, w pozostałym kraju.

W *Siódmey* Klassie Powiat *Mozyrski*, i puł ~~zapadleyszego Powiatu~~ *Pińskiego*, na Rok po złot 4. Druga wyniosleysza połowa w gruntach lepszych po złot: 5.

Miasta i Miasteczka.

Miasta Magdeburskie dzielą się na trzy Klassy.

W *Pierwszey* Klassie *Wilno, Grodno, Brześć, Kowno, Mińsk i Słuck.*

W *Drugiey* Klassie *Pińsk, Nowogródek, Słonim, Lida, Rosienie, Kiejdany, Druja, Czereja.*

W *Trzeciey* Klassie wszystkie pod dwuma wyższemi nie specifikowane.

Od Kamienic i Domow Wjeznych po Miastach.		*Od Domow Rolniczych w Miastach.*	
1. Klassy po złot:	30.	1. Klassy po złot:	8.
2. Klassy po złot:	20.	2. Klassy po złot:	6.
3. Klassy po złot:	10	3. Klassy po złot:	4.
Od Dworow i Budynkow po Miastach.		*Od Chalup prywatnych mieszkań: po miastach.*	
1. Klassy po złot:	12.	1. Klassy po złot:	4.
2. Klassy po złot:	10.	2. Klassy po złot:	3.
3. Klassy po złot:	7.	3. Klassy po złot:	2.

A Lazarety i Szpitale podymnego płacić nie maią.

Postanawiamy: iż przy którey Plebanii Dyecezyi Wileńskiey Szkoły w aktualnym zaiedowaniu znaydować się będą, z takowych dworow Plebańskich i przy nich z Szkolnych domow podymnego podatek płacony bydź nie ma.

Terminy wnaszania tych podatkow w Ratach Prawem dawnieyszym opisanych zachowujemy.

Dla Lustratorow postanawiamy aby Possessorowie od złotego wiele ich na rok z każdego *fundum* przyydzie, przy wypłacaniu pierwszey Raty po groszu jednym miedzianym wnieśli.

W nadgrodę odeszłych Stołowi Naszemu intrat z Prowentow Skarbu obóyga Narodow naznaczona jest summa 5,000 000. na Skarb zaś Litewski 1,666,666. złot: Pol: i gr: 20. przychodzi. Takowy należący nam dochod upewniamy sobie z percept trojakiego rodzaju.

1. Z Cła Rzeczypospolitey od Towarow zagranicznych.
2. Z Kwarty sowitey Starostw.
3. Zpoglównego Zydowskiego.

Wszakże jak superata z tych intrat do Skarbu Rzeczypospolitey należeć ma, tak decess z inszych intrat tenże Skarb bonifikować nam powinien będzie.

Wiadomości z Uniwersałow Rady Nieustaiącey.

I. Extrakt Uniwersału o Kommissarzach furażowych, pod Datą 20. Czerwca R. 1775.

W tym Uniwersale zachodzi rozkaz Rady Nieustaiącey, aby na Seymikach Gospodarskich Prawem przepisanych Woiewództwa i Powiaty od Kommissarzow furażowych bądź obranych od Szlachty, bądź przez Komendy zagraniczne wyznaczonych, kalkulacyi przez Plenipotentow wysłuchały z wybranych Prowiantow, lub pieniędzy za nie, i aby doniosły o wszystkim Radzie Nieustaiącey, która ma się tymi rachunkami miarkować, jak ma postąpić, i o co się dopominać u Dworow zagranicznych.

II. Extrakt Uniwersału o Juryzdykcyi pod Datą 4. Sierpnia Roku 1775. Wyraża się w tym Uniwersale: że Rada ma w zleceniu od Seymu przeszłego.

1. Utrzymać w swoiey formie Trybunały.

2. Odbierać Memoryały i Raporta onych tyczące ſię.
3. Nakazać, gdzie będzie należało, aby Prawa Exekucyą miały.

Przeto Rada Nieuſtaiąca żąda:

1. Aby wſzyſtkie Kancellarye przyſyłały wiadomosci Sądu właſnego, gdzie która Juryzdykcya z Prawa powinna ſię ſądzić. Prez jak długi czas? Wielą Kadencyami? Wymieniaiąc Imieniami i nazwiſkami Oſoby Urząd ſkładaiące, i do Kancellaryi tegoż Sądu należące.

2. Akta Radzie Nieuſtaiącey maią bydź doniesione w naſtępuiącym ſposobie: ażeby każda Kancellarya przez Oſoby, Akta i Protokuły Sądow tzymaiące przeſyłała do Rady Nieuſtaiącey z podpiſem Prezyduiącego w Sądach, uwiadomienie, w którym bydź ma wyrażono:

1. Którego dnia Sądy ſą ufundowane. 2. W przytomności czyjey z Oſob Sądowych? 3. Wiele ten Sąd do wołania znalazł Aktoratow. 4. W jakich Regeſtrach?

Drugie uwiadomienie z każdey Juryzdykcyi Ziemſkiey, Grodzkiey, &c. po zakończeniu ich do Rady ma bydź przeſłane w ten ſpoſob:

1. Do ktorego dnia ſądziła ſię Kadencya? 2. W czyjey z Sędziow przytomności? 3. Jakim ſpoſobem Regeſtra były wolne? 4. Wiele odſądzono Aktoratow *in Acceſſorio*, czyli *finaliter*. 5. Wiele ich zaapelowanych? 6. Wiele nowych przybyło wpiſow. 7. Wiele ſpraw na przyſzłą Kadencyą pozoſtało?

Trybunały i inne wſzyſtkie Juryzdykcye po kilka miesięcy ſądzące ſię, tymże ſpoſobem doniesienia przeſyłać maią, pierwſze w początku Sądow, potym każdego ſkończonego miesiąca, na oſtatek po zakończoney Kadencyi.

Po zachęcaniu w Uniwerſale i przyrzekaniu względow i nadgrodę Sędziom za czuły i baczny ſzafunek ſprawiedliwości, nakoniec wyraża ſię w Uniwerſale: „ Wſzyſtkich nakoniec Obywatelow wzywamy i obowiązuiemy, ażeby iuż to dla naſycenia właſnego ſerca, iuż to dla zjednania ſobie w Oyczyznie ſławy i ſzczęścia, iuż to dla łaſki Naſzey Królewſkiey, ſtarali ſię więcey przyiacielſkim umiarkowaniem aniżeli drogą prawnych Proceſsow należytey ſzukać ſprawiedliwości.

Wſzelkie ſtaranie około zaspokoienia kłótni i niezgod mieć będziemy za nayprzyiemnieyſzą zaſługę. A gdy nam to doniesiono będzie, pamięć i wzgląd naſz za to obiecuiemy. Dan w Warſzawie &c. *ut ſupra.*

III. Extrakt Uniwerſału względem podawania Memoryałow, Not i Proiektow pod Datą 22 Września 1775.

Za zdaniem Rady Nieuſtaiącey podawane bydź maią Memoryały. Noty, Proiekta;

1mo. Do Departamentu Intereſſow Cudzoziemſkich: 1. O pretensye i krzywdy od zagranicznych poniesione, w których od Miniſtrow Cudzoziemſkich lub u Dworow zagranicznych trzeba dochodzić ſprawiedliwości. 2. O prowianty, ſtacye, i krzywdy od Woyſk zagranicznych.

2do. Do Departamentu Policyi: 1. O niedotrzymanie przez kogokolwiek Przywilejow miaſtom ſłużących, jeśliby ſię w sądach *ultimæ inſtantiæ* ſprawiedliwość nie ſtała. 2. O krzywdy i depaktacye Magiſtratow, Bractw Kupieckich, i Cechow. 3. O niedopełnienie Prawa względem miar i wag równości 4. O krzywdy uczynione po drogach publicznych. 5. Projekta wſzelkie do lepſzego po miaſtach i miaſteczkach porządku.

3tio: Do Departamentu Woyſkowego: 1. O krzywdy od Woyſk Krajowych uczynione, któreby nie miały ſatisfakcyi przez Komendy, Kommissye Woyſkowe &c. 2, O sprzeciwienie ſię przez kogokolwiek uſtawom Seymu przeſzłego w zględem Woyſka. 3 O zażywanie Woyſka przeciw Obywatelom bezprawnie, lub niedodanie Zołnierzy dla exekucyi Dekretow Sądowych 4. O pokrzywdzenie porządku ſtarſzeńſtwa do Urzędow Woyſkowych. 5. O trudności dla Szefow z preferencyi lub zwłóki wynikać mogące w obieraniu równey płacy na Regimenta.

4to: Do Departamentu Sprawiedliwości: 1. O nieprzyięcie wpiſu w Sądach *ultimæ inſtantiæ.* 2. O zwłókę sądzenia lub niedopuszczenie na mieyſce ſwoie Subdelegata w Sądach wszelkich. 3. O pſowanie Kadencyi lub zrywanie kompletu. 4. O nieprzyięcie appellacyi Prawem pozwoloney. 5. O odmianę porządku, Regeſtrow Sądowych. 6. O nieczytanie Dekretu w ſprawach mnieyſzych więcey nad dni trzy, w większych więcey nad tydzień. 7. O odmianę publikowanego Dekretu w Sądach *ultimæ inſtantiæ.* 8. O korrupcyą Sędziego. 9. O popełnione krzywoprzyſięſtwo. 10. O gwałtowny odpor exekucyi *ultimæ inſtantiæ* ſądow 11. O prywatne inkarceracye i nieprawne czynienie sobie sprawiedliwości. 12. Gdyby Urząd do exekucyi Dekretu bez ważney przyczyny Prawa zadość nieczynił. 13. Gdyby rekwirowane brachium militare ſtronie lub Urzędowi odmówione było.

Przeciwko Kommissarzom także Memoryały maią bydź podawane do Departamentu sprawiedliwości:

1mo: Gdy Kommissarze przepisanego Prawa nie trzymaią ſię.

2do: Gdy więcey ſpraw lub Osob nad daną władzą pociągaią.

3tio; Gdy ſwoich, Juryzdykcyi Sądowych rozdziały czynią, i wyznaczonych Kommissarzow exkludować ważą ſię.

M.

4to: Gdy finalną decyzyą zatrudniaią.

5to: *Do Departamentu Skarbowego*: 1. O ukrzywdzenie dochodow publicznych. 2 O depaktacye przez Officialistow Skarbowych, jeśliby nieznalazły sprawiedliwości w Kommissyach Skarbowych. 3. O niedopełnienie przez Kommissye Skarbowe obowiązkow Urzędu swego. 4 Projekta wszelkie użyteczne do pomnożenia handlu, rękodzieł, rolnictwa, &c.

Zwyczayną formą i sposobem w Ustawach przepisanym bydź te Memoryały maią, które nigdy *lasive* bydź nie maią pisane, oblatowane też bydź maią *in foro* własnego Woiewództwa lub Powiatu, a tych oblat jeden extrakt do Rady Nieustaiącey, a drugi do strony przez Woźnego. który ma zeznać memoryał, odesłane bydź powinne. A Juryzdykcya jakakolwiek lub Obywatel zaskarżony w czasie naydaley czteroniedzielnym do Rady Nieustaiącey ma swe justyfikacye zasłać, w którym czasie gdy nie będzie odpowiedzi, Rada do rezolucyi przystąpi.

SUMMARIUSZ

Konstytucyi Seymu Warszawskiego Roku 1776.

RADA NIEUSTAIĄCA

Objaśnienie Ustanowienia Rady Nieustaiącey.

DOświadczyliśmy z niemałym powagi Rządowey poniżeniem, że rezolucye napominalne i rekwizycyonalne listy nasze Obywatelom niechęć do teyże Rady kształtnie wprowadziły; więc aby ta naywyższa po Seymuiącey z Nami Rzeczypospolitey Magistratura, na czele swoim majestat Królewski zawsze maiąca czczą i bezskuteczną w czynnościach nie została, władzą i moc tey to Rady przy Boku Naszym za przychyleniem się Dworow Sąsiedzkich, między Seymem a Seymem deklaruiemy, chcąc ażeby wraz z Nami, nie wdaiąc się wprawodawstwo ani w moc sądową, pilnowała exekucyi prawa, któremu jeśliby krorażkolwiek juryzdykcya niepoiuszeństwo czynić, lub pretextem oboiętności prawa, ktożkolwiek tłumaczyć je ważył się, Rada Nieustaiąca takowych tłumaczeń nie dozwolić, & *vim legis executivam* maiąca, do skutku prawa przywodzić moc ma, i powinna będzie. A wszystkie Ministeria i wszelkiey Kondycyi Obywatele Rzeczypospolitey i listow od niey wypadłych jak nayzupełniey słuchać powinni. A ktoby trwał w niepoiuszeństwie *sub pœna suspensionis ab officio*, którey jednak karze Sędziowie żadni *ex judicato* podlegać niemaią. A wczyimby uciśnienia od Rady nieustaiącey kto doświadczył, na każdy następuiący Seym o to wszystko uskarżenie na Radę zanieść może.

Powinności i Władza Departamentow

Stanowiemy: iż Rada Nieustaiąca zostaiąc złożona z Osob 36. Departamenta w niey będą miały następuiącą władzą:

1mo: *Departament Interessow Cudzoziemskich* Zostawuiąc go przy dawniejszey władzy, będzie miał moc negocyowania z Zagranicznemi Potencyami o traktaty handlowe tylko naypożyteczniejsze dla kraju, które My Król za zdaniem Rady Nieustaiącey między Seymem a Seymem zawierać moc mieć będziemy.

2do: *Departament Policyi*. Nad to co mu powierzono prawem Roku 1775. będzie miał moc examinowania rachunkow Miast Królewskich. Będzie mogł zawierać kontrakty z kompaniami co do Miasta Warszawy tylko, nie przeszkadzaiąc handlom w Kraju przez Obywatelow prowadzonym.

3tio: *Departament Woyskowy*: w Radzie Nieustaiącey będzie reprezentować odtąd Kommissyą Woyskową, jak prawem Roku 1764. opisana z objaśnieniem następuiącym: *1mo*; Departament ten spolnie z Hetmanami W. i Pol: którzy wszyscy na Departamencie Woyskowym zasiadać mogą, *in pleno* zaś Rady obrany tylko z Hetmanow nieysce ma, wydawać będą wszystkie Ordynanse; co się tycze ćwiczenia musztry i karności Woysk, ale żadna nie może bydź ruszona z Garnizonow Kommenda, tylko za zdaniem Rady *in pleno*. *2do*: Placa Woyskom Oboyga Narodow czynić się będzie przez Kommissye Skarbowe porządkiem na teraźnieyszym Seymie ustanowionym *5to* Departament ten rozsądzać będzie sprawy między Woyskowemi wszystkiemi tudzież między Obywatelem a Woyskowym, jeśli będą o służbę i excessa A na tych sądach Pisarze Polni, i Strażnicy i Obożni wielcy Oboyga Narodow, Generałowie Artyleryi Generałowie Inspektorowie, Strażnicy i Obożni Polni Obu Narodow zasiadać mogą; komplet zaś 5. bydź powinien. Sprawy Cywilne między Obywatelem a Woyskowym należeć będą do Sądow Ziemskich Grodzkich i Mieyskich podług kondycyi Osob *salva appellatione* do Sądow *Ultimarum instantiarum*. *4to*: Ten Departament ma moc wydawania ordynansow dla Exekucyi Dekretow wszystkiey Juryzdykcyi. *5to*: Ten Departament czynić będzie Nam Królowi i Radzie raporta, nie tylko [illegible] 1775. przepisane, ale wszystkie i w ten czas kiedy Rada wyciągać będzie. Co się tycze

Dekretow Sądowych Woyskowych, Rada Nieustaiąca nie będzie mogła odmieniać ani uchylać. *6to:* Cztery Regimenta Gwar: Koron: i Lit: powrodą pod Zwierzchność Nayiaśnieyszego Króla. *7mo:* Do wszystkich Szarży Woyskowych *Utriusque Authoramenti* aż do naymnieyszego Officyera My Król mianować i patentować będziemy. Szefowie zaś przysyłać będą rekommendacye swoie *favore* Officyerow, z pomiędzy których my wybierać będziemy. Rotmistrze Chorągwi Polsk: zostaią przy prawie nominowania Towarzyszow i Officyerow, a tych My patentować będziemy. Departament Woyskowy nie dędzie mógł odmowić tym nominacyom Forszteluchy. *8vo:* Znosiemy przysięgę posłuszeństwa wykonaną Hetmanom W. Kor: Roku 1775 *9no:* Rewizye Woysk czynić się będą przez Osoby od Rady Nieustaiącey wyznaczone. *10mo:* Nowy Regulament Woyska oddany będzie do roztrząśnienia Radzie Nieustaiącey.

4to: Departament Spraw Niemogąc się wdawać w żadną moc Sądową, ma *pro objecto* Artykuły następuiące: *1mo:* Examinować będzie wszystkie Memoryały i skargi Obywatelów. *2do:* Będzie miał baczność, aby Juryzdykcya Marszałkowska i Assessorskie miały zawsze swych Assessorow, i aby Ci powinności dopełniali, a w Assessoryach Oboyga Narodow sprawy mieyskie między Mieszczanami, tylko podczas Regestrow, do których należą Assessorowie, brane nie były.

5to: Departament Skarbowy: Zostaiąc przy dawney władzy, będzie mógł examinować i podawać do approbaty Rady *in pleno* kontrakty, oprócz wszelkich monopoliow z kompaniami, które się nadgłoszą ku pożytecznym zamysłom, dla kraju, i do wynalezienia kruszcow, nieprzeszkadzaiąc dziedzicom, Dobrom Stołowym i Possessorom Dóbr Królewskich w rozrządzeniu Fabryk zaczętych lub zaczynać się maiących.

Objaśnienie Artykułow Prawa 1775. 1. Marszałek Rady będzie miał mieysce przed wszystkiemi Urzędnikami Oboyga Narodow. 2. Do Urzędow wakuiących wszystkich Senatorow i Ministrow Duchownych i Swieckich oprócz Ministeriow, które Roku 1775. Królowi są zostawione, Rada wybierać będzie trzech, a Król jednego potwierdzi.

Koadjutora na Biskupstwo My Król potwierdzić nie możemy, chyba za zdaniem Rady Nieustaiącey *per unanimitatem* czy *pluralitatem*.

3. W nieprzytomności Kanclerza Pieczęć Rady oddana będzie Marszałkowi Stanu Rycerskiego do expedycyi.

4. Konsyliarze Rady Nieustaiącey obowiązani są do sześć miesięcznego mieszkania każdego Roku w Warszawie, prócz choroby prawdziwey, oprocz którey nie przytomni będą wezwani. Senatorowie *pierwszy* raz Senatorowie przez jednego Senatora, a Konsyliarze przez Marszałka *drugi* raz przez Radę Nieustaiącą *in pleno* upewnieni, a *trzeci* raz od swey funkcyi oddaleni, na których mieysce *per vota secreta*, obrani będą inni.

5. Ministra prezyduiącego w swym Departamencie nie przytomność, *pierwszy* z Senatu lub z Rycerskiego Stanu zastąpi.

6. Kondemnaty przed przysięgą na Konsyliarstwo przeszkadzać będą do Funkcyi, nie zaś po przysiędze.

7. Może Konsyliarz Rady Nieustaiącey mówić podczas Seymu wziąwszy jak Posłowie głos od Marszałka Rady Nieustaiącey.

8. W nieprzytomności Marszałka Rady Nieustaiącey *pierwszy* z Stanu Rycerskiego ma zastępować Urząd z tey Prowincyi, z którey jest Marszałek.

9. W czasie 6. tygodni po obraniu może każdy nie przyiąć Funkcyi Konsyliarza Rady Nieustaiącey.

MATERYE PO JEZUICKIE

Ubespieczenie Summ Ziemiańskich i Po-Jezuickich.

Mieć chcemy, aby wszelkie Summy umieszczone na Dobrach Dziedzicznych swoje miały bezpieczeństwo *jure antelatiori* podług Konstytucyi 1588. niżli Summy po zgasłym niedawno pobrae Zakonie Jezuitow, i to nie odmiennym Prawem stanowiemy. Summy zaś rozrządzone, le jeszcze nie podniesione, na swych dawnych lokacyach, jeżeli są bespieczne, zostawione mieć chcemy. Dekreta względem tychże Summ podniesienia wstrzymuiemy. Kommissyi Edukacyney daiemy moc tak nie podniesionych jako podniesionych Summ *prævia omnimoda securitate* przeniesienia i ulokowania, gdzie się będzie zdało.

Edukacya Narodowa.

Takowe czyniemy ustanowienie: Kommissye Rozdawnicze, nie czyniąc żadnych już rozrządzń, wszystkie Dyspozycye, Papiery, i rachunki do Archivum Kommissyi Edukacyney *gravi Juramento*, jako żaden papier nie zatajony, komportować powinne będą.

Kommissya Sądowa Lit: już jest zamknięta, i Koronna aby Spraw nie kontynuowała [illegible] camy. Dekreta zaś i Akta do *Archivum* Kommissyi Edukacyiney oddane bydź maią.

Kmmissyi Edukacyiney oddaiemy dozor zupełny Edukacyi Narodowey, tak Po-Jezcki, i Sprawy które Kommissyi Rozdaw: lub Sądowey poruczone były, dochodzeniu uszkodzonego maiątku Po Jezuickiego stanowiemy: iż każdemu do

mnie, jeśli Kommiſſya odzyſzcze, da dzieſiątą część, a jeśli jawnie ſtawić ſię będzie Delator, czwartą część weźmie.

Summy Konwiktom zapisane na utrzymanie Konwiktorow obrócone bydź maią.

Nikt bez dołożenia ſię Kommiſſyi Narodowey Dóbr przedawać, zamian czynić i Summ uſtępować niema, pod nieważnością.

Kommiſſya Edukacyina ma papiery Funduſzowe w Archiwach konferować, rekwiruiącym Extrakty Autentyczne dawać, oraz kalkulacyą na każdym Ordynaryinym Seymie zdawać będzie.

Juryzdykcyą Sądową na Kommiſſyą Edukacyiną przenoſiemy, i do ſądzenia Warſzawę wyznaczamy.

Juryzdykcya Sądow Edukacyi Narodowey z Oſob dwunaſtu ſkładać ſię będzie, a do kompletu pięć potrzebować będzie. Ta do Spraw tylko Funduſzu Edukacyinego z mocą zupełną rozeznania *cujusvis tituli actuum*, także o zaległe płacenia procentow z Dóbr i od ſumm, o zruynowanie Dóbr Funduszowych, o karność i porządek Oſob w Akademiach publicznych uczących ſię i uczących moc Sądzenia mieć będzie.

Ażeby jakowegokolwiek rodzaju Funduſze na Edukacyą obrócone i zapiſane *titulo alienationis*, odpadać i kweſtyowane bydź więcey nie mogły, ſtanowiemy.

Z Dóbr i Summ procenta punktualnie dwuma Ratami *anticipative* co pół roku do Kaſſy Kommiſſyi Edukacyiney na S. Jan i trzech Królow opłacać ſię maią.

Sąd Kommiſſyi Edukacyiney jako *ſupremæ Inſtantiæ, pro in appellabili* deklarujemy, a Dekreta Sądu tego aby miały Exekucyą, Departament Woyſkowy *Brachium Militare* tey Kommiſſyi dawać będzie.

Z Kalkulacyi *de perceptis & Expenſis* od czasu uſtanowienia tey Kommiſſyi, doſtatecznie uczynioney, odbieraiąc zupełną ſatisfakcyą, kwituiemy.

Warunek i excepcya W. X. Lit:

1. Sprawy W. X. Lit: prowincyonalnym Juryzdykcyom według praw one uſtanawiaiących właſne a w porządku onych *inappellabiliter* kończyć ſię powinne do Sądow Seymowych pod żadnym pretextem wciągane nie będą, lecz tylko *Crimina læſæ Maj: Crimina perduell:* i inne Sprawy Statutem W. X. Lit: ſpecyfikowane.

2. Na te Sprawy Pisarza dożywotniego uſtanawiamy. Kreowanie onego Przywilejem Naszym My Król obiecujemy, który Pisarz Protokuły utrzymywać, Dekreta pisać a Kſięgi Aktowe w Mieyſcu Rezydencyi Naſzey Król: ſkładać będzie.

3. Wolno każdemu z Obywatelow Lit: w ſprawie swoiey mówić, lub kogo kto zechce z Paleſtrantow Litewſkich do ſtawania użyć.

4. Kadencya Litewſka po dwuch kadencyach Koronnych naſtępować powinna, w ſprawach zaś nie cierpiących zwłóki My Król złożyć ſądy i obwieścić Sędziom rozkażemy.

5. Delatorowie w niedowiedzeniu przeſtępſtw *pœna talionis* według praw W. X. Lit: karani bydź maią.

O Kommiſſyach i Remiſſach przeſzłego Seymu.

Kommiſſye z wzaiemney ugody wyrobione, i podług niey rozſądzone i w akceptacyą weſzłe, choćby do Sądow wywołane były, powinny zoſtać *in ſuo Judicato* nieporuſzone.

Dekreta Kommiſſyine albo Ziemſkie lub Grodzkie od Seymu albo z Konfederacyi, także ziazdowe finalnie ferowane, za nie wzruſzone mieć chcemy.

Remiſſy z Kommiſſyi Ziemſtw albo Grodow w ſprawach Ziemſkich, Królewſkich lo mieyſkich na Seym poczynione *ad competens forum ſupremarum inſtantiarum* odſyłamy.

Kommiſſye rozpoczęte, tudzież remiſſy do Ziemſtw lub Grodow poczynionych nie osądonych, zoſtawuiemy wolność ſtronom przyiąć je za Sąd przyzwoity lub nie, a ſprawy z tegoż gatunku *in foro competenti ultimarum inſtantiarum* rozſądzać ſię maią. Remiſſy *ad ultimas inſtias* tamże oſądzone mieć chcemy.

Nareſzcie wolność Stanom zoſtawuiemy zapiſywania w sprawach Ziemſkich Sądupolubownego, a Prawo Wielkiemu X. Lit: ſłużące odtąd i na Koronę rozciągamy.

W Sprawach do Sądow *ultimæ Inſtantiæ* gdyby też do Naszych Sądow Zadwornych Koronnych z przeszłego Seymu *cum præſcripta regula* do Sądzenia odeſłanych, Dekreta *juxta eandem regulam* ferowane, w czaſie Roku i 6 Niedziel zaſkarżane, drugi raz tymże Sądom nie przywięzuiąc ſię do teyże Reguły, za poprzedzaiącemi do nichże pozwami, rozſądzić zlecamy. Do Aſſeſſoryi zaś za podanym Nam Królowi Memoryałem reſkrypt z Kancellaryi Naſzey expedyować nakażemy.

Juryzdykcya Sądow Aſſeſſoryi.

Dwie Kadencye tych Sądow na jednę przemieniamy, a czas pułroczny, *á 1. 9bis* wziąć *ad ultimam Aprilis* i tak na zawſze wymierzamy. Z tych 6. Mieſięcy dla Spraw *judicii ſixti* Nieſwieckich i Oſſydeńſkich Niedziel 6. od 15. Marca do oſtatniego Kwietnia w każdey Kadencyi imy. Ten zaś czas jakiemi ſprawami nie zabrany na ſądzenie Spraw *juris hoſpitum* lub lub *incarcseratorum* ma bydź obrócony.

Regeſtrowi zaś Magdeburſkiemu, Pruſkiemu, *fiſci, expulſionum, Evocationum,* także *juris hospitum miſerabilium Incarceratorum,* puł piąta Miesiąca a 1, 9bris dany bydź powinien.

Juryzdykcya Referendarſka.

Komplet do sądzenia trzech z Prezyduiącym determinuiemy. *In caſum* nie zjechania się Aſſeſſorow, Referendarz sam sądzenia i decydowania moc mieć będzie.

Dla Sądow Referendarſkich *à 1ma Maii ad ultimam Junij* czas naznaczamy.

Tranzakcye Po-Teſtamentowe.

Reaſſumuiąc Konſtytucyą Roku 1768. względem nie oddalania Dóbr Ziemſkich od ſtanu Swieckiego, ażeby żadne legata i zapisy przez Teſtamenta, *in rem* ſtanu Duchownego i Kościołow pod nieważnością onych nieſtawały, dokładamy: iż po Teſtamencie ręczne Legata waloru żadnego mieć nie powinny *in rem* ſtanu Duchownego naſtąpione.

Konwikcye w ſprawach Kryminalnych.

Ponieważ używanie w sprawach kryminalnych konfeſſaty przez tortury jeſt ſpoſob dla konwikcyi zawodny, a dla usprawiedliwienia niewinności okrutny, przeto wſzyſtkim Sądowym Juryzdykcyom *jus gladii* maiącym nakazywanie konfeſſatow przez tortury, pod rygorem Kar, *tanquam pro crimine Statûs* odtąd na zawsze zakázuiemy. Według teyże Reguły wſzyſtkie Sądy i subſellia sprawić ſię maią *in cauſis maleficii* i czarow, w rozſądzeniu których *pœnalitatem* śmierci na zawſze znoſiemy.

Warunek kontraktow zaſtawnych.

Kiedy Konſtytucya Roku 1726, ubeſpieczyła *a præſtando calculo* zaſtawnych Poſſeſſorow, ſtanowiemy, aby wſzyſtkie Juryzdykcye Zaſtawnikow i przez *Potioritates* poſtanowionych Poſſeſſorow, do rachowania ſię z prowentow nie pociągały.

Zagrodzenie Młodym tracenia Subſtancyi.

Przychylaiąc ſię do Konſtytucyi 1768. i innych, które zabroniły Synom pod opieką Rodzicow będącym, i fortuny ſobie nie maiącym wypuſzczoney, długow zaciągać, Karty pieniężne i wexle dawać, przeto zapobiegaiąc Fortun upadkowi, wszyſtkie tego gatunku wexle Karty pieniężne i zapiſy za nie ważne mieć chcemy.

Objaśnienie Legis Sumptuariæ.

Chcąc uſkutecznić zamyſły Poprzednikow Naſzych, poſtanawiamy *lege præſenti* za zgodą Stanow ſkonfederowanych, ażeby żadna Oſoba *utriusque Sexûs* Stanu nie ſzlacheckiego złota, ſrebra, pereł, kleynotow, ani koronek do ſtroju ſwego nie zażywała, ani drogich futer to jeſt marmurkow i sobolow, tudzież żeby mieſzczanie (wyiąwſzy Magiſtraty, które maią na to oſobne prawa) ſzabel i szpad oprócz podróży nosić nie ważyli ſię.

Wſzyſtkim w powszechności Obywatelom rozkazuiemy, ażeby nie ważyli ſię na liberyą ſłużących swoich używać sukna, paſſamanow, kapeluſzow, czapek, tylko tych które są w kraju ſabrykowane. Złoto zaś i ſrebro na tychże liberyach pod żadnym pretextem znaydować ſię nie powinno. Zakazuiemy jakiegokolwiek ſtanu i kondycyi Obywatelom używania ſkór zagranicznych do obuwia i do ſiądzeń, ſzorow i oporządzeń końſkich wſzelkich. Tudzież zakazuiemy zażywania karet i powozow wſzelkich, ſzkła ſtołowego i farfur nie porcellanowych za granicą robionych.

Chcąc zachęcić krajowe Manufaktury, a ſtan Rycerſki i Senatorſki w przyzwoitey zachować dyſtynkcyi mieć chcemy; aby każde Woiewództwo na pierwſzych Seymikach Goſpodarſkich obrać ſobie kolor munduru moc miało, które mundury noſić wolno będzie ſamym tylko Senatorom Miniſtrom i Szlachcie tychże Woiewództw. Te zaś mundury z ſamego tylko ſukna krajowego bydź maią. Co jednak noſzenia inszych nie mundurowych sukien nikomu nie zagradza.

Aby zbytnie cena krajowych Manufaktur podnieſiona niebyła, uſtanawiamy aby rozrządzenie uczyniły Kommiſſye Skarbowe co do Woiewództw z pomocą Urzędow Woiewodziń-ſkich, a co do Miaſta *Warſzawy* Urząd Marſzałkowſki za znieſieniem ſię z Departamentami Policyi i Skarbu pod approbacyą Naſzą w Radzie Nieuſtaiącey Rygor na niepoſłuſznych co do używania towarow zagranicznych taki mieć chcemy, żeby *ad cujusvis inſtantiam* przeſtępca mógł bydź pozwany z Szlacheckiego ſtanu do Grodu lub Ziemſtwa, z nie ſzlacheckiego do nayblizſzego Mieyſkiego Sądu, a to pod winą na Szlachtę tyſiąca grzywien, pół do Sądu, a pół dla oſkarżyciela, a na Oſoby nieſzlacheckiego ſtanu 500. grzywien bez appellacyi!

Ażeby ninieyſze prawo, przez zbytnie przyſpieſzenie uciążliwości nie przyniosło, mieć chcemy, żeby dopiero od Dnia 1. Maja Roku 1778. ſkutek ſwoy miało, po którym terminie ktoby oſkarżony był o używanie któregokolwiek wzwyż zakazanych Artykułow, oprócz dawniey kupionych sprzętow, będzie muſiał przed Sądem dowieść, że iuż miał w własności ſwoiey [illegible] tymże dniem 1go Maja 1778.

Rozrządzenia przez Kommiſſye Skarbowe gdy od Nas w Radzie Nieuſtaiącey [illegible] ne będą, Uniwersałem przed dniem 1go Maja 1778 publikowane bydź i moc Prawa [illegible]

Regulament dla Skarbow Oboyga Narodow,

Uſtanawiamy, aby wſzyſtkie place dla regularnego i ſprawiedliwego ro[illegible]

N.

ły się od dnia 1. Sept: *Anni currentis* za wychodzącemi podatkami, tak na Skarb Nasz Królewski jako na Woysko i na Cywilne Expensa.

Uchylenie Kommissyi Emfiteut:

Zważaiąc iż zawakowane Starostwa i Królewszczyzny nie zatrudniaią Kommissyi Skarbowych, którym wysyłanie Lustratorow było polecone, więc i kontraktowanie zawakowanych Starostw tymże Kommissyom Skarbowym zlecamy. A zatym Kommissye Emfiteutyczne uchylamy.

Przeniesienie Pensyi Podskarbim Nadwornym.

Gdy Podskarbiowie Nadworni Oboyga Narodow maią teraz pensyą wyznaczoną *à die 1ma 7bris* 1776. ze Skarbow Rzeczypospolitey, tedy za zgodą Stanow płacenia im tychże pensyi, Skarb Nasz Królewski uwalniamy.

MATERYE MENNICZNE

Materyały do Mennicy Jego Królewskiey Mości.

Lubo Konstytucya 1775. opłatę od wszystkich *nemine excepto*, Cła naznaczyła, jednak gdy dzieło Mennicy Naszey dla Dobra publicznego odprawia się, niesłusznie byłoby, gdyby Materyały dla niey nie odbicie potrzebne, podatek opłacały, ustanawiamy, aby Mennica sprowadzaiąc miedzi, stale, żelaza, tartaru, tyglów do szmelcowania &c: na Komorach pogranicznych Cło generalne zaspokoiwszy, kwity za to Kommissyom Naszym skarbu Oboyga Narodow w Warszawie lub w Grodnie prezentowała, a na ten czas wyrażoną na nich summę Cła opłaconego na powrót odebrała, i wzajemnie z tego Kommissye Skarbowe kwitowała.

Rozwiązanie Konfederacyi.

Jakośmy w Akcie Konfederacyi innego nie zakładali celu, jak żeby pożytecznie zaradzać około dobra powszechnego, tak gdy ten cel został dopełnionym, Akta teyże Konfederacyi *in toto* approbowawszy, stanowiemy, aby też Akta Koronne do Koronney, Litewsk e do Litewskiey Metryki *in spatio* 4. Niedziel po zakończonym Seymie oddane były, wszystkie zaś spisku Barskiego Akta, Uniwersały, Sancita, Deklaracye, Ordynanse i przysięgi, wszystkie z postronnemi Potencyami korrespondencye, umowy i opisy, zgoła wszystkie tego spisku dyspozycye i czynności uchylamy, kassuiemy, za nieprawne i nieważne na zawsze za powszechną Stanow zgromadzonych zgodą, uznajemy

Aby zaś Obywatele, którzy nie potrzebną stali się obłudy, sedukcyi, i zbytecznego dowierzania ofiarą, mogli doświadczyć, jak łaskawe i pełne dobroczynności są Nas Króla i Skonfederowanych Stanow postępowania, deklaruiemy, iż każdemu w spisku tym zostaiącemu, wolność w kraju Rzeczypospolitey przebywać będzie się godziło, byleby od publikacyi prawa tego *in actis* własnego Powiatu w Niedziel 12. Recess następuiącym sposobem uczynił, i takowy Recess *in forma authentica* z Grodu wyięty do Kancellaryi Rady Nieustaiącey odesłał.

Ja niżey podpisany wyznaię tym moim Recessem, iż lubo byłem i znaydowałem się w spisku Barskim, jednak będąc wiernym Nayiaśnieyszemu STANISŁAWOWI AUGUSTOWI Królowi Polskiemu, i posłusznym wszystkim ustawom Seymowym, od tegoż spisku odstępuię; wszystkim onego opisom i czynnościom posłuszeństwo wypowiadam, i że mnie iuż więcey krępować i obowiązywać nie będą, sub fide, honore & conscientia *przyrzekam.*

Toż samo *Beneficium* i dla Osob spisku Barskiego za granicą będących na Rok jeden, to jest do 1. dnia 9bra 1777. pod równemi kondycyami Recessu rozciągamy.

A ktoby w przepisanym czasie Recessu wyż wyrażonego nie uczynił, takowy *pro Hoste Patriæ declaratur*, i jako z Nieprzyiacielem Oyczyzny z nim postępowano bydź ma.

Gdzieby zaś jakie przeciwne teraźnieyszemu Seymowi nastąpić miały *actus, pro nullis* one mieć chcemy i deklaruiemy. A zatym ninieyszą Konfederacyą rozwięzuiemy.

Komput i płaca Woyska W. X. Lit:

Naznaczoną na teraznieyszym Seymie w Tabelli generalney Expensy Skarbu na Woysko summę 23.000,000. które w percepcie i expensie od 1. 7bra Roku bieżącego zaczynać się powinny za zgodą wszech stanow następuiącym sposobem rozrządzamy.

Na Sztab Generalny, - -	260,000.	1. Generał Lieutnant, - - -	12,000.
Na Hetmana W. - - -	60,000.	2. Generał Majorow, - - -	20,000.
Na Hetmana Pol: - - - -	40,000.	4. Generał Adj: Hetm: - - -	12,000.
Na Pisarza Poln: - - - - -	15,0000.	2. Buńczucznych, - - -	6,000.
Generał Artyleryi przy Lipniszkach i Geranonach utrzymuie się podług Konstytucyi Roku 1775.		1. Stanowniczy, - - - -	2,000.
		1. Sędzia Woyskowy, - - - -	2.500.
		1. Pisarz Woyskowy, - - - -	9000.
		1. Regent Woyskowy, - - - -	2.500.
		1. Generał Audytor, - - - -	2,500.
Na Strażnika Wielkiego. - - -	14,000.	Na Inwalidy i extra Expens, - -	41,000.
Na Generał Inspektora, - - - -	12,000.	*In Summa* 260,000.	
a Strażnika Polnego, - - - -	6,000.		
Obożnego Polnego, - - -	4,000.		

...orą summę ...wyż wyrażoney uiąwszy resztuiące złot: 2.040 000. na samo Woysko de...y, ale ...przeto...ońcem Seymu teraznieyszego dokładna informacya o Stanie Woyska ...niemo...u zatym postanawiamy, że Repartycya tey summy przez Nas i Departament ...ar...

Woyſkowy w Radzie Nieuſtaiącey za zdaniem teyże Rady *in pleno* uczyniona będzie, w taki ſpoſob: żeby liczba aktualna, jaka ſię z Raportow pokaże, jeżeli nie powiękſzoną, przynaymniey i jedną głową in summa umnieyszoną nie zoſtała. To jednak maiąc za prawidło, że pierwey trzeba dawnych tak doſkonale opatrzyć, aby zupełnie do Marſzu i bitwy zoſtali uſposobieni, niżeli totalność Woyſka w liczbie głów pomnażać będziemy. Rozdział zaś i rozporządzenie wſzyſtkich części Woyſka W. X. Lit: Nam i Departamentowi Woyſkowemu w Radzie nieuſtaiącey za zdaniem teyże Rady *in pleno* zoſtawuiemy, waruiąc aby nikt Rangi swey nie utracił, a ci Officyerowie, ktòrzyby przez regulament przyszły aktualność ſłużby utracić mieli, albo ſami o abſzyt proſili, część jaką placy swoiey pierwſi do dalſzego plasſowania, a drudzy, pòki życia, zachowaną mieli,

Uſtawa Podatkow W. X. Lit:

Dla pomnożenia Skarbu naſtępuiące W. X. Lit: uſtanawiamy podatki.

1mo: Od kapitałow za obligami, wexlami, oraz wſzelkiemi inſkrypcyami tak od Stanu Duchownego jako i Swieckiego dawnych, naznaczamy do Skarbu Publ: jeden procent, który w ten sposob wypłacany bydź ma: iż Kredytorowie wſzyscy jakiegokolwiek Stanu i Kondycyi maią inſkrypcye wszelkie na swe kapitały w Kancellaryach Grodzkich Woiewództw i Powiatow oświadczyć, a to *ſub rigore* konfiſkaty 4tey części kapitałow do Skarbu, po dowodney konwikcyi o takowych kondyktach między Kredytorami a Debitorami zachodzą ych. Każdy zapozwać może przeſtępcow do Kommiſſyi Skarbowey z ubeśpieczeniem dla ſiebie dzieſiątey części summy przyſądzoney do Skarbu, a Sprawy z Regeſtru *Fiſci* wołane będą.

Co przed Ratą naſtępuiącą Marcową; ani późniey jak *ultimis Martii* do ſkutku ma bydź przywiedziono. A Regenci Kancellaryi z Akt wypiſaną ſpecyfikacyą maią przeſłać do Kommiſſyi Skarbowey podług Schema od niey na to uformowanego. Y obowiązani ſą dawać takie Raporta Kommiſſyi na Każdą Kadencyą Marcową i Octobr: według odmieniaiących ſię Kapitałow.

Jeśli ſię zaś zda Kredytorom przenieść ſummy w inſze lokacye, w innych Kancellaryach zapiſać je wolno będzie.

Ten prowent Skarbowy z procentow od Raty przyſzło Marcowey 1777 do Kancellaryi, gdzie zapisana ſumma będzie, dwuma Ratami 7brową i Marcową wnoſzony bydź ma przez Kredytorow, a w przypadku nie wypłacenia do exekucyi retenta na delatę wydawane będą.

Żeby zaś Kredytorowie z zawodu od Debitorow krzywdy nie mieli, rozprawę za obligami (oprocz praw zaſtawnych, które teraźnieyſze poſtanowienie uprzedziły) dla przyśpieſzenia ſatisfakcyi *in foro ubiquinario* w W. X. Lit: bez żadnych zgoła dylacyi i excepcyi oſtrzegamy.

Temu prawu podlegać niemaią ſummy na kilka lub kilkanaście niedziel pożyczone, choćby iza obligami, także ſummy tyſiąca złotych nie przewyższaiące choćby na rok pożyczane.

Aktorowie ſumm kapitalnych tak Duchowni jako i Swieccy równie po ſiedm od ſta brać a ſiòdmy procent do Skarbu oddawać będą.

A choćby kapitały, po oświadczoney ich z ninieyſzey uſtawy do Kancellaryi wiadomości, odtąd na zaſtawy lub arendy przenieſione były, zawſze jednak z nich płacenie jednego procentu do Skarbu należeć będzie.

A gdyby ſumma na kontraktach lub w innych okolicznościach przez kilka rąk przechodziła, procent od niey raz tylko rachowany bydź ma, i od tego płacony, do czyiego Aktorſtwa kapitałem należy.

Wſzakże gdy takowe ſummy na kupno dziedzictw przeydą, Kredytorowie wyzuwaiący ſię z Aktorſtwa ſummy płacić nie będą, jako obowiązani płacić Ziemſki podatek z Dóbr nabytych, lecz Przedawcy Fortun biorący kapitały, jeżeliby je odtąd procentowali, lub na zaſtawy albo na arendy zażywali. Jeśliby zaś Debitorowie oddawali wiecznością Dobra Kredytorom, od takowey ſummy gasnącey w procentowaney kapitałow naturze, dochod do Skarbu nie ma bydź płacony.

A choćby który Obywatel na bankach Zagranicznych lokował ſwe ſummy, procent z nich wyżey opiſany do Skarbu publ: ma wnaſzać.

Kiedy zaś ſummy Zagraniczne do Kraju lub z Korony do Litwy przeſzły, tedy od nich jako do Zagranicznego Aktorſtwa należących, choćby u Debitora Litewſkiego znayduiących ſię, i choćby u niego procentowanemi były, procent jednak do Skarbu ztąd nie ma.

Takoż od ſumm na Dobrach za Kordonem Roſſyiſkim *evictionaliter ante hanc legem* opiſanych, procent nie ma bydź póty płacony, póki ſummy do Kraju nie przeydą.

Summy też Teſtamentami legowane i zapiſywane, jako, i ſummy na Dobra *non de liquid* wnoszone, że nie ſą aktualnym kapitałem, i tylko w idealnym walorze utworzone, płacenu centu do Skarbu podlegać nie maią.

Summy też Ex Jezuickie jako do Funduſzu Edukacyinego należące, także ſu watelſkie na Kahałach dla ich zubożenia, naznaczonemu teraz do Skarbu publ legać nie maią.

Aby zaś Kredytorowie wyższością wymaganych procentow przestępstwa ninieyszemu Prawu nie czynili, animadwersyą Instygatorom W. X. Lit: naznaczaiąc, za doniesieniem przez kogożkolwiek w dowiedzionym przestępstwie rygor straty dziesiątey części kapitałow naznaczamy, od którego, aby Juryzdykcye nikogo nie uwalniały warujemy. O Delatorach zaś w nie dowiedzeniu przez nich występku, dawnieysze Prawa reassumuiemy.

2do Zostawiwszy Magdeburye w Stołecznych Miastach i Grodowych ku wszelkim Sądow publicznych okolicznościom wystarczaiące jako to: *w Wilnie, Lidzie, Trokach, Kownie, Nowogródku Wołkowyssku, Pińsku, Mińsku, Mozyrzu*, tudzież w celnieyszych Miastach naszych Stołowych jako to: *w Brześciu i Grodnie*, i zupełnieysze tych Miast uregulowania Kommissyom *Boni Ordinis* od Nas naznaczonym poleciwszy, wszystkie inne Magdeburskie (z ostrzeżeniem aby Akta do Kancellaryi swych Woiewództw i Powiatow przeniesione były) znosiemy, i prowent z nich do Skarbu naznaczamy w ten sposob:

Kommissya Skarbowa ma nieodwłocznie zesłać do tychże Miasteczek lustracye dla przeyrzenia prowentu każdego Miasteczka, i gruntow tak samych Mieszkańcow jako i wsi do nich należących proporcyonalnie do wartości otaxowawszy, i dla Mieszczan zostawiwszy dokładną lustracyą opiszą, a coby z gruntow, do których czynszowania nayblizsi są Mieszczanie, zostawało, to innym czynszować chcącym, w ułożoney taxy daninie postąpią, i wszelkich przychodów prowent uregulują a zostawiwszy cząstkę na reparacyą każdemu Miasteczkowi, dwuma Ratami podatek do skarbu wyznaczą, i do approbacyi Kommissyi Skarbowey oddadzą.

Ostrzega się, aby ciż Miasteczek Mieszkańce nad płacą swych dochodow do Skarbu publ: należącą i nad dawne według swych ustaw powinności dla Starostow, do żadnych innych, przez tychże Starostow, podatkow pociąganemi niebyli.

W przypadkach małych sporow między Mieszkańcami Starostowie Sądy odbydź powinni. Dekreta swe w porządnych protokułach zapisuiąc, od których w przypadku uciążliwości nad lustracyą, pozwanie przez tychże Mieszczan Starostow do Kommissyi Skarbowey a w innych przypadkach nie tyczących się rzeczoney lustracyi do Assessoryi wolne będzie.

Bespieczeństwo Mieszkańcom Miasteczek bawienia się Kupiectwem, handlem i rzemiosłem, wolność nabycia i przedawania Domow, placow i wszelkich maiątkow, oraz przeniesienia się i wyścia z swych siedzib ubespiecza się.

A Magdeburye miast dziedzicznych i porównanych z niemi w podatkowaniu Dóbr Stołowych (prócz Miast wyż wyrażonych) podobnemuż uregulowaniu pierwsze Dziedzicow, a drugie Administratorow Naszych, i sądom według zwyczaiu w Dobrach Stołowych Administratorow Naszych *definitive* podległemi bydź maią.

Gdyby zaś Dziedzicom podobało się w swych miasteczkach utrzymanie Magdeburyi, wolno to im będzie; lecz te do potocznego swych mieszczan ładu, nie zaś do obcych lub kryminalnych spraw należeć maią.

3tio: Używanie kart ponieważ od woli każdego zawisło, zaczym dla pomnożenia Skarbu publicznego prócz dawney płacy na Cłach od kart z Zagranicy wprowadzonych, które stęplowanemi przy weyściu w granice bydź maią, teraz naznaczamy od każdey gry kart Francuskich po złot: 2. a od gry kart Polskich po złot: 1. których stęplowanie i z onych ułożenie prowentu Kommissyi Skarbowey zlecamy.

4rto: Od wszelkich młynów zbożowych W. X. Lit: bez żadney excepcyi ustanawiamy podatek według następuiącey klassyfikacyi, to jest od koła na wielkiey wodzie złot: 10.

Od koła na maley wodzie złotych - - - -	6.
Od koła na naymnieyszey wodzie złotych - - - -	4.
w Wilnie żelazne intratne od koła złotych - - - -	16.
Z wietrznych młynów od kamienia złotych - - -	6.

Ten podatek do Kancellaryow dwóma Ratami ma bydź wnoszony, a na zlustrowanie Kommissya Skarbowa Lustratorow swych rozeszle, którym pensyą z tychże młynów od każdego koła po złotemu naznaczy.

Zacząć się ma ten podatek od następuiącey Raty Marcowey, w którey przy podatku młynowym i pensya dla Lustratorow importowana bydź ma.

Te zaś podatki jako i wszystkie inne W. X. Lit: przezorney według prawa exekucyi Kommissyi Skarbowey zalecamy, arendowania zaś ich pod wszelkim pretextem zakazuiemy.

Deklaracye o Kommissyach ostatniego Seymu do Prowincyi W. X. Lit: stosuiących się.

Sprawy wszystkie niezawieraiące w sobie *Materiam Statûs* na Kommissyach odeszłe, a dla jakichkolwiek przyczyn dotąd nie zakończone, na ostatnie rozsądzenie *sine quavis exceptione* odsyłamy do Trybunału, które z regestru spraw *Termini tacti* rozsądzone bydź maią.

Oczywiste jednak między stawaiącemi obu stronami finalnie *in principali* na Kommissyach złe, a przez obustronnych Kommissarzow *servato juris gradu* ferowane, lub konwencyami między Aktorami stwierdzone Dekreta, za niewzruszone mieć chcemy.

A w sprawie JW. Karola Woiewody i Urodzonego Hieronima Woiewodzica Wileńskich

Xiążąt Radziwiłłow z Kuratorami, i z Poſeſſorami Dóbr tychże Xiążąt. także z Pretensorami oſobną Kommiſſyą w poniższych uſtawach naznaczyć ſię maiącą oſtrzegamy.

SPRAWIEDLIWOSC

10 *Dla JW. Karola Woiewody, Hieronima Woiewodzica Wileńſkich Xiążąt Radziwiłłow, także dla Kuratorow, Kredytorow, i Pretenſorow.*

Dla ułatwienia zachodzących pretenſyow, i zupełnego zaspokoienia Xiążąt Radziwiłłow żądaiących Sprawiedliwości, wszelkie procedera i Dekreta od Roku 1764. do daty teraźnieyſzey po różnych ſubſelliach i od kogożkolwiek bez bytności Onych w Oyczyźnie przewiedzione i zyſkane wespół z Sancitami od przeszłey Konfederacyi na obięcie Dóbr wydanemi i Kommiſſyami wyznaczonemi, w całey treści i brzmieniu kaſſujemy, oraz nie odwłoczną rehabicyą Dóbr dla Xiążąt Radziwiłłow uznawaiąc Konſtytucyą Roku 1768. takowe Sądy *ultima inſtantia* ſkładaiącą reaſſumuiemy, a tylko Osoby Kommiſſarzow odmieniaiąc, także punkt warunkow Prawa pospolitego o dawności Ziem: uwłaczaiący uchylaiąc, naznaczamy za Prezydentow Wielmożnego *Prozora* Kasztelana Witebſkiego, za Vice Prezydenta W. *Byſtrego* Kaſztelana Brzeſkiego a UU. *Chmara* Inſtygator Lit: *Bouffał* Łowczy Nadworny, *Korzeniewſki* Regent Kancellaryi większey Lit: *Wołłowicz* Marſzałek Grodzieński. *Billewicz* Ciwun Eyragolſki. *Wołkowicki* Grodzień. *Jeleński* Mozyrſki, Podkomorzowie, *Czyż* Wileński, *Mackiewicz* Oſzmiański. *Narbut* Lidzki, *Kuszelewſki* Wiłkomirſki. *Wolmer* Grodzieński, *Przyałgowſki* Zmudzki, *Suchodolſki* Wołkowyſki, *Skirmontt* Pińſki, Ziemscy Sędziowie. *Pac* Staroſta Wileyſki. *Korſak* Stolnik Nowogródzki, *Kamieński* Lidzki, *Bułharyn* Wołkowyſki. Ziemscy Pisarze. *Goyżewſki* Podſtaroſci Zmudzki, *Łoſtowſki* Oſzmiański, *Zyniew* Wołkowyſki, Sędziowie Grodzcy. *Laudański* Zmudzki, *Wierzeyſki* Nowogródzki Piſarze Grodzcy *Głuchowſki* Podczaszy Slonimſki. *Janowicz* Ozesnik Wiłkomirſki. *Supińſki* Oszmiański *Białłopiotrowicz* Lidzki Łowczy. *Jaſiński* Kowieński, *Kaszyc* Mściſławſki Krayczy, *Czyż* Strażnik Wileński. *Stocki* Mieczny Mozyrſki, *Sułtrowſki* Podkomorzy J. K. Mci *Borowſki* Chorąży Uſſarſki, *Możeyko* Staroſta Nowoſadzki, *Bohdanowicz* Kowalewſki Staroſta, Kommiſſarzami będą, którzy w komplecie i ſpoſobie Konſtytucyą 1768. przepisanym w Roku 1777. dnia 1. Maja do *Nowogródka* zjechawszy, po wykonanych Rotą Trybunalſką przyſięgach ſprawy wſzyſtkie ſtoſuiąc ſię do Konſtytucyi 1768 tudzież do Praw W. X. Lit: i Sprawiedliwości zupełnie rozſądzą. Ta jednak kaſſacya łancitow ściągać ſię nie ma do Dóbr w Aktualnym Dzierżeniu Xięcia Radziwiłła Woiewody Mińſkiego, W. Chreptowicza Podkanclerz: Lit: i UU. Przezdzieckich Podkanclerzycow Lit: nie implikuiąc, także Pretensyi Xiążąt Sanguszkow

Ta Konſtytucya nie ma ſię ściągać do Dóbr w Koronie leżących.

Dozwolenie działu wieczyſtego między Xiążętami Radziwiłłami. Znoſząc przyczynę małoletności Xięcia Mateusza Radziwiłła Koniuszyca W. X. Lit: dział Subſtancyi z Stryiami jego zatrzymuiącą, dozwalamy WW. UU. *Młodzieiewſkiemu* Biſkupowi Poznańſkiemu, Xięciu *Radziwiłłowi* Kaſztelanowi Wileńſkiemu, *Tyzenhauzowi* Podſkarbiemu Nadwornemu Lit: *Czackiemu* Podczaszemu Koronnemu, *Jabłonowſkiemu* przeſzłemu Oboźnemu Koronnemu od Nas Króla dodanym Opiekunom, aby wybrawszy z pośrzodka ſiebie, lub od ſiebie Plenipotenta pełnomocnego uſtanowili dział wieczyſty między Xięciem Mateuszem niegdyś Xięcia Udalryka Radziwiłła Koniuſzego W. X. Lit: Synem, a Xiążętami Albrychtem Pułkownikiem, i Staniſławem Podkomorzym W. X. Lit: który dział gdy naſtąpi, za niewzruszony na wieczne czasy *lege præſenti* deklaruiemy. Jeśliby zaś *in ſpatio* Roku i niedziel 6. to pomiarkowanie ułatwione nie było, rozſądzenie do Trybunałow o Dobra Koronne w Koronie, a o Litewſkie w Litwie odsyłamy, a to *non præjudicando* Proceſſowi UU. *Głębockich i Kordyszow.*

Przydanie Kommiſſarza do Kommiſſyi Konſtytucyi 1768. wyznaczoney.

21 Kommiſſyą w Sprawie Xiążąt Radziwiłłow Podkomorzych W. X. Lit: z XX. Auguſtyanami i Sukceſſorami UU. Bielikowiczow Roku 1776. determinowaną, reaſſumuiemy, a na mieysce zmarłego Hauryłkiewicza Skarbnika Lidzkiego U. Piotra Hubarewicza Oboźnego Lidzkiego wyznaczywſzy, Dekret naſtąpić maiący za nieprzemienny deklaruiemy.

Regenci Kancellaryi Naſzey W. X. Lit:

22 Regenci w Sądach Zadwornych Aſſeſſorſkich odtąd jako *Aſſeſſores nati cum voto conſultivo* zaſiadać będą, którym między Urzędnikami mieſce po Oboźnych Polnych naznaczaiąc, My Król *poſt ceſſum vel deceſſum* teraźnieyſzych Przywileje dawać będziemy.

Naznaczenie Sądu dla U. Tadeuſza Zaby.

23 Urodz: Zabie Podkomorzemu Wileńſkiemu ufiluiącemu Kredytorom nayprędſzą uczynić ſprawiedliwość, oraz rozmaitości Subselliow, zwłokom i zawiłościom chcąc zapobiec, na oſtateczne wſzyſtkich pretenſyi rozſądzenie Sąd Ziemſki Powiatu Wiłkom: naznaczamy, od którego Dekretu *in principali* zayść maiącego, appellacyą do Trybunału W. X. Litewſkiego Stronie lub Stronom nie kontentuiącym ſię wyrokiem, rozprawę z Regeſtrow Obligowych naznaczamy.

Roki Ziemſkie Woiewództwa Trockiego.

24

O.

Summariusz

Lubo Konstytucyą Roku 1766. dwie tylko kadencye Woiewództwu Trockiemu wyznaczono Swięto Michalską i Trzy Krolską, jednak podług dawnego Prawa trzecią Swięto Troiecką do sądzenia spraw przywracamy.

Dyspartyment Sądowi Repartycye Xięstwa Zmudzkiego.

Ponieważ Sądy Ziemskie Telszewskie do Miasta Szawel Ekonomicznego są Konstytucyą przeszłego Seymu przeniesione, takowy stanowimy Rozdział Powiatow.

Do Rosień Wielonski, Eyragolski, Wilkiski, Salwonski, Tendziagolski, Rosieński, Widuklewski, Kroski, Korszewski, Pojurski, Szadowski, Telszewski, Twerski, Retowski, Połągowski.

2da: Do Szawel Szawelski, Wielkich i Małych Dyrwian, Berżański, Uszweński, Wieżwiański, Gądyński, Birżyniański, Powendeński, Mendyngiański, Korklański, Zorański, Potumszewski, Powiaty, i z Powiatu Wielońskiego Trakty Darnowski i Laudański.

Zabespieczenie Ur; Jozefa Kuszelewskiego Sędziego Ziem: Wilk: od Procederu z X. Kaweckim Dziekanem Zmudzkim

Ponieważ X. Kawecki *ex ratione* wytknięcia w lustracyi o intencyi spólney z Ur: Tomaszem Kuszelewskim Podstarostą Wiłkom: do fundowania Missyi, pociągniony do Sądow Kommiss. Po Jezuickiey zupełnie wyemundował się, przeto My Król za zdaniem Stanow X. Kaweckiego, oraz Sukcessorow Ur: Tomasza Kuszelewskiego, *ab ulteriori Juris persecutione*, na zawsze uwalniamy.

Ordynacya Regestrow Sądowych.

Sposob wołania Regestrow w Subselliach mnieyszych następuiący ustanawiamy:

1. *Naprzód* Regestr *Summarii Processus* aż do odsądzenia wpisow kadencyi jedney ma bydź wołany.
2. Po którym Regestr ordynaryiny *Incarceratorum* do oczywistey jedney odsądzenia sprawy.
3. Po nim Regestr ordynaryiny *Spraw Cywilnych*, także do odsądzenia jedney oczywistey Sprawy.

Znowu potym do Summaryinego Regestru przez ustawną Alternatę aby był powrót, *praesenti lege* deklaruiemy.

Objaśnienie Abusus Officii

Gdy pod zasłoną *abusus Officii* Strony przegrywaiące Urzędnikow *malitiose* do Trybunałow pociągaią, a ztąd Urzędy Narodowe poszanowania godne prócz strat i expens na prostytucyą i zniewagę są wystawione, przeto zabiegaiąc dalszym inkonweniencyom stanowiemy, że ma się rozumieć *abusus Officii 1mo*: Niezieżdżanie na sądy *sine legali tate vel infirmitate*. *2do*: Nie zachowanie ordynacyi Regestrow sądom swym przepisaney. *3tio*: Nie sprawienie się wedle przepisow prawa za Dekretami *Executionum*. Y za te tylko *Abusus Officiorum* Urzędy karane bydź maią. A ktoby mimo wyż wyrażone objekcye Urząd lub Osoby *in materia abusus* pozwać ważył się, winie tysiąca kop i siedzeniu wieży przez niedziel 6. Cywilney za samę takową objekcyą podlegać i w Trybunałach irremissibiliter karany bydź ma.

SUMMARIUSZ

Konstytucyi Postanowionych na Seymie Ordynaryinym Warszawskimw Roku 1780.

RADA NIEUSTAIĄCA.

I. Po wysłuchaney relacyi od Delegowanych do examinowania czynności Rady Nieustaiącey wdzięczność przyzwoitą za prace publiczne całey Radzie i Osobom w niey zasiadaiącym oświadczono, rezerwuiąc po rozłączonych Izbach tych Czynności i Rezolucyi Radnych odmianę, jeśliby się która przeciwną Prawu zdawała.

II. Po rozłączeniu Izb dwie Rezolucye Rady nieustaiącey pierwszą poddniem 15. Września 1780. względem uchylenia Pomocy Woyskowey w Interesie Ur: *Prochowskiego*, z Ur: *Grabianami*, Drugą zaś pod dniem 2. Maja 1780. w Interesie Ur. *Dębińskiego*, z Ur: *Kołątaiem* Starostą Trześniowskim dane, uchylono, z przyczyny, że względem pierwszey Rada nieustaiąca wdała się w poznanie Sądowe, w drugiey zaś *in cognitionem Processu*.

Departament Woyskowy.

III. Po wysłuchaniu raportow od Delagowanych do examinowania Czynności Departamentu Woyskowego, i po zaświadzeniu od nich o wszelkich Czynnościach Sprawiedliwych, naydokładnieyszym Rządzie Woyska, pomnożeniu jego, podług dodaney płacy, oraz wylikwidowaniu nayściśleyszym Komputu i płacy, zasiadaiącym w rzeczonym Departamencie winną pracy ich i usiłowaniom wdzięczność zostawiono, oraz ze wszelkich wydatkow na potrzeby Woyskowe zakwitowano.

WOYSKO

3 IV. Król Jmć P. N. Mił: z gorliwey chęci powiększenia sił Krajowych na ulepszenie Fortecy *Kamienieckiey*, tudzież Arsenału *Warszawskiego* i Ludwisarni.

1mo: Summę z własnych dochodow swoich do 701 491. złot: 11: i puł expensowaną, i przez Delegowanych za zdaniem Rady nieustaiącey z Departamentu Woyskowego Lustratorow uznaną, Stanom Rzeczypospolitey offiarował, i powrócenia tychże wydatkow odstąpił.

2do: Gdy z mocy Konstytucyi 1778. Król Jmć z Departamentem Woyskowym w Radzie *in pleno*, Superaty przez Skarb Koronny okazane nie tylko na polepszenie Stanu Woyska aktualnego rozrządził, ale oraz przez erygowanie 100. Gemeynow w Garnizonie Fortecy *Kamieńca*, Stan onego powiększył; przeto z rzeczonych Superat w Skarbach oboyga Narodow okazac się maiących, dalsze Stanu aktualnego tegoż Woyska polepszenie i powiększenie w Gemeynach czyniąc, naprzód z teraznieyszey Superaty Skarbu Koronnego do 800,000. złot: wynoszącey *in spatio* dwuch lat do przyszłego Seymu każdą Chorągiew Pancerną po 4 głowy, a Garnizon *Kamieniecki* do 200. Gemeynow w Radzie *in pleno* powiększyć, oraz z przyszłey Superaty Skarbu Koronnego na przyszłym Seymie dwa Bataliony Garnizonowe w *Kamieńcu* Podolskim erygować przyrzekł, inkludując w to 400 ludzi, to jest 200 już erigowanych a 200 odtąd do przyszłego Seymu erigować się maiących. Reszta zaś tak na powiększenie Kawaleryi Narodowey, podług Konstytucyi 1778. jako i na inne Korpusy Woyska i nie odbite Krajowe wydatki obrócona bydź ma.

3tio: Resztuiącą kwotę, jaka się ukazuie z teraznieyszey Superaty, na dalsze polepszenie Stanu Woyska Król Jmć z Departamentem Woyskowym w Radzie *in pleno*, oraz expensa potoczne Woyskowe wyznaczeniem naywięcey summy 30,000. złotych Polskich umiarkuie, chcąc mieć.

4to: Aby polepszaiąc Stan Woyska Oboyga Narodow i one porównywaiąc, Officierowie Brigad Kawaleryi Narodowey w Koronie i Litwie płatni byli, Komendanci zaś tychże Brigadyerowie i vice Brigadyerowie w Kraju, aby *à publicata Lege moderna* w sześć Niedziel Polski ubiór na siebie wzieli i głowy golili. Woysko zaś Litewskie w innych korpusach mianowicie w trzech Pułkach Przedniey straży nadto szczupłą płacą maiące, aby w tychże Korpusach co do płacy Gemeynow i Officierow z Woyskiem Koronnym porównane było. A stan korpusow tegoż Woyska Lit: ile tylko dochody z rzeczonych Superat Skarbu Litewskiego dozwolą, do służby jak nayzdatnieyszym był uczyniony, oraz żeby temuż Woysku nic nie zalegało, i do czasu, zawieszonym nie było.

5to: Aby zaś zasłużeni i tracący zdolność do służby przez prace Woyskowe i przypadki bez nagrody i sposobu do życia niezostali, do Kassy Inwalidow summę 50,000 złot: ze Skarbu Oboyga Narodow przyczynić postanowiono, która to Kassa jako dla Woyska Oboyga Narodow formuie się i 100,000 złot: wynosić będzie, tak w trzeciey części w summie złot: Pol: 33,333 i gr: 10. ze Skarbu Litewskiego za okazaniem Superaty składać się powinna.

6to: Na utrzymanie dalsze Ludwisarni *Warszawskiey* summę, 30,000. a zaś na Fabrykę broni ręczney dla Woyska Koron: drugą takąż summę 30,000. ze Skarbu Koron: tym czasem wyznaczono.

7mo: Dla polepszenia stanu Brigad Kawaleryi Narodowey pieniądze z Wakansow Departament Woyskowy szczegulnie na potrzeby tychże Brigad assygnować ma.

V. Ur: Antoniego *Chmielewskiego* Namiestnika Narodowey Kawaleryi od rygoru sprawiedliwego Dekretu w Departamencie Woyskowym ferowanego na instancyą Posłow uwolniono i do służby Woyskowey zdolnym uczyniono

Szkoła Rycerska.

4 VI. Płaca Szkole Rycerskiey ze Skarbu Oboyga Narodow, nie *decursive* jak dotąd, ale tak jak Woysku z zaczynaiącą się Ratą Półroczną, aby opłacana była, postanowiono. Oraz summę 35,632. złot: Pol: gr: 1. assygnowaną *ad complementum* Raty Septembr: 1778. z Skarbu Koronnego do Lit: gdy z tego Skarbu nie jest zaspokoioną, aby Skarb Koronny gotowemi zapłacił nakazano, *salva repetitione* do Skarbu Litewskiego jeśli słusznie należeć będzie. A ponieważ Konstytucyą 1778. W. X. Lit: obwarowano jest, aby trzecią część Kadetow z W. X. Lit: była umieszczona, więc równa z Prowincyi Wielko-Polskiey i Małopol: umieszczać się ma Kadetow liczba Szlachty Starożytney Polskiey, i odtąd aby Officierowie Szlachta Polscy byli. Ci zaś, którzy przychodzą do korpusu Kadetow w Roku 8. dłużey bawić się nie maią jak lat 9. a którzy przychodzą w Roku 12. więcey bawić się nie maią jak lat 6. Warowano zaś, aby podług przyiętey i dokonaney dotąd ustawy. korpus Kadetow jak nayściśley przed Departamentem Woyskowym *prævio juramento* ze wszystkich dochodow przez Kwatermistrza likwidował się, a Departament Woyskowy przed Stanami sprawować się ma.

Dochod Skarbu W. X. Lit:

5 VII. Dla opatrzenia Skarbu Lit: dochodem mniey uprzykrzonym dla Obywatelow był dochod Procentowy od summ, dochod Tabaczny przykładem już praktykowanym nie, do Skarbu W. X. Lit: *ex nunc* ustanowiono, a to pod temiż kondycyami, któ

1776. na Koronę są przeniesione, mianowicie zalecaiąc; ażeby Fabryki Tabaczne jedna lub więcey, ile na ich konsumpcyą w Litwie potrzeba będzie, w Litwie założone były Zeby zaś takowy podatek mógł bez zwłóki do exekucyi bydź przyprowadzonym, i żeby z niejednoſtayney Administracyi tego dochodu w Skarbach Koronnym i Litewſkim niewynikały ſzkodliwe kollizye, przeszkadzaiące wolnemu przeyściu Tabaki, bądź w Fabrykach Koronnych, bądź w Litewſkich, wyrobioney z jedney w drugą Prowincyą na wzaiem i wolnemu w obydwuch Prowincyach odbytowi, zalecono Oſobom ſkładaiącym Kommiſſyą Litewſką tu przytomnym, po zakończonym Seymie wykonawſzy przyſięgę w Grodzie *Warſzawſkim* Rotą Kommiſſarzom przepiſaną, znioſzy ſię co do początkowego ułożenia Administracyi z Kommiſſyą Skarbową Koronną zupełne ułatwienie podatku Tabacznego dla Prowincyi W. X. Lit: aby uczynili, cenę i wagę Tabaki jednoſtayną uſtanowili, kontrakta jakie w tym potrzebne i pożyteczne będą zawarli, i takowe dzieło około Administracyi Tabaczney dokonawſzy, exekucyą onego w Prowincyi Litewſkiey przez zalecenie Subalternom do tego uſtanowionym ufundowali. Że zaś tak Rząd dochodu Tabacznego, jakoteż wiele innych rodzajow Intrat Skarbowych w Litwie ſą tey natury, iż dla dokładnego ich w porządku utrzymania potrzebna jeſt uſtawiczna Skarbowa czułość, poſtanowiono, aby Kommiſſya Skarbowa w Litwie, równiejak w Koronie była uſtawiczną w tym ſpoſobie: iż w czaſie Kadencyi Marcowey Oktobrowey rzeczy Sądowe w Komplecie Sądowym odbywać, i aſſygnacye wydawać będzie, w czaſiech zaś między Kadencyą a Kadencyą w komplecie Konſtytucyą 1768. opiſanym to jeſt naymniey 3. Oſob ułatwiać ma wszyſtkie intereſſa Ekonomiczne, między które i Administracya Tabaki liczoną bydź ma. Pilarze Skarbowi za penſyą ktorą ſobie mają poſtanowioną, oraz Ur: Skarbny W. X. Lit: także za dochodem do Urzędu ſwego przywiązanym, niepretenduiąc nowey za to penſyi w Kommiſſyi Skarbowey, tak w Kadencyach jakoteż w extra Kadencyi podług Praw dawnych zaſiadać maią. Abſencye w czaſie Kadencyi od penſyi Kommiſſarzow detrunkowane w podział między Kommiſſarzow extra *Cadentiam* zaſiadaiących iść maią. Podatek zaś Procentowy od ſumm Konſtytucyą 1776. uſtanowiony, jako uprzykrzony Obywatelom W. X. Lit: ninieyſzym Prawem znosząc i kaſſuiąc wybieranie tylko w Racie naſtępuiącey Marcowey 1781. do Skarbu W. X. Lit: zoſtawiono, żeby zaś w Racie Septembrowey 1781. i nigdy na potym wybieranym niebył warowano.

Kwit dla Kommiſſyi Edukacyi Narodowey.

VIII. Kommiſſyą Edukacyi Oboyga Narodow, po należytym ſprawieniu ſię *de perceptis & expenſis*, winną jey upewniwſzy wdzięczność, nie tylko za przykładne i doſkonale Urzędowych obowiązkow ſprawowanie, ale za prace bez penſyi i żadney nadgrody *pro publico* podięte, nie ſzukaiąc w tym nigdy ſwego tylko publicznego Intereſſu i uſzczęśliwienia, zupełnie zakwitowano. Summę zaś okazaną Rachunkami Remanentową od 1. Lipca teraźnieyſzego Roku zoſtaiącą w Kaſſach Kommiſſyi Edukacyi Oboyga Narodow złot: Pol: 175 032 gr: 16 i trzy dwunaſtki, takową do wciągnienia do Rachunkow przyſzłych zoſtawiono. Do dalſzego zaś tey Kommiſſyi Edukacyiney ſprawowania, ponieważ czas Konſtytucyą Seymu 1775 naznaczony wyplynął, zaczym dla zabeſpieczenia w czas dalſzy nieprzerwanego ciągu Edukacyi Narodowey, te ſame Oſoby do dalſzego ſprawowania Urzędow na lat 6. potwierdzoną, a w przypadku zawakowania przez śmierć lub receſſ którego z Kommiſſarzow Królowi Jmci wolność nominowania Oſoby na mieysce wakuiące zoſtawiono.

Zabeſpieczaiąc Fundusz Edukacyi Narodowey i Obywatelow od lokacyi ſumm ſwoich na Dobrach ſummami Fundnſzowemi obciążonych, zlecono Kommiſsyi Edukacyiney, ażeby w przeciągu pułrocza od uſtanowienia tego Prawa, generalną całego Funduſzu ſwoiego ſporządziła Tabellę, w którey naprzód Dobra Funduſzowe, ich intraty, Poſſeſſora Ewikcye, potym ſummy kapitalne, Debitorow i tychże ſumm Ewikcye ma doſkonale opiſać, i takową Tabellę wydrukawawszy wprzód sposobem Uniwersałow, po Parafiach publikować, potym do wſzyſtkich Grodow *per oblatam* podać powinna będzie.

Deklaracya względem Kommiſſyi Likwidacyiney.

IX. Gdy przez Delegowanych donieſiono, iż Kommiſſya Likwidacyyna uſilnie i pracowicie powinności ſwoie dopełniaiąc, podług przepiſow Konſtytucyi Lat 1775. 1776. i 1778. zupełnie Dzieło swoie zakończyła, i ſprawiła ſię: przeto *de geſtis & peractis* Oſoby w niey zaſiadaiące kwituiąc, a protokuł oney Dekretow i Regeſtr wpisow tak pierwſzey jako i drugiey Klaſſy długow Rzeczypospolitey w czaſie pułroku oddać do *Archivum* Skarbu Koronnego zalecaiąc; Tęż Kommiſſyą uſtawać odtąd deklarowano. A komu z pretensorow od Skarbow Rzeczypoſpolitey jakie ſummy Kommiſſya Likwidacyyna ſwoiemi Dekretami przychodzić demonſtrowała, te po zupełnym zaſpokoieniu pierwſzey Klaſſy z Funduſzu umarzaiącego Długi Rzeczypoſpolitey zapłacić zalecono, których zaś Kompetytorow pretenſye nienależeć do Skarbu Rzeczypoſpolitey i nieprzyzwoicie w nich czynić okazała, te na zawſze uchylono i ſkaſſowano.

W E X L E.

X. Wſzelkie Wexle od Szlachty na Oſoby jakiekolwiek wydane, a manifeſtami dotąd są zaſkarżone, w Juryzdykcyach przyzwoitych rozſądzone, poznane w Walucie rozważone i decydowane mieć chciano. Na potym zaś między Szlachtą a Szlachtą, tudzież między Szlachtą a

Bankierami, Kupcami, ażeby dawane nie były uſtanowiono, i takowe Wexle z ich walutami na potym wieczyście zniesiono; żeby zaś te Wexle *ſub Antidata* wydane nie były, *in ſpatio* 12. Niedziel oblatowane bydź maią, niezagradzaiąc drogi brania Wexlow Osobom ſtanu Szlacheckiego od Bankierow i Kupcow.

Szpitale w Koronie i W. X. Lit:

XI. Dla przyſpieszenia przyzwoitego Szpitalów rozrządzenia, udzielną Kommiſſyą w Roku 1775 wyznaczoną, a dla wielorakich trudności ſkutku ſwego mieć nie mogącą uchylono: i Konſtytucyą Roku 1768. Pod tytułem: *Warunek Miaſt i Miaſteczek Naſzych Krolewſkich* Fol: 274. Kommiſſye *Boni Ordinis* i do Szpitalów rozciągaiące ſię determinuiącą, nietykaiąc Dobr Dziedzicznych, reaſſumowano; pomienione zas Kommiſſye *Boni Ordinis* we wſzyſtkich urządzeniach Szpitalnych do Departamentu Policyi w Radzie Nieuſtaiącey referencyą czynić, i od tegoż Departamentu dependować maią.

W E R B U N E K.

XII. Zabiegaiąc wszelkim w Kraiu dla zagranicznych Potencyi werbunkom i w przypadku czynienia onych chcąc mieć nieodwłoczną na wyſtępnych ſprawiedliwość poſtanowiono, że jeśliby to pod jakimkolwiek pretextem czynił Obywatel Poſſeſſionat Krajowy, takowy jako *Crimen Statûs* popełniaiący wedle Prawa 1776 w Sądach Seymowych ſądzon bydź powinien. Gdyby zaś ktokolwiek i jakieykolwiek kondycyi czynił dla zagranicznych Potencyi werbunki, takowy jako Kriminaliſta, w naybliższym wyſtępku swoiego Grodzie, na śmierć nieodwłocznie *etiam extra cadentiam* ſądzony i karany bydź ma.

Deklaracya względem Kommiſſyi do Ekonomii w W. X. Lit: Roku 1775 uſtanowioney.

XIII. Dekreta w tey Kommiſſyi niewątpliwie oczywiſte z wzaiemnych Aktoratow i kontrowerſyi zaſzłe za niewzruſzone deklarowano, te zaś, które w nieſtawaniu ſtron, jakoby oczywiście ferowane i zaſkarżone tak o ſpoſob ferowania, jakoteż o wdanie ſię w kognicyą przez Konſtytucyą 1775, zakazaną, pod kognicyą Aſſeſſoryi Litewſkiey oddano.

Ponowienie Praw zbytki tamuiących tak dlo Korony jako i dla W. X. Lit:

XIV. Ponawiaiąc dawnieyſze Prawa a oſobliwie Konſtytucyą 1776. *de lege Sumptuaria* oraz zapobiegaiąc ſzkodliwym ſkutkom z zbytku Krajowego wynikaiącym poſtanowiono, ażeby od publikacyi ninieyſzego Prawa za rok wſzyſtkich bez żadney excepcyi ſtanow i Płci Obywatelom nie było wolno nośić i używać w krajach Rzeplitéy Polſkiey i jey Prowincyach koronek, haftow, prócz znakow Woyſkowych, których, dla umenażowania kosztu, urządzenie zlecone Departamentowi Woyſkowemu. Szléfy zaś u Mundurow Urzędnickich natychmiaſt zniesiono, na ſukniach i narzędziach galonow, materyi bogatych i cokolwiek z ciągnionego złota lub ſrebra bydź może zakazano, zabroniono tudzież używania meblow drogich zagranicznych, prócz tych które przed publikacyą ninieyſzego Prawa iuż kto ma w życiu, same tylko do przyſtoynego noſzenia ſię *primæ neceſſitatis* zoſtawuiąc materye, jako to Grodetury, Kitayki, Atłaſy, Gazy, muſliny i Blondyny, oprócz których, ażeby żaden jakiey kolwiek kondycyi i płci innych nośić nie ważył ſię, a to pod karą 2,000 Grzywien w każdym *reſpective* Grodzie, lub Ziemſtwie wſkazać *od delationem cujusvis* mianą, i takowe Grzywny Delatorowi za należące deklarowano. Nowych kleynotow przez kogożkolwiek wprowadzenia pod konfiſkatą zabroniono. O co dozor Kommiſſyom Skarbowym zlecono. Na koniec jak nayſurowiey zakązano, ubierać całą liberyą bogato, dla którey ſamo tylko łukno Krajowe i włóczkę bez galonow do ubrania zoſtawiono.

SUMMARIUSZ

Konſtytucyi Seymu Warſzawſkiego w Roku 1778.

Warunek dla Korony, i W. X. Lit:

GDy przy rozłączeniu Izb, Warunek względem niektórych Czynności, i Rezolucyi przeſzłey Rady, w Zaświadczeniu Teyże wydanym, ieſt oſtrzeżony; Przeto niżey wyrażone Rezolucye Rady, rezolwuiemy.

1mo: Kondemnaty, ſtoluiąc ſię do Praw dawnych, mianowicie Konſtytucyi 1726. równie *tangunt* Senatorow, Miniſtrow, i Poſłow. Każdy z nich *carere Activitate* ma dotąd, pokąd, Proceſſu nie ugodzi.

2do: Konſtytucye 1726. i 1776 *de Potioritatibus*, i o warunkach Poſſeſſorow zaſtawn iasno ſtanowione, nienaruszone mieć chcemy. Rezolucye Rady przeciwne *hoc in pancto*, hamy.

3tio: Rezolucyą *de Succeſſionibus*, za nieważną uznaiemy.

4to: Gdyby więcey pozwanych do iedney Sprawy należących było, tedy Ko

P.

& *Bonorum Responsioni Subiectorum*, podług Praw dawnych mieć chcemy; i Rezolucyą w tey mierze zapadłą uchylamy.

5to: *Bona Convicta ad tenorem* Konstytucyi 1726. *proportionate in negotio etiam principali, ac Proventibus, seu Provisionibus retentis* tradowane, i spokoynie posiadane stanowiemy.

6to: Rezolucyą względem Dożywociow wypadłą uchylamy.

7mo: Rezolucyą Rady przeciwko Dekretowi Trybunału Lit: Oczywistemu, według Praw temu Xięstwu służących, naruszyć się nie mogącemu, wydaną uchylamy.

8vo: Odesłanie do Regestru *Remissarum* do Trybunału W. X. Lit:, którego tam nie masz; tudzież Odesłanie do Regestru Appellacyynego, rownie opisom Prawa W. X. Lit: przeiwne, wydane z Rady znosiemy.

9no: Rezolucyą Rady względem Podatku Procentowego od Summ w W. X. Lit; na zapytanie Kommissyy Skarbowey uchylamy.

10mo. Rezolucye względem Dekretow *Executionis*, które przeciwnie Prawu zaszły, uchylamy.

KADUKI.

2 Lubo dawnieysze Prawa, szersze daleko szafowanie Kadukow w Ręku Naszych zostawowały, i nawet do rozdania na nie Przywileiow Nas obowiązywały, iednak My, przekładaiąc nad inne względy spokoyność Obywatelow, z własnego pochopu proponowaliśmy na teraźnieyszym Seymie od Tronu, i teraz za zgodą wszech Stanow postanawiamy, i za Prawo mieć chcemy, aby każda Possessya Ruchoma i nieruchoma, Duchowna i Swiecka Prawu Kaduka podlegać mogąca, od Pięciudziesiąt Lat prawnie nie zakwestyonowana, już ani Przywileiem Naszym, ani Juryzdycznym Processem wzruszana bydź nie mogła; to iednak waruiąc, ażeby Przywileie Nasze do Dnia dzisieyszego na Kaduki wyszłe, po przyzwoitym wprzod *in Foro Competenti* rozsądzeniu, zupełny swoy wigor, podług Praw dawnieyszych, zachowały. A zaś kiedy się trafi, że Polski Obywatel, *cujuscunque conditionis*, odumrze Maiątek swóy bez Sukcessorow w Osmym Gradusie, takowa Puścizna po dawnemu w Szafunku Naszym zostawać ma. A co do Cudzoziemcow, potwierdzamy *in toto* Prawo 1768. o Kadukach.

3 *Obiaśnienie Prawa Wexlowego.*

Lubo Prawo Wexlowe Roku 1775. deklarowało, że Małoletni są *inhabiles* dawania Wexlow; gdy iednak toż Prawo nie determinowało, wiele Lat mieć potrzeba do wyyścia z małoletności; Przeto Postanawiamy: Iż odtąd nikt dawać Wexlow nie powinien, ktonie doydzie Roku Dwudziestego Czwartego wieku swego, deklaruiąc: iż Wexle przeciwko ninieyszemu Prawu dane, w każdym Sądzie kassowane bydź maią, i Kredytor Prawem Wexlowym Summy windykować nie bedzie mógł. Także postanawiamy, iż odtąd żaden Obywatel Stanu Szlacheckiego Possessyą Dziedziczną maiący, Wexlu na Ukaziciela dawać niepowinien, ale zawsze z wyrażeniem Imienia i Przezwiska Kredytora swego, od którego Summy pożycza, albo walor Summy bierze; a to pod podobnąż nieważnością, i kassacyą takowych Wexlow na Ukaziciela danych; Co się iednak do Kupcow i Mieszczan ściągać nie ma, którym wolno dawać Wexle na Ukaziciela, i takowe walor swóy mieć powinny. Które to Prawo dopiero od publikacyi onego skutek swóy napotym mieć będzie, *non præjudicando* Wexlom, które przed publikacyą onego od kogokolwiek są wydane. W innych zaś Punktach, oprócz wzwyż wyrażoney odmiany, Prawo Wexlowe Roku 1775. *plenum robur* mieć powinno. Ażeby przez antydaty nie uczyniono podstępu przeciwko ninieyszemu Prawu, mieć chcemy: ażeby Wexle na Ukaziciela dane przed dniem dzisieyszym, oblatowane były przed dniem Pierwszym Marca, Roku blisko następuiącego.

SUMMARIUSZ

Konstytucyi Seymu Grodzieńskiego w Roku 1784.

Decreta Executionis.

1 ZAłatwiając trudności względem Exekucyi Processow zachodzące, i objaśniaiąc Konstytucyą 1768. i 1776. Roku, stanowiemy: Iż odtąd w każdey Juryzdykcyi Sądowey *ultimæ Instantiæ*, oprócz Sądow Marszałkowskich, króre przy dawnym sposobie exekucyi z opisu Prawa zostawuią się, także w Ziemstwach i Grodach, gdzie sprawa sądzona, albo dostateczna konwikcya podług niższego przepisu Prawa ninieyszego otrzymana będzie, do teyże sa-
ey Juryzdykcyi po Dekret jeden *Executionis* strony udać się powinny, i we wszystkich Sądo-
h Jurisdykcyach wyżey wspomnionych, osobny Regestr *Executionis Processus*, szczegulnie
kretow *Executionis* bydź powinien. Wpisy w tym Regestrze tym sposobem maią bydź
ie: — *contra Capitaneos* — w Juryzdykcyach *ultimæ instantiæ*. A w Ziemstwach i Gro-
ntra Officiales Castren: proprii Districtus (gdzie Dobra leżeć będą processowane) & *par-*

tem ſeu partes ſpecifice expreſſas in negotium intrantes— i też wpisy w Trybunałach Koronnych w jednę Sobotę przez Marſzałka podpiſane, z Regeſtrow na wokandę wypisane, i na drzwiach Izby Sądowey przybite, dopiero w drugą Sobotę wołane i ſądzone bydź maią. Aſſeſſoria zaś, Kommiſſya Skarbowa Koronna, i inne Juryzdykcye *ultimæ Inſtantiæ* do Ordynacyi Prawem approbowaney rezolucyą ſwoię przydadzą, z wyznaczeniem dnia iednego w każdy tydzień Sądowy dla tegoż Regeſtru: a to wyznaczenie dnia raz uſtanowionego odmienione bydź nie może, i ſpoſobem dla Trybunałow opiſanym porządek wołania tegoż Regeſtru zachowaią. W dni dla tego Regeſtru wyznaczone choć zaczęta ſprawa, tego Regeſtru tamować nie będzie mogła. W Ziemſtwach zaś i Grodach na każdey Kadencyi Regeſtr *Executionum* pod osobną feryą dnia oſtatniego przed zakończeniem Sądow brany, i do oſtatniego wpiſu odſądzony bydź powinien, a po zaczęciu Kadencyi Sądowey, Regeſtra Ordynaryine w tydzień, albo gdy prędzey kończyć ſię Sądy będą, tedy przy dokończeniu onych podpisane przez Prezyduiącego bydź powinny. W ſprawach z Staroſtą właſnym Grodowym lub Sędziami Ziemſkiemi i Grodzkiemi wolno będzie Obywatelowi, gdy zechce, proſto udać ſię po Dekret *Executionis* do Trybunału. Przypozwy do tegoż Regeſtru *Executionum, non involvendo quidquam principale negotium*, ani *pro caſſando Proceſſu*, ſzczegulnie *pro ſimplici juſtificatione Proceſſus* na cztery tygodnie przed przypadnieniem wpisu do Trybunału i innych Jurisdykcyi *ultimæ Inſtantiæ* wydawane bydź powinny. Sprawy zaś Wexlowe podług Praw onymże ſłużących ſądzone bydź maią. A w Ziemſtwach za przypozwem dwóch-tygodniowym, w Grodach zaś za tygodniowym podług Praw pomienione Dekreta *Executionis* naſtępować maią, z wyrażeniem *ſpecifice* Dóbr ruchomych lub nieruchomych, do których Tradycya ściągać ſię ma. Gdyby zaś kto *ex loco delicti*, lub *ex re inſcripti Fori* w inney Jurisdykcyi Dobra będące ſkonwinkował, takowy po Dekret *Executionis ad propriam* Ziemſtwa lub Grodu *ex vi conſiſtentiæ convictorum Bonorum Jurisdictionem*, lub też do Trybunału teyże Prowincyi udać ſię powinien po Dekret *Executionis*. Y choćby ſtrona przypozwana do Trybunału w Trybunale, a do innych Juryzdykcyi *ultimæ Inſtantiæ* w tychże, a w Ziemſtwach i Grodach nie ſtawała; wſzelako powodowa ſtrona *cum Capitaneis & Officialibus Caſtrenſibus proprii Diſtrictus, Decretum Executionis* po roztrząśnieniu doſtatecznym Proceſſu zyſkiwać powinna. Gdzieby ſię zaś *inſufficienter* albo *illegaliter* otrzymany Proceſs pokazał; Sąd niedopuſzczaiąc *Traditionis Decretum, continuationem Proceſſus ſufficientioris* nakaże. Agdyby kto Officyaliście w Dekrecie *Executionis* wyrażonemu i ſprowadzonemu chciał czynić oppozycyą; za uczynioną przez Officyaliſtę exekwuiącego Superſeſſyą, w Grodzie właſnym gdzie Dobra leżą, wraz z Maniſeſtem oblatować miana, tudzież Liſtem do Departamentu Woyſkowego adreſſowanym, z doniesieniem o impugnie, Departament Woyſkowy nie wchodząc w poznanie Proceſſu, pod żadnym pretextem pomocy Woyſkowey rekwiruiącey ſtronie odmówić nie będzie mógł: a niedopuszczaiący Tradycyi za Dekretem *Executionis*, w tey Juryzdykcyi, gdzie Proceſs przewiedziony, *ad Inſtantiam* powodowey ſtrony, ſiedzeniem ſześć tygodni wieży górney, i zapłaceniem Tyſiąca Grzywien, nie wchodząc w rozpoznanie pryncypalney Sprawy, za ſamo tylko niedopuszczenie Tradycyi, z Regeſtru Taktowego karany bydź powinien. Dla zachowania zaś porządku do uczynienia wpisow w Departamencie Woyſkowym, Regeſtr pod tytułem dodawania pomocy Woyſkowey ſtanowiemy: ktory przy Kancellaryi Woyſkowey bydź powinien, i każdego czaſu żądaiącemu pomocy Woyſkowey, trzymaiący Regeſtra, wpis w Regeſtr pomieniony natychmiaſt bez opłaty przyiąć obowiązany będzie.

Wpiſy maią bydź czynione tym ſpoſobem. Urodzony N. przeciwko N. maiąc Superſeſſyą od Officyaliſty N. na gruncie Dóbr N. uczyniona, żąda pomocy do tradycyi, lub dla beſpieczeńſtwa Sądu do Dóbr N. i też wpiſy na wokandę wpisane, na drzwiach w Izbie Departamentu Woyſkowego dla uwiadomienia wszyſtkich przybite, porządkiem wołane, i rezolwowane bydź powinny. A gdyby zaś komu Pomoc Woyſkowa za okazaniem Dekretu *Executionis & Actus ſuperſeſſionis* z Liſtem i Maniſeſtem Officyaliſty żądana, odmówiona była; na ten czas udać ſię powinien do Rady, która nieodwłocznie na pierwszey Seſſyi Departamentowi Woyſkowemu dopełnienie tego Prawa zaleci. Po wypadłym zaś Ordynanſie z Departamentu Woyſkowego, Kommendanci, lub ich Subalterni pod surowością Prawa Woyſkowego wſtrzymywać ordynansu *ullomodo* nie powinni, ale za naypierwſzą rekwizycyą ſtrony onże uſkuteczniać. A gdyby kto bez Dekretu *Executionis* kupę ſwawolną zebrawſzy *violenter* do Poſſeſſyi zabierać ſię chciał, i Officyaliſta bez Dekretu *Executionis* tradować odważył ſię; Strona i Officyaliſta takowy *pro ſola inequitatione, ultra delictum facti*, gdyby ſię jakowy zaboy ſtać miał, ſiedzeniem wieży *in fundo* dwanaście Niedziel, i dwóma tyſiącami grzywien w tey Jurysdykcyi Ziemſkiey lub Grodzkiey, gdzie Dobra leżą, karani bydź maią *ad Inſtantiam* powodowey ſtrony, z Regeſtru Taktowego lub *Expulſionum*: a gdyby miał bydź zaboy popełniony, z Regeſtru *Incarceratorum*, który niniey[ſzy] Prawem w Trybunałach, Ziemſtwach, Grodach do takowych ſpraw, jakoteż i innych samyc[h] ko kryminalnych, poſtanawiamy. A ten Regeſtr aby *ante omnes Cauſas* do sądzenia by[ły] waruiemy. Jeżeliby zaś ſtrony pryncypalne zagadzaiąc Sprawę, przemilczały o zaboju, ugodę popełnione zaboje chciały umorzyć, w takowym przypadku Inſtygator tego [ſ]

zaboy popełniony, z rozkazu Sądu powinien będzie pozywać, a Strony zapozwane za suppreſſyą kary publiczney, dwónaſtą Niedziel wieży *in Fundo*. i dwòma Tyſiącami grzywien, Zabóycy zaś podług Prawa karani bydź powinni. A gdyby Grod naydaley półroku zaniedbał obowiązku tego, vice-Staroſta, czyli Surrogator, Sędzia i Pisarz Grodzcy, *ex perſona*, czterema tygodniami wieży górney, i tyſiącem grzywien *ad inſtantiam* kogokolwiek karani bydź powinni. Pod bezprawny jednak zajazd podpadać niemogą Dobra z Kontraktow zaſtawnych i arendownych wychodzące, tudzież *juxta obloquentiam* kary lub tranzakcyi roborowanych obięte, a to podług przepiſu Prawa 1768. Ru *in materiis Status* w Artykule XIII wyrażonego.

A że doświadczenie okazuie, jak pomoc Woyſkowa na mocy Prawa przydawana, częſtokroć gwałtownie z pogardą Praw i pokrzywdzeniem Woyſkowych ludzi rugowana bywa, przeto zapobiegaiąc tym inkonweniencyom, ſtanowiemy: iż odtąd, jeżeliby kto pomoc Woyſkową podług przepiſu Prawa ninieyſzego od Departamentu Woyſkowego przydaną zuchwale wyrugował, powtórnie pomoc Woyſkowa dodana bydź powinna, a za ſamo wyrugowanie pomocy Woyſkowey (gdy to bez pobicia, lub ranienia Woyſkowych naſtąpi) oſkarżona ſtrona, za doſtatecznym dowiedzeniem, wieżę górną cztery tygodnie ſiedzieć będzie, i grzywien pięćſet ſtronie zapłaci: a gdyby przy gwałtownym rugowaniu pomocy Woyſkowey miał bydź raniony Zołnierz, ſiedzeniem wieży górney sześć tygodni, i tyſiącem grzywien winny karany będzie. Jeżeliby zaś zaboy na Woyſkowych miał bydź popełniony, ſtrona okazyą do tego będąca ſiedzeniem dwanaście tygodni wieży *in fundo*, i dwóma tyſiącami grzywien ukarana zoſtanie, a Zabóycy kryminalnie *ad Inſtantiam* Inſtygatora Departamentu Woyſkowego w tym Grodzie, gdzie pomoc Woyſkowa rugowana zoſtanie, (za złożeniem Sądow chociaż oprócz Kadencyi) karani bydź powinni, a takowa Sprawa zaraz ma bydź rozſądzona. Tych zaś grzywien i wieży pozywaiący Inſtygator Departamentowy, i sam Departament Woyſkowy nie będzie mógł nikomu uſtąpić, z których grzywien odebrać mianych Departament Woyſkowy ranionym, lub zabitego Sukceſſorom połowę, a drugą połowę do Skarbu Koronnego oddać nakaże. W takowym gatunku ſpraw My Król za zdaniem Rady Nieuſtaiącey na expenſa prawne proporcyonalne do Skarbu Koronnego z ſummy extra expensowey Prawem do rozrządzenia w Radzie oznaczoney, aſſygnacyą przez większość wotow głośnych udecydowaną wydamy, a Kommiſſya Skarbowa wyznaczoną na expenſa summę wypłacić będzie obligowana. Z tey zaś summy Kommendant expensuiący, rzetelny rachunek oddać powinien będzie. Officyaliſta zaś Tradycyą czyniący nie ma ſię wdawać w poznanie wydatkow, czyli koſztow prawnych, ani w nich tradować, chyba, żeby były Dekretem już przyſądzone.

Proceſs doſtatecznie otrzymany tak ma bydź rozumiany:

1mo: Po Dekrecie Sądu *ultimæ Inſtantiæ*, lub ziazdowego, oraz po Dekrecie Ziemſkim i Grodzkim (od którego appelacya niedopuſzczona) finalnie decydującym, ſatysfakcyą pod rygorem publikaty naznaczaiącym, na terminie dosyć czynnym publikata otrzymana doſtateczną będzie konwikcyą.

2do: W Sprawach *Expulſionis* we wſzyſtkich Subſelliach, do których rodzay takowych Spraw z Prawa należy, jedna Kondemnata na jednym z liczby pozwanych, lub na wſzyſtkich zapozwanych otrzymana, doſtatecznie konwinkować będzie.

3tio: W Sprawach proſtego i rękodaynego długu pożyczanego, dwie Kondemnaty podobnież jak wyżey, na jednym lub na wſzyſtkich zapozwanych otrzymane, za doſtateczną będą konwikcyą.

4to: We wſzyſtkich Sprawach Cywilnych wyjąwſzy wyżey wymienione, trzy Kondemnaty w jednym Aktoracie z Pozwow na jednych Dobrach kładzionych otrzymane, będą doſtateczną konwikcyą. Aże trafiać ſię zwykło, że gdzie wiele oſob do jedney Sprawy wchodzi, te dla przedłużenia prawney konwikcyi na przemianę raz ſtaiąc, drugi raz kondemnować ſię dopuszczaią, przeto zabiegaiąc takowym zwłokom, ſtanowiemy; że w Sprawach do doſtateczney konwikcyi trzech Kondemnat wymagaiących po dwuch ſuſpensach decyzyi, na trzecim terminie Dekret *in Contumaciam* nie ſtawaiących *cum comparentibus* naſtąpić ma; albo gdy wſzyscy nie ſtaną, Dekret zaoczny naſtępować powinien. Z którego, gdy na terminie dość czynnym naſtąpi publikata, będzie konwikcya doſtateczna. A gdyby Wierzyciel Zapis Grodowy maiący, lub wybity z Dóbr, otrzymał Proceſs na Debitorze, i Dobrach jego, lub Dekret między temiż ſtronami zapadły ſatysfakcyą wyznaczył, a ta nie dopełniona jeszcze była; na ten czas inny Wierzyciel Wexlowy Wexel przed Prawem Roku 1780. maiący, do tychże Dobr ſamych udawać ſie nie będzie mógł, lecz inne Dobra tegoż Debitora, rzeczy i osobę w odpowiedzi mieć będzie.

5to: W Sprawach Kryminalnych, jako to: zaboju, kradzieży, rozboju, po hultayſku najechania, i Domu zrabowania (jeżeli *in recenti crimine* nie będą poimani popełniaiący też Kryminały) dwie infamie, w Sprawach honoru y uczynkowych, lecz nie kryminalnych, trzy Kondemnaty w Sądzie przyzwoitym otrzymane, doſtateczną będą konwikcyą: Y po takowych otrzymanych w Sądzie przyzwoitym infamiach, albo Kondemnatach, Dekret choć zaocznie za poprzeInkwizycyami w Sądach przyzwoitych naſtępować będzie. A gdyby w takowych h oſkarżony, wyprowadziwſzy Sprawę do Trybunału, oney nie popierał; wolno bę-

dzie drugiey ſtronie *etiam in Contumaciam* prozekwować. A dwa Dekreta Trybunalſkie choć zaoczne *conformiter* zapadłe, kończyć będą ſprawę.

Ze zaś częſtokroć przez zuchwałość Dekreta Sądowe karę wieży rozciągaiąc nie dopełnione bywaią, i z tąd powiększaią ſię złe uczynki; przeto mieć chcąc w Exekucyi prawa, ſtanowiemy: iż gdyby kto w ſprawie uczynkowey lub honoru ukarany będąc, na Wieżą Dekretem Ziemſkim lub Grodzkim, i od takowego Dekretu appellował do Trybunału, a w Trybunałach dwoch, jeden i drugi Dekret ukarania wieżą *conformiter* zapadłby, i ſtrona ukarania uporczywością poſtępuiąc, niechciałaby dopełnić kary Dekretami oznaczoney, i wieży wyſiedzieć, oraz na terminie dość czynnym dozwoliła na ſobie otrzymać publikatę: Strona maiąca konwikcyą, powinna udać ſię po Dekret *Executionis* do Trybunału ſposobem wyżey przepiſanym. A gdy zapadnie Dekret *Executionis* przydania pomocy Woyſkowey do zaſadzenia upornego w Wieży, Departament woyſkowy za rekwizycyą ſtrony powinien będzie dodać pomoc Woyſkową do wzięcia ſkonwinkowanego, i zaſadzenia do teyże wieży.

Illegalność Proceſſu tym ſpoſobem ma bydź rozumiana.

1mo: Gdy po Dekrecie *ſuſpenſæ deciſionis cum comparente ad confictionem diſparentis vel recedentis*, po Konwikcyi onego Dekret *cum comparente ex ſeriis Controverſiis*, lub *in Contumaciam* podług wyżſzego przepisu nie naſtąpi.

2do: Gdy Sąd Polubowny między ſtronami zapiſany, ſtronę nie wchodzącą w Zapis Kompromiſſarſki, i temuż Sądowi nie poddaiącą ſię kondemnuie.

3tio: Gdy dwuch *in præjudicium* trzeciego idąc, onego do Sądu nie pociągaiąc, dopuszczonym między ſobą Proceſſem, Dobra iego inwolwuią.

4to: Gdy Urzędnicy, lub Urzędy zjazdowe rozpiſzą ſię.

5to: Gdy przed wyyściem czasu Relacyi Pozwu Prawem przepisanego, lub z Pozwu *in Proprio Diſtrictu* nie zeznanego, Kondemnata otrzymana będzie.

6to: Gdy kto *extraforanee i extra Diſtrictum*, gdzie zapozwany żadney nie ma poſſeſſyi, i nie w czaſie wakuiących w własnym Powiecie, i Woiewództwie Sądow Proceſs podłtępnie otrzymuie.

7mo: Gdy kto z Dobr w iedney tylko Prowincyi mianych do Sądow drugiey Prowincyi, lub w przypadku w obydwóch Prowincyach mienia Dobr, *ultra præventionem Fori* pociągany będzie, oprócz przypadku niżey excypowanego: Także, gdy przeciwko Dekretowi *extra Provinciam amputata exceptione Fori* ſerowanemu, Manifeſt, Pozew i Wpis *in ordine* prozekucyi *pro evocatione* produkowany będzie.

Sprawy *ſimplicis debiti*, *Expulſionis*, *tenutæ*, *Extraditionis ſubditorum*, dzieſięciny, *recentis criminis* o zaboy, to jeſt, gdy Zabóyca *in recenti crimine* złapany będzie, tudzież w Sprawach *Juris* złotych tyſiąc wartości nie przenoſzących, w Ziemſtwach i Grodach *præcisa appellatione* ſądzone bydź powinny. W innych zaś wſzyſtkich ſprawach powyżſzą excepcyą niewyłączonych, Sąd Ziemſki i Grodzki *à definitiva* tylko, *in negotio principali ſententia*, żadaney appellacyi *omnino* dopuścić powinien, ktorey gdyby Sąd niedopuścił, takowy każdy Sędzia *ex perſona* w Trybunale dwuma tygodniami wieży gorney, i tyſiącem grzywien karany bydź powinien. Dla czego Konſtytucyą 1764. Roku względem zapiſywania ſentencyi w Ziemſtwach, Wielkiey Polſzcze ſłużącą, na całą Koronę rozciągamy.

Gdyby zaś trafić ſię miało, iżby kto nie prawnie, lub zuchwale, i zebranemi ludźmi expedycyą wſzelkich Sądow zjazdowych Dekretami ktoreykolwiek Juryzdykcyi wyznaczonych, przeſzkadzać ważył ſię, na ten czas za uczynioną przez tenże Sąd Ziazdowy do Departamentu Woyſkowego rekwizycyą, ſpoſobem wyżey przepiſanym, Departament Woyſkowy ſzczegulnie dla beſpieczeńſtwa Sądu, pomoc Woyſkową dodać obligowanym będzie. A ta pomoc Woyſkowa beſpieczeńſtwa tylko Sądu Zjazdowego przeſtrzegaiąc, nie będzie mogła bydź zaraz użyta do Exekucyi tegoż Dekretu Ziazdowego.

Gdyby zaś kto o Tradycyą Kondyktową obwiniony został, tedy tak prokuruiący, jakoteż i przyymuiący onęż, tudzież i Officyaliſta traduiący, jeżeli kondyktu okaże ſię bydź wiadomym, gdy ſię z niego przez Inkwizycyą, lub własne nie oczyſzczą przyſięgi, czyli innym ſpoſobem dowiedziony onymże będzie, ſiedzeniem wieży gorney tygodni dwa, i tyſiąc grzywien każdy *ex perſona* ukarani bydź maią.

To ſię przy tym oſtrzega niniejſzym Prawem, iż w Sądach *ultimæ inſtantiæ* Dekretami do Dzieł Tradycyynych i Exekucyi Proceſſow Sądy y Urzędy z Wielkopolſkiey Prowincyi do Małopolſkiey, *et è Converſo* wyznaczone nie będą, lecz w każdey Prowincyi własni Prow[illegible] nalni Officyaliści Grodzcy do Exekucyi wyznaczeni bydź maią, i exekwować *ſub po[illegible] negligentes Officiales præſcriptis* obowiązani będą.

Co ſię zaś tycze Spraw granicznych z mocy odeſłania od Sądow Ziemſkich [illegible] cyi Podkomorſkich przychodzących, gdyby na gruncie Sądowi Podkomorſkie[illegible] gnę zrobiła, tedy ſuperſeſſyą uczynić, i do Departamentu Woyſkowego o po[illegible] wyżey przepiſanym udać ſię, i onęż zyſkać powinien; poſt definitivam jed[illegible]

że Sąd Podkomorſki Stronie uciążoną bydź ſię czującey, appellacyi przed ſypaniem Kopcow dopuścić powinien będzie, a to *ſub nullitate Decreti*.

Przyſtoſowanie resztuiącey Uſtawy do Dekretow Executionis.

Jeżeliby Wierzyciel ſkonwinkowawſzy Doora Dłużnika w jedney Prowincyi Koronney, nie mógł znaleść funduſzu w teyże Prowincyi, będzie mógł z tym Proceſsem udać ſię do Dóbr Dłużnika w drugiey Prowincyi Koronney mianych, a w takim przypadku jedna kondemnata do gotowego już Proceſſu otrzymana, doſtateczną będzie konwikcyą; a to ſię do W. X. Litt: ściągać nie ma. *In eluſionem lucrandi Decreti Executionis* transtuzya, Donacya Fortuny, o którą rzecz, bądź *a plenarie convicto*, bądź po zaczętym Procesie uczyniona, lub *nova acquiſitio*, iż przeszkadzać nie ma do otrzymania Dekretu *Executionis*, poſtanawiamy.

Warunek dla Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego.

1mo: Że w Wielkim Xięstwie Litewſkim Juryzdykcye Sądowe nie maią Executionum Regeſtru, i Dekretow *Executionis Proceſſus* nie piſzą: ale Obywatele za przewiedzioną ſtopniami Prawa do oſtatniego ſtopnia w Sądach Krajowych konwikcyą, albo za Dekretem oczywiſtym Trybunalſkim, czy też innego Sądu *Ultimæ Inſtantiæ*, albo innych Subſelliow nie appellowanym, zyſkiwać powinni pomoc Woyſkową; więc za takowemi konwikcyami albo Dekretami, gdy Sędzia, Urzędnik, Tradycyi nie będzie mógł dopełnić, dla oppozycyi ſtrony ſkonwinkowaney, tedy za oświadczeniem tegoż Urzędnika w Aktach własnego Woiewództwa lub Powiatu uczynionym o nie dopuſzczeniu wedle przewiedzioney konwikcyi lub Dekretu, Tradycyi, Maniſeſtuiącym, i za uczynioną od tegoż Urzędnika liſtowną Rekwizycyą Departament Woyſkowy pomocy Woyſkowey pod żadnym pretextem odmowić nie będzie mógł, a jednak względem ukarania Oſob ſkonwinkowanych kontrawencye Dekretom czyniących, Trybunały, i Subſellia W. X. Lit: według Praw temuż W. X. Litewſkiemu ſłużących zachować ſię maią.

2do: Regeſtr w Departamencie Woyſkowym do otrzymania pomocy Woyſkowey, tenże sam ma ſłużyć Xięſtwu Litewſkiemu co i Koronie, i co do wpiſywania w niego wpisow, i wołania onego zachowane bydź maią też powinności dla Xięſtwa Litewſkiego co i dla Korony; jakoteż w odmówieniu komu w Departamencie Woyſkowym pomocy Woyſkowey, Rada równie poſtąpi dla obywatelow Litewſkich w zaleceniu i dopełnieniu dodania pomocy Woyſkowey. A Trybunały i Subſellia W. Xſtwa Litewſkiego w kondemnatach i Dekretach nie będą tego dokładać terminu: *mota Nobilitate*, jakoteż Urzędnik i ſtrony do Exekucyi nieſtannych i oczywiſtych Dekretow nie będą powinni ſprowadzać kupy żadnych Ludzi i onych używać.

3tio: Względem zdarzonego wyrugowania pomocy Woyſkowey i z tąd wynikać mogących uczynkow, równy warunek ſłużyć ma W. Xſtwu Litewſkiemu iako i Koronie.

4to: Względem dodawania pomocy Woyſkowey dla bespieczeńſtwa odprawowania ſię w Wielkim Xięſtwie Litewſkim Aktow Kondeſcenſyonalnych, i Sądowych, Departament Woyſkowy podobnym ſpoſobem ma dodawać pomoc Woyſkową Urzędnikom Sądowym Litewſkim, iako jeſt dla Koronnych Prowincyi opiſanym.

5to: Każdy Kredytor czyli zajakup ſłuszny i prawem Pretensor, czyli w sprawach uczynkowych, *ex loco delicti* krzywdę ponoszący, a chcący Proceſs Subſelliow Prowincyi Koronnych dla niedoſtarczaiącego tam Funduszu zaſtoſować takowy Proceſs do Dóbr i Maiątkow w Wielkim Xięſtwie Litewſkim będących, powinien udać ſię do Subſelliow Wgo Xſtwa Litewſkiego ſprawie przyzwoitych, i w tychże Subſelliach zapozwani w Wielkim Xięſtwie Litewſkim prawnie podanemi i zeznanemi obyczaiem i obrządkiem Prawa Litewſkiego procedować, a za otrzymaną w Subſelliach Xięſtwa Litewſkiego *Ultima Inſtantiæ* konwikcyą po pomoc Woyſkową do Departamentu udać ſię. To jednak oſtrzegaiąc: że na obwinionym bądź też na Dłużniku przewiedziona konwikcya nie może *præjudicare* aktualnym pierwszym znayduiącym ſię Poſſeſſorom. A *in concurſu* Kredytorow i Pretensorow zdarzonym *potioritas, ex prioritate juris* zachowana bydź powinna według Regul Konſtytucyi Roku 1588. poſtanowionych. Co też wzaiemnie z Proceſſem Litewſkich Subſelliow dla niedoſtarczaiącego w Litwie Funduſzu do Dóbr w Koronnych Prowincyach ſytuowanych zaſtoſować ſię mianym, zachowywać ſię ma.

Proceſs Sądowy w Wielkim Xięſtwie Litewſkim.

Maniſeſta i Remaniſeſta.

Maniſeſta i Remaniſeſta w Juryzdykcyach Kraiowych w Wielkim Xięſtwie Litewſkim i przed Aktami od Stron zanaszane, ażeby w ſobie zawierały Rzecz całą o co są czynione, i *per extenſum* w Protokuł potoczny, z podpiſem Aktora lub zanoſzącego wpiſywane były, Stanowiemy; a to pod nieważnością ukażdego Sądu tych wszyſtkich, któreby czynione były bez tey zachowaney reguły, zniſczenie zaś ich *in cauſa facti* bez popierania dalſzego Prawem według nauki Statutu w Artykule trzydzieſtym piątym z Rozdziału czwartego, a *in cauſa Juris* według Praw Xięstwu Litewſkiemu ſłużących przeznaczamy.

Pozwy.

[illegible]ępnie dotąd od Prawa podawane w Kopiach bez wyrażenia rzeczy, o co, ażeby [illegible]oduprzywinowane nie były, mieć chcąc, Stanowiemy: iż Strona powodowa [illegible]ſye swoie o które ſprawę mieć zechce, zupełnie w Pozwie wyraziwſzy, w wła-

snym Grodzie, lub Ziemstwie gdzie Dobra Strony pozwaney leżą, na których takowy Pozew kładzionym bydź ma, do Ktiąg spolecznie Oblaty pobrać, a przy nich ruke z Kancellaryi wyjąć ny przez Woźnego tron nie pozwaney na Dobrach pobrać, lub oczywisto do Rąk swych wziąć. Na którym tak Extrakcie, jako i na Oryginale swoim Woźny podpis swego Imienia wpisać, wsi, rezpad, i dowod zeznania wraz z Indicatem Pozwu strone na rubryce wydanie powinien. Jednak *ex agnito errore* na żalobie poprawić się wolno każdego czasu. I w czasie przypadnienia Sprawy przez nowy bez terminu przypozew, *non derogando* dawnym Pozwom *ante hanc legem* zaszłym. A termin do rozprawy nie od Aktykacyi Pozwu, lecz od daty podania liczonym będzie; co się nie ma rozumieć o Pozwach Rekonwencyonalnych, które przypadaiącym nawet Sprawy Plenipotentowi do sprawy należącemu podawane bydź mogą i zeznane *non attento termino* ani o Zakazach z Prawa tey formalności nie podpadaiących.

1784 Pozwy stawiła sentencyą

Kondemnaty:

9 Kondemnaty, za któremi z Przepisu Prawa Urzędowe nie następuią Tradycye, Exekwowanemi bydź niepowinne dla wycieczenia Stron, lecz Strona kowinkuiąca nie sprowadzaiąc Urzędnika na Exekucyą do Dobr Processowi podległych, Pozew tylko sposobem wyżey w tym Prawie opisanym *loco peragendæ Executionis* do tego Sądu, z którego wypadła Kondemnata, przez Woźnego położyć ma. W dalszey zaś konsekwencyi Urzędy według stopniow Exekucyą czynić powinni. Gdy tą Ustawą znosi się potrzeba sprowadzania Urzędnikow i łożenia kosztu na Exekucye za Dekretami Tradycyi nie ciągnącemi, naznacza się Woźnym od mili złoty i grosze piętnaście, nie więcey; Kancellarye zaś za Oblatę Pozwow więcey wymagać niemaią, jak brać powinni za zeznanie Pozwow.

Pozew to est peragendę executionis.

Woźnemu złoty 15.

Kadencyow Sądowych ubespieczenie:

10 Ubeśpieczaiąc pewność Kadencyi Sądow Ziemskich i Grodzkich Stanowiemy: Ze odtąd gdy z porządku wołanych wpisow przypadać będzie Sprawa, dla którey komplet aktualny Sądowy nie byłby dostatecznym, Sąd przy Aktoracie takowym zapisawszy świadectwo: iż w tey Sprawie kompletu Sądowego nie było; następuiące po nim wpisy wołać i sądzić ma. A za odmianą kompletu na teyże, lub następuiący Kadencyi, Aktorat z powyższym świadectwem zostawiony; *ante omnia* wołany bydź powinien. Jeśliby zaś Sąd który w większości liczby Osob kompletu składaiących, do iakiey Sprawy był involwowanym, tak: iż dla tey przyczyny Sprawa nie mogłaby bydź sądzoną, na ow czas Strony do Trybunału Głow: W: X: Litew: *pro determinat one fori* udać się maią; A Sąd Trybunalski roztrząsnawszy za pozwy Sędziom położone, jeśli w nich znaydzie *temeritatem* Strony komplet Sądowy zrywaiący, nie tylko ia powroceniem Expensow wszystkich Prawnych, ale też siedzeniem wieży cywilney niedziel sześciu ukarze, y sprawę do tegoż Sądu odesłać ma. Stanowiemy przytym ażeby Urzędnicy Ziemscy y Grodzcy na Expedyowanie Aktow Inkwizycyi, kalkulacyi y Weryfikacyi, iakoteż do Exekucyi Kondemnat, Obwieszczeniami Urzędowemi terminow nie wyznaczali, ani wspomnionych Aktow odbywali w czasie dla Kadencyi Sądowych przez Prawo postanowionym, od których *sub pœnis de negligentia Officii Sanctis* absentować się nie powinni zrywaiąc komplet.

UU. Patronowie:

11 UU. Patronowie lub inni Plenipotenci, tak od Strony powodowey, jako równie i od Strony pozwaney do sprawy należący, Plenipotencyą od Aktorow swoich umocowani, z imion i nazwisk w Dekretach Akcessoryynych i Pryncypalnych wyrażeni bydź maią; dla zapobieżenia tym skargom, które częstokroć o zdrady Plenipotentow wynikaią.

Sessye Sądowe:

12 Postrzegaiąc tego, aby w Sądach święta sprawiedliwość nie tylko z pospiechem, ale też w czystym rzeczy poięciu i z naywiększą pilnością administrowaną była; z tych względow Sessye pobiednie w Jurysdykcyach Sądowych W. X. Litews: znosiemy, a tylko iedne Sessyą na każdy dzień Sądowy, to iest od godziny ósmey z rana, do godziny pierwszey *inclusive* z południa dla Trybunałow W. X. Litew: i wszystkich Sądow w Litwie postanawiamy: wyiąwszy z tey Ustawy Sessye Sądow Granicznych. Niemniey chcąc w skróceniu Processu Stronom prędsze spraw zbliżyć dokończenie we wszystkich Sądach *Beneficium Juris*, to iest godzinę iedną dozwoloną uchylamy, ażeby odtąd ani powodowey, ani pozwaney stronie w żadnych Sprawach użyczaną nie była, stanowiemy.

Inkwizycye, Kalkulacye, i Weryfikacye:

13 Znayduiąc sposob expedyowania Weryfikacyi i Kalkulacyi Urzędowych w Prowincyi X. Lit: i stronom nie pożyteczny, i Sądom większe zawikłanie czyniący, stanowiemy: odtąd UU. Urzędnicy, Dekretem do Expedyowania wspomnionych Aktow wyzna[cz]ziechaniu *ad Fundum*, zakończywszy *Actum Inquisitionis*, pretensye stron do Weryfi[ka]Kalkulacyi Urzędowey proponowane decydowali; tym sposobem: gdy iedna stro[na] swoię *in proposito* poda, a druga *in reposito* na nie odpilze, na ow czas Urzędnicy

przez ſtrony dowodow, lub z examinu ſtanowionych do świadectwa Ludzi, a naoſtatek z własnego widzenia i uważenia, takową pretensyą roztrząsnowszy, za uſtanieniem ſtron, *in occluso* oſądzić, i decyzyą ſwoią promulgować powinni będą: którym wyrokiem jeśliby ſtrony kontentowały ſię, summę z pretenſyi oſądzoney wynikaiacą, do Linij realney umieścić maią; a jeśliby któraykolwiek ſtrona appellowała, tedy appellacyi do Sądu z którego takowe *Actus* będą naznaczone, dopuſzczą, i podobnież ſummę pretenſyyną do Linij Kontrowersyyney wprowadzą; a tak po każdym punkcie propozytow i repozytow poſtępuiąc, dzieło Urzędowey Weryfikacyi i Kalkulacyi expedyować obowiązani będą. Jeśliby zaś w udecydowaniu ktoreykolwiek pretensyi między Urzędnikami różność zdań naſtąpiła, tedy każdy z nich przyczyny przekonania swoiego dokładnie wyraziwſzy, zdanie ſwoie, takoż *in occluso* pod punktem pretenſyi ſądzoney *diſtinctim* położy. Po promulgowaniu którego rozpiſu, ſumma pretensyyna *ex ratione paritatis* do Linij kontrowersyyney zapisana bydź ma, to iednak Weryfikacyi, ani Kalkulacyi Urzędowey zrywać nie może, lecz takowe *Actus* aż do zupełnego zakończenia kontynuować ſię maią. Gdy zatym wſzyſtkie ſtron pretensye do Weryfikacyi, lub Kalkulacyi podane, ſposobem wyż wyrażonym przez Urzędnikow rozdecydowane będą, na ow czas UU. Urzędnicy przy dokończeniu Weryfikacyi i Kalkulacyi Aktow, Juramenta przez nich decydowane na pretenſyach oſądzonych, od których appellacye nie zaydą. Osobom do ich wykonania obowiązanym, w przytomności ſtron lub ich Plenipotentow, z Roty przez ſię konnotowaney wypełnić nakaża. Naoſtatek summy pretensyyne na Linij realney wpisane w ieden komput zniosſzy, o termin i mieysce zapłacenia, do Sądu z którego Weryfikacya wyszła, odeſzlą; a oſobno ſummy pretenſyyne iuż to z przyczyny zaszłey appellacyi, iuż to z przyczyny rozpiſu, do linij kontrowersyyney wprowadzone, takoż w ieden komput zlikwidowawſzy, po rozſądzenie onych do Sądu, którego Dekretem byli wyznaczeni odeſzlą, i w tym porządku Inſtrumenta *Calculationis & Verificationis* ſporządzone i podpisane ſtronom do rozprawy wydać maią, Sąd zaś w poznanie i sądzenie pretensyi nie appellowanych, ani summ *in linea reali* położonych nie wdaiąc ſię, same tylko pretensye *in controverſo* odeſłane rozsądzać ma: w których jeżeliby ſtrona niesłusznie appellująca bydź ſię pokazała, zapłaceniem winy ſtronie za każdy punkt takowey appellacyi, po czterdzieści kup Groſzy Litewſkich karaną bydź powinna; a względem Inkwizycyi i na niey przyięcia lub odrzucenia świadkow UU. Urzędnicy według Statutu z Rozdziału czwartego Artykułu ſiedemdziesiąt dziewiątego, poſtąpić maią.

Trybunał Główny Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego Kpla Zieniſkiego.

1764 Gdy w uſtanowieniu Regeſtrow i ſpraw maiących ſię w nich umieſzczać, Konſtytucya tyſiąc ſiedmſet ſześćdziesiąt 4tego Roku na Sprawy *pro determinatione fori* Regeſtru nie naznaczyła; przeto zachowuiąc dawny porządek wołania Spraw i ich sądzenia z kolei Regeſtrow tymże Prawem opisaney *Regeſtr Komiſſyyny* przydaiemy: w którym ſame ſprawy bez żadnego łączenia innych, *pro ſola determinatione fori* i do wyznaczenia Sądow Granicznych oſtatecznych po apellacyach od Podkomorzego (*non derogando* Prawom Xięſtwu Zmudzkiemu ſłużącym) maią bydź wpiſywane, i na początku każdey Kadencyi Trybunału aż do oſtatniego wpisu przewołane, toż oſtatni tydzień każdey kończącey ſię Kadencyi na ten Regeſtr ma bydź obrócony. ieśliby zaś w nim Spraw nie było, lub wcześnie przewołane zoſtały, Marſzałek Trybunalſki wołanie innych Regeſtrow kontynuować ma. Że zaś przeciwko wyraźnym Prawom ſzkodliwy zwyczay ieſt wprowadzony, łączenia ſpraw cywilnych w Regeſtr Taktowy; Przeto zapobiegaiąc tey odſtępności od Prawa, ſtanowiemy: Iż w takowy Regeſtr ſame tylko ſprawy *caſa ſecuritatis Judiciorum*, i o akcye wiolencyine pod Sądami, tudzież na ziazdach Publicznych ſtałe, iakoteż z Plenipotentami, Paleſtrantami i Woźnemi, niemniey Sprawy szczególnemi Konſtytucyami temu Regeſtrowi przeznaczone, wpiſywane bydź maią, a łączyć Sprawy cywilney do tegoż Regeſtru nie tędy nigdy wolno. Gdyby zaś na przeciw tey Uſtawie ktożkolwiek ważył ſię Sąd tentować, i sprawę inney natury łączyć, tedy nietylko Dekret uzyſkany *nullitatis* podlegać ma, ale też Patron ſtawaiący odſądzeniem, a ſtrona Wieżą dwonaſtu niedziel, i dwóma tyſiącami kop do zapłacenia Sądowi i ſtronie przez połowę; ukarani bydź maią. Ten zaś Regeſtr Taktowy chcemy mieć dwojaki, *jeden* aktualny na ſame tylo, jako ſię wyżey wyraziło, ſprawy naturze tego Regeſtru właściwe, który w każdym czaſie, a ſzczególniey i koniecznie *in tractu* każdey oczywiſtey z innych Regeſtrow ordynaryinych ſądzącey ſię ſprawy, porządkiem Aktoratow, tak jak wpiſanemi będą, wołanym bydź ma; *Drugi* Extraordynaryiny, do którego Urodzeni Piſarze Trybunalſcy, Aktoraty w Sprawach Po-Kommiſſyinych Konſtytucyą tyſiąc ſiedmſet ſiedmdziesiąt ſzóſtego odeſłanych, i podług teyże Konſtytucyi, tamże należeć powinnych, jako też w Sprawach Dekretami oczywiſtemi Trybunalſkiemi *ante hanc legem* zapadłemi łączonych, z dawnieyſzego Regeſtru tym porządkiem iak w nim wpiſanemi były, bez żadney opłaty przenieść, i tego tylko dwoiakiego rodzaju wpiſy umieſzczać powinni będą; a ten Regeſtr po rozſądzeniu, z któregokolwiek bądź Regeſtru ordynaryinego Sprawy oczywiſtey, przed Regeſtrem Obligowym przez Marſzałkow Trybunalſkich branym bydź ma, i takoż porządkiem wpiſow do odſądzenia jedney oczywiſtey woł[illegible] bydź powinien, po którym Regeſtr Obligowy w kolei dalszey Regeſtrow naſtępować [illegible]zie, który to Regeſtr Taktowy Extraordynaryyny doczeſnym tylko mieć chcemy, dopóki w [illegible]onego gatunku Sprawy zupełnie rozſądzone i pokończone nie będą, a potym na zawſze

uſtawać ma. Tey zaś uſtawy Exekucyą od naſtępuiącey Kadencyi Grodzieńſkiey Roku tyſiąc ſiedmſet ośmdzieſiąt piątego zalecaiąc, Trybunałowi Wileńſkiemu teraznieyſzemu *immediate* poczynającemu ſię, dawny ſpoſob wołania Regeſtru Taktowego na ten raz tylko pod tymże warunkiem nie łączenia Spraw Cywilnych zoſtawuiemy. Tymże Trybunałom W. Xſtwa Lit: Koła Ziemſkiego i Duchownego, Prawa w Narodzie Polſkim dla Subſelliow *ultimæ Inſtantiæ* ſtanowione, wotowania *in tertio Turno per vota ſecreta* kałkułami, ſposobem o Radzie Nieuſtaiącey przepiſanym, do Exekucyy polecamy: w których wotach ſekretnych, jeśliby *paritas votorum* przydarzyć ſię miała, ſprawa do Rezolucyi przyſzłym Trybunałom odeſłaną bydź powinna; A takowy ſpoſob wotowania Kałkułami *in votis ſecretis* i na Trybunały Koronne rozciągamy. 1785.

Trybunał Duchowny W. X. Lit;

Reaſsumuiąc Konſtytucyą tyſiąc ſiedmſet dwudzieſtego szóſtego, i tyſiąc ſiedmſet ſześćdzieſiąt czwartego Roku o Trybunale Duchownym ſtanowione, mieć chcemy: Aby tenże Sąd od tąd zachowuiąc ſię ścisley w obrębach władzy ſwoiey, żadnych innego rodzaiu spraw tey Jurydykcyy nie właściwych, wſpomnionemi Konſtytucyami wyłączonych, a ſzczegulniey Spraw taxę i Exdywizyą za ſobą pociągaiących, albo o granice wynikłych, albo *ex inſcripto Foro* nie należnie zapiſanych, albo na koniec za Obligami między ſamemi Swieckiemi Osobami wydarzonych, i do Dóbr Ziemſkich Stanu Swieckiego przywiązanych, jako Sądowi swoiemu nie należnych, *ſub nullitate Decretorum* nie przyymował, i Remiſs na Sądy graniczne i Exdywizye nie czynił, a ktoby mimo ninieysze uſtawy w Sprawie do Trybunału *Compoſiti Fori* nie należącey pozywać, i Dekreta tego Sądu *evocatorie* zyſkiwać ważył ſię, taki każdy *pœnis evocationum* ſiedzeniem ſześciu niedziel wieży górney, i zapłaceniem dwóch tyſięcy kop groſzy Litewſkich przez połowę Sądowi, i ſtronie, w Trybunale Koła Ziemſkiego *irrem ſſibiliter* karany bydź ma. Niemniey na UU. Paleſtrantow, którzyby w takowych ſprawach ſtawać podeymowali ſię, rygor Konſtytucyi tyſiąc ſiedmſet ſześćdzieſiąt czwartego Roku ponawiamy. 1726. 1764.

Sądy Grodzkie i Ziemſkie Woiewództwa Trockiego.

Na żądanie Urodzonych Poſłow Woiewództwa Trockiego z Inſtrukcyi przyniesione, Sądow Ziemſkich Trockich dwie Kadencye w jednę, Sądow zaś Grodzkich Trockich trzy Kadencye takoż w jednę złączamy, i żeby Sądy Ziemſkie Trockie zacząwſzy od Roku tyſiąc ſiedmſet ośmdzieſiąt piątego, dnia drugiego *Novembris*, ciągiem przez dwie Kadencye ſześ ioniedzielne razem złączone; Sądy zaś Grodzkie Woiewództwa Trockiego, zacząwſzy od Roku tyſiąc ſiedmſet ośmdzieſiąt ſzóſtego, dnia pierwſzego *Februarii* przez trzy Kadencye czteroniedzielne w jedno złączone, *non interrupte* ſądziły ſię, ſtanowiemy. W ciągu których Kadencyi, ażeby Sędziowie dla gwałtownych tylko potrzeb oddalić ſię mogąc, przez koleyną między sobą oddalenia ſię zamianę, Sądowy Komplet utrzymywali, *ſub pœnis de negligentibus* nakazuiemy. Kadencye zaś Sądow teraznieyſzych, że do czasu rozpocząć ſię maiących Kadencyi ninieyſzym prawem zamienionych, trwać tylko będą, oſtrzegamy: = Takowe Prawo i na Powiaty Wołkowyſki i Braſławſki rozciągamy.

A ten Proceſs Prowincyi Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego, nie ma ſię bynaymniey ściągać do Prowincyi Koronnych, ani do Woiewództw i Powiatow Koronnych Statutem W. X. Lit: ſądzących ſię; oprócz punktu co do ſpoſobu ſekretnego wotowania Trybunałom powyżey przepiſanego.

KONSTYTUCYE SEYMU

W Grodnie Roku 1726.

TRYBUNAŁ GŁOWNY KORONNY.

STosuiąc ſię do Prawa wyraźnego, i do Konſtytucyi *Anni* 1578. oraz poſledniey- Conſtit 1578.
ſzych, któremi Rzeczpospolita Korrekturę Trybunału Koronnego warowała; a zważywſzy wſzelkie *ſubſellii illius & aliorum minorum ſubſellioram abusus*, względem sprawiedliwości i Praw, *exinde* Honorow, Fortun, do tego Sądu *recurrentium* uſzczerbek, żeby *abhinc juxta ſuam ſphæram* i według dawnieyſzych Praw ta Jurysdykcya utrzymywała ſię, a Państwa *debita Juſtitiæ adminiſtratione firmentur*, za powszechną Stanów Rzpltey zgodą ſtanowiemy.

Obieranie na ten Trybunał Sędziów, albo li Deputatow z Woiewództw i Ziem *juxta præscriptum Legum in omni puncto obſervandum* zachowuiemy, ażeby Oſoby zgodne, uczciwe, Prawa Koronne rozumiejące, Poſſeſſye w ſwoich Woiewodztwach lub Ziemiach przed Rokiem niezmyślone mające, *Proceſſibus, Condemnationibus, & Convictionibus Juris & facti non obnoxia*, w czaſie Prawem opiſanym, Conſtit: 1616. Fol: 3. Obieranie Deputatow.

to jest: po lat czterech *inclusive* determinowanych, a nie prędzey: *etiam accedente consensu omnium* Funkcyi takowych: (jeżeli oneż *in anteceſſum* na ſobie mieli) na tenże Trybunał *juxta antiquas Leges* po Wojewodztwach i Ziemiach *practicatas*, obrane bywały. Co i na Duchownych z owych Kapituł Deputatow ściągać ſię ma: Także i w Elekcyi Marſzałka toż ſamo *obſervari* powinno, oraz aby z jednego Domu i Imienia chyba aż po wyyściu lat czterech obrany bydź mógł, poſtanawiamy. A *in quantum by contra præſcriptum Legis præſentis*, obrani byli, i Funkcyi pretendowali, aby do nich *non admittantur*, waruiemy *ſub nullitate* przeciwney temu Prawu Elekcyi, a *puncto in caſum* zaś *fatorum* Deputata Duchownego inny na mieyſce tego do tegoż Trybunału obierany bydź nie ma; *ſecus*, nie będzie *admiſſibilis*. Czego *ſeriam animadverſionem* Urzędom Ziemſkim Grodzkim w Województwach tych, przed któremi *Juramenta* ciż Deputaci Trybunalſcy odprawować zwykli, zlecamy. Więc luboby na pierwſzey Reaſſumpcyy Trybunału Juramentow nie expedyowali, za przybyciem onychże do Trybunału Piotrkowſkiego, albo Lubelſkiego, tęż animadwersyą tenże sam Trybunał, aby *præſenti diſpoſitioni ſatisfiat*, mieć będzie. A ſtawiwſzy ſię na pierwſzą do Piotrkowa Kadencyą, powinni będą ciż Deputaci obrani, w terminie i mieyſcu przyſiędze Trybunalſkiey naznaczonym, przed przyſięgą swoią. Inſtrumenta Elekcyi ſwoiey lub *lauda* z Grodow swoich autentyczne, jako (gdzie *uſus* nieſie) z podpiſami i pieczęciami Marſzałka, i Aſſeſſorow z każdego Powiatu po jednemu, których *lege præſenti adjungimus*, do Ziemſtwa z Grodem zaſiadaiącego oddać. A gdyby ktory Deputat pożniey przyiechał (byle nie dla uniknienia objekcyi) takiż dokument Elekcyi ſwoiey przed przyſięgą do Ziemſtwa podać ma, i przyſięgę *aperto Stuba* wykonać, A *in casu*, gdyby ziechał *Obijcient*, a Deputata nie zaſtał, proteſtacyą *contra Actum*, lub Kondemnatę na tęż Osobę w Ziemſtwie zoſtawić powinien, która też wagę mieć będzie, jakoby *per præſentem* zarzucona była. Ziemſtwo zaś wprzód je *ad publicam clara voce* czytać ma, ażeby *ad hocce ſacrarium Juſtitiæ illegitime* nikt wchodzić nie ważył ſię, dopieroż pomienieni Sędziowie *Authentico & legitimo impedimento carentes*, Rotą Deputacką prawem opisaną (przydawſzy te ſłowa) przyſięgać będą, *juxta præſentem Correcturam Tribunalis judicabo, eamque in omnibus Punctis obſervabo, & ab aliis pro poſſe obſervari curabo, nec in Electione Mareſchalci a quopiam dependentiam habebo.* A takowe *Lauda* lub Atteſtacye, *excipiens Juramenta*, w Kſięgi Ziemſkie Sieradzkie, *intra ſpatium* jednego tygodnia zawsze ingroſſować każe. Do czego i Duchowni Deputaci *obligantur*, aby podobnym sposobem od Kapitul swoich do Ziemſtwa *ad promulgandum & ingroſſandum* oddawali atteſtacye.

A jeżeliby Marszałek Seymikowy z Aſſeſſorami, *irreale Laudum*, albo Atteſtacyą dał temu Deputatowi, ktoryby nie był *legitime electus*; tedy jako tenże Deputat *illegitimum* tak Marſzałek z Aſſeſſorami *irreale teſtimonium perhibentes, ad inſtantiam cujusvis Nobilis Poſſeſſionati* tegoż Woiewodztwa (gdyby im to prawnie przez inkwizycyą w ſwoim Województwie naznaczoną dowiedziono było) przez tenże Trybunał każdy z nich na ćwierci Roku ſiedzeniem wieży, w Grodzie ſwoiego Województwa ſkarany bydź ma.

In quantum by zaś *Obiiciens & manifeſtans* w dowiedzeniu Objekcyi *ſuccumberet*, *pœna talionis* karany, a pomienieni Sędziowie *taliter deducta legitimitate* Elekcyi ſwoich, do przyſięgi i mieyſca ſwoiego w tym Trybunale przypuſzczeni bydź maią.

Jeżeliby któremu Deputatowi kondemnatę ktożkolwiek, proteſtacyą zaś *contra Actum Electionis in legitimo loco & tempore juxta Conſtitutionem Anno 1601. fol. 750.* przez Szlachcica oſiadłego w tymże Województwie, będącego na tymże Seymiku, uczynioną przed Juramentem zarzucał, tedy *Obijciens ullo modo* przez Trybunał lub Ziemſtwa, iub *per ſubordinatas Perſonas ab Objectione* aby *non arceatur, præſenti lege ſerio cavemus ſub pœna ſeſſionis Turris per duodecim ſeptimanas, & ducentarum marcarum Parti. Judicio verò per medium.*

A któryby Deputat *a Juramento & functione* raz *remotus & abjudicatus* był, *amplius*, do niey w tym Trybunale *admitti* nie powinien, i Deputatem nie będzie mógł bydź potym, aż po czterech leciech. Kondemnatę zaś, gdyby kto zakwitowaną albo ſkaſſowaną *in retruſionem* Deputata złośliwie zarzucił, ſześcią Niedziel wieży *una cum vadio Capitaneali parti, Judicio verò per medium* karany bydź ma.

Reaſſumuiąc także Konſtytucyą *Anni* 1616. o Deputatach Trybunalſkich Koronnych poſtanawiamy, iż ktoby nie był *præſens* na Elekcyi Deputackiey żadnym ſpoſobem obrany bydź nie ma na Trybunał Deputatem, a choćby był obranym, mieyſca *in illo ſubſellio* mieć nie powinien, a jeżeliby ſię ważył takim nieprzyzwoitym *ad Functionem ſeſe obtrudere* ſposobem, powinien *ſubeſſe pœnæ Infamiæ & incapacitatis Honorum & Officiorum in perpetuum.*

Województwo Wołhyńſkie lubo dotąd sześciu Deputatow miewało, odtąd je-

Deputaci Duchowni aż po lat 4. Marszałek z jednego Domu aż po 4. latach bydź może.

In caſum fatorum Deputata inny obrany bydź nie ma. Przyſięgi Deputatow.

Objekcya Deputatow.

Addytament do przyſięgi Deputatow,

Lauda i przyſięgi Deputatów *Acta ingroſſentur.*

Irrealis Teſtimonii pœna.

Succubitio Obiiciens.

Ab Objectione nemo arceatur. An. 1601. fol. 750.

Abjudicatio Deputata.

1616. Abſentes non eligantur.

Trzech tylko

dnak trzech tylko miewać będzie, którzy *in ſingulis diſtrictibus*, w Łucku, w Włodzimierzu, i w Krzemieńcu, po jednemu jednego dnia, w czaſie prawem opisanym, obierani, bydź maią, a obrani *legitime* przyſięgać będą rotą innym Deputatom zwyczayną; po wykonaney przyſiędze *plena Activitate* wſzyſcy trzey *gaudere* maią, i do partycypacyy *Adjudicatorum æqualiter* należeć będą.

Deputatow z Wołhyńſkiego.

Marſzałkowie i Deputaci Trybunału Lubelſkiego, i Radomſkiego, także *Miniſtri Status & belli utriusque Gentis*, na Elekcyą Marſzałka do Piotrkowa i Radomia aby nie zieżdżali, *quovis titulo vel prætexta, ſerio inhibemus.*

Marſzałkowie Lubelscy i Deputaci *Abſint* przy Elekcyach Miniſtri jako i Hetmani. *Anni* 1670.

Reaſſumuiąc *in toto Conſtitutionem An: 1670. fol: 22.* deklarujemy, iż Deputat Duchowny jako i Swiecki, jako prędko obranym będzie, *ab Electionis ſuæ* aż *ad determinationem* czasu funkcyi ſwoiey, w Trybunałach ani w Grodzie i Ziemſtwie, z nikim sądzić nie może *ex Actoratu ſuo*, tak w swoiey, jako i Zony swoiey, i Dzieci ſwoich ſprawie ani w takowych ſprawach, w którychby do Ewikcyy pociągany bydź miał, albo do Sukceſſyy należał, Marſzałkowie zaś w które Sprawy przed Funkcyą wchodzili, tych Spraw aby podczas Funkcyy nie sądzili, *ſub nullitate Decretorum inhibemus.*

Deputaci podczas Funkcyi z nikim sądzić ſię nie mogą, ani tych spraw, do których należeli, sądzić nie powinni.

Waruiemy i to, ażeby Marszałkowie i Deputaci pod czas Funkcyi ſwoiey żadnych Dóbr, ani Dziedzictwem, ani jakimkolwiek ſposobem nie nabywali, ani kontraktowali *in Ordine* do nabycia (oprócz Arendy dla wygody ſwojey) *ſub nullitate* takowych transakcyy, które *pro caſſabilibus* mieć chcemy.

Deputaci Dóbr kupować nie mogą.

Zabiegając *in futurum* wſzyſtkim *abuſibus*, które ſię dotąd *circa Electionem* Marſzałków praktykowały, oraz uwalniając Elektorow od nienawiści, którąby zaciągali, przez jawne i głośne *ſuffragia* u Kandydatów i Kompetytorów o Laſkę Trybunalſką, *præſcindendo* ichże *obitum*, tudzież ſubjekcyi i dependencyi wſzelkich, takowy ſpoſob wynaydujemy, i za zgodą *omnium Ordinum* poſtanawiamy: Po wykonaney przez Deputatów *juxta Turnum* Kapituł, Woiewództw, i Ziem przyſiędze, Ziemſtwo Trybunalſkie Sieradzkie, ſpisany Regeſtr jednąż ręką, z Imieniem i przezwiſkiem wſzyſtkich Deputatów tey Prowincyi, na którą Alternata Laſki przypada, każdemu z Deputatów *utriusque Provinciæ* do rąk odda, z którego Regeſtru pod każdym Deputatem przeſtrzyżonego, Deputat każdy wyjąwſzy na przeſtrzyżoney kartce Kandydata, którego tylko *ex inſtinctu* Ducha S. będzie *aptum & idoneum* i cnotliwego baczył (*reliquum*, unikając inweſtygacyi, każdy ſwego Regeſtru *eo inſtanti* spaliwszy) cedułę Elekta ſwego wloży *in Archivum occultum*, które zamknięte bydź powinno przez Ziemſtwo Sieradzkie, *in hunc finem comparatum*, jak ſię obeydą wſzyſcy Deputaci, i już karteczki *cum Nominibus* upodobanych Kandydatów *in Archivum* wrzucą, na ten czas oneż Prezydent z dwiema Swieckiemi Deputatami obojey Prowincyi pierwſzemi, *in menſam Judicii a parte* wyſypią & *pluralitatem* kartek, na jednegoż Deputata, *omnibus præſentibus* z konfrontują, i który *ſuperat ſuffragiis*, ten Marſzałkowſkie mieyſce zaſiądzie i Łaſkę odbierze: *à in caſu paritatis ſuffragiorum*, podobnym ſpoſobem też ſuffragia powtórzone bydź mają; żaden zaś Deputat *ſub nexu Juramenti* na ſiebie samego nie powinien dawać *Suffragium.*

Elekcio Marszałku *per vota ſecreta.*

Obieranie Vice Marſzałka jako nie jeſt *de lege, penitus in futurum abrogamus* (*ſalvo* ſzczegulnie *moderno ejus Prærogativæ Poſſeſſore*) ale *in abſentia* Marſzałka, Pierwſzy Deputat teyże Prowincyi Laſkę zawſze trzymać ma.

Obieranie Vice Marszałka *tollitur.*

Deputaci ażeby tym pilniey Spraw ſłuchali, notowali i nie ſpuſzczali ſię na rekapitulacye Marſzałkowſkie, pomienione rekapitulacye Spraw całe znoſiemy i ordynujemy: ażeby Marſzałkowie tylko *ex ſtallo* tego Woiewództwa *Vota* ſwoje dawali, z którego Deputatami ſtanęli. A gdyby który Sędzia Marſzałka rekwirował, tedy drugi i trzeci raz *libertatem* kreſkowania ſię Trybunałom zoſtawujemy. W ſententcyach zaś do Dekretu, gdy jaka Kategorya albo okoliczność przez Sędziów opuſzczona będzie, tedy *ad inſinuationem* tego, który Dekret piſze, albo którегokolwiek Deputata, takowa trudność *per pluralitatem* wſzyſtkich Sędziów *reſolvi* ma.

Rekapitulacye Marſzałkowſkie *abrogantur.*

Ad celerandam Inſtantiam mieć chcemy, ażeby o godzinie z rana ſiódmey, po południu o drugiey, prawem opiſaney 1669, Laſka punktualnie bywała na Ratuſzu, á gdy Komplet Deputatów na Ratuſz ſię zeydzie, nie czekając Marſzałka pierwſzy *ex Turno* Deputat zaſiadłſzy, ſądzić będzie powinien.

Laſka o którey godzinie na Ratuszu bydź ma 1669.

A ponieważ tą teraznieyſzą Ordynacyą Regeſtra *Palatinatuum* uſtanawiają ſię, tedy *non obſtante alternata* Laſki, Deputaci z Prowincyi Wielkopolſkiey aby trzymali Regeſtra w Piotrkowie tak Woiewodzkie jako takowe, i inne Ordynaryine Czwartkowe i Srzodowe, które ſię *ſub Tractu* owego Woiewództwa sądzić będą, dotąd, póki ſię to Woiewództwo, (z którego jeſt który Deputatem,) ſądzi, mieć chcemy, & *in caſum* żeby nie miało które Woiewództwo Deputata, na ten czas nayblizszego Woiewództwa

Regeſtra Deputaci trzymać będą w Piotrkowie.

Regeſtra Mili[tarium] i inſ[tantiarum] trzymu[ją]

Deputat z dołu (jednak teyże Prowincyi) tenże Regestr do ręku swoich weźmie.

Regestrów do Gospod brać nie ma.

Regestra zaś *Militarium, paritatis votorum, Remissarum, Cassandorum,* i insze *ultra Palatinales* przypadające, tak w Piotrkowie jako i Lublinie, Deputat pierwszy z Prowincyi tych, gdzie się Trybunały sądzić będą, a z tego Województwa, które się tey Kadencyi *ex Turno suo* sądzić nie będzie, trzymać powinien. *In casu* zaś żeby z tego Województwa Deputata nie było, tedy Deputat następuiącego Województwa *supplere* mieysce jego ma, ma, i tych Regestrów do Gospod brać nie maią, ale je do Ziemstwa oddawać powini, *sub amotione* od Regestru.

Taż dyspozycya i w Lublinie.

Toż się ma rozumieć o Trybunale Lubelskim, w którym chociażby Marszałek był z Prowincyi Wielkopolskiey, Małopolscy Deputaci *juxta præmissam methodum,* Regestr trzymać będą: á to dlatego, żeby swemu Wwdztwu byli *in Responsione casu alicujus inconvenientiæ.* A do Inkwizycyi Marszałek *ex utraque Provincia secundum Turnum* naznaczać będzie powinien Deputatów *in solis causis mere violatæ securitatis, intra mœnia Civitatis commissæ.*

Do Inkwizycyi ex Turno Deputaci naznaczeni bydźmaią.

Do Komportacyi Summ. Deputaci nie mają bydź naznaczeni.

Do Likwidacyi Grody naznaczone bydź ma ją *sine deputatione.*

Do Komportacyi *rerum mobilium* i likwidacyi *Summarum* Deputaci *abhinc* nie mają bydź naznaczeni, lecz same tylko strony komportować sobie w Grodach, lub w Trybunałach *juxta exigentiam causæ,* i Regestra *ad decisionem Judicii* wzajemnie sobie podpisywać mają, któryby ~~zaś Deputat~~ *etiam* naznaczony *ex Stuba,* ważył się przeciwko temu Prawu do Komportacyi i Likwidacyi implikować, takowy *pro causato damno, tanquam pro corruptione,* na przyszłym Trybunale *ad instantiam Partis injuriatæ* sądzony bydź ma. A do likwidacyi *Jurium & Summarum* Trybunał Grody naznaczać będzie powinien, które Grody dopaktować stron *cum Juribus suis* stawaiących, (wyciągaiąc od tysiąca Salarium,) niepowinny.

Sentencye do Dekretów od Deputatów podpisywane być maią 1578 fol: 326 Contynuacye Spraw znoszą się.

Sentencye w Sprawach, na które *pluralitas* zaydzie od Marszałka i 2. Deputatów podpisane do Ziem: podane bydź maią według Konst: *An: 1578. fol: 326.* Marszałek zaś wpisu przywołanego nie powinien *per non sunt* zbijać, i do kontynuacyi Regestru dzwonić, ani teyże Sprawy w Kontynuacyą puszczać, pod rygorem o praktykowaniu Spraw niżey opisanym.

Deputaci Duchowni w Taktach i swoich Regestrach active wotować mają i w Regestrze Arianismi,

Deputaci Duchowni, w każdych Swieckich sprawach, prócz Taktów, Arianisimi, i swoich Regestrów *active* wotować nie powinni, ani żadnych praktyk czynić, a któryby się taki znalazł; od Prezydenta *mediante sententia totius Stubæ, ad suum Loci Ordinarium pro sumendis pœnis* odesłany, i tam *juxta qualitatem delicti,* osądzony bydź, & *a functione removeri* ma A jeżeliby Prezydent *similium abusuum redarguaretur & convinceretur,* ma bydź także *a Collegio Spirituali ad suum Loci Ordinarium delatus & similibus penis similiter mediante sententia totius Stubæ subjacere* powinni; który rygor i na Marszałka *extendi* ma *remanenti directione* przy pierwszym *ex turno & alternata* Deputacie: Pod tęż Animadwersią i drudzy Swieccy Deputaci podpadać mają, & *convicti in præmissis, a Collegio & functione removeri* powinni.

Zabieżanie praktykom wszelkim. Marszałek praktyk czynić nie ma, Deputaci na Kondescensye jeździć nie powinni.

Zaden z Deputatów, ani nawet ci, którzy maja Urzędy Podkomorskie, Ziemskie, lub Grodzkie, w Osobach swoich na Kondescensye, Kommissye, Exekucye, i Lokacye, deputowani albo naznaczeni bydź, a dopieroż jezdzić i expedyować onych nie mają, póki Funkcyi Deputackiey nie skończą; *locus in illo termino Pars non comparens,* żadney Kontrawencyi niepodpadnie i takowy *Actus expeditus, etiam consentientibus Partibus,* ważny bydź nie ma.

Zagodzenie Skrzynki *prohibetur.*

Aże częste *Præjudicia* stronom *in lite* będącym Trybunały zwykły czynić, przez ugodę skrzynki z Osobami Processami wielkiemi okrytemi, tak, iż stronie wielki i kosztowny Proces *in casum* wychodził; przeto takowych ugod Trybunału z jedną stroną, z krzywdą drugiey, *in perpetuum* zakazuiemy, i *abusus* znosiemy *sub nullitate* takowych sublacyi.

Sądy po Gospodach.

Tenże Trybunał Koronny Sądów żadnych po Gospodach, (jako *lege cautum est*) odprawować nie powinien, ani w Kompromissy żaden Deputat wchodzić niema *stante functione sub nullitate Judicati.*

Od zaczętey Sprawy Deputat wychodzić nie powinien. 1616. fol: 3.

Przyprowadzając też do dobrego porządku Sądzenie Spraw w Trybunale Koronnym, i zabiegaiąc tym, które się praktykowały, inkowenienciyom, postanawiamy; aby żaden Deputat; jak się sprawa z Regestru przywołana zacznie, nie wychodził z Izby, aż po przeczytanym Statutom Dekrecie, według Konstytucyi *An: 1616, fol: 3.* A który przy kontrowersyach przytomnym nie będzie, Sentencyi w teyże sprawie dawać nie powinien.

I Deputat komplet zrywaiący.

Któryby zaś Deputat Swiecki lub Duchowny, *in retributionem* Sprawy, aby się z Kadencyi swoiey nie sądziła, Komplet zerwał, i z Izby wyszedł, tak *a Functione per illud Judicium removeri* powinien, & *amplius non admitti;* tenże rygor kary na Deputata Duchownego i Swieckiego ściągać się ma, któryby po trzy razy rekwirowany, dla dopełnienia Kompletu, na Ratusz przyyść niechciał; wyiąwszy prawdziwą cho-

robę, która *ad eum caſum Juramento Corporali evinci* powinna, a po ſprowadzonym Komplecie, taż ſama zaczęta sprawa *ante omnes continuari* powinna.

Obligantur także *ex nexu Juramenti* Deputaci Duchowni i Swieccy, aby *secreta Stubæ* pod żadnym pretekstem, *quocunque titulo & modo, nutu vel geſtu, directe, vel indi-* [illegible] velować nie ważyli ſię *ſub pœna Abjudicationis.* Utrzymanie sekretu.

Limity Trybunału przed czasem Prawem opiſanym, aby nie ważył ſię Laſkę trzymaiący czynić, ani Sąd Ziemſki oney zapiſować, *ſub pœna duorum Millium Marcarum* poſtanawiamy, o co na naſtępujący Trybunał *ad cujusvis Inſtantiam* przypozwany, *pœna ſpecificata* karany bydź ma, *excepti* jednak *veris caſibus hoſtilitatis & peſtilentiæ.* Limita Trybunału.

Deputaci Piotrkowscy w Lublinie, tudzież Lubelſcy w Piotrkowie pod czas u ſtępów przy sądzeniu Spraw w Izbie zoſtawać nie powinni; toż i o wſzyſtkich Arbitrach *cujuscunque conditionis* rozumieć ſię ma. Na Uſtępy nemo admittatur.

Aże trzymaiący Regeſtr Deputaci, *anteriori praxi* Luity ſobie przywłaſzczali, tedy *hunc abuſum tollendo*, też Luity *ad communem maſſam* do ſkrzynki obracamy, a temuż Deputatowi Regeſtr trzymaiącemu, zapracą drugą laſſę *ex communi caſſa* naznaczamy, a że ſię i ten *abuſus* trafiał *in Cauſis Potioritatis*, że Luity *pro parte Judicii per quemlibet in comparitionem intrantem* płacić nakazywano, tedy to znosząc warujemy, aby tylko *originaliter Actor & Citatus* do płacenia ich *teneatur.* Luity do ſkrzynki należeć mają.

Luita *ſimplex Parti, Judicio vero per medium in Terminis ſolutionis vel extraditionis aut condeſcenſionis*, a nie przy inſzych Dekretach, jako bywało, przyſądzona bydź ma. Luity.

Adhærendo także *Conſtitutioni Anni 1670.* Sąd Trybunalſki, nie więcey *in vim pœnarum* nad *vadium ſimplex* przyſądzać i brać powinien. *Partibus* jednak *injuriatis juxta cauſarum merita pœnas ſeu vadia æquivalentia* przyſądzać może; a jeżeliby więkſze grzywny Trybunał miał przyſądzać *pro parte Judicii*, do Solucyi ich żaden obligowany nie będzie, w Regeſtrze *Pœnalium* Kondemnata o te grzywny otrzyma na waloru mieć nie ma, ani *Contraventionis pœnis tali Decreto* podpadać Strona nie powinna. Tudzież nie może *ante cognitionem negotii*, zachodzić *ſublatio Proceſſus ſub nullitate ejusmodi caſſationis.* Sąd Trybunału ultra vadium przyſądzać nie ma pro ſua parte 1670. *Sublatio Proceſſus non cognito negotio.*

Dekreta wſzyſtkie czytane i publikowane bydź mają *inſtantanee*, i oneż Ziemſtwa naydaley *intra triduum*, bez dalſzego zatrzymania, *requirentibus* wydawać będą powinni, *ſub rigore contra negligentes Officiales interpoſito, exnunc ad inſtantiam injuriati* przez Trybunał *extendendo.* Publikacya Dekretów.

To też *pro juſtitia* ſtanowiemy, aby Deputaci Mieszczanom, Kupcom, i Rzemieślnikom Piotrkowſkim i Lubelſkim zadłużeni, po ſkończoney Funkcyi nie wyjeżdżali, *donec perſolverint cuique ſuum*, a to *ſub pœna Bannitionis perpetuæ* z Regeſtru *Pœnalium* na drugim Trybunale *publicando, & ulteriori proceſſu ex eodem Regeſtro continuando.* Deputaci Dłużnicy.

Wielkie *abuſus in anteceſſum* też Miaſta i Jurysdykcye onychże Wojewódzkie, Ziemſkie, Grodzkie i Mieyſkie odnoſiły, że Trybunały Koronne w tych Miaſtach w Taxy i Uſtawy *Mercimoniorum & utenſilium* tudzież *liquorum*, przeciw wyraźnemu Prawu wdawały ſię, a przez Inſtygatorów i Żołnierzy *in obſequio* Trybunałow zoſtaiących, Złotem do zmienienia monety Mieſzczanow i Żydów narzucały, i one *cum gravamine & præjudicio* uzurpowały, *& diverſis modis ad perſolvendas ſibi pœnas, vel honoraria* pzymuszały: a tak *hunc abuſum* znoſząc i reaſſumuiąc dawnieysze Prawa, aby ſię Trybunał i od niego *dependentes abhinc* w żadne taxy, narzucania Złota, i Uſtawy nie wdawali, warujemy, *ſub reſtitutione in triplo, & ſub pœnis perſonalibus & crumenalibus ſuper contravententes extendendis.* Trybunał od wdawania w taxy arcetur.

Zeby iako naylepſzy porządek *& æquitas* w ſądzeniu zachowana była, i *Farrago* Regeſtrów nie przeszkadzała, a każdy do tego Sądu Trybunalſkiego przychodzący, pewność Kadencyi Sprawy wiedział, więc Regeſtra Spraw *in anteceſſum* praktykowane, tak Srzodowych iako Czwartkowych dawnych wſzyſtkich *generaliter* do Regeſtru Województw ordynujemy, i któregokolwiek do tego czaſu w tychże Regeſtrach nierozſądzone zoſtają; aby przez Ziemſtwa do Regeſtrów Województw *de novo* wpiſane i wprowadzone były, tymże Ziemſtwom zlecamy, i tak też Sprawy dawne, jako i świeże *juxta ſuas Cadentias & tempus præſenti lege præſcriptum*, ſądzone bydź mają: tak jednak, aby tylko jeden Regeſtr *Simplicium ſalvo Areſto*, drugi *ſine Beneficio Areſti, ex Terminis conſervatis*, nie więcey, naznaczony był. Dla czego wszelkie Regeſtra *Cauſarum, ex Rejectionibus, Conſervationibus, Declarationibus Judiciis ſeu Mandato*, także *& Judicium Deputatorum*, oraz *cauſas ejusmodi*, zgoła *quovis prætextu, & titulo, abuſive in anteceſſum vocitata & adinventa*, znoſiemy, i aby takowych Regeſtrow i konſerwacyi formować Trybunał i Ziemſtwo nie ważyli ſię, *ſer* przykązuiemy. Farrago Regeſtrow znoſi ſię.

S.

Pu-H-113 Karta katalogowa wydawnicza zwartych i ciągłych.

Regestra Taktowe.

Regestra Taktowe, które to *Causis Juris & Successionum sive fundi, sive facti, violen.iarum extra Jurisdictionem* Trybunałow *patratarum*, przeciwko Prawu zagęszczone były, i w nich się prawie *omnis generis* mieściły i sądziły Sprawy, przez co *Expectation.* ſt on *Justitiam prælolantium* wielka krzywda działa się: te Regestra wyżey mianowane *abrogando*, deklarujemy Regestr Taktowy jeden, *sub Titulo tali*: Regestr *causarum violatæ securitatis*, w którym mieścić się mają Sprawy *meræ violatæ securitatis, recentis criminis, aut gravis excessus* (*ex termino Tacto verbali ex Mandato Judicii*) *intra mœnia Civitatis & Suburbiorum commissi, ex citationibus adeuntium & redeuntium ex Judiciis Tribunalitiis*, także *Incarceratorum & actualiter in carceribus existentium*, oraz i Osob samych tylko Deputackich. Te wszystkie wzwyż mianowane *genera Cau-*

O Szóstey Taky. *sarum complectendo*, o godzinie szóstey po południu (*non involvendo quovis prætextu & titulo, Causas Juris, & non obstante quavis Decretorum Tribunalitiorum conservatione, tum Partium Scriptionibus, seu Limitationibus, sub nullitate Decretorum & Condemnationum, ac seorsivis pœnis* Piąciuset Grzywien *super parte*, którąby Sprawę swoję wpisawszy onę prozekwowała *Parti, Judicio vero per medium decernendis*) mieścić i sądzić się mają.

Regestr Arianismi.

Regestr *Causarum Arianismi* (w którym Sprawy *Apostasiæ, Judaismi, Hæresis Blasphemiæ, notoriæque Divini Nominis læsionis* mieścić się mają) jako chce mieć Kon-

1662. & 1685 fol: po. 1678. stytucya 1662. & *1685. qualibet die de mane*, inne Sprawy *præcedere* ma, *salvis pœnis contra Evocatores sancitis, in Constitutione Anni 1678. expressis*, do którego Regestru jako i innych Taktowych żadne Konserwacye, Rejekty, Skrypcye, Deklaracye, Kon-

Z którego Regestru zaczęta sprawa, z tego Regestru sądzić się ma. tynuacye nie stawać powinny, ale z którego Regestru według Prawa zaczęta Sprawa, w tymże Regestrze kończyć się ma. W tenże Regestr *Arianismi Causæ prætextuosæ juris, Decimarum, Censuum, & aliæ quævis Civiles, Fundi*, wpisywane, i sądzone bydź nie mają *sub nullitate Decretorum & Condemnationum cum pœnis arbitrariis super parte inscribente decernendis*

Regestra Małopolskie w Lublinie i Ordynacyi Zamoyskiey 1670. Regestra Ordynaryine Prowincyi Małopolskiey tak *Palatinalia* jako też *Militarium*, tudzież *Remissarum & Officii Cassandarum* podług Ordynacyi Konstytucyi 1670. Trybunału Koronnego Lubelskiego, jako są w teyże Konstytucyi *suo Ordine* położone, tak Duchowne jako i Swieckie, *in eodem tenore & observania Legis* mieć chcemy. A Regestr Ordynacyi Zamoyskiey w jednę Srzodę w każdy Miesiąc sądzony bydź ma w Sprawach szczególnie tylko do Dóbr tey Ordynacyi należących, *aliis penitus exclusis*.

WRegestra Palatinatuum nie należące Sprawy mieścić się nie powinny. W Regestra Ordynaryyne Województw, Sprawy *cujuscunque generis ex Appellationibus, Remissionibus, Terminis conservatis, Cassandarum Officii, Homicidiorum, Deductionum Nobilitatis, Expulsionis incarceratorum, Raptus, & quovis nomine nuncupatæ* mieścić się powinny, tam zaś wpisane rozsądzone bydź maią, a to *ad exclusionem farraginis* zagęszczonych Regestrow. Dogadzając jednak sprawiedliwości, ażeby *in causis rei judicatæ & Decretis evictæ, tum ex Remissionibus ab Executione* przychodzącym, prętsza satysfakcya do skutku przywiedziona bydź mogła, takowym Sprawom Regestr *ex terminis conservatis & Remissionibus*, dzień Srzodowy i Czwartkowy w każdy tydzień naznaczamy.

Czas Województwom sądzić się naznaczamy. Porównywaiąc oraz Prowincyą Wielkopolską *ad normam* Trybunału Lubelskiego, na instancyą teyże Prowincyi Posłow, takową Regestrow Województw i Ziem Prowincyi Wielkopolskiey, czyniemy Ordynacyą.

Poznańskie i Kaliskie. A naprzód Województwa Poznańskiego Sprawom *in genere* wszystkim tak Duchownym jako i Swieckim, zaraz *ab inchoatione* Trybunału Piotrkowskiego *post Festum S. Francisci ad diem 15. Novembris inclusive* czas do sądzenia *cum distinctione* Regestrow jednego dnia, *sine beneficio Aresti & Conservatarum ex Remissionibus*, a drugiego *ex Aresto alternatim*, prosty zaś do szóstey po popołudniu naznaczamy, w którym czasie Sprawy Duchowne *compositi Judicii, & mixti fori* przed tegoż Regestru Wojewódzkiego expiracyą, przez sześć dni zupełne, *observata alternata*, sądzone i expedyowane będą; a *inquantumby* tak Duchowne jako i Swieckie sprawy, *hoc temporis interstitio* zupełnie odsądzić się nie miały, do drugiego Roku Województwa swego z swojey Kadencyi odwołane bydź mają, podobnym sposobem i inne Województwa, porządkiem po sobie idące, sądzić się powinny.

Sieradzkie i Ziemia Wieluńska. Województwo Sieradzkie i Ziemia Wieluńska, *a die 16. Novembris ad Vigiliam S. Thomæ Apostoli* (do którego czasu sądzenia Trybunału Piotrkowskiego *legę præsenti* proroguiemy) sądzić się ma *includendo* Sprawom Duchownym czas, *modo quo supra* naznaczamy.

Reassumpcya [illegible] po [illegible] Roku + Postanawiamy także, iż corocznie Trybunał *in crastino Circumcisionis Christi Domini*, to jest: *die secunda Januarii* (*nisi dies Dominica impedierit*) reassumowany bydź ma, w którym to czasie *Causæ Militarium* o szkody, wiolencye, & *de non ser-*

vata diſciplina militari non autem aliæ prætextuoſæ, ad diem 18. ejusdem M
a Sprawy paritatis votorum, ſuſpenſionum, Senatorum, Nuntiorum, Commi
miſſarum ex quo Judex, które w jeden Regeſtr wpisane bydź powinny
nuarii ad ultimum ejuſdem, incluſis także cauſis Spiritualibus (którym
Militarium, jako i Paritatis Votorum, trzy dni na oſtatku przy ko
naznaczamy) ſądzone będą. Inquantumby jednak Sprawy Parit
ſpenſionum, Senatorum, Nuntiorum, Remiſſarum, ex quo Judex, w ty
sądzić ſię nie mogły, tedy ad Regeſtra Palatinatuum wypisane, i ta
bydź powinny.

Województwu Łęczyckiemu a die 1ma Februarii ad ultimam M
sądzenia tegoż Województwa, cum incluſione Spraw Duchownych, jak
nowanym Województwom czas naznacza ſię.

Województwu Brzeſkiemu Kujawſkiemu, y Inowrodawſkiemu a die 1ma M
tii do ſkończenia Trybunału (który ad Dominicam Palmarum ſądzić ſię ma) czas ad Pal.
do rozsądzenia Spraw determinujemy, w którym czaſie i Sprawy Duchowne eo- protractio.
dem methodo mieścić ſię maią. W drugiey zaś Kadencyi następuiącego drugiego Try Trybunału Ka-
bunału, do onegoż Reaſſumpcyi, Sprawy Ziemi Dobrzyńſkiey, i Województwa Plo dencya druga.
ckiego, ad ultimam Octobris incluſive, i Duchowne Sprawy modo ſupra præmiſſo expe-
dyowane bydź maią.

Województwa Mazowieckiego a die 2da Novembris ad Vigiliam S. Thomæ A Mazowieckie.
poſtoli promiſcue wszyſtkich Ziem Sprawom do dorozsądzenia czas naznacza ſię, w
których Duchowne Sprawy juxta præſcriptum tempus w sześciu dniach ſądzone bydź
powinny, non obſtante Conſtitutione Anni 1589. fol: 519. w następuiącym zaś Roku 1589. fol: 519
a die 2da Januarii (niſi dies Dominica impedierit) cauſæ Militarium ad diem 18. ejus-
dem, a die vero 19. ad ultimam ejusdem Menſis Paritatis Votorum, Suspenſionum, Sena
torum, Nuntiorum Commiſſariorum, Remiſſarum ex quo Judex, ad ultimam ejusdem,
incluſis Spiritualibus, modo w pierwszey Kadencyi deſcripto ſądzone bydź maią.

Województwo Rawſkie a die 1ma Februarii ad ultimam ejusdem tak na Swieckie Rawſkie.
i Duchowne Sprawy do rozsądzenia czas mieć będzie.

Województwom Pruſkim a die 1ma Martii generaliter aż do konkluzyi Trybu- Woiewodz-
nału, to jeſt ad Dominicam Palmarum, Duchownym i Swieckim także do rozsądzenia two Pruſkie.
juxta Correcturam Juris Pruſſiæ, ex diſpoſitione Legis præſentis czas naznacza ſię, ſerva-
to ordine, aby Duchowne Sprawy w każdym Województwie, tak iako w Poznań-
ſkim, i Kaliſkim: przez sześć dni sądziły ſię, cum hac omnimoda cautione, aby inszych
Województw Sprawy w cudze non involvantur Województwa, ale każdy z swojey
Kadencyi proprii Palatinatus, wpisował ſię, i Sprawy rozsądzone były bez wszelkiey
inwolucyi Spraw innych, ani do nich żadnych Remiſſ, Konſerwat, Rejekt Trybu-
nał czynić nie powinien, ſub pœnis de Evocatione ſancitis, ſuper Parte contravenient
vindicandis. Y lubo Sprawy w Województwach swoich, intra tempus ſibi præfixum
odsądzić ſię nie mogły, tedy drugiey Kadencyi w następuiącym Trybunale czekać
mają.

Tenże Porządek i Obserwancya Prawa w Trybunale Lubelſkim pod tymże Ry- Porządek Re-
gorem, ſervata Ordinatione Conſtitutionis 1670. quo ad Regeſtra Palatinalia & alia gestrow w Try-
ibidem expreſſa zachowany bydź ma; także Regeſtra Taktowe abuſive zagęszczone bunale Lubel-
(jako w Prowincyi Wielkopolſkiey) ſimiliter znoſiemy, jeden tylko Regeſtr Takto- ſkim 1670.
wy mere violatæ ſecuritatis, jako wyżey opisano jeſt, zoſtawiwszy, który nie do In-
ſtygatora, ale do Ziemſtwa, jako i wszelkie insze, należeć będzie powinien.

A jeżeliby w pomienione Regeſtra, ktożkolwiek prætextuosas cauſas wpisać wa- Pœnæ ſuper
żył ſię, nie tylko Strona ale i Patron jey pœnis arbitrariis karani bydź mają. Wszy- Partem præ-
ſtkie Regeſtra tak Ordynaryine Województw, jako i Taktowe, nie do Inſtygatorow textuose cau-
ale do Ziemſtwa, obojey Prowincyi należeć, i za ich dyſpozycyą wpisowane Spra ſam inſcriben-
wy i do Wokandy podawane, abhinc bydź mają; też Wokandy aby na Tablice przy tem.
drzwiach Stubæ Judicialis w sieni zawieszoną, każdego Regeſtru na każdy dzień Regeſtra Wo-
przypadającego (ile na cały tydzień proportionaliter wyſtarczyć mogą) z Ziem- jewodzkie do-
ſtwa wydawane bywały, propter notitiam omnium Patientium & Patronorum ordynu- Ziemſtwa.
jemy: okrom tego Agenci do wypisania sobie z Regeſtrow liberum acceſſum zawsze Wokanda na
mieć mają. Tablicy.

Zabiegaiąc oraz wszelkim fałszom Regeſtrowym przykazuiemy, ażeby Regen- Porządek
ci Kancellaryi, principaliter & immediate dependujący od Pisarza Ziemſkiego Spra low.
wy pod liczbę wpisowali, i karty w Regeſtrach oprawnych wszyſtkie numerowane
mieli, wpisuiącym ſię wszyſtkim aby ciż Regenci wpisy ich ſub numero, ut ſonant, z
wyrażeniem wierzchnego i ſpodniego wpisu, na kartkach z podpisem swoim pro ſecu-

w dawali, A tego, który pierwey wpisu *requiret*, sami
nni zaraz, bez respektu na kogożkolwiek: a przy kon-
dług tego Prawa ſprawili, i więcey nie brali nad Inſtruk-
, przyſięgą. Za dowiedzionym zaś pierwſzym w Re-
termino Tacto ad cujusvis Inſtantiam citati. Trimeſtri
vadio Parti Actoreæ, Judicio verò per medium, & Abju-
dz mają.

ci, od Extraktów, Pieczęci i Suscept, Aktykacyi, Inſtyga-
ki, Adjudykat i Grzywien w Sądach *Majoris ſubſellii*, więcey
od większey, jako i mnieyszey *Civilis & plebejæ conditionis* lu-
mi: A gdyby tak wytrzymowali kogożkolwiek, żeby onym lub
s więcey dać muſiał; a potym *per terminum Tactum* Strona ukrzyw-
da ſię o naddatek, i Juramentem ewinkowała, tym ſamym *in triplo re-*
e a delinquente, ab Officio ejus privatio ſubſequi per Decretum powinna *una*
ersonalibus.

ię zaś tycze Adjudykat, Grzywien, Ziemſtwa, Kancellaryi Regentow,
w, Inſtygatorow, te wſzyſtkie tymże Prawem i porządkiem, jako jeſt w
ncyi Wielkopolſkiey opisane, i w Lublinie ſprawowane i utrzymywane mieć
emy, jeden tylko Regeſtr *pœnalium* przy Inſtygatorze Trybunalſkim zoſtawuiąc.

Sprawy 1616. fol. 3.

Żaden Regeſtr, ani nawet Takty zaczętey Sprawy przerywać nie powinny, któ-
ra dotąd ſądzić ſię ma, choćby dwa dni lub dłużey trwała, póki ſię nie rozſądzi zupeł-
nie według Konſtytucyi 1616 *fol: 3.*

Circa Regeſtra unio oppoſitio.

Regeſtra *cursu* teraz *circumſcripto*, przywołane bydź powinny, w czym jedne-
go Deputata *oppoſitionem per omnia obſervandam* mieć chcemy.

Sprawy ex Regeſtro pœnalium.

Żadne Sprawy, oprócz ſamych win sądzonych, i komu wyżey jeſt pozwolono,
w Regeſtr *Pœnalium* mieścić ſię nie mają, *ſub nullitate Decretorum, Caſſationum, &*
ſeorſivis pœnis, Crumenalibus per Judicium irrogandis ſuperinſcribente Parte

Regeſtra Pœnalium Kaſſaty

Z Regeſtru *Pœnalium* aby żadne Kaſſaty nie ſtawały, oprócz z Proceſſu zakwi-
towanego *ex conſenſu Partium, ferio cavemus.*

Zabiegaiąc szkodom i Expensom wszelkiey Kondycyi Osob i Stanow do Try-
bunału uciekaiących ſię *providemus*: aby *in poſterum* Ziemſtwa Trybunalſkie, tudzież
Kancellarye i wszelacy Skrybenci, nic więcey od wszyſtkiey Expedycyi nad jeden
Arkusza taxa. Złoty od Arkusza z Induktą i Aktykacyą, na którym *in qualibet facie* wierszow dwa-
dzieścia *ſtrictiori charactere* wpisane mieścić ſię mają, pretendować i brać nie ważyli
ſię, *inhibemus*; a to *ſub ſeria* Trybunału *animadverſione & pœnis arbitrariis Perſonali-*
bus ac refuſione damni Parti injuriatæ, ſuper depactante vindicandis & decernendis.

Ziemſtwa obſervent præſentem diſpoſitionem.

Ziemſtwa oboiey Prowincyi, aby *ſeriam attendentiam obſervandæ totius præſen-*
tis Rzplitey *diſpoſitionis* mieli, *honore & conſcientia* tychże obligacyi, i onęż samę
aby *obſervent & adimpleant* mieć chcemy. Więc kiedy wszelką czyniemy animad-
wersyą, aby *minus neceſſariis expenſis* do ſprawiedliwości *recurrentes non graventur*, de-
klaruiemy i mieć chcemy; aby tylko dwóch Inſtygatorow ſkrzynkowych, dwóch
Inſtygatorow tylko dwóch ſkrzynkowych Securitatis. *Securitatis* a nie więcey, *Judicio Tribunalitio ad proſpiciendam Securitatem* naznaczo-
nych i przyſięgłych było *ſub pœna proſcriptionis & infamiæ ſupernumerariorum & trans-*
gredientium ſua officia.

Przyſięgi przed Trybunałem Urzędnikow *Tollun-tur.*

Irrepſerunt na Urzędy Ziemſkie, jako to Podkomorſkie, Sędzie, Podſędkowſkie,
Piſarſkie; które *per Electionem* ſtawaią przed Sądem Trybunałow Koronnych, jako
i przed WW. Pieczętarzami Juramenta, więc że się to działo *contra expreſſam Legem*
boci Urzędnicy w ſwoich Województwach *coram Dignitariis Officialibus & Nobili-*
tate własnych Województw i Ziem przyſięgać powinni, a Grodzcy na Juryzdykcye
przed Staroſta, Burgrabowie zaś *coram Actis propriis Diſtrictus Caſtrenſibus ſeu Terre-*
ſtribus; aby tedy *in futurum* do podobnych Juramentow *coram Judicio Tribunalitio* przy-
puſzczeni nie byli, *ſeriò lege præſenti inhibemus, ſub amiſſione Officii.*

Officia Ziemſkie depaktować ſtronie niepowinny.

Officiales tam Graniciales & Terreſtres, quam Caſtrenſes (etiam Burgrabiales in-
cludendo) juxta præſcriptum antiquæ Legis powinni bydź *Nobiles & bene poſſeſſionati*
in ſuis territorriis, & non notati; którę to *Officia* tak w Sądach, jako i na Kondescen-
syach, nie powinny depaktować ſtron nad Prawo i ſłuſznoſć, *ſub ſeria animadverſio-*
ne Judicii, & pœnis arbitrariis ad cujusvis inſtantiam ſuper gravaminoso Judicio ſeu Offi-
cio decernendis.

Incompatibilia plurimorum Officiorum.

A ponieważ Exekucya Dekretow Trybunalſkich częścią *retardatur*, częścią do
ſkutku przyść nie może, kiedy *in uno ſubjecto duo Officia juridica hærent*, to jeſt, gdy-
by jedna Osoba dwóch Grodow, albo Ziemſtwa i Grodu, luboby przy Ziemſkim
albo Grodzkim graniczny Urząd trzymała, choć to w rożnych Województwach,
Trybunał uſtrzedz ſię nie może, żeby jedney ſtronie jedno Officium, drugiey ſtronie

nie naznaczył, to zaś *in uno ſubjecto* znaydowałoby ſię; zaczym ſtosuiąc ſię do Konſtytucyi *Anni* 1562. o Staroſtach Grodowych, takowych inkonweniencyy pod Rygorem w teyże Konſtytucyi wyrażonym zakazujemy, i pomienione *Officia incompatibilia in uno ſubjecto abhinc abrogamus, excepto* Pisarzow Ziemſkich Mazowieckich, ktorzy ſą razem i Grodzkiemi. Anni 1562.

Warujemy oraz, żeby nikt z cudzych wpisow Kondemnat otrzymywać nie ważył ſię, *ſub nullitate* onychże, ale każdy ma ſwego Wpisu i Regeſtru czekać. Kondemnata z cudzego wpisu.

Actor Caſſandæ unius vel plurium Condemnationum, Powinien *Jure præſenti in bonis propriis per Miniſterialem Regni* Pozew położyć, i Relacyą *coram Actis proprii Diſtrictus* zeznać i onę *perſonaliter* albo *per plenipotentem ſpecialem* w Grodzie czterma Niedzielami przed przywołaniem z Regeſtru Sprawy approbować, *ſub nullitate obtentæ Caſſationis*. Toż ſię ma rozumieć o wſzelkich innych Relacyach według Konſtytucyi 1670. *fol: 22. Tit: o Relacyach.* Kondemnat Caſſatio. 1670. fol. 22.

Warujemy także, aby z jednego wpisu jako wiele Kondemnat otrzymywać, tak otrzymanych ile *in Actoribus & Reatibus Diſtinctis* kaſſować nie godziło ſię *ſub rigore eodem & nullitate* takowych Kondemnat y Kaſſat, & *ſeorſiva pœna pecuniaria per Judicium irroganda.* Wiele Kondemnat z jednego wpisu.

Kwity z Kondemnat *officiose* przez ſtrony zeznane, *in ſuo robore & valore* ważne bydź mają, *ſine quibusvis pœnis in reconciliationem legis* przez Trybunał *irrogandis.* Kwity z Kondemnat.

Chcąc mieć Prawa Oyczyſte *in rigoroſa obſervantia* zachowane, warujemy, (reaſſumuiąc Konſtytucyą *Anni* 1589.) ażeby Kondemnatami *in ſubſellio legitimo* otrzymanemi, *quisquis ille ſit*, nie tylko w Sądach wſzelkich *a loco ſtandi arceatur*, ale i na Seymikach. Seymach *voce activa careat.* Kondemnat *a loco ſtandi arcere* powinny 1589.

Na Woźnych, ktorzy częſtokroć nie położywszy Pozwu Relacye zeznają, gdy dowiedziono im będzie, *pœna Cauteriſationis extendi* powinna, ktorym jednak przy kładzieniu Pozwu *ſecuritatem omnem cavemus*, a ktoby one *violare* ważył ſię, *pœnis legibus deſcriptis perſonalibus & arbitrariis* karany bydź ma. Na Woźnych Rygor i ichże *Securitas.* 1576. fol. 50.

Akta Trybunalſkie przez Ziemſtwa ſwoje, Ziemie zaś po Województwach ſądzące ſię *per idem Judicium.* Grodzkie przez Staroſtow mieyſc ſwoich konſerwowane, Aktykowane i introligowane, porządnie także Protokuły i Regeſtra przy Kſięgach chowane bydź mają, a Komornicy i Regenci tego przeſtrzegać będą, aby nigdzie mieyſc nie zoſtawiali prożnych, i wszelkie Akta aby indukowane były, *ſub panis contra negligentes Officiales ſancitis, in foro competenti vidicandis.* Aktow Trybunalſkich i innych Porządek i Conſervatio.

Zagęſciły ſię po rożnych mieyscach *Actorum publicorum fabricationes*, przez co *publica vacillat fides*, a tak Fortuny i Honory Szlacheckie *in ſummum* przychodzą *diſcrimen*; więc zabiegaiąc *in futurum* podobnym exceſſom, reaſſumuiąc dawnieyſze Prawa, *ſerio* zlecamy, Trybunałom Koronnym, aby *poſt objectum & manifeſte deductum Crimen Fabricationis ſeu falſificationis circa Acta aſſidens*, czy to Piſarz, czy Regent, czy Suſceptant, takową Fabrykacyą albo Falſifikacyą przyymuiący, *pœna capitis* był karany, a ſtrona *in cujus favorem interceſſit Fabricatio*; aby w Sprawie tey upadała & *pœnis arbitrariis*, Trybunału karana była. A komuby to było *in anteceſſum* zadano, a on ſię z tego nie wywiodł, tedy powinien *extra capacitatem omnium Functionum* zoſtawać póty, póki ſię *ſufficienter* nie wywiedzie. Na zadającego zaś a dowieść niemogącego, *pœna talionis irrogari* powinna. Falſificationes Actorum.

Wielka ſię nieſprawiedliwość i w tym pokazuie, że *in casus Homicidiorum*, lubo Trybunał *pro pœna publica ſeſſionem Turris* naznaczy, nie tylko że mieysce ſiedzenia *pro libitu ſuo & affectione* Strony odmienia, ale też Wieże po Grodach *juxta præſcriptum legis ad pœnam facinoroſorum*, nie są *in hoc Statu* jak bydź powinny, iż są ſpuſtoſzałe, a drugie na ſolgę mężoboycom reparować pozwalaią. Więc *Lege præſenti ſerio injungimus*, aby Staroſtowie Sądowi w Grodach swoich Wieże reparowali, i według Prawa *Fundum* od okna, ktorym wpuszczaią do Wieży na 12. łokci w głąb opatrzyli, także *ſecuritati Actorum*, Kancellaryą porządną *provideant*, i Izby do sądzenia, aby lub nowe wybudowali, lub ſtare reparowali, a to *ſub pœnis de negligentibus officialibus, per partem inſtigantem ſeu ad cujusvis inſtantiam vindicandis.* A osądzeni *in proprio Caſtro vel Palatinatu, ubi Crimen Commiſſum* Wieżę wyſiadać mają według Konſtytucyi 1588. Wieże po Grodach. Kancellarye porządne. 1588.

Zagęszczone *contra poſitivam Legem*, od ſiedzenia Wieży *tam in Criminalibus, quam & facti cauſis* Relaxacye, wielce ſprawiedliwości i Prawom *præjudiciosæ*, aby od Trybunałów *in eluſionem Legis & Favorem Partium* dawane nie były, *ſerio præcavemus.* A lubohy ktożkolwiek one otrzymał, powinien *pro contraventione Decreti* bydź pozwany, & *in ſubſequenti Judicio duplici pœna ſeſſionis Turris* karany. Relaxacye Wieży.

Aże częſtokroć *Perſona innocentes & honeſtæ temerarie incarcerantur*, i do Sąd

T.

Trybunalskiego *prætextuose* dla prędszey incydencyi Sprawy *inducuntur*; więc Trybunały *instantanee serio per Deputatos binos indagabunt*, ieżeli *incarceratus* słusznie *in Crimine recenti deprehensus*, albo *criminali Processu convictus & infamis* do Sądu sprowadzony, takowy zaś *absque omni Dilatione* sądzony & *pœnis pro meritis* karany bydź ma; a jeżeliby *incarceratus* niewinnym bydź pokazał się, ma *indilate ex carceribus dimitti*, a ten, który *innocentem incarceravit*; *pro Nobili Persona* według Konstytucyi 1588. karany bydź ma, a jeżeliby był *plebejus pœnis arbitrariis* osądzony bydź powinien. 1588.

Przysięga Patronow.

Patronowie i Agenci w Trybunałach powinni bydź Szlachta, i przysięgli *juxta Rotham inferius præscriptam*: *Ja N. Przysięgam Panu BOGU w Tróycy S. Jedynemu, iż Stronie, która mię do Sprawy swojey wokować będzie, wiernie służyć będę, zbytecznego salarium po niey wyciągać nie będę, wziąwszy salarium, od Sprawy nie odstąpię, ani rady na zwłokę S. Sprawiedliwości i przeciwko Prawu, na wyniszczenie Stron pozywających się Pryncypałom moim* quovis colore & prætextu *dawać będę, Dokumentow, które mi do Sprawy powierzone będą, na uniknienie Sprawiedliwości taić nie będę, tak mi Panie Boże dopomoż &c.* A tę Przysięgę na początku Trybunału tak w Piotrkowie jako i w Lublinie raz na zawsze *coram Judicio Terrestri in facie Judicii Tribunalitii* wykonywać będą: Toż Prawo i następuiących do Palestry *stringere* powinno.

Incompatibilia Officia z Patronizacyą.

Patronowie *causas* w Trybunale *promoventes*, ażeby *Officia quævis Granicialia, Terrestria, Castrensia, Burgrabialia, Vicesgerentia*, na Osobach swoich nie mieli, póki *in illa Palæstra* zostawać będą, *præsenti lege cavemus sub privatione Officii, Abjudicatione Patrocinii.*

Bunty Patronow.

Patronowie z Pretextu jakiego nieupodobania do Trybunału, *turmatim* gdyby za zmową jaką ważyli się *deserere Judicium*, takowi *Termino Tacto conventi, pœnis personalibus* dwonastu Niedziel Wieży, & *Crumenalibus* karani bydź mają, i Pryncypałów swoich dla tego występku gdyby wzdawać dopuścili, *Causata Damna* kompensować im powinni będą.

Quantitas Patronów do Sprawy.

Indukta Spraw, ażeby *numeroso concursu* Patronow tłumiona nie była i powtórnym wielomówstwem czasu nie zabierała, mieć chcemy; aby do Spraw mnieyszych nad dwóch, a do większych nad trzech Patronów, każda strona więcey nie zażywała, *sub animadversione Judicii & non admissione plurium*, ileby zaś Pryncypałowie do swoiey Sprawy przymówić się potrzebowali, słuchani bydź mią.

Woynie Patronowie służyć niepowinni.

Tak Patronowie, jakoteż i Agenci Trybunału, Piotrkowskiego, Lubelskiego, i Radomskiego, w służbie Wojenney Polskiego i Cudzoziemskiego Authoramentu, mieścić się poty nie powinni, poki w Palestrze *actualiter* zostawać będą, *sub abjudicatione Patrocinii & privatione stipendiorum, ad instantiam cujusvis decernenda.* Co się i o Zołnierzach w Sprawach cudzych stawających rozumieć ma.

Evocatio:

A jako *lege publica cautum est*, aby *extra suam Provinciam* z Małeypolski do Wielkiey polski, & *e contra*, nikt *evocatus* nie był, ani też Miast do Sądu Trybunalskiego nie pociągał; tak *inhærendo Constitutionibus Annorum 1578. 1611. & 1633 præsenti lege* warujemy, aby tak *Partes*, iako *Judicialia Officia in quavis causa non evocentur quovis prætextu* (okrom *in casu*, żeby *Officium* Małopolskie w Wielkopolszcze, albo *e contra* miało *delinquere*) *sub pœnis Evocationis mille Marcarum Parti, Judicio per medium, & pœnis personalibus arbitrariis super contravenientem irrogandis, vigore Constitu-*
1578. fol: 228. 1611. fol: 27. 1633. fol: 25.
1678. fol. 10. *tionis 1678. fol. 10.* Także dawne Prawa *de Evocatione* z Ziemstw i Grodow reassumuiemy. Niemniey w Sprawy *Juris nostri Regii*, Trybunały wdawać się, i onych rozsądzać niepowinny; ale je *ad Forum competens* odsyłać mają *sub nullitate* tychże Dekretow.

Motio & appellatio Sądowi dyshonoru nieczyni.

Inqnantumby Sprawa *per motionem seu Appellationem, aut Remissionem, seu per gravamen, a minori subsellio* do Trybunału *devoluta, a sententia eorum Officiorum retractata seu cassata* była, *exceptis causis*, w którychby się oczywisty *Gravamen, Favor, & Partialitas* Stronie *affectio* znaczna pokazała; tedy *juxta Statutum Regni, Famæ & Honori illorum nocere* nie powinno, ani *pœnis post admissam appellationem personaliter* karani bydź maią.

Aresztow przy wołanie Remissy iść nie maią.

W Sprawach wszelkich *circa Aresta* (które w Ziemstwie *in Stuba* nie po Gospodach, za przywołaniem Woźnego expedyować się nie powinny,) Remis żadnych *de currendo Aresto ad Stubam Judicialem*, ani też Aresztow *cum Remissione* z Piotrkowa do Lublina & *e contra*, czynić i zaprsować Ziemstwa nie mają, ani aresztuiący *recedere ab Aresto* nie powinien, *sub nullitate Condemnationis, & pœnis arbitrariis.*

Exekucye Dekretow.

Exekucye Dekretow *Condescensionum, Condemnationum, de Jure* tak *Personis*, jako i *Bonis*, aby *Capitanei locorum & Vice-Capitanei, salvis Juribus Palatinatus Masoviæ*, albo ich *Vicesgerentes, vel Subdelegati Jurati & Burgrabii, indispensabiliter expediant sine depactione*, mieć chcemy. Co *per omnia* zachowuiąc postanawiamy, aby *Bona convicta in re & summa liquida, ex tertia condemnatione in Contumaciam super Jure victa*

Parte obtenta, a in rejudicata za pierwszą Kondemnatą, *proportionata* jednak *principali negotio & Processibus productis in possessionem jure vincentis Partis cum Inventario* oddawane *indispensabiliter* były, *non attentis quibusvis Jurium appositionibus, vel violentis impugnationibus* starych lub nowych possessorow, chyba żeby były ich *Jura* pierwsze, niż Proces zaczęty.

A *inquantumby* w których Domach *supervenirет fortis & insuperabilis armata impugnatio*, więc *in termino ex Remissione Pars Jure victa pœnis pecuniariis & Personalibus*, siedzeniem Wieży przez Niedziel cztery, i daley *juxta qualitatem facti* karana i do Exekucyi Dekretow *etiam admota manu forti*, przywiedziona bydź ma, a Remissy *ab Executionibus, & traditiones Bonorum, ad propria Acta Jurisdictionis, ubi Bona consistunt, Officia Executorialia & Condescensorialia* podawać maią, *salvis Juribus & consuetudinibus* Województw Krakowskiego, Kijowskiego, Wołyńskiego, Braslawskiego, Czernichowskiego. *Impugnatio armata.*

Zagęściły się Sprawy w Trybunałach *mere vexatoria*, i już zakwitowane i osądzone, które do tegoż Trybunału częstokroć *intentantur*, w tym aby Trybunały *seriam animadversionem* miały, i takowe *Personas litigiosas, personalibus pœnis & refusione litis expensarum mere juridicarum prævio moderamine Judicii, ante comprobationem juratoriam Partis* karały, mieć chcemy. *Sprawy vexatoria.*

Dekreta, które *vim legis sapiunt*, w Trybunałach według dawnych Praw *in futurum* stawać nie maią, i owszem *reassumendo Constitutiones Annorum 1627 & 1638.* żadney Exekucyi podlegać nie powinny, ale na przyszłym Trybunale kassowane bydź mają; wyjąwszy te Dekreta, które *in parte satisfactione aliqua* są już akceptowane. *Decreta vim legis sapientia.*

W Sprawach *Juris* zaczynaiących się do Trybunału *in primo termino* przychodzących, dla skrócenia Processu i zabieżenia zagęszczonym *de noviter repertis Documentis*, Dekretow Trybunalskich wiele Praw obwarowanych wzruszeniom, mieć chcemy; ażeby stronny *litigantes* wzajemnie sobie Sumaryusze dawały przed Sprawą, które Marszałek Trybunalski, albo przy Lasce będący Deputat podpisać ma; a jeżeliby kto nowo wynalezionym Dokumentem ewinkującym całą Sprawę, lub którą Kathegoryą chciał rzecz osądzoną wzruszyć, takowy naypierwey przysiądz ma, jako ani sam, ani Patron z woli jego, Dokumentu tego nie zataił, ani ich mógł mieć *circa agitationem causæ* potym jakie nastąpi *Judicatum*, już żadna Strona więcey wzruszać nie powinna, ani powtórnie *ex noviter repertis Documentis* Trybunały Spraw żadnych sądzić nie maią, *sub nullitate Decretorum, & sub pœnis personalibus & pecuniariis, contra convulsores Decretorum Tribunalitiorum sancitis.* Kommunikacya Summaryuszow,

Zabiegaiąc, aby Kapcye niesłuszne *inter litigantes* nie działy się, Indykcye wszystkie, ktoreby do Sprawy przywołaney konnexyi nie miały, abroguiemy: te zaś, ktoreby z jedney wynikały Sprawy, *& unam eandemque causam & Bona afficere* miały, mieścić się *& dijudicari* mogą, jednakże *indicentes, & Comparitione recedentem, sive in contumaciam* wzdawać ważyć się nie maią, oprócz tego Aktora, którego jest wpis *sub nullitate Condemnationum, & pœna Ducentarum Marcarum Parti, Judicio vero per medium decernenda super obtinente.* Indykcye.

Znosząc szkodliwe *diffugia litigantium*, w czynieniu Manifestacyi i zapisowaniu relacyi, w Grodach *extra Districtum proprium* będących *prævia manifestatione* o nieprzyjęcie przeciwko własnemu Grodowi, *præsenti lege* warujemy, aby wszelkie Protestacye, Relacye i Manifesty, przeciwko komukolwiek *cujuscunq: Status & præeminentiæ*, choćby i przeciw własnemu swemu Staroście ich i Officyaliście, przyymowane były, *non tamen calumnioſe contra ſecus facientes* do Suscepty i Kancellaryi należących, *statuimus pœnam ſeſſionis turris* Niedziel cztery, i *vadia* dwoje Stronie dowodzącey, *Judicio vero per medium.* Ktoby zaś nie rekwirowawszy Grodu, skarżył się o nieprzyjęcie i Manifestacyą o to uczyni, *simili pœnæ talionis* podlegać ma *prævia deductione.* *In proprio Districtu* Protestacye i wszelkie *Acta*,

Marszałek *ſine conſenſu Stubæ*, aby nikogo nieważył się kazać brać pod wartę oraz *Partes litigantes* i Patronow za Grzywny aby pod tęż wartę nie brano, *ſerio inhibemus*: Ale komuby Trybunał czy to Plenipotencyą uczynił, czyli *Adjudicata ſua* przykazał, w tymże lub następującym Trybunale z Regestru *Pœnalium de Bonis patientium* windykować, i Dobra proporcyonalne, za pierwszą Kondemnatą, *prout tam in re judicata, per Executionem* odbierać pozwalamy, co się *de vadiis* rozumieć ma; *Adjudicata* zaś Luity Patronowie, *ſalva repetitione* od Pryncypałow swoich, wypłacać powinni będą, i póki nie wypłacą, *arcebuntur à loco ſtandi.* Marszałek *ſine Conſenſu Stubæ* Patronow Stron pod wartę za Grzywny brać nie ma.

Præſcindendo infirmitatis dilationes, i Suspensy, reassumując Konstytucyą *Anni 1588.* warujemy, aby *in omni ſubſellio* żadna Dylacya choroby nie szła *in his cauſis*, które *perſonalitatem* nie potrzebuią, a gdzie *ſine perſonalitate* obeyść się może, tedy Patron Dilationes infirmitatis 1588

zabieraiący ſię na tę Dylacyą, powinien *inſtantanee* przyſiądz, jako Pryncypał jego czynił o to do niego rekwizycyą, i nie ma żadney wiadomości przeciwney tey Dylacyi, a Strona na tę Dylacyą zabierająca ſię według dawnego Prawa na przyſzłym terminie ſprawić ſię ma. Ktoby zaś będąc Senatorem, Kommiſſarzem, Pośłem, albo Rezydentem *ad latus Regium*, tudzież *in publica functione actualiter per Conſtitutionem deſignatus*, zabierać ſię na Suſpensę, aby tego *Beneficium* Prawa na Eluzyą Strony w Prawie będącey nie zażywał, ſtanowiemy: że ktoby tego Prawa zażył, nie będąc *in Executione* Funkcyi ſwojey, gdy mu tego Strona przeciwna dowiedzie, na Senatora i Rezydenta *ad Latus*, od Marſzałka Koronnego, na Posła od Marszałka Seymowego, na Kommiſſarza od Marſzałką Trybunału Skarbowego atteſtacyą wziętą, jako ani z początku, ani przy determinacyi Seymu, nie będąc *hoc beneficio legis injuriavit* Stronę, taki przy incydencyi Sprawy *ante omnia* tyſiąc Grzywien Stronie. *Judicio vero per medium* wypłacić będzie powinien. Co ſię ma rozumieć i o Poſłach Woyſkowych na Seym wyprawionych, i Zołnierzach na Kompaniach będących, i ich Exemptach Prawem pozwolonych. A Marſzałkowie Koronni, Seymów i Trybunału Skarbowego Radomſkiego, jako do tych czas *intaminata fide* czynili; powinni będą Stronie rekwirującey *fideliſſima* dawać *teſtimonia* i atteſtacye według Konſtytucyi *1659. 1661. 1662. fol. 11.*

Kontrakty in ſuo robore ſpadać powinny.

Kontrakty zaſtawne i obligacye *Interpretationi* Trybunałow Koronnych ażeby nie podpadały, waruiemy i ſtanowiemy, aby *abhinc* tak ſummy wszelakie, jako i wyderkaffy, które *in futurum* zaciągnione będą, *moneta in contractu expreſſa, valore autem in Regno currenti* wypłacone były, *a Poſſeſſores obligatorii*, ażeby *de Proventibus Bonorum* do rachowania ſię pociągani nie byli, ale też i pretenſyi, *reſpectu non correſpondentiæ Bonorum Proventibus*, do Dziedziców nie uzurpowali sobie, chyba żeby był addytament albo Reparacya Kontraktem warowane, lub Proceſſem *Decretis & Juramentis* ewinkowane, *ſalvis Decretis & tranſactionibus anterioribus*. To ſię zaś *Beneficium* ściągać nie ma do tego Poſſeſſora, któryby *per ſolum Proceſſum in contumacijam* podane sobie dobra trzymał, gdyż taki *ad calculum per omnia tenebitur.*

Zastawnik nie daje Kalkulacyi i Arędownik Sprawy swoie- go zdaie

Kondeſcenſye.

Na Kondescensach uchraniaiąc od próżnego kosztu i zawodu Strony, *in caſu* nie ziechania *Officii Condeſcenſorialis ante occaſum Solis* w terminie naznaczonym, bylo toż *Officium* przez umyślnego odezwało ſię, że jedzie, & *Legalitate aliqua* zatrzymane jeſt, *ad eum caſum* ſtrona, *reſpectu non Condeſcenſionis Officii* kontrawencyi podpadać nie ma; ale tenże ſam *Actus* i przez jednego *ex Officialibus* może bydź przywołany i limitowany; *in craſtino* zaś taż Kondeſcensya *vigore Legis præſentis* kontynuowana bydź ma *Inquantumby* zaś ktożkolwiek na Kondeſcenſyi, terminem *de noviter repertis Documentis* Stronie wydanym *vexatorie* tę Kondescenſią zbijał, a potym *hisce noviter repertis Documentis* Sprawy swojey nie podniosł, tedy *ſubjacere* powinien *rigori ſuperius expreſſo & pœnis de vexatoria actione interpoſitis.*

Dedukcia Nobilitatis.

Trafiło ſię, że na Trybunałach *per Decreta favorabilia* różne Oſoby bez Dedukcyi na Seymikach pozyſkały *paritatem Status Nobilitaris*, przeto reaſſumuiąc o tym dawne Konſtytucye, *authoritate præſentis Conventus* nie tylko tego *in futurum* zakazujemy, ale też komu na potym *paritatem Status Nobilitaris* wywodzić przyydzie, aby ſię według tychże Konſtytucyi na mieyscach *ibidem*, opiſanych wywodził rozkazujemy.

Expulſio Reindukcyi.

1699. fol: 48.

Invaluerunt w Trybunale i te *præjudicia*, że przeciwko wyraźnemu Prawu o expulſach, miaſto Reindukcyi, *cum pœnis perſonalibus & crumenalibus* Kondeſcensye nakazują; tedy *præjudicia* takowe cale znosząc Konſtytucyą *1699. fol: 48.* reaſſumujemy, i one bez wszelkiey Explikacyi *ad literam* obserwowaną mieć chcemy, *ſub nullitate Decretorum in contrarium;* a takowym Sprawom *Expulſionum, non tamen prætextuoſarum* w każdą Srzodę i Czwartek, *ante omnes alias causas* Regeſtr naznaczamy. Y jeżeliby kto *prætextuoſis Documentis*, jakoby na fundamencie Prawa *de expulſionibus* wygrał Reindukcyą, a przez Inkwizycyą *reſpectu violentiarum in termino Reinductionis* Pretext pomieniony był mu dowiedziony, tedy pod to Prawo Expulsyi opacznie podſzywający ſię, nie tylko *refuſione damnorum per Judicium eliquandorum, prævia comprobatione Partis læsæ* ale też & *perſonalibus pœnis duplicatis, Conſtitutione eadem præſcriptis*, aby był karany, waruiemy.

Rejekty ad ſatisfactionem.

Rejekty *ad ſatisfactionem* w Grzywnach *in Conſtitutionem Loci ſtandi* przyſądzonych znoſiemy, których windykacyą z Regeſtru *Panalium* Sądowi i ſtronom naznaczamy a Sprawa zaczęta *ſine interruptione* ſądzić ſię powinna.

Siſtendo publicationem.

Practicatam, a niemniey *præjudicioſam legi & juſtitiæ decretandi formulam, utpote ſiſtendo publicationem experiantur*; znoſiemy *in perpetuum.*

Beśpieczeńſtwo Trybuna-

Reaſſumując Prawa o beśpieczeńſtwie Trybunału Koronnego, ſtanowiemy, ażeby w Trybunałach ſtrzelania, tumulty, pojedynki i żadne exceſſy nie bywały, na Ratusz pod czas Sądów aby nie trzeźwi tak Deputaci jako i ſtrony nie przychodzili *ſub*

animadverſione Judicii. W czym reaſſumujemy Konſtytucyą 1669. o zachowaniu w Traktatach modeſtyi, i obſerwowaniu dni powſzechnych do ſądzenia ordynowanych, *conscientiam* Sędziów w tym *obligamus.* 1669.

Zhoſząc także nieprzyſtoyny zwyczay, że Damy i Matrony rożne, nie maiąc żadnych Spraw w Trybunałach, tamże założywſzy rezydencyą: bawią ſię, i praktyki między Stronami przez Mężów i Deputatów czynić zwykły; przeto Statut w tey mierze *Caſimiri Viſlicia Anni 1368. fol. 10. in Herburto fol. 370. Tit. Procurator,* reaſſumujemy. Damy w Trybunałach bawić ſię niepowinny. Statut. 1368. fol. 10.

A lubo ſama *conſcientiæ teneritudo,* a dopieroż *Juramenti Rotha Legibus præſcripta,* każdego Sędziego *ad obſervandum Jurisjurándi Religionem* obliguie, że jednak zagęszczone korrupcye na Trybunałach świętą Sprawiedliwość *depravant,* a tak na Państwo naſze niebłogoſławieńſtwo Boſkie i kary niezliczone ściągaią ſię, więc *rigorem* Konſtytucyi *Anni 1699. de Corrupto* reaſſumujemy *adjungendo ſeveriores perſonales pœnas* to jeſt *objudicationem honoris, incapacitatem cujusvis functionis, & activæ vocis privationem,* które *ſuper convicto corrupto Judice,* i *Judicio Tribunalitio ex Regeſtro violatæ ſecuritatis irrogari & extendi* mają *ſine ulla relaxatione ad inſtantiam cujusvis* na tym albo następującym Trybunale. Korrupty. 1699.

Ażeby ſkuteczniey korrupcyom zabieżeć, i teraźnieyſzą Stanów Rzpltey Trybunału dyſpozycyą mogliśmy utrzymać, powtórną przy ſkończeniu Funkcyi Deputackiey potrzebną przyſięgę *præſenti lege præſcribimus,* aby Prezydent, Marszałek, i wſzyscy tak Duchowni jako i Swieccy Deputaci, *nemine excepto, aperta Stuba,* przy determinacyi i Funkcyi w tymże Sądzie Trybunalſkim, przy prezencyi *Judicii Terreſtris, vel vacante Terreſtri, Caſtrenſis,* na Ratuszu one wykonali, *in eam Juramenti Rotham: Ja N. przyſięgam Panu BOGU w Troycy S Jedynemu, jako doſyć czyniąc Przyſiędze mojey przy zaczęciu Funkcyi wykonaney, według Juramentu na tym Trybunale ſprawiłem ſię, Sprawy* juxta Legem ſcriptam, Documenta Partium, nullo favore nec odio, nec metu *uwodzący ſię, ſądziłem,* munera & honoraria quævis *nie brałem, ani obiecanych pod czas Funkcyi po ſkończoney Funkcyi brać od nikogo nie będę, Spraw nie praktykowałem, i według świeżo opisaney Korrektury Dyſpozycyi* in toto *ſprawiłem ſię, i doſyć tey Funkcyi uczyniłem* Powtórna Przyſięga.

Roty obiedwie *Juramentorum* na Tablicy, przy Krzyżu na Stole Sądowym bydź zawsze powinny; czego Sąd Ziemſki doglądać będzie. Roty Juramentowe na ſtole bydź powinny.

A któryby Deputat odjeżdżaiący tey Przyſięgi nie wykonawſzy z Trybunału wyjechał, tak jako *Contemptor Legum de corruptione & mala fide ſuſpectus,* na Trybunał drugi *ad inſtantiam cujusvis* pozwany, *ſeverioribus pœnis* karany, & *omnis functionis incapax in perpetuum* bydź ma. A takowe Juramenta ktokolwiek *ex Judicibus judicialite aperta Stuba* wykona, *in Actis Terreſtribus* zapisane bydź mają, i któryby tę powtórną przyſięgę przed Limitą nie wykonał, kontynuować Funkcyi swojey daley nie będzie powinien. Rygor na tego. Któryby Przyſięgi nie wykonał powtórney

Że zaś *Judicibus Lex pro ſingulari Regula* zawſze bydź powinna, mieć chcemy, aby Trybunał *ad normam & Legem præſentem novellam in toto* konformuiąceſię teraźnieysze Stanów Rzpltey poſtanowienie i *abuſum* Korrektury *ſacroſanctè obſervent, impleant, & exequantur, ſub rigore contra transgreſſores Legum ſupraſcripto.* *Obſervatio legis præſentis.*

A jako wſzelkie Prawa i Konſtytucye na Seymie ustanowione, *a publicatione* o nychże *vigorem ſuum* biorą & *executionem* mieć powinny, tak Trybunał teraźnieyſzy na bliſko następującey reaſſumpcyi Trybunału Lubelſkiego, teraźnieyſzą Seymu, Dyſpozycyą i Ordynacyą *in omnibus punctis clauſulis, præcuſtoditionibus inviolabiter obſervare, tenere & adimplere* powinien będzie. Co i na następujące w dalſzym czaſie Trybunały ściągać ſię ma; pókiby Rzeczpospolita inaczey nie dyſponowała. *Publicatio & Executio Sanctorum.*

TABULA *Reductionis Adjudicatorum & aliarum pœnarum.*

	Pisarzowi Ziemskie:		Do Skrzynki	
	Zło:	Gro:	Zło:	Gro:
Od Dekretow Inſtancyi każdey *Experiantur, Proſequantur, Procede, Reſponde, directe Reſponde, Productionis, Plenipotentiæ* po groſz: - -	-	15.	-	15.
A Lucro ſimplici ſub pœna Banitionis - - - - - - -	-	15.	1.	15.
A Lucro ulteriori Executionis - - - - - - - -	-	5.	1.	15
A Lucro ultimariæ Executionis - - - - - - - -	-	15.	3	
A Lucro iterato ultimarie - - - - - - - - -	-	15.	5	
A Lucro pœnarum Legum, videlicet Infamiæ, captivationis - - -	-	15.	4	
Od Dekretow *Evaſionis, Dilationis, Infirmitatis, Suspenſionis, Adcitationis, Inquiſitionis,* - - - - - - - - - -	4.	-	2	
Od Dekretow *Comprobationis juratoriæ, Comportationis, Executionis per omnes inſtantias Reinductionis, Caſſatæ ſeu approbatæ Exdiviſionis, caſſatæ inscriptionis, caſſatæ ſeu approbatæ Sententiæ Terreſtris ſeu Caſtrenſis, incompetentis Acti*				

onis, *Extraditionis rerum vel subditi*, i tym podobnych - - - - -	6.	2.
Od Dekretu *Condescensionis per utramque Partem* - - - - -	40.	6.
Od Dekretu *ex Condescensione*, od Dekretu *lectis Inquisitionibus violentiarum, in causa necis, deductionis Nobilitatis* - - - - - - -	30.	6.
Od Dekretu *Solutionis Summæ ad Inscriptiones seu Contractus* - -	6.	2.
Od Dekretu *Liquidationis & Collocationis Jurium in causa Polioritatis*. od każdego tysiąca po złotych trzy Ziemstwu, a do skrzynki od całego Dekretu - - -	-	6.

Pœnæ Judiciales pro parte Judicii tantum, exceptis Arbitrariis, Które *Parti juxta qualitatem demeriti irrogari* maią.

	Grzywny.
In Constitutionem Loci standi za zarzuconą Ziemską lub Grodzką Kondemnatę *in contumaciam* otrzymaną, Stronie *pœna duplex 14. Marcarum Polonicalium, Judicio per medium* - - - - - - - - -	14.
Za zarzuconą Ziemską lub Grodzką Kondemnatę *post inscriptam comparitionem vel temerarium recessum*, Stronie *pœnam quadruplicem 14. Marcarum Polonicalium Judicio per medium*	28.
Za Kondemnatę Trybunalską *in contumaciam*, Stronie *pœnam quadruplicem 14. Marcarum Polonicalium, Judicio per medium*. - - - - - - - - -	28.
Za Kondemnatę Trybunalską *post inscriptam comparitionem & temerarium Partis recessum* otrzymaną. Stronie *medium vadii Capitanealis, Judicio per medium* Grzywien - -	48.
In sublationem Condemnationis Terrestris vel Castrensiis in contumaciam obtentæ, pœnam quadruplicem 14. Marcarum Polonicalium Stronie, *Judicio per medium* - - -	28.
In sublationem Condemnationis Terrestris vel Castrensis post inscriptam comparitionem & temerarium recessum obtentæ, Stronie *medium vadii Capitanealis, Judicio per medium* Grzywien *videlicet* - - - - - - -	48.
In sublationem Condemnationis Tribunalitiæ contumacialis, Stronie *Vadium Capitaneale, Judicio per medium vadii* Grzywien - - - -	60.
In sublationem Condemnationis Tribunalitiæ post scriptam comparitionem vel temerarium recessum obtentæ Stronie półtora *vadia, Judicio per medium*, to jest Grzywien - -	90.
Pro contraventione Decreto Terrestri vel Castrensi Stronie *vadium simplex, Judicio medium vadii*, to jest Grzywien - - - - - -	60.
Pro contraventione Decreto Tribunalitio Stronie *duplex vadium Capitaneale, Judicio simplex.*	

In causa repetitæ Contraventionis, quod sapit convulsionem Decretorum, pœnæ personales, to iest *Sessionis Turricæ, per Spatium duarum septimanarum irrogari* maią, *& solutio vadii Capitanealis duplicis, Judicio vero simplicis, & refusio damnorum juramento per Partem evincendorum.*

Kodemnaty dawne *rite & legitime* przed teraźnieyszą dyspozycyą otrzymane, *Parti per medium, Judicio per medium* znoszone bydź maią.

W Kancellaryi Ziemskiey Trybunalskiey.

	Zł:	Gr:
Od Publikaty, od Extraktu jednego arkusza z Induktą, tak żeby *in una facie* było wierszow dwadzieścia, ordynaryynym nierozwleczonym charakterem - - - -	1	
Woźnemu od Publikaty Kondemnaty iakieyżekolwiek - - - - -		6
Od Pieczęci - - - - - -	1	
Za Blankiet na Pozew - - - - - -		6
Od wpisu w którykolwiek Regestr - - - - -	1	
Od Susceptу zapisow *perpetuitatis cujusvis* - - - - -	2	
Ab inscriptionibus temporal. scilicet obligationis Bonorum simplicis debiti - -	1	
A Roborationibus Contractus seu scripti & advitalitatibus a qualibet Parte - -	1	
A Protestationibus, Manifestationibus in copia porrectis - - -	1	
Ab Aresti inscriptis, Plenipotentiis, ab uno Anno - - - - -	1	
Ab Oblatis inscriptionum quarumvis - - - - -	2	
A præsentatione Cadaverum cum obductione vulnerum & proclamatione Homicidarum -	3	
A Woźnemu - - - - - -		15
Ab oblatione Privilegiorum & quorumvis Rescriptorum ex Cancell: Reg: - -	4	

Od których wyjęcia *per extractum* od Arkusza po złotemu jednemu,

Od Pieczęci tych Extraktow zł: 1.

Od innych zaś Oblat Ziemstwa, albo Grodu przychodzących do Akt Trybunalskich po złotemu,

A od Extraktow ich *ut supra* od Arkusza po złotemu, także od zapieczętowania ich po złotemu.

Nad ten zaś Instruktarz, żaden żeby się więcey przez się, ani przez Inbordynowane Osoby brać nie ważył.

A gdyby *quocunque modo* wziął, tedy *ad instantiam* ukrzywdzonego *per Terminum tactum seu per citationem* odpowiadać z każdego Regestru; *etiam Pœnalium* powinien w Trybunale, *& comprobans ex arti deferenti*, że od niey więcey wzięto, Sąd *in triplo* wrócić nakaże, *una cum privatione* [illegible] tego, komuby to dowiedziono, *pœnis & personalibus* skarze.

Inkwizycye w Trybunale *in cauſis facti mere violatæ ſecuritatis*, gdy będą wywodzone. Strony nie więcey ſłuchaiącym Inkwizycyi Deputatom, nie każdemu z oſobna, ale wſzyſtkim od każdego świadka dadzą nad złotych ſześć.

Żeby zaś ta Redukcya płacenia *Adjudicatorum*, i Grzywien każdemu *innoteſcat*: poſtanawiamy: aby Ziemſtwa obojey Prowincyi przy Regeſtrach na Pabicy i Kancellaryi Ziemſkiey zawieſzać oneż na każdy Trybunał Regentom ſwoim nakazywali.

Regeſtra Trybunału Piotrkowſkiego.

Regeſtr Województw Wielkopolſkich *ex Areſto.*
Regeſtr tychże Województw *ſine beneficio Areſti.*
Regeſtr Województw tychże *Simplicium.*
Regeſtr Taktowy *Cauſarum facti, violatæ ſecuritatis & mere intarceratorum.*
Regeſtr *Arianiſmi.*
Regeſtr *Causarum, meræ expulſionis & non prætextuosarum.*
Regeſtr *fiſci.*
Regeſtr *ex Remiſſionibus & Conſervationibus.*
Regeſtr *Compoſiti Judicii.*
Regeſtr *Mixti Fori.*
Regeſtr *Militarium,*
Regeſtr *Pœnalium,*
Regeſtr *Paritatis Votorum.*
Oprocz ſpecyfikowanych Regeſtrow żadnego inſzego Piotrkowſki Trybunał pozwolić ſobie nie ma.

W Poniedziałek.

Rano Regeſtr Województwa *ex Remiſſionibus & Terminis conſervatis ſine beneficio Areſti.*
Po Południu Województwa *Simplices.*
Od Szoſtey wieczor Takty.

W e Wtorek.

Rano Regeſtr Województwa *ex Areſto.*
Po Południu tenże ſam.
W wieczor Takty.

We Srzodę.

Rano Regeſtr *ex Conſervationibus & Remiſſionibus ſine beneficio Areſti.*
Także i po południu.
W wieczor Takty.

We Czwartek.

Rano tenże Regeſtr *ex Conſervationibus & Remiſſionibus,*
Także po południu.
W wieczor Takty.

W którą Srzodę, i Czwartek Sprawy non prætextuoſarum expulſionum ante alias causas *ſądzić ſię mają*

W Piątek i Sobotę.

Też Regeſtra *Palatinalia* jako w poniedziałek i we Wtorek ſądzone bydź mają.

Cauſis Fiſci non prætextuoſis raz w Miesiąc naznacza ſię dzień Czwartkowy po południu.

Kiedy którego Regeſtru *Simplicium* nie ſtanie po południu, to ranny Regeſtr kontynuowany bydź ma.

Arianiſmi Regeſtr *qualibet die* zrana przywołany *pro exigentia causarum* bydź ma, *juxta Conſtitutionem Anni 1670. fol. 21.*

Na końcu każdey Kadencyi Regeſtru Województw, przez dni 6. zupełne, Duchowne Regeſtra *Compoſiti Judicii & mixti Fori alternatim* ſądzone bydź mają *non obſtante Cadentia* wſzelkich innych Regeſtrow.

Kadencye Regeſtrow Województw w Trybunale Piotrkowſkim.

Od zaczęcia Trybunału w poniedziałek po S. Franciszku *ad d. 15. Novembr.* Regeſtr - -
A die 16. Novembris do Wigilii Sw. Tomasza Regeſtr - - - - - - -
Po Nowym Roku nazajutrz *ad diem 18. Januarii.* Regeſtr - - - - -
A die 19. Januarii ad ultimam ejusdem Regeſtr.
A 1. Februarii ad ultimam ejusdem Regeſtr.
A 1. Martii ad Dominicam Palmarum Regeſtr.
Drugiego Roku od zaczęcia Trybunału po S. Franciſzku *ad ultimam Octobris* Regeſtr - -
A 1. Novembris ad Vigiliam S. Thomæ Regeſtr
Po Nowym R. nazajutrz *ad 18. Jan.* Regeſtr
A die 19. Januarii ad ultimam ejusdem Regeſtr.
A 1. Februarii ad ultimam ejusdem Regeſtr.
A 1. Martii ad Dominicam Palm: ſervata alternata Regeſtrorum ſine beneficio Areſti, & Areſtorum

Województwa Poznańſkiego i Kaliſkiego.

Województwa Sieradzkiego i Ziemie Wieluńſkiey.
Militarium.
Paritatis Votorum.
Województwa Łęczyckiego.

Województwa Brzeſkiego i Inowrocławſkiego.
Ziemi Dobrzyńſkiey i Województwa Płockie:
Województwa Mazowieckiego.
Militarium.
Paritatis Votorum, Suſpenſionum, Senatorum, Nuntiorum, Remiſſarum, ex quo Judex.
Województwa Rawſkiego.
Województw Pruſkich.

Abrogatio Myt Niesłusznych.

Ponieważ po Województwach, Ziemiach, i Powiatach wymyślne extorsye *ſine Conſe[nſu] gis publicæ* zagęściły ſię, przez które Kupcy i różni ludzie Kupiectwem ſię bawiący *ap[ud] cum diminutione Proventuum* Rzplitey: więc zabiegaiąc tym extorsyom, aby ſię *in ſ[uc]* we *ſimilia* nie działy, za zgodą wszech Stanow *Lege publica* poſtanawiamy, i p[o]

by wszelkie Cła, Myta, *abusive & extorsive* od ludzi rożnych przyjeżdżaiących wybierane, *præsenti Constitutione abrogentur*, jako je *de facto authoritate præsentis Conventus abrogamus & cessamus exceptis* tych, które Konstytucyami albo Przywilejami Xiążąt Mazowieckich obwarowane są. Ze zaś Mosty, Groble, na Rzekach i rożnych przeprawach *non modico sumptu* Dziedziców i Possessorów Dóbr wszelkich *eriguntur & reparantur*, które żeby nie były ufundowane, *nullus transitus* byłby przejeżdżającym; Więc *eadem lege publica* postanawiamy, aby od każdego Wołu na przedaż pędzonego, i od Konia w wozach ludzi rożnych Kupiectwem się bawiących będącego, tak Pogrobelnego, Mostowego, jako i spaśnego po 3 grosze dawano O co *forum contra transgredientes* w Trybunale Radomskim naznaczamy, i Konstytucye *eo nomine* postanowione reassumujemy.

KONSTYTUCYE
WIELKIEGO KSIĘSTWA LITEWSKIEGO. 1726

W Imie Pańskie Amen.

Trybunał Główny W. X. Lit. & Processus onego *Judiciarii* z Cyrkumskrypcyą Urzędow Ziemskich i Grodowych.

DLa Ingruencyi Spraw, ze wszystkich Woiewodztw, Ziem i Powiatow W. X. Lit: *promiscue* do tych czas sądzących się, iż Obywatele W. X. Lit: w jedney Akcyi: i na wszystkie mieysca Sądowe, jako to do Wilna, Nowogródka i Mińska, *ex remissione Judicii* przejeżdżając się, wielką w dochodzeniu Sprawiedliwości cierpią protrakcyą, i znacznemi *enervantur* expensami; tedy przywodząc to *subsellium* Trybunalskie *ad bonum ordinem*, dla prędszego i porządnieyszego dochodzenia krzywd *injuriatorum*, oraz znosząc niektóre *abusus, cum summo præjudicio* w Trybunał wprowadzone, a skuteczną *in re judicata* Exekucyą, także Urzędy Ziemskie i Grodzkie opisuiąc, za powszechnym wszystkich Stanow na Seym teraźnieyszy Walny zgromadzonych zezwoleniem *præsenti Lege* ustanawiamy.

Naprzód, iż *ablint* żadne już Remissy z Wilna na Kadencyą Nowogródzką czyli Mińską iść nie będą mogły, ale po skończoney jedney Kadencyi Wileń: wszystkie Sprawy na niey zaczęte, i do tey Kadencyi podług niżey wyrażoney specyfikacyi należące *currentibus beneficiis Juris* nie zakończone i nie odsądzone, *ipso facto* na drugi Trybunał Wileński wracać się, i na niey z tychże Regestrow, przez Urodzonego Pisarza Ziem: Wileń: albo *vacante ejusmodi Officio* przez drugich Urzędnikow komportowanych, i *ad Judicium* oddanych, bez wyymowania Remiss *continuari* powinne; które to Regestra tylko do dwóch lat, *aliás* do dwóch Kadencyy trwać maią; *post elapsum* zaś *biennium*, jeżeliby jakie Sprawy nie odsądzone w Regestrach Trybun: naydowały się, tedy za wyjętemi zażywanych Dylacyy Rejektami one w nowe Regestra ingrossować i wpisywać Aktorom wolno. Kadencya zaś druga tegoż Trybunału W. X. L. ponieważ przez alternatę raz w Nowogródku, drugi raz w Mińsku sądzić się zwykła; tedy na nich alternaty też Remissy, to jest z Mińska do Nowogródka, z Nowogródka do Mińska & *e contra* transportowane bydź nie mogą; tedy za Remissyynemi Dekretami, już *de novo* na tych Kadencyach Strony wpisywać będą.

Terminy i Repartycya Sądow Woiewództw i Powiatów.

Terminy zaś tym Sądom i Repartycyą *vigore* dawnieyszych Konstytucyi naznaczamy i specyfikujemy takową; w Wilnie Woiewództwo Wileńskie, Powiat Oszmiański, Powiat Lidzki, Powiat Wiłkomirski, Powiat Brasławski. Woiewództwo Trockie, Powiat Grodzieński, Powiat Kowieński, Powiat Upicki, Xięstwo Zmudzkie, Woiewództwo Smoleńskie, Powiat Starodubowski, Woiewództwo Połockie, Woiewództwo Brzeskie i Powiat Pińśki. Na drugiey zaś Kadencyy w Nowogródku albo w Mińsku Podług alternaty przypadaiącey, Woiewództwo Nowogródzkie, Powiat Słonimski, Powiat Wołkowyski, Woiewództwo Witebskie, Powiat Orszański, Woiewództwo Mścisławskie, Woiewództwo Mińskie, Powiat Mozyrski, Powiat Rzeczycki; których to wszystkich Woiewództw Ziem i Powiatow W. X. L. Obywatele w Sprawach swoich nietylko appellacyynych (jako dawnieysze *sonant* Konstytucye) ale i we wszystkich już innych zapisowych, expulsyynych, Zołnierskich, *Fisci*, o kontrawencyą Dekretów, & *pro abusu Officii* przypadaiących, i *generaliter* we wszystkich innych, *foro Tribunalitio ex præscripto antiquitùs Legum* należących, nie inaczey tylko podług teraźnieyszey Exdywizyi w należytych terminach, *ubi Bona citatorum consistunt*, i do których Dóbr *jure vincens executionem* sprowadzać zechce; *similiter* gdzie się jaki uczynek, boje, grabieże, depaktacye, szkody stana, albo o które Dobra i w którym Woiewództwie czyli Powiecie leżące, akcya *inter litigantes intenta*; tam swd swoich dochodzić, Sprawy prozekwować i kończyć powinni. Warując, i dokładając, gdyby mimo teraźnieyszą Repartycyą, kto *ex Actoribus sive jure vincentibus*, nie tam, gdzie po-

zwanego Dobra leżą, albo jaki ſtał ſię exces albo do których Exekucya Urzędowa sprowadzona ma bydź *extra terminum* z Województw i Powiatów przez alternatę Kadencyi Nowogródzkiey i Mińſkiey *præfixum*, na Kadencyą Wileńſką *vel e contra*, kogożkolwiek *evocare* albo *in contumaciam condemnare* ważył ſię, takowy procz Kaſſacyi, *nullitate* Dekretu i nadgrodzenia szkod *exinde* poniesionych winy po ſto kop *parti inſtantanee* zaplacić, *& pœnam ſeſſionis turris civilis* przez 6. Niedziel *ſubire irremiſſibiliter* powinien, *á nihilominus idem negotium* do swojey Kadencyi Województwom i Powiatom wyżey wyrażonym determinowaney, ma *remitti, excepto* tylko Spraw takowych, któreby o Sukceſſyą Dobr w różnych Województwach i Powiatach obudwóch Kadencyi *per repartitionem* rozdzielonych leżących, *poſt fata cujuslibet Poſſeſſoris* przypadły, albo z inſtancyi Kredytorów i Kompetytorów, *ſimiliter* różne Dobra na Taxę i Exdywizyą odchodzićby miały; tedy takowe Sprawy, na którey Kadencyy pierwey zaczęte będą, albo gdzie naypierwey Sukceſſor zrzekając ſię *exnunc* Sukceſſyi *ad taxam aut exdiviſionem* swoich Pretenſorów i Kompetytorów pozwie; tam już na tey Kadencyy *totaliter* Sprawa sądzić ſię i konkludować będzie. *Excipiuntur* od tey Exdywizyi i Repartycyi Sądow Sprawy obligowe, które *juxta inſcriptionem ex cruda citatione proſequi, etiam* na któreykolwiek Kadencyi bądź Litewſkiey, bądź Ruſkiey, wolno, *de contraventione extra repartitionem* już pozywać *etiam* w Sprawach obligowych nie wolno będzie; także *excipiuntur cauſæ Fiſci*; o Deputacyą na Cłach, na Mytach, i Extorſyą Moſtowego i nie zapłacone podatki Rzplitey; także o *ſtipendia* Zołnierſkie; *ſimiliter excipiantur* ludzie różni *impoſſeſſionati & homicidæ*, pod czas któreykolwiek Kadencyi *in recenti crimine deprehenſi*, których *non obſtante diviſione* Województw i Powiatów, na każdey Kadencyi, to jeſt w Wilnie, w Nowogródku i w Mińſku sądzić i dekretować wolno. *Item cauſæ exceſſuum contra ſecuritatem & authoritatem Judiciorum patratorum*, niemniey aktykacye i przyznania zapiłow, Gleytow i wszelkich Dokumentów, które Obywatelom W X. L. z każdych Województw, Ziem i Powiatow na każdey Kadencyi bądź Litewſkiey, bądź Ruſkiey czynić i do Ksiąg wnosić wolno będzie, warując to, iż gdyby komu jakowy Dokument przyznać lub aktykować przyszło *extra repartitionem*, tedy takowe Dokumenta *in ſpatio* Roku *ad propriam repartitionem* Kadencyi przenieſione być powinne, a przytym *excipiuntur* Sprawy więźniow zaczęte, a nieſkończone na jedney Kadencyi, bądź Litewſkiey, bądź Ruſkiey, które mają bydź *extra etiam repartitionem* za Remiſſami, bądź z Wilna na Kadencye Ruſkie, bądź też *e contra pro continuatione & concluſione* odſyłane. *Ad executionem* zaś Dekretow *tam ex perſonali quam in contumaciam* ferowanych *ſimiliter* na Inkwizycye, Kalkulacye, Weryfikacye, Exdywizye i Taxy, Urzędy Ziemſkie i Grodzkie tak Litewſkich jako Ruſkich Województw takoż *non obſtante repartitione, partibus pro libitu* używać pozwalamy. A *inſuper* do odprawowania takowych Exekucyi, także do expedyowania Inkwizycyy, Kalkulacyy, Kondeſcenſyi, Taxy, Exdywizyi Urodzonych Urzędnikow Ziemſkich i Grodzkich Wwdztwa Smoleńſk: i Powiatu Starodubowſk: *Lege præſenti admittimus*, którzy *jurati & poſſeſſionati pari jure & activitate*, jako inszych Województw i Powiatów Urzędy, Dekreta Sądowe exekwować Inkwizycye, Kalkulacye, Taxy, Ezdywizye i Kondeſcensye z uznania Sądowego, za użyciem Stron expedyować wolni będą.

To zaś rozdzielenie i pomiarkowanie Spraw Obywatelom W.X. Lit: w Exekucyą przychodzić i zaczynać ſię powinno od Roku da Bóg przyszłego 1727. od Kadencyy Trybunału Wileń: na którą jeżeliby Sprawy jakie, oprócz wyżey *in exceptionibus* wyrażonych, *ex remiſſione* Trbnlu Nowogrodzkiego, *veteri more* przypadały, *ex fundo* Dobr *citatorum* do drugiey należały Kadencyy: Trybunał one tam (gdzie *vigore hujus ordinationis* należą) za doniesieniem Aktorow albo Pozwanych odsyłać będzie, *ſimiliter cenſendum* o inszych Subseliach, jako to: Urzędach Ziemſkich, Grodzkich, że i na nich czasu odprawowania Rokow albo Roczkow, bez wyymowania Rejekt i Remis, Regeſtra wpisowe, *pro quolibet biennio ad continuationem* Spraw konſerwowane, komportowane i wolne bydź mają; a odtąd już wkażdym Wwdztwie i Powiecie Roczki po Niedziel 3. w Xięſtwie Zmudzkim Niedziel 4. w Powiecie zaś Oſzmiańſkim po Niedziel 3. na dwóch mieyſcach przykładem Ziemſtwa, to jeſt w Oszmianie i w Miadziele sądzić ſię będą.

Inkwizycye.

Inkwizycye i Kalkulacye, które dotąd przez ſamych tylko z Koła Trybunalſkiego delegowanych Sędziow odprawowane były, *conſenſu omnium Ordinum accedente*, Urzędom Ziemſkim i Grodzkim Województw i Powiatów W. X. Lit: poruczamy; których Trybunał W. X. Lit: przywłaszczać sobie nie będzie mógł, *ſub nullitate Decretorum*; ale odsyłając Sprawy, *ex facto omnino* Inkwizycyi, z pretensyy zaś cywilney o pożytki, intraty; *& circa invaſiones* szkody, kalkulacyy, weryfikacyi potrzebujące, *pro exigentia* czasu i mieysca nie więcey tylko po dwóch Urzędnikow Ziemſkich albo Grodzkich, z iednego albo dwóch Wejewództw i Powiatów *in contiguo* z sobą będących, albo inszych od Stron zgodnie podanych, a *in caſu* nie zgodzenia ſię Stron *per Decretum & pluralitatem votorum*, a nie od jednego Marszałka naznaczonych, nie exkludując od tego i Pisarzow Ziemſkich albo Grodzkich (którzy za rowno z drugiemi Urzędnikami, tak *ad executionem* Dekretow Trbnlſkich, jako też *ad expediendas inquiſitiones & calculationes, verificationes* [illegible] *ſiones, taxas* należeć mają) *cum termino reponendarum inquiſitionum*, naznaczać będą.

W.

Urzędnicy zaś od Sądu Trbnlſkiego dezygnowani, takowe Inkwizycye doſkonale, pracowicie examinując *teſtes ſemotis arbitris*, i za uſtąpieniem ſamych Stron, *per interrogatoria* wcześnie i doſkonale napisane, *meritum* wszyſtkich punktow żałob, jakoſię Strony zapozwały, i czego potrzebują w ſobie wyrażające; *per indagationes & obſervationes Teſtimoniorum, ad inveſtigandam rei veritatem*, fałſzywych świadkow *erroneè* świadczących albo raczey *corruptos* dobrze wyrozumiewaiąc, Stanu Szlacheckiego *tacto pectore*, a proſtego ſtanu ludzi *corporali præmiſſo juramento*, Kalkulacye zaś i Weryfikacye *ſimiliter cum omni circumſpectione & cum ſeria verificatione* pretendujących, *a litigantibus* Szkod, Summ, *in fundo* u Sąſiad *in circumferentia* mieyſca mieſzkających i poddanych, Ciwunow, Woytow, Namieſtnikow, Urzędnikow, konfrontuiąc z Kwitami, Dokumentami expediować mają; a zatym przy spisowaniu i wydaniu tych kalkulacyi *ſeorſive in unum* znieść *quantitatem* Summ, na które ſię Strony *libere ab utrinque* zgodzą *ſeorſive quantitatem* pretendujących Summ, do których lubo Strony nie znają ſię, jednak *demonſtrantur* przez weryfikacyą, Dokumenta, Kwity, Swiadectwa poprzyſiężone, *& ſeorſive item quantitatem* tych Summ, które Strony *unde allegant & nihil probant* spisać powinny, a to dla tego, aby Sąd *circa diſſudicationem cauſæ* bez mieszkania i zatrudnienia przysądzaiąc te Summy, komu *de juſtitia* należą, miał onych *luculentam expreſſionem*; które to Inkwizycye sprawiedliwie i doſkonale ze wszyſtkiemi okolicznościami, ciż Urodzeni Urzędnicy ſpisawſzy, *item interrogatoria*, jakie były, i czego ſię Swiadkow pytano, do Inkwizycyi inferowawſzy, Kalkulacye i Weryfikacye *in ſcriptis* Stronom wydawać, *Actum* zaś *Inquiſitionis Sigillis bene munitum*, na termin przez Dekret Trybunalſki naznaczony doKancellaryi Trybunalſkiey, to jeſt do samychUrodzonychPisarzow Ziemſkich, albo *vacante Officio*, mieyſca onych trzymających odſyłać *tenebuntur*, Sędziowie zaś Trybunalſcy po zapiſaney komparycyi, jeżeli Strony *poſt deductas inquiſitiones ad definitivam ſententiam in principali* ſtawać będą, tedy *lectis* w zawartym Kole *inquiſitionibus*, Dekret ſwóy ferowawſzy, i w nim jaka *potioritas* świadectw, czyja bardziey objaśniona krzywda, doſkonale wyraziwſzy Inkwizycyi tey, która do tych czas *uſitato more*, podług Statutu W: X. Lit: w Dekreta Sądu Trbnlgo, & *in minoribus Subſelliis* wpiſowana była, *abhinc* już wpisywać w żaden Dekret nie każą: owszem te wſzyſtkie Inkwizycye *poſt latum Decretum in omni foro*, ſpalić w Izbie Sądowey powinni; Gdyby zaś która Strona, po Inkwizycyi do finalney *ex perſonali* przyſtępować niechciała rozprawy, i kondemnować ſię *in contumaciam poſt temerarium receſſum* dopuszczała, tedy Kancellarya Trybunalſka, *lectas inquiſitiones*, pod Pieczęcią Marſzałka Trbnlſkgo i Piſarza Ziemſk: do finalney Decyzyi konſerwować, i *ad ſubſequens Judicium* komportować powinna będzie; a to dla tego, aby Strony powtórnych nie wyprowadziły Inkwizycyi i do dalszych nie przychodziły expens; *excepto*, gdyby *defectuóſe* przez Urząd była odprawiona Inkwizycya, tedy *eo ſubſequente caſu* inſzy Urząd od Stron obrany, albo *in caſu* niezgodzenia ſię Stron, *per pluralitatem votorum* determinowany, naznaczony bydź ma; a tamci *Inequiſitores*, którzy *defectum inquiſitionis cauſárunt*, nie tylko mają wrócić *ſalarium* wzięte *parti*, ale też wszyſtkie *ſumptus ex eadem ratione cauſatos*: owszem *pœnis* według Statutu i dawnieyszych Konſtytucyi, *prævia ordinaria deductione, cauſati per Inquiſitores defectus* karani *ex deciſ[illegible] Judicii* bydź mają, a wżadnych Sprawach, więcey nad dwie Inkwizycye Sąd żaden uznać nie[illegible] *ſimiliter cenſendum* o Dekretach Grodz: od których Appellacye po Inkwizycyach *admittun[illegible]* do Trbnlu W. X. Lit: iż Inkwizycye na termin *ex appellatione* przypadający do Urzędu Grodzkiego, do Urodzonych Piſarzow Trbnlſkich *ſub ſigillis* odſyłane bydź mają; Kondemnaty zaś i Dekreta *poſt Inquiſitiones* wypadłe, *non ſimplici ſolutione*, lecz przy ſolucyi placeniem *inſuper* Stronie ſta kop. znoszone będą, żeby zaś przez wyprowadzenie Inkwizycyi, Kalkulacyi, *litigantes* wielkiemi nie byli obciążeni expensami, uſtanawiamy: aby żadna Inkwizycya i Kalkulacya, *in cauſis majoris importantiæ*, *pretium* pretendującego od Urzędnikow *ſalarium*, od obudwuch Stron nad złotych [illegible] *pro ſorte* jednego Urzędnika nie wynoſiła więcey, i nad tę Cyrkumſkrypcyą, ażeby Urzędnicy Ziemſcy czyli Grodzcy *ullatenus* nie pretendowali i nie przyymowali, owszem aby w Sprawach mnieyszych importancyi, albo w bliſkości mieyſca połową tego, lub też podług bacznego uważania, i podług Sprawy, mnieyszą i proporcyonalną penſyą kontentowawſzy ſię, Inkwizycye te i Kalkulacye bez dalſzych depaktacyi wydawali, i do Kancellaryi Trybunalſkiey odſyłali. Swiadectw też tych aby nikomu nie rewelowali, owszem Inkwizycye te, dla doſkonalszego Dekretu własnemi rękoma piſali, tych że Urodzonych Urzędnikow obligujemy, a na przeciwnych, i nad mnieyſze poſtanowienie depaktujących, przy Reſtytucyi *in duplo* wziętego *in majori quantitate ſalarium inſuper pœnam privationis ab activitate;* na rok jeden czyli wiecey, według uważenia Sądowego; a w większych wyſtępkach, *in causa* nieſprawiedliwych Inkwizycyi i Kalkulacyi, albo wyjawienia ſekretnych świadectw, według wyſtępku, *privationem in perpetuum ab Officio*, z wolnym podaniem i deklarowaniem, *ab ipſo Judicio pro vacanti* zakładamy: toż ſię ma rozumieć o Exekucyach, Taxach, i Exdywizyi, na które zjeżdżając Urodzeni Urzędnicy Ziemscy albo Grodzcy *per Decretum Tribunalitium deſignati*, nie aggrawując Strony nad wyżey wyrażone *pretium*, a Dobra Debitorow na Taxę lub Exdywizyą odsądzone, według dobroci Grunow, Łąk, Lasow, według intrat ſzacując, proporcyą tego wſzyſtkiego z wymierzoney przez [illegible]ſięgłych Komornikow, i Mierniczych ſumptem Stron zaciągnionych ziemie, wziąwszy, *ſeriorite* długow, podług Zapisow, Obligow, kontraktow, także *ſine præjudicio* aktualnych

Poſſeſſorow *Creditoribus & prætenſoribus* ſprawiedliwą ſatysfakcyą, *ſub iisdem pœnis ut ſupra*, czynić będą, warując to; iż gdy ſię zdarzy, że Urzędnik który Ziemſki lub Grodzki Deputatem na Trybunał W. X. Lit; obrany będzie, tedy *durante charactere* Deputactwa, na żadne Exekucye za Dekretami, także na Inkwizycye i Kalkulacye, Weryfikacye, Kondeſcenſye, Taxy, i Exdywizye naznaczony bydź, podeymować ſię, i zjeżdżać nie powinien będzie, *ſub pœna privationis Officii ad cujusvis inſtantiam* w Trybunale *decernenda*. Także warując i to, iż gdyby ſię trafiło *crimen* jakowe pod czas ſądzącego ſię Trybunału w Mieście, kędy Trybunał odprawuje ſię, albo w Okręgu Miaſta, nie daley jednak, jak tylko o puł mile od Miaſta, tedy *in eo caſu*, Trybunał W X.L. *e medio ſui, ad expediendam Inquiſitionem* Kollegę delegować, a delegowany Inkwizycyą expediować, moc mieć będzie; a Objekcya Kondemnaty, przy naznaczeniu na Inkwizycyą zadawana Urzędnikom na Inkwizycyą zjeżdżającym *Actum Inquiſitionis præpedire* nie może. Że zaś częſtokroć *Partes litigantes* do Inkwizycyi ſpoſobiąc Swiadkow, korrumpować, a przeto *Actum Inquiſitionis* waryować i ruynować zwykły: tedy temu zabiegając uſtanawiamy, iż odtąd *litigantes ad invicem* Inkwizycyą wyprowadzając, *ſeu eorum Plenipotentiariis utriusque Partis*, przed Inkwizytorami, pierwey niżeli *Inquiſitores*, do ſłuchania i ſpiſania *teſtimoniorum* przyſtąpią; Juramentu na tym, iż żadnych Swiadkow żadnemi obietnicami i offerencyami nie korrumpowali, i korrumpować nie będą, wykonać *tenebuntur*.

Konſerwaty.

Konserwaty *nullo jure*, ſzczegulnie złym przykładem i zwyczajem w Sądy Trybunalne wprowadzone, widząc z nich Stronom ukrzywdzonym protrakcyą, niepewność i trudność *litigantibus*, weſpół z Ordynacyami przeſzłemi *a Republica* nie approbowanemi, których Trybunał W. X. L. (*poteſtatem condendarum legum & interpretandarum* nie mający) ſtanowić nie może, wiecznemi czasy abrogujemy, chcąc mieć, ażeby Obywatele W. X. Lit po wyſzłych Dylacyach prawnych, nie ſkładając żadnych dalszych terminow, za przypadnieniem z porządku Regeſtrowego Sprawy do oczywiſtey przyſtępowali Kontrowersyi, i Decyzyi, których to konſerwat, Sądy żadne ſkładać także Sprawy *extra Regeſtrum* przywoływać, i odſądzać *ſub nullitate* Dekretow nie powinne, ale po oſądzoney jedney Sprawie, do ſądzenia drugich, i wołania z porządku Regeſtrowego przypadających, przyſtępować *tenentur*. A gdy jedna *ex perſonali* zaczęta będzie Sprawa, tedy przed ſkończeniem oney, to jeſt *ante promulgationem* Dekretu żadne insze Sprawy, ani z nowych, ani z dawnych wpiſow, *ſub nullitate Decretorum* wolne, & *extra Regeſtrum* wnoſzone bydź nie mają. Aby te wſzyſtkie Sprawy *injuriatorum ordine debito* wołane, i ſądzone były, uſtawiamy, iż żaden Aktor, *ſeu Jure vincens*, jedney Akcyi, pokilkakrotnie, w Regeſtra Trybunalſkie, ani za pozwami, ani za odkładowemi Dekretami wpisować nie będzie mógł, ale w jedney Sprawie, za jednym Aktoratem, bez żadnego łączenia drugich *ab uno Actore* wpiſow rozſprawować ſię będzie powinien, *excepto* rekonwencyonalnych Aktoratow, i drugich *a Competitoribus ad id negotium*, ściągających ſię, które łączyć *inunum*, w czaſie Prawem opisanym, & *ex uno*, o jednę rzecz rozprawować ſię wolno każdemu. Wſzakże gdy komu, albo *ante totum finale in principali negotio Decretum*, z nowo przybyłego uczynku, albo *ex agnito errore*, pozwu poprawić *omnino* potrzeba była, to na woli Stron podług Statutu zoſtawać będzie, byleby z meliorowanych cytacyi, wcześnię Kommunikacya *Copiarum*, i wiadomość Cytacyi, bydź mogła, a takowego odmienionego Pozwu Relacya. *in proprio Diſtrictu*, względem podania zapiſana, i ten Pozew *reconventionaliter* do łączenia *e converſo* wyniesiony, Relacyą i podanie, Piſarz Trybunalſki konnotować będzie.

Objectio Kondemnat.

Kondemnaty *a latere*, w żadnych Sprawach za wpisami przypadających; zadawane i akceptowane bydź, i Spraw *injuriatorum* w ſwoim Procederze trudnić nie powinny, ale każdy otrzymawſzy w ſwojey krzywdzie Dekreta, one porządkiem prawnym, *ad executionem* przywodzić wolen będzie.

Dylacye & Beneficia Juris.

We wſzyſtkich Sprawach, ażeby *celerior Curſus* Sprawiedliwości świętey mógł bydź, nie więcey dylacyi, jako tylko trzy, to jeſt na pierwſzym terminie Kopiia z Pozwu każdemu pozwanemu, w Akcyi *etiam* z inſtancyi ſamych Sędziow, i do kogożkolwiek intentowaney; na drugim Terminie *additio Patroni*, na trzecim Kopiia z Spraw wszyſtkich, użyczane bydź mają. Godziny zaś dwie *ſecundum exigentiam litigantium*, pozwalane będą. Dylacya *veræ Infirmitatis cum Juramento ſuper eam*, także *legalitas & pro majori* we wſzyſtkich Sprawach *nullis exceptis, aut excipiendis ad invicem* Stronom *in quovis termino admitti* powinna; a gdy komu *beneficium* godziny użyczone będzie, & *intervallo expirationis* oney wpadłaby druga *ex Turno* Regeſtrow Sprawa, któraby *ex perſonali* odsądziła ſię, tedy po oſądzeniu oney, *ante omnia* godzinowa tamta wołana bydź powinna.

Munimenta.

W ſprawach też Sukceſſyvnych, *ſeu ſimplicium Injuriarum*, albo gdzie idzie o Prawo, *Dilatio ad munimenta exhibenda, in Judicio ſpecificata*, do Niedziel czterech *tanquam ben-*

ris Actori vel citato nie inaczey concessibile ma bydź, jako tylko cum solutione winy, używającey Strony tey Dylacyi 40. Kop groszy Litewsk: *parti adversæ*, albo też *cum juramento*, że nie na zwłokę ta Dylacya użyta, *in termino succedenti præstando.* Kopie Spraw gdy komu *de Jure concessibiles* będą, tedy Sąd wszelki za potrzebowaniem, *inter litigantes, sub nullitate Documentorum* dać *injungere tenebitur*, a Strony one w Kancellaryi korrumpować mają, i nie od Jenerała, ale od Regentow attestacye, wpisując w Regestra, brać powinne. Żeby też Strony w prowersyi, do rozprawy i decyzyi sposobić się mogły, i porządnie do onych przystępowały, nie mniey też o terminach rozprawy wiadomsze były; ustanawiamy, iż za nowym wpisem chociażby po Kontroversyach dawnieyszych bądź po Remissach i Dylacyach przypadłym, żaden *instantanee* Procederu do samey rzeczy pretendować nie będzie mógł, i Sąd *etiam consentientibus Partibus* nie dopuści, ale każdemu *in reatu* będącemu, za pierwszym z nowego wpisu przywołaniem Sprawy Kopią, zaczym Aktorat do Regestrow ingrossowany, albo też które *in antecessum Juris*, do Zapisow przyzwanych, *non obstante etiam inscriptione*, żadne *beneficium* nad Kopią ze wszystkich Spraw *concedi* nie powinne. *Seorsive* w Sprawach *pure* Skarbowych o depaktacye na Ciach, o niezapłacenie Podatku Rzpltey, o *stipendia* Zołnierskie, o Extorsyą Zołnierzow, Myt, Mostowych, po drogach od handluiących ludzi, Dylacya jedna, Kopia z Spraw i godzina jedna, *additio* zaś *Patroni* razem przy braniu Kopii Spraw wolne.

Clementia & Moderamen,

Że *per abusum sub specie Clementiæ & Moderaminis* w Sądach i Decyzyach Litigantom jawne i prawdziwe pretensye mającym działy się wielkie krzywdy, tedy *obhinc* żaden Sąd w Taktowych Sprawach nikomu *Clementiam præstare & moderamine uti*, nie będzie mieć mocy, *sub nullitate Judicati.*

Dobra onerowane Wskozami i Przezyskami.

Dobra Wskazami i Przezyskami onerowane, ażeby *indilatæ Executioni prætensorum* podlegały, ustanawiamy *præsenti lege*, iż chociażby one *Jure victus, stante lite*, po Dekretach i Przezyskach miał jakiemi prawnemi, czyli nieprawnemi *per diffugia*, onerować Zapisami, *nihilominus pars jure vincens, in fundo* Dobr Wskazami onerowanych bez żadnych nowych Dylacyi i Pojazdow, Progress prawny kontynuować, i *ad executionem in eodem gradu*, iako przedtym zaczęta Sprawa przywodzić wolna, a każdy nowy Possessor Dobr Przezyskami i Dekretami obciążonych, od swoiego Ewiktora Regress mieć będzie, iakoż i Dylacye *Successoribus* po zmarłych Osobach a Possessorom *post Jure victos iterari* nie powinne; *excepto* tylko kopii z Spraw wszystkich, które dla zgubionych Dokumentow, i dla wiadomości Sprawy, nowemu Possessorowi pozwolone bydź mogą.

Regestra Causarum w Trybunale.

Zedotychczas przez niemałą liczbę Regestrow *in administratione* Sprawiedliwości świętey częstokroć dziać się musiała waryacya, a Stronom Prawo wiodącym niewygoda, iż gdy na każdy dzień incydencya kilku Regestrow przypadała, Urodzeni Patronowie, nie wiedząc który Regestr wołany będzie, do Spraw Principałow swoich gotowemi bydź nie mogli, Strony zaś nie będąc pewne, kiedy który Regestr wołany będzie, z wielką stratą, ustawicznie *invigilare* musiały; tedy to *ad meliorem Ordinem* przywodząc, & *multiplicationem* Regestrow *in perpetuum* abrogując, ustanawiamy, na każdy dzień dniowy osobliwy Regestr, mianowicie na Poniedziałek Remissyyny, na Wtorek Duchowieństwa, na Kadencyach Mińskiey i Nowogrodzkiey, gdzie *compositum Judicium* nie sądzi się, Regestr *item* Remissyi, we Srzode sprzeciwieństwa, we Czwartek Powiatowy, w Piątek przypadkowy, w Sobotę obligowy, które Regestra na każdy dzień *determinate* położone żadnych inszych niesporządzając Urodzony Pisarz Trbnlski Marszałkowi do wołania i sądzenia podawać będzie; a nad jeden Regestr każdego dnia Marszałek Trbnlski, *extra terminum* Regestru, żadnego nie w swoim dniu Incydencyą mającego wołać nie każe; same Strony *extra terminum* Regestru sprawować się nie będą *sub nullitate Decretorum.* Exceypuje się jednak od tey Ordynacyi Regestrow, Regestr osobliwszy więźniow *pure*, to jest ludzi za kryminały, czyli inne excessa incarcerowanych, i *actu* pod wartą Trybunalską zostających, które Sprawy i Regestr, codziennie przed wołaniem, po przywołaniu Ordynaryinego dniowego Regestru, dla prędszego uwolnienia, albo dla skończenia więzienia więźniów wołany bydź ma. Do niego jednak, aby żadne *etiam expulsionum* nie wchodziły Sprawy, nad te ktore z Osobami pod aresztem będącemi agitują się: *item* Sprawy *excessuum sub securitate Judiciorum patratorum*, które *Termino Tacto* sądzić się zwykły, a *similiter* z Agentami, o prewarykacyą *Summariis sive dilationibus processus*, Pisarz Trbnlski postrzegać będzie, i żadnych innych Spraw nad te wpisać nie każe. Aże i Regestr Aresztow *præsenti Ordinatione* wespół z innemi *abrogatur*, tedy Sprawy, które *litigantes* po wypadłych *ex Cruda Citatione* Kondemnatach aresztować zwykły, *post arestum iterum* do tychże samych Regestrow do nowych wpisow wpisowane, i z nowych Aktoratow takoż *suo tempore*, wołane będą. Sprawy też, które *veteri usu* do zakazowych, i *Incarceratorum* Regestrow wpisowano, iż odtąd w Regestrach przypadkowych, a które w Regestrach *Fisci Militarium & Officii*, te w Regestrze Powiatowym, albo Remissyynym *pro libitu Actorum* mieysce mieć będą. A ponieważ *lege præsenti* wszystkie Regestra Trybunalskie *ad biennium* prorogowane; przeto *cavetur*, iż na drugiey Kadencyi Trybunału, wołanych nowych *ante omnia* wpisach, wprzódy nie rozsądzone do wołania i sądzenia za-

czynać się mają, a potym świeżo nowe bydź powinne, a zatym aby w tych Regestrach mieysca na notacye Marszałkowi stawało, Kancellarya Trbnlska *Folia* wszystkich Regestrow notując na każdey karcie, nie więcey tylko po dwie Sprawy, albo jeżeli obszernieysze wpisy nayda się, tedy i po jedney *sub numero* wpisywać będzie.

Exekucye.

Exekucye za pierwszym Dekretem, chociażby *post accessoria*, albo po Dylacyach *in contumaciam* wypadłym: żadnym sposobem *extendi* ni na kim nie powinne, ale w Sprawach formalnych Expulsyynych, *non usurpato titulo expulsionis* intentowanych, *item* w Sprawach Zołnierskich, skarbowych, zapisowych, rabunkowych; *Executio*, przez sprowadzony *ad fundum* Urząd, za Uniwersałami Woiewództw i Starostów Sądowych, nie przyymując *ullatenus* trzeciey Ceduły, czyniona bydź powinna A gdzieby *in tertio ultimario Executionis gradu Jure victus* zmocniwszy się, Exekucyi czyli Intromissyi Dobr, *per potentiam* bronił, albo i po wwiązaniu Urzędowym Expulsyą z Dobr, *per Intromissionem Officiosam* podanych uczynił; i o to pozwanym będąc w Sądzie Trybunalnym oczywiście finalnie nie rozprawiwszy się *iterum* kondemnować się *temere* dopuścił, tedy za czwartym Dekretem każdemu ukrzywdzonemu do jak naymożnieyszey, przy Urzędach, *Mota Nobilitate* przez Wwodów Ststów Sądowych, także Chorążych, i innych Officialistów sposobić Exekucyi, i już chociażby bez żadnego obwieszczenia, *captato tempore* Dobra *Jure victorum occupare* wolno będzie, a już takowi *in omnibus locis & subsellis omni activitate carere, & pœnis* w Statucie W. X. Lit. *circumscriptis, subjacere* mają. Gdy zaś *circa ejusmodi Executionem* dla rezystencyi kondemnowanych Osob nastąpią zabóystwa, kryminały, zabrania summ, *sepellectilium*, i jakażkolwiek inna *causa facti*, takowych szkod, i kryminałow, jeżeli kondemnowanemu i Prawem przekonanemu, albo jego *assecis* staną się *jure victi ullatenus* windykować nie będą mogli, i Sąd takowe wszelkie pretensye *nullitate* kassować i uchylać *absque Juramento, & sine inquisitionibus* mocen będzie; a jeżeli *ex parte Jure vincentis & ultimariam Executionem prosequentis*, jakie staną się od niepossusznych Prawu Kryminały, i szkody, te na uporczywych i zwierzchności Sądowey sprzeciwiających się *cum pœnis criminalibus rigorosissimis vindicari*, powinne.

Też same peny, ściągać się będą na tych, ktorzyby na Urząd *pro Executione* zjeżdżający na Honor, władzą: albo życie onych targać się mieli, gdyż Urodzeni Urzędnicy *circa Condescensionem & Ministeria sua, Vicariam potestatem nostram Regiam* reprezentują; a zatym *omnimoda securitate & immunitate* zaszczycani bydź powinni Ażeby Strony, o Exekucyach Urzędowych do trzech Dekretow *ordinarie* wyżey opisanych wiedziały, niemniey ażeby i Urodzeni Urzędnicy, *in casu* pozwania siebie *pro abusu Officii*, o wydaniu niesłusznego pojazdu mogli z siebie dać wywod Prawny *rite & legitime* wydaney Exekucyi; *obligantur lege præsenti*, ciż Urodzeni Urzędnicy, aby obwieszczenia sprawiedliwie czterma Niedzielami wydawszy, Relacyą podania onych, *in proprio districtu, ubi bona Executioni* podlegle *consistunt*, zeznawać *in triduo* Generałom kazali, *in termino Executionis* nie zsyłaiąc Generałow po Cedały, Tami Osobami swemi, *ad fundum* za każdym Dekretem zjeżdżali, i wszystkim Sąsiadom, Mieszkańcom o zjechaniu Urzędowym opowiadali się. Intromitując zaś Aktorow w Dobra *Executioni* podległe, *fidelissime* one inwentowali, i Inwentarze *seorsive* przy listach podawczych spisując, na nich Poddaństwa, powinności onych, kresćencyą, sprzęty domowe, &c. wydawali; inaczey sprawuiącysię każdy Urzędnik, nie tylko *suspensa ab Activitate & Officio in perpetuum* ale restytucyą szkod, jeżeli z złego szafowania Urzędem staną się, karany będzie.

A *inquantumby* kto za 4tym Dekretem bronił *Excutionem*, tedy *Jure vincens adhibita forti etiam manu*, Urzędownie, *toties, quoties*, może *inequitare* do Dobr 5go już nie potrzebując Dekretu, ale za tymże samym 4tym, luboby, *a jure victo* był niedopuszczony z Urzędem wolno mu drugi, trzeci, i czwarty raz *tentare*, póki *ad possessionem* nie przyydzie; a *inquantumby post adeptam possessionem Jure vincens a Jure victo* był przypozwany do rozprawy *in principali negotio*, tedy luboby *principale negotium* wygrał, jednak *litis expensas jure vincenti* zapłacić ma, & *pœnam sessionis turris* przez Niedziel 12. *subire* powinien, *Jure* zaś *vincens in principali negotio* ma *pro temere intentata lite* mieć, *vera superius specificata.*

Komparycye.

W Sprawach Cywilnych i wszelkich innych, za które *criminale judicium extendi de jure* nie może, nikt do personalney komparycyi *citatum* pociągać nie powinien, i gdyby *ad male narrata* zyskawszy *comparitionem* kryminału niedowiodł, tedy *pœnas sessionis turris & solutione* tysiąc kop gr: Litt: *cum refusione damnorum exinde causatorum irremissibiliter omnino* karany bydź powinien, *similiter censendum* o tych, którzy Pozwami w rzeczy niebyley *calumniose* kogo oskarżą, *a in principali* tego nie dowiodą, iż zatakowe cytacye *mere vexatorie* wniesione, podług Statutu i Prawa *Coæquationis calumniatores sine ulla clementia*, lub za przysięgą odwodzącego się, lub też y bez przysięgi (jeżeli inne *sufficient* wywody) karani, *Processus* takowe eliminowane *ex actis* być mają.

De Securitate.

We wszystkich Sprawach po wypadłych Kondemnatach, po odprawionych dwó[ch] *inculpatus seu condemnatus*, wpisawszy się do zniesienia, y skasowania Dekreto[w]

terminie przy wołaniu Sprawy *securitatem* zdrowia y Fortun warować sobie może do rozprawy. Po trzecim zaś wypadłym *cum forti executione* Dekrecie, już tego *Beneficium lucrari* nie będzie mógł, ale *juxta obloquentiam* Dekretu Exekucya *non obstante litis pendentia*, następować powinna. W Sprawach zaś bez Dekretow *ex prima instantia* przypadających, na każdym terminie *eandem securitatem* mieć i warować wolno.

O Marszałkach Trybunalskich.

Zważywszy zaś, że wzajemne Obywatelów wolney Rzpltey ubespieczenie, *in pleza æqualitate* Praw i Prerogatyw zawisło, unikając *in casu* predominacyi jednego Domu i Imienia znowu mógł bydź obrany Dyrektor, a każdy *secundùm hanc legem* obrany Marszałek, nie po wszystkich sentencyach *ut ante* było, ale *ex Turno* Województwa lub Powiatu swego, zkąd będzie Deputatem obrany, nie rekapitulując Deputackich Wotow, odtąd sentencyą, tak jako Deputat, dawać powinien będzie.

Rugi przy Przysięgach Deputackich.

Przy ufundowaniu się Trybunału W. X. Lit: *alias* przy Przysięgach Deputackich żaden z Obytelów W. X. Lit: z Protestacyami zmyślonemi, i w samey rzeczy na Seymiku Gromnicznym nigdy nie byłemi Juramentu obranemu Sędziemu (Kredens Elekcyi *sine ulla contradictione* prawdziwie mającemu;) tamować nie powinien *sub pœnis irremissibilibus contra calumniatores in lege circumscriptis;* ale gdy będzie prawdziwa i aktualna na Seymiku obierającemu się Deputatowi Kontradykcya przez Szlachcica tegoż Województwa, albo Powiatu Obywatela, takowa *& circa Juramenta*, z obserwancyi wolnego głosu *& juris vetandi* akceptowane bydź ma, i *stante ea protestatione* za doniesieniem oney przez przytomnego Szlachcica, żaden Sędzia do Przysięgi przypuszczony bydź nie może; Kondemnatami też gdyby kto Sędziemu do Przysięgi stawającemu *activitatem* bronił, a byłyby banicye czyli infamie, bez żadnych dylacyi, Remis i Komportacyi, *super citatum ex cruda instantia* otrzymane takie Kondemnaty za Gleytami Naszemi Królewskiemi, albo WW. Pieczętarzow, tamże przysłuchania Przysiąg *mediante declaratione* Urzędu, *circa Juramenta* przytomnego, *activitatem* mieć obranemu Deputatowi wolno. *Excepto* Kondemnat *post dilationes & accessoria* wypadłych, których *cognitio* z Gleytami Sądowi Trybunalskmu, *suspenso Juramento* reservari powinna, *Secus* zaś *censendum* o Kondemnatach w Grodach czyli Ziemstwach, na tych, którzy nie mieli, i nie mają w tym Województwie i Powiecie żadney osiadłości, *evocatorie extra Forum, ante vel post electionem* otrzymanych, iż takowe Kondemnaty, i przy samych przysięgach uchylane bydź powinne, *pœnis contra evocatores de male obtento reservatis*, a wszakże banicye, i infamie, za zapisami żyjących Osob, *ad ubiquinarium Forum* regulniącemi się otrzymane, na każdym mieyscu swoję moc mieć powinne.

O Juramentach Deputackich.

Lubo w Trybunalskiey i dalszych Konstytucyach opisano jest *per expressum*, aby Sędziowie *Deputati juramento obstricti* byli, i przysięgali na tym, iż o obieranie siebie na Deputacyą Trybunalską sami przez się, ani przez kogo innego nie starali się, jednak iż przez ten punkt wielu Prawa dobrze wiadomym *strictioris conscientiæ* do tey Funkcyi zagradzała się droga, a inni *etiam aperte* starając się *manifesta* popełniali *perjuria*; przeto zabiegając, aby *amplius* przez to Maiestat Boski obrażony nie był, i Osobom do tey Funkcyi godnym nie tamował się akces, *præsenti lege*, za zgodą wszech Stanow, od przysięgi w tym punkcie Urodzonych Deputatow na Trybunał *in futurum* obranych uwalniając, i ten punkt *pro eliminato* z Roty Deputackiey *censendo*, a dalsze punkta *in toto* konserwując ustanawiamy; aby odtąd *etiam* na tym Jurament wykonywali, jako prawdziwie, według teraźnieyszey Korrektury Trybunału (nic jey nie przestępując) na Sądach Trybunalskich sprawować się będą, a już mają przysięgać *in eam Rotham.*

Ja N. przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Tròycy Jedynemu, iż na tych Sądach Trybunalskich, wedle Boga sprawiedliwie, wedle Prawa Statutu W. X. Lit: Konstytucyi Trybunalnych, według żałoby i odporu Stron, nic nie przykładając ani uymując będę sądził, zeznania i zapisy przyymować będę, zasiadać na tych Sądach z bojaźnią Bożą, nie folgując wysokim i podłym stanom, na Dostoynościach i Urzędach siedzącym, na bogatego, ani na ubogiego, na przyjaciela, krewnego, zachowałego, na Kollegę swego, ani na dobrodzieystwo żadney osoby, na nieprzyjaciela, na tutecznego, ani na gościa, nie patrząc, nie z przyjaźni, nie z waśni, nie z bojaźni, ani za posuły i dary, sam przez się, ani przez żadną osobę ich nie biorąc, ani spodziewając się napotym darow i nadgrody, podarkow żadnych, ani miasto pamiętnego przesądu, a zgoła naymniey nad Konstytucyą brać nie mam, i Kollegom swym tego nie pomagać: nie radziłem też nikomu w Sprawach, na te Sądy po obraniu moim na nie, i radzić nie będę, pókim jest Sędzią, nie bojąc się kaźni, pomsty i pogróżek, ale samego Boga i jego sprawiedliwości, i Prawa pospolite, i sumnienie przed oczyma mając: praktyk żadnych z nikim w sądach czynić nie mam, rady ani przestrogi dawać i tajemnic z Izb Sądowey rewelować nie będę, a tych Sądow wszelakiemi zabawami swemi nie, omieszkiwać, krom wielkiey prawdziwey i obłożney choroby mey, albo własney gwałtowney nagody, i że za żadną praktyką gwoli komu, albo swey Sprawie, na te Sądy nie wstąpiłem, także prawie według Korrektury Trybunałow Roku 1726. na Seymie w Grodnie uczynioney (nic jey nie przestępując) na tych Sądach Trybnalskich sprawować się będę. Jako to sprawiedliwie przysięgam, tak mnie

Konstytucyi Wielkiego Xięstwá Litewskiego w Roku 1726.

Panie Boże dopomoż w Tróycy S. Jedyny, jeżeli niesprawiedliwie, Boże mię ubiy na Duszy i na Ciele.

O Blankietach.

Iż *per abusum* różnych Urodzonych Urzędników Blankietów nie mało, na Extrakty i Wpisy u różnych Osob namnożyło się, na który Protestacye, Relacye Generalskie, Dowody Pozwow i różne Aktykacye, Listy pojeżdże podrzycze z zawodem nie małym, i szkodą Obywatelów W. X. L. częstokroć zaś pisywano; przeto zabiegając temu, ustanawiamy, aby odtąd już żadne takowe nie były inkonwenienicye, żaden Urzędnik aby żadnych nie ważył się wydawać Blankietow *sub privatione Officiorum*, a Protestacye Seymikowe *Protestantes* sami podpisować. Urzędy zaś one *proprii Districtus* przyymować *omino tenebuntur*. Gdyby zaś Urząd *proprii Districtus quo casu* nie przyjął, tedy *Protestationibus qubusuis* wolno będzie w naybliższym Grodzie do Akt ingrossować, które takiegoż waloru ma być, jakoby *in Actis proprii Districtus* zaniesiona była; Urząd zaś któryby *ad Acta* takowey nie przyjął Protestacyi, *ad primam delationem Actoris termino Tacto* sądzony w Trybunale, & *prævia eductione sufficienti, pœnis* w Statucie *scriptis, irremissibiliter* karany bydź ma.

De Activitate stolienda *na Kondemnaty Trybunalskie.*

Ze zaś *per abusum Juris* niektóry w Trybunałach W. X. L dawszy się kondemnować, a nie fundując sobie *jure* opisanym sposobm *activitatem*, otrzymawszy Gleytą nasze nie w Trybunale, lecz po Grodach, Ziemstwach i w innych Subseliach *sine ulla objectione adversæ partis*, warując sobie na Trybunalskie Kondemnaty *locum standi;* zaczym odtąd takowe *abusus* znosząc ustawujemy, iż każdy komuby się trafiło na sole mieć Kondemnatę Trybunalską, tedy ma sobie warować *locum standi* w Trybunale W. X. L. sposobem w ordynacyi Trybunalskiey Roku 1698 uczynioney *per Constitutionem* Roku 1699. aprobowaney, opisanym, w Sądach Trybunału W. X. Lit: w mnieyszych zaś Subseliach *sine objectione* Kondemnaty Trybunalskiey warować *abhinc* nie wolno będzie, chyba wtedy, gdyby *Pars* mająca Kondemnatę takową, *benevole* sama żądała.

De Corrupto.

A żeby Sprawiedliwość świętnie za posuły i dary, ale według Juramentow Sędziowskich, według Boga, Sumnienia i Praw Rpltey *æqualiter* wszystkim administrowana była, ustanawiamy: iż którybykolwiek z Sędziow przypadających *in minori vel majori Subsellio* Sprawach jakowe pretendował czyli przyymował datki, i tym samym *contra juramentum & justitiam* wprowadzał *jura venalia*, takowy każdy za ufznym dowodem (których wszelki Sąd ma *summam* mieć *indagationem*) przy wróceniu wziętey korrupcyi *cum pœne triplicis pensionis Delatori adjudicanda*, osobliwie odsądzeniem *ab activitat in perpetuum & privatione Officii*, Jakieżkolwiek *Ministerii*, czyli Urzędu, a podaniem onego Nm Królowi, czyli Województwo *pro vacanti*, karany, & *strictissime sine ulla clementia* za upomnieniem się Stron *in subsequenti Judicio* dekretowany będzie.

O Kancellaryi Trybunalskiey.

W kancellaryach ażeby należyty porządek i expedycya Dekretow, Zapisow, Manifestow, i innych Aktow, Obywatelom W. X. Lit; *invariabiliter* bydź mogły, ustawujemy; że Regenci pod dependencyą Urodzonego Pisarza Trbnlskiego zostając, sami przez się, albo przez swoich Terminatorow, i Kancellarye assystujących Osob one expedyować porządnie bez depaktacyi powinni; dla czego aby tenże porządk *strictissime in perpetuum* był obserwowany, ciż Urodzeni Regenci mają bydź *Nobiles bene possionati*, których dwóch albo trzech Urodzony Pisarz Trbnlski *in subsidium* prac swoich mieć może, a tak Urodzeni Regenci Trybunalscy na początku Trybunału, jakoteż *in minoribus Subselliis* przed swojemi Urzędami nie tylko *super non revelanda secreta*, aleteż na tym, jako żadnemi extorsyami nad słuszność, zwyczay i Prawo W. X. L. depaktować nie będą, Jurament wykonać *obligatur*.

Zapisy.

Zapisy ażeby pożądane były, i w wątpliwość *successu temporis*, nie przychodziły, mają bydź *Acta* onych to jest każdgo Zapisu Księgi tak Oryginały, jako i Extrakta przez Urodzonego Marszałka, Pisarza i Regent Trybunalskich konnotowane, i z konnotacyami introligowane, co też o innych Subseliach i Aktach *censeri* powinno, że i tam mianowicie w Ziemstwach i Grodach Urzędnicy, każdych Rokow i Roczkow Akta wszystkich zapisow konnotować i podpisywać *tenentur*; a Sąd wszelk na każdego wedle Prawa pospolitego i Konstytucyi Roku 1588. o ważności Zapisow opisane *penes potioritatem* zachować; jakoż gdyby kilka Kredytorow mieli ewikcyą na Dobrach pierwey komu zawiedzionych i w possessyą podanych, a chcieliby swych pretensyi na onych prawnie dochodzić, tedy *non præjudicando* w niczym Prawu aktualnych Possessorow; mają Sprawę swą poierać z Ewiktorami swemi lub Sukcessorami onych.

Ustawa Dochodow Sędziom Trybunalskim.

Dogadzając *usibus publicis*, iż w przeszłych Trbnlch w braniu dochodow wielkie czes[ci] działy się *litigantibus gravamina*; przeto *præsenti lege* dochody Sędziom Głównym ja[kie] mają, i aby Strony wiedziały, wiele od czego płacono bydź ma, specyfikujemy; [że] cono ma bydź wpisnego od każdey Sprawy Złotych 3. od Kopii z Pozwu Ko[ron.]

przydania Patrona, *five actori five citato* Kopa jedna; od użyczania Kopii z Spraw *five ſimpliciter five* z korrygowaniem w Kancellaryi, *five* z Expreſſyą Da z warunkiem *nullitatis Documentorum*, z którychby nie dano, *five* bez Warunku, Kopa jedna, od Munimentow, ponieważ pretendujący tey dylacyi otrzymuje to *beneficium*, ma zapłacić Kopę jednę. Aktor zaś, ponieważ wygrawa winy Munimentowe lub Jurament na pretendującym, ma płacić Kop dwie; od przyjęcia obmowy na chorobie *Pars* pretendująca Kopę jednę, a że ta obmowa *cum juramento* używać ſię zwykła, *Pars* płacić ma także drugą Kopę, od przyjęcia albo uchylenia inszych obmow, jako to *Legalitatis* albo *Functionis*, lub też *pro majori*, *Pars* która *lucratur*, płacić ma Kopę jednę; od zapisania Remiſſy, *cum exceptione fori*, *pars lucrans* płacić ma Kop dwie od uznania do Juramentu, od każdey Oſoby, wiele będzie uznano, po Kopie jedney; od znaczenia terminu Juramentu w jedney Sprawie, jedney Strony, czy to jedney Osobie, czyli wielu uznano będzie, nie więcey brano ma bydź, jako tylko Kopa jedna warując, iż gdyby która *Pars propter veram infirmitatem, aut decrepitam ætatem* a dla odległości mieyſca, naznaczania Grodu bliższego; do wyſłuchania Juramentu potrzebowała, to *Judicium præſtare* ma, a od takowego naznaczenia Grodu, odeſłania Juramentu, ma bydź płacono kop dwie: od uwolnienia od juramentu ile uwalniać ſię będzie, *five per conſensum Partis five ex deciſione Judicii* od każdey osoby płacono ma bydź po Kopie jedney: od uznania komparycyi choćby naywięcey Oſob było w jedney akcyi i z jedney Strony Kopa jedna; *ſimiliter* od nakazania Statucyi, choćby naywięcey Oſob, nie więcey płacona ma bydź, jako tylko Kopa jedna; a od użyczenia godziny nic *prætendi* nie powinno; od wzdania zaś albo kondemnowania, ile *lucrorum Pars* wygrawać będzie, tyle Kop Gr: Litewskich rachując *a quolibt lucro* po Kopie zapłaci, od uznania *ſortis executionis* Kopa jedna: od pozwolenia *movendæ Nobilitatis* Kopa 1. od założenia *privationis Officii* Kopa 1. od wzdania *in pœnam captivationis & colli* Kopa 1. od pozwolenia tamować *activitatem* przy każdey Sprawie *ubique locorum* Kopa jedna; od pozwolenia zakładania aresztu na osobę, ſummy, towary, *intra aut extra Regnum* nie więcey jak tylko Kopa 1. od Proklamaty Kopa 1. Od przydania Generała do jakjeykolwiek Sprawy Kopa 1. *ſimiliter* od przydania warty Trybunalſkiey Kopa 1. od przyjęcia albo uchylenia aresztu Kondemna Kopa 1. od prezentowania ſummy albo inney jakowey rzeczy Kopa 1. od warowania za Gleytem *loci ſtandi* na jednę Kondemnatę Kop 2. to jeſt jednę Kopę za uznanie Gleytu, a drugą za warowanie *activitatis*; a gdy naywięcey Kondemnat kto warować będzie, tedy od każdego Gleytu po Kopie jedney, a od każdey Kondemnaty po Kopie jedney zapłaci; od warowania *locum ſtandi* za plucyą, ile Kondemnat będzie, tedy od każdey Kondemnaty *Pars* która waruje ſobie *activitatem* po Kopie, a którey *ſolutio datur*, takoż po Kopie 1. płacić maią, od znieſienia Dekretow *ſolutone*, *ſimiliter* od każdego po Kopie obie Strony płacić maią, od znieſienia Dekretu *nullitate*, od każdego Dekretu *Pars lucrans nullitatem*, po Kopie ma płacić; od znieſienia zaś *ſatisfactione* takoż *Pars ejusmodi ſatisfactionem lucrans*, po Kopie jedney ma płacić; od uznania Inkwizycyi Kopa 1. od naznaczenia Inkwizytorow, od każdey ſtrony za każdego Inkwizytora po Kopie; za nakaznie wyprowadzać *mutuo partim ſumpta* od każdey ſtrony po Kopie; w inszych zaś Judykatach w każdey Decyzyi, od każdego wyroku nie więcey ma bydź płacono, iedno tylko po Kopie jednę; a na żadną ſtronę, w żadnych Sprawach exceſſa większe, nad Kop 40. wſkazane bydź nie maią i nad tę Uſtawę Sąd Trbnlſki wſkazywać, Urodzony Podſkarbi przez ſiebie i Sukkollektorow swoich większych dochodow na Sędziow Trbnlſkich, pretendować i exekwować nie powinien, owszem gdyby nad tę Uſtawę u kogo co wymożono, tedy każdemu *injuriato*, w tymże Trybunal albo przyszłym na Urodzonym Podſkarbim windykować wolno będzie; a gdyby ſtrona dowodła nad tę Uſtawę *Ordinariis probationibus* depaktacyi iakowey, tedy tenże Urodzony Podſkarbi Trbnlſki *termino tacto etiam* za Sukkollektorow ſwoich odpowiadać, & *prævia deductione, Teſtibus vel Juramento*, wzięte nad tę Uſtawę pieniądze *in triplo reſtituere*, i wſzelkich *litis expenſas*, na dochodzenie i dowiedzenie depaktacyi *erogatas compensare de ſuo* powinien będzie.

Dochody Kancellaryi. Sądu Głównego

Opiſując krótſzy i pewnieyszy ſpoſob & *Regulam* świętey Sprawiedliwości *in quovis Subſellio, principaliter* w Trybunale W. X. Lit: a dogadzając *publico deſiderio* Województw i Powiatow, aby Obywatele W. X. Lit: nie mieli zatrudnienia w wyymowaniu Wypisow, Dekretow, i innych Dokumentow, uſtanawiamy: aby wszelkie oczywiſte, to jeſt po finalney rozprawie i wzajemnych Kontrowerſyach *Partium* ferowane Dekreta, za potrzebowaniem Stronom bez inserowania żałob i Kontrowerſyi Dekretami, to jeſt ſame Wyroki *aliás* Decyzye, jak w Protokułach będą zapiſane, i promulgowane, bez zatrudnienia *in ſpatio* trzech dni, po ferowanym, i zakończonym Dekrecie wydawane były a jeżeliby która Strona z Expreſſyą Założ i Kontrowerſyi, chciała mieć Wypis, to na woli jey będzie; i takowy wypis ſama sobie pisać, lub Kancellaryą do napiſania obligować wolno będzie. A że Stronom Prawo wiodącym, tak przez obſzerne piſanie, dla płacenia dochodow *gravamen*, iako też przez ściſłe pisanie, dla niewyraźney expreſſyi, i w wielu przeciągłym Obliteracyi Pisma, *damnum emergens* częſtokroć przyrafiło ſię, tedy uſtawuiemy, aby ſtronica każda arkuſza, *excepto* pierwſzey, na którey Dokumentu Intytulacya, także [illegible] na którey Pieczęć i Podpiſy Sędziow Trybunalſkich lub Urzędnikow *cujuscunque Subſellii* [illegible] wykły, nad wierſzow 30. mniey ani więcey nie zawiera, także marginesy a-

lias brzegi, z boku, na wierzchu i na do bſzernieysze jak na dwa palce nie były; od których to Arkuszow, to jeſt od każdego 1go arza, Urodzonemu Pisarzowi Tynf 1. Urodzonym Regentom puł tynfa. Skrybentom zaś, *inqum* w Kancellaryi pisany będzie jakowy Dokument, Groszy 15 płacono ma bydź. A gdyby rona ſama ſobie, przepisać jakowy Dokument chciała (*excepto* Zapiſow, które *omnino* w Kancyi piſane i przypiſywane bydź powinny) to na woli iey zoſtanie, i już od takowego przez ſtr przepisanego arkuſza Skryb[illegible] nic w Kancellaryi płacono nie ma bydź; *ſimiliter* Terminaczewiſtych Dekretow ſamym Sł[illegible]onom terminować, i przepiſywać wolno będzie, a Urodzeni[illegible]genci takowe Terminaty przyymować, i aby ſam Wyrok z Protokułem Sądowym [illegible]eył zgodnoyrzeć *tenebuntur*, do ułożenia zaś żałob i Kontrowerſyi *non obligantur*, a *inquantumby* w żałch lub w ułożeniu Kontrowerſyi, jakowe znaydowały ſię *varetates*, tedy to tymże Urodzonym regentom *imputari* nie ma, dalſze zaś dochody takowym porządkiem mają bydź płacone. Miancie od wpiſania do Regeſtru w kżdey Sprawie, każdego wpisu Urodzonym Piſarzom tak Wikiemu, jako też Nowogrodzkiemu, i Mińſkiemu, teraźnieyszym na wſzyſtkich Kadencyach *vitæ tempora eorum*, Tynfow [illegible] przyszłym *in futuro tempore* po Tynfowi jednemu; i od arku po Złotemu, od Pieczęci wſzelkich wypiſow [illegible] bity, od Kopii każdey ſztuki, Strona ki oddawać do Kancellaryi będzie, Groszy 5. a która odbierać z Kancellaryi będzie, takoż po ſzy 5. od otwarcia Kſiąg dawnych Tynf 1 od Intro[illegible]ſſyi zeznanych i Relacyi Generalnych roſzy 24. od Areſztowania Kondemnaty Złoty 1. od Proklamaty Kondemnaty Groszy 24. od cepty Zapisow, Groszy 24. płacić mają.

Dochod in Sullis Ziemſtw i Grodow W. X. L.

W mnieyszych Subſelliach, to jeſt w Urzędach Ziemſkich, lub Grodzkich, Urodzonym Piſarzom od wpiſania Sprawy Szoſtak bi[illegible]. od każdey ſztuki Kopii, jak w Trybunale, po Gro: 5ciu oddawającey i odbierającey Strony, otwarcia Kſiąg dawnych Groszy 15. od Proklamaty Gr: puł 8ma, od podpisu Pozwu tak Ziemſkiego, jako i Grodzkiego choćby nie na jednym był arkuſzu Groſza połoſma, od każdego arkuſza traktu, *alias* wpiſu (który arkuſz tak wiele, jak w Trbnle ma mieć na ſtronicy wierſzow, i mares takież bydź mają) Piſarzowi Złoty 1. a Regentowi puł złotego płacono ma bydź, warując, iż w tych Subſelliach Wypiſy i Dokumenta, do Kſiąg ſamey Stronie przepiſywać, także Dieta oczywiſte terminować, jak i w Trybunale wolno będzie. Dochody zaś inſzym Urzędnikom Ziemſkim i Grodzkim, takowe *circumſcribuntur*; mianowicie od dylacyi każdey, *excepto* dziny, Groszy 15. od wzdania wſzelkiego, czy to jedne czyli więcey lukrow będzie, czy to *pliciter* czy to *cum forti Executione* Kopa 1. płacona ma bydź; których dochodow według Stau W. X. L. na Urzędzie Ziemſkim, dwie części Sędziemu, a trzecią Podſędkowi, a na Urzędzie rodzkim, 2. części Podwojewodziemu, lub Podſtarościemu Sądowemu, a trzecia Sędziemu Grzk: *cedere* ma. *Item* od Pieczęci wſzelkich Dokumentow, Sędziemu i Podsędkowi, a w Grodá Podwojewodziemu lub Podſtarościemu Sądowemu po Gr: 15. płacono ma bydź: warując to, iż w Grodach jedną tylko Pieczęcią Starościńſką, lub Wojewodzińſką, która ma bydź przy Podwojewodzim, albo też własną Podwojewodziego, lub Podſtarościego, wſzelkie wypiſy pieczętowane by mają. Także warując, iż od ſuſceptowania Za[illegible]ſow i Dokumentow, oraz od zeznania Intromyi, i Relacyi, na Podſtarościego po Groſzy 24. płacono ma bydź, a inszych żadnych Dochow, także od Komportacyi Dokumentow, i od prezentowania ſumm, od przyznania zapiſow, i Teſtamentow, ani Piſarze Trybunalſcy, ani Urzędnicy Ziemſcy lub Grodzcy, ani ich Subſtytuci Regenci, i Namieśnicy, od Stron wyciągać *& ullo titulo ſub pœnis* w dawnieyszych Prawa *circumſcriptis* niebędą powinni. A przez Sądy wszelkie na Rokach, i Roczkach, od Dekreto oczywiſtych nieſtannych i Appellacyi innych *in perpetuum* znoſiemy i abroguiemy.

Dochody Woźnym alias Generałom.

Woźnym zaś albo Generałom, od przywołania każdey Sprawy Groszy 3. od Proklamaty Gr: 3 od zeznania Pozwow intromiſſyi, lub Relacyi Gr: 3. a od każdey mile dokąd będzie użyty, po Gr. 10ciu płacono ma być nazad powracającemu nic nie ma bydź dawano.

Dhody od Magiſtratu Wileńſkiego i Tatarow.

Warując to, iż *vigore* awnieyszych Przywileiow, Anteceſſorow Naſzych, Szlachetnemu Magiſtratowi Miaſta Naſze o Stołecznego Wilna, nada[illegible]nych i dawnieyſzych Konſtytucyi Seymowych, od tegoż Szlach[illegible]nego Magiſtratu, od Oſob Magiſtratowych, także od Tatarow Woynę ſłużących i na Ziemſkich Dob[illegible]ych mieszkaiących, tak jako i od Szlachty, bez żadney ſowitości dochody w Trybunale V. X. L. i w innych Subſelliach brane bydź powinne.

Proklamaty

Proklamaty, aby czſu *in vanum* w Trybunale W. X. L. nie zabierały do ſądzenia Spraw potrzebnego uſtawujemy, ażeby godzina przed Sądami ſamemi, albo po odwołaniu Sądow[illegible] *abſentia* Sędziow, każdego dnia były wnoſzone, i przez Patronow zapiſywane, *excepto* jaka *circa publicationem*, Areſzt czyli *lucra* Sądowe zachodziła trudność, i potrzebow[illegible] zeznania Sądowego; w ten czas takowa *proklamata, in facie Judicii* wnoſzona bydź po[illegible]

Summariusz

Agenci.

Agenci za szranki przestępować nie powinni, *excepto* tylko Kancellaryi Trbnlskiey także i same Strony dyskursami niepotrzebnemi, z których hałas i *irreverentia* Sądowi dzieje się, zabawiać się nie mają *sub pœna sessionis Turris*; co aby *in executione* zostawało, Instygator, Piechoty Trybunalskiey Porucznik, i inni Officialistowie *attendere* i przestrzegać tego pod Penami na samych Officialistow ściągać się mającemi, to jest *sub privatione* Funkcyi onych powinni. Ciż Attendenci Spraw, aby ze Wszelką gotowością do Sądow z Dokumentami przychodzili, aby doskonale wiedzieli, jakie *in antecessum* zażywane były Dylacye od Pryncypałow onych *secundario* nie pretendowali, i tym Sądow *sub pœna Turris* nie trudnili, Aktorow swoich poruczone sobie *negotia*, wiernie i prawdziwie promowowali, *lege præsenti circumscribimus*, przy[illegible]ąc, iż ktoby z tychże Agentow, upewniwszy kogokolwiek pilnością i pracą, a potym *per prævaricationem, & conclamen* z przeciwną Stroną, czyli też *per negligentiam* dopuścił kondemnować, i ztąd pochodzących szkod był okazyą, takowy prócz Kompensacyi *Causatorum damnatorum, pœnis Legum pro qualitate excessus*, podług Prawa, *etiam Criminalibus* karany, i bez Processu za podaną od strony ukrzywdzoney do Sądu Supplika *termino facto in instanti vel in crastinum, & ex Regestro Causarum, mere degentium incarceratorum* sądzony będzie; których to Agentow *post prævaricationem i testimonia* bydź nie ważne mają.

O Sędziach Trybunalskich.

Reassumując Konstytucyą o Sędziach Trbnlskich opisaną, znosząc *abusus* oneyże *præsenti lege* warujemy, iż żaden Sędzia Trbnlski, Sprawy swojey własney Zony, ani Dzieci swoich *etiam in minorennitate & tutela sua* będących na Tryb:na którym sam zasiada, mieć i prozekwować niepowinien będzie, nie tylko *sub nullitate* otrzymanego Dekretu, ale też pod utratą samey Sprawy i pretensyi tey, o którą czynił Prawem, którą *ipso facto, ex Decisione subsequentis Judicii* na wieczne czasy tracić powinien; gdy mu dowiedziono będzie, że nie słusznie *stante charactere, in contemptum & vilipendium* Konstytucyi *contra Judices* opisanych Sprawę swoię popierał, *& citatum* Kondemnaty okrywał; wyjąwszy szczegulnie Akcyą *pro læsa securitate & authoritate* Osoby charakteru, i Dóbr Deputackich, od Seymiku Gromnicznego, *alias* po obraniu onych nie pokładając pod fawor *securitatis & Authoritatis sua*, żadney inney pretensyi *etiam* Obligowey stałe, jako to dawnieysze opisały Konstytucye. A którzy pod czas Kontrowersyi którey Sprawy nie będą, ani w tey Sprawie sentencyi żadney dawać nie powinni *sub relegatione* od Funkcyi Deputackiey. Ażeby tym regularniey Sprawiedliwość *injuriatis* administrowana była, ustawujemy, aby Urodzeni Deputaci według konstytucyi R. 1669. rano o godzinie 8. zasiadłszy, *continuo* do godziny 11. po obiedzie zaś o godzinie 2rey zasiadłszy, aż do godziny *6. continuo* sądzili i siedzieli, *& ante promulgationem publice* przed Stronami Dekretu, z Izby Sądowey nie wychodzili, a to *sub privatione* Funkcyi Deputackiey.

O podawaniu Pozwow.

Też około podawania Pozwow, aby nie tak jako w przeyszłym czasie *per abusum* działo się, że Generał *inscia parte*, do Pozwow podpisywali się, jakoby one podawane były, czynili Relacye, ustawujemy, aby Urodzeni Pisarze Ziemscy, albo Grodzcy, albo ich Namiestnicy *proprii Palatinatus vel Districtus, seriam animadversionem* na Generałow, jakoby sprawiedliwie podawane były Pozwy mieli, i doświadczywszy onych *omni meliori modo* zeznane czynione przyymowali, a *in casu* zawodu jakowego, tychże Generałow *ad Judicium* stawili. Strony też aby same pilną attencyą Pozwow podanych, mając rekognicyą podania onych, z podpisem Pisarza lub przysięgłego Urzędnika jego *cum specificatione* od kogo ma dependencyą *in proprio Districtu vel Palatinatu* wyjęte mieli, i onemi *relationem* podanych Pozwow dowodzili *sub nullitate* Dekretow, i pod zapłaceniem winy Stronie Kop 40, a któryby Generał nie podawszy Pozwu podpisywał się i *falsificatorie* czynił zeznania, takowych za pierwszy exces, przy Restytucyi szkod, *pœna sessionis Turris* między złoczyńcami przez Niedziel 12:, a za drugi exces *prævia deductione criminaliter* sądzony, i karany będzie. Kancellarye też Trbnlskie bez dowodow i relacyi przyznanych *in proprio districtu* Pozwow, Spraw do Regestrow Trbnlskich wpisować nie powinne, *excepto* Zakazowe Pozwow *durantibus Judiciis* oczywiście podanych, których *attendentiam* Urodzony Pisarz Trybunlski, aby prawdziwie podane były, mieć będzie. Ktoby też Generała *in eo officio* będącego i Pozwy podającego, bić, kaleczyć ważył się, za naymnieyszy exces tysiącem Kop Stronie, a w większych excessach *in casu* zabóystwa *Pœnis criminalibus* karany będzie; a *in casum deductionis falsificatoriæ* poddanych Pozwow, *Pars* któraby *falsificationem* zadała, a tego nie dowiodła *Pœnis talionis ex Decisione Judicii subjacere* powinna.

Sprawy in minori subsellio nie drabowane.

Lubo wielą Prawami i Konstytucyami warowano, aby Trybunał Spraw *in Minori subsellio* nie drabowanych, przed się nie przypuszczał, jednak iż Strony *per abusum* Sprawy *ex natura sua* Urzędom Ziemskim, Grodzkim, Podkomorskim, Assessorskim, Magdeburskim, Podskarbińskim należące, i małą w sobie importancyą w rzeczy mające *quæsito colore & prætextu*, przed Trbnał wprowadzają, i od sprawiedliwych Dekretow, na protrakcyą Exekucyi *in re judicata* appellacye uraiczc[illegible]ym samym, czas do sądzenia innych Spraw potrzebny zabierają: Tedy zabiegając

nis inconvenientiis, na tych, którzy *extra forum* pozywają i od ſprawiedliwych Dekretow *temere* appellują. Winy na ſame Strony do Kop. 40 *Parti injuriatæ*, *cum pœna ſeſſionis turris* naznaczamy, i podwyższamy; gdyby zaś Strony *etiam* w Sprawie do Ziemſtwa należącey, w Grodzie, albo *e contra* w Sprawie do Grodu należącey, w Ziemſtwie *libere*, przyjęły *Forum*, tedy *ejusmodi Decreta* takiego waloru bydź mają, jakoby *in proprio Foro* otrzymane były.

O Depaktacyach.

O depaktacye zaś na Clach i Komorach, reaſſumując Konſtytucyą R. 1635. i inne *primarium Forum* w Sądach W. Pana Skarbiego W. X. L. *ſub rigore de evocatione fori* warujemy, i czas tym Sądom *primis Septembris annuatim* a mieysce tu w Grodnie naznaczamy. *In casu* zaś *denegatæ in eo fori Juſtitiæ* albo *Gravaminis, ſaltam appellationem & actionem* w Trbnle Głównym W. X. L. *injuriatis* rezerwujemy.

O Sprawach ex Cruda Citatione *przypadających.*

A żeby Sprawy na Trybunał W. X. L. wpisane, a dla uciſku onych nie ſądzone, przynaymniey dla wyyściaDylacyiDobrodzieſtw prawnych przywołane bydź mogły, *lege præſenti* uſtanawiamy, iż z ma Niedzielami przed konkludującym ſię Trybunałem Ziemſkim W. X. L. Wileńſką albo Nowogródzką, lub Mińſką Kadencyami, ze wſzyſtkich Regeſtrow, codziennie wołane bydź mają, i takie ſię *de Jure* znaydować mogą Dylacye, i *Beneficia* prawne takie potrzebującym Stronom dopuszczone bydź powinne, a Sprawy te, w ktorey żadne już *ab utrinque* nie znaydą ſię Dylacye *præſenti lege* opiſane i pozwolone, pozapisaniu przez Marſzałka i Piſarza Trbnlſkich, iż oczywiſta *ſine ullis Dilationibus, ex consensu utriusque Partis, in futura Juris* ma bydź rozprawa, *ipſo facto* na drugi Trybunał *reiicientur.*

O Spawach z Senatorami i Poſłami.

Reaſſumując Konſtytucye o Senatorach i miniſtrach *actu* na Seymie będących, i o Poſłach Ziemſkich, opiſane, któremi warownо, iż w żadnych *generaliter*, Sprawach do dwóch Niedziel po Seymikach Relacyinych u żadnego Sądu odpowiadać nie powinni & *eandem legem* ſtanowiąc, *ad præſens* wſzyſtkie Dekreta Trbnlſkie i w jakichżekolwiek ſubselliach *in contumaciam*; czyli *ex controverſiis* mimo podane ugmowy *ex quo* Poſeł. albo Senator, i Miniſter, pod czas Kontynuacyi Seymu teraźnieyſzego tuw Grodnie *ex Limitatione* będącego, rachując czas od Publikacyi Uniwerſałow naszych, na reaſſumpcyą wydanych, *pro nullis & invalidis* deklarujemy, i na Kondemnaty wſzelkie *etiam ſine literis plui conductus locum ſtandi* mieć pozwalamy, i za niemi, ażeby żadna *non extendatur* Exekucya *ſub privatione Officii* na Urzędnikow warujemy.

O Dekretach Oczywiſtych Trybunalſkich.

Dekreta Oczywiſte Trybunalſkie, aby w żadną nie przychodziły wątpliwość, & *pluralitate votorum* bez wſzelkiey dyſkwizycyi były kończone, warujemy: iż tak *in principali*, jako *in acceſſoriis* Marszałek Koła Trbnlſkg. *ſub nullitate Decretorum* obchodzić nie będzie Koła, ale w zawartym Kole, *more ſolito* ferowane, przez Kancellarye promulgowane wſzelkie Dekreta bydź mają, a tak ferowane Dekreta oczywiſte, *nullo modo* wzruſzane, & *in dubium* wokowane nigdy bydź nie mają.

O Aktach aliàs Kſięgach Trybunalſkich.

Akta Zapisow, Dekretow, Manifeſtow, tak w Trbnłach W. X. L. wszyſtkich Kadencyi, jako też po wszyſtkich Wwdztwach i Powiatach *omnium Subſelliorum*, aby w ſwym konferowane porządku były, uſtanawiamy aby porządnie *juo tempore* introligowane były, co wſzyſtko wypełnić Piſarze Ziemſcy i Grodzcy, *ſub privatione Officii* powinni będą.

O Patronach aliàs Juryſtach i Agentach.

Urodzeni Patronowie, także Agenci Spraw, żadnych *in aggravationem* Stanu Szlacheckiego Wlewkami nabywać, i za niemi *Nobilitatem* kondemnować i Exekucyami obciążać nie będą mogli, *ſub nullitate* wſzelkich Wlewkow i pretensyi; a w Sprawach Pryncypałow swoich Urodzeni Patronowie, *extra ſphœram* Cytacyi, & *extra contenta* onych *tranſcendere* nie mają; lecz podług żalob Produkta Sprawy, *ſine læſione Perſonarum* (*niſi id munimentis probari poſſit*) czynić powinni; *ſimiliter* jednemu Pryncypałowi konnotowawszy Dokumenta, *ex adverſa Parte in eodem negotio* Spraw przyymować, onych konnotować, i w Konſilia wchodzić nie mają. Kontrowerſyami długiemi i gołoſłownie Sądu zabawiać, Praw, Konſtytucyi i Munimentow, inaczey nad termin w nich opiſany czytać nie będą, *ſub relegatione a Judiciis in perpetuum & ſub pœna ſeſſionis Turris.* Nad to *præſenti lege* warujemy, iż ciż Patronowie, póki są Patronami, Urzędnikami Sądowemi ani Ziemſkiemi, ani Grodzkiemi bydź nie mają, ale każdemu po przeſtaniu tey Profeſſyi, do Urzędow takowych *non præluditur via*, a Deputatem na Trybunał inaczey obierany bydź, i obranie mieyſca zaſiadać nie powinien będzie, aż chyba w lat dwie te zaniechawszy Profeſſyą, żeby aś *ſecurior Partium litigantium* Spraw *promotio*, a Urodzonym Patronom większa *fidelitas* obwarowana była, uſtanawiamy iż Urodzeni Patronowie w Trybunale *Nobiles & Jurati* bydź mają, a przyſięgać będą *in eam Rotham.*

Ja N. przyſięgam Panu BOGU Wſzechmogącemu w Tróycy S. Jedynemu na tym, że w tych Sądach Trybunalſkich porączone ſobie Negotia *Pryncypałow ſwoich wiernie promowować będę, jednej Stro-*

nie podjąwszy się & in Consilium wszedłszy, i Dokumenta przeyrzawszy, na drugą nie udam się partyą, także oney favore nie będę, Prawa, Statuta, i Konstytucye tak, jak w sobie brzmią, allegować & similiter Dokumenta czytać będę, na czym jako sprawiedliwie przysięgam, tak mnie Panie Boże dopomoż, a ieżeli niesprawiedliwie Panie Boże mię ubiy. Atakowy Jurament Urodzeni Patronowie, ktorzy są in activitate na początku Kadencyi Wileńskiey. w R. przyszłym 1727. a ktorzy po tym applikować się będą; tedy wchodząc in activitatem przed Sądem Trbnalskim wykonać omnino tenebnntur.

O zachowaniu Honestatis od Stron y od Sędziow w Trybunale.

Ajako we wszelkich Subselіach nie tylko od Stron, ale y od samych Sędziow *honestas & reverentia* zachowana *exemplariter* bydź powinna; *per consequens* żaden Urzędzia jakieżkolwiek *Officium*, *in quolibet foro* mający, na Urodzonych Agentow; i ani na kogo z Stron, żadnym nieprzystoynym slowem targać się, i *eo ipso* powagi Sądowey znieważać nie powinien. *Delinquentes* sądzeni bydź mają; tak *e contra* Urodzeni Patronowie, Urodzeni Agenci, i Strony o lezya wszelką Osob swoich prawnie z Decyzyi Sądowey, upominać się *tenentur*, do żadnych zaś tumultow rzucać się, & *Judicium deserere*, w Izbie Sądowey, *turmatim* wychodzić, a przeto *Authoritatem & Potestatem, Judiciorum convellere* nie powinni, pod penami *sessionis Turris irremissibiliter* dwudziestu Niedziel które Trybunał *exnunc Termino Tacto ad Instantiam Instigatoris* sądząc *Authores* tumultow wskazywać, *Captivationem* tego występcę, *nec non fortem Executionem* na Osobach onych *decernere & injungere* ma.

Mężobóystwo.

Dzieją się nie Chrześciańskie w Państwach naszych *facinora* przez ludzi bezbożnych i lekkomyślnych, iż *voluntarie & deliberate* jeden drugiego zabijając, miasto kary na Mężobóycow postanowioney, *pretium sanguinis* z Sukcessorami stanowią, i nie przez Inkwizycye, Juramenta i inne *patrati sceleris* wywody, ale za pokazanym Kwitem zapłaconey Głowy, *sine ulla cognitione Judicii, crimen diluunt*, co że się dzieje przeciwko Boskim i Swieckim Prawom, stanowiemy za powszechną wszystkich Stanow zgodą; iż *abhinc Successores*, po zabitych Osobach żadnych Kwitacyi Mężobóycom dawać nie będą mogli, nie tylko *sub nullitate* onych, ale też *sub penis sessionis Turris in fundo irremissibiliter* na każdym krew Braterską przedającym *extendendis*, ale tak *Successores* zabitych, jakoteż Urzędnicy Ziemscy, Grodzcy, nakoniec wszyscy Obywatele Państw naszych (z których każdemu Delatorem bydź wolno) po Dekretach Kryminalistow *captivare i ad Judicium* oddawać i konwinkować mocni będą. Urzędy zaś i Sądy wszelkie, *præ Officio*, jako nie tylko takowych Kryminalistow, bądź to przy Delatorze, bądź i bez Delatora, *ante & post condemnationem Judicii*, łapać *præviis inquisitionibus, stricte sine clementia* w iawnym Kryminale sądzić, Głowszczyznę Sukcessorom i Delatorowi wszystkie szkody, expensa przysądzić, wszelkie uchylając Kwitacye, Zapisy, na uniknienie od pen zasłużonych, przez Kryminalistę *a Successoribus nulliter* otrzymane; owszem do tych, którzy takie Zapisy dawać będą, *salvam actionem pœnæ* rezerwuiąc, *Executionem super excessivos extendere*, one *demandare, sub priuctione Officii* tenentur. Dawność zaś żadna *excessivis suffragari* nie powinna, owszem każdy mieniac bydź *homicidium casuale, vel defensivum*, sam *etiam non citatus ad Judicium comparere*, i excessu albo Kryminału popełnionego, jeżeli z okazyi zabitego w obronie życia, albo jeżeli *causaliter* stał się, *per Inquisitiones & Juramenta* probować, i tym sposobem uwolnić się powinien. Na koniec tymże jawnym Kryminalistom i Mężoboycom, Amnestyi żadney dawać nie będziemy, i że to Prawo w czas przyszły do Publikacyi onego na Seymikach Relacyinych w Exekucyą iść powinno, deklarujemy, dawnych nie narażaiąc w niczym Amnestyi i transakcyi.

Reparacye Wież.

Iż *vigore* dawnieyszych wielu Praw i Konstytucyi, na poskromienie złości ludzkiey warowno jest, aby WW. Wojewodowie, i Urodzeni starostowie *proprii Districtus vel Palatinatus*, Wieże na Główniki postanowione z dochodow swych opatrywali, tedy & *præsenti lege* reassumując dawnieysze Prawa postanawiamy; aby ciż WW. Wojewodowie i Uordzeni Starostowie, w swoich Województwach i Powiatach na mieyscach Sądowych z dochodow swoich Wieże porządne, w głąb na łokci 12. na Kryminalistow, jakoteż Cywilne reparować, opatrzyć, lub *de novo* erygować kazali i starali się.

Trybunał W. X. Lit: Compositi Judicii.

Zwykły Strony, Sprawiedliwości świętey unikając, *confundere supremas & æquales* w W.X. Litewskim *Jurisdictiones*, udając się po Dekretach Koła Duchownego do Koła Swieckiego, & *e contra evocatorie*, w czym aby się Protrakcyom i Kollizyom zabieżeć mogło, *lege præsenti ex consensu Ordinum* warujemy *in perpetuum*; iż Sprawy wszystkie Swieckich z Duchownemi a Duchownych z Swieckiemi Osobami, mianowicie o Legacyenie zapłacone, o Dziesięciny zatrzymane, o Annuaty i Prowizye od Summ *legitimè* na Dobrach leżących lokowanych, o niewypłacenie Testamentow sprawiedliwych, *item* za obligami i Zapisami od Swieckich Duchownym, & *contra* danemi, *item causæ facti ex fundo* pochodzące, & *causæ juris* bez Swieckich Osob *purè* między Zakonnemi albo Duchownemi Osobami znaydujące się, *vel ex remissione ab Officio Consistoriali* przypadaiące, i niemniey takowe Sprawy, w których Strony *libera Forum in Composito Judicio* przyimć zechcą; *similiter causa facti* między Swieckiemi a Duchownemi agitujące się, Sprawy także

kryminalne, *Arianiſmi & Apoſtaſiæ; item læſæ ſecuritatis* w Dobrach i Olobach ſamych Sędziow, & *læſæ immunitatis Eccleſiaſticæ* wſzyſtkie takowe i tym podobne Akcye nie gdzie indziey, ani w Konſyſtorzu, tylko w Trybunale W. X. Litew: *mixti Fori ante & poſt Appellationem* od Urzędow Ziemſkich, Grodzkich i innych *minoris Subſellii* Sądow, *non obſtante etiam litis pendentia* w Kole Swieckim ſądzić ſię maią; *excepto* jednak Spraw tych, które *hæreditatem* Dóbr Ziemſkich, *id eſt alienationem* onych od Stanu Rycerſkiego, *concernunt*, to jeſt, gdy będzie chodziło o rozłądek Dziedzictwa Dóbr Ziemſkich Szlacheckich, albo o Granicę z niemi, wyjąwſzy podobnym ſpoſobem i te Sprawy, któreby *ex natura fundi Regalis* do Sądow naſzych Królewſkich należały; *item* Wyderkaffow jakich i Legacyi, któreby *dimidium valoris* Dóbr, Ziemſkich *excedere* miały, *per conſequens alienationem* Dóbr Ziemſkich za ſobą *manifeſtè* pociągały, a Stronaby Legacyi Wyderkaffu takiego *mere pro alienanda hæreditate* żadnego *notorie* dowodziła; *ſimiliter* o zbiegłych wieczyſtych poddanych, takowe bowiem Sprawy *intuitu* dóyścia Dziedzictwa Szlacheckiego, o Granice i poddanych wieczyſtych intentowane lubo od Koła Duchownego do Urzędow Ziemſk: albo Grodzkich, czyli też innych *minoris Subſellii proprii Diſtrictus* odeſłane bydź mogą; *nihilominus poſt Appellationem*, albo & *ſine Appellatione*, jeżeli *citatus* nie excypując *Forum*, w Trybunale Swieckim *experiri* zechce, podług Konſtytucyi *Anni 1670.* i innych w Kole już Swieckim *definitive terminari* powinne. Ktoby zaś w akcyach między Duchownemi a Swieckiemi Oſobami *in Foro compoſito debite* oſądzonych kogożkolwiek w tey ſamey rzeczy do Koła Swieckiego Trybunału W. X. L. na zniewagę i zepſowanie Dekretu Koła Duchownego, & *e contra evocare* ważył ſię, takowy prócz Kaſſacyi *ſola nullitate* Dekretu, winą ſta Kop Groſzy Litew: *Parti ſolvenda* karany bydź powinien, i Dekretu takiego *in convulſionem* powagi Dekretow Trbnlnych *Compoſiti Fori*, & *e contra* otrzymanych. Urząd żaden *ad executionem* przywodzić nie będzie mógł *ſub privatione Officii*. W Sprawach zaś Kapituły Wileńſkiey, Zmudzkiey i Smoleńſk: *coram eodem Judicio Compoſito* przypadaiących objekcya żadna *ex quo Judex*, dla zaſiadających tam Kſięży Deputatow z Pomienionych Kapituł delegowanych, *currere* nie będzie mogła, i tam, *tam ex Actoratu, quam ex Reatu* akceptowana bydź nie powinna, *per conſequens* na Decyzyą Deputaci *Perſonæ Capitulares* uſtępować nie będą, gdyż dla Spraw Duchownych i Kapitulnych, to *Judicium* ſpólnie z Swieckiemi Oſobami naznaczone; wyjąwſzy tylko takową Sprawę, któraby do Oſoby *actu* zaſiadającego X. Deputata na Trybunał *directe* ściągała ſię, i *ante Electionem & Functionem* onego urosła, iż takowa objekcya podług Konſtyt: o Deputatach Trbnlſkich opiſanych, na Rok przyſzły ſuspendowana bydź powinna, warujemy. A że na teraźnieyſzym Seymie Walnym Woiewództwa i Powiaty W. X. L. *repartitionem* ſądzenia ſię, jakie do Wilna, a jakie do Nowogródka i Mińſka należeć mają, przyjęty zaś Duchowny Trybunał przedtym w Mińſku ani w Nowogródku nie był ſądzony: przeto *per expreſſum* dokładamy, iż Sprawy między Swieckiemi a Duchownemi, jakie ſię wyżey ſpecyfikowały w Nowogródku i w Mińſku bydź nie mają, ale *ſolito more* ze wſzyſtkich Woiewództw i Powiatów w Wilnie odprawowane będą, nieſkończone zaś na jedney Kadencyi, z Wilna *iterum* do Wilna na drugą Kadencyą *reijcientur*.

Paritas Votorum *w Kole* Compoſiti Judicii.

A ponieważ w tym Kole Sprawy *ex paritate Votorum* nie zakończone, do tych czas *veteri more* do Sądow Naſzych Zadwornych Aſſeſſorſkich odſyłane bywały, tedy i w tym upatrując *litigantibus* prędſzą dóyścia Sprawiedliwości świętey drogę, uſtawujemy: iż *abhinc* już nie do Zadwornych Aſſeſſorſkich Sądow Naſzych, lecz *ſimili modo* jako w Kole Swieckim *in eo caſu practicatur*, na drugą Kadencyą odſyłane, i *finaliter* decydowane bydź mają.

De Nuncupativis Teſtamentis.

Nuncupativa Teſtamenta żadnego waloru nigdzie mieć nie maią, i nikt za onemi w żadnym *ſubſellium*, ani Duchownym, ani Swieckim nic wygrawać nie może, lecz *ubique pro nullis & irritis reputari* powinne, co za zgodą wſzech Stanow poſtanawiamy i warujemy.

O Wlewkach Zagranicznych Ludzi.

Zabiegaiąc niepowściągnioney chciwości niektórych *ad litigia*, którzy nie maią własnych Spraw, cudze *illicito commercio* u zagranicznych nabywaią, i onemi niepotrzebnie Obywatelow W. X. L. nie tylko wexuią, ale też i na dyſhonor Prowincyi Naſzey zaciągaią, jakoby Prawa Naſze miały bydź Cudzoziemcom uciążliwe, & *in depreſſionem* onych ſtanowione, poſtanawiamy: ażeby żaden z Obywatelow W. X. L. *cujuſcunque Status & Conditionis* nie ważył ſię Obligow, Aſſekuracyi, Kart, & *quocunque titulo* pretenſyi od zagranicznych nabywać *per tranſfuſionem*, i nabytych *in Subſelliis* W. X. L. prozekwować *ſub nullitate* takowych Wlewkow i pretenſyi; *non* dicando ſamym Aktorom, *in quovis foro competenti* dochodzić własnych pretenſyi.

Warunek de non alienandis Bonis *od Stanu Rycerſkiego i Mieyſkiego do Du*

Lubo to wielą Prawami i Konſtytucyami Seymowemi, *ſpecialiter* R. 1 1676. *per expreſſum* warowano jeſt, żeby Stan Duchowny *neque modo Donati neque modo Hypothecæ, neque alio titulo* Dóbr Ziemſkich, także Mieyſkich żył ſię; jednak iż po Konſtytucyi *Anni* 1635. wiele Klaſztorow i Zakono i innych Oſob Duchownych *utriusque Ritûs Romani & Græci*, wiele D

Z.

wieństwa, *vario titulo*, częścią za Testamentowemi Legacyami, częścią za Zapisami przedażnemi i zastawnemi, częścią *prætextu* Przezyskow prawnych, częścią *titulo* Summ wniesionych, *dimidium valoris* Dóbr przewyższaiących, częścią też *prætextuosis Fundationibus, non secundum dispositionem* Konstytucyi R. 1635. *circumscriptam factis*, poprzyczyniali; przeto reassumując pomienione Konstytucye, *cavetur*; aby żaden nie ważył się *qualicunque titulo*, Dobra Ziemskie lub Mieyskie, do Stanu Duchownego (*excepta Fundatione de nova radice*) *nonnisi prævia* pierwey *Constitutione* na Seymie *avellere*; *aliàs* takowe *Actus pro nullis & irritis* deklarujemy, i wszelkie takowe Dobra *ad delationem cujuscunque Nobilis, confiscationi subjacere* mają, których [illegible]wa *Delatori*, a druga połowa *ad distributivam Justitiam Nostram, Jure caduco Personæ Nobili* [illegible] *ferendo*, należeć ma.

Obwarowanie Sądow Polubownych aliàs *Kompro*[illegible]*arskich.*

Ze Sąd Kompromissarski *aliàs* Polubowny, acz to za Zapisam[illegible]rzyznanemi, *inter Personas paciscentes* uczynionemi, częstokroć *vilipenditur*, a miasto prędszey sprawiedliwości, w dłuższą, albo *ex ratione* zrywania się z tego Sądu Stron, albo z niezgody Sędziow, idzie w prolongacyą, a zatym nie tylko nie małą przynosi *partibus litigantibus* Damnifikacyą, ale oraz i drugim Subselliom trudności; przez co Obywatelom W. X. L. *ordinate* do Sądow przychodzącym w niedoczekaniu się *competenter* Sprawiedliwości, wielka dzieje się *injuria*, chcąc zaczym, i w tym Obywatelow W. X. L. *sublevare* ustawuiemy, że *in futurum* wszelkie Sprawy na Kompromiss, przez Strony *sponte* Zapiem *inquocunque Subsellio* przyznanym, ordynowane, nie gdzie indziey terminowane, i kończone *finaliter* bydź mają, jedno w tymże Kompromissarskim Sądzie; a choćby czy to *majoris* czyli *minoris subselii, quocunque titulo & prætextu Judicio, etiam per Remissionis Judicati Compromissoriatus*, chciały *in cognitionem* takowego Kompromissarskiego Sądu (który *semota Appellatione* okryślony i opisany zapisem będzie) wchodzić, one kassować, czyli *Decreta bonæ voluntatis* znosić ważyły się; takowych Dekretow *etiam per suprema Subsellia* ferowanych trzymać nie będziemy; owszem wszystkie takie ferowane *Judicata vitio nullitatis cum provenientibus solemnitatibus subesse* mają, a przecież Sąd Kompromissarski w Zapisie Kompromissarskim opisany, & *validitate ex consensu ambarum Partium*, owego Sądu gdzie jest przyznany, authoryzowany, takową sprawę *ultimate* sądzić, i rozeznawać *per pluralitatem votorum, præmissis innotescentiis* powinien będzie; prócz tego, gdyby Sąd Kompromissarski wszystek był różny, i z sobąby się Kompromissarze zgodzić nie mogli, przez coby nie mała *patenter claresceret pluralitas*; takowe Trybunał W. X. L. Sprawy, według alternaty rozsądzać *obligabitur*, a Dekreta te Kompromissarskie które *in antecessum pluralitate* są zakończone, i Dekretami oczywistemi Trbnlskimi nie przesądzone, *in robore* nienaruszenie zostawać maią.

O Tatarach Koronnych i W. X. L.

Reassumując Konstytucye o Tatarach opisane mianowicie *Annorum 1656. 1662. 1670. 1673. 1674. 1677. & 1678, circa immunitates & Libertates* tymi Konstytucyami *circumscriptas* U. rodzonych Ułanow, Murzow, Kniaziow, Chorążych i wszystkich Tatarow Koronnych i W. X. Wojenną służbę odprawujących, i na Dobrach Ziemskich mieszkających, *non obstantibus quibusvis privatis Laudis, Lege publica vetitis, inviolabiliter* zachowujemy.

SUMMARIUSZ
KONSTYTUCYI
SEYMU
WARSZAWSKIEGO ROKU 1786

Zaświadczenie Czynności Rady przy Boku Naszym Nieustaiącey.

1. Uchylenie Rezolucyi Rady Nieustaiącey.

REzolucye Rady Nieustaiącey pod dniem osmym Lipca 1785. na Memoryał Ur: Szczuki, jako i drugą pod dniem czternastym Marca 1786. na Memoryał Ur: Dorożyńskiego, jako powadze i prerogatywie Mężowskiey, co do Separatek, szkodne, uchylamy.

2. Rezolucyą Rady Nieustającey pod dniem 19. Sierpnia 1785. jako znoszącą Prawo 1776. *de Foro ubiquinario* w W. X. Litt: a zatym Legislacyą popełniaiącą, uchylamy

3. Rezolucyą Rady poddniem dwudziestym piątym Sierpnia Ru 1786. odmawiaiącą pomocy woyskowey do exekucyi Dekretu oczywistego Assessorskiego Ur: Stanisławowi Czyżowi, jako przeciwną Prawu, uchylamy.

4. Rezolucyą Rady wypadłą między Ur. Mniszkową Chorążyną Nadworną Koronną, i Ur: Kossakowskim, oskarżoną Memoryałem, jako przeciwną Prawu wyraźnemu 1784. Roku, na Seymie Grodzieńskim uchwalonemu, uchylamy.

5. Rezolucyą Rady pod dniem trzecim Czerwca 1785. Roku w pretensyi Skarbu Litewskiego do Starbu Koronnego zaszłą, odsyłaiącą też pretensyą do decyzyi Seymujących Stanow, jako przeciwną wyraźnemu Prawu 1768. Roku, *titulo* = Uregulowanie Expedycyi Celnych &c. = Uchylamy. A wszelkie od tąd pretensye wzajemne względem odebrania Ceł tych Skarbow umorzywszy, uskutecznienie teyże Konstytucyi 1768, obydwom Kommissyom na wzajem zalecamy.

Kwit dla Departamentu Woyskowego.

SZarże Generała Kawaleryi, i Generała Infanteryi, tudzież Generał Kwatermistrza, za wyięte z ostatniego Regulaminu 1786. mieć chcemy, i że liczba Generałow Konstytucyą 1775. nie przeydzie, warujemy.

Kawaleryą Narodową przy Etacie 1775. zostawując, formacyą Szwadronow Kawaleryi Narodowey tym sposobem wynalezioną mieć chcemy: aby każdy Towarzysz zaciągniony pod Znak i Chorągiew, swoje mieysce w Szwadronie miał, i do dawania na mieyscu swoim sowitego Pocztu pod żadnym pretextem nie był niewolony. Sam zaś gdy się od Chorągwi oddalić zechce, za wiedzą Kommendantow Brygad, na swoim mieyscu sowity Poczet, że mu wolno będzie, stanowiemy: Urzędnikow Koronnych i Litewskich Cywilno-Woyskowych przy Prawach i Prerogatiwach 1775. & 1776. im służących, zostawuiemy. Honory Woyskowe do ich *respective* Rangi przywiązane, w całym Woysku Oboyga Narodow czynić onym nakazujemy. Co do Rozdziału i Paragrafu dziewiątego Służby Ziemianizonowey, *titulo* = O Subordynacyi i Karności Woyskowey = nr. 50. w wierszach iedenastym i dwunastym, zamiast słów: „ *do Sądow Woyskowych zapozwany bydź ma, i podług* „ *tykułow sądzony*„ następujące w Regulaminu 1775. „ *ad Forum* „ *tens pozwany, na karę przyklad sądzony, i karany będzie*„ w Regu

1786. umieſzczamy. Kommendanci Brygad Kaweleryi Narodowey, a Szefowie Regimentow i Pułkow, Sztabs Officyerow ſwoich urlopować nie będą mogli, prócz pozwolenia im dawać na kilka dni oddalenia ſię od Sztabu; Innych zaś Officyerow na ieden mieſiąc urlopować mogą, i to nie w czaſie Muſztry. Wſzyſtkie zaś Urlopy na dłużſzy czas że iść powinny od Generała Kommenderującego, a za granicę od Departamentu Woyſkowe[go] mieć chcemy. Abcugi na Kaſſę Inwalidową od całego Woyſka uchylamy; [wyjąt]cz Generał-Sztabu, Urzędnikow Cywilno-Woyſkowych, *incluſive* z Szef[ami] Reymentow i Pułkow. *In reliquo* zaś Regulamen 1786. w ſwojey zupełney [mocy] zoſtawujemy.

W Kawaleryi Narodowey że tylko ſama rodowita Szlachta Polſka bydź ma, oſtrzegamy: równie w Regimentach Autoramenta Cudzoziemſkiego Oboyga Narodow Szlachta Rodowita Polſka mieſzczona na Generałow, i Sztabs Officyerow, i Officyerow bydź ma: a od Kreacyi, odtąd, Cudzoziemcow zupełnie wyłączamy: *ſalvis modernis poſſeſſoribus*. W Pułkach zaś Przedniey Straży Narod Tatarów umieſzczony bydź może.

Zakwitowanie Kommiſſyi Skarbu Koronnego.

Summy reſztuiące, to ieſt: w gotowiznie złł: Poll: 1,717,775. i gr: 12. den: 4; w ſkupionym do Magazynow Rzeczypoſpolitey zbożu złł: Poll; 225,692. gr: 12. na Retentach złł: Poll: 187.888. gr. 13¾, *Summa Summarum* Remanentu wſzyſtkiego w gotowiznie, w zbożu, i na Retentach, złotych Polſkich dwa miliony, ſto ſześćdzieſiąt ieden tyſięcy trzyſta pięćdzieſiąt ſześć, gr: ſiedm, denarow pięć zoſtaiące, w rachunkach przez tychże Przewielebnego WW. i UU. Deputowanych wyrażone; *ad dandam* z nich *rationem* naſtępującey Kommiſſyi zoſtawujemy.

A zoſtawując w całości i nienaruſzeniu Prawo, aby przybywaiące Intraty Skarbu Koronnego ſzły zawſze na powiękſzenie liczby Żołnierza w Towarzyſzu, Szeregowym i Gimeynach; zlecamy Kommiſſyi Skarbu Koronnego, aby użyła Summę Trzykroć ſto Tyſięcy z remanentu Skarbowego, na ſkupienie Tytuniow wcześnie, i fabrykowanie Tabaki dla Kraju, i te u ſiebie zakonſerwowała w Magazynach do przyſzłego Seymu, by w czaſie po ſkończonym Kontrakcie Arendowania Tabaki, mógł Skarb Koronny sam adminiſtrować Antrepryzę Tabaki, dla większego Skarbu Koronnego dochodu; tudzież Loteryą Skarb Koronny na ſiebie odbierze, i Adminiſtracyą oney ułoży, i funduſz dla graiących w Loteryą zabeśpieczy.

Zakwitowanie Kommiſſyi Skarbu W. X. Litt.

Summy Reſztuiące, to ieſt: dla Officyaliſtow Laſki pod Seym w Grodnie Złł: 8516. groſzy 20. i druga takaż na naięcie Pałacu dla Poſła Złł: 8516. groſzy 20. *ad mentem* Konſtytucyi 1776. Roku, z Rat przeſzłych w Kaſſie odłożone, oraz od funduſzu na allewiacye i różne wydatki przeznaczonego 18,429. Złł: gr: 28. z tychże przeſzłych Rat w Kaſſie zoſtaiące, niemniey za Dekretem Kommiſſyi z Seymu 1780. Roku naznaczoney, na dobrach zeſzłego W. Tyzenhauza Podſkarbiego Nadwornego Litt. w extenuacyi będących, Złotych 128,622. gr: 11. ⅔. także na Dobrach Ur. Andrzeykowicza Złł: 23,038. gr. 21. a na Officyiantach dawniey odeceſſowanych, wedle rachunku Złotych 77,802. gr. 3 i ½ i na Ur. Buynickim złł. 26,340. gr: 13. *ad vindicandum* (ieżeli maiątki onych bydź ſię okażą); *in ſumma* w gotowiznie Złotych 55,463: gr: 8. a na Retentach Złł: 255,773. gr: 19. w Rachunkach przez tychże Przewielebnego, WW. i UU. Deputowanych wyrażone, *ad dandum* z nich *rationem* naſtępującey Kommiſſyi zoſtawujemy. A Konſtytucyą Roku 1768. *titulo* = Uregulowanie Expedycyi Celney od Kupcow Koronnych i Litewſkich = odtąd uſkutecznioną mieć chcemy. Niemniey zaległą należytość dla Przewielebnego Wodzińſkiego Biſkupa Smoleńſkiego, po zaſpokojeniu długoy pierwſzey i drugiey Klaſſy, z funduſzu Długi Rzeczypoſpolitey umarzaiącego, zapłacić zalecamy.

Oſtrzeżenie względem Kurſu Złota i Monety.

Dogadzaiąc potrzebie i wygodzie Publiczney, Kurs Czerwonego Złotego w Koronie i W. Xięſtwie Litewſkim odtąd do Złotych Polſkich ośmnaſtu podnoſiemy; a względem Monety Srebrney, zlecamy Kommiſſyom Oboyga Narodow, aby znioſſzy ſię między sobą, oraz z Kommiſſyą Menniczną, Kurs teyże Monety Srebrney do ligi Monet Krajow zagranicznych z Nami ſąſiadujących,

in

in tractu dwuch Miesięcy wyproporcyonowały; *nihil quidquam derogando* dobrowolnym opisom i Dekretom.

Zakwitowanie Kommissyi Edukacyi Narodowey.

Summę Remanentową Złł: Pol: [illegible]132. gr: 7. [illegible] rachunkami okazaną, i w Kassach Kommissyi Edukacyine[illegible]otowiznie zostaiącą, do wciągnienia w przyszłe rachunki od dnia 1. Lipca [illegible] teraźnieyszego 1786. zostawuiemy.

Ponieważ zaś Kommis[illegible]arzo[illegible]dukacyi Oboyga Narodow wyżey wyrażonym, czas do sprawowan[illegible]a ich[illegible]cyi Prawem oznaczony teraz wypływa; zaczym chcąc w czas dalszy zabes[illegible]zyć nieprzerwany ciąg Edukacyi Narodowey, też same Osoby, a to pod [illegible]zydencyą Nayprzewielebnieyszego Kśięcia Jmci Michała Poniatowskiego A[illegible]y Biskupa Gnieźnieńskiego, Prymasa i Pierwszego Kśiążęcia Korony Polskiey i W. X. Lit: lub w niebytności iego, pierwszego *in ordine* przytomnego Kommissarza, do dalszego sprawowania tychże Urzędow na lat sześć potwierdzamy; w przypadku zaś śmierci lub urzędowego odstąpienia którego z Kommissarzow. Nam KROLOWI wolność nominowania Osoby na mieysce wakuiące ostrzegamy.

Odmiana Kadencyi Sądow Ziemskich i Grodzkich dla niektórych Woiewodztw i Powiatow W. X. Lit.

PRzychylaiąc się do żądania Posłow Woiewodztw i Powiatow niżey wyrażonych, odmiany dla Kadencyi Sądow Ziemskich i Grodzkich z mocy Instrukcyi swoich dopraszaiących się; My KROL za zgodą Stanow Rzeczypospolitey naznaczamy:

Dla Woiewodztwa Wileńskiego, czas Rokow Ziemskich od dnia 1. Oktobra, do dnia ostatniego Januarii; A dla Roczkow Grodzkich od dnia 1. Januarii, do ostatniego Apryla.

Dla Woiewodztwa Połockiego, Ziemstwo od 1. Oktobra, do ostatniego Decembra; Grod od 1. Januarii, do ostatniego Marca. Toż samo dla Powiatu Orszańskiego.

Dla Powiatu Oszmiańskiego, Wiłkomirskiego, Kowieńskiego, i Kśięstwa Zmudzkiego obydwóch Repartycyi, czas Rokow Ziemskich od dnia 1. Oktobra *non interruptè*, do ostatniego Januarii; a dla Roczkow Grodzkich od dnia 1. Februarii Niedziel szesnaście; zachowuiąc co do Powiatu Oszmiańskiego: aby iedna Kadencya tak Rokow iako i Roczkow w Oszmianie, a druga w Postawach, i tak zawsze też zachowuiąc alternatę, sądziła się.

Dla Woiewodztwa Nowogrodzkiego, czas Rokow Ziemskich od dnia 1. Oktobra do dnia ostatniego Januarii; Roczki Grodzkie przy dawnym Kadencyi czasie zostawuiąc.

Dla Woiewództwa Brzeskiego Lit: i Mińskiego, czas Rokow Ziemskich od dnia 1. Oktobra, do dnia ostatniego Januarii; Roczkow Grodzkich od dnia 1. Februarii do dnia ostatniego Kwietnia.

Dla Powiatu Mozyrskiego, czas Rokow i Roczkow do tąd zachowany zostawuiąc, Rokom tylko Ziemskim Kadencyą Trzech-Królską na Kadencyą Swięto-Troiecką zamieniamy.

Dla Powiatu Rzeczyckiego, czas Rokow Ziemskich dotąd używany potwierdzaiąc; Roczkow tylko Grodzkich trzy Kadencye Czteroniedzielne: Februaryową, Juniową, i Septembrową naznaczamy.

Które to wzwyż wzmiankowane wszystkie Kadencye tak Rokow, iako i Roczkow, bez żadney przerwy sądzone bydź maią, i na one ażeby Sędziowie koniecznie podług Praw dawnych i obowiązkow przysięgi swoiey zieżdżali, mieć chcemy. Żeby zaś sprawiedliwość zwłoki nie cierpiała, postanawiamy: ażeby po otrzymaney Kondemnacie, lub dylacyi, we cztery Niedziele po wyniesioney nowey Żałobie, i wpisaniu nowego Aktoratu; Strony *etiam* na tychże samych Rokach i Roczkach rozprawiać się mogły; A tego Prawa exekucya od dnia Februarii w Roku da Bóg przyszłym 1787. ma nastąpić.

O Pozwach w Wielkim Kśięstwie Litewskim.

SPosob podawania Pozwow Konstytucyą 1784. Roku przepisany, [illegible] wincyi Litewskiey iest uciążliwy; zaczym ony zmieniaiąc, a [illegible] reassumuiąc, podawanie *copiatim* odtąd wszystkich Pozwow z p[illegible] dozwalamy; w których to Kopiach, ażeby cały interes, o [illegible]

ie, był wyrażony, i ażeby taż Kopia z Autentyczną Relacyi *per extenſum* powinną, zgodna była, *ſub nullitate* wuiąc wolność poprawy Rozwow *ex agnito errore*, lub z nowo przybyłego uczynku według Konſtytucyi 1726. i 1754. A że w Urzędzie Woźnych wiara publiczna we wſzyſtkich ich czynnościach grunt[owi]ę; więc reaſſumuiąc w tym Statut Litewſki mieć chcemy: ażeby Woźnem[ia]na, Szlachta była do tych Urzędow przez Ziemſtwa i Grody własnego W[o]ództwa i Powiatu przypuſzczana, *ſub nullitate* tego Urzędu, *od dnia wiś Inſta[n]n ex Termino tacto: ſalvis modernis Poſſeſſoribus.*

Ubeſpieczenie Dobr Exulantom Woiewództwa [m]oleńſkiego, i Powiatu Starodubowſkiego nadanych.

KOnſtytucye *Annorum* 1662. 1699. 1717. 1764. *Convocationis*, 1768. i 1775. pewność Dobr Exulantſkich *in natura Terreſtrem* obróconych zabeſpieczaiące reaſſumuiąc, ninieyſzym Prawem ſtanowiemy: iż gdy Konſtytucya 1717. Roku z Dobr reklinatorycznych Exulantom nadanych tytuł Królewſzczyzny zniosła, a one ze wſzyſtkiemi Dobrami Ziemſkiemi porównała, poſledniey Konſtytucya 1775. Roku wſzyſtkie Prawa dawnieyſze reaſſumuiąca, Poſſeſſye tychże Dobr *tam ante, quam poſt exdiviſionem, cum omnibus attinentiis* Exulantom potwierdziła i zabeſpieczyła; Przywiley zaś Roku 1785. Julii 19. dnia na preſuperaty gruntow *circa fundum* Ołwity wyprawiony, nikczemni powyższe Prawa, i onym ſię przeciwi; Przeto aby odtąd Przywileja żadne *ſub ullo titulo* na Dobrach w powyższych Prawach, mianowicie w Konſtytucyi 1717. *ſpecificata*, nie wychodziły, *ſub nullitate* onych warując, każdego przy Poſſeſſyi ſwoiey ubeſpieczamy; *cognitionem* wyſzłych iuż i otrzymanych Przywileiow na takowe, lub *in toto*, lub *in parte*, Dobra, *in Foro competenti* przeznaczamy.

Reaſſumpcya Kommiſſyi dla Powiatu Pińſkiego.

REaſſumuiąc Konſtytucyą 1717. i 1768. o rozſądzeniu ſporow między Ekonomią i Królewſzczyznami w Powiecie Pińſkim ſytuowanemi, a Dobrami dziedzicznemi Szlacheckiemi, gdy dla śmierci i różnych Awanſow Oſob naznaczonych ſkutku tóż Prawo nie odebrało, przeto Stany Zgromadzone [U]cha Brzeſkiego, Ludwika Orzeſzkę Pińſkiego, i Mazovieckiego Słonimſkiego, Podkomorzych, i wſzyſtkich Urzędnikow Powiatow Słonimſkiego, Pińſkiego, i Brzeſkiego, *non obſtante illorum abſentia, dummodo* przy iednym Podkomorzym dwuch rotą ſądową przyſięgłych znaydowało ſię, naznaczaią; którzy za obwieſzczeniem ziechawſzy, finalnie rozſądzić, ſzachownice zamienić, okopcować, w poſſeſſyą podać, Mappy, i Inwentarze iedne *in fundo* podpiſać, drugie do Akt Kommiſſyi oddać obowiązani.

Wzgląd na Zaſługi Narodu Tatarſkiego.

PONieważ Konſtytucya Roku 1768. *folio* 271. zabeſpieczaiąc Narod Tatarſki przez wzgląd na wierne ich w Oyczyznie zaſługi; za Poſſeſſye w Dobrach Naſzych Królewſkich od Anteceſſorow łaſkawie im nadane, dwa Staroſtwa, iedne w Koronie drugie w Litwie, Prawem dziedzicznym temuż Narodowi nadać dozwoliła: A ten Narod maiąc w nadanych ſobie Dobrach iuż to Stołowych, iuż to w innych, bądź lennych, bądź dożywotnich hybernowych, poſundowane Domy, Meczety, i Groby ſwoie, utrzymania ſiebie przy tychże Poſſeſſyach dziedzicznie, Nas KROLA i Stanow Zgromadzonych dowaſzał ſię; Przeto za powſzechną Stanow Rzeczypoſpolitey zgodą, tychże Tatarow przy nadaniach Krola Jana Kazimierza, i Jana III. i poſlednieyſzych, przez Nas i Anteceſſorow Naſzych Prawem lennym i dożywotnim danych, wieczyście zachowuiemy: oraz takowe ich Poſſeſſye, czy to lenne, czyli też dożywotnie, w dziedziczne zamieniamy, i Prawu Ziemſkiemu poddaiemy; zoſtawuiąc wolność Kommiſſyi Naſzey Ekonomiczney ułożenia ſię z niemi dobrowolnie o zamianę *in æquivalenti*, ieżeli części z tych nadań byłyby potrzebne do Ekonomiow. A na to mieſce, podług wzwyż mianowaney Konſtitucyi, dwa Staroſtwa, iedne w Koronie, a drugie w Litwie, w równey Intracie, iaką przynoſzą Poſſeſſye Tatarſkie wzwyż wzmiankowane, gdy po uprzywileiowanych Poſſeſſorach zawakuią, do Ekonomiow Naſzych przyłączemy. Przytym wſzyſtkie Prawa i Konſtytucye Narodowi Tatarſkiemu ſłużące [po]twierdzamy: i za niewzruſzone mieć chcemy.

1827 Февраля 25. Объ удѣ дворянъ...

...дѣ

...ѣ Книгъ на званіи Губернскаго общаго собранія во всѣхъ двухъ отдѣленіяхъ его основывается, по точ-
ному утвержденія въ Законѣ предмету и положенію
Статутовъ опредѣленій, чтобы званіе ~~Губернскаго~~
въ званіе Губернскаго ~~избранного Дворянства~~ самые дворя-
не приняли участія въ каждомъ присутствен-
ного тѣхъ уѣздовъ, въ коихъ принадлежатъ
мѣстахъ они непрямыми наслѣдниками, въ противъ-
номъ случаѣ званіе ихъ лишается дѣйствія
тельности.

Akt	Rok	miesiąc	
			v Samowolnościach pobicia gwałtu y napadu-
	1807.	9bris	21. odstawienie R.S. 5. Dysertacyi o Ojcu wzgledem odbywania Sprawy ogwałtu grabieżnych y tym podobnych, rozprawiania porządkiem Criminalnym miras Siedmiomyn-
pod.	1816.		Artykuł „Ustawy Sowa" Ktoby pobity Zabitym gdy nieuro-
			dzyła, słonecz bez przeciągnienia Bo niezwłocznego skutku ydo-
			bego Swiadectwa Doktora uprzedni iż śmierci pobitego imie-
			bycia przyczyna — o skazowiego wtym wolnem odwołania od-
			mowienia —
1768.	Nowy:		mowienia o Zawarciu y skazowaniu ozwy Kondycyi
			osob zastrzega zatem aby Sądzący oboim Stronnim
			skargę rozbierali y wszystkim prawidłem Karali —
			Wojennego Proces.u Kto Ludzi nadroże w drodze albo zastrzeżo-
			ną napadnie y onych zabę ograbi lub pobrawszy poranni.
			y zabiór albo wowny zbroią do Domu wpadnie ograbi
			pobrawszy tego razem ztemi ktòry przytym był, pomagał
			kolegowali Ciało ich nagrał wpół —
			Wojennego Processu 146. punktu „Sowa" Kto zgrzewi
			szelkowi uderzy nogo bronią lub czym innym pobi
			tanowy rękę swoią traci" —
			Woyskowych Artykułow w Art: 15. „ Jeżeli kto przeciw swemu
			ucz Sobie borem lub innem zwyrobieństwem odmowi
			się będzie kdy kto iuż Prawo życie utracił y nadto
			ulega takiey samey Karze iak sprzeciwnik iego —
1597.	Konst: vol 2do	fol:	606 punktu 9. „ Ktoby się ważył albo
			zrzeczonego rand takowy Banicyi dowiodą winę stawa-
			Woiennych artykuł: Rozdział: 17. ar 143. ieżeli kto drugiego na-
			dziemi pozbawi tego należy rozkazu podsłuchiwię-
			prawi mu ręce gorącem, lub tem rożnem naiduą
			godzinę oprzem pędzić stąd ratem —
			Statut Litt: war: 97. 11. 41. wyraźnie przepisuie ięzyk

Zegoły iż zboży naszym Dom nasłał boy yranienie dopuś-
nił wtaczaiąc rozne złe: nyp: gd: nawiązki oraz 12. miesiąc
wiązy Cyrulmy siedzieć dysponuie—

1268. Konst: Lwowy nawet wstępnie bezprawia gwałtownie zabiraiąc
nie pozwalaią—

1699. 1710 oraz 1964. lat Konst: y ar: 92. Z Porządku S. Kazią Zwracaią
przemocą zabraną własność lub gwałtownie miłość zabiorą.

1588. Konst: nie wstrzymuie: Jak gwałty boże nasiądy złożny się
aktor do przysięgi y art 56. z rozd: 11.—

Lemat 2213. bezprzodemia wszelkie grabieże gwałtownie bez
prawnie czyli samowolnie zabrane y wszelkie nadu-
życia żadnym nizkym nakazem wstrzymaią, a rzeczy
zabrane natychmiast Właścicielom przywrócić Nowe spor
ności pomiędzy stronami drogą prawa rozpoznawać się Zale-
ca.

v. 1216 Kryminały— u stanu Swoiemu pobity gdy mi oraz życia
stronny bez przeciągnie dowiedzionego czasu y dotego
Świadectwa Doktora ryscem iż śmierci pobitego
mieć będzie przyczyna — vstanowiony Statutem
od kryminału — prawa wolnym ar: 159. Zamordowanym
z przypadkowy kryminał wtórym Zabia wina uiszcza-
dziesięć niejdzie kara — Maia 1726. 8bra 18. ktory Do
wiecznej Katorgi roboty przysądzaią się miedzy wyrywa
wrodne do kwit abywiedzenia dobrania ktorych niedo
niemogli yoka rzetelnego powszechnienia były znacze-
ley Szkoda kora pozwiszemi ubocami zniesiona—

1766. Konst: owszelaki zamienia y białestwa nayściślejsza spra-
wiedliwości dla Ukrzywdzonego dowiedzi przysiąga y kara
stosownie do zadanych ran y kondycyi owbedzie—

1799 maia 8bra 17. Zdrowym dobrania pieniężnej Sybiry za-
kazał odsyłać—

1763. feb: 10. d: Ukaz w Punkcie 3 tegoż uwiadomiony zniewa-
ia że pewnego dowodu Cywilnego oswobodzić nie-
zniewinnego Ucisku by Statut wat 3. z Rozd: 11.—

Kodexu Karnego Prowincyi Roz: 10. punkt 1811. iżli ten który
ubicie, kwiadectwo tego mabyć przy karta czynności zakamienne
miejsce y Zakopane - aniżli ten z melancholii to dopiero Sąd ma
uczynić postanowienie o pogrzebieniu tego ciała. —
Lodzie, przymuszy przy danie dowodu mabyć, w miarę przypadku
Zpuszczenie - art. 185. zastosowanie się pozwani Exparatem pędzić
za Zdanie tenże Artyk: 185. ten kto nadrożu ustawiony
drugiż ograbi, zrani lub zabije - albo winny dedomu
wpadnie karać karą śmierci - a ponież 1811. Jest
się grobi bitwa nabawienie Życia niebędzie zabitego - Zato
Zato Soldata pędzić przy pułku Exprzestem - a Officera
cięższym Aresztem karać - z Oprzestego winowajca
powinien proszu Ukrzywdzonego przed Sądem pojednać
punkt. 185. Jeśli kto uderzy swego wspólnika oraz przy
całej Rocie, powinien takie uderzyć ystawić wiele uwagi
zważać - Wojskowego proceder pospolite kary Roz: R. ow-
zenie Broni Sądzenie Wturnie - oraz ręk y nog le-
zenie - potkanie Chleb y wody nadrzwmianych Pniach
lub drzewianych Kratach chodzenie boso bicie batogami
1186. Kto swego wymienia cudzy krew tracił —
1187. Ukrzywdzony maść zamy Skarzyć, akto tego niedopeł-
ni Sam mabyć karany Palem —

1873 Konst. fol 19. Dobra Wrzeszcz Litt: zasiadał Wiktor niemaj
dosłowne osoby wpisać nieczynić prawem orzeczenie wyda
nego ymocznie niebędzie prioidzy natemmiast lub resti-
tutione honorum et pristinis eius refutione damnorum
Bydłem albo większym dobytkiem zieby mieszkał być
pozwane, inaczej szkodę zapłacił zwrócić pieniężnie wyzw.
1886. pod Art: 187. Roz: 3.

1822. 30 Febr. Marsz. 1. Departamentu oroczyć Zamku abyż urzędy
dobrego porządku wszystkich ostatnie zonczyły sprawy
okradzieży nadsiemczwyży 5ciu y mniey 20 mkt. nadpłacie
iż do urzędow Sądowych —

1582 Konst. mowi: Iuramenty nastroyone na Cztrinio proszę
Conplentes umyślna gdyby kto przenonemi maią być
gardłem karani jako sam przysięgał ią ie wiłu po-
mocnikow przyięgą, albo ią mieysce y przeniwko ko-
mu kolwiek wkrymynałach mabyć skutecznie a gdy ią
winnym być okaże ten ma być karany jako wyżey.

Woiennego Prawa 2 Artyk: 21. pod Ar 189. że kozy do Zo-
dzieystwa naturalnie należeli lub okrudnie wiedzieli
tego rzeczy wzięli — albo kradzież wiedzieli dobrowolnie
przyięli — przeciwko nym y ratowali, tedy nie sami
zbodzicielow karaci —

Tegoż Prawa punkt 1. Jeżeli kto rzeczy, lub kozda
rzeczy kradzione rzeczy y ukryie albo utrzymy-
wać będzie przy siebie zbodzicielá, tak iako zbodzicy
sam karany być ma —

Tegoż prawa punkt 206., ażeby miał ani iakiego
ani niskiego stopnia żadnym sposobem nieważ-
ać niczego zniesprzyiaciół iawnego zdrayce albo
judiabłu wrodzonemu nieprzyiacielowi — iżby od Zaprzy-
sionego iego wyzwolenia pod niemałą
karą —

Statut Litewski mark 1. rozd: 11. mowi wszelkie
Sługy Panow swoich zaprzysiężonych wow rozumieć
bydź mogą —

1588. Konst. Pomnieniy nakazuie ex Cztrinio pokazo
Conplentes umyślna gdy będą przenonami mieć
będą karani gardłem tako sam przysięgał ale
wiele przenocnikow przyięgą albo przeciw
mieyscu przenocnikowi ma być Sentinium a
gdy się winna okaże karze podlegaią —

Z Wiernego Procesu punkt 9. z Rozdz: 5. „ Jeżeliby
obwiniony przysięgi wyprzeć niemógł to z zawisnego Uznaniu
Sędziego będzie gdy na usprawiedliwienie potrzebnego uiawne y dostatecznie
dowody dla siebie mieć będzie otrzymanych Sprawuiąc
uspokojenia nany być ostrożnym aby tortury
wielkiey Kary godzien bydź nie Dziecinnie winnych uwolnić
niezadnego niewinnego sądzić na Śmierć —
Ustaw 1768 Lipca 16. „ przestępnie które maią winny lat 20. odbyte uznane
będą winne bezwzględnego Cielesnego ukarania —
Ustaw 1768. maia 5. Złoczyńców zastraszaiąc y zgoi-
bieniu zmuszaiąc bydź ani wrobowie ani przytem
użytkuiąc do Woiska maiących położenia admitt Gubernat. 60.
wroga Nawyczyciela własnych zarobkiem mieszkaią-
cych, wolno Rodziny —
Wiernego Procesu Rozdz: 19. Punkt 164. Artykuł: 185.
Kogoż uzbroiony drugiż ogrobi, gra lub Zabije
albo inny dla dawnie wyradnie Karać każe Śmierzy-
ciel Komendant Którzyby otem wiedzieli i winny
zmuchowywali jak Sami Złodzieiow Karać przynależy
Wiernego Procesu Rozdz: 17. Art. 138. iest ież Zabobrzeż
między Żołdatami — aby nikt niewagy nie miał
do Kobiet — ajeżeli przyszłoby dopomoże ayżyi
tego Komendant ieżeli powinien Karać —

O Zatóbach czyli Dozwach.

Ukaz. 1800 Lit. Aug. 3. Departamentu Zastrzega aby Strony do Sessyi Dekretów były wzywane przez pozwy wdrożone Sentencyjne Gazety—

1784. Każe aby Strona dokładnie wyraziła do Sądu swoją pretensyą, a czego niema co sprzeczne domaganiu, contrary nie wie też Art. 34. z Ord. 4. z Konst. 1726. należy pozwu nie wygrać nie można—

Art. 15. z Ord. 4. Jeżeli sprzeczny dowodzenia powinien Dany terminalnie wymaga—

1726 y 1780 Konst. postanowiły że zapozwami wzięte: nayświeższych z nich nalytów wymienione w Trybunale należy każdemu czynić wpisy konieczne pod wyrokiem nagy należy—

1726. y 1780 Konst. Sametylko żaloby exagnita Sore znowu sprzeczego wszystkiego wszystkim przeciwnie tłuczyć dozwolony—

1784. Konst. powy przeciwnie przeciwnie każe zmyślenia wszystkich Obrońcy nie Jawnienia—

1726. Konst. Każe aby pozwy rzeczywiste były ustym powinne gdzie Dobrodziej pozwanego lub nubitate Decretorum powinny stanąć 40. Lap. Grosz—

1786. Konst. Stanowi wszelkie „ Żeby zaś sprawiedliwości zadośćuczynienia postanowiony, ażeby powtrzymany Kondemnacji lub Dyllacji wszystkie między powodami stronami nowego Adwokata nowych zabobów y bezpieczeństwa nowego Adwokata Strony etiam nabyłe samych rzeczach rozpoczynać się nagły—

1726. y 1802. aż 20. Konst. wyroki zmocnić skargi na Delict Kompromissarii przed Sądem Gdzie dozwala—

1726 Konst. wszelkich—. gdyby pozwany bowiem się nieobecnie 1ma pozwu a strona powodowa Kwalifikacji nie bierała Woiewodzkiego Obyd. przysięgłey natom Sądzie

złożeu do wiadomości tego nieprzystąpi tam zaraz na żądanie mienia odpowiadać —

Prawo na Sądy wydany tylko naiden trwać roku przed tym

Art. 43. Rozdz. 4. akta Konst. 1926. odmienia Ten

pozwy do Trybunału —

1581. Konst: pod Rygorem nanie bezpieczności tego Sądu Gub.

z Regestru taxowego wymaz nakazanie kiedy oczekuje

złożeu podany za 3. dni akcydy zaczynie zabrać będzie

przymusz determinuje

Punkt 9. uroczenia mieszczan wmieniu Archi-

wali powodem przyszłych osób zainteresowanie

nikomu —

1820. febr. 21. Ukaz Rządu Guberni. Wileńs. wskutek przed-

stawienia Woiennego Gubernatora wyszły od tegoż roku

1. podawali Maria Br. prośby do Ziemsk. y miejskich Policyom które

natychmiast czynić powinne Sekretarze wskutek Ukaz.

Nay. Ustaw wiime powinne godzinie odbiera maią

odbyć do wyższey Instancyi nawet bior dla ukarania

winnych 2. aby w sprawach Cywilnych udawały się

Strony do Sądownictw powiatowych 3. aby mie-

nowanie na Opiekunow podług ukazu 1801. r.

Januar. 31. podawali prośby do Opieki Dworzańskiej

4to. aby wszelkie prośby były pisane na herbowym papierze

y podpisywali się Władarzy podług Ukazu 1797. r.

Maia 18. y 1806. mar. 30. y Ukaz 29 dnia czy aby się

przy prośbach nie mieszczą wyrazów uszczypliwych

podług Ukazu 1820. maia 25 dnia — ieżeliby te prośby

pułasalyią nie przyzwoite odesłać powinny do Gubern: Rządu

5to aby Listy na Imiona Ukazu 1801. Ukaz 9. nie

inaczey podpisuiąc iak Ruskim lub polskim Języku —

Annumerjący maiątkowi do skarbu — 6to aby dopóźnianie
prośby annowanych sekwestrowanych Zgromadzeniem wskazanemu
według 150 ó. gdza 5. artykułu Ustawy. Jeżeliby zaś myśl czynili
zwłoki wspomnianych do Władz Gubern. podług punktu 95. Statutu
należy ana Gubern. Sądy do Woiennego Gubernatora 8mo aby Jury-
dyki nieprzyimowały prośb dawały nadpisu zagrożeniem
przyczyny — Aby Skargi od Gromad włościan nagrzeszky rozbie-
rane raportowali Strapczym powiatowym — 9. Aby wkażdych
wydanych Przymierzach Gromadzkich donosili Gubernatorowi
Woiennemu dla spostrzeżenia postępku włościanek.

Ukaz Rządzący Ukaz Rządu Gubern. Lubelskiego Sen. Woj.

Zadnych Skarg i Manifestow na Jurysdykcyi do Akt przyimowali zabroniło, tylko takie będzie miało przenosić Zaskarżenie do wyższey Jurysdykcyi dozwolili —

1823 Czer. 1. Ukaz — prosby pisane tak iż cobyto wprzemyśle w nie wchodziło aby poforemnie proby były podawane nieżeby kto niewiedzący formy przyimował upuszczaiąc tego nikomu zapisowszy na Straszu rubli 500. za Dzi. 1000. a Bi. Majątek y urząd traci —

1827. Czer. 13. Ukaz. nigdzie proś dzieci przyimować niemogą jak tylko za wiadomością Zapisek czyni pod Straszem następnego y Straty Rubli 1000 na Szpital —

Punkt 100. Urządzenia kto niekontent z Prawa nieżonności Zakonu w Senat —

1811. Nov. 20. pol. Zes. Sit wprowadzaiąc Zadworzanych powiada. Domy y Mayątki Zadworne nadziemskie mieszczanie wymiępowuią Zniesione pod Nr. 14. z Rozd. 1. —

Art. 119. z Rozd. 3. nadomaszczanie nikaiż powinno postępowania Chybaby ginący Opiadości o Brad. niebyło lub też kiedy ich z tego domu krzywda dzieje, albo ofen dom sprzedaiąc lub o tego rzeczy inaczey pozwy pokładane Woiewodzie na Instancyi —

maią — — —

Z Kondykatach.

1727 Uwaz - Kapituły wszelkie wkłady Dominia familiyne Summarios. zarbę. pozaiowane smyrnane gdzie idzie o wdaniu Krzyżtonu i inicyatiue prawdziwych

1708. Konst: wszelkie Zapisy które prawo nakazuje Krzyżu Kapitule w Gorze 7. nastawnie:

708. prax Stowu. Zapisy ystrzymalte wszelkie chcąc in omni forma

conclusione Circa naturę między opiekunami a przyiaciołmi między stanowemi artykułami brzydź zawarte wpadnie - taż Konst: w 7. 707. podst.

mę Dokumenta Zamieszkałe Wznowić -

1760 Konst: wszelkie „ ab hinc żadney strony Kondykatowych Decretow między sobą opiszowań, a Sąd żaden takowych ex Condicto formowanych

Decretow przyimować do exekucyi Jugrzeszowań lub nabitate et

Criminatione ex actis et Curia vel nobilij instantiam niemay

jakie ważyć -

1592. Konst: kiedy Kto listy fałszywe podrzucane na Sędzią pokładał na

mianowanie 18 Szlachty ziemy godney z których przeiźrzyć na

6. obrał ani przysięgą Ze niesłusznie powod 14. grzywien stronie

a Sądowi. 3. Zapłacił -

1799. Maia Lipca 15. Jmienny „ Dostrzegszy ze ile wkrótce się wzięcie Ku

szkodzie ogólnego kredytu że niektóre osoby bez względu na

Boga Sumienia dla uniknienia oprawy Długow swoich zapisuią

maiątki y Kapitały swoie Żonom Dzieciom Krewnym acz postronnym osobom Rozkazuiemy. Ieżeli prawu takowe przodzieie

granice ażeby złych Autorow Letytko były ważnemi. Ktoreby Zapisy

uczynione przed wydaniem do nic wcrtow y skutecznych —

1502. Konst: V. 1. fol. 262. Ust. de Insinuationibus y 1538. wszelkie Zapisy uczynione

na szkodę Tego. Stanowione Zamieszanie Ordynacyi y Iuramentem

Potwierdzać Kaze —

Oznaczności Dokumentów y Weili.

1768 Konst: wszelkie Zapisy które prawa natury szczególnie każdemu
z nakazuią 768. przez słowa Zapisy y testamenta wszelkie etiam
ze Omni forma substancialiam inną naturę między opiekunami
y stupilami - między starszemi a młodszemi brata zawarte vpadaią-
1784. Konst. Sprawowanie plenipotencyą zwierzchnemi choćby ustnemi
przed Sądem dozwala -
1585. Konst. Sporządzone Contractu Extractu Valent quoad originał
producantur. -
1768. Konst. następuiące y brakuiące zawarte Documenta choćby we wszelkiey
formie stanowiącym exmittowania extant vol. I. fol. 767 -
1588. y 1768. Konst: stanowią - kiedy Zapis dobrowolnie y iawnie sprawio-
ny każdego Sądu zachowuiący stronę przeciwną do uszczęścia
tego uważany być powinien sprawienie gdy podstępnie
wyszukany zostanie - extant Art. 2. Cap. 2 Rozdz: 5. -
1768. Konst: wszelkie zapisy przez opiekunow wystawione każdemu gdyż
takie między zapisani Akta dobro wolności nie mianuią
1726. Konst: Uznał y Obligi po Synow wydane przed opieką Radzicow y
Opiekunow zostaiących zamieszanie mieć chce -
1726. Konst. Art. 23. z Rozdz: 4. Dobra przez sprzysiężenie otrzymane choćby praw-
dziwemi Documentami stwierdzone były Kommu
nicowane wszelako Satysfakcyą czynić nakazuią
tym punkcie żeby nikt Satysfakcyi bronić nie ważył -
1726. Konst: ten Art. 7 Rozdz: 7. tudzież Art: 16. z Rozdz: 1 podpisy ustawy
Dawnieyszey nakazuią ustawienie dowodzenie nakazuią -
1768 Konst. Zabronida Synom przed Ojcem Radzicowskim y pow
szemi zdobyć mianuiącym czynności dobrego Zaciągu
Zapobiegaiąc potem uprzykrzeniu wszelkie tego gatunku
zwenki. karty pieniężne y Zapisy zamieszane mieć chce -

1778. Konstyt. Postanowiona zeczytanie wrzału wydaniu niniejszemu niemającą
lat 24.

1570. Konst. Vol 2. fol. 911. Dobra od męża razem z żoną nabyte wtenczas.
tylko rownie do obojga należą bidy wspomnią przedsię
przypadnięcia wyraźnie iest dosiężnie ze zaszpolne obojga
pieniędze są nabyte bez dosiężnia zaś tego chcoby było
naspólne Jmie nabycie niemyśl żony równą dobr. nabytych
zamkiem Statutową. Rozdział §. 11. 7.

1773. Konst. V 8. fol. 192. wprowadzaiąc do Prawa wcześ postano-
wiła zięgdy zaydzie spor o weraty czyli ozabicznie pie-
niędzy nalwenet nie jadz ma wskazywać summę bez
istoty pozwyczki bez przez Jmcwtrzymane Akta dostatecznie
obowiązany-

1768 V. 2 Konst. fol. 707. Wszelkie zapisy będą voluntates przyznane zamie
szczone mieć bądź anaburzającego 12 niedziel nie
przeminęło z 1.000. Grzywien —

1805. Marca 15 dnia. Ukaz podpisuie Sandzyiuskiego Bis. naka-
zuie aby każdy zaraz się wyjazd Kontraktem tey nayse-
lennicy podług Statutu byt zadzon - ieżt on Wkanallat Sądu
Grodzkiego Wileńskiego —

1346. - Statut Kazimierza Wielkiego. Skasowany a przez Konst.
1768. Reasumowany wszelkie długi ymarłych zabezpie-
czenia wydane przez tymow obligi fundowane bynaymniey do
tyczącą się zamknięcia tey daley że żadna sądowa władza
zatwierdzić władza Utwierdzić Jżnieżt nieżna -

1797. Augusta 12. Ukaz dany R. S. Prezesy przy Sowie „ gdy niezbędnie
wypłacenia długow za wzaiemi z Jmieni Sanguinami wielki
ma związek Zdobrą wiarą Charakterem y Ufnością ż
zatrzymanie wyżey mianowany maią bydź rozumiane iuż tylko
przestępstwem nawzgardz zachowanych y dla prowadzenia.

Szlachcicom kadke tamecznym obrotom zeydzie nadeszłym
krodzieze wkradającymsię publiczną rzecz czynnością. Kozkazu-
iemy senatowi wszelkim Jurysdykcyom zaleci aby wprowadzaniu
sprawiedliwych z dokumentami należytych długow wszelkiey
srogości exekucyi rygor prawa bezwzględu nadawszy
ale tylko zeby przy tworzy mogy mabydz trzymany
ale ieszcze wstosunek prawa tego 12. miesiącami wzięty wypa
dający termin mogły bydz powinien—

1543. Konst. Vol. Leg: na karcie 581. przydana ut quibuslibet vendendo dua
bona vel quorumque modo in scribendo aut appriquorando
Comparens Coram iudicio inroquiat= ale przy tym mianuie
Konst. zatwierdzonym było wdatach - 1556. 1565. 1577. 1588.
1682. 1697. 1752b. lat. ordynacyach ymkowskich 1764. pod tytułem
o Magdeburgskich Art. 2. z Rozdział. 5. nie przystawać inne
dziedzicznych rokow Ziem. nadziedzi Grodz. zabowiązkiem prze-
miesiącą prawa a Dokumenta nie Medług Statutu formo-
wane tenże art. Zaniechanie Ogłasza—

1550 Konst. Vol 2. fol. 997. Kar. 352. zabrania przez słowa „zabiegaiąc tru-
dnościom sądzącym ktoreby rzeczy mogły ustanowionej-
Jakiekolwiek urząd niema do niczego rzeczy dla przyimowania
Zapisow albo rozmawania - jakiego ani przyimowac żadnego
Zeznania od żadnego Stanu szlowieka jedno przy aktach,
gdy będzie personaliter constitutus ad acta samus mente aczkol-
wiek ojcowy nasze takie zostawi na jakiś dalszego czasu
zachowanie - Jeżeliby ojcowie nasze zdyscie nam wolno do
każdego tego potrzebuiącego, chorobą złożonego— ....

1801. Junii 20. Ukaz Senatski zalecaiący aby wsie na barbonym pa-
trzenie - były spisane—

1815. Gbris 15. Ukaz zaK: 3576. Senatski wyszmienie obligi Akty.
Kowac z przemianem od sum brac dziesty penik—
1821. Junii 27. Ukaz Senatski dozwalający przestep tylko rok Ajst-
sie obligi naprostym papierze pisane. Akceptowac y
za onem summy sądzic aprowizyonym terminie sie
ma nikogo mie malom zadnego. zgasonem sadbey
Malom rzeczy byly pisane i znaczy zamierzone Mnawai
Zaleś- wszelkie Jurysdykcye niemogą sprzeciwac sie
zastrzegaiący———
1819. Marca 19. za N: 8.251. ukaz Senatski. Zastrzegł azeby wszystkie
transakta na herbowym papierze podług malom rzeczy
byly pisane i znaczy zamierzone wznawac Zaleś—
1821. nastąpy vtegoż roku dnia 13. Sierpnia w Galicyi Krolest-
Litte ogłoszony- Ukaz Dowodzącego Zebrania
Senatow S. Petersburskich jakowa Ostatnia Rada
państwa kazał przyjmowac za ważne wszystkie
wedle y obligi które wydane będą przed dniem sta-
wienia bieżącego one co do majątku od Rodziców
ieszcze nierozdzielone ale iednak lata zupełne mają
1813. Konst. fol: 10. mowi- przymiec z Kancellaryi wydane przed
przemianem wagi zadney nie mieć nie mają-
1588. Konst. fol. 766. powiada Ważnosc Zapisow y przenosyn nie
oddaly ale od przyznania ieden- pod N: 16.- z Rozd: 12 -
1588. Konst. przeciwnie, ktokolwiek miał przeciwko tego czasu prawo
1588. Konst. fol. 467. wzbraniania Zapisow, y przemianie
nie dalby ktoryby do Ligi daległych Leznane były
przez Kredytorem Vel Debitorem- tedy y przez

sługę ustáwo Kiąg onego powinien przedkłáść y dowo-
dy maiąbyć przeciwko dla wiadomości każdego.

1558 Konst. fol 268. - Zapisy wkięgach odległych uznane odsyłanie
X formy maią być podawane wodpisánia maią protoko-
łowanie -

1581. Konst. fol. 377. Ktoś przeniesienie - Zapisy grodzkie ten sobie ma
przestáć kommissarz chce powyższe rotha iest wkię-
dzie nikdy -"

1588. Konst. fol. 482. „Kto niepisemny zapis tego iest potrzeby
superbom's onerabit chcący postępującym procesem
ieżeliby kto pierwey prawa otrzymał do postępnego
go Zapisu -"

1590. Konst. fol. 311. Kontrakty słowne odebrzodzienie nieza-
żne, y zgody albo zakłady mianowicie ustne
ginąć -

1588. Konst. fol. 482. „Kto będzie miał długi pierwey nie-
kiż do braci, tego maiąbyć wprzód prawa tylko
ieżeliby kto pierwey prawa przeciwko prawo za
pozwanym obligiem abyśby wsłużeni przeciwny
lata, ieżeliby prawo zostało".

1570. y 1598 Lat Konst. Vol. 1. fol. et in fall. rzeczy cudzych dokumenty
mają się taxować jako one brzmią -

1583. Konst. Vol. 1. fol. 387. Statuuie ieżeliby kto uczynił zapis uwiezy-
dy lubowego rodzaiu na dobra ziemie y ony formal-
nie sprzedał ieżeli ten kto uczynił ani naszego
wodnien mienia -

1576. Konst. Vol 2. fol. 929. wszystkie Zapisy dwóch Attestowane
Aktami Ziemskiemi albo Grodzkiemi zawsze wtym
dzoszą zwarunkiem iż żadna osoba żadnie krewności
Kontrakt mocować ustnie mienia -

Kondemnaty.

1784. Konst: pod tytułem Legatowi processu — tam kondemnowaną stronę na infamią mistrowaną ustą powodowa przysłani wskutku Dekretu ogulnego.

1926. r. Konst: pod tytułem Exekucyja egzekucyi, ktoby się kondemnat po akcie Exekucyi tu przy zwyczajney sołtys ulegaiące Winie złotych. gr Lith: —

1699. Konst: Ostrzega że Sołtys źle otrzymane za kondemnaty od stron wzięte in duplo Edmacyę mają. —

1699. Konst: pod tytułem porządek Sądzenia Spraw w trybunale Litewskim przepisano regule stosownie kondemnowania podług rodzaiów Spraw processu w skargach Appellacyinych, y innych podobnych na Sessyach termine mistrzowey Woyd: nadrzędney infamia — w Sprawach zaś processu Criminal B.D. potem W. anatostate Infamia ostrzegaiąc wskazuie w tym czasie strony y JP. patronowie przestrzegaią aby nad zakres sprawy wyroku albo wedle rzeczy wyrażony większych win za infamia nie otrzymywali y onych nie vydawali y otrzymane prawa pospolitego nie przystępowali mianowicie gdy by tylko prosta Bonicya była miała pierwiastkowego. rzeczonemu wzdaie na Bonicyą dawczą albo mimo B.D. na wiarą albo mimo wolney na Infamią przestanie Stopien win wspomnie opisanych tedy taki Dekret otrzymany zamiewaią być ma y przytoczonemu znieść. —

1726. Konst. Kondemnaty Extra forum otrzymane zamiewaią mieć kazdy y otrzymuiący one karan za Criminaly kazą. ———

1726. Konst. zdeterminowana aby nikt z Attoratu tudzego nie-
wszedł Kondemnat otrzymywać Jubilatkate et Clausis
turris—

1786. Konst. wstawa- „ żeby zaś Sprawiedliwości zadosyć uczynić
postanawiamy ażeby spotrzymanej Kondemnacy
tak Dyllacyi nie czyny nikt pozwanej nowey
zadosćuczynienia y wspomnienia nowego Attoratu strony chcąc
natychmiast zamyśl Prokuratorskich rozprawy wnieść mogły—

1523. Konst wstawach- „ gdyby pozwany bronisz nieuwiadomiwszy
prawa— Attorna powodowa bezpieczeństwa nie miała
dworzego— obzadu przysłędzicy natem zepozwu do Attora-
nacy ieg nie wymyszkod tem zamy na fałsz mienia
odpowiadać—

1761. Konst. Zamieszkaniem odstrony nieruchomości tworz-
zania strona Komissarz y terminu dalszego Sądu Attorskiego
Decret Ultimat. instantiey zapadł strone Sprzeciwiającey
się pozwie a Sąd każdy niewypuść ma słuchać in
przypadł negatis Sprawy dyspienicy zatę Kondemna-
cyę Kontrawencyą która się pozwie testimoniales
niedbadzące ad przypadek luxeiria inudentiam Atto-
rat. po 200. rop. z Litt. y b. niedziel wróży wskazać
powinien będzie—

1726. Konst. Kondemnat wiecu żadnego Attoratu otrzymywać niewol-

1775. Konst. Tit 19. o procesie werbowym- Zapozwanie wprzestrze
6me wstawach— Jeli pozwany do werbu napierwszym
terminie niestanie— byleby Sądowi wiadomo było
dostatecznie w Pellacyi wolnego Autentycznie zapozwanie
zapozwie wiedział— Sentencya przeze ni Contumacyam
z swemi skutkami taka jako gdyby cas była przy-
Pozi zdrowie zawinnica na obydwu stronach pozew

Jeżeli Exekucyi wrzmiędzy tym wktórym Exekucyi odprawuiącey

1659 Konst. fol. 465. Sit infamis - mowi ustawa Kondemnaty na Seymie w Trybunale Koronnym lub W.X. Litt. w Sądach inszych minoris subsellii stanęły miejsca y prokuratyi nigdy mieć nemogą" -

Artyk. 3 Resp: 4. - Kłosi zkondemnacyi Jeżeli Xiąg minowi -

337

O Testamentach.

1520. Vonst. Testamenta non expatione tonst per pientiam Executorum lub dependentia nastrsane Zamieniane mole Kar-

1563. Vonst. w Tomie prawa nakazuie 580. nakła by sprzymowanie opisuie ustawa każdy Testament iest dobry chon własnoręczny aże Testament trzyakim sposobem mogą sporządzić nayważnieyszy 5mo przyznaiąc ony przed Urzędem pisac gr wskazuią ręka - 3tio. sporządzaiąc go przy świadkach takie albo ieżeli wyrazy tłoc est autem Testamentum modo fieri quod Coram publica notario fiorat vel qui illud proprio manu Scriberet - Vel Coram aliquibus testibus presentibus habilibus Testibus factum est - Tamie prawa odpisem zaraz wyszukane aże mie wszystkie Donatanyszow ieżeli bardziey wiszey zabiegi przeciwstaw na Karnie 587. wyrzeczony mysli ie litoby dostoyst wdaymie testow albo dto moy Testament ktory lay ważny mieiste iak by przyznany - Sicut facies in formula Statuti desiderium est Jej ważny we wszystkim stopniu chcieby wszystkiego "wiecznie stwierdzał - takze Prawo statut R.R. y C. z Rozd: 8. Dlatego ktoby Testamenty Ważnemi Testamenta niemaia ———

1840. Vonst. v. l. fol. 369. De Testamentis Conditi ostrzeżenie fictatem Sanitatem optimam mentitate fedeam summo fuore prosequi cupientes Decernimus ut Testamentum de cuiuscunque Juxta veterem Constitutionem mere de Regni Levato de bonis mobilibus immobilibus verabona Lane hæredes Lane quos appropriate

Ojca gwałta testamentach ordinatiey Lubickiey mianie
else debent- Kat: 156. to Ar: 1. 2 Rozd: 8. y 9 Ar: 2. Konst:=
1511. fol. 18. pod ar: 12. 2 Rozd: 7. tylko ex gratuitis rebus
Szlachcic Dobr swoich dozwala- Konst: 1578. fol. 33.
Sito Testamentach- pod ar: 22 Rozd: 2. mieszko Jabro-
dobr Kamienicy y Domy kommikalnich Testamentem
Zapisywac ale żadnemi summami y obligami ręko-
Dobr: Kamienic y domow obciążac przy testamen-
Zapisywac nie dozwala- Statuty jakiego Statutk: y Lit:
mafz Jabrowac wyraźnie nakazuie Konst: 1793. fol 13.
tit Praescripcy a sprawach. — —
1588. Konst: Jabrowie wszelkich legatow i Zapisow przez Testamen-
towe tylko dozwalia wszystkich- Co-
dzieci tyczące Testamentow rodzicow wszystkim Dyspono-
wania wedle prawa Dawnieyszego
to pole osob siebie za dzieci adoptowanych
wszelkich y Zapisow przez testamenta- ademuben
tibus za lubo egritudinis ictus czyni omnino
onyscze Zabraniaiąc-
1804. r Julii 14. d. Ukaz Senatu z Expressem Nayiasnieyszego
Ukazu Zemienaiący postanowienie-
Ks. Nayiasnieyszy potwierdzony postanowi każdemu prawodaw-
nia . tym Majątku-
1826. Maia 31. Ukaz wydany Listy opatrzony- na przeciw-
wienie Ministra Sprawiedliwości w 1818. Sierpnia 21

Wyższy Senat ogłosi Rada prawa pomyślnego zebrania opinia Ministra Sprawiedliwości wtedy gdy to potwierdzona przez Senat

Prawem na pomyślnem zebraniu warunkiem zgromadzeniem ostatnem dalszej ubiegania

opinia zabezpieczenia Sądowi Najwyższym postanowieniem. Stosownie Rada prawa znajduje w wydanie wyżej tego testator oznacza dyspozycja tych osoby naszej który zrobił swój testament

zastępuje wszelkie Świadectwo powinne być zaktu alności wypełnione by ważności bez względu na stanie zgromadzenia powinny być wolne od opłaty stosownie do otrzymanych przez nich Kapitałów zatestamentem Ostatnie postanowienie wydane dnia 1826.

1824. Października 21. Ukaz zgromadzenia Departamentom ostrzeżenia stosownie do majątków nakazanych pieniężnych zatestamentami pozostałe bliższych sukcesorom dawnych osób

Wiązy ymiotowe wtany z Statutu Litewskiego.

o Appelacyach.

1796. Nów. 20. Maj. Data 1797. Junii 5. ogłoszony Ustawa wyznacza
miesięcznik termin do wniesienia appellacyi od
wydania ymiotowego ostatecznie sądowe władze obowiązuie, aby
na żadne wymówienie nieważyły nawet na dekreta Konten
tuiące przez Wymiotow przyimowały żadney Appelacyine
wyiąwszy appellacyi rozwiązuiącey Sprawę.

1798. Januar 30. R.S. w Sprawach minionych 500 niższy ymmy
Byś Subsidion a 1000 da Kollegiom mieyscowym Appe
llacyom.

1798. Marca 31. R.S. przedłuża termin do Zakładania Appellacyi do
Senatu w Rok od Daty Dekretu w dwa zaś miesiąc dozwo
la się ieden Zagranicą.

1799. Augusta 26. przepisuie Sześciomiesięczny termin do Zadania
Appellacyi z Jurysdykcyi mieyscowych do Sądu Głównego ziemskiego
Senat.

1799. Junii 16. względem Appelacyi do Sądu Głównego w Sprawach o
Ziemie między Obywatellami i Skarbem Prawidła, którym
zachowaiąc przepisy Dekretu do Przyszłego Sena-
tu na dalszym rozwinieniu Appellacyi w Sądach Głównych
potrzeba.

1° Termin ustawy prawa do Appellacyi powinien wynosić nie mniey
500. podług Statutu 132.

2° Strona albowiem uniewinniony powinien być przy czytaniu
Dekretu wydanego obecnym tego nastąpienia powinno wpis
podpisania Dekret wzięć. Sąd wreszcie w ustn
Zawiadomić o powyższym Dekrecie maiąc przy
sie tego skutku zwolen iest wtenczas podpisać

podpisać na protokule lub niezakontentowania, a gdyby strony przy decreid przytomny nie było, w ordynacyi z publikacyi takowy w pismie G.—

3cie. Jeżeli strony w dniu oznaczonym decretu nie podpiszą, ani przeciwko niemu nie zaprotestują a nie oświadczą, że w tygodniu rządzącym od daty przeczytania decretu obowiązane to wypełnić, albowiem niezastosowanie gdy nie podpisze w zamierzonym czasie na decreid swego nie zakontentowania, traci prawo Appellacyi — —

4te. Oświadczający nie zakontentowanie w ten moment powinien być w Sądzie zawsze że on ostatnie pomienany o sprawiedliwości swojej sprawy i obowiązany wtenczas pomnieć do Sądu złp 200 Rub asy: albo oświadczyć przyczyny że niema tyle dobr takich ruchomych albo nieruchomych tyle dochodu —

5te. Kiedy to wszystko w powyżej wskazanej stronie ten samem opisie wszelkie formalności przy zawiadamianiu z Sądu Gł Appellacyi do Senatu, w tenczas J. W. powinien wydać świadectwo o Appellacyi dopełnić przepisany porządek

6te. Niezakontentowana decretem Sądu Gł. strona, odebrawszy świadectwo owypełnionej formalności przy appellacyi w saméy sprawie obowiązana od dnia obiawionego sobie najwyżej przed w Rze appellacyi czynności wchodzić do Rządzącego Senatu w ciągu miesiąca bytności tamże do którego urzędowi przeciwna strona do której używani być mają jeżeli gazety.—

7me. Appellacya na bydź jeżeli zawsze najwyższe stępłowym winien niemagą bydź słowa dotykające kogo osobiście ani mowa jemu zarzucane tego niczego co było wyżej wyrażono, ani w niej tego wcale nie należy, bez materyi sprawy w Sądzie appellacyi, a jeżeli to wszystko co niewchodzi do sprawy w Sądzie rozwinie przytoczy Dokumentów służących do sprawy nie załączy Sąd wniższy Instancyi przy appellacyi wskazać niemogącego appellacya wytknąć koniecznie potrzeba te zarzuty przeciw którym Decret w Sądzie Gł. y naruszy którym strona niezakontentowana zajmuje zawsze go bydź ma sprawiedliwszym — Jeżeli appellacyi sam jemu siebie pozwie albo jemu prawdy od tyla prawdy winnien przyłączyć świadectwo Sądu Gł. o dopełnionej formalności y prawdzie Rubli 12.—

Jeżeli zaś wprzody pozwiązany ze prawdy z uczestnikami dalsze osoby nieznane ogłosić świadectwa Sądu Gł. y prawdy powinne bydź do osób wspomnionych wchodzących jeżeli przeciwnego kto iak y w czym zgłosi

Skarga

Skarga

Skarga

Skarga

Terminad która zamieszczona w pierwszym Tomie punktach nowszych nie znajduje na prawie przynależy dawny Dekret o zupełną Exekucyą przysądzającą Exekucyą Dekretu, niebędzie potrzeba wnieść odległość od stolicy tego Gubern. Miasta, w którym wydał prowadzi niższa czasu nastawienia y przystania owey prozby aby stanęła w Terminie pierwszym. Terminem zaś do dopełnienia niepotrzebnych formalności nie zaś pierwszy bieżący prowizorium. zatem Termin na otrzymanie Exekucyi Pana prawy wydanie dopełnione przepisy mogą odmianie nie ulegać.

Stosuje się do niniejszego rozporządzenia appellacye lub skargi nullitatis przez do Ukaz 1800. Julij 19. R.S. nakazane wprowadzenie appellacyi lub skargi nullitatis przez do sądu które zamieszczone nie są od daty za prawdziwe Dekretu pod utratą appellacyi. —

Sądu tego komissarze nie są Ukaz 1800 Juny 15 R 14 z 3go Departamentu postępować Jurysdykcyi przy dozorze exekucyi w sprawach appellacyjnych. —

1800. Maja 26. względem skargi nadesłanej według Instrukcyi na Ukaz 1792. wydany. —

Ukaz 1800 Julii 12 zakazuje poprzednie appellacye do Sądu Dekretów w sprawie pomiędzy za prawdziwe wyrzeczone

Ukaz 1800 Julii 9 o sprawach niektórych appellacya niedopuszczona ieszcze Dekretu a dopiero poprzednio

Ukaz 1800 Julii 19 N 18. z 3go Departamentu. o terminie appellacyinym po Komprowizorskich Dekretach sądowych szczegulach. —

Ukaz 1800 Julii 23 z 2go Departamentu 1mo sprawy kryminalne do Sądu Grodzkiego należące

niemaią od akceptowanych wyroków appellacya niewolna. —

Ukaz 1801. Febr. z 3go Departamentu zakazuje appellacyi od wyroków Sądu prowincyonalnego

Dla poszłowy dochod przy założeniu appellacyi. Dziesięć kroć.

1801. Febr. 31 za N 3854 z 3go Departamentu. aby przy pisaniu abiarzeń do Senatu

w appellacyi nyd. wynosić kiedy sprawa rozsądzona. Kiedy ogłoszony wyrok kiedy

pisana appellacya kiedy za ona appellacyjny zaklad lub wydany rozpis. —

1800 Julii 19. zapowiada Ukaz R.S. gdy tydzień upłynął gdzie appellacye prawo prze-

niedzieli do przełożone a stronie żadne się skargi na Dekret nie gravamina. —

1800 Julii 19 1813. in Febr. poprawie appellacyi z niższych do wyższych Dykasteryów a

jednym mery za które wynieśnie przy ich poprawie dostarczenie — które w

przeciwnym b. nadesłanym y autorat skandalu wydany — dnia 1813 Febr. 26.

Ukaz 1804. Februar. —

Ukaz 1800. Julii 19. y konstytucya 1764. R. nie appellowanie Dekretu z sumem prowizy-

na prawami przedmiot. zwrot monicznie przeciw onym / nowe Ukaz ciężby zobo-

Dziś niżappellowat taxi nie Dekretem nieznanym w dwóch instancyach zostaie. —

Ukaz 1802. Febr. 23. za N 7281. 3go Depart. zakazuje aby wywołanie się do Senatu appella

cya nie przed zapisywaniu czyli z czym y co działo. —

Ukaz 1804. maia 6. Ukaz postanowił gdzie nadzieli od Dekretu appellacya summa nie

mniej zastanawia się nad tych Dekretem. —

1802. Maja 23. Jaby sprawy Debrad odbiedzie powszechnych na odwiedzenie

Stron niekorzystnowania przestawie tych do R. Senatu dwóch appellacyi.

Ukaz 1804. Februar. 17 R. nie appellowanie Dekretu z sumem prowizy-

1800. Julii 19 Ukaz y konstytucya na zobowiązanie onym / nowe Ukaz ciężby zobo-

wiązanie prawami przedmiot. zwrot monicznie przeciw onym / nowe Ukaz ciężby zobo-

Dziś niżappellowat taxi nie Dekretem nieznanym w dwóch instancyach zostaie. —

Ukaz 1802. Febr. 23. za N 7281. 3go Depart. zakazuje aby wywołanie się do Senatu appella

cya nie przed zapisywaniu czyli z czym y co działo. —

Ukaz 1804. maia 6. Ukaz postanowił gdzie nadzieli od Dekretu appellacya summa nie

mniej zastanawia się nad tych Dekretem. —

1802. Maja 23. Jaby sprawy Debrad odbiedzie powszechnych na odwiedzenie

Stron niekorzystnowania przestawie tych do R. Senatu dwóch appellacyi.

Ra 1805 Maja 21. za N 11,076. karda Strona powinna przy zalożeniu appellacyi
złożyć exklad appellacyi.
1806 Febr. 21. z Dołożeniem formalnego terminu, jakoteż 3 1806 do exkładania appellacyi
oznaczony termin dziesięciu, przerwała ad diem edyktowego dekretu.
1806 junii 16 Polecaiąc mu przezgni i akoteż y niższym Jurysdykcyom przesyłac zakła-
dy appellacyine do Izby skarbowey.
1807 Febr. 25 z Dołożeniem formal. 19 Lutego 1806. exkom opisanie w sądach Gu-
bernskich sądzonych prostych y pro Russki Fakt o Francuzkiey Dokumentow wpro-
mad za appellacyonych, według sądom Gu prost Translatorem.
1807 Junii 14 exkazuie porządek rozpatrzenia exkt z zadekretu Senatu niższych Gu-
bernskich sądow wiadomości exkt wiadomości na pozwaniu y exkazaniu w Remonstracyinym Regestrze
y zabraniaiąc sprawy czynić wyroki za pozwaniem.
Ra 1808 Junii 2. obiawia Strona aby do Dział po appellacyi w R. Senat przesyła-
iący dziś złożyli swoie z Translacyą w terminie Rocznym.
Ra 1809. Marca 4 Rozporządzenie zaś nie służne przenosi akta spraw do Senatu 1802.
roku exkt to samo za niestuszną appellacyą poczytuie.
1809 Maia 7 Ra N 6665. obiawia porządek exkładania w Izbach Gubernskich przez Strony
pozwanych z Translacyami na Dyalekt Ruski w za appellowanych sprawach.
1811. Febr. 26. N 26. przedpisuie iżby przy radzie przy Gubernskim Duchownym exta-
nowiła w partyi exkatorii Strona przeniesienie akta na Rewizyą bez czynienia
1811 Junii 29 za N 58. zakazuie Izbie Gubernskiey Gurydycznej i Ekonomicznej exkt 1762. nagłym
appellacyi nie granicznych exkt bydź ma bez exkatorii z dania 1799 Febr
Ra 1812. Maja 21 N 151. przedpisuie Izbie Gubernskiey Rządy y Izbie nieodmownie na-
leżney biegły appellac. y innych summownych zawiadow adsyłali dzieł na exkt
1812. Julii 28 N 161. ogłoszeniem drukiem R. S. Stronom wiadomo exkt bydź ma w
terminie a nie dawniey bydź ma w Rewizyą.
Ra 1813. Febr. 28. N 866. ogłoszeniem Senatu na Exkazie Gubernskim przesłanym exkt
Izbie Gubernskiey Rządy Gubern. wyższych Gubernskich Gubern. adjunkcki.
Ra 1814. marca N 666. naznacza trzymiesięczny termin do poparcia appellacyi o
tych nakazow mieszczących się Gubernskich przez nieprzyiacielskie zaięcia.
Ra 1815 Febr. 29 N 845. a uważaiąc z prośbami na appellacye nieprawne
sprawach od prostych z pundusz małoletnych.
Punkt 1000. Nazwiązuiąc Ustaw od dawney exkt wiązey Rubli 25 rozpoczęcia appella-
cyi nie przeszłe exkt.
1001. kto nieexkonkluent z Rządu może za mocą exkaty w Rządzie Senat.
200 exkt to przeciwnie tych godzin exkt dni 7 od Dekretu adwiadczone appellacyi
226. Rozpoczęcia bieżącego miesiąca exkt terminie nieexkaduiących od niższego
Strony Dekretu appellacyi.
56. Dozwala głównie rządzącemu Gubernią exkt prawnie wszelkich exkt Gubernskich sądow
exkt wiadomości wewnątrz zastanawiać Raportuiąc Senatowi o sprawach nad niemi przyszłych
exkt

zadoke y samemu Monarsie. —

173. ad decernendum negotium ex officio Judicis Magistratus formata. —

Konstytucya 1764. Na niestawienie Dekretu z samemu prawomocnego nakazuje karne mandatem przeciwnym. —

Por. Konst. 1764. za appellowanym Dekretem satysfakcyi czynić zabroniła oraz Statut mandatem 6. z. R. —

4. Czybednie mamy apo adesumie się jaki przed sądem gdy strony prawomocnego adjuramy czynić niema. —

Konstytucya 1587. 1683. 1690. 1699. 1710. przeciwko appellacyom gradum Appellationis sprawy bezpieczne nakazała rownie Konst. 1764. Judices Terrarum Statutowe artykuł 88. z Rot. 4to przez nastawienie gdzieby strona zalobnego przy sądzonego mieniu Judicis albo granicz sądu ukazowanego znała ambicyą y odjęcie sprzywnego Dziedzictwa, tedy strona adjornowanych wydarzeniach appellowanie niemoże. —

Konstyt. 1764. appellacyi przestępnalem disjudicationem appellacyi tylko do pewnych rzeczy. Pan. Konstyt. stanowi, że sprawy niebronkowane do niższych sądów do wyższych Jurysdykcyi nie należą nienależy

Anno 1752 obm. 26. Gdyby prawomocny chciał się do obiaremia appellacyi y dania zakłada appell. w tym sądzie, gdzie się zaczęło lub w tym do kąd przez appellacyą przeniesione. procedor swoy wznowi jeżeli przed zajęciem wchodzące przeniesione przy appellacyi zakładne jeżeli mają być wrócone przeszłemu. —

Anno 1762 Jun. 30. postanowia że wdrugstad Sądowniczych nietylko stronom prawomocnym wszystkie w protokule w czasie obiawienia decyzyi niekontradictorio ale y tym sądzie przez siebie lub Plenipotenta swoich wznowić

mogą bydź powołą przeciwnym. —

Anno 1792. maj 17. zakreśla regułę obiawienie Dekretu przez publicznego na stronnie obecnym, który jeżeli będzie mieszkał bliżej na 100 mil od dnia. a jeżeli by kto dalej mieszkał tedy podwoić liczbę a jeżeli by kto mieszkającego powieścia nie dostał, tedy przez gazety publikować y termin dodać mogą przeciwnego. prawnie jakowego dalej nie bacznej nie wstrzymuje

Punkt. 131 Ustanowienia Kadzimyny Ugo zakładanej do Rządzącego Senatu appellacyi nayprzód powinnam złożyć na zakład appellacyjny R. złp. 200. zgotowiony pod dozwolenia onej. —

Punkt. 132 Ta leży ustawy niedozwalaią appellacyi od Jeb. do Senatu nie bierz dnia onej który mianowicie iest od 500 Rubli. —

Ukaz 1815. 7bra 24 za № 2227 Senatski o zakładach appellacyinych wyraża
wzaiè nieśudania przez skarżących się o Rozsrzyn terminu do appellacyinney
zaloby do Senatu — nowskie pieniądze za przewoz akt złożone odsyła do
Magistratury pomorskiey opieki. —

Ukaz 1817 7bra 23 za № 14414 ogólnego Senatu do petersburgskich zebrania: względ.
appellacyinych zakładach w Kancellaryach — wyraża Holenderskie mianie
wiata w Departam. nakazuje y wszelkie zabrania rozumieć mają do skład objęto
zabrania petersburgskich Departam. Jeżeli wiadomości handlowych Senat sądu
zaktuszenia/czem osobie wpisko pokrzywdzonego appellacyinych y pen-
nosnych prosbie przy przewodzie dni wyznaczyć skarżącemu Senat Rza-
zaborami bankruta. Holenderskie zawiesz wszelkie zabrania
zakłasow z Departam. zagranicznych sądu wiesz za appellacyi wnoszą
sprawiedliwszemu Senat Postanowieniu konkursow nakazenie Strzedz
nich fat obrat najpierwszy dni tak i za appellacyi ustanowienia
wkoźnie prośbiny ad bica ad nuko Konkursa za przyznawania
na ostrzeżony rekursy a Bankrut ad wiadomi przyszłości akcjonistów

Ukaz 1823 apr. 5 za Rs dozwolony przeznaczonych z Registrow Komisyjnych
okrzeczonych na nowo wpisać bez kłótni terminie razny majątku
po skarżeniu między Konkurs ustawy. —

Ukaz 1824 października 10. z ogólnego zebrania Departamentu Sen
Moskiewskich o przewodzie sądu bez appellacyi, odsyłanych przez Sądy
powiatowe z Izby Cywilnej do wydania Ukazu w 1820 sprawach
cznie rozumieć skarżących ad obydwa Litewskie osobno. —

Uniwersytet Warszawski
Biblioteka Wydz. Hum.
Filia w Białymstoku
63705
Schnk - 10

O Szlachtach.

1832. Junii 6 d. wyszedł ukaz o Szlachtach, którym powiedziano że
kto iest obcy dekretem wyiwedowiony ten iuż za Szlachcica
uznanym bydź ma i nie potrzebuie potwierdzenia Kon Cyr-